ผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II และการสอนแบบปกติ

Achievement and learning retention of science for Mattayom Suksa three students by using jigsaw II and conventional method

พรทิพย์ จำลองเพลง[1] วิสูตร จันทร์อิฐ[1] พรชัย ทองเจือ[2] และ พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ[1]*
[1]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: poolprasert_p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II และการสอนแบบปกติ เรื่อง ระบบนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 94 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II และแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง ระบบนิเวศ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$), และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ t (t – test for independent samples) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การสอนแบบจิกซอว์ II ผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ ระบบนิเวศ

Abstract

The purpose of this research was to compare learning achievement and learning retention for Mattayom Suksa 3 students by using jigsaw II and conventional method in topic “ecosystem”. Ninety four students from Mattayom Suksa 3 who enrolled in the second semester of 2014 academic year at Chomsurang Upatham School, Phra Nakhon Si Ayutthaya province were purposive sampled for this study. All samples used were divided into two groups including 47 students taught by jigsaw II and 47 students learned by conventional method. The research instruments used in this study consisted of the lesson plans of jigsaw II and conventional method, learning achievement and retention tests entailed “ecosystem”. The statistics employed for data analysis comprised of mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test (Dependent). The research finding revealed that the achievement and learning retention of Mattayom Suksa 3 students by using jigsaw II and conventional method were statistically significant difference at the 0.05 level.

keywords : jigsaw II, achievement and learning retention, ecosystem

บทนำ

ปัจจุบันวิกฤติการณ์การศึกษาวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยที่มีผลทำให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นแต่เนื้อหาโดยไม่คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์มากนัก จึงทำให้นักเรียนเรียนวิทยาศาสตร์แบบท่องจำ คิดและทำไม่เป็น (ศักดา ศิริพันธุ์, 2541) และจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2556 ของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์เป็นรายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับท้าย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 35.37 คะแนน ประกอบกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ที่ผ่านมาพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อีกทั้งนักเรียนยังขาดความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้สาเหตุพบว่านักเรียนขาดความสนใจในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เพราะครูผู้สอนมักจะสอนโดยการบรรยาย และเน้นการจดบันทึกเป็นสำคัญ จึงทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์เท่าที่ควร ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีตามไปด้วย

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการนำกลวิธีแบบวิธีแบบจิกซอว์ II มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกลวิธีนี้เป็นการสอนที่อาศัยแนวคิดการต่อภาพ การสอนแบบนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อยของเนื้อหาทั้งหมด โดยการศึกษาเรื่องนั้นๆ จากเอกสารหรือกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ ในตอนที่ศึกษาหัวข้อย่อยนั้น ผู้เรียนจะทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปอธิบายหรือสอนเพื่อนสมาชิกในกลุ่มพื้นฐานของตนเอง วิธีจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II นี้มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ การเรียนในรูปแบบกระบวนการกลุ่ม เรียนรู้ตามหลักธรรมชาติของผู้เรียน จึงทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำเทคนิคนี้มาใช้ประกอบการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบนิเวศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 484 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) จากนั้นจับสลากห้องเรียนแบ่งเป็นห้องเรียนที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 47 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II ห้องเรียนที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 จำนวน 47 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II เรื่อง ระบบนิเวศ

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง ระบบนิเวศ

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบนิเวศ วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง ระบบนิเวศ วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. การดำเนินการทดลอง/การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว และบันทึกผลคะแนนการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

3.2 ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยทำการสอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในระยะเวลาที่เท่ากันใช้การสอนแบบจิกซอว์ II กับกลุ่มทดลอง และการสอนแบบปกติกับกลุ่มควบคุม จำนวน 6 แผน รวม 16 ชั่วโมง

3.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้สอบก่อนเรียน มาทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และบันทึกผลคะแนนการทดสอบหลังเรียน

3.4 นำคะแนนผลการทดสอบทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อนำคะแนนที่ได้มาทดสอบสมมติฐาน และสรุปการวิจัย

3.5 เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ นำแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้สอบก่อนเรียน และหลังเรียนมาทดสอบอีกครั้ง เพื่อวัดความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ และบันทึกผลคะแนนการทดสอบวัดความคงทน

3.6 นำคะแนนผลการทดสอบหลังเรียน กับผลคะแนนการทดสอบวัดความคงทนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อนำคะแนนที่ได้มาทดสอบสมมติฐาน และสรุปการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ เรื่อง ระบบนิเวศ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบ t - test for independent sample

4.2 เปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบ t - test for independent sample

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบที แบบ t – test for independent samples

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบนิเวศ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		t	คะแนนหลังเรียน		t
			$\overline{X}$	S.D		$\overline{X}$	S.D	
นักเรียนชั้น ม.3/5 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II	47	30	12.02	3.55	1.33^{ns}	24.85	2.96	6.30*
นักเรียนชั้น ม.3/6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ	47	30	11.17	2.79		19.87	4.43	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{(0.05,\ 92)} = 1.9861$)

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบนิเวศ ก่อนเรียนนักเรียนชั้น ม.3/5 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกับนักเรียนชั้น ม.3/6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 12.02 และ 11.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.55 และ 2.79 ตามลำดับ ทั้งนี้ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ของนักเรียนชั้น ม.3/5 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชั้น ม.3/6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.85 และ 19.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.96 และ 4.43

ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนแตกต่างจากนักเรียนชั้นที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	คะแนนความคงทนในการเรียนรู้		t
			$\overline{X}$	S.D	
นักเรียนชั้น ม.3/5 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II	47	30	24.83	2.77	7.63*
นักเรียนชั้น ม.3/6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ	47	30	18.19	4.54	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{(0.05,92)} = 1.9861$)

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น ม.3/5 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชั้น ม.3/6 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความคงทนในการเรียนรู้เท่ากับ 24.83 *และ* 18.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.77 และ 4.54 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II มีคะแนนเฉลี่ยของความคงทนในการเรียนรู้แตกต่างจากนักเรียนชั้นที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาวิธีการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II กับการจัดการเรียนรู้แบบปกตินั้นเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมใจ เพ็ชร์สุกใส (2546) ที่ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน และความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ II กับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบปกติ โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ II มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสอนโดยวิธีแบบจิกซอว์ II มีลักษณะการเรียนโดยการจัดกลุ่มแบบคละความสามารถมาทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมกลุ่มค้นหาในหัวข้อเดียวกัน สอนเพื่อนในกลุ่มเดียวกันเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม ทำให้นักเรียนสนุกสนานส่งผลให้มีผลการเรียนที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันทำงานเพื่อเป้าหมายของกลุ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม มีการฝึกและใช้ทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน ผลงานของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มต่างได้รับความสำเร็จร่วมกัน และเมื่อกลุ่มได้รับคะแนนมากที่สุดมีการให้รางวัล หรือใบประกาศ นักเรียนจึงมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II มีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนต้องการมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น และเมื่อพิจารณาวิธีการสอนแบบปกติแล้วพบว่า มีการจัดกิจกรรมการสอนที่แตกต่างจากการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II กล่าวคือลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ในส่วนของการทำกิจกรรมกลุ่มนั้น ไม่มีการคละความสามารถของสมาชิก

ภายในกลุ่มโดยผู้เรียนจะเลือกกลุ่มกันเอง จึงทำให้ผู้เรียนที่เก่งกว่ามักจะรวมกลุ่มอยู่ด้วยกันโดยปฏิเสธที่จะให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนกว่าเข้ากลุ่มด้วย และผู้เรียนในบางส่วนมักเลือกที่จะอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนสนิท จึงทำให้เกิดปัญหาในการแบ่งกลุ่มกรณีที่บางกลุ่มมีจำนวนนักเรียนมากหรือน้อยเกินไป จากสถานการณ์ที่กล่าวมานี้ทำผู้เรียนไม่เกิดการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ ผู้เรียนที่เก่งกว่าไม่ช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนอ่อนกว่า โดยผู้เรียนที่เก่งกว่ามักจะตั้งใจเรียนและทำกิจกรรมตามที่ครูกำหนดให้ แต่ผู้เรียนที่เรียนอ่อนมักจะชักชวนกันพูดคุยหรือเล่นกัน เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการเรียน และไม่เห็นความสำคัญในศักยภาพของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบนิเวศเท่าที่ควร ท้ายที่สุดแล้วส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีแบบจิกซอว์ II

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติ มีความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II จะมีความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบเป็นรายบุคคลและต่อส่วนรวม นักเรียนแต่ละคนจะต้องมีการศึกษาหัวข้อที่ตนเองได้รับให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจ จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถจดจำความรู้ในหัวข้อนั้นๆได้ยาวนาน และจากการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม นักเรียนเกิดการช่วยเหลือในการเรียนซึ่งกัน และกันทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถจดจำในเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการสอนแบบปกติที่นักเรียนในกลุ่มจะไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ หรือความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ไม่มีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เพื่อนๆ ที่อยู่ภายในกลุ่ม จึงทำให้นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และจดจำเนื้อหาที่เรียน เมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนที่ได้รับวิธีการสอนแบบปกติจึงจดจำความรู้ที่ได้เรียนไปได้น้อยกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II ดังนั้น ในการทำให้นักเรียนเกิดความจำระยะยาวได้ดีนั้น ควรมีการจัดบทเรียนให้เป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ พยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อให้นักเรียนจำ และเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและนานขึ้น ตลอดจนการจัดสถานการณ์ให้นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และคงไว้ซึ่งประสบการณ์หาความรู้ในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถจดจำหรือระลึกได้ในสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วหลังจากผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และสามารถนำประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเกตของผู้วิจัย ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้การสอนแบบจิกซอว์ II พบว่า ในขั้นตอนของการทำกิจกรรมกลุ่มโดยใช้การสอนแบบจิกซอว์ II นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความรับผิดชอบในเนื้อหาที่ตนเองได้รับ สามารถถ่ายทอดความรู้โดยการอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มได้ฟัง ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความช่วยเหลือกันในกลุ่มของผู้เรียน ปลูกฝังนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม เกิดการยอมรับในกลุ่ม โดยเด็กเก่งยอมรับเด็กอ่อน และเด็กอ่อนเห็นคุณค่าของเด็กเก่ง สนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาเด็กเรียนอ่อนในห้องเรียนได้ อีกทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระของครูในการสอนบางเรื่อง

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยที่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้นักเรียนที่แตกต่างกันทางความสามารถจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกันนักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อกลุ่ม โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถจดจำได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความคงทนในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่จำได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1.1 ควรมีอธิบายขั้นตอนและการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II ให้นักเรียนเข้าใจโดยละเอียด โดยเฉพาะนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง เนื่องจากนักเรียนในกลุ่มนี้อาจจะไม่พอใจ ดังนั้น ครูควรทำให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานและเป็นกันเอง

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II นั้น เนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์มีส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้ และกิจกรรมการทดลอง ควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบของกิจกรรมและนักเรียน

1.3 ในการนำการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ II ไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักการ เป้าหมาย ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ละเอียดทุกขั้นตอนก่อน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทดลองใช้วิธีการสอนโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ II ผสมผสานกับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหา

2.2 ครูผู้สอนควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และนำมาปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นต่างๆ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสนใจในการเรียน ความสามารถในการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบ จิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ความคงทนในการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบจิกซอว์ II กับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวง. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมวิชาการ, กระทรวง. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ทิศนา แขมณี. (2543). **การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ทิศนา แขมมณี. (2548). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมใจ เพ็ชร์สุกใส. (2546). **ผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ II ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

Development guidelines of teamwork administrators and teachers in the school to expand educational opportunities school under Uthai Thanee Primary Educational Service Area Office 2

อุไรวรรณ เมฆฉาย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์
corresponding author e-mail: ter_254@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 550 คน เป็นผู้บริหารจำนวน 34 คน และครูผู้สอน 516 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร 14 คน และครู 212 คน รวม 226 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเที่ยง 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก มีสภาพการทำงานเป็นทีมมากที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถือ และสภาพการทำงานเป็นทีมน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย การรับทราบข้อมูลในการทำงานอย่างชัดเจนและทั่วถึง ได้แก่ จัดการประชุมเพื่อให้ทุกคนได้รับทราบข้อมูลพร้อมกันและสามารถซักถามได้ แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรและวาจา นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อความสะดวกและรวดเร็วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทุกครั้งและติดตามว่าผู้รับข้อมูลข่าวสารได้รับข้อมูลครบถ้วนและทันเวลา

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม แนวทางการทำงานเป็นทีม การพัฒนาการทำงานเป็นทีม

Abstract

This research aimed to study and propose guidelines for developing a team of administrators and teachers in the school to expand educational opportunities. Belong to office of Uthai thain Primary Education service area 2. The research population include Administrators and teacher in belong to office of Uthaithani Primary Education sevice area 2 550 people as administrators 34 people teachers 516 people and The sample used in this study is the management of administrators 14 people and teacher 212 people including 226 people . The strandard defines the sample square blocks of krujcie and morgan by simple random sampling. The tool utilizes a puestionnaire to collect information about the 5 level scale was 0.96 , the reliability of statistical data used in the analysis were percentage, mean and standard deviation. The result reveals that Working conditions a team of administrators and teachers in the school to expand educational opportunities. The overall condition of teamwork at a high level. There are a lot of teamwork is the most respected and collaboration willingly unity affectionate reconciliation. The second team is minimal communication are openly acknowledging the work clearly and thoroughly. Guidelines for Developing a team of administrators and teachers in the school to expand Educational opportunities. Communication openly Acknowledging the work clearly and comprehensively include meeting so that evergone gets the same information and inguiries. Notified in writing and verbally Leading edge technology used for convenience and fast. Verify nformation and the accuracy of all information and track whether the information was accurate , and timely.

keywords : teamwork, the guidelines teamwork, develment of teamwork

บทนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้องค์การทุกประเภท รวมทั้งสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการบริหารงาน เพื่อให้องค์การมีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับตัว ตลอดจนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งจากปัจจัยพื้นฐานทางด้านการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ คน เงิน เครื่องมือ และการบริหารจัดการ คนนับเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงาน ดังนั้นในการบริหารจัดการทุกเรื่องในการทำงานจึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญงานในแต่ละด้านมาทำงานเป็นทีมร่วมกัน เพราะคนต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ต้องการพึ่งพาอาศัยและทำงานร่วมกัน (ทิศนา แขมมณี, 2545, : 3) องค์การในปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนการบริหารให้ทันสมัยทั้งในและต่างประเทศ ต่างยอมรับว่า การทำงานเป็นทีมเป็นวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ องค์การ ต่าง ๆ รวมถึงสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีในการทำงานเช่นกัน โดยใช้ทีมงานเป็นฐานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และต้องอำนวยการประสานงานให้บุคลากรที่มีความชำนาญแต่ละด้านมาทำงานร่วมกันเพิ่มการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน (กรมวิชาการ, 2544, น. 3) ผู้บริหารและครูจึงเป็นบุคลากรสำคัญในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องมีทักษะในการทำงานเป็นทีม วิโรจน์ สารรัตนะ(2542) ได้ศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย พบว่า คนไทยมักทำงานคนเดียวได้มีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะผู้ที่ทำงานคนเดียวได้มีโอกาสแสดงความสามารถเป็นที่ประจักษ์ชัดมากกว่า แต่ในการทำงานกลุ่มคนไทยมักจะประสบความล้มเหลวในการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 มีบุคลากรในโรงเรียนหลายคน หลายฝ่าย ซึ่งเมื่อรวมกลุ่มการทำงานย่อมเกิดปัญหาในการปฏิบัติ ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทำงานเป็นทีมภายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์และสารสนเทศเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อนำไปพัฒนาการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 จำนวน 550 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 34 คน ครูผู้สอน 516 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 จำนวน 226 คน เป็นผู้บริหาร จำนวน 14 คน และครู จำนวน 212 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งวิทยฐานะ ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 ได้แก่ 1) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ 2) ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย 3) ด้านการมีส่วนร่วม 4) ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน 5) ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 6) ด้านการยอมรับนับถือเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ

เก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์และแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่ง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้กลับคืนมาทั้งสิ้น 226 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยกำหนดเวลาการเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ 6 - 31 มกราคม 2557

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ

3. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมประชุมกระบวนการสนทนากลุ่มใน วันที่ 12 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุมบ้านโกรกลึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

4. จัดประชุมสนทนากลุ่ม โดยนำประเด็นสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีระดับสภาพการทำงานเป็นทีมที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้าน มาจัดประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีม โดยผู้เชี่ยวชาญ

5. นำผลจากผู้เชี่ยวชาญจัดลำดับความคิดเห็นที่สอดคล้องมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยจำนวนและร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์สภาพการทำงานเป็นทีม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของแบบสอบถาม

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficent) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. ค่าร้อยละ (Percentage)

3. ค่าเฉลี่ย (Mean)

4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

สภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 โดยภาพรวมมีสภาพการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.85) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการยอมรับนับถือ มีระดับสภาพการทำงานเป็นทีมมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.96) มีระดับสภาพการทำงานเป็นทีมรองลงมา ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 3.91) และมีระดับสภาพการทำงานเป็นทีมน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ($\overline{X}$ = 3.77)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 ในภาพรวม

สภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู	$\overline{X}$	S.D.	ระดับสภาพการทำงานเป็นทีม	อันดับ
1. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์	3.91	0.86	มาก	2
2. ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย	3.77	0.90	มาก	6
3. ด้านการมีส่วนร่วม	3.83	0.83	มาก	3
4. ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน	3.81	0.83	มาก	5
5. ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	3.82	0.85	มาก	4
6. ด้านการยอมรับนับถือ	3.96	0.97	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.85	0.85	มาก	-

2. แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 แนวทางการพัฒนาการทำงานโดยไม่เครียดไม่เบื่อหน่ายและท้อแท้ ได้แก่ ปรับเปลี่ยนกระบวนการ และวิธีการทำงานด้วยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ จัดสถานที่เพื่อผ่อนคลายความเครียดและท้อแท้ ในการทำงาน เลี้ยงสังสรรค์เลี้ยงฉลองเมื่องานสำเร็จ

2.2 แนวทางการพัฒนาการรับทราบข้อมูลในการทำงานอย่างชัดเจนและทั่วถึง ได้แก่ จัดการประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลพร้อมกัน แจ้งข้อมูลข่าวสารเป็นลายลักษณ์อักษรและวาจา นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว

2.3 แนวทางการพัฒนาการแสดงความคิดเห็นการดำเนินงานของโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ได้แก่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ทราบเป็นระยะ ๆ

2.4 แนวทางการพัฒนาการมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประชุมชี้แจงเพื่อให้ครูทราบถึงขอบข่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการเข้ารับการอบรม/การศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ

2.5 แนวทางการพัฒนาการปรับทุกข์กับเพื่อนร่วมงานได้ทุกเรื่อง ได้แก่ จัดกิจกรรมให้ครูได้ทำร่วมกันอย่างเปิดโอกาสให้ครู ได้พูดระบายความในใจ รับฟังปัญหาหรือความทุกข์ของครูอย่างเต็มใจและให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ดี ต้องระวังคำพูด

2.6 แนวทางการพัฒนาการร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นต้นแบบในการทำงานด้วยความสามัคคี ให้รางวัลหรือกล่าวชมเชยที่ครูร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ สามัคคีรักใคร่ปรองดอง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 2 พบว่า โดยภาพรวมสภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน การที่เป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ใมมาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัว มีอิสระและความเข้มแข็ง ซึ่งจะเห็นได้ว่า งานทุกฝ่ายมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และทำให้ผู้รับผิดชอบงานในแต่ละด้าน มีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้สภาพการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัคพงษ์ โกษาแสง (2553) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถม ศึกษา อำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ การยอมรับนับถือ การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารอย่างเปิดเผย ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงวุฒิ ทาระสา (2549) ได้ทำวิจัยเรื่องการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ จินดาพร นพนิยม (2555) ได้ทำวิจัยเรื่องการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถม ศึกษา อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายด้านมีอยู่ในระดับมาก คือ การยอมรับนับถือ การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารอย่างเปิดเผย ตามลำดับ

1.2 ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ อรุณวดี รื่นรมณ์ (2553) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนระยองวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ การยอมรับนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์ การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารอย่างเปิดเผย ตามลำดับ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ณัฏฐา บุตรเผียน (2555) ได้ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครู

และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ การยอมรับนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วม และการสื่อสารอย่างเปิดเผย

1.4 ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ สายใจ ปรีดา (2555) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สามอันดับแรก คือ การยอมรับนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์ การมีเป้าหมายเดียวกัน ตามลำดับ

1.5 ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ธีระ ไชยสิทธิ์ (2555) ได้ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความเห็นของผู้บริหารและครู ในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการยอมรับนับถือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีสภาพการทำงานเป็นทีมมาก ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ คณิต ทิพย์โอสถ (2555) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอประจันตคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ การยอมรับนับถือ การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการสื่อสารอย่างเปิดเผย ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการทำงานโดยไม่เครียดไม่เบื่อหน่ายและท้อแท้ ได้แก่ ปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงานด้วยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ จัดสถานที่เพื่อผ่อนคลายความเครียดและท้อแท้ ในการทำงาน เลี้ยงสังสรรค์เลี้ยงฉลองเมื่องานสำเร็จ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2538, น. 202) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพในกลุ่ม ถ้าหากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างดีแล้ว การทำงานของกลุ่มก็จะราบรื่นและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการสนับสนุนเกื้อกูลกัน และช่วยกันแก้ปัญหาและอุปสรรค ให้ผ่านพ้นไปได้ แต่ถ้ากลุ่มไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว การแข่งขันชิงดีชิงเด่น การขัดแย้งกัน การทะเลาะกัน ก็จะกระจายไปทั่ว ด้วยเหตุนี้การปรับปรุงคุณภาพความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างสมาชิกย่อมจะช่วยให้ประสิทธิผลของกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นด้วย

2.2 แนวทางการพัฒนาการรับทราบข้อมูลในการทำงานอย่างชัดเจนและทั่วถึง ได้แก่ จัดการประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลพร้อมกัน แจ้งข้อมูลข่าวสารเป็นลายลักษณ์อักษรและวาจา นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้อง กับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผลผู้รับข่าวสารต้องเข้าใจความหมายของข่าวสารนั้นตรงกับข่าวสารที่ผู้ส่งได้ส่งออกไปแม้จะมีตัวรบกวนที่เกิดขึ้นบ้างก็ตาม และการติดต่อสื่อสารที่ดี ควรมีข้อมูลย้อนกลับเป็นการติดต่อแบบสองทางมากกว่าการติดต่อแบบทางเดียว

2.3 แนวทางการพัฒนาการแสดงความคิดเห็นการดำเนินงานของโรงเรียนของผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน ได้แก่ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน แจ้งข้อมูลข่าวสารให้ทราบเป็นระยะ ๆ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ สงวน ช้างฉัตร (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน เป็นการให้สมาชิกในทีมงานทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการกำหนดให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมตามขอบเขตที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดลักษณะการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันอย่างแข็งขัน และร่วมมือกันแก้ปัญหา พัฒนาทีมงานแบบสร้างสรรค์

2.4 แนวทางการพัฒนาการมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ประชุมชี้แจงเพื่อให้ครูทราบถึงขอบข่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการเข้ารับการอบรม/การศึกษาดูงานเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543) ได้กล่าวไว้ว่า การประชุมเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งให้ได้มาซึ่งวิธีการในการทำงานที่เหมาะสมและเป็นที่พอใจของทีม เพราะผู้ร่วมงานได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงาน ทั้งยังเป็นการนำความรู้ และประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากร มาใช้อย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้วิธีการทำงานที่ดี

2.5 แนวทางการพัฒนาการปรับทุกข์กับเพื่อนร่วมงานได้ทุกเรื่อง ได้แก่ จัดกิจกรรมให้ครูได้ทำร่วมกันอย่างเปิดโอกาสให้ครู ได้พูดระบายความในใจ รับฟังปัญหาหรือความทุกข์ของครูอย่างเต็มใจและให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่ดี ต้องระวังคำพูด ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ พิสมัย สุภัทรานนท์ (2538) ได้กล่าวไว้ว่า สมาชิกในทีมงานจะต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ละคนจะเล่าเรื่องต่างๆ ได้อย่างสบายใจ เพื่อให้เพื่อนร่วมทีมได้ทราบถึงรายละเอียดที่ไม่ควร

เปิดเผยให้คนนอกทีมได้รับฟัง นอกจากนี้แล้วแต่ละคนยังมีเสรีในการแสดงความคิดเห็นตรงข้าม โดยที่ไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะได้รับผลร้ายที่ต่อเนื่องมาภายหลัง

2.6 แนวทางการพัฒนาการร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นต้นแบบในการทำงานด้วยความสามัคคี ให้รางวัลหรือกล่าวชมเชยครู เมื่องานสำเร็จ ร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ สามัคคีรักใคร่ปรองดอง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2526, น. 391) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ถือเป็นวิธีที่สำคัญในอันที่จะเสริมสร้างพลังร่วมกัน เพื่อปฏิบัติงานเป็นทีมในองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้เป็นภาระที่สำคัญยิ่ง และเป็นยอดปรารถนาของนักบริหารและหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งวิธีการที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จ สมดังปณิธานประการหนึ่งคือการจัดให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้บริหารและครู
2. ควรส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารแบบทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลรวดเร็วละทั่วถึง
3. ควรจัดและส่งเสริมให้กับผู้บริหารและครูได้รับการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมและมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น
2. ควรมีการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 และผู้อำนวยการโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญการประชุมสนทนากลุ่มที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้สละแรงกายแรงใจประสิทธิ์ประสาทให้ความรู้ด้านวิชาการ ตลอดจนคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบ เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2544). **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : แนวทางการบริหาร จัดการคุณภาพสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

จินดาพร นพนิยม. (2555). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

คณิต ทิพย์โอสถ. (2555). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาอำเภอประจันตคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). **ทักษะการบริหารทีมงาน**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซเปอเน็ท.

ณัฏฐา บุตรเผียน. (2555). **สภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ทรงวุฒิ ทาระสา. (2549). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ทิศนา แขมมณี. (2545). **กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน**.กรุงเทพมหานคร: นิชินแอดเวอร์ไทซิ่ง กรุ๊ฟ.

ธงชัย สันติวงษ์. (2538). **องค์การและทฤษฎีการออกแบบ**. กรุงเทพฯ : แมเนจเม้น. เซ็นเตอร์บางกอก.

ธีระ ไชยสิทธิ์ .(2555). **ศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพตามความเห็นของผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำไพพรรณี.

พิสมัย สุภัทรานนท์. (2538). **บริหารทีมงาน.กรุงเทพมหานคร** : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

ลัคพงษ์ โกษาแสง. (2553). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.

สงวน ช้างฉัตร. (2542). **พฤติกรรมองค์การ.** ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สายใจ ปรีดา.(2555). **การทำงานเป็นทีมของครู อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรุณวดี รื่นรมณ์. (2553). **การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนระยองวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี

The relationship between organization climate and job satisfaction in the performance of teachers in the child development centers under Uthai Thani local government

นกเล็ก สีขำ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์
corresponding author e-mail: noklek5@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี บรรยากาศองค์การตามความคิดเห็นของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 4.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้านความอบอุ่น ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการสนับสนุน ด้านความขัดแย้ง ด้านความเสี่ยง ด้านการให้รางวัล ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านรายได้ ค่าตอบแทน ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ในระดับสูง (r = .90)

คำสำคัญ : บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงาน

Abstract

purpose to study the relationship between organizational climate and job satisfaction in the performance of teachers-child development centers. Under the local government organization Uthai Thane province. Organizational climate as perceived by the teachers in child development centers. Overall was good (x=4.10) Considering it was found that was good about In descending order the highest followed. By its unity, The warmth, organization structure, The performance standards , Its responsibilities , Support , The conflict , Rick , The reward , respectively. The analysis of satisfaction in performance. In the overall level (x=4.06) considering it was found that High level in all aspects. Sort the highest followed. by the relationship between bosses with friends , motion was accepted , Security in practice , The progress in the warmth implementation of the compensation , respectively. The relationship between organizational climate and satisfaction with the performance of the teachers are positively correlated. The static significant at the 0.05 level is high (r=.90)

keywords : organizational climate, satisfaction, performance results

บทนำ

ประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องเตรียมคนให้พร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในอนาคตได้อย่างสันติสุข การพัฒนาจึงมุ่งที่พัฒนาคนหรือคุณภาพของคนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป การศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม (จุติมา เอี่ยมเสถียร. 2549, น. 1-2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 41 ระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความ

ต้องการภายในท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) สำหรับการจัดการศึกษาของท้องถิ่นนั้น มีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและรับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากหน่วยงานต่าง ๆ มาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ที่ต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550)

ในการบริหารจัดการองค์การ บุคลากรภายในองค์การจัดว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและองค์กร ที่มีศักยภาพจำเป็นจะต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่บรรยากาศองค์การที่ดี บรรยากาศองค์การจะเป็นความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานต่อลักษณะที่มองเห็นได้ขององค์การ จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน (litwin, & Stringer, 2002) บรรยากาศองค์การยังมีส่วนในการวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกในองค์การต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ และความพอใจที่จะอยู่ในองค์การ (Brown, & Moberg, 1980 อ้างถึงใน ภารดี อนันต์นาวี, 2552) บรรยากาศองค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ประสบผลสำเร็จ (Harris, & Desimon, 1994) ดังนั้น บรรยากาศองค์การจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ผู้บริหารทุกคนควรให้ความสำคัญ เพราะบรรยากาศขององค์การจะช่วยให้นักบริหารวางแผนที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น บรรยากาศที่พึงประสงค์ย่อมส่งผลที่ดีต่อการทำงานของบุคลากรในองค์การและจะเป็นการสนับสนุนการจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Hellriegle, & Slocum, 1974 อ้างถึงใน นงลักษณ์ นิ่มปี, 2547) ดังนั้นองค์กรใดที่มีบรรยากาศองค์การที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน จะทำให้บุคคลทำงานได้อย่างมีความสุข โดยบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการทำงาน ต้องเป็นบรรยากาศองค์การที่มีความอบอุ่น ให้การสนับสนุน มีความรับผิดชอบ มีรางวัลในการทำงาน แก้ไขความเสี่ยงความขัดแย้ง มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคล มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี (Litwin, & Stringer, 1968) การเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน จะช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้นและบรรลุเป้าหมายขององค์การได้เร็วขึ้น (อรุณ รักธรรม, 2536) นอกจากนี้ความพึงพอใจในการทำงานยังเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การ ดังนั้นหากหน่วยงานใดได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในหน่วยงานของตนและมีความเข้าใจในปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ก็จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ
(ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2551)

ปัจจุบัน จังหวัดอุทัยธานีมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนและที่จัดตั้งขึ้นเองอยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งสิ้นจำนวน 162 ศูนย์ฯ มีครูผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 325 คน ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างที่เกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหารงานในหน่วยงานที่จะส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพ มีสาเหตุมาจากหลายประการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อครูและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งแต่ละแห่งได้รับผลกระทบจากปัญหามากน้อยแตกต่างกันตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูขาดขวัญ กำลังใจและความเชื่อมั่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานในองค์การ และเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 ชุดโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List)

ตอนที่ 2 บรรยากาศองค์การ ตามแนวคิดของลิทวิน และสติงเจอร์ ซึ่งมี 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างองค์การ 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านการให้รางวัล 4) ด้านความเสี่ยง 5) ด้านความอบอุ่น 6) ด้านการสนับสนุน 7) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน 8) ด้านความขัดแย้ง 9) ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านการสังเคราะห์โดยผู้วิจัย มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน 2) ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน 3) ด้านรายได้ค่าตอบแทน 4) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษา ค้นคว้ากรอบแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มิใช่กลุ่มตัวอย่างนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ไปหาคุณภาพเครื่องมือเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa – Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (พิสณุ ฟองศรี, 2549) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุทัยธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย และแบบสอบถามด้วยตนเองและบางส่วนส่งทางไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์ โดยจ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยไปยังผู้บริหารและกลุ่มตัวอย่างพร้อมกำหนดวันส่งคืน บางส่วนผู้วิจัยไปเก็บคืนด้วยตนเอง รวบรวมแบบสอบถามคืน 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลมาแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การศึกษาระดับบรรยากาศองค์การ และระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 97.7 ส่วนใหญ่มีอายุ 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.1 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรี(การศึกษาปฐมวัย) คิดเป็นร้อยละ 86.3 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.3

1. ผลการวิเคราะห์ระดับบรรยากาศองค์การ ตามความคิดเห็นของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ระดับบรรยากาศองค์การในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี ภาพรวมอยู่ในระดับดี($\overline{X}$ = 4.10) ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ($\overline{X}$ = 4.28) ด้านความอบอุ่น ($\overline{X}$ = 4.19) ด้านโครงสร้างองค์การ ($\overline{X}$ = 4.15) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน

($\overline{X}$ = 4.14) ด้านความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.13) ด้านการสนับสนุน ($\overline{X}$ = 4.11) ด้านความขัดแย้ง ($\overline{X}$ = 4.07) ด้านความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.03) และด้านการให้รางวัล ($\overline{X}$ = 3.80) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.06) ทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน ($\overline{X}$ = 4.14) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\overline{X}$ = 4.11) ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.05) ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.03) และ ด้านรายได้ ค่าตอบแทน ($\overline{X}$ = 3.99) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี พบว่าบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง (r = 0.90) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างองค์การมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ (r = 0.86) รองลงมาคือ ด้านความขัดแย้ง (r = 0.84) ด้านความอบอุ่น (r = 0.81) ด้านการสนับสนุน (r = 0.77) ด้านความรับผิดชอบ (r = 0.76) ด้านการให้รางวัล (r = 0.74) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (r = 0.74) ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (r = 0.71) ด้านความเสี่ยง (r = 0.71) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาบรรยากาศองค์การในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้านความอบอุ่น ด้านโครงสร้างองค์การ ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานของ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดแบ่งสายงาน การบังคับบัญชาชัดเจนและเป็นระบบ มีการกำหนดโครงสร้าง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และนโยบายการบริหารงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้อย่างชัดเจน ครูมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องาน พัฒนาปรับปรุงงานให้ได้มาตรฐานที่ตั้งเป้าหมายไว้ อีกทั้งผู้บังคับบัญชาให้อิสระในการวางแผนการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีการยกย่องชมเชยทำให้ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน มีการช่วยเหลือ ยอมรับชื่นชมซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม มีความอบอุ่นในการทำงาน มีการรับรู้ถึงการเป็นเจ้าขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์เบญญา มาแสวง (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พนักงานส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศการทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ยอดคงดี (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสอนของครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสอนของครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาพร ทองลาภ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติของครูในจังหวัดปัตตานี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติของครูในจังหวัดปัตตานี มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร ทะเยี่ยม (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า 1) บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความสำเร็จ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ 2) ความพึงพอใจในงานของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านลักษณะของอาชีพและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านเงินเดือนผลประโยชน์ตอบแทนที่เกื้อกูล 3)ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของครูพบว่า บรรยากาศองค์การที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของครูอยู่ในระดับ มาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.14) รองลงมาคือ ด้าน

การได้รับการยอมรับนับถือ ($\overline{X}$ = 4.11) ด้านความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงานตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ มีสภาพบรรยากาศการทำงานที่ดี ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้มีการนำหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน มีระบบการบริหารจัดการบุคลากรที่ดี มีการจัดสรรเงินอุดหนุนในการพัฒนาบุคลากร โดยให้เข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ครูได้รับทุนการศึกษา ในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย และปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาอีกทั้งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ครูที่มีความสามารถในการทำงานเข้ารับการคัดเลือกเป็นหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและบรรจุเป็นข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่นทำให้ครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมั่นใจต่องานที่ทำว่ามีความมั่นคง และได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ทำให้เกิดความมั่นคงในหน้าที่การงานมากขึ้น ได้รับการยกย่องชมเชย ยอมรับนับถือ หรือได้รับการแสดงความยินดีจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เสียสละและให้ความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นที่พอใจ และได้รับค่าตอบแทน เงินสวัสดิการ หรือเงินตอบแทนพิเศษ(โบนัส) เป็นประจำทุกๆปี ผู้บริหารให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเองกับครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิทย์ เขียวศิริ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายรัตนคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเดช สุขสว่าง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี สระบุรีและสิงห์บุรี พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยภรณ์ วชิรเชื่อนขันธ์ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนูศักดิ์ ศรีเคน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภิดา วรจักร (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมตากสินระยอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยดา คำแพงเมือง (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมทั้งด้านปัจจัยกระตุ้นและด้านปัจจัยค้ำจุน อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี พบว่า โดยรวมบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ในระดับสูงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า บรรยากาศองค์การเป็นตัวแปรสำคัญต่อบุคลากรเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างลักษณะที่มองเห็นได้ขององค์การ มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงให้ความสำคัญต่อบรรยากาศองค์การ โดยมีการกำหนดโครงสร้าง กฎระเบียบข้องบังคับ วิสัยทัศน์ เป้าหมายให้ชัดเจน มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ทำให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมั่นใจในระบบและกระบวนการบริหารงานขององค์การ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ทำให้ประสบผลสำเร็จต่องานที่ทำ ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน มีการทำงานเป็นทีมส่งผลให้ได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ฉะนั้นบรรยากาศในการปฏิบัติงานดีทำให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา จันทำมา (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 พบว่า บรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลมีความสัมพันธ์ในทางบวกและเป็นความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอุษณีย์ ยาโกะ (2554) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจของครูในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดยะลา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจของครูในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดยะลา โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกความพึงพอใจอยู่

ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกาญจน์ จิระภคญาดา (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี พบว่าบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในทางบวกอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารองค์การควรให้ความสำคัญและปรับปรุงพัฒนาเสริมสร้างบรรยากาศองค์การด้านการให้รางวัล เช่น เพิ่มสวัสดิการ สนับสนุนจัดสรรปัจจัยด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าจ้าง รวมทั้งเงินตอบแทนพิเศษอื่นๆให้เหมาะสมมากขึ้น โดยพิจารณาในเรื่องของความเป็นธรรมตามระบบคุณธรรมและความรู้ความสามารถนำแนวคิดเรื่องสมรรถนะมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพิ่มความก้าวหน้าเปิดโอกาสให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศองค์การที่ดี ส่งผลต่อการปฏิบัติงานทำให้บรรยากาศในองค์การอยู่ในระดับดีต่อไป

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเรื่องการปรับปรุงค่าตอบแทนที่ได้รับให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้างขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการ ปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมบรรยากาศองค์การ เพื่อทำให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดความรัก ความผูกพันในองค์การ ทุ่มเท เสียสละทำงานโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน มีความมุ่งมั่นพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกันในหน่วยงาน เมื่อผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทกับงานที่ได้รับ ผู้บริหารควรเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ดี ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบว่ามีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อบรรยากาศองค์การและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบบรรยากาศองค์การในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์การ ซึ่งจะส่งผลให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและเกิดประสิทธิภาพในองค์การต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่ได้ให้การศึกษาอบรมจนผู้วิจัยสามารถนำความรู้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความเมตตาจากทุกท่านจึงสำเร็จด้วยดี คณะผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุทัยธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทำให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปด้วยความราบรื่น ขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น 13 และรุ่น14 ที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

โกวิทย์ เขียวศิริ. (2556) **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายรัตนคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**: ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพา.

จริยา จันทำมา. (2551). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่9.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

จุติมา เอี่ยมเสถียร. (2549). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.

นงลักษณ์ นิ่มปี. (2547). **บรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอธิการบดี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิยดา คำแพงเมือง. (2550). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). **จิตวิทยาอุตสาหกรรม.** กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

พิสณุ ฟองศรี. (2549). **การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ภารดี อนันต์นาวี. (2552). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: มนตรี.

มนูศักดิ์ ศรีเคน. (2553). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี.** ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ยุภาพร ทองลาภ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,

วลัยภรณ์ วชิรเขื่อนขันธ์. (2548). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริกาญจน์ จิระภคญาดา. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ศิริลักษณ์เบญญา มาแสวง. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมยศ นาวีการ. (2547). **ทฤษฎีองค์การ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: กรุงธนพัฒนา.

โสภิดา วรจักร.(2556). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมตากสินระยอง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง.**ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุรเดช สุขสว่าง. (2548). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี สระบุรีและสิงห์บุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อรุณ รักธรรม. (2536). **การพัฒนาองค์การ แนวความคิดและการประยุกต์ใช้ในระบบสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อุษณีย์ ยาโกะ. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจของครูในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดยะลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุทัย ยอดคงดี. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสอนของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Harris, J. K., & Desimon, J. A. (1994). **Organizational.** Journal of Social Psychology.

Litwin, G. H., & Stringer, R. A. (1968). **Motivation and Organizational Climate.** Boston: Division of Research, Graduate school of Business Administration, Harvard University.

Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personally**. New York: Haperand Broter.

Stringer, R. (2002). **Leadership and organizational climate**. New Jersey: New Jersey: Upper saddle River.

ผลของการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

The effect of teaching by using KWL plus technique on english reading comprehension

วัชรวิชญ์ ด้วงทา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: doraemonjung2010@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส และความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 28 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนจัดการจัดเรียนรู้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ก่อนทำการทดลองได้ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นทำการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยใช้เวลาการทดลอง 10 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการ ผู้วิจัยได้ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง และได้นำแบบประเมินความพึงพอใจมาให้นักเรียนประเมิน ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส การสอนอ่านภาษาอังกฤษ การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

Abstract

This purposes of the study were determine the effect of Kwl Plus technique on English reading comprehension and learning satisfaction. The subjects were 28 grade 8 students, Chondaenwittayakom School, Phetchabun, in academic year 2014 by purposive sampling. The research instruments were lesson plan reading achievement test and learning satisfaction assessment form and the research statistics were average, standard deviation and t-test statistic. The experimental group was taught through Kwl Plus technique, and pre-test, the reading achievement test was administered to the subjects. After 10 hours of instruction, a post-test, the same form of the pre-test and the learning satisfaction assessment form were administered to the subjects. The result showed that the mean score of the post-test was significantly higher than pre-test at statistical significance of .05 levels. The average score of post-test were higher than pretest one and the students’ score of learning satisfaction was at high level.

keywords : KWL plus, teaching english, english reading comprehension

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม บุคคลในสังคมต้องติดต่อ พบปะ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็เช่นเดียวกัน มีการพัฒนาไปอย่างก้าวไกล ทุกคนจึงต้องติดตามและรับรู้ข่าวสารให้ทัดเทียมนานาประเทศ ซึ่งการที่จะรับรู้ความก้าวหน้าเหล่านี้จำเป็นต้องใช้การสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง การติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศล้วนต้องใช้ภาษากลางเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งภาษากลางทั่วโลกต่างใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันคือ ภาษาอังกฤษ ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก สามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ถูกต้อง ทั้งทางด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน แสวงหาความรู้และใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2544)

การอ่านเป็นทักษะที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมีโอกาสใช้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการฟัง การพูด หรือการเขียน นักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น การอ่านตำราเรียน บทความ ฉลากยา ป้ายประกาศโฆษณา อ่านคำชี้แจงในการใช้เครื่องอุปโภคบริโภค หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น (ธิดา ฤทธาภัย, 2536) นอกจากนี้ วิสาข์ จัติวัตร์ (2543) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า สำหรับการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทยนั้น เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญทางด้านภาษาทั้ง 4 ทักษะ แล้วจะพบว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญกว่าทักษะอื่น เพราะผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะฟัง พูดและเขียนน้อยกว่าการอ่าน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การแสวงหาความรู้ทั้งปวง และยังได้กล่าวถึงสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการอ่านและเขียนในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าว ถนอมเพ็ญ ชูบัว (2554) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจาก 1) นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของการอ่าน 2) นักเรียนไม่ชอบอ่าน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน 3) นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการอ่าน และ 4) นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านต่ำ ซึ่งผลดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม ปีการศึกษา 2556 คือ ค่าเฉลี่ยคะแนนผลการสอบวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าทั้งระดับจังหวัด ระดับสังกัด และระดับประเทศ (ฝ่ายบริหารวิชาการโรงเรียนชนแดนวิทยาคม, 2556) จากงานวิจัยเกี่ยวกับ ผลการสอบ O-NET พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสอบ O-NET ต่ำ เกิดจากระดับความยากของข้อสอบ ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็น พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าข้อสอบ O-NET มีความยากง่ายแตกต่างกันไป วิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่ายากมาก คือ วิชาภาษาอังกฤษ (เอื้องพร หลินเจริญ, 2556 : ออนไลน์) สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากนักเรียนขาดทักษะการอ่าน เมื่ออ่านเรื่องแล้วไม่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ การใช้เทคนิคการเรียนการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจต่อบทเรียนที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาเทคนิคการสอนอ่านที่จะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เป็นเทคนิคการสอนที่น่าสนใจวิธีหนึ่ง เพราะเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทางความคิด ฝึกทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่านโดยใช้โครงสร้างความรู้ที่ตนเองมีอยู่ รูปแบบการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหา ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำเสนอออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เป็นเทคนิคการสอนที่ได้พัฒนามาจากเทคนิคการสอน เค ดับเบิ้ลยู แอล ที่คิดค้นและนำเสนอโดย ดอนนา โอเกิล (Donna Ogle) อาจารย์ผู้สอนด้านการอ่านแห่งวิทยาลัยการศึกษาแห่งชาติ Evanston, Illinois ซึ่งเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส นั้น เป็นการจัดกิจกรรมการสอนอ่านที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ใช้ความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์เดิมของตนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ช่วยตีความหรืออธิบายความหมายในเนื้อเรื่อง เช่น มีการคาดคะเนเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน การตรวจสอบความถูกต้องของการคาดคะเนและการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ดังนั้นเทคนิคการสอนอ่าน เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ก็คือ เทคนิคการสอนอ่านที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่รู้จักคิด รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถควบคุมการอ่านของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาครูตลอดไป โดยการใช้ทักษะในการตั้งคำถาม การคาดคะเนและการใช้ความรู้เดิมเพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของตนเอง ให้ดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส สามารถอ่านเรื่องได้เข้าใจดียิ่งขึ้น เช่น งานวิจัยของ กรรณิการ์ สีเหลือง (2548) ได้ศึกษาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส โดยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีคะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองและนักเรียนมีความพึงพอใจในการ

อ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ในด้านกิจกรรมการเรียนด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอนและด้านบรรยากาศในการเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ คาร์ และ โอเกิล (Car & Ogle 1997 อ้างใน วิจิตรา นรสิงห์, 2540) ได้ทำการพัฒนากระบวนการ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส และทำการศึกษาโดยได้ทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนอ่านและนักเรียนที่อยู่ในคลินิกซ่อมเสริม จากการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ และจากการพูดคุยกับนักเรียนพบว่า นักเรียนสามารถถ่ายโอนกระบวนการ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้ และกระบวนการของเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอ่านสูงขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่า ครูควรสอนและฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านให้มากที่สุด โดยสอนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการอ่านต่าง ๆ อันจะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทางกระบวนการคิด แก้ไขปัญหา รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการสอนอ่าน เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส และศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับการสอนอ่านด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ในการช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนให้มีศักยภาพมากขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม อำเภอชนแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนชนแดนวิทยาคม อำเภอชนแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส วิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 แผน รวมเวลาเรียน 10 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

3. วิธีการดำเนินการเก็บรวยรวมข้อมูล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการทดลองตามแผนการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส จำนวน 8 แผน รวมเวลาเรียน 10 ชั่วโมง

3. นำแบบวัดความพึงพอใจไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมินเพื่อวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรม การสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส

4. หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนครบทุกแผนการสอน ผู้วิจัยทำการประเมินกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนโดยสลับข้อคำถามและคำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติการทดสอบ (t-test) แบบ dependent sampling โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานจากเครื่องมือวิจัย

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส โดยการหาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนทุกคน รายข้อและโดยรวม แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ระดับความพึงพอใจดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย
2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติการทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส พลัส ที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลคะแนนของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีค่าเฉลี่ยที่ 17.61 ซึ่งสูงกว่าก่อนที่นักเรียนจะได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ 12.46 ดังตาราง

การทดสอบ	n	$\overline{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	28	12.46	3.42
หลังเรียน	28	17.61	4.57

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ; df = 28 – 1 = 27 ; t = 18.0

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคเค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เปรียบเทียบความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ผลจากการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น ทั้งนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้น มีการฝึกการถามตนเองและการใช้ความคิดในเรื่องที่อ่าน มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน มีการสรุปสาระสำคัญจากเรื่อง ที่อ่าน จัดการกับความรู้ตามความเข้าใจของตนเองโดยการใช้แผนผังมโนทัศน์หรือแผนผังความคิดและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2548) ที่กล่าวถึงเป้าหมายของเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ว่า เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้นและการใช้ความคิดในเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ สามารถพัฒนาสมรรถภาพในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน สรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จิตรลดา คนยืน (2550) ได้วิจัยและเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยการใช้เทคนิคการสอนแบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 สอดคล้องกับ วิสิฏฐา แรงเขตรการ (2551) ได้ศึกษาผลการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เพื่อเพิ่มพูนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยการเปรียบเทียบทักษะการอ่านและการเขียนระหว่างก่อนและหลังการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 46 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นในระดับปานกลางและมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษสูงขึ้นภายหลังจากได้รับการสอนแบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เช่นเดียวกับ อะห์หมัด สาและ (2551) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ร่วมกับการทำโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทำการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังใช้วิธีการสอนที่จัดการทดลองและเพื่อศึกษาความพึงพอใจ

ของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 21 คน ซึ่งผลศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ร่วมกับโครงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ คาร์ และ โอเกิล (Carr and Ogle, 1987) ได้พัฒนาการสอนอ่านด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส และทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 9 ที่เรียนอ่านและอยู่ในคลินิกซ่อมเสริม จากการสังเกตแบบไม่เป็นทางการและจากการพูดคุยกับนักเรียนปรากฏว่า นักเรียนสามารถถ่ายโอนทักษะการอ่านด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้ และนักเรียนสามารถย่อความและมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วินเซนต์ (Vincent, 1994) ได้ศึกษาวิธีในการช่วยสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านของตนเอง ผลปรากฏว่า ผลการสอนอ่านด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านดีขึ้น เช่นเดียวกับ ควีออโค (Quiocho, 1997) ได้ศึกษากลวิธีการพัฒนาในการเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจเนื้อหาประเภทวิชาการของนักเรียนเกรด 6 และ เกรด 8 โรงเรียนระดับกลางในประเทศสหรัฐอเมริกาหนึ่งห้องเรียน จำนวน 90 คน ผลปรากฏว่า การสอนอ่านด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส สามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านเรื่องของนักเรียนได้ดีขึ้น

2. ความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น มีการเชื่อมโยงบทเรียนใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้มาก่อน การเชื่อมโยงสิ่งใหม่ให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นประสบการณ์เดิม ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและชัดเจนขึ้นและทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ อารี พันธ์มณี (2542) ได้กล่าวว่าครูควรส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยสร้างความพอใจให้เกิดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ สีเหลือง (2548) ได้ศึกษาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส โดยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง และศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิคเค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส มีคะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธี เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ในด้านกิจกรรมการเรียนด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอนและด้านบรรยากาศในการเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังจากที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น และจากการวิจัย ผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ผู้สอนควรศึกษาเป้าหมายและขั้นตอนของเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ที่ถูกต้อง 2) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ถูกต้อง 3) ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอน จะทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนครอบคลุมเนื้อหาและสอนอย่างมีแนวทางและเป้าหมาย เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การสอนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิค เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส สามารถพัฒนาความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนั้นนักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามเทคนิคดังกล่าว จึงเหมาะที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร. ทวีศักดิ์ ขันยศ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ดร. ดิษยา ศุภราชโยธิน ประธานสาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการสอนภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) นางวัชราภรณ์ เชื้อเจ็ดตน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนชนแดนวิทยาคม 3) นางสาว

สมตระกูล เพชรคง หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนชนแดนวิทยาคม 4) นางสาวภูริศา คำคุณ หัวหน้างานวัดผล โรงเรียนชนแดนวิทยาคม 5) นางสาวลัดดาวัลย์ ยังคง ครูชาญการพิเศษ โรงเรียนชนแดนวิทยาคม 6) นางสาวนิตญา คงศรี ครูโรงเรียนชนแดนวิทยาคม และ 7) นางอุษา คงคอน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองพระ ผู้อำนวยการโรงเรียนชนแดนวิทยาคม อำเภอชนแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอย่างสูง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ สีเหลือง. (2548). **ความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยเทคนิค KWL Plus**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม

กรมวิชาการ. (2544). **การจัดสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิตรลดา คนยืน. (2550). **การใช้กลวิธีการสอนแบบ KWL – Plus**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาราชภัฏลัยอุดรธานี. อุดรธานี

ชูศรี วงศ์รัตนะ. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเพทฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถนอมเพ็ญ ชูบัว. (2554). **วารสารวิชาการ**. (ตุลาคม – ธันวาคม).

ธิดา ฤทธาภัย. (2536). **ประสิทธิภาพของ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ที่มีผลต่อการอ่านความเข้าใจและสรุปความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีบุณยานนท์**. วิทยานิพนธ์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ

ฝ่ายบริหารวิชาการ. (2556). **รายงานผลการสอบ o-net ประจำปีการศึกษา 2555**. เพชรบูรณ์ : โรงเรียนชนแดนวิทยาคม.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2548). **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาความคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจิตรา นรสิงห์. (2540). **การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยกลวิธี เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส กับการสอนอ่านตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการมัธยมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ

วิสาข์ จัติวัตร์. (2541). **การสอนภาษาอังกฤษ English Reading Comprehension**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิสิฏฐา แรงเขตการ. (2551). **การสอนแบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส พลัส เพื่อเพิ่มพูนทักษะการอ่านและการเขียนภาอังกฤษของนักเรียนระดับต้น**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่

อะห์หมัด สาและ. (2551). **การศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนแบบ เค ดับเบิ้ลยู แอล พลัส ร่วมกับการทำโครงงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา

อารี พันธ์มณี. (2542). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

เอื้อมพร หลินเจริญ. (2556). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ต่ำ**, 17 กรกฎาคม 2556. http:// www.nongtakob.com/site/ index.php/component /content/ article/109-onet.

Eileen, C., and Donna, O. (1987). **“**K-W-L Plus : A Strategies for Comprehension and Summarization.” **Journal of Reading**, 626 – 631.

Quiocho, A. (1997). “The quest to comprehended expository text : Applied Research”. **Journal of Adolescent and Adult Literacy,** 40(6): 450 – 454.

Vincent, M. (1994). “An Inventory to Pique Students’ Meta Cognitive Awareness Reading Strategies”. **Journal of Reading.** 38(12): 2.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่มของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Learning achievement, responsibility and participation learning and teaching satisfaction by using cooperative-cooperation learning of student’s faculty of education, Pibulsongkram Rajabhat University

นงลักษณ์ ใจฉลาด
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: dr.nongluck@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่มของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) และการทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การศึกษาความรับผิดชอบในการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม การเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

Abstract

The purposes of this research were to study learning achievement responsibility and participation learning and teaching satisfaction by using cooperative-cooperation learning of Student’s Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University. The sample were 50 students. The instrument in this research were learning plan, learning achievement test, responsibility and learning participation test and teaching satisfaction questionnaire. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and t - test. The result of this research found that; Learning achievement found that posttest score higher than pretest score and significance at .05 level. Responsibility learning found that posttest score higher than pretest score and in overall at a high level and participation learning found that posttest score higher than pretest score and in overall at a high level. Teaching satisfaction found that in overall at a high level.

keywords : learning achievement, responsibility, participation, cooperative-cooperation learning

บทนำ

ความจำเป็นสำคัญในการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น คนที่มีคุณภาพ จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ดังนั้น การจัดการ

ศึกษา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องอย่างมีระบบ นั่นหมายถึงจะต้องมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ มีขั้นตอน มีกฎ กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เพื่อให้ได้ผลผลิตของการจัดการศึกษา คือ ผู้ที่ได้รับการศึกษา และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา คือ พลเมืองที่ดีมีคุณภาพ และสังคมที่ดีมีคุณภาพ

ในการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการและวิธีที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายเน้นการสอนตามสภาพจริง มีทั้งการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ (สมวงษ์ แปลงประสพโชค, 2546) ผู้สอนเป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษา แม้ในยุคใหม่ที่มีคอมพิวเตอร์ มีระบบสารสนเทศและสื่อการสอนใหม่ ๆ ที่ช่วยครูทำงานได้ดีกว่า ผู้เรียนมีช่องทางการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า สื่อจะมาทดแทนครูได้ ครูยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ แม้ในโลกยุคใหม่นักเรียนจะต้องมีขีดความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลความรู้ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล มีความคิดสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากครูที่เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติในการจัดการเรียนสอนและการบูรณาการการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทใหม่ของสังคมที่เปลี่ยนไป ครูต้องเปลี่ยนวัฒนธรรม วิธีคิดปรับกระบวนทัศน์ สร้างสรรค์ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนซึ่งเป็นปัจเจกบุคคล มุ่งให้ประสิทธิผลสอดคล้องกับทิศทางการเจริญเติบโตของท้องถิ่นครูต้องเป็นนักบูรณาการ รู้จักกลั่นกรองวัฒนธรรมใหม่และประยุกต์เข้ากับพื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นหล่อหลอมความหลากหลายวัฒนธรรม บ่มเพาะคุณภาพผู้เรียน มุ่งสนองความต้องการและสร้างความมั่นคงในชุมชน (อนันท์ งามสะอาด, 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น การทำให้การเรียนรู้วิชากฎหมายการศึกษาให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น บางครั้งสภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ที่ผู้สอนไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแต่ละคนในชั้นเรียน มีความแตกต่างกันหลายด้าน การที่ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบเดียวกันให้แบบฝึกหัดเหมือนกันทั้งห้อง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้เรียน 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้เรียนที่เรียนเก่งก็มิได้รับการส่งเสริมให้เต็มความสามารถสูงสุดของตน ผู้เรียนที่เรียนอ่อนเรียนตามเพื่อนไม่ทัน ก่อให้เกิดความท้อถอยในการเรียน และที่สำคัญในการเรียนเด็กเก่งจะไม่ยอมช่วยเหลือเด็กอ่อน เพราะเกรงว่าเพื่อนจะได้คะแนนเท่าหรือมากกว่าตนเอง และเด็กที่เรียนอ่อนจะเกิดความรู้สึกท้อถอยและเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาที่เรียน ต่อเพื่อนและต่อผู้สอน ซึ่งหากผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาและขาดทักษะในการสอน ไม่มีเทคนิคที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ยึดตำราเรียนเป็นหลัก ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ไม่ให้โอกาสผู้เรียนปฏิบัติจริง ไม่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน (วาสนา สวนสีดา, 2548) ในที่สุดผู้เรียนเหล่านี้จะไม่มีความสุขกับการเรียน

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย แล้วพบว่า การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนประเภทหนึ่งที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีเป้าหมายกลุ่มร่วมกัน เป็นกิจกรรมการเรียนที่น่าสนใจ จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นบทบาทของนักเรียน ทุกคนในกลุ่มได้รับมอบหมายงานและต้องทำงานนั้นให้สำเร็จด้วยดี สอดคล้องกับ กินาริน ตันเสียงสม (2548) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากศึกษาค้นคว้า มีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน เมื่อมีปัญหาสามารถถามผู้สอนตรงที่ไม่เข้าใจได้ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้ทุกคนได้ร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นตนเองมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอนมีความภูมิใจในตนเอง มีแรงจูงใจภายในสูง ผู้เรียนมีการปรับตัวทางจิตวิทยาดีขึ้น มีพฤติกรรมที่อยู่กับงานมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อสาระการเรียนรู้ที่เรียน ต่อสถานศึกษา ต่อผู้สอน และบุคคลต่างๆ ในสถานศึกษามีทักษะการร่วมงานประสานงานกันดีขึ้น

ผู้วิจัยได้เลือกวิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือ มาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากฎหมายทางการศึกษา เนื่องจากวิธีเรียนนี้มีจุดประสงค์ในการทำงานกลุ่มร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รวมถึงพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบกิจกรรมวิธีนี้อาจจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนและความรับผิดชอบกับการมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียน ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการ

สอน และศึกษาความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของนักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพสู่ความเป็นครูที่ดีมีคุณภาพในอนาคตต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษาโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม เพื่อศึกษาความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักศึกษาโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่เรียนรายวิชากฎหมายทางการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 50 คน ได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment research) ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) โดยมีเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชากฎหมายการศึกษา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ทั้งนี้เป็นการทดสอบก่อนเรียน และการทดสอบหลังเรียน ซึ่งใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน

3. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

การสร้างและตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้วิชากฎหมายการศึกษา

1.ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2.เขียนแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลตรวจ ความถูกต้อง ในการตั้งคำถาม เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการ ข้อความ ภาษาที่ใช้และความเหมาะสมอื่น ๆ ซึ่งเป็นตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

4. นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 :61 – 67)

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การสร้างและตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากฎหมายการศึกษา

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร

3. สร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 80 ข้อ

4. นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลตรวจ ความถูกต้อง ในการตั้งคำถาม เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการ ข้อความ ภาษาที่ใช้และความเหมาะสมอื่น ๆ ซึ่งเป็นตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

5. นำแบบทดสอบ มาวิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. นำแบบสอบถามทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน และวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยได้ค่าความเชื่อมั่น .97 และจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบ

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือแบบวัดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน

1. ศึกษาเนื้อหา รูปแบบของแบบวัดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน

2. กำหนดโครงร่างของแบบวัดความรับผิดชอบกับการมีส่วนร่วมในการเรียน โดยให้ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา คือ ความเหมาะสมของเนื้อหา การนาเสนอ ภาษาที่ใช้ ประโยชน์ต่อการเรียน

3. สร้างแบบวัดความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน คือ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลตรวจ ความถูกต้อง ในการตั้งคำถาม เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการ ข้อความ ภาษาที่ใช้และความเหมาะสมอื่น ๆ ซึ่งเป็นตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

5. นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเชื่อมั่น และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. กำหนดโครงร่างของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยให้ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา คือ ความเหมาะสมของเนื้อหา การนาเสนอ ภาษาที่ใช้ ประโยชน์ต่อการเรียน

3. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการการสอน คือ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการการสอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยมีการกำหนดเกณฑ์ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลตรวจ ความถูกต้อง ในการตั้งคำถาม เพื่อวัดในสิ่งที่ต้องการ ข้อความ ภาษาที่ใช้และความเหมาะสมอื่น ๆ ซึ่งเป็นตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

5. นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

7. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเชื่อมั่น และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนของแต่ละหน่วยก่อนเริ่มเรียนเนื้อหา

2. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม และให้นักศึกษาศึกษาเอกสารประกอบการสอน

3. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน ภายหลังการเรียนการสอน

4. ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน

5. ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน-หลังเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการทดสอบค่าที (t – test) โดยใช้คะแนน ผลต่างก่อนเรียนและหลังเรียน (Different Score)

2. วิเคราะห์ข้อมูลความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา และในส่วนของความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการเรียน โดยดำเนินการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจในการเรียน โดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (%) 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 4. การทดสอบค่าที (t – test)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม

การทดสอบ	$\overline{X}$	S.D.	d	$S.D._d$	t	Sig.(2-tailed)
ก่อนเรียน	44.66	6.34	21.78	8.91	17.28*	0.0000
หลังเรียน	66.44	7.58				

จากตาราง 1 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียนเท่ากับ 44.66 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 66.44 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความรับผิดชอบในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ก่อนเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 11 การสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม มีประโยชน์ต่อการเรียน ($\overline{X}$=4.48) และ ข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 10 นักศึกษาภูมิใจในวิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ($\overline{X}$=2.78) และหลังเรียน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 7.นักศึกษาควรนำวิธีการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ไปประยุกต์ใช้ในพัฒนาการเรียนของตนเอง ($\overline{X}$=4.68) และ ข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 13.การเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ช่วยให้นักศึกษาสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ($\overline{X}$=3.20)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1.การสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์และแผนที่ความคิดมีประโยชน์ต่อการเรียน ($\overline{X}$=4.64) ข้อ 2.การสอนโดยใช้ผังมโนทัศน์และแผนที่ความคิดช่วยจัดระบบความคิด ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ($\overline{X}$=4.64) และ ข้อมีที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ 4.การสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดี ($\overline{X}$=4.45) และ ข้อ 8.การสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ทำให้นักศึกษาสนใจและมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ($\overline{X}$=4.45)

อภิปรายผลการวิจัย

1.ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา มีคะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นกิจกรรมการเรียนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีเป้าหมายกลุ่มร่วมกัน เน้นบทบาทของผู้เรียน ทุกคนในกลุ่มได้รับมอบหมายงานและต้องทำงานนั้นให้สำเร็จด้วยดี สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก) สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับ กินาริน ตันเสียงสม (2548) สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากศึกษาค้นคว้า มีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน เมื่อมีปัญหาสามารถถามผู้สอนตรงที่ไม่เข้าใจได้ ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้ทุกคนได้ร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย มีเจตคติที่ดีต่อครูมีความภูมิใจในตนเอง มีแรงจูงใจภายในสูง ผู้เรียนมีการปรับตัวทางจิตวิทยาดีขึ้น มีพฤติกรรมที่อยู่กับงานมากขึ้น สอดคล้องกับ แพรวพรรณ บรรจงศิริทัศน์ (2548) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องลิลิตตะเลงพ่ายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่ม Co-op Co-op มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามคู่มือครู

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สุธรรมมา ภูจอมดาว (2549) ได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือแบบ Co-op Co-op เรื่องสภาพแวดล้อมรอบตัวเรา กลุ่มสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.ผลการศึกษาความรับผิดชอบในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) พบว่า คะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น สมาชิกในแต่ละกลุ่มสมาชิกจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันรับฟังความคิดเห็น ช่วยเหลือกันและกัน และสมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างเสริมให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงตนเองให้เกิดการเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบมากขึ้น สอดคล้องกับ สุนันท์ พรหมประกอบ (2546) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือการที่บุคคลแสดงออกถึงความรับผิดชอบในการกระทาของตนเองมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลจากการกระทาของตนไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎจริยธรรม สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนด มีความเพียรพยายามในการเรียน และการปฏิบัติงานไม่เพิกเฉยต่อสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมอย่างเข้มงวดจากผู้อื่น สอดคล้องกับ ฐิติรัตน์ ศิลาจันทร์ (2543) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาและการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย การช่วยเหลือซึ่งกันและกันความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม สอดคล้องกับ รัชนี มณีโกศล (2540) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความรับผิดชอบ และความคงทนทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4 เรื่องการหารที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือ พบว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่า

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม พบว่า มีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ จะต้องมีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้กำลังใจเพื่อน พูดสนับสนุนความคิดเห็นการตอบของเพื่อน ชมการพูดกระตุ้นให้เพื่อนถาม หรือตอบ รับฟังความคิดเห็น ตั้งใจฟัง พยักหน้ารับ ตอบสนอง และสนับสนุนการร่วมมือกับกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวภาคย์ เศรษฐศักดาศิริ (2549) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมควรคำนึงถึงหลักที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ 1) การนำศักยภาพของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม จากคำกล่าวที่ว่า“หลายหัวดีกว่าหัวเดียว” เป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าการนำความสามารถหรือศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมาผสมผสานกัน โดยนำความสามารถของแต่ละคนมาช่วยกันปฏิบัติงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานกลุ่มให้ได้ผลสำเร็จสูงสุด ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของทุกคนด้วย 2) การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียน จะเริ่มต้นจากการที่นักเรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านทั้ง 3 ด้าน ร่วมใจ (Heart) ได้แก่ การที่นักเรียนมีความรู้สึกตั้งใจ เต็มใจ มุ่งมั่นในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้หรือการทำงานกลุ่ม ร่วมคิด (Head) ได้แก่ การที่นักเรียนมีแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ การทำงานของกลุ่ม มีการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง และร่วมมือ (Hand) ได้แก่ การที่นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองหรือมีการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม มีผู้นำกลุ่มเลขากลุ่มและสมาชิกกลุ่ม และ 3) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน บรรยากาศในการทำงานกลุ่มนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้การทำงานในกลุ่มบรรลุเป้าหมายและสมาชิกกลุ่มมีความพอใจมีความสุขในการปฏิบัติงานร่วมกัน สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ พิศนุย (2546) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือกัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิศาลปุณณวิทยาจังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่สร้างขึ้น และพฤติกรรมความร่วมมือในการเรียนรู้ต่อด้วยกิจกรรมประกอบการสอนไวยากรณ์ที่สร้างขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม พบว่า ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม มีจุดประสงค์ในการทำงานกลุ่มร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รวมถึงพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมวิธีนี้จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนและความรับผิดชอบกับการมีส่วนร่วมในการเรียน และวิธีการเรียนรู้เป็นกลุ่มนี้จะทำให้ผู้เรียนมีภาระงานที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับ สุธรรมมา ภูจอมดาว (2549) ได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือแบบ Co-

op Co-op เรื่องสภาพแวดล้อมรอบตัวเรา กลุ่มสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ลำดวน ชาวไธสง (2549) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เรื่อง คำกริยา คำคุณศัพท์ คำบุพบท ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) เป็นเทคนิคหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือ มาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน สร้างความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานร่วมกันของผู้เรียน ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียน เน้นบทบาทของผู้เรียน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รับมอบหมายงานให้ทำจนสำเร็จ ทำให้ผู้เรียนมีภาระงานที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูง ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชากฎหมายการศึกษาโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op Co-op) อยู่ในระดับมากที่สุด

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิเคราะห์ในประเด็นการเรียนโดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม ช่วยให้นักศึกษาสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้สอนควรจะหาเทคนิควิธีให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหารายวิชาอย่างถ่องแท้ แล้วฝึกฝนให้นักศึกษานำความรู้ดังกล่าวไปสรุปความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ เพื่อจะส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ของนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีวิธีการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ส่งผลให้เป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาตนเองในด้านการสรุปความรู้ได้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิมล ใจงาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชญานิษฐ์ ศศิวิมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์สลักจิต ตรีรณโอภาส และอาจารย์ ดร.สุวพัชร์ ช่างพินิจ คณะผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่กรุณาให้แนวคิดและให้คำแนะนำในการวิจัยเป็นอย่างดียิ่ง ตลอดจนให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา

กินาริน ตันเสียงสม. (2548). **การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แพรวพรรณ บรรจงศิริทัศน์. (2548). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกรรมกิจกรรมด้วยกลุ่ม Co-op Co-op กับการจัดกิจกรรมตาม คู่มือครู.** วิทยานิพนธ์กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฐิติรัตน์ ศิลาจันทร์. (2543). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่3 โดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การ สอนภาษาอังกฤษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. 2554. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วาสนา สวนสีดา. (2548).**การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกับเทคนิค CIRC และวิธีสอนอ่านเพื่อการสื่อสาร.**บัณฑิตวิทยาลัย (สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยศิลปากร: นครปฐม.

รัชนี มณีโกศล. (2540). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และความคงทนทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการหารที่เรียนโดยวิธีการเรียนแบบ ร่วมมือ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).

สุนันท์ พรหมประกอบ. (2546). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของนักศึกษาอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ คห.ม. (การพัฒนาครอบครัวและสังคม).นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. ถ่ายเอกสาร.

เสาวภาคย์ เศรษฐศักดาศิริ. (2549). **การศึกษาผลการรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) และเทคนิคกลุ่มสัมฤทธิ์ (SAD)ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน).นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสาวลักษณ์ พิศนุย. (2546). **การพัฒนากิจกรรมประกอบการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิศาลปุณณวิทยา จังหวัดขอนแก่น.** ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมวงษ์ แปลงสพโชค. (2546). **ปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์.** กรณีศึกษา : ความคิดเห็นของครูคณิตศาสตร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เข้ารับการอบรมโครงงานคณิตศาสตร์วันที่ 23 – 24 ตุลาคม 2546. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุธรรมมา ภูจอมดาว .(2549). **การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มความร่วมมือแบบ Co-op Co-op เรื่องสภาพแวดล้อมรอบตัวเรากลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ (กศ.ม. หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อนันต์ งามสะอาด. (2551). **การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประ สงค์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคเดชอุดมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.** กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
Leadership behavior of administrators early childhood development center Fang district, Chiang Mai province

ประไพ คำหน้อย[1*] และ ภูมิชัย พลศักดิ์[2]
[1]ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านใหม่ชยาราม [2]ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา นครราชสีมา
[*]corresponding author e-mail: pma.hana10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557 สุ่มโดย วิธีการแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมภาวะผู้นำเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ วิชาการ คุณธรรม บุคลิกภาพ ความสามารถในการบริหาร

Abstract

The purposes of this research was to learn and compare level leadership behaviors of administrators early childhood development center Fang district, Chiang Mai province by classified according to age, level of education and position. The sample of research by teachers and education personnel under early childhood development center Fang district, Chiang Mai province for the 2014 academic year, selected by Stratified random sampling. The instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and Analysis of variance (ANOVA). The research found that: Level’s perspective on leadership behaviors of administrators early childhood development center Fang district, Chiang Mai province were at high level in all aspects. When the leadership behaviors were comparing by aspects, it was found that: the aspect of highest average value were virtues at high level, followed by personalities aspect at high level, and the aspect of fewest average value were academic aspects at high level. And to compare the leadership behaviors of administrators early childhood development center were at high level in all aspects, by classified according to age, level of education and position. The hypothesis testing found that, not be significantly different at .05 levels.

keywords : leadership behaviors, academics, virtues, personalities, management ability

บทนำ

ด้วยสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่างๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลัง และจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์การนั้นๆ เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร องค์การทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ หรือเอกชน ต่างต้องการที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหารในส่วนของการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา คำว่า “ผู้บริหาร ”ตามพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติหมายถึงบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน เป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ที่นอกจากจะบริหารบุคลากรครูผู้สอนแล้ว ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ บุคคลผู้มีความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการระดมความสามารถและทรัพยากร เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนการจัดกระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ข้าราชการครูสถานศึกษาเพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์, 2545)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการ บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี เป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำ ของสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นผู้ที่จะประสานและขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า ด้วยการร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ และทุกฝ่ายมีส่วนในการเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านคุณวุฒิและคุณธรรม จริยธรรมในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นผู้นำที่ดี ก็จะไม่สามารถพัฒนา องค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ ไม่ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน (ทรงสวัสดิ์ แสงมณี, 2553) อีกทั้งยังได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นรวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร

ดังนั้น ผู้วิจัย เล็งเห็นความสำคัญของพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันจะไปสู่การดำเนินงานจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อความถูกต้องและความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินไปในระดับที่ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายเครื่องมือและวิธีการดำเนินการวิจัยให้กระชับและชัดเจน

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรวัด (Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นค่าคะแนน 1-5 คะแนน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ (1) อายุ (2) ระดับการศึกษา (3) ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (open – ended question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อเสนอแนะ

ดำเนินการวิจัยโดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา จากนั้นนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือจากครู และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป จากนั้นนำกลับมา

ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ได้รับคืนสมบูรณ์ จำนวน 111 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำไปวิเคราะห์ผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร ดังตาราง

พฤติกรรมภาวะผู้นำ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านภาวะผู้นำ	3.88	0.30	มาก
ด้านวิชาการ	3.87	0.28	มาก
ด้านคุณธรรม	4.10	0.30	มาก
ด้านบุคลิกภาพ	3.96	0.31	มาก
ด้านความสามารถในการบริหาร	3.91	0.22	มาก
รวม	3.94	0.28	มาก

จากตาราง พบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมภาวะผู้นำเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

วิจารณ์เปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่มีมาก่อนหน้าอย่างมีหลักการ อาจมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคตและแนวทางที่จะนำไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ คุณธรรม และด้านความสามารถในการบริหาร ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบมาอภิปรายผลของการวิจัย ดังนี้

ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ต่อการพัฒนาตนเอง และพฤติกรรมภาวะผู้นำ ซึ่งพฤติกรรมภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมั่นคง และสามารถความคุมอารมณ์ได้เมื่อพบเจอกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในการปฏิบัติหน้าที่ และสิ่งที่สำคัญ คือ การมีความซื่อสัตย์ เสียสละ และมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตใจมั่นคง แน่วแน่ ไม่เชื่อคนง่าย โดยไม่ผ่านการไตร่ตรอง นอกจากนั้นยังเป็นผู้ที่สามารถบริหารงานบุคคลตามระเบียบราชการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ บลาลา (2554) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สว่างวรรณ (2546) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในสหวิทยาเขตพระราชวังเดิม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาใน สหวิทยาเขตพระราชวังเดิม ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติการสอน โดยรวมและเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี จิรจีรังชัย (2545) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู ตามแนวความคิดของแบสและอโวลิโอ โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสถานภาพที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี จิรจีรังชัย (2545) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู ตามแนวคิดของเซอร์จิโอวานนี โดยภาพรวมพบว่า การรับรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี สว่างวรรณ (2546) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในสหวิทยาเขตพระราชวังเดิม ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเป็นของครูที่ปฏิบัติการสอนที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริง และที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในสหวิทยาเขตพระราชวังเดิม โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยพฤติกรรมผู้นำที่คาดหวังสูงกว่าพฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงทุกด้าน และ 3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างาน และครูที่ปฏิบัติการสอนที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในสหวิทยาเขตพระราชวังเดิม โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ยกเว้น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารจัดการความคิดเห็นแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยผลวิจัยไปใช้

เพื่อให้พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เชิงนโยบายและแผนงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและกำหนดพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป

เชิงวิชาการ

สาขาการบริหารการศึกษา สามารถนำผลการศึกษา เป็นข้อมูลใช้สำหรับอ้างอิง วิเคราะห์และประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ในการบริหารสถานศึกษา และมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู นอกจกานี้ยังควรใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การได้ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งควรวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมภาวะผู้นำเป็นรายด้าน พบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านภาวะผู้นำ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

เริงชัย หมื่นชนะ. (2543). **มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

กัลยาณี สูงสมบัติ. (2550). **ผู้นำยุคใหม่.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2557. จาก http://uhost.rmutp.ac.th/kanlayanee.so/L4/4-1-5.htm.

จริยะ วิโรจน์. (2546). **การวิจัยเชิงประเมินผลโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เขตการศึกษา 5.** ราชบุรี: สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการ.

จำลอง นักฟ้อน. (2548). **เส้นทางสู่นักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557. จาก http://www.moe.go.th/wijai/road%20map.htm .

ธงชัย สันติวงศ์. (2546). **การบริหารงานสาศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอล.ที.เพรส.

มัลลิกา ต้นสอน. (2544). **พฤติกรรมองค์การ.** กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.

ประยุทธ ปยุตโต. (2540). **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

ปราชญา กล้าผจญ. (2548). นักบริหารการศึกษามืออาชีพ. **วารสารวงการครู.** ฉบับเดือนสิงหาคม 2548.

ปิยะ เจริญเวชรักษ์. (2552). **รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสร้างอิทธิพล เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครู.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.

พัชรี จิรจีรังชัย. (2545). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.

ภิญโญ คชศิลา. (2543). **ภาวะผู้นำของศึกษาธิการอำเภอที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัมมา รธนิธย์. (2554). **การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ.** วิจัยเชิงสำรวจ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุกานดา ตปนียางกูร. (2542). **การวิเคราะห์การใช้ลักษณะภาวะผู้นำ 4 แบบ กับการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน.** วิจัยส่วนบุคคล คณะศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รุ่ง แก้วแดง. (2545). **ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ.** การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพ : ข้าวฟ่าง.

วลัญชร อดิพัฒน์. (2542). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสต์จักรในประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก. (2556). **ผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นมืออาชีพ.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2557. จาก http://plvc.ac.th/cms/?page_id=568.

สมเกียรติ บลาลา. (2554). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ครุศาสตร์อุสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สาโรช บัวศรี. (2544). **ข้อคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นหน้า 31- 35.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา : เพื่อคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2553). **ภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557. จาก http://www.supatta.haysamy.com/leader_pro.html.

อภิวรรณา แก้วเล็ก. (2542). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทัย หิรัญโต. (2531). **การบริหารศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

Caldwell, B. (2000). **A Blueprint of Successful Leadership in an Era of Globalisation in Learning.** Paper Presented in a Regional Seminar of Leaders in Rajabhat Institutes, Rajabhat Institute Chombung, 10 November2000. Ratchaburi : Rajabhat Institute.

Evers, A.S. (1987). **Leadership effectiveness of Wisconsin superintendents.** Dissertation Abstracts International, 47 , 4249–A.

Jolly, R. & Artlee, F. (1996). **The effectiveness of secondary educational administration preparation programs at Kansas Regents Universities.** Dissertation Abstracts International, 56, 4224–A.

Miller,E. L. (1987). **The relationship among leadership styles, perception of the nature of people, and perceive–leadership effectiveness.** Dissertation Abstracts International, 48, 795–A.

Thomas, A. B. (1988). **Does Leadership Make a Difference to Organizational Performance?** Administrative Science Quarterly, 33, 388-400.

Wood, J., Wallace, J., and Zaffane, R. (2001). **Organizational Behavior: A Global Prospective.** Brisbane: Jon Wiley & Sons Australia.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่

A perception characteristics of teachers by opinion of guardians at early childhood development center Wiang Tambon, Fang district, Chiang Mai province

ยุพิน ดวงกาศ* และ ภูมิชัย พลศักดิ์
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา นครราชสีมา
*corresponding author e-mail: pma.hana10@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครองของนักเรียน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 111 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Taro Yamane (1973) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิชาการ อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน และ 2. การเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณธรรม บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ วิชาการ

Abstract

This research aimed to study and compare a perception characteristic of Teachers by opinion of guardians at early childhood development center Wiang Tambon, Fang district Chiang Mai province by classified according to age, level of education and occupation. The sample of research were parents of students in early childhood development center for the 2014 academic year, which proportion specified formula by Taro Yamane. The instrument was a questionnaire rating scale; Likert scale. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and Analysis of variance (ANOVA). The research found that: were high level in all aspects. When the opinion of guardians were comparing by aspects, it was found that: the aspect of highest average value were virtues at high level, followed by personalities aspects and human relationships aspects at high level, and the aspect of fewest average value were academic aspects at high level. And (2) compare a perception characteristics of Teachers by opinion of guardians at early childhood development center Wiang Tambon, Fang district Chiang Mai province were at high level in all aspects, by classified according to age, level of education and position. The hypothesis testing found that: not be significantly different at .05 levels.

keywords : virtues, personalities, human relationships, academi

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลทำให้กระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การสื่อสารคมนาคมสมัยใหม่ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย ปัจจัยดังกล่าวทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกมุมโลก เป็นลักษณะไร้พรมแดน แนวโน้มของกระแสโลกให้ความสำคัญต่อ

ความเป็นเสรีประชาธิปไตย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงเป็นแรงผลักดันให้สภาพการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างมาก จึงจำเป็นต้องพัฒนาการบริหาร การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach : WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ข้าราชการครูสถานศึกษาเพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์, 2545)

การจัดการศึกษาของเด็ก 3-6 ปี เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทางการศึกษาและเป็นการวางรากฐานที่สำคัญให้กับมนุษย์ นักจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่า เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีนั้น เป็นระยะที่เด็กจะเกิดการเรียนรู้มากที่สุดของชีวิต ครูอนุบาลเป็นบุคคลที่ต้องใกล้ชิดกับเด็กมากและเปรียบประดุจพ่อและแม่คนที่สองของเด็ก ครูจึงมีความสำคัญรองจากพ่อและแม่ ถึงแม้ครูไม่อาจทำหน้าที่พ่อและแม่ของเด็กได้ พ่อและแม่ก็ไม่อาจทำหน้าที่ครูได้ แต่หากทั้งสองร่วมมือกัน เด็กจะได้ทั้งพ่อและแม่เป็นผู้สร้าง ครูเป็นผู้เสริม ในการที่จะหล่อหลอมให้เด็กสามารถพัฒนาได้ตามวัยอย่างสมบูรณ์ เมื่อเด็กเล็ก ๆ ต้องจากพ่อแม่มาโรงเรียนเด็กจะยึดถือครูแทนพ่อแม่ ภาพของครูและการกระทำของครูจึงเป็นสิ่งที่ประทับใจเด็ก ดังนั้นบุคลิกภาพของครูที่ปรากฏและสภาวะทางอารมณ์ของครูจึงเป็นสิ่งที่ต้องระวัง กริยาท่าทาง การพูด ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ของครูจะถูกซึมซับไปสู่เด็กทั้งสิ้น เด็กจะถือเป็นแบบอย่าง และลอกเลียนแบบครูในด้านบุคลิกภาพ ความคิดเห็น ทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึกจากครูทั้งสิ้น นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ที่บทบาทในการเชื่อมโยงชีวิตเด็กระหว่างโรงเรียนกับบ้าน (วิขัย วงศ์ใหญ่, 2540) ดังนั้นบุคลิกภาพและคุณลักษณะของครูอนุบาลจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงอย่างมาก เพราะจะเป็นแบบอย่างให้กับเด็กวัย 3-6 ปี ในการลอกเลียนแบบ ด้วยเหตุที่ว่าครูมีความใกล้ชิดกับเด็กเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้เด็กมีโอกาสลอกเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ ที่ครูคิด ครูกระทำทั้งสิ้น บุคลิกภาพ คุณลักษณะที่ถูกต้องและเหมาะสมของครูอนุบาล นำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมของเด็กปฐมวัยในอนาคต เพราะบุคลิกภาพของครูที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

การเลือกสรรบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นครูอนุบาล จึงจำเป็นต้องหาเกณฑ์และแนวทางที่เหมาะสมในการเลือก คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครูได้กำหนดมาตรฐาน (คุรุสภา, 2533) กำหนดว่า ครูต้องมีความรู้ คือ มีความรู้ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะด้านการสอน คือต้องสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ ต้องมีความยุติธรรม มีจิตใจเมตตา มีความศรัทธาในวิชาชีพให้เจริญรุ่งเรือง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถผลักดันองค์กรของตนให้ก้าวเข้าไปสู่แนวหน้า และเป็นพลเมืองดีของสังคม ดังนั้นครูอนุบาลที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของความเป็นครูเฉพาะทางอย่างชัดเจน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการจัดศึกษาของเด็ก โดยการศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ความต้องการของมนุษย์ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นเพื่อความถูกต้องและความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็ก มีลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาจากผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู และพัฒนาบัณฑิตของนักศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้ในการสำรวจคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากแหล่งความรู้และสร้างแบบสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามกลับคืนมา ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครองของนักเรียน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 111 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ Taro Yamane (1973) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้ปกครองของนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 146 คน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์ค่าสถิติ

การเสนอผลการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอเป็นค่าความถี่และร้อยละ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-40 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูหมั่นสรรหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูมีความรอบรู้ กว้างขวาง ทางวิชาการที่จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษา และสามารถให้ความช่วยเหลือหรือคำปรึกษาได้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีทักษะในการใช้เครื่องมือ และสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก

ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ และมีความยุติธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูมีคุณธรรมจริยธรรม เสียสละ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรและสังคม อยู่ในระดับมาก

ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูแต่งกายสุภาพเหมาะสม สะอาด และถูกต้องตามระเบียบ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูประพฤติตนเหมาะสมกับวิชาชีพครู ทั้งในและนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี แสดงออกได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ และน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก

ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มี 2 ข้อ คือ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร และครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ครูมีความเคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีสามารถในการทำงานเป็นทีม และร่วมมือกันในการพัฒนาการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก

และการเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย 1) จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ และด้านที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม และด้านที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านวิชาการ และด้านที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ อภิปรายผลของการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูให้ความสำคัญในการประเมินและพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดำเนินตามแนวทางที่พึงประสงค์ และมีความเหมาะสม ครูหมั่นสรรหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ และมีความยุติธรรม การแต่งกายสุภาพเหมาะสม สะอาด และถูกต้องตามระเบียบ และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง และชุมชน อีกทั้งยังคำนึงถึงการความเคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อพัฒนาตาเองให้เป็นครูที่พึงประสงค์ และเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยทัศน์ เกื้อกิ้ม (2541) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช คุณลักษณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่สำคัญมากที่สุดคือ ด้านคุณธรรม และด้านความมีระเบียบวินัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพรรณ ทวิวรดิลก (2544) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่เป็นจริงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา กองแก้ว (2545) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนครูระดับก่อนประถมศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูระดับก่อนประถมศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิษฐ ศรีเงิน (2549) ได้ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออก ผลการวิจัยพ บว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในทัศนะของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุดา นามจิต (2554) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญดาว จันมลฑา (2555) ได้ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ ปี การศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล สร้อยนาค (2551) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในทรรศนะของผู้ปกครองในตำบล แม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูในทรรศนะของผู้ปกครองในตำบลแม่สาบในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดโดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดทุกด้าน และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ กรทอง (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับน้อย นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ แสงทอง (2553) ได้ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนอาชีวะดอนบอสโก บ้านโป่ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนอาชีวะดอนบอสโก บ้านโป่ง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานภาพจำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงกันในลักษณะทางสภาพแวดล้อม จึงทีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะ พุทธเพาะ (2543) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการโรงเรียน มีทัศนะเกี่ยวกับการมีคุณลักษณะของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวม และเป็นรายด้าน 4 ด้านไม่แตกต่างกัน และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล สร้อยนาค (2551) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในทรรศนะของผู้ปกครองในตำบล แม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาต่างกันมีทรรศนะต่อคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ในภาพรวมไม่ต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุดา นามจิต (2554) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยทัศน์ เกื้อกิ้ม (2541) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและครูพลศึกษาในลักษณะรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยผลวิจัยไปใช้

1. เพื่อให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

3. ควรใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การได้ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูตามทัศนะของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูจัดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทัศนะของผู้ปกครองเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวิชาการ ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณธรรม

การเปรียบเทียบทัศนะของผู้ปกครองที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับวัตุประสงค์ของการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอบขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

กิตติ กรทอง. (2553). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 1. **วารสารวิชาการและวิจัย,** ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2553. คณะครุศาสตร์ (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ.

ขวัญดาว จันมลฑา. (2555). **การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ ปี การศึกษา 2554**. การค้นคว้าแบบอิสระ กลุ่มการวิจัยบริหารสถาบัน. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์.

ชัยทัศน์ เกื้อกิ้ม. (2541). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นพดล สร้อยนาค. (2551). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในทรรศนะของผู้ปกครองในตำบล แม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

บัณดิษฐ ศรีเงิน. (2549). **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ปิยะ พุทธเพาะ. (2543). **คุณลักษณะของครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิไล พิพัฒน์มงคลพร. (2544). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา.** การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิชาญ ไทยแท้. (2538). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ในทัศนะของผู้บริหารการศึกษา.**

ศรีสุดา นามจิต และคณะ. (2554). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครพนม.

สัมฤทธิ์ แสงทอง. (2553). **การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนอาชีวะดอนบอสโก บ้านโป่ง.** การค้นคว้าแบบอิสระ. โรงเรียนอาชีวะดอนบอสโก บ้านโป่ง.

สุทธิพรรณ ทวิวรดิลก. (2544). **คุณลักษณะของครูปฐมวัยที่เป็นจริงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน.** การค้นคว้าแบบอิสระ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุทธิรักษ์ เสมอกัน. (2552). **บทบาทและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูแนะแนวตามความคาดหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).

สุธิดา เลี้ยงประยูร. (2555). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

อัจฉรา กองแก้ว. (2545)**. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูระดับก่อนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนครูระดับก่อนประถมศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 7.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารหารศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

อำไพ สุจริตกุล. (2533). **ผลสรุปจากการวิจัยได้แสดงคุณลักษณะของครูที่ดีที่พึงปรารถนา 3 ด้าน.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2557. จาก http://info.muslimthaipost.com/main/index.php?page=sub&category=29&id=14872.

Calderon , L. (1989). **“Characteristics of the Education Teacher as Percelved by Students ,Teacher and Administrators in Los Angeles community college,”** District Abstracts international. 49(9).

Eric Hanushek. (2012). **Why An Effective Teacher Matters: A Q&A with Eric Hanushek**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557. จาก http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=182.

Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education.** 3 rd. Edition. New York: McGraw – Hill. Book Company. Hessong, Robert F. and Thomas H. Weeks. 1987.

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่
Building human relationships of administrators for early childhood development center Mae-Ai district, Chiang Mai province

รำพึง เป็งจันทร์* และ ไพโรจน์ พรหมมีเนตร
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา นครราชสีมา
*corresponding author e-mail: parksoyeonni@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557 จากการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็นวิธีการแบบแบ่งชั้น จำนวน 278 คน การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัย พบว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการเปรียบเทียบการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การสร้างมนุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The purposes of this study were to learn and compare about building human relationships of administrators for early childhood development center Mae-Ai district, Chiang Mai province by classified according to age, level of education and occupation. It was a survey research; the sample of research included 278 persons by using parents and teachers of students in early childhood development center for the 2014 academic year. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and Analysis of variance (ANOVA). The research found that: building human relationships of administrators for early childhood development center Mae-Ai district, Chiang Mai province were at high level in all aspects. When the building human relationships were comparing by aspects, it was found that: all high level aspect, and to compare the building human relationships of administrators for early childhood development center Mae-Ai district, Chiang Mai province, by classified according to age, level of education and position were differences of all aspects. In total had similar opinions on building human relationships of administrators for early childhood development center.

keywords : human relationships of administrators, early childhood development center

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา ต้องถือว่าประสบความสำเร็จเป็นที่พอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การศึกษาไทย จึงต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทย สังคมไทยให้ก้าวสู่อนาคตอย่างมั่นคงและรู้ทันโลกภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ 6 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจะต้องจัดระบบประกันคุณภาพภายในและทำการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี พร้อมทั้งให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกทุก 5 ปี ทำให้หน่วยงานที่มีสถานศึกษาสังกัดเกิดการตื่นตัวที่จะพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสามารถตอบ

รับกระแสการตื่นตัวของประชาชนที่มีความต้องการให้การศึกษามีคุณภาพสูงได้มาตรฐานตอบสนองต่อการการพัฒนาของประเทศ (รุ่ง แก้วแดง, 2544) โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชนที่มีการแข่งขันสูงและจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาของเอกชนในฐานะผู้นำองค์การ ที่นอกจากจะมีหน้าที่บริหารงานตามนโยบายของเจ้าของ หรือผู้รับใบอนุญาตแล้ว ยังมีภาระหน้าที่ในการจัดการสถานศึกษาให้มีความเป็นเลิศ มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและมีความโดดเด่นกว่าสถานศึกษาแห่งอื่นๆ ด้วย

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการศึกษาสำหรับอนาคต จึงต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพทัดเทียมทั่วประเทศ การศึกษามิใช่เพียงการใช้ชีวิตระยะเวลาหนึ่งใน โรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นเหมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน ตลอดจนความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศ

การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ สืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นหน่วยรับผิดชอบจัดและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ดังนั้นหน่วยงานและ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน และตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระความรับผิดชอบ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นกระบวนการผลิตกำลังคน เป็นการศึกษาระดับพื้นฐานที่ก่อให้เกิดสมรรถภาพในตัวบุคคล ที่ส่งผลถึงคุณภาพของคนไทย โรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่ต้องมีกระบวนการบริหารที่ดี ที่สามารถนำไปสู่คุณภาพในการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในความเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและได้ประสิทธิภาพที่คาดหวังเพียงใด ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการเตรียมการและวางแผน เพราะเป็นภารกิจขั้นแรกในกระบวนการบริหาร การเตรียมการและวางแผนที่ดี ย่อมนำไปสู่เป้าหมายในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างดี กล่าวได้ว่าการ วางแผนเป็นการสร้างความพร้อมในด้านการเรียนรู้ การตระหนักและการยอมรับของครูและบุคลากรทุกฝ่ายให้ความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น อย่างไรก็ตาม ความมีประสิทธิผลในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของ ผู้บริหารที่จะออกแบบกระบวนการการทำงานในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับปรัชญา ความเชื่อ เป้าหมาย วิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่ควบคุม ดูแลครูอาจารย์ให้ปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (สมพิส สวัสดี, 2535) ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ในการใช้ความรู้ความสามารถและเทคนิคการบริหาร คน งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษาที่ต้องเป็นผู้บังคับบัญชา จะต้องดูแลรับผิดชอบ และมอบหมายหน้าที่ให้ครูอาจารย์ปฏิบัติงานต่างๆ ตามนโยบายที่วางไว้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพทักษะ ความรู้ความสามารถให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

นอกจากปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารจะส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาแล้ว คุณลักษณะของผู้บริหารก็นับว่ามีส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ครู อาจารย์ เกิดความรับผิดชอบต่อโรงเรียนร่วมกัน โดยเฉพาะพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร ที่ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของครู อาจารย์ ผู้ใต้บังคับบัญชาและประสิทธิภาพของโรงเรียนด้วย ดังนั้น ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีบุคลิกภาพดี มีศิลปะในการพูด ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดความศรัทธา สร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการเข้าใจคน การครองใจคนและการชนะใจคน สามารถสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวนี้เรียกว่า “มนุษยสัมพันธ์” ซึ่งเป็นหลักในการบริหารองค์การที่สำคัญที่สุดและถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ของผู้บริหารที่มีคุณภาพ

หลักมนุษยสัมพันธ์นั้น ถือว่า คนไม่ใช่สิ่งของ (Man is not thing) หรือเครื่องจักรเนื่องจากคนมีอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ ความเห็นและบุคลิกส่วนตัว ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผลผลิตขององค์การ ดังนั้นมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับใจคน การติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ การเข้าใจกับคน การเอาชนะใจคน ระหว่างคนหนึ่งคนใดกับคนอื่นๆ หรือต่อกลุ่มหรือต่อกลุ่มคน กลุ่มต่อองค์กร หรือองค์การต่อองค์การ และการที่มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ หลักมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องระลึกอยู่เสมอ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่านอกจากมนุษยสัมพันธ์จะสร้างความสามัคคีธรรมในหน่วยงาน ช่วยสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติงานที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันทำ ช่วยสร้างบรรยากาศในที่ทำงานเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติการ อันจะเป็นการบำรุงขวัญและสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีความทะเยอทะยาน มีความหวังหรือมีอุดมคติที่ต้องการจะทำงานร่วมกันด้วย ซึ่งจะส่งผลให้องค์การนั้นๆ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิผลสูงสุด (สมพร สุทัศนีย์, 2544)

การทำหน้าที่ของผู้บริหาร จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องภายนอกไม่เฉพาะผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีพฤติกรรมการบริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์เพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนและสังคมได้อย่างแท้จริงและจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ เจตคติที่ดีของผู้ปกครองต่อโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ การจะสร้างให้ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนด้านมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการมีเจตคติที่ดีของผู้ปกครอง โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนที่การแข่งขันสูง ความรู้สึกที่ดีของผู้ปกครองต่อโรงเรียนนอกจากจะส่งผลต่อความร่วมมือแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาในโรงเรียนนั้นๆ อีกด้วย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ประชาชนในพื้นที่มีความหลากหลาย ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทางการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาจากผู้ปกครอง และครู ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปสู่การพัฒนาการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในระดับที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ปกครอง 261 คน และครู 18 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557 รวมทั้งสิ้นจำนวน 279 คน จากการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) วิธีการแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อใช้ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา และนำหนังสือจากจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา ไปที่กลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และครู ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามที่ถูกต้อง แล้วนำแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบครบสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

การศึกษา การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ปกครอง พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 20 – 30 ปี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็นเกษตรกรรม จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 51.61 และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย หรือเทียบเท่า จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 67.74

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับความคิดเห็น**
1. ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง	3.97	0.43	มาก
2. ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น	3.93	0.40	มาก
3. ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม	3.98	0.32	มาก
รวม	3.96	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 3 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามกฎระเบียบขององค์กร และมีความเคารพต่อผู้บังคับบัญชาที่สังกัด, ผู้บริหารมีความสุขุมเยือกเย็น และเป็นกันเองกับผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน รองลงมามี 2 ข้อ คือ มีความเมตตา ปฏิบัติต่อศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม และผู้บริหารเป็นผู้มีความเอาใจใส่เด็ก ทั้งเด็กปกติ และเด็กที่มีความผิดปกติ หรือเด็กพิเศษ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถแสดงความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับบุคคลและชุมชนได้ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประสานงาน และขอความร่วมมือของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีทักษะในการกระตุ้น จูงใจ ให้การช่วยเหลือ ในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารกำหนดพันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาได้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดและท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบวิธีการให้บริการแก่ชุมชนได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้อย่าง อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตาม อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น และด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง และด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น และด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น และด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่พบมาอภิปรายผลของการวิจัยดังนี้

การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็งเห็นความสำคัญของการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลรอบข้าง ให้ความสำคัญต่อธรรมชาติของการเป็นมนุษย์การที่รู้จักและเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี อันจะนำไปสู่การพฤติกรรมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ที่เอื้อต่อกาการปฏิบัติหน้าที่และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ทั้งการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลกรที่มีคุณภาพ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียม การประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีเป็นแบบอย่างแก่เพื่อร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพขององค์กรหรือหน่วยงาน การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน และการเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเรื่องสำคัญ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง บุญพุ่ม (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับเจตคติของผู้ปกครองต่อโรงเรียนอำนวยพิทยา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอำนวยพิทยา อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชนะชัย แจ้งสว่าง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมและพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยา ทองอาบ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวง

แรงงาน บุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองและครูที่มีอายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงทำให้ครู และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีต่อผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งการที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมชุมชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รูปแบบกิจกรรม และการพัฒนาสาพแวดล้อม จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง บุญพุ่ม (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับเจตคติของผู้ปกครองต่อโรงเรียนอำนวยพิทยา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีสถานภาพด้านอายุต่างกันมีความคิดเห็นด้านมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้บริหารโรงเรียนอำนวยพิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพด้านเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่างกัน ความคิดเห็นด้านมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยา ทองอาบ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพสมรส และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยผลวิจัยไปใช้

เพื่อให้การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพและสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เชิงนโยบายและแผนงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนและกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของบุคลากร ครู ผู้บริหาร ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของการทำงานร่วมกันขององค์กรหรือหน่วยงาน

เชิงปฏิบัติการ

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลการศึกษาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารไปปรับใช้และพัฒนาการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้นไป

เชิงวิชาการ

สาขาการบริหารการศึกษา สามารถนำผลการศึกษา เป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และประเมินระดับของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความต้องการของผู้ปกครองและครู และปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลการวิจัย

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจตนเอง อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์จากการเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอบขอบคุณ คณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

ชนะชัย แจ้งสว่าง. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมและพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ชัยยา ทองอาบ. (2554). **การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชุติมา วงษ์สวัสดิ์. (2542). **บัญญัติ ๑๐ ประการ สำหรับการฝึกการสร้างมนุษยสัมพันธ์.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2557. จาก http://www.neepandin.com/data/society/society๒b.htm.

ประคอง สุขพุ่ม. (2545). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับเจตคติของผู้ปกครองต่อ โรงเรียนอำนวยพิทยา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). **มนุษยสัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณราย ทรัพยะประภา. (2548). **จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตประจำวันและในการทำงาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูลสุข ศรียรรยง. (2544). **ปัจจัยในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์การ.** การค้นคว้าอิสระ. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). **มนุษยสัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วินิจ เกตุขำ. (2535). **มนุษยสัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

สุเมธ เดียวอิสเรศ. (2527). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.

สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2552). **เทคนิคในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2557. จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=515569.

สุรางค์ มันยานนท์. (2542). **เอกสารประกอบการสอน วิชามนุษยสัมพันธ์.** ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

อาคม วัดไธสง. (2547). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : ภารกิจเอกสารตำรา กลุ่มงานบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Benton, D.A. (1998). **Applied Human Relation : An Organizational and Skill Development Approach.** 6th ed. New Jersey : Prentice Hall.

Canegie, Dale. (1974). **How to Enjoy Your Life and Your Job**. New York: Gulf and Western Corporation.

Dubrin, Andrew T. (1981). **Human Relations : Job Oriented Approach**. Virginia: Reston Publishing.

Lunenburg, Fred C. and Ornstein, Allan. C. (2000). **Educational Administration : Concept and Practices.** 3rd ed. Belmont: Wadsworth.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

A development of instructional package emphasizing 5E inquiry process in topic “heredity” for Mathayomsuksa 5 students

วิมลมาศ ตันติกุล[1] วิสูตร จันทร์อิฐ[1] พรชัย ทองเจือ[2] และ พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ[1]*
[1]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: poolprasert_p@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังการเรียน และ ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ t (t – test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่า E1/E2 เท่ากับ 81.41/80.33 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E การถ่ายทอดทางพันธุกรรม

Abstract

The aims of this research were to construct and find the efficiency of the instructional package emphasizing 5E inquiry process in topic “heredity”, to compare students’ learning achievement between the pretest and the posttest and to study the satisfaction of students on the instructional package. Thirty students from Mathayomsuksa 5/1 who enroll in the second semester of 2014 academic year at Sukhothai Wittayakom School were purposive sampled for this study. The research instruments used in this time included instructional package emphasizing 5E inquiry process entitled heredity, 30 pre and post-test question with 4 multiple choices and the satisfaction questionnaire. The statistics employed for data analysis comprised of mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test (Dependent). The research findings were as follows 1) the efficiency of the instructional package (E1/E2) was 81.41/80.33., 2) the learning achievement of the students after the treatment was higher than the one before the treatment with statistically significant difference at the 0.05 level and 3) the student’ satisfaction on the instructional package was at a good level.

keywords : development of instructional package, 5E inquiry process, heredity

บทนำ

จากการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้จาก รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O – NET) วิชาวิทยาศาสตร์ในปีการศึกษา 2555 ช่วงชั้นที่ 4 (ม.6) มีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 33.60 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2554) และ

ในปีการศึกษา 2556 รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนเท่ากับ 29.77 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555) ซึ่งจะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 3.83 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาปัญหาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O – net) วิชาวิทยาศาสตร์และปัญหาในระดับชั้นเรียน โดยเฉพาะในสาระที่ 1 และ 2 ของนักเรียนในโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ประจำปีกรศึกษา 2556 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พันธุศาสตร์และวิวัฒนาการ เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม มีผลการประเมินหลังการเรียนต่ำกว่าเรื่องอื่นๆ ซึ่งมีนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54 ของนักเรียนทั้งหมดที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม โดยครูผู้สอนกำหนดการผ่านเกณฑ์การประเมินหลังเรียนร้อยละ 60 โดยมีสาเหตุหลักๆมาจากมีคำศัพท์จำนวนมาก ในเนื้อหานี้ไม่มีบทปฏิบัติการที่จะช่วยเพิ่มความเข้าใจให้กับนักเรียน และยังมีการคำนวณเข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำ

แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตรงตามความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) จึงดำเนินการศึกษาเพื่อหาแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่างๆ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้างขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ ซึ่งในชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นประกอบไปด้วย สื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นฝึกทักษะ การคิดเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวมา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการเรียนรู้ที่คงทนนักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการเรียนตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม และศึกษาผลการใช้โดย

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม

2.2 ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ผู้รายงานได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 ชุดและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียน และปัญหาที่พบในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม และจากนั้นนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 คน และ 30 คน ตามลำดับ เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินความพึงพอใจหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้รายงานดำเนินการทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการทดลอง ดังนี้

1. ผู้รายงานชี้แจงวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ให้นักเรียนทราบ พร้อมทั้งทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 รวมจำนวน 12 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

3. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ดำเนินการดังนี้

3.1 ทำการทดสอบหลังเรียน ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนเรียน โดยสลับข้อคำถามของแบบทดสอบ

3.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.3 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าความเหมาะสมสอดคล้อง ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสูตร E_1 / E_2

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความมีนัยสำคัญ โดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent

2.2 ขั้นตอนศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 1 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ที่	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	**ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้**			
	1.1 คำชี้แจงประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู	4.00	0.00	มาก
	1.2 คำชี้แจงประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียน	3.91	0.29	มาก
	1.3 บัตรคำสั่ง	3.91	0.29	มาก
	1.4 บัตรเนื้อหา	4.42	0.67	มาก
	1.5 บัตรกิจกรรม	4.33	0.65	มาก
	1.6 แบบทดสอบ	4.41	0.51	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.16**	**0.40**	**มาก**
2	**แผนการจัดการเรียนรู้**			
	2.1 มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน	4.58	0.51	มากที่สุด
	2.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.50	0.52	มาก
	2.3 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.25	0.45	มาก
	2.4 จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์	4.33	0.49	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.41**	**0.49**	**มาก**
3	**กิจกรรมการเรียนรู้**			
	3.1 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.00	0.00	มาก
	3.2 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.67	0.49	มาก
	3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	4.08	0.29	มากที่สุด
	3.4 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผน ฯ มีความเหมาะสม	4.17	0.39	มาก
	3.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนหรือเป็นระบบ	4.75	0.45	มากที่สุด
	3.6 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด			
	3.7 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ	4.83	0.39	มาก
		4.67	0.49	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.45**	**0.36**	**มาก**
4	**สื่อการเรียนรู้**			
	4.1 สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และเนื้อหา	4.41	0.51	มาก
	4.2 สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.67	0.49	มากที่สุด
	4.3 สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายและเร้าความสนใจของผู้เรียน	4.50	0.52	มาก
	4.4 สื่อการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนบรรลุผลตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.50	0.52	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.52**	**0.51**	**มากที่สุด**
5	**การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้**			
	5.1 วิธีการวัดผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	4.58	0.51	มากที่สุด
	5.2 เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลสอดคล้องกับวิธีการวัด	4.58	0.51	มากที่สุด
	5.3 เกณฑ์การประเมินผลเหมาะสมกับผู้เรียน	4.50	0.52	มาก
	รวมเฉลี่ย	**4.55**	**0.51**	**มากที่สุด**
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	**4.41**	**0.45**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องตามองค์ประกอบต่างๆ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมสอดคล้องมากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.55) และรองลงมา คือ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.52)

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียน 3 คน

ที่	ปัญหาที่พบ	การปรับปรุงแก้ไข
1	มีการใช้ภาษาที่เข้าใจยาก	ปรับเปลี่ยนภาษาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
2	เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้บางตอนใช้เวลาในการทำกิจกรรมน้อยเกินไป นักเรียนใช้เวลาทำกิจกรรมเกินกว่าที่กำหนด	ปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับเวลา
3	รูปภาพบางเนื้อหาไม่ชัดเจน	เลือกรูปภาพที่มีความชัดเจนมากขึ้น
4	คำถามที่ใช้ถามในบัตรคำถามไม่ชัดเจน นักเรียนไม่เข้าใจในคำถาม	ปรับเปลี่ยนภาษาในการตั้งคำถามให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น
5	นักเรียนทำกิจกรรมไม่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของกิจกรรม	เพิ่มจุดประสงค์ของการทำกิจกรรม เพื่อเพิ่มความชัดเจน

จากตาราง 3 ผลการตรวจสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหา 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียน 3 คน พบว่าได้มีการปรับปรุงแก้ไข คือ ปรับเปลี่ยนภาษาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา เลือกรูปภาพที่มีความชัดเจนมากขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียน 9 คน

ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ผลงานและการทำแบบทดสอบประจำชุดกิจกรรมแต่ละชุด				**ร้อยละของคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน**
ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	
82.22	83.33	83.33	81.11	81.11
รวมเฉลี่ยร้อยละ 82.49				
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 82.49				ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) = 81.11
E_1 / E_2 = 82.49 / 81.11				

จากตาราง 3 พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหา 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 82.49 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 81.11 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 82.49 / 81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4 แสดงผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนักเรียน 30 คน

ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ผลงานและการทำแบบทดสอบประจำชุดกิจกรรมแต่ละชุด				**ร้อยละของคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน**
ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	
81.66	81.33	80.66	82.00	80.33
รวมเฉลี่ยร้อยละ 81.41				
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 81.41				ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) = 80.33
E_1 / E_2 = 81.41 / 80.33				

จากตาราง 5 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 81.41 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ

80.33 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.41 /80.33 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้รายงานได้นำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	n	$\overline{X}$	S.D	df	t
ก่อนเรียน	30	14.77	1.38		
				29	29.14*
หลังเรียน	30	25.77	1.68		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (14.77และ 25.77 ตามลำดับ) เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ t – test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

ข้อที่	รายการประเมิน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านปัจจัยนำเข้า				
	รวมเฉลี่ย	4.35	0.59	มาก
ด้านกระบวนการ				
	รวมเฉลี่ย	4.43	0.57	มาก
ด้านผลผลิต				
	รวมเฉลี่ย	4.41	0.50	มาก
	รวมเฉลี่ยทุกด้าน	4.39	0.55	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ด้านกระบวนการมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.43) และด้านผลผลิต ($\overline{X}$ = 4.41) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\overline{X}$ = 4.35) เป็นอันดับรองลงมา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้รายงานได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้รายงานได้สร้างตามขั้นตอนของหลักวิชาการ และจิตวิทยาโดยเริ่มจาก การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งศึกษาเทคนิควิธีการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจย์ (จารุวรรณ เกษสุวรรณ, 2554 : 59) และทฤษฎีคอนสตรักติวิสต์ ที่เชื่อว่า นักเรียนทุกคนมีองค์ความรู้เป็นของตนเอง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ต้องอาศัยองค์ความรู้เดิมที่นักเรียนแต่ละคนมีอยู่ โดยวิธีการคอนสตรักติวิสต์ เป็นกระบวนการซึ่งนักเรียนจะสืบเสาะ สืบค้น และสำรวจตรวจสอบด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนจะเข้าใจและได้รับความรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554 : 93) กำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้รายงานมีการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มีการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียน ระยะเวลา ความยากง่ายของภาษา ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียน และปัญหาที่พบในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 คน และ 30 คน ตามลำดับ เพื่อนำมาหาประสิทธิภาพ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.95/80.72 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของบำรุงศักดิ์ บุระสิทธิ์ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพโดยภาพรวมเท่ากับ 83.19/81.74 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ 80/80

2. การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม เมื่อนำไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม มีประสิทธิภาพและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ เป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชุดกิจกรรม กระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น มีการกระตุ้นในการใฝ่เรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (สมบัติ การจนารักพงษ์, 2549) และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมีทักษะกระบวนการ มีความสามารถในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา โดยมีโอกาสการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินค่าและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิตยาพร แซ่ตั้งและคณะ (2550) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้ผังกราฟิก เรื่อง สัตว์น่ารู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ที่ปรากฏผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการแก้ปัญหาและการฝึกปฏิบัติจริง กิจกรรมน่าสนใจ สนุก กระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีเนื้อหาเหมาะสมง่ายต่อความเข้าใจและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงลักษณ์ จันต๊ะวัน (2551) ได้ ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง ระบบนิเวศ กว๊านพะเยา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า ด้านความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวน การด้านผลผลิต มีความเหมาะสมในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สุขจิต (2554) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารชีวโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารชีวโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพออยู่ในระดับมาก แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมสอดคล้องตามองค์ประกอบต่างๆ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41) และมีประสิทธิภาพ 81.41/80.33

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E เรื่อง การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้รายงานสามารถดำเนินงานจนบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ เกษสุวรรณ. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีจัดการเรียนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนและเทคนิคผังมโนทัศน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง น้ำ ฟ้า และดวงดาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ชัยวัฒน์ สิทธิรัตน์. (2553). **80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

นิตยพร แซ่ตั้งและคณะ. (2550). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้ผังกราฟิก เรื่อง สัตว์น่ารู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

บำรุงศักดิ์ บูระสิทธิ์. (2548). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พวงลักษณ์ จันต๊ะวัน และคณะ. (2551). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) เรื่อง ระบบนิเวศกว๊านพะเยา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก

สมบัติ การจนารักพงศ์. (2549). **เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง : กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : ธารอักษร.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2554). **รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2553.** สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม 2554. จาก http://www.niets.or.th/

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2555**). รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2554.** สืบค้นเมื่อ วันที่ 23 มิถุนายน 2555. จาก http://www.niets.or.th/

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2552). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุภาภรณ์ สุขจิต. (2554). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารชีวโมเลกุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

Guidelines promotion for student assistant system of Banrai Noenlek school group under the office of Nakhon Sawan Educational Service Area Office 2

เจริญ กางกรณ์
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์
corresponding author e-mail: deaowdeer07@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้านคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 14 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และข้าราชการครู จำนวน 111 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ในกลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานในทุกด้านอยู่ในระดับน้อย(μ =2.14) และมีแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน คือ การสร้างความรู้ความใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งกับครู และผู้ปกครอง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง ตลอดจนมีการนิเทศติดตามและรายงานให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะๆ

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวทางส่งเสริมการดำเนินงาน สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research aims to study the state and to propose the guidelines promotion for student assistant system of Banrai noenlek school group under the office of Nakhon Sawan Educational Service Area Office 2. With 5 sides are Knowing individual, Students screening, Student promotion Preventing and solving student problems and Student referral The sample consisted of 126 educational subjects consisted of14 administrators 1 sub-administrators and 111 teachers. The tool used for collecting the data was a 5 point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .94. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results of Overall, the schools in Banrai noenlek school group of Nakhon Sawan Educational Service Area 2 have the problems on student assistant system at the low level (=2.14) The Guidelines promotion for student assistant system of Banrai noenlek school group under the office of Nakhon Sawan Educational Service Area Office 2 which were separated in cache aspect as The school should develop advisor intellect in psychology knowledge, processing skill and technique to give advices to student and report their information to their adviser all time.

keywords : student assistant system, guidelines promotion, the state of student assistant system

บทนำ

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนในทางที่ไม่ดีหลายประการ โดยรายงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยน แปลงของสภาพครอบครัวไทย พบว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไหลบ่าทางวัฒนธรรมทำให้พฤติกรรมความคิดและทัศนคติของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์และโทษกับตัวเด็กเอง สถานการณ์เด็กในปัจจุบัน จึงมีความซับซ้อนทั้งในส่วนของปัญหาและการแก้ไขมากขึ้น ปัญหาพฤติกรรม ที่สำคัญของวัยรุ่นคือ วัยรุ่นไทยชอบเที่ยว สูบบุหรี่ ดื่มสุรา มีแนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควรเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญวัยรุ่นยังมีแนวโน้มจะพยายามฆ่าตัวตายเมื่อเกิดความกดดัน ในชีวิตมากกว่าวัยอื่น และยังเกิดอุบัติการณ์ของภาวะอุปาทานระบาด ซึ่งเป็นอาการที่สะท้อนความเครียด วิตกกังวลเพิ่มขึ้นจากอดีต หลายเท่า ในเด็กและวัยรุ่นหญิงร้อยละ 30 ถูกจับในคดี ลักทรัพย์และถูกจับดำเนินคดียาเสพติดเพิ่มเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด ด้านการเสียชีวิตของเด็กวัยเรียนพบว่าเด็กเสียชีวิตจากอุบัติเหตุมากที่สุดถึงปีละ 1,500 - 1,800 ราย ด้านปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งพบว่าเด็กไทยถูกทอดทิ้งเฉลี่ย วันละ 5 คน ส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งหลังคลอด และ 4 ใน 5 คน ของเด็กที่ถูกทอดทิ้งเกิดจากแม่อายุน้อย ก่อให้เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อนและไม่ได้เรียนหนังสือ

จากปัญหาดังกล่าวแม้รัฐบาลจะพยายามที่จะแก้ปัญหา แต่ก็ยังพบว่าประเทศไทยมีการลงทุนเพื่อเด็กเยาวชนในสังคมน้อยมากเฉลี่ยประมาณ 7,000 บาท/คน/ปี หรือร้อยละ 3.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับนโยบายของประเทศเรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัวที่ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน การดำเนินงานยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร และตามเมืองใหญ่ ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่ ขาดการประสานงานกับภาคธุรกิจและองค์กรเอกชน ยิ่งในชนบทไม่ปรากฏว่ามีองค์กรใดรับผิดชอบดูแลพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวอย่างจริงจัง การพัฒนาให้โอกาสของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะที่อยู่ในระบบโรงเรียนให้สามารถอยู่รอดและได้รับโอกาสการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อเติบโตเป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สภาพปัญหาและสถานการณ์เด็กที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการ จัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์เด็ก ที่เกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้รับพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะ ในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง โดยสำนักงานคณะกรรม การการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืนโดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติให้สถานศึกษาทุกแห่ง สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) โดยระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและมีเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ การดำเนินงานต้องมีหลักฐานการปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหาร ตลอดจนครู ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2548ข)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ได้กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นจุดเน้นสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนในสังกัด มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 โดยระบุว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือตัวชี้วัดความสำเร็จ โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านดารส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2556)

กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ร้อยละ 70 อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา มารดา เนื่องจากบิดามารดาต้องไปประกอบอาชีพยังถิ่นอื่น มีเพียงส่งเงินค่าใช้จ่าย และจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนเท่านั้น ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความใกล้ชิด การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สถานศึกษาในสังกัดจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวางแผนและ จัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนในแต่ละด้าน แต่การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2556)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยใน ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 และเพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 14 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน และข้าราชการครู จำนวน 111 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยทำการวิจัยทุกหน่วยประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ตำแหน่งทางการศึกษา จำนวน 3 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยการใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่ได้จากผลสรุปการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มากำหนดหัวข้อในการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความความอนุเคราะห์จาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พร้อมแบบสอบถามไปที่สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษา

3. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างด้วยตนเองหลังจากที่แจกแบบสอบถามไปแล้วประมาณ 1 สัปดาห์ ได้ข้อมูลกลับมาทั้งสิ้น 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเชิญร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

2. จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำเป็นแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. นำผลการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ เขียนรายงานการวิจัยตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาและข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์องแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แปลความหมายของระดับภาวะผู้นำโดยมีเกณฑ์เฉลี่ยคะแนน 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยนำ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปเป็นแนวทางส่งเสริมทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานในระดับน้อย คือ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อนักเรียน

ตารางที่ 1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล	**สภาพการดำเนินงาน**		
ช่วยเหลือนักเรียน	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.13	0.72	น้อย
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.25	0.64	น้อย
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	2.15	0.66	น้อย
4. ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข	2.09	0.74	น้อย
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.10	0.64	น้อย
รวมเฉลี่ย	**2.14**	**0.68**	**น้อย**

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ =2.14) ในทุกด้าน โดยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับ (μ = 2.13) ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับ (μ =

2.25) ด้านการส่งเสริมนักเรียนอยู่ในระดับ (μ =2.15) ด้านการป้องกันช่วยเหลือ และ แก้ไขอยู่ในระดับ (μ =2.09) และด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับ (μ =2.10)

ผลการนำเสนอแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่เนินเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ตารางที่ 2 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

สภาพการดำเนินงาน	แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1. ควรใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการกรอกข้อมูล 2. ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ บันทึกข้อมูล 3. ควรสร้างความตระหนักให้กับผู้บันทึกข้อมูล 4. ควรมีการนิเทศติดตามการบันทึกข้อมูลเป็นระยะๆ 5. สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นถึงความจำเป็นในการเข้าร่วมการประชุมประจำภาคเรียน 6. จัดทำเอกสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการดูแลนักเรียนเผยแพร่ให้ผู้ปกครอง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	1. ควร ชี้แจงผู้ปกครองให้ใจถึงผลการคัดกรองนักเรียน ในรายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา 2. ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการคัดกรอง 3. ควรสร้างความตระหนักในการเก็บขอมูลนักเรียนเป็นความลับตามผลการคัดกรองของครู 4. ควรมีการประชุมชี้แจง การแปรผลการคัดกรองที่ถูกต้องให้กับผู้ประเมิน 5. ควรสร้างความใจที่ถูกต้องสำหรับผู้ให้ข้อมูล 6. ควรมีการคัดกรองซ้ำในนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เพื่อความแม่นยำในการคัดกรอง 7.ควรมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการใช้เกณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญ 8.ควรมีการปรับปรุงเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมกับช่วงชั้น 9. ปรับตัวชี้วัดให้ชัดเจน
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	1. ควรชี้แจงให้ครูที่ปรึกษาเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริม 2. ควรกำหนดให้มีการจัดทำกำหนดการจัดกิจกรรมเป็นรายชั่วโมง 3. ควรมีการสำรวจความนัดของครู หรือวิทยากรในท้องถิ่นให้เหมาะกับความสนใจของนักเรียน 4. ควรสำรวจความต้องการของนักเรียน 5. โรงเรียนควรสนับสนุนในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม 6. จัดตารางการสอนซ่อมเสริมอย่างชัดเจน 7. จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 8. มีการบันทึกผลความก้าวหน้าของนักเรียนรายงานผู้บริหารเป็นระยะ ๆ
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	1.ควรส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้นได้รับการอบรมในเรื่องจิตวิทยาแนะแนวที่ถูกต้อง 2. ควรมีการกำกับติดตามการให้คำปรึกษา 3. ควรมีการกำหนดลงในตารางการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน 4. ควรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการเรียนของนักเรียนที่เรียนอ่อนด้วย 5. ครูควรสร้างความศรัทธาต่อนักเรียน ตามจรรยาบรรณครู 6. ควรจัดกิจกรรมที่ส่งแสริมความสัมพันธ์ของครู และนักเรียน 7. ควรกำหนดการจัดกิจกรรมให้เป็นลายลักษณ์อักษร มีรูปแบบที่แน่นอน
5. ด้านการส่งต่อ	1. ควรมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบอย่างชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผลดีของการส่งต่อ 2. ควรให้นักเรียนได้รับทราบถึงความห่วงใย และเหตุผลอันดีที่จะได้จากการส่งต่อ 3. ควรสร้างระบบข้อมูลที่ชัดเจน เป็นปัจจุบัน 4. ควรมีการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่รับการส่งต่อเป็นประจำเพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูขาดความรู้ความใจในการใช้แบบประเมินพฤติกรรม สถานศึกษาควรส่งครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ เทพพร สุวรรณโส (2553) พบว่า กระบวนการในการดำเนินการพัฒนางานด้านการคัดกรองนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนลังกาพิทยาคม มีการดำเนินงานดังนี้ คือ การจัดการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ในงานด้านการคัดกรองนักเรียน และการดำเนินการจัดทำคู่มือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ โดยการจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสามารถพัฒนางานด้านการคัดกรองนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนยังไม่ชัดเจนและครูขาดความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนโดยให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรียา ดังก้อง (2548) ที่พบว่าครูไม่มีเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล ขาดความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เกณฑ์การคัดกรองและแบบรายงานผลการคัดกรองนักเรียนไม่ชัดเจน ดังนั้นการแก้ปัญหาควรจะมีการตั้งเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการรายงานและสรุปผลการคัดกรองควรมีแบบรายงานโดยเฉพาะและบันทึกข้อมูลอย่างเป็นปัจจุบันเพื่อความสะดวกในการติดตามช่วยเหลือนักเรียน

3. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเท่าที่ควร ครูขาดความรู้และความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษของนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจง และจัดทำคู่มือในการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับภัทรียา ดังก้อง (2548) ที่พบว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน และสอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ อุสาพรหม (2552) ที่พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ไม่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการระดับชั้น ขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม จึงควรมีการประชุมชี้แจงถึงวิธีการและแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมประกอบกับการจัดทำคู่มือครูและเอกสารแจกครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องและควรมีคู่มือเพื่อสะดวกในการศึกษาข้อมูล

4. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากครูขาดความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในด้านต่างๆ ควรมีการจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไข มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับภัทรียา ดังก้อง (2548) ที่พบว่าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ไม่ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน ครูขาดความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ขาดความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ขาดคู่มือในการจัดกิจกรรม แนวทาง แก้ไขควรมีการจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรม ประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรม จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและมีการรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

5. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนบ้านไร่เนินเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากโรงเรียนไม่ได้วางแผนเกี่ยวกับการจัดทำระบบการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกับภัทรียา ดังก้อง (2548) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องมีการเตรียมการวางแผนการดำเนินงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นมีการดำเนินกำกับติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานโดยคณะกรรมการประสานงาน รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาควรมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ารับการอบรมเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้เข้าใจภาระงานและเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพของนักเรียน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลถึงความสำเร็จและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ. ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ ที่กรุณา ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ รศ. ดร. ธานี เกสทอง ผู้อำนวยการบุญนำ ศรีตะลหฤทัย และผู้อำนวยการวิเชียร นิยมวงษ์ ที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ ขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อเพิ่มเติมเสนอแนะให้เกิดความสมบูรณ์องการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และครู ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยให้ความสะดวกและความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

กัลยา อาจฤทธิ์. (2548). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทพพร สุวรรณโส. (2553). **การพัฒนางานด้านการคัดกรองนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนลังกาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทรียา ดังก้อง. (2548). **การศึกษาผลสำเร็จการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสหวิทยาเขตเวียงโกศัย 1 จังหวัดแพร่.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2556). ข้อมูลสารสนเทศ ปี 2556. นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2.

Higgins, K.R. (1992). **Secondary school guidance as perceive by selected principals in Ohio.** Dissertation Abstracts International. 35(11): 7057-A.

Kennedy, R.E. (1982). **Cognitive-behavioral approaches to the modification of aggressive behavior: Children School Psychology Review.** 47-55.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35

Causal factors affecting of achievement in chemistry of students in world class standard school to be under Office of Basic Education Commission of Thailand case study in the Primary Educational Service Area Office 35

ณัฐวรา ดอนดี* วิลาศ พุ่มพิมล และ อภิรักษ์ ชัยเสนา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ลำปาง
*corresponding author email: natvara.don@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนมาตรฐานสากล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 376 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี และแบบสอบถามเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression)โดยวิธี Enter regression เพื่อดูตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติแล้วจึงนำตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติไปวิเคราะห์ด้วย stepwise regression ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี คือ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ วุฒิการศึกษาของครู (X4) (Beta = .317, p=0.00) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์(X7) (Beta = .224, p=.00) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) (Beta = .165, p =.012) สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 43.50 (R^2 = .430) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีร่วมกัน

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โรงเรียนมาตรฐานสากล

Abstract

The purpose of this research were to study causal factors affecting of achievement in Chemistry of students in world class standard school under office of basic education commission of Thailand case study in the office educational service area 35 . The samples in world class standard school of this study consisted of 376 students of Mathayomsuksa 5 students in world class school under the office educational service area 35 selected by multi-Stage Stratified Random Sampling. The tools used to collect data were the learning achievement tests and a set of five-point rating scale questionnaire. The statistics were analyzed by computer program to find mean, S.D., Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient, multiple regression by Enter regression and constructing a predictable balance by stepwise regression. The results of the causal factors affecting of achievement in Chemistry were 3 factors consist of teacher education (X4) (Beta = .317, p=0.00), standard of laboratory (X7) (Beta = .224, p=.00) and the prior Chemical Knowledge (Beta = .165, p =.012) That could be predicted 43.50 percent (R^2 = .430) responsibility at significant level .01. That 3 factors consist of teacher education (X4), standard of laboratory (X7) and the prior Chemical Knowledge have affecting of achievement together.

keywords : causal factors, achievement in chemistry, world class school

บทนำ

การปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ทำให้สังคมโลกมีการแข่งขันและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความรู้ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ประเทศไทย ซึ่งอยู่ในชุมชนโลกจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมไทยให้มีสมรรถนะ ในการแข่งขันและร่วมมือกับประชาคมโลกบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีอย่างสง่างาม ปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับโรงเรียน ชั้นนำที่มีความพร้อมให้เป็นโรงเรียนดีมีมาตรฐานสากล จัดตั้งเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล(World-Class Standard School) เพื่อเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น ๆ มีการบริหารจัดการระบบคุณภาพ (Quality System Management) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World-Class Standard Curriculum and Instruction) โดยจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา บรรจุสาระเพิ่มเติมที่มีความเป็นสากล จำนวน 6 สาระหลัก ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) การเขียนเรียงความขั้นสูง (Extended - Essey) โลกศึกษา (Global Education) ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศที่ 2 และการศึกษาค้นคว้าอิสระ(IS) มีความมุ่งหวังพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีความเป็นเลิศวิชาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี มีความสามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศที่สองในการฟัง พูด อ่าน เขียนและการสื่อสารได้ดี มีความสามารถในการคิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ สามารถเผยแพร่ด้วยวิธีการ เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นพลโลกที่มีสุขภาวะและร่วมรับผิดชอบต่อสังคมโลก (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศต่าง ๆ นอกจากการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาโดยรวมแล้ว การจัดการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์โลกในยุคปัจจุบัน พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เราทุกวันนี้ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จนแทบจะกล่าวได้ว่าเราตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง นับตั้งแต่เกิดไปจนแก่ เจ็บ กระทั่งตายในที่สุด บทบาทและความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนเรานั้นนับวันจะเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเกี่ยวข้องกับเกือบทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ตื่นไปจนถึงหลับแม้ยามหลับก็ยังต้องพึ่งพาวิทยาศาสตร์ หรือผลผลิตจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงจะหลับได้อย่างสบาย กล่าวได้ว่าการพัฒนาชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์เราไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การคมนาคม ขนส่ง สื่อสาร ฯลฯ ล้วนต้องอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาประเทศและพัฒนาการศึกษาของประเทศจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ

อย่างไรก็ตามผลการสอบ O-NET เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการวัดผลโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “สทศ.” ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า“NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATIONAL TESTING SERVICE (PUBLIC ORGANIZATION)” พบว่าในปีการศึกษา 2551 ถึง ปีการศึกษา 2554 พบว่าผลสัมฤทธิ์โดยรวมวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเฉลี่ยระดับประเทศ มีค่าเป็นร้อยละ 33.70 ร้อยละ 29.05 ร้อยละ 30.90 และ ร้อยละ 27.90 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35, 2555) จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มต่ำลงสอดคล้องกับที่ อัจฉรา บุญสุข (2553) ได้กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกได้ในขณะที่คุณภาพการศึกษากลับด้อยลง ผลสัมฤทธิ์โดยรวมวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบผลการสอบ O-NET (Ordinary National Education Test) ปีการศึกษา 2549 ปีการศึกษา 2550 ร้อยละ 34.27 และ ร้อยละ 32.53 ตามลำดับ ผลการทดสอบ O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 ประจำ ปีการศึกษา 2553 ถึง 2554 ได้แก่ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.77 36.85 ตามลำดับ โรงเรียนลำปางกัลยาณี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.87 31.16 ตามลำดับ โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.52 31.13 ตามลำดับ โรงเรียนจักรคำคณาทร มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.26 35.90 ตามลำดับ โรงเรียนเถินวิทยา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.54 28.89 ตามลำดับ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 27.33 25.56 ตามลำดับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 (2555) พบว่า ทุกโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 มีผลคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2553 ถึงปีการศึกษา 2554 ลดลงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงปัญหาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำลง และควรมีการศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน

มาตรฐานสากล ซึ่งถือเป็นโรงเรียนต้นแบบ เพื่อนำร่องทางการศึกษาให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ และเพื่อให้ครู ผู้บริหาร รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพมากยิ่งขึ้น

วิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้แยกออกเป็น 4 รายวิชา ได้แก่ วิชาเคมี วิชาฟิสิกส์ วิชาชีววิทยา วิชาโลกและดาราศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งศึกษาทางด้านเคมี จึงได้เลือกศึกษารายวิชาเคมีเป็นกรณีศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมาตรฐานสากล จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่าได้มีนักวิจัยหลายท่านศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น เทพโกศล มูลไธสง (2532) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางการเรียนรวมทุกวิชาได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม สติปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทัศนคติในการเรียน นิสัยในการเรียน เวลาที่ใช้ในการศึกษา การเรียนพิเศษ ความคาดหวังในการศึกษาต่อของตน เวลาที่ใช้ในการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน คุณภาพการสอน บรรยากาศในชั้นเรียน ประสบการณ์ในการสอนของครู และสภาพแวดล้อมทางบ้าน นิพนธ์ กินาวงค์ (2541) พบว่าปัจจัยด้านการบริหารโรงเรียนและด้านสภาพแวดล้อมชุมชนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวมได้แก่ งบประมาณประจำปีของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และสภาพที่ตั้งของนักเรียนในชุมชน ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์โดยรวม ได้แก่ การฝึกอบรมเพิ่มเติมของครู ครูสอนตรงตามวิชาเอกที่สำเร็จมา และประสบการณ์สอนระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา สาสาย (2550) พบว่าปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคลคือ อายุและพื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามเวลาหลักสูตรของนักศึกษา

จากการศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยจึงคัดสรรเฉพาะตัวแปร ที่น่าจะมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีในโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้แก่ พื้นฐานความรู้ในรายวิชาเคมี ผลการเรียนวิชา IS1 วุฒิทางการศึกษาของครู ประสบการณ์การสอนของครู การใช้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอน มาตรฐานห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ มาสร้างเป็นแบบจำลองเส้นทางตามสมมติฐานเกี่ยวกับตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 ที่เรียนในหลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 6,162 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 (2555) ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-Stage Stratified Random Sampling) จำนวน 376 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ และแบบสอบถามเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ของ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพและพื้นฐานความรู้เดิม จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล จำนวน 27 ข้อ ตอนที่ 3 มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาเคมี จำนวน 36 ข้อ

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบสอบถามรายด้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีจำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้ของแบบสอบถามปัจจัย เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีโดยอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้

3.1.2 นำแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมี ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจความเหมาะสมทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และสำนวนภาษา ทดสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of item - objective congruence : IOC) เลือกข้อที่มีค่า IOC เฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป นำไปเป็นแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะตั้งแต่ .60 ขึ้นไปทุกข้อ

3.1.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแม่ทะวิทยา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.1.4 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

3.1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีจำนวน 50 ข้อ มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

3.2.2 กำหนดขอบเขตของตัวแปร นิยามศัพท์ มาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

3.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีฉบับร่าง โดยใช้เนื้อหาครอบคลุมตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดังนี้ มาตรฐาน ว 3.1 และมาตรฐาน ว 3.2 รวม 14 ตัวชี้วัด ข้อสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ เวลา 60 นาที

3.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจความเหมาะสมทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาค่าความสอดคล้อง ระหว่าง ข้อคำถามกับคุณลักษณะ แต่ละด้าน (Index of Consistency : IOC) เลือกข้อที่มีค่า IOC เฉลี่ย 0.5 ขึ้นไป ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (Reliability)โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) โดยกำหนดค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ 0.9120

3.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ปรับปรุงแล้ว ไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อศึกษาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค(Cronbach’s Alpha Coefficient Method) ของแบบสอบถาม

4.3 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาโมเดล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย(Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุ (intercorrelation coefficients) และระหว่างตัวแปรสาเหตุกับตัวแปรผล โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

4.5 วิเคราะห์หาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 35

โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) โดยใช้วิธี Enter แล้วเลือกตัวแปรที่มีนัยสำคัญไปสร้างสมการพยากรณ์ที่ดี ที่สุดโดยใช้วิธี Stepwise

4.6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

4.6 1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยและโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

4.6 2. วัดผลสัมฤทธิ์ทางเคมีโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

4.6 3. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 35 พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีพบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) สูงสุด คือ พื้นฐานความรู้ในรายวิชาเคมี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.699 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.465 รองลงมาคือ การจัดการเรียนสอนวิชาเคมี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.684 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.477 ต่ำสุดคือ การใช้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.537 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.520 สำหรับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า วุฒิการศึกษาของครูที่สอนวิชาเคมี ในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 ส่วนใหญ่มีวุฒิระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 57.23 รองลงมาเป็นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.77 ประสบการณ์การสอนของครูส่วนใหญ่ มีประสบการณ์สอน 0-10 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ 20-30 ปี น้อยที่สุด คือ มากกกว่า 30 ปี

2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปร ผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง .566 ถึง .990 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ผลการเรียนวิชา IS1 (X3) กับ ประสบการณ์การสอนของครู (X5) รองลงมาคือ พื้นฐานความรู้วิชาเคมี (X1) กับ การจัดการเรียนการสอนวิชาเคมี (X2) ต่ำสุด คือ พื้นฐานความรู้วิชาเคมี (X1) กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี (Y)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าได้ค่า F = 40.858 ค่า P = 0.00 แสดงว่า ข้อมูลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์สำทางการเรียนวิชาเคมีสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลชุดนี้เป็นชุดข้อมูลที่เหมาะสม และพบว่าโดยรวมแล้วปัจจัยที่นำมาศึกษาคือ พื้นฐานความรู้ในรายวิชาเคมี (X1) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (X2) ผลการเรียนวิชา IS1 (X3) วุฒิทางการศึกษาของครู (X 4) ประสบการณ์การสอนของครู (X5) การใช้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอน (X6) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) มีผลโดยรวมต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีประมาณ .437 หรือร้อยละ 43.7 (R^2 = .437)

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาเคมี โดยวิธี Enter และวิธี stepwise พบว่า เมื่อนำปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมด 7 ตัว มาพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 พบว่า สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนได้โดยมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 43.70 (R^2 = .437) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ วุฒิทางการศึกษาของครู (X4) และปัจจัยเชิงสาเหตุที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ มาตรฐานห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ (X7) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โดยใช้วิธี Stepwise พบว่าโมเดลที่ 1 ประกอบด้วยมาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) เพียงปัจจัยเดียว พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Beta = .613, p=.00) โมเดลที่ 2 ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) (Beta = .360, p=.00) และ

วุฒิการศึกษาของครู (X4) (Beta = .337, p=0.00) โดยเรียงลำดับจากปัจจัยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลที่ 3 ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ วุฒิการศึกษาของครู (X4) (Beta = .317, p=0.00) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) (Beta = .224, p=.00) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) (Beta = .165, p =.012) โดยเรียงลำดับจากปัจจัยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ วุฒิการศึกษาของครู (X4) และ มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี โดยใช้วิธี Stepwise โดยพิจารณาค่า R พบว่า โมเดลที่ 1ประกอบด้วย มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) เพียงปัจจัยเดียว สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 37.50 (R^2 = .375) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลที่ 2 ประกอบด้วย 2 ปัจจัยคือ มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) และวุฒิการศึกษาของครู (X4) สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 42.50 (R^2 = .425) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลที่ 3 ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ วุฒิการศึกษาของครู (X4) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 43.50 (R^2 = .430) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้สูงสุดคือ โมเดลที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งสามปัจจัยได้แก่ วุฒิการศึกษาของครู (X4) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีร่วมกัน ส่วนโมเดลที่ 1 ส่วน ประกอบด้วย มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) เพียงปัจจัยเดียวสามารถรพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีได้น้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นเพื่อการอภิปรายเป็นรายปัจจัยที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านพื้นฐานความรู้ในรายวิชาเคมี ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของพื้นฐานความรู้ในรายวิชาเคมีส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐาน ของการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบำเหน็จ บุษบงค์ (บำเหน็จ บุษบงค์, 2531) รวมทั้งสอดคล้องกับเทพโกศล มูลไธสง (เทพโกศล มูลไธสง, 2532) และสอดคล้องกับ ลลิตา สาสาย (ลลิตา สาสาย, 2550)

2. วุฒิการศึกษาของครูสอนวิชาเคมีส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐาน ของการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิด บำเหน็จ บุษบงค์ (บำเหน็จ บุษบงค์, 2531) สอดคล้องกับ นิพล พลกลาง (นิพล พลกลาง, 2549)

3. มาตรฐานห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษา กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ วุฒิการศึกษาของครู (X4) (Beta = .317, p=0.00) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) (Beta = .224, p=.00) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) (Beta = .165, p =.012) สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 43.50 (R^2 = .430) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งสามปัจจัยได้แก่ วุฒิการศึกษาของครู (X4) มาตรฐานห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ (X7) และ ความรู้พื้นฐานในรายวิชาเคมี (X1) ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนวิชาเคมีร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. วิลาศ พุ่มพิมล รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ เวทการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. อภิรักษ์ ชัยเสนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันสรวง อุดมพุทธิเมฆากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย คณาจารย์ทุกท่านในคณะวิทยาศาสตร์ เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา รุ่นที่ 4 และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สนับสนุนทุนการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือพัฒนาหลักสูตรและการสอน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด: โชคดี.

เทพโกศล มูลไธสง. (2532). **สมการที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 10**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพนธ์ กินาวงค์. (2541). **หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: พิฆเนศ.

นิพล พลกลาง. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 1.** เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

บำเหน็จ บุษบงค์. (2531). **การศึกษาองค์ประกอบด้านตัวนักเรียนและครูในฐานะเป็นตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 6**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์. (2545). **คิดอย่างมีวิจารณญาณ.** วารสารการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี, 30 (116).

ลลิตา สาสาย. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการจัดห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35. (2555). **ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** กลุ่มงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา. เอกสารอัดสำเนา.

อัจฉรา บุญสุข. (2553). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สงผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

การพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษา รายวิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์
Development of e-learning to enhanced the learning of students on data structures and computer programming techniques

พันธุ์ธิดา ลิ้มศรีประพันธ์
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: phuntida_nk@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2554 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจากการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรมที่เรียน ภาคการศึกษาที่ 1/2555 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สื่อการสอนออนไลน์ แบบทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนออนไลน์ และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test แบบ Independent Sample Group ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนออนไลน์ที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพ 81.17 /80.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งสมมติฐานไว้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจากได้รับการเรียนการสอนด้วยสื่อการสอนออนไลน์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ โครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การเสริมสร้างการเรียนรู้

Abstract

The objective of this study was to develop the e-learning on Data Structures and Computer Programming Techniques course, Master of Science in Computer Industry, Pibulsongkram Rajabhat University, 2554 and to compare the learning achievements after learning from e-learning. The sample size using purposive sampling was 30 students’ Major of Computer Industry which was study in the semester 1/2555. The research study was carried out using the following tools e-learning. Developmental Testing of e-learning and 3) Pre-test and Post-test. The data were analysed by mean, standard deviation and t-test for Independent Sample Group. The results of the research was illustrated, firstly the efficiency of the e-learning was 81.17/80.08 which was higher than 80/80 as in the hypothesis, Secondly effectiveness, the developed e-learning was significantly higher than before using the developed e-learning at .05 level.

keywords : development of learning, data structures and computer programming techniques, enhancing learning

บทนำ

ในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนมีบทบาทมากขึ้นทำให้นับวันบทบาทของเทคโนโลยีเหล่านี้จะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตามกระแสโลกแห่งสังคมความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต ทำให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจึงได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดสรรส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างชัดเจน โดยมีการนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่เป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (Khan, 1997) ในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงเอกสารประกอบการเรียนหรือ

แม้กระทั่งหลักสูตรวิชา เนื่องจากเว็บเป็นบริการอินเทอร์เน็ตที่มีแหล่งข้อมูลอยู่มากมายและหลายรูปแบบ สามารถถ่ายทอดข้อมูลตัวอักษร ภาพกราฟิก เสียง หรือแม้แต่วีดีทัศน์ ทำให้บทบาทของครูซึ่งได้เปลี่ยนจากครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้และเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้กลายมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

e-Learning เป็นการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบหนึ่งที่มีศักยภาพในการช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ไปสู่ e-Learning อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแนวโน้มความต้องการ e-Learning เพื่อใช้ในการเรียนการสอนของสถานศึกษามีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาระบบ Learning Management System (LMS) ขึ้นมาใช้งานเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่สนับสนุนและเปิดโอกาสให้กับผู้พัฒนาบทเรียนได้ใช้งานอย่างเต็มที่ ทำให้การจัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นยิ่งขึ้น ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติโดยเปิดโอกาสให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเอง และเป็นการลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (พัตนันท์, 2547)

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปัจจุบัน ครูผู้สอนจำนวนมากมักพบปัญหาหลายเรื่องเช่น ความแตกต่างกันด้านประสบการณ์ ความสามารถในการรับรู้และความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน การสอนที่ยังคงเน้นรูปแบบบรรยายจึงไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนการสอนไม่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ผู้เรียน ผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ จึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องนำสื่อการเรียนการสอนมาช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสามารถในการรับรู้หรือความสนใจก็ตาม

วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม (Algorithm) ในการจัดการข้อมูล เช่น การจัดเก็บข้อมูล การจัดเรียงลำดับข้อมูลและการค้นหาข้อมูล เป็นต้น ทำให้นักศึกษามักเกิดปัญหาในการเรียนและทำความเข้าใจในรายละเอียดของอัลกอริทึม เนื่องจากเป็นวิชาที่เข้าใจยาก ซับซ้อนและต้องใช้จินตนาการถึงกระบวนการทำงานของอัลกอริทึมทำให้เกิดปัญหาความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนและไม่เกิดแรงจูงใจซึ่งส่งผลให้เมื่อทำการทดสอบแล้วได้คะแนนน้อย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา การพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษารายวิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขึ้นมาเพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ความเข้าใจและทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับหลักการทำงานของโครงสร้างข้อมูลแบบต่างๆและอัลกอริทึมให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน การพัฒนาโปรแกรมและเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการเรียนรายวิชาอื่นหลักสูตรต่อไป วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ วิธีการสร้าง และเครื่องมือที่ใช้สำหรับพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ศึกษาเกี่ยวกับการการนำเสนอบทเรียนออนไลน์ ลำดับการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาส่วนต่างๆ รูปภาพและตัวอักษรในการนำเสนอ รวมถึงการสร้างข้อสอบและแบบทดสอบ

2. ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร ศึกษาคำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีการให้เนื้อหา การออกแบบ การทดสอบ การวัดผล การแสดงผล การวิเคราะห์เนื้อหาเลือกเนื้อหาที่สำคัญ และสามารถนำมาถ่ายทอดลองในบทเรียนให้สามารถเข้าใจได้ง่ายรวมทั้งให้รูปประกอบ แล้วนำมาเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมพร้อมทั้งออกแบบแบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก แบบทดสอบท้ายบทเรียนและออกข้อสอบ

3. ศึกษาการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้แก่ การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สูตรทางสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน

3.1 กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับวิทยาศาสตรบัณฑิต หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3.2 กำหนดแบบแผนการทดลอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนได้ใช้แบบแผนวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

E	O_1	X	O_2
C	O_1	Y	O_2

โดยที่

E แทนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยสื่อออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนา
C แทน กลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยแบบปกติ
X แทน วิธีการเรียนด้วยสื่อออนไลน์ฯ
Y แทน วิธีการเรียนแบบปกติ
O_1 แทน แบบทดสอบก่อนเรียน
O_2 แทน แบบทดสอบหลังเรียน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สื่อการสอนออนไลน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาการเรียน จำนวน 6 บท

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวบข้อมูล ได้แก่ แบบประเมิน, แบบทดสอบก่อนเรียน, แบบทดสอบหลังเรียน และแบบทดสอบท้ายบทเรียน

4. นำเครื่องมือไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาและเก็บรวมรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำคะแนนที่ได้จากการแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนและนำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์แบบทบทวนโดยสูตรของเมกุยแกนส์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลประเมินผล และสรุปผล ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ ดังนี้ค่าคะแนนเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และ การหาประสิทธิภาพบทเรียนวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์ (Meguigans)

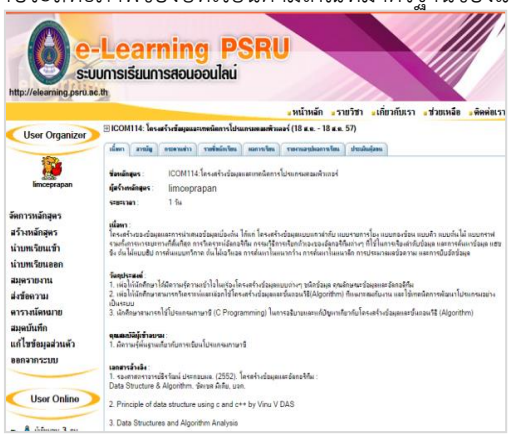

ภาพที่ 1 หน้าจอแสดงภาพรวมสื่อการสอนออนไลน์และเมนูหลักของการทำงาน

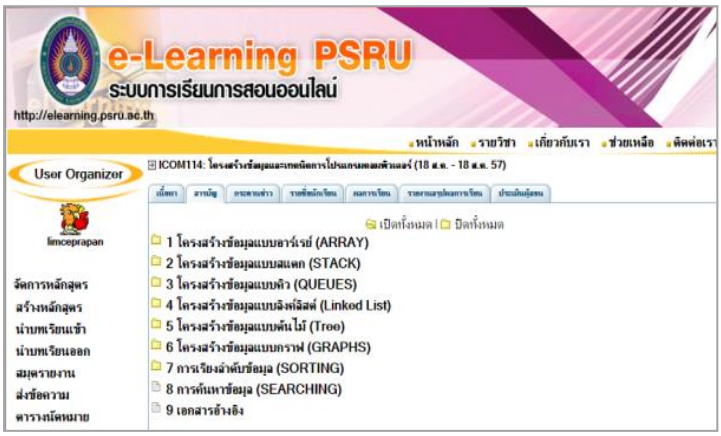

ภาพที่ 2 หน้าจอแสดงภาพโครงสร้างบทเรียน

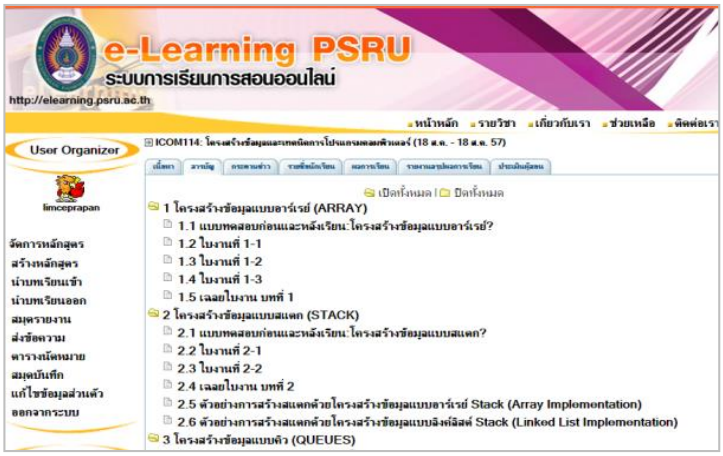

ภาพที่ 3 หน้าจอแสดงภาพโครงสร้างบทเรียนของบทเรียนแต่ละบท แบบทดสอบก่อนเรียนใบงานและเฉลยใบงาน

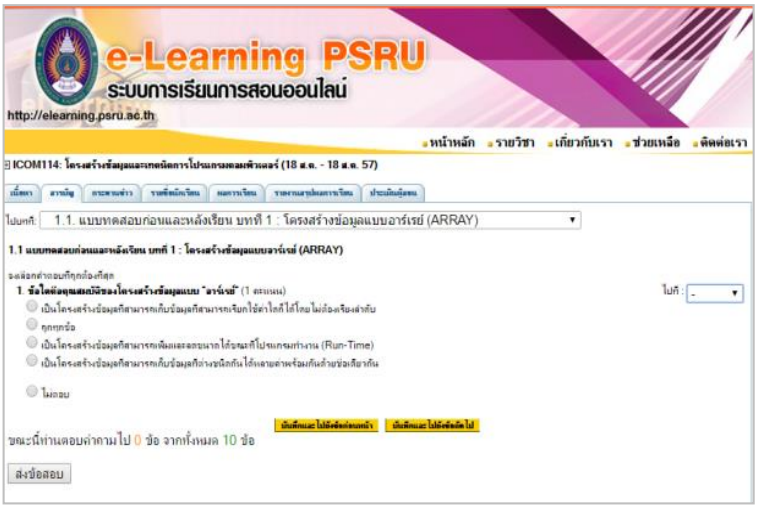

ภาพที่ 4 หน้าจอแสดงแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

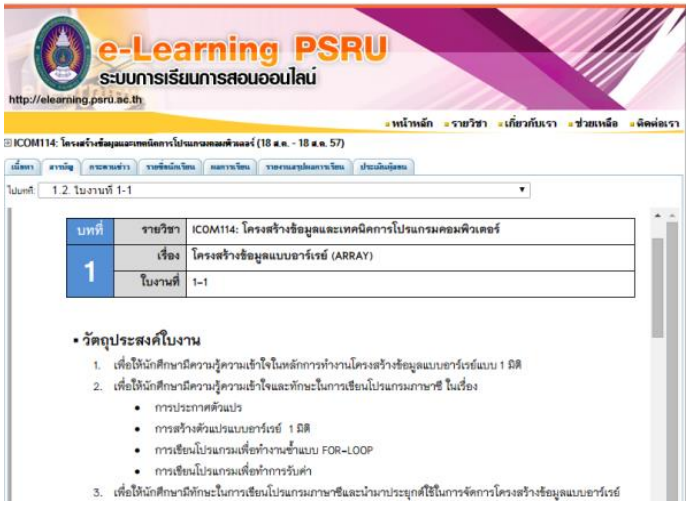

ภาพที่ 5 หน้าจอแสดงใบงานและเฉลยใบงานในแต่ละบทเรียน

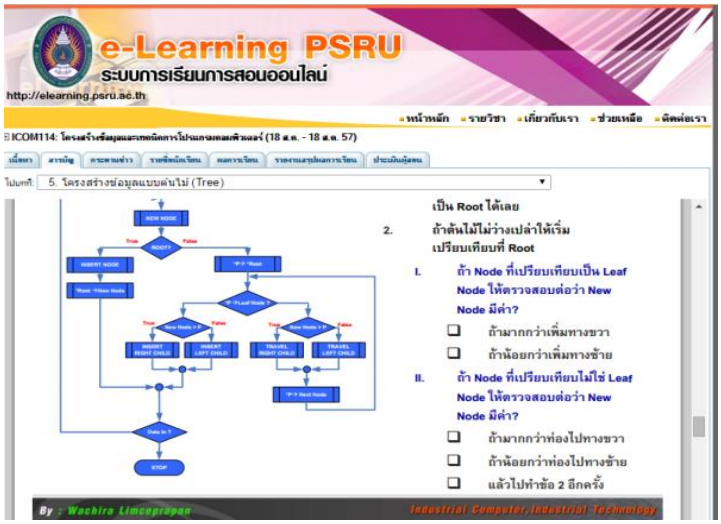

ภาพที่ 6 หน้าจอแสดงบทเรียนในแต่ละบทเรียน

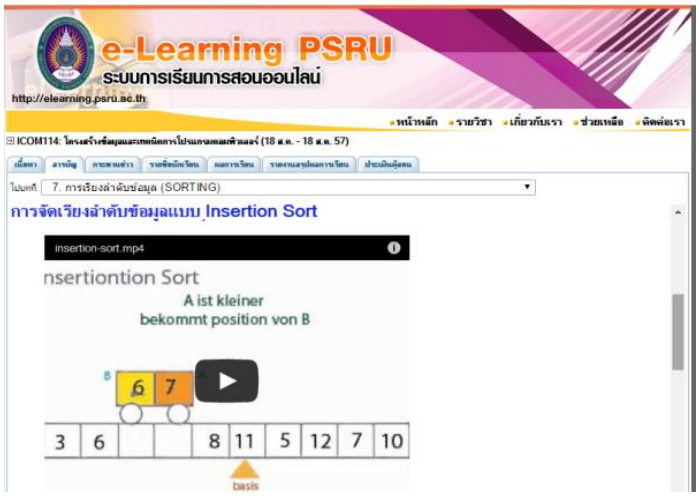

ภาพที่ 7 หน้าจอแสดงบทเรียนในแต่ละบทเรียนแบบการนำเข้าวิดีโอตัวอย่างการทำงานจากภายนอก

ผลการวิจัย

จากการทดลองให้นักศึกษาที่ได้จากเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คนแล้วทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐานทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนดังการนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของสื่อการสอนออนไลน์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

นักศึกษาที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอนออนไลน์ โดยได้คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 48.70 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.17 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.03 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.08 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียน (E1/E2) ได้เท่ากับ 81.17 /80.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อการสอนออนไลน์

พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อการสอนออนไลน์ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ร้อยละ 64.00

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์

พบนักศึกษาที่เรียนด้วยสื่อการสอนออนไลน์ วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการทดลองพบว่า สื่อการสอนออนไลน์วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์อุตสาหกรรม หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2554 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.17 /80.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สื่อการสอนออนไลน์สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่เรียนแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สื่อการสอนออนไลน์วิชาโครงสร้างข้อมูลและเทคนิคการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สูงกว่าก่อนเรียนสื่อการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเรียนการสอนด้วยสื่อการเรียนการออนไลน์ ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการทำงานของโครงสร้างข้อมูลชนิดต่างๆ ได้มากขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถดูขั้นตอนการทำงานของโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึมต่างๆ พร้อมตัวอย่างการทำงาน ในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหวและภาพอนิเมชั่นที่ที่ละขั้นตอน ในส่วนของเนื้อหาผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลารวมถึงมีแบบทดสอบให้ทดลองท้ายบท เรียนทำให้มีผลการทดสอบที่คะแนนดีขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัย ของ คณัสณันท์พรรณ ผลทำมีบุญ (2553,หน้า 87) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนแบบปกติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 , อัญชุลี ชินอ่อน (2551)

ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการวิจัย พบว่า การนำเสนอและอธิบายบทเรียนในรูปแบบสื่อการสอนออนไลน์ ที่ประกอบไปด้วยสื่อประสมทั้งภาพเคลื่อนไหว การอธิบายที่ละขั้นตอน รวมถึงการมีแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น นอกจากนั้นการเข้าถึงบทเรียนได้ตลอดเวลาทำให้ผู้เรียนสามารถทบทวนเพื่อทำความเข้าใจได้มากขึ้น ซึ่งการนำเสนอบทเรียนในลักษณะนี้สามารถที่จะนำไปใช้ในการศึกษาและนำไปวิจัยในรายวิชาอื่นต่อไปได้

2) รูปแบบข้อสอบในการทดสอบเพื่อวัดผลการเรียนของผู้เรียนนอกจากแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกแล้วควรมีแบบทดสอบรูปแบบอื่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

คณัสณันท์พรรณ ผลทำมีบุญ. (2553). **“การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชา โครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม ระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชั้นสูง”.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พัตนันนท์ รามางกูล. (2547). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เรื่อง ระบบการจัดการฐานข้อมูลสำหรับศูนย์การศึกษาต่อเนื่องบนเครือข่าย MITNBONLINE**. วิทยานิพจน์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สิริพาพร ยืนสุข. (2549**). “การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนระบบเครือข่ายเรื่องโครงสร้างข้อมูลระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรกรมอาชีวศึกษา”.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**.**

อัญชุลี ชินอ่อน. (2551)**. “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอน วิชาโครงสร้างข้อมูลและอัลกอริทึม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขางานเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย”.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**.**

Khan, Badrul H. **Web-based Instruction 3rd ed. Englewood Cliffs,N.J.**; Educational Technology,1997

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

Guidelines for school participatory administration of early childhood development center committees in Pho Thale district, Phichit province

กษมา เมฆอินทร์* และ นันทิยา น้อยจันทร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์
corresponding author e-mail: bung.pat-4447@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมและนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน 132 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีอันดับสูงสุด (3.67) และอันดับต่ำสุดได้แก่ ด้านการให้คำปรึกษา และมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา (3.51)

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษา จังหวัดพิจิตร

Abstract

This research the objective to study the state administration involved. And offering participatory management approach. The education committee Pho Thale district Phichit. This research the objective to study the state administration involved.and offering participatory management approach. The education committee Pho Thale district Phichit province. The sample used in this study. The school board Child Development Center. Pho Thale district Phichit province 132. A query tool the statistics used are the average and standard deviation. Presentation management guidelines as part of the school board. Use the Save Group Chat. The results showed that: the administrative part of the school board. Overall in the study. Considering it was found that the coordination and publicity. With the highest ranking (3.67) and the lowest ranked. The consultation and participate in educational administration (3.51).

keywords : participatory management, the education committee, Phichit province

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น. 19) ได้สรุปว่าคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำงานร่วมกับสถานศึกษา ให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการจัดการศึกษาที่ท่านมาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐยังทำได้ระดับหนึ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมการจัดการโรงเรียนด้านนโยบายปรัชญา หลักสูตร และความต้องการของท้องถิ่นยังมีลักษณะการศึกษาแบบโรงเรียนเป็นศูนย์รวมอำนาจ โดยส่วนใหญ่โรงเรียนเป็นฝ่ายจัดการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 13 ศูนย์ ที่อยู่ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของนายกเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละพื้นที่ โดยคณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 มาตรฐาน และการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 4 กระบวนประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการบริหาร 2) การแสวงหาและให้ความสนับสนุน 3) การจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน และ 4) การประสานงานและการประชาสัมพันธ์

ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเลที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังเช่น การให้คำปรึกษา การเสนอแนวทางร่วมกันกล่าวคือเมื่อได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมจะไม่ให้ความสำคัญและไม่เข้าร่วม ส่วนการแสวงหาและให้ความสนับสนุนทั้งในด้านการเงินและวัสดุอุปกรณ์ก็ยังมีส่วนร่วมน้อยมาก สำหรับการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียนก็เช่นกัน ในขณะที่การประสานวานและการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาแก่ประชาชน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรพล นิติไกรพจน์ และเอกศักดิ์ คงตระกูล (2546, น. 3-5) กล่าวว่า ปัจจุบันมีปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชน เพราะประชาชนไม่ได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง จากสภาพปัญหาการบริหาร ส่งผลต่อการจัดการโรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นผลให้ขาดการระดมการมีส่วนร่วมของคระกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวนโยบายการจัดการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือทางการเงิน อุปกรณ์ อาคารสถานที่ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เสียสละมักจะได้รับความช่วยเหลือมาก ผลการปฏิบัติงานจริงของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติได้น้อย ไม่เป็นไปตามบทบาทหน้าที่และมาตรฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของตน ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการโรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จและไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เท่าที่ควร

จากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขต อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ว่ามีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร มีแนวทางในการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างไร และมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไรให้การปฏิบัติงานที่ผ่านมาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสำเร็จ ลุลวงตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดไว้ในมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางการในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม และแก้ไขปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขต อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยและหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพและประสิทธิผลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร หมายถึง ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2556 จำนวน 195 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา ได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2556 จำนวน 132 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยมีวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 5 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างใน 13 แห่ง และนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใน 13 แห่ง และนำแบบสอบถามที่ตอบกลับคืนด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 7-31 มีนาคม 2557 ได้ข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 132 ฉบับ ครบถ้วนตามตัวอย่างที่กำหนด นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ สรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์ทุกฉบับแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าความเที่ยง (Reliability)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์แบบสอบถามคือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้การจัดสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ จะต้องสามารถพูดคุยโต้ตอบในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม ในการที่จะแสดงทัศนะสะท้อนถึงประสบการณ์รอบ ๆ ตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบันทึกการสนทนาประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ใน 4 ด้าน เพื่อจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ (Focus group discussion)

ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

1. ยกร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลสรุปการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการยกร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร 2) ด้านการแสวงหาและให้ความสนับสนุน 3) ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน 4) ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์

2. ออกแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและนำเสนอร่างแนวทางการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอข้อเสนอแนะรูปแบบการบันทึกการสนทนากลุ่มและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

4. นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อจัดทำการสนทนากลุ่มต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความชี้แนะและขอความเห็นชอบ

2. ประสานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน

3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมพิจารณาร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จัดการประชุมการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ในวันที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2557 เวลา 09.00 – 11.30 น. ณ ห้องประศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

4. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะและเขียนรายงานการวิจัย ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มพร้อมส่งให้

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีอันดับสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ต่ำสุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ด้านการแสวงหาและให้ความสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ4. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในรายการที่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งนโยบาย 2) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และ3) เชิญเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานระบบประกันคุณภาพ

1.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการใช้แหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) จัดประชุมเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขอการสนับสนุนในการจัดหาสื่อ2) เชิญเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ3) เชิญให้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือโดยเป็นวิทยากรให้บริการแหล่งเรียนรู้

1.3 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดทำการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) จัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรแก่คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับทราบ 2) เชิญประชุมเสนอแนวคิดในการจัดทำหลักสูตร และ3) ศึกษา ดูงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตร

2. ด้านการแสวงหาและให้ความสนับสนุน ในรายการที่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมวางแผนให้คำปรึกษา เสนอแนวทางในการบริหารและจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) ผู้บริหารจัดประชุมและรายงานเกี่ยวกับงบประมาณ 2) ผู้บริหารแจ้งรายรับ – รายจ่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับทราบ 3) ผู้บริหารขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) แต่งตั้งให้ร่วมเป็นคณะกรรมการวางแผนจัดงบประมาณ

22 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้
1) จัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ เสนอความคิดเห็นในการจัดทำรายละเอียดแผนงานในการใช้งบประมาณ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมติดตามการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) แต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาทุนเพื่อการศึกษา 2) คณะกรรมการ มีส่วนร่วมจัดหาทุนเพื่อการศึกษา 3) คณะกรรมการ ร่วมวางแผนระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้

พัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ4) ร่วมวางแผนระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้พัฒนาการศึกษาทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน ในรายการที่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) จัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็ก 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ เสนอความคิดเห็นในในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็ก และ 3) ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการติดตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก โดยมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) จัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน 2) ร่วมดำเนินการการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันให้แก่เด็กที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และ 3) ประเมินผลการจัดการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้
1) จัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 2) ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก อย่างน้อย 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง 3) สรุปผลการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กร่วมกันระหว่าง ครู คณะกรรมการ และแจ้งผลให้ผู้ปกครองรับทราบ

4. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ในรายการที่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย มีแนวทางดำเนินการดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานประจำปี แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) เชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปีเพื่อทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง2) นำผลการปฏิบัติงานที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์มาวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป และ 3) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองชุมชน

4.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) เชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และ3) ประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ

4.3 การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ดังนี้ 1) เชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 2) ดำเนินการตามแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และ3) ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กฎหมายทางการศึกษาคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 มาตรา 40

ให้มีคณะกรรมการขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ประเด็นการอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นการอภิปรายเป็นรายข้อ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากคณะกรรมการสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการประชุม รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เหตุผลหลัก ๆ คือไม่มีความรู้เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจส่วนตัว จึงมักไม่มีเวลาและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุม อบรม วางแผน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2547) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทเพื่อเป็นการช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา พบว่าอุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและที่สำคัญคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหรือดำเนินการด้านประกันคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

1.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการใช้แหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนการใช้แหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่มีทักษะการเป็นวิทยากร การนำบุคคลในท้องถิ่น มาร่วมสอนหรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีรายได้น้อยฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดทำการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา โดยการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพราะเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ทราบถึงความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการที่จะให้การศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการเข้าไปแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของบุคคลในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพี
พบว่า สาเหตุของการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน มีส่วนร่วมน้อยในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาการศึกษา การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการทางความรู้นั้น มีสาเหตุมาจากกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว และไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองดี

2. ด้านการแสวงหาและให้ความสนับสนุน มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นการอภิปรายเป็นรายข้อ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา เสนอแนวทางในการบริหารและจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเรียกประชุมประชุมคณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อต้องการเงินสนับสนุนในโครงการหรือกิจกรรมก็จะเรียกประชุมแล้วขอบริจาคเงินตามจำนวนที่ต้องการ ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษามีเกิดความเบื่อหน่ายเพราะต้องเสียทั้งเวลาในการทำมาหากินแล้วยังเสียเงินอีก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติสุดา เสือทอง (2548) พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารงบประมาณและปัจจัยสนับสนุนมีค่าต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อมีการจัดทำแผนการใช้

งบประมาณเสร็จแล้วก็เพียงแต่แจ้งให้ทราบเท่านั้น ทำให้การจัดการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดความร่วมมือจากชุมชน

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณหรือกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนของนักเรียนที่มีความเหมาะสม เพราะในการระดับทรัพยากรทางการศึกษา

3. ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียนมีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นการอภิปรายเป็นรายข้อ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมทำให้ไม่กล้าจะเข้ามาแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะที่ชีวิตประจำวันของเด็ก เพราะไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งคิดว่าบทบาทนั้น ๆ เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนเท่านั้น ตนเองมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายงานเท่านั้น

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลางซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดเครื่องมือที่มีมาตรฐานในการวัดผลประเมินผล ขาดแคลนในด้านงบประมาณที่จะมาสนับสนุน ดูแล อุปกรณ์และอาคารสถานที่

4. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นการอภิปรายเป็นรายข้อ ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานประจำปี พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจาก ผู้บริหารบางแห่งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่เคยรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาได้ทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา มีแต่การรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดทราบเท่านั้นด้วยเหตุนี้ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานประจำปี

4.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมประสบการณ์ให้แก่นักเรียน เช่น การแข่งขันกีฬาสี การสอนเสริม ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย โดยคณะกรรมการได้ไม่เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทำให้กิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนไม่ได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2540 ที่กำหนดไว้

4.3 การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องแสดงออกในสิ่งที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนต้องทำให้ชุมชนมีความเข้าใจต่อบทบาทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการช่วยเหลือชุมชนและมองศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องการให้การดูแลและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งนโยบาย ให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เชิญเข้ามามีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้

เป็นไปตามมาตรฐานระบบประกันคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าถ้าคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกคนมาร่วมคิด ร่วมวางแผน และกำหนดนโยบายให้แสดงความคิดเห็น แล้วขอมติจากคณะกรรมการที่เข้าร่วมประชุม เพื่อประกอบการตัดสินใจและดำเนินงานต่าง ๆ ก็จะทำให้การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ

1.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการใช้แหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเชิญชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดประชุมเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขอการสนับสนุนในการจัดหาสื่อ อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสำคัญและคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้จากการมีสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางการศึกษามาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน เพราะมุ่งเน้นคุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับมากที่สุด

1.3 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดทำการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า โดยการจัดประชุมให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรแก่คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับทราบถึงความสำคัญของหลักสูตรของสถานศึกษา เสนอแนวคิดในการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนศึกษา ดูงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้มีความตระหนักและความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นด้านปัญหาอุปสรรค ความต้องการความเหมาะสมของหลักสูตร นำมาปรับเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ผู้เรียน และชุมชนตลอดจนจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและกำกับติดตามการประเมินผลหลักสูตร

2. ด้านการแสวงหาและให้ความสนับสนุน มีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา เสนอแนวทางในการบริหารและจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ผู้บริหารจัดประชุมและรายงานเกี่ยวกับงบประมาณ มีการแจ้งรายรับ – รายจ่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับทราบ และขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการแต่งตั้งให้ร่วมเป็นคณะกรรมการวางแผนจัดงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน่วยงานทางราชการมีงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านงบประมาณการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ งบประมาณด้านการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ จัดซื้อหนังสือเรียนและหนังสือเสริม จัดอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน ครบ 200 วัน และจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนอย่างเพียงพอ

22 การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามีการจัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณแต่งตั้งคณะกรรมการ เสนอความคิดเห็นในการจัดทำรายละเอียดแผนงานในการใช้งบประมาณแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมติดตามการใช้งบประมาณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการแต่งตั้งให้ เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาพร้อมจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาทุนเพื่อการศึกษา คณะกรรมการ มีส่วนร่วมจัดหาทุนเพื่อการศึกษา และส่งเสริมให้คณะกรรมการร่วมวางแผนระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้พัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนมีการร่วมวางแผนระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้พัฒนาการศึกษาทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆด้าน ไม่ว่าจะเป็น ทุนการศึกษาให้กับเด็กที่มีฐานะยากจน การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านการจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน มีแนวทางดำเนินการดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก พบว่า มีการจัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็กแต่งตั้งคณะกรรมการ เสนอความคิดเห็นในในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็ก และให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการติดตามการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก โดยมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ

เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความต้องการที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เพื่อให้นักเรียนในชุมชนมีพัฒนาการควบคู่กันไปทุกด้าน

3.2 การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พบว่ามีการจัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ร่วมดำเนินการการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันให้แก่เด็กที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตลอดจนมีการประเมินผลการจัดการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.3 การมีส่วนร่วมในการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พบว่า มีการจัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้คณะกรรมการมี ส่วนร่วมในการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็ก อย่างน้อย 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง และสรุปผลการประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กร่วมกันระหว่าง ครู คณะกรรมการ และแจ้งผลให้ผู้ปกครองรับทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและได้รับการพัฒนาสมตามวัย

4. ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีแนวทางดำเนินการดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานประจำปี พบว่า มีการเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปีเพื่อทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการปฏิบัติงานที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์มาวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบรายงาน ผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน โดยการเข้าร่วมประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบ ได้ร่วมศึกษาเอกสารรายงานการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา โดยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้นำ เสนอผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบ เพื่อให้ร่วมพิจารณา แก้ไขปรับปรุงต่อไป

4.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ พบว่า มีการเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน องค์กรภาครัฐ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมทางสังคมร่วมกันสนับสนุนให้ชุมชนใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4.3 การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น พบว่า มีการเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการวางแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ดำเนินการตามแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำผลการดำเนินงานดังกล่าวรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประสานงานเป็นการประสานกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานแต่ละด้าน การประสานงานเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการและการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สรุปผลการวิจัย

1.สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ สูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ต่ำสุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่มีสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 1) การมีส่วนร่วมในการบริหาร เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งนโยบาย ให้คณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น 2) การแสวงหาและให้ความสนับสนุน ผู้บริหารจัดประชุมและรายงานเกี่ยวกับงบประมาณ มีการแจ้งรายรับ – รายจ่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้คณะกรรมการสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับทราบ 3) การจัดกิจกรรมสร้างพัฒนาการนักเรียน มีการจัดประชุมให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็กแต่งตั้งคณะกรรมการ เสนอความคิดเห็นในในการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็ก 4) การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ การเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปีเพื่อทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการปฏิบัติงานที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์มาวางแผนพัฒนาการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณาจารย์คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ รวมถึงคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือประสานงานด้วยดีตลอดมา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2556 และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 7 ท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2547). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิยาลัย.

เกียรติสุดา เสือทอง. (2548). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

พีระ พรนวม. (2546). **ศรัทธาตอหลักการมีสาวนรวมในการจัดการศึกษาของผูบริหารโรงเรียน อำเภอแมทา จังหวัดลำพูน.** การคนควาแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม.

วัลลภ ภูจอมจิตร. (2552). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โรงเรียนบ้านชัยศรีสุข อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัลลภ หวานเสนาะ. (2551). **การมีส่วนร่วมของคณะครู - ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 5 (บ้านเนินพัทยา).** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภาพ แก้วตาทิพย์. (2547). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็ก 3-5 ปี).** การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิวะ ทาทราย. (2545). **ศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี.** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุรพล นิติไกรพจน์ และ เอกศักดิ์ คงตระกูล. (2546). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการวิจัยและพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.**กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **การเรียนรู้บูรณาการ: ยุทธศาสตรครูปฏิรูป.** กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ.

กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่

The study of public opinion on the potential development management municipality of Phitsanulok in the healthy city

ธวัช อินทอง* และ วงศกร เจียมเผ่า
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: tumthawat@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” ที่จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน โดยการหาค่าสถิติทดสอบ (t – test) ค่าสถิติทดสอบ (F – test) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านสังคม ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ และแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ คือ ควรมีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ควรจัดให้ประชาชนทุกคนมีอาชีพที่เป็นหลักแหล่ง และส่งเสริมการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนภายในชุมชน ด้านสังคม ควรทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ด้านกายภาพ ควรจัดสรรการใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภคให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดี ก็ควรจัดสรรถังขยะให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดให้มีระบบการคัดแยกขยะก่อนทิ้งโดยมีการแยกถังขยะอย่างชัดเจน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นชุมชนเมืองที่น่าอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : ความคิดเห็น ศักยภาพ เมืองน่าอยู่

Abstract

This research aimed to study public opinions on the potential of urban development administration in Phitsanulok to become a Livable town, examine the factors that influence public opinions, and investigate a guideline to enhance the management. This quantitative and qualitative research selected 400 participants by using the size of square blocks of "Taro Yamane". The data were collected by using a questionnaire and an interview. The data were analyzed by using descriptive frequency, percentage, mean, standard deviation, t - test and the F - test. The results showed that the people’s opinions were at a moderate level with the highest mean scores on economic, social, physical, and good management, and environmental aspects, respectively. As for the comparison of the factors influencing the public opinions, it was found that the level of education, occupation, and length of residence in the community had an influence on public opinions, while gender, age, marital status did not. In terms of the guideline, it was

suggested that the city should develop the economy, provide all citizens with a permanent career, promote vocational training to people within the community, make public and people’s property safe, provide clean and adequate water, prepare adequate waste disposal, provide a system of waste prior to disposal by separating trash clearly so that it can become the most Livable city.

keywords : opinion, potential, healthy city

บทนำ

จากการขยายตัวของประชากรโลกที่เพิ่มสูงขึ้นในยุคปัจจุบัน ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสังคมโลกที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง ทำให้ระบบเศรษฐกิจของสังคมโลกมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านธุรกิจการค้า การขายและการบริการต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้โครงสร้างทางสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของชุมชนเมืองและประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้น เกิดชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่มีความแออัดคับคั่งของประชากร อันนำมาซึ่งปัญหาทางสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัย การขาดแคลนที่พักผ่อนหรือพื้นที่สาธารณะ และเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม อาทิ การใช้ทรัพยากรเชื้อเพลิงในการใช้รถใช้ถนนมากขึ้น การจราจรติดขัด เกิดความขัดแย้งในด้านการใช้ทรัพยากรและอาจมีปัญหาอาชญากรรมตามมาด้วย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชากรเมืองอย่างยิ่ง ทั้งสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งจากปรากฏการเช่นนี้เอง ที่ได้เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายเปรียบเสมือนเงาของการพัฒนาที่กระจายไปทั่วโลก

องค์กรอนามัยโลกก็ได้เห็นความสำคัญ จึงได้เสนอแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 (ค.ศ.1984) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) เมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดาที่มีการประกาศวิสัยทัศน์ของเมืองว่า “โตรอนโต” จะเป็นเมืองน่าอยู่ภายในปี ค.ศ. 2000 โดยได้กำหนดลักษณะของเมืองน่าอยู่ไว้ 11 ประการ คือ (ไพศาล สุริยะมงคลและคณะ, 2551)

1. การรักษาความสะอาดด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ รวมทั้งคุณภาพของที่อยู่อาศัย
2. ระบบนิเวศที่ยึดโยงการอยู่ร่วมกันระหว่างคน สัตว์ พืชและสิ่งแวดล้อม ที่ดำเนินไปอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. ชุมชนเข้มแข็ง มีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน
4. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางทั้งในการกำหนด การควบคุม และการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตรวมทั้งสุขภาพอนามัยและการกินอยู่ที่ดี
5. การตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานที่เพียงพอสำหรับประชาชนทุกคนเช่น อาหาร น้ำ ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม การรักษาพยาบาลรวมทั้งการมีงานทำเพื่อสร้างรายได้ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ประชาชนมีสิทธิ มีโอกาสรับรู้ข่าวสาร และมีการติดต่อประสานงานรวมทั้งมีกลไกการระดมความคิดและประสบการณ์รวมทั้งทรัพยากรอันหลากหลายจากการติดต่อประสานงานและการทำงานร่วมกับชุมชน
7. เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวา และมีนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
8. ส่งเสริมและเสริมสร้างการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเมืองผ่านทางมรดกทางวัฒนธรรมสภาพทางชีวภาพอันดีงาม และวิถีดำรงชีวิต รวมทั้งเอกลักษณ์ของชุมชนในแต่ละชุมชน
9. ให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
10. มีระบบการให้บริการสาธารณสุขและการดูแลผู้ป่วยที่เหมาะสม ทั่วถึงและเข้าถึงได้สำหรับประชาชนทุกคน
11. มีสภาวะสุขภาพของประชาชนในระดับดีมาก (มีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ)

จาก 11 ประการ ที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของการเป็นเมืองน่าอยู่ที่สมบูรณ์ และสามารถนำมากำหนดใช้เป็นตัวชี้วัดของศักยภาพการบริหารพัฒนาเมืองในทุกเมืองทั่วโลกให้ก้าวไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ได้ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแนวทางในกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองให้ก้าวไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนเมืองน่าอยู่แบบยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยเราได้มีแนวความคิดด้านการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ได้โดยมีการเริ่มต้นจากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ.2537 ที่กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองต้นแบบในการดำเนินการไปสู่เป้าหมายในการเป็นเมืองน่าอยู่ (สมชาย เดชะพรหมพันธุ์, 2547) ขณะเดียวกันรัฐบาลก็มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนเมืองของประเทศให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยมี

คณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติเป็นผู้กำหนดทิศทาง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 ซึ่งก็ได้เน้นให้การพัฒนาชุมชนเมืองในประเทศไทยไปสู่เป้าหมายการเป็นเมืองน่าอยู่ในอนาคตพร้อมทั้งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหลักของวิสัยทัศการพัฒนาประเทศว่า จะมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ไว้ว่า “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้ควบคู่กับการพัฒนาตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

จึงกล่าวได้ว่า การบริหารพัฒนาชุมชนเมืองของประเทศไทยนั้น ได้มีหน่วยงานระดับท้องถิ่นคือเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร กรุงเทพมหานครฯและพัทยา เป็นผู้รับผิดชอบตามระดับขนาดของชุมชนจากขนาดเล็กไปจนถึงชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ของการพัฒนาชุมชนเมืองภายใต้การบริหารจัดการโดยเทศบาลต่างๆ นั้น ก็น่าจะคล้าย ๆ กัน คือ การพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลให้เป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งประชากรภายในเมืองนั้นมีสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และทางสังคมดีอย่างถ้วนหน้า แต่อย่างไรก็ตามเทศบาลแต่ละแห่งต่างมีความพร้อมและประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเทศบาลแต่ละเทศบาลมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนเมืองไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ได้ ไม่เท่าเทียมกัน อาจมีอุปสรรคที่ต่างกัน และที่สำคัญคือ อาจมีทิศทางการพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ที่แตกต่างกัน ความสำเร็จในการดำเนินการไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์เมืองน่าอยู่ จึงมีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนในศักยภาพของเทศบาล/ชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่จะผลต่อการดำเนินการและการกำหนดความชัดเจนของทิศทางการพัฒนาก่อนเพื่อที่จะได้กำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนเมืองไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จังหวัดพิษณุโลกถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีอัตราการเพิ่มของประชากร และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองศูนย์กลางแห่งการค้าการลงทุนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือตอนล่างและเป็นเมืองที่มีธุรกิจการค้าการขาย การท่องเที่ยวและการบริการ จำนวนมาก มีการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ห้างร้าน ศูนย์การค้า ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย ประกอบกับการเป็นเมืองสำคัญในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศอีกด้วย เพราะเมืองพิษณุโลกมีเส้นทางการขนส่งสินค้าที่ต้องผ่านจังหวัดพิษณุโลกถึงสี่ประเทศด้วยกันอันได้แก่ ประเทศจีน ลาว พม่า และมาเลเซีย และในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก็จะเข้าสู่เขตการค้าเสรีในกลุ่มประชาคมอาเซียนอีกด้วย ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดตั้งอาคารบ้านเรือนของประชาชนมากขึ้น ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนเมืองมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนเมือง อันจะนำไปสู่ความเป็นสังคมเมืองที่มีความแออัดคับคั่งของประชากร และด้วยความที่เป็นเมืองที่มีประชากรมากขึ้นบวกกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วนี้ อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรเมืองและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนได้ โดยเฉพาะสุขอนามัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

จากบริบทข้างต้นที่กล่าวมานั้น จึงเป็นโอกาสสำคัญที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การบริหารงานของเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จะได้นำวิสัยทัศน์ของการพัฒนาเมืองน่าอยู่มาดำเนินการปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ และให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารการจัดการที่ดี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในชุมชนเมืองให้ได้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมากยิ่งขึ้น เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ในการดำเนินวิถีชีวิตแบบดั่งเดิมไว้ควบคู่ไปกับการพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่เทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อปรับใช้เป็นแนวทางการในการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครให้เป็นเมืองน่าอยู่แบบยั่งยืนได้อย่างแท้จริง และจากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่ง ที่จะศึกษาศักยภาพการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ในครั้งนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ และเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่

เทศบาลบาลนครพิษณุโลกจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีเริ่มตั้งแต่ (พ.ศ.2557-2559) เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดการพัฒนาเมืองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเจริญเติบโตของชุมชนเมือง รวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันท่ามกลางความผันแปรและข้อจำกัดประการต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี การบริหารจัดการ ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเมือง

แนวนโยบายในการบริหารราชการของเทศบาลนครพิษณุโลก (แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครพิษณุโลก พ.ศ. 2557-2566) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด/แก้ไขปัญหา และร่วมกันกำหนดทิศทางให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อผลักดันการพัฒนาพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายโดยอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร รวมทั้งกลุ่มองค์กร ภาคประชาชน เพื่อสร้างประชาคมในเขตเทศบาลให้เข้มแข็ง ซึ่งมีเทศบาลนครพิษณุโลกเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกลไกทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในทุกด้านอย่างสอดคล้องกัน แนวนโยบายในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองพิษณุโลก จึงเป็นการดำเนินบทบาทภารกิจภายในวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือการยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นประการสำคัญเพื่อพัฒนาพื้นที่ภายในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ประชาคมอยู่เป็นสุขร่วมกันด้วยวิถีชีวิตที่มีจริยธรรมในสภาพแวดล้อมที่ดีของธรรมชาติ มีการพัฒนามาตรฐานการบริการสาธารณูประการเมืองที่ทันสมัย สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเครือข่ายสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยและถ่ายทอดให้ประชาคมได้เรียนรู้ขั้นสูง เป็นศูนย์กลางการผลิตทรัพย์สินแห่งปัญญาเพื่อรองรับและเสริมรากฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีความแข็งแกร่ง นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการทำงานในเชิงบูรณาการด้วยการประสานความมือจากทุกภาคส่วน เพื่อเกิดการพัฒนาในลักษณะองค์รวมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดพิษณุโลก แผนยุทธศาสตร์จังหวัดพิษณุโลก ,แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 เพื่อใช้เป็นกรอบชี้นำในการกำหนดพัฒนาเทศบาลนครพิษณุโลกภายในระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2557-2566 ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเมืองตามแนวคิดการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่อาศัย ดังที่ได้กล่าวข้างต้น โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองพิษณุโลกทั้งหมด 7 ยุทธศาสตร์ ให้บรรลุวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสาธารณูปโภคให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการศึกษาและคุณภาพคนสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

จากบริบทข้างต้นได้กล่าวถึงสภาพปัญหาทั่วไปของเมืองพิษณุโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเมืองพิษณุโลกให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ของโตรอนโต้ ประเทศแคนนาดาที่ได้ระบุคุณลักษณะของความเป็นเมืองน่าอยู่ไว้ทั้งหมด 11 ประการ ซึ่งคุณลักษณะทั้ง 11 ประการนี้ก็คือตัวชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ ดังนั้นตัวชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ทั้ง 11 ประการ ก็คือการศึกษาศักยภาพในการเตรียมความพร้อมไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองให้มีความน่าอยู่ ทั้ง 5 ด้านอัน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบถึงคุณลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่ทั้ง 11 ประการของเมืองพิษณุโลกว่ามีศักยภาพในการพัฒนาเมืองไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ได้มากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้กำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาชุมชนเมืองไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ได้อย่างถูกต้อง และสามารถตอบสนองต้องความต้องการของประชานได้อย่างตรงจุด เพื่อกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรเมืองให้ดีขึ้น มีความอยู่ดีกินดีมีสุขทั้งด้านร่างกายและจิต ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พร้อมกับการพัฒนาไปสู่อนาคตในการเป็นเมืองน่าอยู่แบบยั่งยืนตลอดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเทศบาลบาลนครพิษณุโลก ทั้งหมด 64 ชุมชน จำนวน 57,464 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน +-5% จำนวน 397 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่ม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชุนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชุนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่

โดยก่อนที่ผู้วิจัย จะนำแบบสอบถามพื้นที่เก็บข้อมูลก็ได้ให้ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่า IOC = 0.97 และได้ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 204) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจำนวน 30 คนขึ้นไป หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ โดยได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.96 เพื่อนำไปสู่การเก็บข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 400 ชุด หลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 3 ของคำถามปลายเปิด ประกอบแนวคิด ทฤษฎี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการหาค่าเฉลี่ย และใช้สถิติเชิงอนุมานในการค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบ ค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน พบว่า

1.1 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยประชาชนเพศหญิงมีจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 เพศชายมีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3

1.2 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17-30 ปี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาอายุ 31 – 40 ปีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

1.3 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาเป็นสถานภาพสมรส จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 และหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

1.4 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมามีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ปวส./อนุปริญญา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ประถมศึกษา จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

1.5 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 194 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 92 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.0 ลูกจ้าง จำนวน 59 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.8 รับราชการ จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.0 และเกษตรกร จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.8

1.6 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมามีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1-5 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 ระยะเวลา 6-10ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ระยะเวลา 16-20 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ระยะเวลา 11-15 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ8.3 ระยะเวลาน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 17 – 30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

	S.D	$\overline{X}$	แปรผล
1. ด้านกายภาพ	3.32	0.56	ปานกลาง
2. ด้านการบริหารจัดการที่ดี	3.25	0.65	ปานกลาง
3. ด้านสังคม	3.39	0.59	ปานกลาง
4. ด้านการเศรษฐกิจ	3.57	0.62	มาก
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.16	0.69	ปานกลาง
รวม	3.34	0.53	ปานกลาง

พบว่า ประชาชนได้ให้ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.34,S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.57, S.D. = 0.62) และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.39, S.D. = 0.59) ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.32, S.D. = 0.56) ด้านการบริหารจัดการที่ดี มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.25, S.D. = 0.65) และด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.16, S.D. = 0.69)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชุนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า

1. เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน เพศที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ เพศหญิง รองลงมา คือ เพศชาย ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า อายุที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อายุ 17 – 30 ปี รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปีทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า สถานภาพสมรสที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ สถานภาพโสด รองลงมาคือ สถานภาพสมรส ทุกด้านไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ปริญญาตรี รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ด้านที่มีความแตกต่างกันคือ ด้านกายภาพ และด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า อาชีพที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อาชีพค้าขาย รองลงมาคือ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ด้านที่มีความแตกต่างกันคือ ด้านกายภาพ การบริหารจัดการที่ดี ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความคิดเห็นมาก

ที่สุดคือ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1-5 ปี ด้านที่มีความแตกต่างกัน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชุนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้แก่ประธานชุมชนจำนวน 30 ชุมชน และจากการวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่า

1. ประชาชนต้องการให้เทศบาลนครพิษณุโลกแก้ไขปัญหาในด้านกายภาพ ซึ่งเกี่ยวกับการใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งมีปัญหาน้ำประปาไม่ไหล ไหลน้อย มีตะกอน คุ่นน้ำไม่ใส ประชาชนจึงไม่สามารถใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภคได้อย่างเพียงพอ พร้อมทั้งอยากให้เทศบาลนครพิษณุโลกได้ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวกับด้านการจัดถังขยะ ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาในด้านสังคมในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนได้มีความมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมต่อการก้าวไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่หน้าอยู่อย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

2. ชุมชนเมืองที่น่าอยู่ในอุดมคติตามความคิดเห็นของประชาชน มีดังนี้ เป็นเมืองที่สะอาดปราศจากปัญหาขยะ เป็นเมืองที่มีภูมิทัศร่มรื่น มีอากาศที่บริสุทธิ์ มีเส้นทางจราจรที่ไม่ติดขัด และเป็นเมืองที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม พร้อมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีคุณภาพชีวิต และสุขภาพอนามัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจที่ดี

3. มุมมองของประชาชนต่อพิษณุโลกเมืองหน้าอยู่ว่าเมืองพิษณุโลกมีความน่าอยู่และไม่น่าอยู่อย่างไร มีดังต่อไปนี้ เมืองพิษณุโลกมีความน่าอยู่เพราะ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนา มีพระพุทธชินราชเป็นพระพุทธประจำจังหวัดพิษณุโลก เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ และประชาชนให้ความเคารพนับถือทั้งในจังหวัดและจังหวัดข้างเคียง และมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย พร้อมทั้งเป็นเมืองแห่งการค้าการลงทุน และการให้บริการด้านต่างๆ อาทิ การรักษาพยาบาล การศึกษา เป็นต้น เป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เมืองพิษณุโลกไม่มีความน่าอยู่เพราะ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะเรื่องถังขยะไม่เพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน การทิ้งขยะตามทางเดินเท้า,และปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาด้านกายภาพเกี่ยวกับการจราจรติดขัด และปัญหาด้านสังคมเกี่ยวกับอาชญากรรมเช่น ขโมย โจร

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้งหมด 5 ด้าน จากผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสังเกตและรับรู้ได้อย่างชัดเจนว่าศักยภาพในการบริหารการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่นั้น มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพิษณุโลกเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นเมืองที่มีแหล่งการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รองลงมาคือด้านสังคม ที่มีความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางนั้น แน่นอนที่สุดคือเมื่อเป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจดี คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต้องมีความอยู่ดี กินดี และมีความสุขตามไปด้วยพร้อมทั้งด้านกายภาพเมื่อมีผู้คนมากขึ้นแน่นอนที่สุดคงหนีไม่ผลความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานอาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทาง สิ่งเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรทรัพยากรด้านโครงสร้างพื้นฐานให้มีความเพียงพอต่อความต้องการใช้ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนด้วย ด้านการบริหารจัดการที่ดีก็มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน เมื่อคนมาก สินค้าเพิ่ม และเป็นเมืองท่องเที่ยวสิ่งที่ตามมาคือปัญหาขยะ การบริหารจัดการที่ดีควรมีการจัดการขยะที่ที่ยั่งยืนมีถังขยะเพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน พร้อมทั้งเทศบาลนครพิษณุโลกต้องมีความยินดีและเต็มใจให้บริการเมื่อประชาชนไปติดต่อราช และด้านสิ่งแวดล้อมในความเมืองที่มีเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจสูงส่วนมากบนโลกใบนี้ คงหนีไม่พ้นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่นปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย มลพิษทางอากาศ เป็นต้น พิษณุโลกก็เช่นเดียวกันในอนาคตก็คงหนีไม่พ้นปัญหาต่างๆเหล่านี้แน่นอน เทศบาลนครพิษณุโลกจึงต้องพัฒนา ด้านสังคม กายภาพ การบริหารจัดการที่ดี และด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลการวิจัยของความเป็นเมืองน่าอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ให้ได้มีการพัฒนาเทียบเท่าไปพร้อมกันกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างของการพัฒนาที่ห่างกันจนเกิดไป และเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมไปพร้อมๆกัน พร้อมทั้งผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยน์ในการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าเมืองน่าอยู่ได้อย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ (2547) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และทิศทางการพัฒนาชุมชุนเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ซึ่งเป็นการศึกษา 4 จังหวัดของภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรีที่มีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมพร้อมๆ กับการเจริญเติบโตของชุมชนอย่าง

รวดเร็ว ชุมชนเมืองจะน่าอยู่หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยงานกำกับดูแลพัฒนาชุมชนเมืองคือ เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลต่างๆที่มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารจึงมีส่วนที่สำคัญในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้เกิดความชัดเจน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่

และจากผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชุนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านกาย ด้านบริหารจัดการที่ดี และด้านสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมๆกัน เพื่อให้ทุกๆ ด้านอยู่ในระดับการพัฒนาที่มากที่สุด พร้อมต่อการก้าวไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่อย่างแท้จริงได้อย่างยั่งยืน อันนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขของประชากรภายในเมือง ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ประกอบกับการมีอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีน้ำดื่มน้ำใช้และอาหารสะอาดในการอุปโภคและบริโภค พร้อมกับได้รับบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกันในทุกระดับชนชั้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรอนามัยโลกที่ได้เสนอแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน ในเขตเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 (ค.ศ.1984) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) เมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดาที่มีการประกาศวิสัยทัศน์ของเมืองว่า “โตรอนโต” จะเป็นเมืองน่าอยู่ภายในปี ค.ศ. 2000 โดยได้กำหนดลักษณะของเมืองน่าอยู่ไว้ 11 ประการ คือ (ไพศาล สุริยะมงคล และคณะ, 2551)

เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

เพศ อายุ และสถานภาพสมรส ไม่มีผล ต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี สังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผล ต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี สังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวมาในข้างต้องแสดงให้เห็นได้ว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครพิษณุโลก ดังนั้นในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชนเมืองพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ที่สามารถตอบสนองความต้องการคนในชุมชนได้ในทุกระดับการศึกษา ทุกอาชีพ และทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนได้นั้น เทศบาลนครพิษณุโลกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต่อใช้ระยะเวลาในการเข้าใจในบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี และต้องมีงบประมาณที่เพียงพอต่อความต้องใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งต้องอาศัยกำลังคนของคนในชุมชนในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันสร้าง เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งผลของการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มันทนา บัววัฒนา และคณะ (2552) ก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลความเข้มแข็งของการพัฒนาเมืองน่าอยู่ภาคกลางตะวันตก ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการประเมินผลการพัฒนาเมืองน่าอยู่ด้วยการ ใช้เครื่องมือจัดการความรู้และใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถทำได้และให้ผลดีมากต่อการเรียนรู้เสริมสร้างปัญญาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสร้างแรงขับเคลื่อนในตัวแกนนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป และที่สำคัญคือความไว้วางและความร่วมมืออย่างแข็งขันจากแกนนำในพื้นที่ สำหรับวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มในพื้นที่และการจัดการความรู้ ด้วยแกนนำนั้นปรากฏว่าให้ผลการประเมินใกล้เคียงกันไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ดังนั้นการนำรูปแบบการประเมินผลนี้ไปใช้อาจไม่จำเป็นต้องทำครบทั้ง 2 วิธี อาจเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ที่เหมาะสมก็เพียงพอ ทั้งนี้ขึ้นกับความต้องการรายละเอียดในเชิงคุณภาพด้วยหรือไม่ และข้อจำกัดในบริบทอื่นๆ เช่น งบประมาณ ระยะเวลา หรือกำลังคน เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 17 - 30 ปี สถานภาพที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สถานภาพโสด ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพ ค้าขาย มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพของการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ไฟฟ้ามีความเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครพิษณุโลกปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจยิ้มแย้มแจ่มใสเมื่อประชาชนไปติดต่อราชการ ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนมีความภูมิใจในชุมชุนของตนเองที่มีวัฒนธรรมอันดีงามได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานและมีความเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นเมืองที่มีแหล่งการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปีด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นเมืองที่มีการปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะและเกาะกลางถนนเพื่อให้ร่มเงาและสร้างความร่มรื่นให้กับเมือง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ คือ ควรมีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ควรจัดให้ประชาชนทุกคนมีอาชีพที่เป็นที่หลักเป็นแหล่ง ด้านสังคม ควรทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ด้านกายภาพ ควรจัดสรรการใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภคให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดี ก็ควรจัดสรรถังขยะให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดให้มีระบบการคัดแยกขยะก่อนทิ้งโดยมีการแยกถังขยะอย่างชัดเจน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นชุมชนเมืองที่น่าอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสังคม ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับแนวทางในการพัฒนาของเทศบาลนครพิษณุโลกที่ควรพิจารณาต่อไปก็คือ ด้านสังคม ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการที่ดี และด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครพิษณุโลกควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ และสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง พร้อมกับการก้าวไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ได้อย่างยั่งยืน มีดังนี้คือ

ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลนครพิษณุโลกแก้ไขปัญหาในด้านกายภาพ ซึ่งเกี่ยวกับการใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งมีปัญหาน้ำประปาไม่ไหล ไหลน้อย มีตะกอน คุ่นน้ำไม่ใส ประชาชนจึงไม่สามารถใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภคได้อย่างเพียงพอ พร้อมทั้งอยากให้เทศบาลนครพิษณุโลกได้ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวกับด้านการจัดถังขยะ ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน และการบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยทิ้งลงสู่แม่น้ำพร้อมทั้งรณรงค์ในการช่วยกันช่วยลดการทิ้งขยะ และปลูกจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้ลงถังขยะด้วยเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาในด้านสังคมในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนได้มีความมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พร้อมต่อการก้าวไปสู่การพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนได้ในอนาคต และสำหรับชุมชนเมืองที่น่าอยู่ในอุดมคติตามความคิดเห็นของประชาชน มีดังนี้ได้แก่ การเป็นเมืองที่มีความสะอาดปราศจากปัญหาขยะ และเป็นเมืองที่มีภูมิทัศร่มรื่น มีอากาศที่บริสุทธิ์ มี

เส้นทางจราจรที่ไม่ติดขัด อีกทั้งเป็นเมืองที่มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม พร้อมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาพอนามัยด้านร่างกาย และจิตใจที่ดี ส่วนมุมมองของประชาชนต่อพิษณุโลกเมืองน่าอยู่นั้น มีดังนี้คือเมืองพิษณุโลกมีความน่าอยู่เพราะเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนา มีพระพุทธชินราชเป็นพระพุทธประจำจังหวัดพิษณุโลก เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ และประชาชนให้ความเคารพนับถือทั้งในจังหวัดและจังหวัดข้างเคียง และมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย พร้อมทั้งเป็นเมืองแห่งการค้า การลงทุน และการให้บริการด้านต่างๆ อาทิ การรักษาพยาบาล การศึกษา เป็นต้น เป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พร้อมทั้งความมีน้ำใจและความเอื้อเฟื้อยเผื่อแผ่ของคนในชุมชนชาวจังหวัดพิษณุโลก และเมืองพิษณุโลกไม่มีความน่าอยู่เพราะ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะเรื่องถังขยะไม่เพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน การทิ้งขยะตามทางเดินเท้า,และปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาด้านกายภาพเกี่ยวกับการจราจรติดขัด และปัญหาด้านสังคมเกี่ยวกับอาชญากรรมเช่น ขโมย โจร ลักวิ่ง ชิง ปล้น เป็นต้น

และในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อศักยภาพการบริหารพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ ทั้งหมด 5 ด้าน ในครั้งนี้สามารถจำแนกข้อเสนอแนะในแต่ละด้านทั้งหมด 5 ด้าน ที่จะสามารถนำมากำหนดใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และสามารถก้าวไปสู่การเป็นชุมชนเมืองน่าอยู่ได้อย่างแท้จริงในอนาคต เทศบาลนครพิษณุโลกต้องมีการพัฒนาในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ด้านกายภาพ ควรจัดให้มีจัดสรรการใช้น้ำประปาในการอุปโภคและบริโภคมีความเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชนชุมชนเป็นชุมชนที่มีความสะอาดร่มรื่น และมีความสวยงามทางธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ควรจัดสรรถังขยะให้มีความเพียงพอต่อความต้องการทิ้งของประชาชน ด้านสังคม ควรจัดให้ชุมชนมีความเข็มแข็ง มีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบกัน และมีทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์ ด้านเศรษฐกิจ ควรจัดให้ประชาชนทุกคนมีอาชีพที่เป็นที่หลักเป็นแหล่งไม่มีคนตกงาน และคนว่างงาน ส่งเสริมการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนภายในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อมควรจัดให้มีมีระบบการคัดแยกขยะก่อนทิ้งโดยมีการแยกถังขยะอย่างชัดเจน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์ต่อเทศบาลนครพิษณุโลกที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครพิษณุโลกให้เป็นเมืองน่าอยู่สืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ และอาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ ตลอดจนตัวผู้วิจัยขอน้อมคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบในการศึกษาค้นคว้าและใช้ในการอ้างอิงทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร. (2538). **Healthy Cities.** กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

เทียมจันทร์ พาณิชย์ผลินไชย. (2548). **ระเบียบวิธีวิจัย: ภาควิชาการศึกษา.** คณะศึกษาศาสาตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2557-2566. (2557). **เทศบาลเมืองพิษณุโลก.เมืองที่มีภูมิทัศน์สวยงาม ประชาชนมีสุข (City of Beautiful Landscape and Cheerful People**). สำนักเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.

ไพศาล สุริยะมงคล และ วีรวุธ มาฆะศิรานนท์. (2551). **เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต เรื่องการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชุนน่าอยู่ สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชากลยุทธ์การวางแผนพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่นเชิงบูรณาการ.**

มัทนา บัววัฒนา และคณะ. (2552). **การประเมินความเข้มแข็งของการพัฒนาเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่.** ภาคกลางตะวันตก ศูนย์อนามัยที่ 4 ราชบุรี กรมอนามัย: กระทรวงสาธารณสุข.

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์. (2547). **การศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคและทิศทางการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลในภาคตะวันออกไปสู่การเป็นเมืองน่าอยู่.** ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาคม ใจแก้ว. (2551). **การบริหารการพัฒนาเมือง แนวคิด ทฤษฎีและปรากฏการณ์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์บริษัทแม็กซ์มีเดีย หาดใหญ่: สงขลา.

คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงาน ที่พยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน
Characteristics of leaders and attitude in work predicting motivation in the workplace of employees

นนทิรัตน์ พัฒนภักดี ภาวศุทธ์ อุ่นใจ และ นพัชนันต์ นวกิจรังสรรค์*
คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ
*corresponding author e-mail: i.am.ming@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงานและแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน และเพื่อพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานด้วยคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ พนักงานของบริษัทในกลุ่มธุรกิจค้าปลีก จำนวน 374 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน คุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงานและ แรงจูงใจในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานได้ร้อยละ 43.50 โดยได้สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐานดังนี้ แรงจูงใจในการทำงาน =+.356 (คุณลักษณะของหัวหน้างาน) =+.363 (ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน)

คำสำคัญ : คุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน แรงจูงใจในการทำงาน

Abstract

This thesis was a correlation research and the objectives are to study levels of Leadership Characteristic, Attitude in Work of Employees and Motivation in Work to study the relationships between Leadership Characteristic and Motivation in Work to study the relationships between Attitude in Work of Employees and Motivation in Work and to predict Motivation in Work according to Leadership Characteristic and Attitude in Work. The sampling groups consisted of 374 employees of the Retail Business Group. Leadership Characteristic, Attitude in Work of Employees and Motivation in Work. The results found that The Leadership Characteristic and Attitude in Work of Employees can predict Motivation in Work of 43.50 percentage A predictive equation of Motivation in Work was created in a form of standard scores = +.356 (Leadership Characteristic)+.363 (Attitude in Work)

keywords : leadership characteristic, attitude in work of employees, motivation in work

บทนำ

สภาวการณ์ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้นการบริหารจัดการต้องมีการบริหารทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดในองค์การ นั่นก็คือบุคลากรทุกคนในองค์การ ไม่ว่าบุคลากรนั้นจะอยู่ในตำแหน่งใด เพราะทุกคนล้วนเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์การพัฒนาและก้าวไปข้างหน้า โดยเฉพาะตำแหน่งหัวหน้างานจะมีความพิเศษและสำคัญในลำดับต้น ๆ อีกทั้งยังเป็นผู้รับนโยบายจากผู้บริหารนำไปสู่การปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงทัศนคติที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์การด้วยเช่นกัน เพื่อให้องค์การมีบุคลากรที่มีคุณภาพและเพื่อที่จะธำรงรักษาบุคลากรเหล่านี้ไว้ให้อยู่กับองค์การได้ยาวนานตราบเท่าที่องค์การต้องการ ก็จะส่งผลดีต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรและจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาคุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน และแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ

หัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน และ เพื่อพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานด้วยคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation Research) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานที่พยากรณ์แรงจูงใจในการทำงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ พนักงานของบริษัทในกลุ่มธุรกิจค้าปลีกบริษัทที่ 1 มีประชากรจำนวน 2,243 คน และบริษัทที่ 2 มีประชากรจำนวน 3,557 คน ดังนั้น พนักงานทั้ง 2 บริษัท จำนวนทั้งสิ้น 5,800 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานของบริษัทในกลุ่มธุรกิจค้าปลีกทั้ง 2 บริษัทจำนวนทั้งสิ้น 374 คน โดยบริษัทที่ 1จำนวน 145 คน และบริษัทที่ 2 จำนวน 229 คน เป็นการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยสูตรของ Yamane (1979 อ้างถึงในประกายรัตน์, 2549) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มงาน/สายงาน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล (Checklist)ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของหัวหน้างาน(Rating Scale 4ระดับ) ส่วนที่ 3แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติในการทำงาน(Rating Scale 4ระดับ) และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน (Rating Scale 4ระดับ) คำถามทั้งหมด จำนวน 101 ข้อ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในสำนวนการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับข้อคำถาม และพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วจึงคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .50 (ศิริชัย,2544) (ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์การคัดเลือก) 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับพนักงานบริษัทในกลุ่มธุรกิจค้าปลีก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน 3) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก ของข้อคำถามรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 หรือมากกว่า (ฉัตรศิริ2544) (ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์การคัดเลือก) 4)นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เกณฑ์การพิจารณาระหว่าง .50-.65 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์การคัดเลือก (สุชาติ,2546) (ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์การคัดเลือก) 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้หัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัท ซึ่งฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทเป็นผู้ส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานจำนวน 380 คน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 18-22 กันยายน 2557 โดยใช้เวลาทั้งสิ้น5 วันในการเก็บข้อมูล 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งพบว่าแบบสอบถามทุกชุดมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานกับแรงจูงใจในการทำงานเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยมีข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและ เงินเดือน โดยใช้สถิติ Pearson's correlation และ Enter Multiple Regression Analysis ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างานโดยรวม มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน

คุณลักษณะของหัวหน้างาน	แรงจูงใจในการทำงาน		
	r	r^2 x 100	p
ลักษณะของหัวหน้างาน	.604**	36.48	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณลักษณะของหัวหน้างานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .604 คิดเป็นร้อยละ 36.48

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างทัศนคติในการทำงานของพนักงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน

ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน	แรงจูงใจในการทำงาน		
	r	r^2 x 100	p
ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน	.605**	36.60	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

จากตารางที่ 2 พบว่า ทัศนคติในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 2 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .605 คิดเป็นร้อยละ 36.60 ผลการวิเคราะห์การสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานจากคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj R^2	F	p
คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงาน	.659	.435	.432	140.678**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงานและแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ที่ .659 และสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงาน ได้ร้อยละ 43.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานได้ ดังนั้นสมการถดถอยที่เหมาะสม คือ

แรงจูงใจในการทำงาน = $a + b_1$ (คุณลักษณะของหัวหน้างาน)
$+ b_2$ (ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน)

เมื่อ a = ค่าคงที่
b_1 = ค่าคะแนนดิบของคุณลักษณะของหัวหน้างาน
b_2 = ค่าคะแนนดิบของทัศนคติในการทำงานของพนักงาน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำปัจจัยเข้าทุกด้านเพื่อหารูปแบบสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงาน

สมการ	b	S.E.b	β	t	p
ค่าคงที่	1.282	.104		12.360**	.000
คุณลักษณะของหัวหน้างาน	.200	.030	.356	6.645**	.000
ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน	.323	.048	.363	6.773**	.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01*

จากตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยทางด้านคุณลักษณะของหัวหน้างาน และทัศนคติในการทำงานของพนักงานสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จาก

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบนำปัจจัยเข้าทุกด้านสามารถสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

แรงจูงใจในการทำงาน= 1.282 + .200 (คุณลักษณะของหัวหน้างาน) + .323 (ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน)

จากสมการดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าคะแนนคุณลักษณะของหัวหน้างาน เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนแรงจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น .200 คะแนน ถ้าคะแนนทัศนคติในการทำงานของพนักงานเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนแรงจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น .323 คะแนน โดยมีค่าคงที่เท่ากับ 1.282เมื่อแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (Z-Score) แล้วจะได้สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

แรงจูงใจในการทำงาน = + .356 (คุณลักษณะของหัวหน้างาน) + .363 (ทัศนคติในการทำงานของพนักงาน)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้มาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของหัวหน้างานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.015

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติในการทำงานของพนักงาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.916

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานแรงจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.110

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานด้วยคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างาน ทัศนคติในการทำงานของพนักงานและแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ที่ .659 และสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงาน ได้ร้อยละ 43.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานกับแรงจูงใจในการทำงาน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้ มาอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ผลการทดสอบพบว่า คุณลักษณะของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา (2542) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมผู้นำกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลสงขลา ซึ่งพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลจะสูงขึ้นตามแบบพฤติกรรมผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล สมมติฐานที่ 2 ทัศนคติในการทำงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานผลการทดสอบพบว่า ทัศนคติในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naquin and Holton, (2002) ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติต่อองค์การ ที่มีต่อแรงจูงใจในการปรับปรุงการทำงานหลังจากการฝึกอบรม โดยแบบวัดบุคลิกห้าองค์ประกอบ แบบวัดทัศนคติต่อองค์การ ซึ่งประกอบไปด้วยแบบวัดย่อยด้านจริยธรรมในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อองค์การ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการพัฒนางาน สมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้ ผลการทดสอบพบว่า คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานได้ ร้อยละ 43.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 3 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานผู้วิจัยมีแนวคิดว่า การสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำให้ทราบแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน เพื่อรู้ว่าคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นข้อมูลให้องค์การตระหนักถึงคุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานที่ทำให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานตลอดที่ทำงานอยู่ในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อมรชัย (2532) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของหัวหน้างานมีอิทธิพล

ต่อผู้ตาม ในการที่จะทำให้ผู้ตามมีความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล ซึ่งผู้นำจะต้องเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามให้เกิดความพยายามที่เกินเป้าหมายที่กำหนด ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ และคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้น โดยผู้นำจะต้องเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามให้เกิดความพยายามที่จะปฏิบัติงานเกินเป้าหมายที่กำหนด เพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์การให้บรรลุผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. คุณลักษณะของหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ดังนั้น องค์การจึงควรจัดฝึกอบรมให้หัวหน้างานมีลักษณะเป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน

2. ทัศนคติในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ดังนั้น องค์การจึงควรจัดให้มีการส่งเสริมทัศนคติทางบวกให้กับตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อองค์การเพื่อเป็นแรงขับให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน

3. คุณลักษณะของหัวหน้างานและทัศนคติในการทำงานของพนักงานสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ได้ร้อยละ 43.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น องค์การจึงควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้างานและส่งเสริมการสร้างทัศนคติในการทำงานของพนักงาน เพราะทั้งสองอย่างดังกล่าวข้างต้น จะสามารถช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสุขในการทำงานร่วมกันได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อบุคลากรในองค์การทุกๆ คน

เอกสารอ้างอิง

มณฑป ไชยชิต. (2537). **ภาวะความเป็นคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ที่สัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของคณะวิชา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิเชียร ชิวพิมาย. (2539). **การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุถษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรชัย ตันติเมธ. (2532). **การวิจัยเชิงนโยบาย : รูปลักษณ์ใหม่ของการกำหนดอนาตต.** กรุงเทพมหานคร: นำปกเจริญผล.

อัจฉรา จรูญวรรธนะ. (2542). **พฤติกรรมผู้นำและการบริหารงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลสงขลา.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). **การสื่อสารกับสังคม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). **คู่มือการใช้โปรแกรม SPSSเวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows.** กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม.** พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). **ระเบียบวิธีการวิจัยสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เฟื้อฟ้าพริ้นติ้ง จำกัด.

Likert, Rensis. (1961). **New Patterns of Management.** New York: McGraw-Hill Book Company.

Naquin, S.S., and Holton, E.F. (2002). The Effects of Personality, Affectivity, and Word Commitment on Motivation to Improve Word Through Learning. Human Resources Development Quarterly. 13(4): 357-376.

Zimbardo, P. and Ebbesen, E. (1970). Influencing Attitude and Changing Behavior. Wesley: Mass Reading Addison.

หลักทิศ ๖ ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน”
The six directions in four reigns literatur

จิรฆเมธ ยิ้มแย้ม รัตนาวดี ปาแปง สุชาดา เจียพงษ์ สุภัทรา ถนอมศักดิ์ สุภัทร แผนสมบูรณ์ และ อนิวัฒน์ ภักไทย*
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: j_041035@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความ เรื่อง หลักทิศ ๖ ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หลักทิศ ๖ จากตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ทั้งนี้ใช้แนวคิดหลักทิศ ๖ ของพระธรรมปิฎก (ป.ต. ปยุตฺโต) มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” มีหลักหลักทิศ ๖ ในการปฏิบัติตนที่ปรากฏในสถานการณ์ตามลำดับดังนี้ ทิศเบื้องหน้า พบหลักปฏิบัติ ๑๕ สถานการณ์ แบ่งออกเป็นบุตรย่อมอนุเคราะห์บิดามารดา ๔ สถานการณ์ และมารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดา ๑๑ สถานการณ์ ลำดับที่สองทิศเบื้องซ้าย พบหลักปฏิบัติ ๑๑ สถานการณ์ แบ่งเป็นบุคคลย่อมอนุเคราะห์มิตรสหาย ๖ สถานการณ์ และมิตรสหายย่อมอนุเคราะห์บุคคล ๕ สถานการณ์ ลำดับที่สามทิศเบื้องหลัง พบหลักปฏิบัติ ๘ สถานการณ์ แบ่งออกเป็นสามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา ๔ สถานการณ์ และภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามี ๔ สถานการณ์ ลำดับที่สี่ทิศเบื้องขวา พบหลักปฏิบัติ ๗ สถานการณ์ แบ่งเป็นศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ ๑ สถานการณ์ และครูอาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ๖ สถานการณ์ และทิศเบื้องล่างพบหลักปฏิบัติ ๖ สถานการณ์ แบ่งเป็นนายย่อมอนุเคราะห์คนรับใช้และคนงาน ๒ สถานการณ์ และคนรับใช้และคนงานย่อมอนุเคราะห์นาย ๔ สถานการณ์ และลำดับสุดท้ายทิศเบื้องบน ไม่พบหลักปฏิบัติตามหลักทิศ ๖

คำสำคัญ : หลักทิศ ๖ วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” และตัวละครเอก

Abstract

The article entitled The Six Directions in Four Reign Literature aimed to analyze the six directions from the main characters in the literature entitled Si Phan Din or Four Reigns by MRW. Kurit Pramot using Phrathampidaka’s principles (Por. Tor. Payuto) for the analytical framework. The findings revealed that the main characters in “Si Phan Din” or Four Reigns used six directions to behave themselves in such situations as follows: first’ the Front Direction comprised 15 principles; that is, children should assist their parents in four situations, whereas, the parents should assist their children in eleven situations. Second, the Left Direction comprised 1 1 principles; that is, individuals should assist their friend in six situations, whereas, the friends should assist those individuals in five situations. Third, the Hind Direction comprised 8 principle; that is, the husbands should assist their wives in four situations, whereas, the wives should assist their husbands in four situations. Fourth, the Right Direction comprised 7 principles; that is, students should assist their teachers in one situation, whereas, the teachers should assist their students students in six situations. Fifth, the Below Direction comprised 6 principles; that is, masters should assist servants and employees in two situation, whereas, the servants and employees should assist their masters in four situations. Finally, the Above Direction was not found.

keywords : six directions, literature “Si Phan Din” and protagonist

บทนำ

วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของศาสตราจารย์ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นวรรณกรรมที่ได้รับยกย่องว่าทรงคุณค่าในด้านต่าง ๆ โดยมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ยกย่องในคุณค่าของวรรณกรรมสี่แผ่นดิน ดังที่ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (๒๕๕๓) อดีตนายกรัฐมนตรีให้คำนิยมไว้ในหนังสืออนุสรณ์ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ๑๐๐ ปี ชาตกาลบุคคลสำคัญของโลก

ชื่อ คึกฤทธิ์ ว่า “สี่แผ่นดินเพียบพร้อมด้วยคุณภาพและคุณลักษณะของวรรณศิลป์” เท็ด สเตรโลว์ (Ted Stelowe ๒๕๓๔ : ๖๙ อ้างถึงใน วทัญญู ขลิบเงิน, ๒๕๕๐ : ๔) นักวิชาการด้านวรรณกรรม กล่าวยกย่องวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ในตอนหนึ่งของบทความว่า

> “...ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงนวนิยายปัจจุบันที่มีคนรู้จักกันแพร่หลาย และพยายาม จะชี้ให้เห็นว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นวรรณคดีเอกชิ้นหนึ่ง ทั้งนี้โดยการหยิบยกตอนต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้าชอบมากที่สุด การที่เห็นเป็นวรรณคดีเอกนั้นเพราะเหตุว่านวนิยายเรื่องนี้ได้พรรณนาถึงการเปลี่ยนแปลงในประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๓๓๕ – ๒๔๘๕ ซึ่งผู้เขียนทำได้อย่างงดงามโดยสร้างฉากให้เห็นจริงและชัดเจนทั้ง ๆ ที่ตัวละครมีอยู่เพียงไม่กี่ตัว...”
>
> นอกจากนี้ วิทยา เชียงกูล (อ้างถึงใน สุวิทย์ ว่องวีระ, ๒๕๓๕ : ๑๘๐ – ๑๘๑) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่องสี่แผ่นดินกับคิดเชิดชูสถาบันกษัตริย์และประเพณี ว่า “ผู้ประพันธ์ได้ใช้ฝีมืออันประณีต ละเอียดลออ และมีศิลปะ ซึ่งสร้างสี่แผ่นดินให้มีบทบาทในการเผยแพร่และสร้างทดแทนขึ้นใหม่ด้วยอุดมการณ์แบบประเพณีนิยมและกษัตริย์นิยม”

จากคำกล่าวของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมเรื่อง“สี่แผ่นดิน” เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกที่ทรงคุณค่าด้านวรรณศิลป์และยังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย

อนงค์ รุ่งแจ้ง (๒๕๕๔ : ๑๑๓) ได้วิจัยวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่แสดงไว้ในวรรณกรรม “สี่แผ่นดิน” โดยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของวรรณกรรม ๒ ส่วน คือ ด้านสาระสำคัญที่ถ่ายทอดและกลวิธีการประพันธ์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สี่แผ่นดิน คือ วรรณกรรมที่สร้างดีเด่นทั้งเนื้อหาสาระอันมีคุณค่าแนวคิดเป็นปรัชญาแห่งชีวิต ด้านสำนวนภาษา และล้วนงดงาม คมคาย ได้อรรถรส ตลอดจนเทคนิคการประพันธ์มีลักษณะเหมาะสมลงตัว

“สี่แผ่นดิน” ยังเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าในด้านการเมืองการปกครอง เนื่องจากเนื้อหาของวรรณกรรมได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญของสังคมไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ผ่านตัวละครที่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์โดยเฉพาะเหตุการณ์ทางการเมือง ตัวละครในวรรณกรรมต่างแสดงความรู้สึก พฤติกรรมอย่างชัดเจน อาทิ ความรู้สึกของพลอยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการยึดประเทศไทยของญี่ปุ่น สิทธิพล เครือรัฐติกาล (๒๕๕๗ : ระบบออนไลน์) โดยศึกษาบริบทการเมืองไทยจากวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ซึ่งพบว่า “สี่แผ่นดิน”เป็นวรรณกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจนในอุดมการณ์กษัตริย์นิยม สถาบันกษัตริย์นั้นมีคุณค่าและคุณูปการต่อสังคมไทย นอกจากนั้น “สี่แผ่นดิน” ยังช่วยเสริมแรงวาทกรรมกษัตริย์นิยมให้กับสังคมไทย ทำให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นผู้ทรงอิทธิพล

อย่างไรก็ตามนอกจากคุณค่าในด้านวรรณศิลป์ และด้านการเมืองการปกครองแล้ว คณะผู้วิจัยพบว่า วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ยังปรากฏคุณค่าด้านคุณธรรมที่ผู้ประพันธ์สอดแทรกผ่านบทบาท เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร ทั้งนี้หลักธรรมที่ปรากฏล้วนเป็นหลักธรรมตามแนวคิดพระพุทธศาสนาที่นำมาปรับให้เข้ากับเนื้อหาได้อย่างงดงาม ดังที่ วทัญญู ขลิบเงิน (๒๕๕๐ : ๘๐) ได้นำวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” มาวิเคราะห์ผ่านหลักธรรมาภิบาล โดยศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในบทบาท เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” สะท้อนหลักธรรมาภิบาล ๖ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

คณะผู้วิจัยสังเกตได้ว่านอกจากหลักธรรมาภิบาลแล้ววรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ยังปรากฏหลักทิศ ๖ ตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยเป็นหลักธรรมในการดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของตัวบุคคลและคนรอบข้าง ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์หลักทิศ ๖ จากตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์หลักทิศ ๖ จากตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

วิธีดำเนินการวิจัย

๑.๑ ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

๑. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักทิศ ๖ และวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน”

๒. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักทิศ ๖

๓. กำหนดกรอบในการวิเคราะห์โดยนำหลักปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ของพระธรรมปิฎก (ป.ต. ปยุตฺโต) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

๔. สร้างตารางในการสำรวจและบันทึกการวิเคราะห์หลักทิศ ๖ ซึ่งประกอบด้วย บทบาท พฤติกรรม และเหตุการณ์ของตัวละครเอกทั้ง ๒ พร้อมหมายเลขหน้าที่ปรากฏและข้อความที่สอดคล้องกับหลักทิศ ๖

๑.๒ ขั้นตอนวิเคราะห์

วิเคราะห์หลักทิศ ๖ โดยนำข้อความจากตารางสำรวจและบันทึก มาวิเคราะห์ให้เชื่อมโยงกับแนวคิด และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อเข้าใจถึงหลักทิศ ๖ ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน”

ผลการวิจัย

หลักทิศ ๖ ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน”

หลักทิศ ๖ คือ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ให้บุคคลในสังคมปฏิบัติต่อบุคคลรอบตัวตามความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์และสัมพันธภาพที่ดีให้แก่กัน ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติอย่างแพร่หลายย่อมนำความสงบสุขและความเจริญมาสู่สังคม ทั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดหลักทิศ ๖ ของพระธรรมปิฎก (ป.ต. ปยุตฺโต)(๒๕๓๘ : ๑๗๖ - ๑๗๘) โดยมีหลักทิศ ๖ ดังนี้

๑. ทิศเบื้องหน้า คือ บุตรย่อมอนุเคราะห์บิดามารดา และมารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตร
๒. ทิศเบื้องขวา คือ ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ และครูอาจารย์ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์
๓. ทิศเบื้องหลัง คือ สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา และภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามี
๔. ทิศเบื้องซ้าย คือ บุคคลย่อมอนะเคราะห์มิตรสหาย และมิตรสหายย่อมอนุเคราะห์บุคคล
๕. ทิศเบื้องล่าง คือ คนงานและคนใช้ย่อมอนุเคราะห์นาย และนายย่อมอนุเคราะห์คนรับใช้และคนงาน
๖. ทิศเบื้องบน คือ คฤหัสถ์ย่อมอนุเคราะห์พระสงฆ์ และพระสงฆ์ย่อมอนุเคราะห์คฤหัสถ์

วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ได้ปรากฏหลักทิศ ๖ ในลักษณะสถานการณ์ของตัวละครเอกชายและหญิง ได้แก่ คุณเปรม และแม่พลอย ดังต่อไปนี้

ทิศเบื้องหน้า

ทิศเบื้องหน้า หมายถึง หลักปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แก่ บุตรย่อมอนุเคราะห์บิดามารดา และมารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตร พบจำนวน ๑๔ สถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บุตรย่อมอนุเคราะห์บิดามารดา

บุตรย่อมอนุเคราะห์บิดารมาดา คือ บุตรที่ดีย่อมกตัญญูต่อพระคุณของบิดามารดา ผู้มีพระคุณต่อบุตร

> “...เจ้าคุณพ่อรับประทานอาหารทุกมื้อที่ระเบียงหลังตึกนั่นเอง เมื่อพลอยกับคุณเชยไปถึง เจ้าคุณพ่อกำลังเริ่มลงมือ มีเด็กผู้ชายตัวเล็ก ๆ นั่งพัด อยู่คนหนึ่ง คุณเชยตรงไปนั่งข้าง ๆ สำหรับคอยปรนนิบัติ ส่วนพลอยก็นั่งลงอีกทางหนึ่ง แล้วกวักเรียกเด็กให้เอาพัดมาส่งให้ตน และลงมือพัดเจ้าคุณพ่ออย่างที่เคยบอกว่าชอบ...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๕๔ : ๑๘๒ – ๑๘๓)

การปฏิบัติตนของแม่พลอยถือว่าปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ทิศ ในเบื้องหน้า บุตรย่อมอนุเคราะห์บิดามารดา คือ ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ พ่อแม่เลี้ยงเรามาด้วยความลำบากยากเข็ญและเมื่อถึงเวลาเราควรเลี้ยงดูหรือตอบแทนท่าน สอดคล้องกับ เขมกะ (๒๕๕๐ : ๑๒๕) ได้กล่าวว่า การเลี้ยงดูนั้นแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ เลี้ยงร่างกาย ได้แก่ การจัดข้าวปลาอาหารมาบำรุงท่านตามสมควร หาเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมควร ไม่ทอดทิ้งท่าน รักษาพยาบาลยามเจ็บไข้ ส่วนการเลี้ยงด้วยน้ำใจนั้น คือ ทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ขัดเคืองใจแก่พ่อแม่ ทำด้วยความเต็มใจ ดังนั้นการที่พลอยปฏิบัติตนต่อเจ้าคุณพ่อด้วยน้ำใจโดยการพัดให้เจ้าคุณพ่อด้วยความตั้งใจและเต็มใจ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าคุณพ่อพอใจมาก

ทิศเบื้องขวา

ทิศเบื้องขวา หมายถึง หลักปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แก่ ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ และครูอาจารย์ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ พบจำนวน ๗ สถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์

ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ คือ แสดงตนด้วยอ่อนน้อม คอยรับใช้ ด้วยเชื่อฟัง ด้วยบำรุงบำเรอ ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

> “...พลอยเข้ามาอยู่ในวังหลายวัน แต่แม่ก็ยังไม่แสดงอาการว่าจะจากไปพลอยก็ค่อยคลายใจขึ้น ทุกวันที่อยู่ต่อไปนั้นพลอยได้รับความรู้ใหม่ได้เห็นของใหม่ไม่มีที่สิ้นสุด หลังจากที่เข้ามาอยู่ในวังได้สองวัน คุณสายก็ให้เรียนหนังสือพร้อมกับช้อย หัดอ่านจากหนังสือมูลบทบรรพกิจในตอนเช้า ที่เรียนก็คือห้องคุณสาย โดยมีคุณสายเป็นครูผู้ควบคุม ขณะเดียวกันคุณสายก็ทำอื่นไปด้วยโดยไม่ต้องเสียเวลา นาน ๆ ก็หัก

มาบอกตอนที่ติดทั้งช้อยและพลอยมีหนังสือคนละเล่ม ของช้อยขาดมากกว่าและมีก้านธูปคนละอันสำหรับชี้ตัวหนังสือที่อ่าน หนังสือของช้อยนั้นมีรอยสีก้านธูปตกเปื้อนกระดาษเต็มไป เพราะพอถึงเวลาเรียนหนังสือ ช้อยก็เริ่มอาละวาด ถ้าอ่านผิดตรงไหน คุณสายดุช้อยก็ร้องไห้ น้ำตาร่วงหยดถูกก้านธูปที่ถือเป็นสีชมพูเปื้อนไปหมด แต่พอหมดเวลาเรียน ลงกราบหนังสือตามที่คุณสายสั่ง น้ำตาของช้อยก็แห้งหายไปทันทีเหมือนกัน...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๕๔ : ๔๙)

จากข้อความข้างต้น การปฏิบัติของพลอยถือว่าปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังเป็นกิจสำคัญแม่พลอยได้รับการศึกษาในวังหลวงโดยมีคุณสายเป็นผู้สั่งสอน ดังนั้นคุณสายจึงเปรียบเสมือนครูของพลอย แม่พลอยได้อนุเคราะห์คุณสายในฐานะครูอาจารย์ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพคุณสายตั้งใจเรียนอย่างเอาจริงเอาจังเมื่อคุณสายสั่งสอน ไม่อาละวาดเหมือนช้อย ถึงแม้จะปฏิบัติได้ เมื่อคุณสายดุเมื่ออ่านผิดพลอยก็อดทนตั้งใจไม่ร้องไห้จนทำหนังสือเรียนต้องเปื้อน นอกจากนี้ยังก้มลงกราบหนังสือตามคำสั่งของคุณสายด้วย ดังนั้นทิศเบื้องขวา ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังเป็นกิจสำคัญ ศิษย์ที่ดีพึงเคารพครูและถือกิจการศึกษาเป็นกิจสำคัญ ดังที่พบว่าพลอยมีคุณสายเป็นเสมือนครูของตน พลอยเองในฐานะศิษย์จึงตั้งใจศึกษาเล่าเรียนปฏิบัติตามคำสั่งสอนของคุณสาย เคารพคุณสายดุจครูของตน

ทิศเบื้องหลัง

ทิศเบื้องหลัง หมายถึง หลักปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แก่ สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา และภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามี พบจำนวน ๘ สถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา

สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา คือ ยกย่องเกียรติภรรยาของตนให้สมฐานะ ไม่ดูหมิ่น ประพฤตินอกใจ และมอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ภรรยาของตนดูแล

“...คุณหญิงทำอะไรอยู่?” “ฉันน่ะหรอคุณหญิง!” พลอยร้องขึ้น “คุณพลอยก็อะไรไม่รู้ อยู่ ๆ ก็มาเย้ากันเล่น ไม่บอกความเสียก่อน” “ไม่ได้เย้าหรอกแม่พลอย” คุณเปรมตอบแล้วหัวเราะอย่างเบิกบาน “อีกหน่อยแม่พลอยก็จะเป็นคุณหญิงจริง ๆ ฉันก็ลองเรียกดู ให้คุ้น ๆ ไว้ก่อน ต่อไปถึงฉันไม่เรียกคนอื่นก็ต้องเรียก เตรียมตัวไว้ดี ๆ เถิด...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๕๔ : ๕๔๓)

จากข้อความข้างต้น หน้า ๕๔๓ การปฏิบัติของคุณเปรมถือว่าปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องหลัง สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยา คือ ยกย่องให้เกียรติสมฐานะภรรยา หมายถึง สามีจะต้องยกย่องยิ่งที่ชื่อว่าเป็นภรรยาของตน ด้วยการใช้คำพูดเรียกว่า แม่นั่น แม่นี่ตามชื่อของจะเห็นได้จาก คุณเปรมเรียกภรรยาว่า แม่พลอย หรือใช้คำเรียกแทนตัวเขาว่าเธอหรือคุณตามสมควร และในเวลาพบปะเพื่อนหรือญาติพี่น้อง ก็พยายามแนะนำเข้าให้รู้จักว่านี้คือใคร หรือถ้าเขามาเยี่ยมก็พยายามหาโอกาสแนะนำให้ได้รู้จักกับญาติมิตร และอีกอย่างหากสามีถูกเชิญไปในที่ใด ถ้าสถานที่นั้นมิเป็นที่เสียหาย และเหมาะสมแก่ผู้หญิงที่จะไปได้แล้วก็ควรจะพาเข้าไปด้วยถ้าเขาเชิญทั้งคู่ ก็ยิ่งเหมาะสมที่จะพาภรรยาไปด้วยมาก

ทิศเบื้องซ้าย

ทิศเบื้องซ้าย หมายถึง หลักปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แก่ บุคคลย่อมอนุเคราะห์มิตรสหาย และมิตรสหายย่อมอนุเคราะห์บุคคล พบจำนวน ๑๑ สถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ต่อบุคคล

มิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ต่อบุคคล โดยการช่วยเหลือมิตรสหาย หรือเมื่อยามมีภัยสามารถพึ่งได้ และไม่ละทิ้งในยามทุกยาก

“...ช้อยที่เป็นเพื่อนคนแรกของพลอยในวัง พลอยก็รู้สึกว่าช้อยเป็นคงเห็นใจตนอยู่ไม่น้อย แต่วิธีของช้อยไม่เหมือนกับคนอื่น แทนที่จะปลอมโยนเอาใจในยามทุกข์ ช้อนกลับชวนวิ่งแข่ง หรือปีนป่ายไปตามเรื่อง ซึ่งถ้าแม้พลอยวจะทำด้วยได้ ก็ทำให้ความทุกข์นั้นคลายลงไป อนึ่งสิ่งที่พลอยต้องการก็คือคนที่จะมาแทนแม่ ซึ่งช้อยแทนไม่ได้แน่นอนเพราะเป็นเด็กรุ่นเดียวกันเท่านั้น...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๕๔ : ๕๘)

จากข้อความข้างต้น การปฏิบัติของช้อย ถือว่าปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องซ้าย มิตรสหายย่อมอนุเคราะห์บุคคลคือไม่ละทิ้งในยามทุกยาก ซึ่งถึงแม้ว่าการแสดงออกของช้อยนั้นจะอยากที่จะดูออก แต่พลอยก็ยังเข้าใจได้ว่าช้อยมีความเห็นใจตนและอยากให้ลืมเรื่องราวต่าง ๆ จึงได้สื่อออกมาเช่นนี้ ดังนั้น ทิศเบื้องซ้าย มิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ต่อบุคคล ไม่ละทิ้งใน

ยามทุกข์ยาก ในคราวทุกข์ยากมิตรไม่ควรละทิ้งให้มิตรต้องเผชิญแต่เพียงผู้เดียว ดังที่พบว่าช้อยในฐานะมิตรของพลอยไม่เคยละทิ้งพลอยเมื่อพลอยมีทุกข์ปฏิบัติตนให้พลอยได้รับรู้ว่า และอยู่ร่วมทุกข์กับพร้อยเสมอ

ทิศเบื้องล่าง

ทิศเบื้องล่าง หมายถึง หลักปฏิบัติตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แก่ คนงานและคนใช้ย่อมอนุเคราะห์นาย และนายย่อมอนุเคราะห์คนรับใช้และคนงาน พบจำนวน ๖ สถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนรับใช้และคนงานย่อมอนุเคราะห์นาย

คนรับใช้และคนงานย่อมอนุเคราะห์นาย เป็นหน้าที่ที่คนรับใช้พึงปฏิบัติต่อนายจ้างด้วยจิตสำนึก และจิตที่ดีงาม โดยการทำงานให้เรียบร้อยและดี และนำความดีของนายไปเผยแพร่ ดังนี้

> “ในหลวงแผ่นดินนี้ท่านเหมือนพระเวสสันดรดี ๆ นี่เองคุณเปรม” พลอยปรารภขึ้นกับสามีวันหนึ่ง “ยิ่งกว่าพระเวสสันดรเสียอีก แม่พลอย” คุณเปรมตอบ “พระเวสสันดรท่านให้เฉพาะแต่ของที่ท่านมีแต่เจ้านายของฉัน บางทีท่านก็พระราชทานทั้งที่ท่านยังไม่มีด้วยซ้ำไป ฉันเคยเห็นคนขอพระราชทานเงิน แต่เงินที่เขาขอนั้นมากไป เงินที่มีอยู่ไม่พอ คุณเปรมนิ่งอยู่ครู่หนึ่งแล้วพูดต่อไปว่า
>
> “ฉันเห็นน้ำพระทัยท่านแล้วเลยขอพระราชทานอะไรไม่ลง แต่แรกนึกว่าจะถวายตาอั้นให้เป็นนักเรียนทุนส่วนพระองค์ ถ้าฉันขอก็คงจะได้ แต่คิดไปก็ไม่ขอละ ฉันสงสารท่าน คนอื่นที่ได้รับพระมหากรุณา เขากินอยู่กันฟุ่มเฟือย ไม่ต้องอนาทรร้อนใจแต่พระองค์ท่านเองเสียทรงอยู่อย่างง่าย ๆ ลำพังแต่พระองค์เองก็หมดเปลือง เสวยก็นิด ๆ หน่อย ๆ เครื่องต้นเย็น ๆ ชืด ๆ ไม่เป็นรสสนับเพลาบางทีก็ขาด บางทีก็ทรงพระภูษาแดงผืนเดียวประทับทรงพระอักษร เขาตั้งน้ำบาร์เลย์ไว้ถ้วยหนึ่ง น้ำยาอุทัยถ้วยหนึ่ง ก็เสวยจนหมด ไม่เห็นจะเรียกร้องอะไร ฉันคิด ๆ ดูแล้วเห็นว่า รายจ่ายส่วนพระองค์แท้ ๆ นั้น ขนาดฉันก็ถวายได้ ไม่แพงเกินกว่าที่จะรับเป็นอุปัฏฐากพระองค์หนึ่งเลย...” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๕๔ : ๔๓๕)

จากข้อความข้างต้น การปฏิบัติของคุณเปรม ถือว่าปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ คนรับใช้ย่อมอนุเคราะห์นายของตนด้วยนำความดีของนายไปเผยแพร่สำหรับคนรับใช้หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีบุคคลที่เราต้องควรบูชา คือ นายหรือผู้บังคับบัญชา เหตุที่ต้องบูชาเนื่องจากนายหรือผู้บังคับบัญชานั้น เนื่องจากผู้บังคับบัญชาหรือนายได้หลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับชาหรือคนรับใช้ การบูชาผู้บังคับบัญชาหรือคนรับใช้กระทำโดยเชิดชูและกล่าวคำยกย่องให้ปรากฏ แสดงกิริยาวาจาที่ดีงาม เอื้อเฟื่อต่อปูชนียบุคคล (ปราณี วิธุรวานิชย์, ๒๕๔๒ : ๑๓๗) การบูชานายหรือผู้บังคับบัญชาด้วยการเชิดชูและกล่าวคำยกย่องนี้สอดคล้องกับหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องหน้า คนรับใช้ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยนำความดีของนายไปเผยแพร่ เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระจริยาวัตรและพระราชอัธยาศัยของพระเจ้าอยู่หัวแผ่นดินนี้นั้น พลอยได้รู้จากปากของคุณเปรมเป็นส่วนมากและทุกครั้งที่คุณเปรมพูดถึง ก็จะพูดด้วยความนิยมและความเคารพเลื่อมใสโดยสุจริตใจ คุณเปรมไม่เคยวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ตนได้เห็นมานั้น ในทางที่จะเสื่อมเสียพระเกียรติยศแม้แต่ครั้งเดียว คุณเปรมในฐานะผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้นำพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงฐานะผู้บังคับบัญชาของคุณเปรมไปเผยแพร่แก่แม่พลอยภรรยาของตน

การวิเคราะห์หลักทิศ ๖ ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์หลักทิศ ๖ จากตัวละครเอกในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” คณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดหลักทิศ ๖ ของพระธรรมปิฎก (ป.ต.ปยุตฺโต) ประกอบด้วยหลักปฏิบัติตนตามทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องล่าง โดยพิจารณาจากสถานการณ์ของตัวละครเอกที่สอดคล้องกับหลักทิศ ๖ แล้วนำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์หลักทิศ ๖ ในวรรณกรรม “สี่แผ่นดิน” เป็นการวิเคราะห์จากสถานการณ์ของตัวละครเอกในวรรณกรรมซึ่งจากการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนหลักทิศ ๖ ดังต่อไปนี้

๑. ทิศเบื้องหน้า ผู้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ได้สอดแทรกหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องหน้า ในลักษณะสถานการณ์ของตัวละครเอกที่ตรงกับหลักปฏิบัติตนของหลักทิศ ๖ พิจารณา อันได้แก่ บุตรย่อมอนุเคราะห์ด้วยท่านเลี้ยงเรามา เราต้องเลี้ยงท่านตอบ ประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นทายาท และมารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตรธิดาด้วยฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปะวิทยา มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

๒. ทิศเบื้องขวา จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ผู้ประพันธ์สะท้อนสถานการณ์ของตัวละครเอกที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติตนตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องขวาไว้ดังนี้ ศิษย์ย่อมอนุเคราะห์ครูอาจารย์ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพและเอาจริงเอาจังเป็นกิจสำคัญ และครูอาจารย์ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยแนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี สอนให้แจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

๓. ทิศเบื้องหลัง วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ปรากฏสถานการณ์ของตัวละครเอกที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติตนตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ สามีย่อมอนุเคราะห์ภรรยามอบความเป็นใหญ่ในบ้าน และภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยจัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งไม่นอกใจ

๔. ทิศเบื้องซ้าย ผู้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ได้แสดงให้เห็นถึงหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องซ้ายไว้ในสถานการณ์ของตัวละครเอกที่ตรงตามหลักปฏิบัติตนของทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ บุคคลย่อมอนุเคราะห์มิตรสหายด้วยเผื่อแผ่แบ่งปัน พูดจามีน้ำใจ มีตนเสมอร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน และมิตรสหายย่อมอนุเคราะห์ต่อบุคคลด้วยในคราวมีภัย เป็นที่พึ่งได้ไม่ละทิ้งในยามทุกข์

๕. ทิศเบื้องล่าง จากการวิเคราะห์พบว่ามีสถานการณ์ที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องล่าง ดังนี้ นายอนุเคราะห์คนรับใช้และคนงานด้วยมีอะไรพิเศษก็แบ่งปัน และคนรับใช้ย่อมอนุเคราะห์นายด้วย ทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น นำความดีนายไปเผยแพร่

๖. ทิศเบื้องหลัง จากการวิเคราะห์ไม่พบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติตามหลักทิศ ๖ ทิศเบื้องบน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกตหลายประการ ดังนี้ ประการแรก วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ อาทิ คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในการใช้ภาษาสละสลวย คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ในการนำเสนอเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ และมีคุณค่าทางด้านประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวถึงประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่หรือมีการยกเลิกไปในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม วรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่ายิ่ง

ประการที่สอง หลักทิศ ๖ ในทิศเบื้องหน้า ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรธิดา คณะผู้วิจัยพบสถานการณ์ที่ตรงกับทิศดังกล่าวมากที่สุด เนื่องจากนักประพันธ์ได้นำโครงเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมาเป็นโครงเรื่องสำคัญของเรื่อง โดยนำเสนอผ่านวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของตัวละครเอกทั้ง ๔ แผ่นดิน จึงทำให้พบทิศเบื้องหน้าในวรรณกรรมเรื่องนี้มากที่สุด

ประการที่สาม หลักทิศ ๖ ทิศเบื้องบน ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส จากผลการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ ไม่ปรากฏทิศเบื้องบน เนื่องจากขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาหลักทิศ ๖ จากพฤติกรรมและเหตุการณ์ของตัวละครเอกหญิงและเอกชายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากเป็นตัวละครอื่น ๆ คณะผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ตามหลักทิศเบื้องบนอยู่หลายสถานการณ์

ประการที่สี่ วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ผู้ประพันธ์นำเสนอโดยยกย่องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยเป็นอย่างมาก เพื่อตอกย้ำและนำเสนอให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า ไม่ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนการปกครองไปในลักษณะใดก็ตาม สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังคงเป็นศูนย์กลางจิตใจของเหล่าปวงชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรนำหลักธรรมอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนานอกจากหลักทิศ ๖ มาวิเคราะห์ในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” เพื่อให้เห็นคุณค่าของวรรณกรรมเรื่องนี้ให้ด้านอื่น ๆ ต่อไป

๒. วรรณกรรมไทยอันทรงคุณค่ายังมีอีกจำนวนมาก ผู้สนใจควรจะนำมาศึกษาในแง่มุมศาสนา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทุกท่าน อาจารย์เรณู หมีเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้ประพันธ์ผู้เปี่ยมล้นไปด้วยความรู้ความสามารถ รังสรรค์นวนิยายเรื่อง “สี่แผ่นดิน” วรรณกรรมที่ทรงคุณค่า เพื่อให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

กัลยา รักหลวง. (๒๕๔๙). **พุทธศาสน์.** เพชรบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี วิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

เขมกะ. (๒๕๕๐). **หน้าที่ของคน (ฉบับแรก).** กรุงเทพฯ : ม.ป.ส..

คึกฤทธิ์ ปราโมช. (๒๕๔๔). **สี่แผ่นดิน เล่ม ๑.** ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.

คึกฤทธิ์ ปราโมช. (๒๕๔๔). **สี่แผ่นดิน เล่ม ๒.** ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.

นันทพร วรกุล. (๒๕๔๒). **พุทธศาสน์.** เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

ปรานี วิธุรวานิชย์. (๒๕๔๒). **จริยธรรมกับชีวิต.** กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

พชร ช่วยเชื้อ. (๒๕๕๑). **ทิศ ๖.** กรุงเทพฯ : แซทโฟร์ พริ้นติ้ง.

พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. (๒๕๕๔). **แม่พลอยกับเฟมินิสต์.** ใน วารารมนุษยศาตร์และสังคมศาสตร์. อุมารินทร์ สุวรรณธาดา. (บรรณาธิการ). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๕๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๓๘). **พุทธธรรม.** กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๔). **พจนานุกรมฉบับประมวล Dictionary of Buddhism.** ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพฯ : สหธรรม.

พระสมชัย อนุตฺตโร (ดาวศรี). (๒๕๕๑). **ศึกษาหลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธตามแนวทางของหลักธรรมเรื่องทิศหก ในพระพุทธศาสนา.** วิทยานิพนธ์. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธศาสนา) บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฤกษชัย คุณูปการ. (๒๕๓๙). **หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม.** ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

วทัญญู ขลิบเงิน. (๒๕๕๐). **การวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลในวรรณ เรื่องสี่แผ่นดิน.** วิทยานิพนธ์. ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาภาษาไทย). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาเชียงใหม่.

วีณา วงค์วิสิทธิ์. (๒๕๔๒). **พุทธศาสน์.** นครปฐม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.

สุเชาว์ พลอยชุม. (๒๕๓๙). **สารานุกรมพระพุทธศาสนาประมวลจากพระนพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส.** ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุภิญญา ยงศิริ. (๒๕๕๔). **ความผูกพันจงรักภักดีไม่เคยจางหายจากหัวใจของชาวประชาในเรื่อง “สี่แผ่นดิน”**. ในวารสารมนุษยศาตร์และสังคมศาสตร์. อุมารินทร์ สุวรรณธาดา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๑๗.

สุวิทย์ ทองศรีเกตุ. (๒๕๔๒). **พุทธศาสน์.** นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อนงค์ รุ่งแจ้ง. (๒๕๕๔). **พลังฝีมือในสี่แผ่นดิน.** ใน วารารมนุษยศาตร์และสังคมศาสตร์. อุมารินทร์ สุวรรณธาดา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า ๑๐๗.

แนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

Guideline on setting the home for elderly under the cooperation on of local administration in Meuang district, Phitsanulok province

นันทพันธ์ คดคง* และ ธนัสถา โรจนตระกูล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: cocoa1935@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา โดยการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ผู้อุปการะเลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุน คือ การตระหนักและใส่ใจในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน เพราะประเด็นเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ผู้สูงอายุได้อยู่ดีกินดี และมีความสุขมากที่สุด

คำสำคัญ : สถานสงเคราะห์คนชรา ความร่วมมือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to examine the elderly’s opinions about setting the nursing home, compare the factors affecting the setting, and find the guidelines for the setting. The data were collected by using a questionnaire, focus group discussion and an interview. The results showed that their opinions as a whole were at a highest level. Also, the factors significantly affecting the setting were gender, age, careers, income, and care takers. As for the guidelines, there should be promotion on health care, income, housing, recreation, family and social security, care takers, services and network so that the elderly can have better and happier life.

keywords : the home for elderly, cooperation, local administration

บทนำ

การอยู่รวมกันในสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังคำกล่าวของ อริสโตเติลนักปราชญ์ชาวกรีก ได้อธิบายไว้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องใช้ชีวิตอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน จนทำให้พวกเขาเหล่านั้นรู้สึกปลอดภัย ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ในสังคมโลกปัจจุบันมนุษย์ทุกชีวิตทุกวัยสามารถปรับตัว หรือพัฒนาตนเองสู่ชีวิตที่สุขสมบูรณ์ได้ สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ ซึ่งสมเด็จพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสสอนให้ชาวพุทธทุกคนมุ่งมั่นทำประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ต้องเป็นผู้มีจิตเมตตา เป็นผู้มีความอ่อนโยน มีหิริโอตัปปะ และมีความเคารพกตัญญูกตเวทิตาต่อบุพการี

ตัวอย่างของพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ยังทรงตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของผู้สูงอายุ ดังจะเห็นจากพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2543 ณ ศาลาดุสิตาลัย ความว่าประเทศเรามีผู้เกษียณอายุที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมาก บุคคลเหล่านี้เปรียบประดุจธนาคารสมอง อยู่กระจัดกระจายตามที่ต่างๆไม่มีโอกาสเข้ามาช่วยในการพัฒนาอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติเลย ทำอย่างไรเราจึงจะสามารถนำบุคคลเหล่านี้มาช่วยงานส่วนรวมของประเทศได้บ้าง (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2548) จากพระราชดำรัสนี้ ชี้ให้เห็น

ว่าผู้สูงอายุมีความสำคัญและมีคุณค่าในสังคมอย่างมาก จึงควรที่ทุกคนและทุกภาคส่วนจะร่วมกันดูแลและส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยใดก็ตาม ล้วนมีความต้องการในด้านต่างๆอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่การแสดงออกถึงความต้องการของแต่ละคน แต่ละวัยมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะความต้องการในวัยผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นวัยที่ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวและคนรอบข้าง ความต้องการและความหวังเดียวของผู้สูงอายุก่อนจะสิ้นลมหายใจนั้นหมายถึงความต้องการที่จะให้ลูกหลานและคนรุ่นหลังประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้าน ซึ่งคงจะต้องถึงเวลาแล้วที่คนรุ่นหลังอย่างพวกเราจะต้องตอบแทนพระคุณของผู้สูงอายุเหล่านั้น

ปัญหาของผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าผู้สูงอายุบางท่านประสบปัญหาความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้งไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ เบี้ยยังชีพที่รัฐบาลได้จัดสรรให้กับผู้สูงอายุไม่เพียงพอแก่การดำรงชีวิตในแต่ละเดือน อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ อาทิ ค่าใช้จ่ายด้านการซื้อยารักษาโรค และค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุบางท่านต้องอดมื้อกินมื้อ การประกอบอาชีพก็ไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากสังขารที่อ่อนล้าและโรคผู้สูงอายุรุมเร้า เพียงเบี้ยยังชีพเท่านี้หรือที่เป็นการตอบแทนพระคุณของผู้สูงอายุ ที่อุทิศตนทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด จึงกล่าวได้ว่าความสำคัญของการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จะต้องให้ความสนใจในความร่วมมือต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควบคู่กันไป จะเป็นการทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกปลอดภัย มั่นคงในชีวิต ตลอดจนไม่คิดว่าตนเองเป็นภาระของคนในสังคม จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาต่างๆ ในระยะยาว วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ของคนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อต้องการให้ได้รับข้อมูลทั้งเชิงประจักษ์และความลุ่มลึกทางเนื้อหา โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20,295 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณโดยตารางสำเร็จรูปของTaro Yamane จำนวน 400 คน และจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 6 คน รวมทั้งมีสนทนากลุ่ม จำนวน 11 คน เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (checklists)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) โดยเป็นการศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และได้ศึกษาถึงแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยสัมภาษณ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และทำการสนทนากลุ่มผู้สูงอายุตำบลไผ่ขอดอน จำนวน 11 คน

การสร้างเครื่องมือ คือ นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความ จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด และนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้กลับคืนมาทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยทดสอบความแตกต่าง

ของค่าเฉลี่ยตามคุณลักษณะส่วนบุคคลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้ กรณีตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่า T-test กรณีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ด้วยสถิติ F – test

แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน 6 คน และผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มจำนวน 11 คน และมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นผู้เข้าร่วมด้วยตนเองอย่างใกล้ชิดในกิจกรรมและเรื่องราวต่างๆ จนกระทั่งเข้าใจและสามารถอธิบายสรุปได้ นอกจากนั้นยังได้ทำการจดบันทึกภาคสนาม (Field note) ผู้วิจัยได้ทำการจดรวบรวมข้อมูลและมีการบันทึกเทปถอดเทปจากการสังเกตการสัมภาษณ์เพื่อมิให้ลืมข้อมูลและทำการสรุปข้อมูลที่ได้ทุกวันที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์ภาคสนามและเพื่อได้ทบทวนให้ทราบได้ว่าได้ข้อมูลเพียงพอหรือไม่ ตลอดจนได้มีทำการค้นหาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ รวมถึงการสืบค้นหาข้อมูลจากระบบสารสนเทศ (IT) เช่นข้อมูลด้านบริบทของชุมชนประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ภูมิปัญญาและการสืบทอดเป็นต้น

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม โดยมีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 11 คน ได้ทำการสนทนากลุ่มของผู้สูงอายุ ที่ตำบลไผ่ขอดอน โดยทำการสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยถามในเรื่องของความต้องการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านการสร้างรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ตลอดจนด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และผู้อุปการะเลี้ยงดู สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 70-79 ปี ระดับการศึกษา ระดับอยู่ในประถมศึกษา ส่วนสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลักรายได้ที่พบมากที่สุดคือ ระหว่าง 500-1,000 บาท และส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบุตร/หลาน

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	4.63	.30	มากที่สุด
2. ด้านการสร้างรายได้	4.54	.32	มากที่สุด
3. ด้านที่พักอาศัย	4.83	1.66	มากที่สุด
4. ด้านนันทนาการ	4.56	.61	มากที่สุด
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง	4.87	1.39	มากที่สุด
6. ด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน	4.52	.36	มากที่สุด
รวม	**4.66**	**.48**	**มากที่สุด**

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านที่พักอาศัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านนันทนาการ ด้านการสร้างรายได้ และด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีระดับความคิดเห็นที่ต้องการจะยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความอยู่ดี กินดี ผลการวิจัยเชิงปริมาณจึงเป็นสิ่งที่การันตีได้ว่า ความต้องการนั้นยังมีอยู่จริง เพราะแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง 6 ด้านนั้น จะเป็นปัจจัยที่ผลักดัน และจะทำให้ก่อเกิดการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราต่อไป

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ผู้อุปการะเลี้ยงดู ส่งผลต่อปัจจัยการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนสถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปัจจัยการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การจัดตั้งสถานสงเคราะห์ของคนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกจะเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นก็คือ การตระหนักและใส่ใจในในทุกๆ ด้าน เพราะถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ผู้สูงอายุได้อยู่ดีกินดี และมีความสุขมากที่สุด เนื่องด้วยความต้องการของผู้สูงอายุไม่ได้เป็นการแต่งเรื่องหรือสมมุติขึ้นมาแต่อย่างใด หากเป็นเพราะมาจากการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ก็ถือเป็นเครื่องการันตีได้ว่า ความต้องการในด้านต่างๆ ยังมีอยู่จริง ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทราบถึงความต้องการของผู้สงอายุและต้องเร่งดำเนินการเพื่อ ที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของแนวคิดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก(WHO) ที่ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชน หน่วยงานของรัฐทั้งระดับส่วนท้องถิ่น และส่วนกลาง จะต้องมีความเข้าใจและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยและทำงานในเมืองนั้นให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สิ่งที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้นล้วนเป็นความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเมืองน่าอยู่กับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะผู้สูงอายุบางท่านไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ จึงเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องดูแลผู้สูงอายุเหล่านั้น โดยจะต้องนึกอยู่เสมอว่าเป็นหน้าที่ ที่ทุกคนจะต้องช่วยเหลือกันมิใช่เป็นการมองว่าผู้สูงอายุคือภาระของสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านที่พักอาศัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านนันทนาการ ด้านการสร้างรายได้ และด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน และในส่วนของรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานสงเคราะห์คนชราควรจัดให้มีบริการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น แพทย์แผนไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีแนวคิดและมาตรการในการดูแลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุแบบครบวงจร โดยมีหน่วยงานสาธารณสุขภายใต้การขับเคลื่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เน้นการบริการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ตลอดจนยังมีบริการตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุถึงที่พักอาศัย ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน : กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน พบว่า ศูนย์อเนกประสงค์ฯ จะเป็นสถานที่สำหรับชุมชน ในการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ สังคม จิต และปัญญา สำหรับสังคมผู้สูงอายุและคนทุกวัยอย่างบูรณาการ ขณะเดียวกันยังเป็นสถานที่เตรียมความพร้อมของประชาชนเข้าสู่วัยสูงอายุ และเป็นแหล่งสร้างความเข้มแข็งในระบบสนับสนุนทางสังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนและประชาชนในอนาคต นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐมาตรา 51 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์ และยังได้มีสอดรับกับปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ข้อที่ 5 ว่าด้วย ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้การดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบ ตามคตินิยม

ด้านการการสร้างรายได้

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพในด้านการจัดหางานให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ในมุมมองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ยังเป็นการยืนยันได้ว่า ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้มีการสนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรมด้านฝีมือแรงงานให้กับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่การทำงานก็ต้องอยู่ควบคู่ไปกับชีวิตของมนุษย์ ซึ่งผู้สูงอายุบางรายยังมีความจำเป็นที่จะต้องหารายได้เสริม ในสัจธรรมที่เป็นเช่นนี้คือทุกคนไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุด้วยสังขารที่อ่อนล้าไม่สามารถทำงานได้เหมือนแต่ก่อน ทางทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงส่งเสริมในด้านการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะนำเงินที่ได้มาไปใช้จ่ายในการปะทังชีวิตเพื่อความอยู่รอด ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ หลักการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมผู้สูงอายุของสหประชาชาติ หลักการว่าด้วย การมีเสรีภาพ ผู้สูงอายุควรได้รับอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ โดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน ตลอดจนควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่นๆ ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน ได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาตามความเหมาะสม ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัยด้วยความพึงพอใจตามกำลังความสามารถ และควรที่จะได้อยู่ในบ้านของตนเองตลอดระยะเวลานานเท่าที่เป็นไปได้

ด้านการการสร้างที่พักอาศัย

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างความร่วมมือในการจัดบริการที่พักสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งมีความคิดเห็นตรงกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้สูงอายุที่มีความต้องการต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ว่าเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้ ที่อาศัยอยู่ตัวคนเดียว และยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พบว่า ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนในด้านที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยได้ตระหนักในเรื่องที่พักอาศัยของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งกำลังจะดำเนินการจัดทำบ้านพักผู้สูงอายุขึ้นมาในท้องถิ่น เพราะถือว่าที่พักอาศัยเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน : กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน ซึ่งพบว่า ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุเกิดจากแนวคิดการบูรณาการการบริหารด้านกาย จิต ปัญญา สังคมและจิตวิญญาณ และมุ่งแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการสวัสดิการในครอบครัวและชุมชน ให้สามารถจัดบริการและพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นศูนย์อเนกประสงค์ฯ จึงหมายถึงสถานที่รวมสำหรับองค์การ ชุมชน และผู้สูงอายุในชุมชน

ด้านนันทนาการ

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานสงเคราะห์คนชรา ควรจัดให้มีกิจกรรมทางด้านศาสนา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้สามารถเข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน : กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน พบว่า ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุเกิดจากแนวคิดการบูรณาการการบริหารด้านกาย จิต ปัญญา สังคมและจิตวิญญาณ และมุ่งแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการสวัสดิการในครอบครัวและชุมชน ให้สามารถจัดบริการและพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้สูงอายุยังพบว่า การยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ก็คือวัดและเมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผู้สูงอายุก็จะมาเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น ใส่บาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม กันอย่างเนื่องแน่และเป็นอาจินต์

ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานสงเคราะห์คนชรา ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในด้านยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกาญจน์ อุตส่าห์ (2547) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งความต้องการของผู้สูงอายุก็ยังต้องการในสิ่งเหล่านี้เพื่อที่จะคอยอำนวยความสะดวกให้กับพวกเขา และสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการในเรื่องของการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการมาติดต่อราชการของผู้สูงอายุ ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดทำ ทางลาดราวบันได ห้องน้ำผู้สูงอายุ ฯลฯ ตลอดจนมีรถบริการฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุไว้คอยรับบริการ และยังสอดรับกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545–2564) ว่าด้วยหลักยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ

ประกอบด้วย มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุมาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มาตรการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและดูแลตนเองเบื้องต้น มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ และมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน

อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานสงเคราะห์คนชรา ควรมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรากับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับครอบครัว ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545–2564) หลักการว่าด้วยยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ อย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย มาตรการการบริหารการจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และ มาตรการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ในการจัดเตรียมประชากรให้มีความพร้อมในการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในด้านความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้จากการสนทนากลุ่ม พบว่าผู้สูงอายุต้องการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเอง เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงการใช้ชีวิตอยู่ตลอดจนเป็นการแลกเปลี่ยนทักษะระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันต่อการสร้างรายได้ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน ยังไม่มีมิติด้านนี้เท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะดำเนินการเอง

สรุปผลการวิจัย

การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ถือเป็นเรื่องที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มของผู้สูงอายุ ซึ่งผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความต้องการต่อแนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ทั้ง 6 ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านการสร้างรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลที่ส่งผลต่อการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ รายได้ ผู้อุปการะเลี้ยงดู ส่งผลต่อปัจจัยการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ไม่ส่งผลต่อปัจจัยการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้งสถานสงเคราะห์ของคนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่า การจัดตั้งสถานสงเคราะห์ของคนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกจะเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นคือ การตระหนักและใส่ใจในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน เพราะประเด็นเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ผู้สูงอายุได้อยู่ดีกินดี และมีความสุขมากที่สุด เนื่องด้วยสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการแต่งเรื่องหรือสมมุติขึ้นมาเอง เพราะจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ก็ถือเป็นเครื่องการันตีได้ว่า ความต้องการเหล่านี้ยังมีอยู่จริง ซึ่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทราบถึงความต้องการเหล่านี้และต้องเร่งดำเนินการเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ผู้สูงอายุถือเป็นประชาชนคนหนึ่งในท้องถิ่นซึ่งมีสิทธิ์มีเสียงเหมือนวัยหนุ่มสาว แต่จะมีความแตกต่างกันก็วัยสังขารที่ล่วงโรย การบริหารสมัยใหม่จะต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ทุกคนจะต้องได้รับบริการสาธารณะอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของแนวคิดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก(WHO) ที่ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกคน ในชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงานของรัฐ ทั้งระดับส่วนท้องถิ่น และรัฐบาลกลาง ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้งด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยและทำงาในเมืองนั้นให้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นรูปธรรมในสังคมเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทุกระดับ สิ่งที่

ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้นล้วนเป็นความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเมืองน่าอยู่กับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพราะ การที่จะเป็นเมืองน่าอยู่นั้น ประชากรทุกเพศ ทุกวัย ในสังคมจะต้องได้รับการเป็นอยู่ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในสังคมจะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพราะผู้สูงอายุบางท่านไม่สามารถประกอบอบาชีพเลี้ยงตนเองได้ จึงเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องดูแลผู้สูงอายุเหล่านั้น โดยจะต้องนึกอยู่เสมอว่าเป็นหน้าที่ ที่ทุกคนจะต้องช่วยเหลือกันมิใช่เป็นการมองผู้สูงอายุคือภาระของสังคม ซึ่งการจะเป็นเมืองน่าอยู่นั้นจะต้องมีปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และที่สำคัญคุณภาพชีวิตของประชาชนต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ดีด้วย จึงจะมีครบองค์ประกอบให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างสุขสมบูรณ์ สิ่งแรกที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพึงกระทำคือ ประชาชน จะต้องยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะการกระทำอะไรก็ตามถ้าไม่ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาแล้วนั้น ยากที่จะประสบความสำเร็จเพราะฉะนั้นแล้วสิ่งที่ผู้วิจัยได้เล็งเห็นสอดคล้องตรงกับแนวคิดเมืองน่าอยู่ก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องแสดงเจตนารมณ์ที่ดีและช่วยเหลือผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้มีพระคุณต่อลูกหลานอย่างอเนกอนันต์ ทั้งต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติมาโดยตลอด ผู้สูงอายุยังเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่สืบทอดความเป็นไทยและทำหน้าที่อย่างดีที่สุดมาแล้ว และวันนี้ท่านทั้งหลายก็ยังเป็นสมาชิดคนหนึ่งของสังคม ที่ไม่เคยย่อท้อต่อการใช้ชีวิตมาจวบจนถึงปัจจุบัน ท่านได้ผ่านชีวิตที่ทำคุณประโยชน์อย่างมากทายต่อท้องถิ่น แต่สิ่งที่จะจารึกไว้ไม่ว่าท่านจะเป็นใคร ก็ตามบรรพชนรุ่นหลังก็ต้องพึงตระหนักไว้เสมอว่าท่านเป็นผู้สูงอายุที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อชนรุ่นหลัง และสังคมไทยมีความเป็นไทยมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะว่ามีผู้สูงอายุคอยอบรมสั่งสอนขัดเกลามาโดยตลอด เพราะฉะนั้นการเกิด แก่ เจ็บตาย เป็นสัจธรรมที่ไม่มีผู้ใดที่จะสามารถหลุดพ้นได้ ซึ่งมนุษย์เป็นสัตว์สังคมอาศัยอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องมีการรวมกลุ่มไม่มีผู้ใดที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่คนเดียวบนโลกใบนี้ได้ ซึ่งคงถึงเวลาแล้วจะต้องตอบแทนพระคุณของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะต้องได้รับการตอบแทนเนื่องจากท่านทั้งหลายไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ด้วยสังขารที่ร่วงโรย และสุขภาพไม่เอื้ออำนวย การดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดูแลในลักษณะขององค์รวม ไม่ว่าจะเป็นการดูแลด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านการสร้างรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน ทั้งนี้ซึ่งเป็นการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจควบคู่กันไป เมื่อผู้สูงอายุต้องชดใช้ชะตากรรมอย่างยากลำบากในบั้นปลายชีวิตอย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง ซึ่งคงจะไม่มียาใดบนโลกบนนี้ที่จะรักษาอาการของผู้สูงอายุเหล่านี้ได้ นอกเสียจากยาใจที่ทุกคนในสังคมช่วยเหลือแบ่งปันน้ำใจซึ่งกันและกันต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่สำคัญและค้นพบจากการศึกษาที่เสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล การรักษาสุขภาพถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ เพราะฉะนั้นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะต้องมีรถบริการรับส่งฉุกเฉิน เพื่อคอยช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องออกหน่วยบริการเคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพผู้สูงอายุถึงบ้าน อีกทั้งยังต้องให้ความรู้ แนะนำในเรื่องการดูแลสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ตลอดจนควรส่งเสริมให้เกิดบริการแพทย์ทางเลือกให้มากขึ้น

1.2 ด้านการการสร้างรายได้ เงินถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีมาตรการในการช่วยเหลือและสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีงานทำ เพื่อก่อให้เกิดรายได้ในการเลี้ยงชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะต้องจัดสวัสดิการด้านรายได้ให้กับผู้สูงอายุที่ยากจนและผู้สูงอายุที่ไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ และยังจะต้องสนับสนุนในด้านการให้ทุนเพื่อให้ผู้สูงอายุนำไปประกอบอบาชีพที่เหมาะสม ตลอดจนควรส่งเสริมและผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์

1.3 ด้านการการสร้างที่พักอาศัย ที่พักอาศัยเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวทางความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และยังควรมีมาตรการในการดูแลผู้สูงอายุเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุ ตลอดจนควรมีบริการด้านปัจจัย 4 ให้ทั่วถึงและเพียงพอต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์

1.4 ด้านนันทนาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุขทางใจ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องพึงกระทำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องผลักดันให้เกิดการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิกรรมในวันสำคัญ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ยังเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านจิตใจของผู้สูงอายุให้เป็นเสมือนพลังที่ทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการดำรงชีวิต

1.5 ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะต้องเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าถึงข่าวสารและบริการทางสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ ตลอดจนควรมีการจัดฌาปนกิจและพิธีกรรมทางศาสนาให้กับผู้สูงอายุที่ยากจนและผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติ

1.6 ด้านบริการทางสังคม และเครือข่ายการเกื้อหนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้มากที่สุด โดยเน้นการให้บริการถึงบ้านและมีการประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีระบบเฝ้าระวังที่ดี เพื่อดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่น ตลอดจนจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. วงศกร เจียมเผ่า อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน อาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ อุตส่าห์. (2547). **ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี.** สารนิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กองยุโรป1. กรมยุโรป. (ม.ป.ป.). เข้าถึงได้จาก : http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=79, วันที่สืบค้นข้อมูล (29 มิถุนายน 2557).

ขนิษฐา สุขวัฒนะ. (2550). **ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบและความเป็นไปได้.** กรุงเทพฯ : ส เจริญ การพิมพ์

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่2 (พ.ศ.2545-2564).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2548). **สถานการณ์ผู้สูงอายุ ในไทย พ.ศ.2547.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

จินตนา เวหุการ และ พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์. (2556). **การวิจัยเพื่อสังคมไทยในการประชุมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่4,10 พฤษภาคม,2556**. มหาวิทยาลัยหาดลัย.

พีรญา อนุอัน. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสถาน สงเคราะห์คนชรามหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภุชงค์ เสนานุช และ วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2555,31 กรกฎาคม-ธันวาคม). **รายงานการติดตามผลการถ่ายโอนภารกิจสถานสงเคราะห์คนชราและศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ.** วารสาร มฉก.วิชาการ. ปีที่ 16 (ฉบับที่31).

ภูมิ โชคเหมาะ และคณะ. (2552). **กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย**. ทุนอุดหนุนการวิจัย จาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2550). **กลไกการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน.** คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจ เลรามัญ. (2552). **รูปแบบความร่วมมือในการจัดบริการสาธารณะระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดอุทัยธานี**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Maslow, Abraham ,H. (1970). **Motivation and Personality.** New York: Harper and Row.

ศาลรัฐธรรมนูญกับบทบาทหน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
Constitutional court with roles and duties in preserving as being the maximum legal of constitution

ธุวพล ทองอินทราช
คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: tuvapon1983@gmail.com

บทคัดย่อ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย “รัฐธรรมนูญ” ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นกฎกติกาสูงสุด (กฎหมายสูงสุด)ในการปกครองประเทศ เป็นที่มาขององค์กรและสถาบันต่างๆทางการเมือง เช่น สถาบันนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ อีกทั้งยังเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ บทบาท อำนาจหน้าที่ ระหว่างองค์กรหรือสถาบัน ต่างๆดังกล่าว กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ(ผู้ปกครอง)กับประชาชน(ผู้ถูกปกครอง) เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของรัฐ การที่รัฐธรรมนูญเป็นที่มาและ/หรือเป็นผู้ก่อตั้งองค์กรหรือสถาบันต่างๆทางการเมือง กำหนดความสัมพันธ์ บทบาท หน้าที่ทั้งของรัฐและประชาชน รัฐธรรมนูญจึงดำรงอยู่ในฐานะ “กฎหมายสูงสุด” ที่บรรดากฎหมายหรือการกระทำใดๆจะมาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้

คำสำคัญ : รัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ กฎหมายสูงสุด

Abstract

The government in democracy “the constitution” regards the thing having importance as being the maximum rules (maximum legal) in country government. It is the sources of various organizations and various political institutions such as Legislature, Executive and Judiciary. It is also the laws that specify the relationship between state (ruler) and people (ruled) in order to be the guarantee on the right and freedom of the people from exerting being excessive the extent of the state. As the constitution is the origin/or being various organizations or political institutions establisher that specify the relationship of roles, duties both the state and the people, the constitution then maintains as “ the maximum legal” that all legals or any action will be not able to go against to the constitution.

keywords : constitution, constitutional court, supreme law

บทนำ

คำกล่าวที่ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง(Political Animal)”(สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2548) ของอริสโตเติลนั้นเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินเลยความเป็นจริงเพราะในสภาวะธรรมชาติที่มนุษย์ต่างคนต่างอยู่นั้น เป็นสภาวะที่ไม่สามารถทำให้มนุษย์บรรลุถึงความต้องการต่างๆได้ เช่น กฎกติกา การแบ่งปันผลประโยชน์ การตัดสินข้อพิพาท ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มนุษย์สามารถบรรลุได้ก็ต่อเมื่อมารวมตัวกันเป็นรัฐ เมื่อมารวมตัวกันเป็นรัฐก็มีการกำหนดสิ่งต่างๆเพื่อตอบสนองความต้องการต่างๆที่มนุษย์ผู้ที่อยู่ลำพังไม่สามารถจะกระทำได้ ซึ่งสิ่งที่สำคัญหนึ่งในบรรดาความต้องการต่างๆก็คือ “การกำหนดกฎกติกาและรูปแบบในการอยู่ร่วมกัน” อันเป็นที่มาของกฎหมายและรูปแบบการปกครองแบบต่างๆ ซึ่งอริสโตเติลได้แบ่งรูปแบบการปกครองออกเป็น 6 แบบ คือ การปกครองที่ดี 3 แบบ และการปกครองที่เลว 3 แบบ ได้แก่ (พระราชวรมุนี, 2544) 1. ราชาธิปไตย (Royalty) 2. ทรราช (Tyranny) 3. อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) 4.คณาธิปไตย (Oligarchy) 5. มัชฌิมชนาธิปไตย (Polity) 6. ประชาธิปไตย (Democracy) จนมาถึงปัจจุบันที่มีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นแบบหลัก เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับหลักการปกครองที่มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยยึดถือกฎหมายเป็นใหญ่ในการปกครอง โดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2548, หน้า 7) รัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม จะมี

ลักษณะสำคัญ คือ เป็นกฎหมายที่กำหนดรูปแบบการปกครองของรัฐและวางระเบียบการดำเนินการปกครอง โดยมีการกำหนดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่าองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองมีหน้าที่ใดและใช้อำนาจอย่างไร และสำหรับรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเอาไว้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ใช้อำนาจปกครองกระทำการใดอันเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน หลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญนี้ได้รับการกำหนดให้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจึงมีผลผูกพันกับองค์กร หรือสถาบันทางการเมืองให้ต้องปฏิบัติตาม แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติแล้วการดำเนินการใด ๆ ขององค์กรหรือสถาบันทางการเมืองอาจจะเกิดการละเมิดรัฐธรรมนูญได้ การที่จะดำรงความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ได้ จึงต้องมีการควบคุมการกระทำขององค์กรหรือสถาบันการเมืองให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ระบบการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีการจัดรูปแบบไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแนวความคิดทางทฤษฎีและแนวความคิดทางกฎหมายเป็นสำคัญ เช่น การให้องค์กรทางการเมืองเป็นผู้วินิจฉัยเช่นตุลาการรัฐธรรมนูญ (le Conseil Constitutional) (สุรพล นิติไกรพจน์ และคณะ, 2546) การให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้วินิจฉัย และการให้ศาลพิเศษหรือศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

ในกรณีของประเทศไทย เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2550 เป็นต้นมา ได้บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยได้สถาปนาศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ดังปรากฏในมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้” นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่รับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้เป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอีกทางหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 216 วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกมัดรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ” และมาตรา 27 บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมายการใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง”(สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551) ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการศึกษาจากข้อมูลหรือเอกสารที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว กับการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่ได้จากหนังสือ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย เอกสารประเภท หนังสือทางวิชาการ บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยต่างๆ เอกสารประเภทสิ่งพิมพ์ วารสารข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นบทวิเคราะห์วิจารณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ คำวินิจฉัยต่างๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ

2. การเก็บข้อมูลภาคสนามในเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน โดยการพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยที่กลุ่มที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิศาลรัฐธรรมนูญ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสาขานิติศาสตร์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ กลุ่มคณะกรรมการการเลือกตั้ง กลุ่มคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มภาคประชาสังคม ประกอบด้วย (คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย/เครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชั่น)

เนื่องการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎี ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดนิติรัฐ แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม แนวคิดการแบ่งแยกอำนาจ แนวคิดการพัฒนาทางการเมือง นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้แนวคิด และทฤษฎีเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ และอธิบายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการนำเอาประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เปรียบเทียบคำตอบในคำถามของแต่ละประเด็น และของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจัดกลุ่ม

ข้อมูลที่ได้ในแต่ละกลุ่มตัวอย่างว่ามีข้อคิดเห็นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร โดยนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาลรัฐธรรมนูญที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็น และบทสรุปตามที่ต้อง โดยจะนำเสนอในลักษณะเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อที่จะตอบคำถามในการวิจัย (Research Question)ที่ได้ตั้งไว้

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่าการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญส่งผลที่สำคัญ 5 ประการ คือ ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการวางบรรทัดฐานทางการเมืองและกฎหมาย ด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการป้องกันปราบปรามการทุจริต และด้านการควบคุมตรวจสอบพรรคการเมืองและนักการเมือง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญตามอำนาจ9ประการส่งต่อสำคัญ 5 ด้านดังกล่าวแล้ว สามารถสรุปออกเป็น3ลักษณะสำคัญ คือ

ส่วนที่หนึ่ง การควบคุมกฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติงบประมาณ พระราชกำหนดข้อบังคับและระเบียบ

ส่วนที่สอง การควบคุมคน ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลทั่วไปและนักการเมือง ในกรณีของนักการเมืองโดยการควบคุมในแง่คุณสมบัติ สถานภาพและการกระทำ ส่วนในกรณีของคนทั่วไปก็ดูในแง่ของการกระทำเป็นหลัก เช่น การสิทธิเสรีภาพในการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น และ

ส่วนที่สาม การควบคุมองค์กร ซึ่งประกอบไปด้วยพรรคการเมืองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ในส่วนขององค์กรตามรัฐธรรมนูญก็ประกอบไปด้วย 11 องค์กร คือ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ศาลทหาร คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้พัฒนามาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อการพัฒนาการเมืองไทย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันพระปกเกล้า และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2544). **ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก.** พิมพ์ครั้งที่5.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศยาม.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2548). **รวมบทความทางวิชาการของศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่4 ศาลรัฐธรรมนูญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2548). **เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง**. พิมพ์ครั้งที่21. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรพล นิติไกรพจน์. (2546). **ศาลรัฐธรรมนูญกับการปฏิบัติพันธกิจตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2551). **10 ปี ศาลรัฐธรรมนูญไทย:สู่ทศวรรษใหม่ของนิติรัฐไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย ในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
The role of community leaders in promoting democracy in Sampraya sub-district, Cha-am district, Petchaburi province.

ศศิธร ทัดแก้ว* สิปปนนท์ ต้นเนียม และ กิตติ วิสารกาญจน
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี
*corresponding author e-mail: kitti@ms.su.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยและเพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นที่ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เก็บข้อมูลด้วยวิธีวิทยาแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาโดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของชุมชน และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยใช้แบบสอบถาม เก็บจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่อาศัยในหมู่ 3 และหมู่ 8 ในตำบลสามพระยา จำนวนทั้งสิ้น 632 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเป็นจำนวน 245 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติและการตีความเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ด้านการส่งเสริมด้านการเลือกตั้งอยู่ในอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87) มีการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ตลอดจนมีการแจ้งสิทธิในการเลือกตั้งและการดำเนินงานมีความโปร่งใสโดยสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ ด้านการส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.81) มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น มีการจัดประชุมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อเรียกร้อง และหาทางแก้ไขปัญหาภายในชุมชนร่วมกัน ด้านการส่งเสริมด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.33) ทั้งนี้ เนื่องจากยังขาดกิจกรรมและแหล่งข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้อย่างเพียงพอ และด้านการส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.54) โดยผู้นำชุมชนมีบทบาทในการการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เช่น การสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้และจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้คนในชุมชนได้ เชื่อมความสัมพันธ์กัน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้นำชุมชนสมควรเพิ่มแหล่งข้อมูลเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research are to study the role of community leaders in promoting democracy and provide suggestions for promoting and supporting democratic development in the community. This study is carried out in Sampraya sub-district, Cha-am district, Petchaburi province. The data are collected by mix methods: the qualitative study is conducted by in-depth interviews from both formal and informal community leaders and the quantitative study is conducted by using questionnaires from the voters who living in Moo. 3 and Moo 8. at Sampraya sub-district, the total population is 632 persons and the accidental sampling size is 245 persons, to study the level of opinions about democratic leadership. The data are analyzed by statistical method and interpreting data. The results show that: the promotion of election campaigns is in the high level ($\overline{X}$ = 3.87). The campaigns are communicated through various media as well as informing rights in elections. Also, the operations have transparency because they can be checked by the members of community. The promotion of public hearing is in the high level ($\overline{X}$ = 3.81). The members of community are encouraged to express their opinions. Meetings are often set to get their demands, suggestions, and opinions to solve problems within the community. The promotion of enhancing knowledge is in mid-level ($\overline{X}$ = 3.33) because lack of activities and information sources for studying, searching, and developing knowledge. And 4) the promotion of community’s strength is in the high level ($\overline{X}$ = 3.54). The community leaders have played a role to strengthen community’s economy such as developing career skills to increase their incomes and organize religious activities for making better relationship among people.

According to the third result, the study suggests that leaders should provide more sources to develop their knowledge related to democracy in the community.

keywords : democracy, community leader, public participation

บทนำ

นับจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีบทบัญญัติที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยมีสาระสำคัญคือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและมีอิสระในการดำเนินงาน การกำหนดนโยบาย การจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคลและบริหารการเงินการคลังของท้องถิ่นตนเอง และเมื่อมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนทั้งหลายมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลสามพระยาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามคำประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 เดิมมีจำนวนประชากรน้อยยังไม่มากเท่าปัจจุบัน แต่เมื่อปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยศิลปากร มีนโยบายในการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาค จึงขยายเขตการศึกษาไปตั้งวิทยาเขตแห่งใหม่ที่จังหวัดเพชรบุรี ใช้ชื่อว่าวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในภายในเขตตำบลสามพระยาทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการขยายตัวของประชากรและมีการเคลื่อนไหวของเงินทุนจากการทำธุรกิจของนักลงทุนในหลายๆ ด้าน จึงมีแนวโน้มว่าตำบลสามพระยา จะมีโอกาสที่จะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในอนาคตอันใกล้ ประกอบกับเป็นพื้นที่มีความแตกต่างหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมของทั้งชุมชนชาวไทยพุทธและชุมชนของชาวมุสลิมขนาดใหญ่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้นำชุมชนในตำบลสามพระยานั้นมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น เนื่องจากประชาธิปไตยถือเป็นหัวใจที่สำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของผู้นำชุมชนถือเป็นส่วนสำคัญที่จะนำพาความเป็นประชาธิปไตยให้มีความก้าวหน้าและพร้อมที่จะพัฒนาความเจริญอย่างต่อเนื่องในภายภาคหน้า อีกทั้งสามารถขับเคลื่อนแผนการพัฒนาของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีระดับคุณภาพชุมชนที่ดีขึ้น

งานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย ในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและเพื่อเสนอแนะแนวทางสำหรับการส่งเสริมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตยของตำบลสามพระยาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

<u>ขอบเขตการศึกษา</u>

- ขอบด้านพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
- ขอบเขตด้านประชากร เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 8 คน และประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง 245 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 632 คน
- ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นศึกษาเกี่ยวกับระดับของบทบาทผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย
- ขอบเขตด้านเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคมจนถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2557

<u>ระเบียบวิธีวิจัย</u>

การวิจัยชิ้นนี้ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีวิทยาแบบผสม (Mix method) โดยการออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเก็บข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำในการส่งเสริมประชาธิปไตยก่อน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายผลร่วมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำอีกครั้ง

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจำนวน 245 ชุด โดยเก็บเก็บจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสองหมู่ จำนวน 632 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้จำนวนที่จะศึกษา 245 คน โดยหมู่ที่ 3 จำนวน 123 คนและหมู่ที่ 8 จำนวน 122 คน

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ จำนวน 6 ราย ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา,ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา, กำนันตำบลสามพระยา, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านดอนมะกอก, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 บ้านโครงการพัฒนา และกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เก็บจากผู้นำทางศาสนาซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาในพื้นที่ จำนวน 2 ราย ได้แก่ อิหม่ามมัสยิดนุรุ้ลเอี้ยะซานและเจ้าอาวาสวัดช้างแทงกระจาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย และคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในลักษณะคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณจากการใช้แบบสอบถาม ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งพัฒนาและประยุกต์จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมประชาธิปไตยของปธาน สุวรรณมงคล (2547, น. 7-8) และ จุมพล หนิมพาณิช (2543, น. 44-45) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมด้านการเลือกตั้ง ด้านการส่งเสริมด้านรับฟังความคิดเห็น ด้านการส่งเสริมด้านความรู้ให้กับประชาชน และด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกโดยเปรียบเทียบ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ประเด็น	หมู่ที่ 3 บ้านดอนมะกอก		หมู่ที่ 8 บ้านโครงการพัฒนา	
	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับความคิดเห็น
1. การส่งเสริมด้านการเลือกตั้ง	3.86	มาก	3.87	มาก
2. การส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็น	3.70	มาก	3.92	มาก
3. การส่งเสริมด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน	3.23	ปานกลาง	3.43	มาก
4. การส่งเสริมด้านความเข้มแข็งของชุมชน	3.54	มาก	3.75	มาก

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นการส่งเสริมการเลือกตั้งของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 อยู่ในระดับมาก การส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็นของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนของหมู่ที่ 3 ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางและหมู่ที่ 8 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และการส่งเสริมด้านความเข้มแข็งของประชาชนของหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 มีการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชนอยู่ในระดับเดียวกัน ยกเว้นการส่งเสริมความรู้ซึ่งในหมู่ที่ 8 จะส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนมากกว่า

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็น	หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 8	
	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ระดับความคิดเห็น
1. การส่งเสริมด้านการเลือกตั้ง	3.87	มาก
2. การส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็น	3.81	มาก
3. การส่งเสริมด้านการให้ความรู้แก่ประชาชน	3.33	ปานกลาง
4. การส่งเสริมด้านความเข้มแข็งของชุมชน	3.54	มาก

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2 บทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในหมู่ที่3 และหมู่ที่ 8 แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมด้านการเลือกตั้ง, การส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็นและการส่งเสริมด้านความเข้มแข็งของประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก การส่งเสริมด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากซึ่งได้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวน 8 คน ในพื้นที่ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลการวิจัยโดยสรุป ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการเลือกตั้ง พบว่า เมื่อมีการเลือกตั้ง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีการประชาสัมพันธ์โดยการพูดเสียงตามสาย และมีคณะกรรมการหมู่บ้านแต่ละหมู่ออกมาประกาศ โดยอธิบายรายละเอียดในเรื่องของ วัน เวลา สถานที่ และจัดทำหนังสือมาให้แต่ละบ้านเพื่อให้ทราบถึงหมายเลขของแต่คนในชุมชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง มีการรณรงค์ติดป้ายประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้คนในชุมชนส่วนมากให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น จึงทำให้ในปัจจุบันคนส่วนมากเข้าใจในเรื่องของการเลือกตั้ง

ด้านการส่งเสริมการรับฟังความคิดเห็น พบว่า ในการสร้างการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนแต่ละหมู่บ้าน จะมีการจัดการประชุมโดยมีคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน คณะกรรมการจะเลือกจากคนในหมู่บ้านเอง ประกอบด้วย ประธาน และคณะกรรมการ 3 คน คณะกรรมการจะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นว่าปัจจุบันชุมชนมีปัญหาอะไร ต้องการให้แก้ไขอะไรในชุมชน และต้องการพัฒนาอะไร เมื่อได้ปัญหาทั้งหมดแล้ว คณะกรรมการก็จะนำปัญหาเหล่านั้นมาจัดระบบว่าปัญหาไหนสำคัญที่สุดที่ควรแก้ไขก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงชี้แจงให้คนในชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญที่ต้องแก้ไขปัญหานี้ก่อนปัญหาอื่นๆ แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับการยินยอมของคนในชุมชน คือ การลงคะแนนเสียงโดยใช้เสียงข้างมากเป็นหลัก และหากมีการร้องทุกข์สิ่งแรกที่ผู้นำชุมชนทำ คือ เรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหา ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการประชุมในเดือนละหนึ่งครั้งแล้วจึงนำไปเข้าระดับตำบล ซึ่งเป็นอีกเวทีหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนสามารถร้องทุกข์ได้ อีกทั้งมีการประชุมในระดับตำบล ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ ในการประชุมผู้ใหญ่บ้านนั้นจะหมุนเวียนเปลี่ยนสถานที่ในการประชุมไปเรื่อยๆ โดยจะประชุมให้ครบทุกหมู่บ้านเพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและผู้นำชุมชน

ด้านการส่งเสริมด้านความรู้ให้กับประชาชน พบว่า ปัญหาสำคัญคือชุมชนยังไม่มีศูนย์การเรียนรู้ให้กับประชาชนในชุมชนอย่างเพียงพอ การเสริมสร้างความรู้ให้กับคนในชุมชน มีหนังสือพิมพ์ วารสาร และตำราต่างๆให้กับคนในชุมชนได้อ่าน แต่เอกสารดังกล่าว เช่น การจัดส่งหนังสือพิมพ์ไม่มีการส่งอย่างต่อเนื่อง แต่ถึงอย่างไรทางชุมชนได้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างองค์กร โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนา เผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพ ถูกต้อง ทั้งสื่อ ให้สามารถกระจายเข้าถึงคนในชุมชนต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และกว้างขวาง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความรู้ทางเสียงตามสาย เพื่อให้คนในชุมชนทุกคนได้รับฟังข่าวสาร บางครั้งมีการจัดอบรมโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่คนในชุมชนที่ต้องการความรู้ในด้านต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้ เพื่อที่คนในชุมชนจะได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงการส่งเสริมให้องค์กรทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทของบ้าน วัด และโรงเรียน แต่การดำเนินการเรื่องการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ยังคงเป็นไปไม่เต็มที่เท่าที่ควร เนื่องจากการจัดหาวิทยากรในแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจึงทำให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปอย่างล่าช้า และมีประสงค์ขอความร่วมมือจากนักศึกษาและมหาวิทยาลัยในการจัดอบรมให้แก่คนในหมู่บ้าน เช่น จัดอบรมให้ความรู้ประชาชนในเรื่องการบริหารจัดการท้องถิ่น ตลอดจนการจัดหาวิทยากรที่จะมาสอนอาชีพให้แก่คนในชุมชน

ด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการสร้างกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สหกรณ์ โคนม กลุ่มดอกไม้จันทน์ กองทุนหมู่บ้าน จะมีคณะกรรมการมาชี้แจงให้ชาวบ้านได้รับรู้ในเรื่องของ รายรับ-รายจ่าย กองทุนชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีการจัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีการจัดกีฬาช่วงปีใหม่ สงกรานต์ มีการจัดกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดด้วย และยังได้รับเงินทุนสนับสนุนจากพระบาทสมเด็จราชินีนาถมามอบให้กับหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมการป้องกันยาเสพติด ในแง่ของชุมชนเข้มแข็งในตำบลสามพระยาจะอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 6 ซึ่งมีกองทุนหมู่บ้านที่พัฒนาขึ้นโดยมีสถาบันการเงินของตนเองภายใต้การสนับสนุนของธนาคารออมสิน คล้ายๆ กับการเปิดธนาคารย่อยๆในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มกองทุนที่มีความเข้มแข็งมาก และมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เช่น กีฬาของหมู่บ้าน รวมทั้งจัดกิจกรรมต่างๆ ช่วงเทศกาล เช่น วันพ่อ วันแม่ และผู้นำชุมชนยังมีโครงการที่จะจัดทำกลุ่มอาชีพอื่นอีก คือ ทำขนมพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไปจากจังหวัดเพชรบุรี การจัดกิจกรรมร่วมกันดังกล่าวนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเข้มแข็งของชุมชนและยังเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม มีผู้ตอบแบบสอบถามบางรายต้องการให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทเพิ่มในการมีการจัดระบบสหกรณ์ของหมู่บ้านใหม่ เนื่องจากมีชาวบ้านกู้เงินสหกรณ์ไปใช้ แต่ไม่ส่งเงินตามที่กำหนดไว้ทำให้ชาวบ้านรายต่อไปไม่สามารถกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์อาจจะถูกปิดลงในที่สุด

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งได้แก่ ผู้นำทางทางศาสนาทั้งพุทธและมุสลิม (โต๊ะอิหม่ามและ เจ้าอาวาสวัดช้างแทงกระจาด) ไม่พบว่ามีบทบาทในเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยมากนัก นอกจากการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในชุมชนดำเนินวิถีชีวิตโดยไม่ขัดต่อหลักการทางศาสนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย บทบาทของผู้นำในการส่งเสริมประชาธิปไตยในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

<u>ด้านการส่งเสริมด้านการเลือกตั้ง</u> พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในด้านการเลือกตั้งโดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนว่ามีการส่งเสริม ให้ประชาชนไปเลือกตั้ง โดยมีการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ แจ้งสิทธิในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังจัดเวทีในการหาเสียงและมีความโปร่งใสสามารถให้คนในชุมชนเข้าตรวจสอบได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนในการพัฒนาประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

<u>การส่งเสริมด้านการรับฟังความคิดเห็น</u> พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในด้านการรับฟังความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนว่ามีการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น โดยมีการจัดประชุมชาวบ้าน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อเรียกร้อง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ทำให้คนในชุมชนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในการเสนอปัญหาและแก้ไขปัญหาไปพร้อมกับผู้นำชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

<u>การส่งเสริมด้านความรู้ให้แก่ประชาชน</u> พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในด้านการส่งเสริมความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน เนื่องจากยังไม่มีการสร้างหอสมุดประจำหมู่บ้าน มีเพียงห้องสมุดภายในโรงเรียน ถึงแม้จะมีการจัดสถานที่ให้ประชาชนได้อ่านหนังสือพิมพ์ แต่การจัดส่งหนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ ไม่ได้มีการส่งอย่างต่อเนื่องทุกวัน การจัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างความรู้โดยวิทยากรภายนอกก็ยังมีไม่มากนัก ในแง่นี้ ผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทเพิ่มเติมในด้านการส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนให้ได้รับได้รับการพัฒนาต่อไป

<u>การส่งเสริมด้านความเข้มแข็งให้กับชุมชน</u> พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนว่า ในแต่ละหมู่บ้านมีการส่งเสริมการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เช่น สหกรณ์โคนม กลุ่มอาชีพทำดอกไม้จันทน์ เครดิตยูเนียน เป็นต้น ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ อีกทั้งยังส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนได้เชื่อมความสัมพันธ์กัน ในด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาชน โดยกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งต่างๆ จะช่วยทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดี คิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขสวัสดิ์ วงศ์เดชะ (2552) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับรากหญ้า กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ซึ่งพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมประชาธิปไตย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ได้แก่ บทบาทด้านการเลือกตั้ง บทบาทด้านให้การเรียนรู้ทางการเมือง บทบาทด้านการมีส่วนร่วม บทบาทด้านการรวบรวมและแสดงออกถึงผลประโยชน์ และบทบาทด้านการสื่อสารทางการเมือง และปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่ ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ไม่มีการตรวจสอบการติดตามการประเมินผลอย่างจริงจัง มีการเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ น้อย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะสำคัญ คือ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนเพิ่มเติม อาจอยู่ในรูปแบบการสร้างห้องสมุดประจำชุมชน เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้คนในชุมชน ซึ่งจากแบบสอบถามปรากฏความเห็นอยู่ในระดับน้อย ลำดับต่อมา คือ ด้านการส่งเสริมการเลือกตั้ง สมควรควรมีการจัดเวทีหาเสียงของผู้ลงสมัครเลือกตั้ง เพื่อให้คนในชุมชนได้รับรู้ถึงนโยบายของผู้ลงสมัครมากขึ้นและสามารถเข้าถึงและตรวจสอบการทำงานในทุกขั้นตอนของผู้นำชุมชนให้มากกว่านี้ รวมถึงในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ ที่จำเป็นต้องสร้างช่องทางและสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ และการเรียนรู้ร่วมกัน

ระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน ซึ่งจากแบบสอบถามมีระดับความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาจสรุปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนได้ ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้และการปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตย เพิ่มช่องทางที่หลากหลายที่สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช้เฉพาะการไปเลือกตั้งเท่านั้น ให้รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น อาทิ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ หรือการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่น รวมถึงการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานด้วย

2. ผู้นำชุมชนควรมีกิจกรรมเพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชนทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีการติดต่อสื่อสารที่ง่ายและสะดวก คอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือคนในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้คนในชุมชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนที่แท้จริงสำหรับการนำไปใช้พัฒนาท้องถิ่นต่อไป

5. ผู้นำชุมชนควรยึดถือหลักของความสมัครใจเพื่อให้คนในชุมชนได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจและเต็มใจที่จะทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป สมควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นๆ ที่ผู้นำชุมชนประสบความสำเร็จในการส่งเสริมประชาธิปไตย หรือชุมชนที่ได้รับรางวัลชุมชนเข้มแข็งหรือรางวัลต่างๆในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อทราบถึงการทำงานของผู้นำชุมชนว่ามีบทบาทอย่างไรต่อการทำให้ชุมชนนั้นๆ รวมทั้งขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนเพิ่มเติม โดยเฉพาะผู้นำที่ไม่เป็นทางการ อันได้แก่ ผู้นำประชาคม ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน ผู้นำในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้มากกว่ากลุ่มผู้นำทางศาสนา ซึ่งพบว่ามีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยไม่มากนัก รวมทั้งอาจศึกษาในเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัจจัยความแตกต่างทางด้านศาสนาว่าส่งผลต่อการรับรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ เนื่องจากในเขตตำบลสามพระยามีทั้งชุมชนพุทธและมุสลิมขนาดใหญ่ ซึ่งแต่ละชุมชนศาสนามีความคิด ความเชื่อที่ความแตกต่าง ซึ่งอาจได้ผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามพระยา, ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, อิหม่ามมัสยิดนุรุ้ลเอี้ยะซาน และเจ้าอาวาสวัดช้างแทงกระจาด และผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2548). **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมิติใหม่ในอนาคต.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

โกวิทย์ พวงงาม. (2551). **การปกครองท้องถิ่นไทย ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิดและหลักการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

จุมพล หนิมพานิช และคณะ. (2543). **การเมืองการปกครองระดับหมู่บ้าน.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

ดำรง สุนทรศารทูล และคณะ. (2545). **บทบาทและสถานภาพของผู้นำระดับตำบลหมู่บ้าน.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2547). **การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สุขสวัสดิ์ วงศ์เตชะ. (2552). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล กับการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับรากหญ้า: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การสืบทอดและสร้างสรรค์บทพรรณนาในลิลิตพงศาวดารเหนือ
The succession and creation of description in Lilit Pongsawaden Neua

ธีรพัฒน์ พูลทอง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author email: Tirapat_poolthong@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์การสืบทอดและสร้างสรรค์บทพรรณนาในลิลิตพงศาวดารเหนือเกี่ยวกับบทพรรณนากระบวนทัพและบทพรรณนาธรรมชาติ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ไม่ปรากฏในพงศาวดารเหนือ โดยกวีได้หยิบยกมาแทรกไว้ในตอนต่างๆ ของเรื่อง แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบทพรรณนาที่กวีนำมาจากผลงานของกวีชั้นครู และอีกส่วนหนึ่งเป็นบทพรรณนาที่กวีสร้างสรรค์ขึ้นเอง ซึ่งแสดงให้เห็นรสนิยมทางวรรณศิลป์ที่มีต่อผลงานวรรณคดีของกวีชั้นครูและทำให้เห็นความสามารถด้านกวีนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

คำสำคัญ : การสืบทอดและสร้างสรรค์ บทพรรณนา ลิลิต พงศาวดารเหนือ

Abstract

This thesis aims at analyzing the succession and creation of the Description in Lilit Pongsawaden Neua Annals of the Description of battalion procession, and the descriptive nature. This is content that does not appear in Pongsawaden Neua. The poet has put forward inserted in various episodes of the story is divided into two parts: the poem is a narrative taken from the works of poet laureate Another part of the Description of poetry created by himself. This suggests that the art of literature tastes literary works of poets, laureate and showed talent for poetry of Supreme Patriarch His Royal Highness Prince Pavares Variyalongkorn’s.

keywords : the succession and creation, description, Lilit, Pongsawaden Neua

บทนำ

ลิลิตพงศาวดารเหนือ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๓ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเนื้อหากล่าวถึงกำเนิดพระร่วงและการสร้างพระพุทธรูปสำคัญ ๓ องค์ คือพระชินศรี พระศาสดา และพระชินราช โดยผสมผสานกับเนื้อหาที่ไม่ได้มาจากพงศาวดารเหนือ ได้แก่ วรรณกรรมคำสอน ตำรา บทพรรณนา บทนิราศ และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่า ลิลิตเรื่องนี้เป็นงานกวีนิพนธ์ที่มีสหวิทยาการเพราะกวีได้เลือกนำเรื่องเก่าจากงานเขียนของกวีชั้นครูมารวบรวมผสมกันไว้

ในบทความนี้มุ่งกล่าวเฉพาะบทพรรณนาซึ่งปรากฏอยู่หลายตอนในลิลิตพงศาวดารเหนือ เนื่องจากเป็นบทที่กวีมักแต่ง “อวดฝีมือ” อย่างมาก มุ่งเน้นให้เกิดแง่งามทั้งถ้อยคำและความหมาย ซึ่งอาจสร้างขึ้นจากความซับซ้อนทาง ฉันทลักษณ์ การสรรคำ และความเปรียบ โดยเฉพาะในบทพรรณนาธรรมชาตินั้น กวีชั้นครูแต่ก่อนมักเน้นความไพเราะยิ่งกว่าความสมจริง ดังที่ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (๒๕๑๔) กล่าวว่า “คนไทยสนใจกับการพรรณนาธรรมชาติมาก และไม่ค่อยติดใจในข้อความที่ว่าธรรมชาติที่พรรณนาในวรรณคดีจะคล้ายหรือเป็นไปตามทำนองของธรรมชาติจริงหรือไม่ เอาใจใส่ความไพเราะตามจินตนาการของแต่ละบุคคล และพึงพอใจมากกับมโนภาพที่กวีวาดให้สมใจตน” ทั้งนี้ กวีแต่ละท่านย่อมมีลีลาในการประพันธ์บทพรรณนาแตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมบทพรรณนาซึ่งปรากฏอยู่ในลิลิตพงศาวดารเหนือ ดังนี้

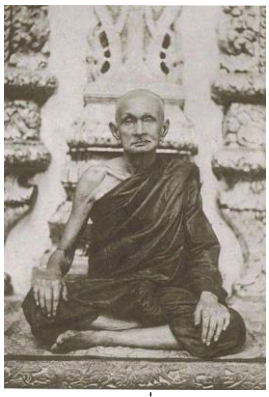

ภาพที่ ๑ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (ที่มา: วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (๒๕๕๗))

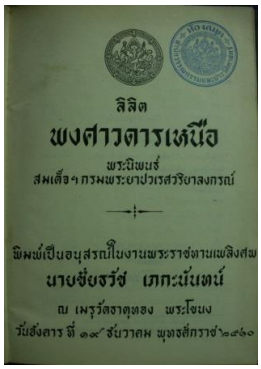

ภาพที่ ๒ หน้าปกหนังสือลิลิตพงศาวดารเหนือ (ที่มา: สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (๒๕๑๐))

บทพรรณนาในลิลิตพงศาวดารเหนือ: การสืบทอดและสร้างสรรค์

บทพรรณนาในลิลิตพงศาวดารเหนือ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ บทพรรณนาที่ยกมาจากผลงานกวีชั้นครู และบทพรรณนาสำนวนของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ มีดังนี้

๑. บทพรรณนาที่ยกมาจากผลงานของกวีชั้นครู ได้แก่ ลิลิตพระลอ และลิลิตตะเลงพ่าย

๑.๑ บทพรรณนาจากลิลิตพระลอ ปรากฏในลิลิตพงศาวดารเหนือ ๓ ช่วง ช่วงแรกคือเหตุการณ์ตอนพระร่วงอรุณราชกุมารเสด็จกลับจากเมืองกรุงจีน มีบทพรรณนา ได้แก่ พรรณนาชมพลธงพลม้า พรรณนาชมพวกพลเดินเท้า และพรรณนาชมเครื่องราชูปโภค ซึ่งมีตัวอย่าง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๓๓-๓๔) ดังนี้

> ธงน่าเดินนำพล ธงโบกบนสัญญา เคลื่อนพลคลาโดยด่วน ท่วนทุกหมู่ทุกหมวด ขุนดำรวจสารวัด จัดแจงเดอรคู่เคียง ม้าเดอรเรียงเดอรราย ขยายระยะโดยควร นายถือทวนหมายมาด ภู่แดงดาษปลิวปลาย สพายแล่งศรมหิมา เครื่องอาชายรรยง งามบรรจงเพริศแพร้ว ล้วนแก้วก่องแกมมาศ อัศวชาติสินธพ แลเลิศลบเผ่นผยอง ลองเชิงร้องเครงครื้น สู้เศิกยืนลิ่วลี่ นายขับรี่เข้มแขง ล้วนตำแหน่งยศเจ้าหล้า ขุนม้าหมื่นม้าครัน พันม้านายม้ามาก ...
>
> แลพวกพลยรรยง ธงนำพลยะยับ คับกองร้อยกองพัน แห่กองกันกองแล่น แห่แหนแน่นขุนหมื่น ดูระรื่นมหิมา คณะนาไปสล้าง พวกพลด้างพลดาบ พลกำสาบธนู ดูพลหอกพลห้าว ดูพลง้าวพลงาม พลเขนตามเสโล โตมรสลอนปืนไฟ ย่อมพลไกรโอ่อ่า งามสง่าพรรณราย ไพร่เดอรนายเดอรดับ ... นายแวงแหล่เหลือหลาย นายแวงซ้ายแวงขวา นายแวงหน้าแวงหลัง แวงจัตุลังคบาท รักษาราชนฤบดี นายแวงสี่ตีนช้าง ข้างพระคชกรรกง แวงองครักษดำรวจกวดขันแหนแห่ห้อม ...
>
> ดูดาษกลิ้งกลดพรรณราย บดชุมสายพรายพรรณ มยุรฉัตรชั้นเพราพริ้งเพริศ กันชิงเฉิดตรูตาโลกย์ พัชโบกพัชจ่ามร พัชภูธรยะยาบ สองตราบข้างยะยับ ประดับกระษัตริยกำนรร เฉิดฉันโภคพิพิธ ราชยานวิจิตรเก้าอี้ บรู้กี้หมู่สังกัด

... ยรรยงศับทไกรเกรียง เสียงแตรสังขพาทย์ฆ้อง กึกก้องเสทือนธรณิน ไทยธิบดินทร์ลีลา มีมหิมาอาจองค์ ดูยรรยงยิ่งแท้ ชนในไตรโลกย์แล้ ไป่ได้เทียมถึง แลนา

บทพรรณนาที่ยกมาจากผลงานกวีชั้นครูในตัวอย่างนี้ ตรงกับลิลิตพระลอบทที่ ๒๒๘-๒๓๐ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๑)

ช่วงที่สอง คือ เหตุการณ์หลังสงครามระหว่างเชียงแสนกับสัชชนาไลย เมื่อพระพสุทธ ราชายกธิดาถวายพระธรรมไตรปิฎก และพระพระธรรมไตรปิฎกเสด็จกลับเชียงแสน กวียกตัวบทจากลิลิตพระลอ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐) มาแทรกไว้ดังนี้

เสียงโนรีสาลิกา สัตวาฝูงดุเหว่า แขกเต้าเคล้าคลิ้งโคลง นกเอี้ยงโองคู่เคียง เสียงแซ้งแซวภูรโดก โคกม้าม่ายนางนวน กระสาสรวลกระสัน กางเขนผันแผ่แพน แอ่นออกจอกจิบกด ขุนยูงชดขนฟ้อน กระหย่อนหาง ฟฟ่าย นางยูงร่ายรอบเฝ้า ทรายทองเคล้าคู่เคียง ระมั่งเมียงม่ายคู่ เกลื่อนกล่นอยู่คคล่ำ บรู้กี้สำกี้สาร เหนตระการ สรนุกนิ์ จริว จราวซุกจรจรัล บรู้กี้พรรณ์ฝูงปลา นกหกดาดาษอยู่ หงษเหิรสู่สระสรง เปดน้ำลงลอยล่อง ทุงทองท่องจรจรัล จากพรากพรรณ์ฟูมฟอง คับแคครองคู่หว้าย ดอกบัวผ้ายจับบัว ภะมรมัวเมาซราบ อาบลอองเกสร สลอนบุษบาบาน ตระการดอกบัวแดง แฝงบัวขาวคลี่คล้อย สร้อยสัตบรรบงกช รรวยรศกลิ่นจงกล นิโลศบลโกมุท อุบลบุศบัวเผื่อน ฉลับ ป่ากลัวกลับกลายสรนุกนิ์ สำราญศุขเปรมปรี ขับดำรีผาดผัง เชียงแสนนั่งเหนืออาศน์ ชมประพาษหมู่ไม้ เกษม สำราญจิตรไท้ ต่ายเต้ามาตาม มรรคา

ข้อความข้างต้นตรงกับลิลิตพระลอบทที่ ๘๙ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๑) เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาในตอนดังกล่าว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่พระพสุทธราชากษัตริย์เมืองสัชชนาไลยยกพระนางประทุมซึ่งเป็นพระธิดา ให้กับพระเจ้าธรรมไตรปิฎกกษัตริย์เมืองเชียงแสน ขณะเมื่อพระนางประทุมเสด็จออกจากเมืองสัชชนาไลยทรงพิลาปคร่ำครวญยิ่งนัก แต่เมื่อเดินทางถึงกลางป่าพระเจ้าธรรมไตรปิฎกก็ปลอบพระนางประทุมและชวนชมนก โดยกวีทรงปรับเนื้อหาตอนท้ายเสียใหม่ จากเดิมที่ลิลิตพระลอกล่าวว่า “...ป่ากลัวกลับกลายสรนุก สำราญสุขเปรมปรีดิ์ ขับดำรีผาดผัง ถึงวังใกล้ปราสาท รับขวัญราชธิดา ขวัญสองมาสมสู่ อยู่กับองค์อ่อนไท้ ไฟแดดอย่ารู้ไหม้ ไข้อย่ารู้ถึงแม่เลย” มาเป็นข้อความว่า “...ป่ากลัวกลับกลายสรนุกนิ์ สำราญศุขเปรมปรี ขับดำรีผาดผัง เชียงแสนนั่งเหนืออาศน์ ชมประพาษหมู่ไม้ เกษมสำราญจิตรไท้ ต่ายเต้ามาตาม มรรคา” นับว่ากวีปรับข้อความได้สอดคล้องและเหมาะสมกับเรื่องราวในพงศาวดารเหนืออย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นตอนที่ปรากฏตัวละครคู่พระกับนางกำลังปลอบโยนกัน ซึ่งสัมพันธ์กับฉากที่พระเจ้าธรรมไตรปิฎกกำลังชี้ชวนให้นางอันเป็นที่รักได้ชมนกชนิดต่างๆ ที่อยู่ด้วยกันเป็นคู่ๆ ซ้ำยังกล่าวถึงบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนทรวงอกทั้งคู่ของนาง กับภมร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนตัวละครชาย หากตีความหมายโดยนัยของข้อความที่ว่า “ดอกบัวผ้ายจับบัว ภะมรมัวเมาซราบ อาบลอองเกสร... ป่ากลัวกลับกลายสรนุกนิ์ สำราญศุขเปรมปรี” ย่อมแสดงความใกล้ชิดสุขสมของตัวละครพระนางคู่นี้ได้อย่างงดงามไม่น้อย

ช่วงที่สาม คือ เหตุการณ์ที่พระเจ้าธรรมไตรปิฎกเสด็จจากเมืองพิษณุโลกมายังเมืองเชียงแสนหลังจากสมโภชพระอารามและพระพุทธรูปสำคัญ ๓ องค์ กวีทรงแทรกบทพรรณนา ได้แก่ บทพรรณนาชมนก บทพรรณนาชมสัตว์จตุบาท และบทพรรณนาชมไม้ต่างๆ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๑๑๘-๑๑๙) มีตัวอย่างดังนี้

กวีทรงดัดแปลงร่ายชมนกในเรื่องพระลอ จากวรรคแรกที่ว่า “พระลอเสด็จลีลา” มาเป็น “ท้าวเชียงแสนลีลา” เพื่อให้สอดคล้องกับตัวละครของเรื่องพงศาวดารเหนือ ความว่า

ท้าวเชียงแสนลีลา ชมพฤกษาหลายหลาก สองปรากข้างแถวทาง ยางจับยางชมฝูง ยูงจับยูงยั่วเย้า เปล้าจับเปล้าแปลกหมู่ กระสาสู่กระสัง รังเรียงรังรังนาน ไก่คลานไต่หงอนไก่ ไผ่จับไผ่คู่คลอ ตอดตอจับไม้ตอด คับคาลอดพงคา คล้าคลาจงจับคล้า หว้าจับหว้าลอดแล คับแคจับแคป่า ดอกบัวล่าชมบัว กระวังนัวกระเวนดง ช่างทองลงจับทองยั้ว แขกเต้าตั้วเต้าแขก ไต่ไม้แมกไปมา บรู้กี้คณาชมผู้ ชมวิหกเหอรรู้ เรียกร้องหากัน

กาจับกาฝากต้น	ตุมกา
กาลอดมูลกามา	ร่อนร้อง
เพกาปกกาลา	กาจับ
กาเหว่าเหนกาจ้อง	หลบเลี้ยวกาหลง
ตาเสือเสือผาดผ้าย	หนีทาง
กวางแนบหูกวางกวาง	ฟิดเร้น
ช้างน้าวหมู่บงทราง	ซ่อนอยู่
ช้างลอดอ้อยช้างเหล้น	ป่าลี้ลับดง
ลางลิงลางลอดไม้	ลางลิง
แลลูกลิงลงชิง	ลูกไม้

ลิงลมไล่ลมติง ลิงโลด หนีนา
แลลูกลิงลางไหล้ ลอดเลี้ยวลางลิง

หวดเหียงหาดแหนหัน จันท์จวงจันท์แจงจิก ปริงปรงปริกปรูปราง คุยแคคางค้อเค็จ หมู่ไม้เพลดไม้พลอง หมู่ไม้ฟองไม่ไฟ ไม้ไผ่ไพลไม้โพ ไม้ตโกตกู ไม้ลำพูลำแพง หมู่ไม้แดงไม้ดัน ไม้สมพันสารภี ไม้นนทรีทรบูน คูนกำคูนกำยาน ไม้พิมานเขลงขลาย ไม้กำจายกะจับบก ไม้กะทกรกสักสน วิวนาฏลหมู่ไม้ กล่าวแต่ที่จำได้ อื่นนั้นยังเหลือ

แลนา

บทพรรณนาที่ยกมาจากผลงานกวีชั้นครูในตัวอย่างนี้ ตรงกับลิลิตพระลอบทที่ ๒๕๘-๒๖๒ (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๑: ๗๐-๗๒)

๑.๒ บทพรรณนาจากลิลิตตะเลงพ่าย ได้แก่ บทพรรณนาชมช้างพระที่นั่ง พรรณนาชมจตุรงค์สี่หมู่ พรรณนาชมพลม้า และพรรณนาชมพลเดินท้าว ยกตัวอย่าง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๖๗-๗๐) ดังนี้

ไอยราฤทธิ์เลิศล้ำ ฤๅดิน
ดูดั่งพาหนอินทร์ เอี่ยมฟ้า
อาจค้ำคชอรินทร์ รอนชีพ
ชาญศึกฮึกหาญกล้า กลั่นแกล้วกลางสมร

หัษฎาภรณพรรณราย พรายข่ายตรองทองแกม แนมภู่พราวดาวมาศ รัตคนคาดควรชม ชรองหางสมสรวมเทรอด วะไลยเลอศสอดพลุก สุกสุพรรณโอ่อ่า ขุนคองำขอคำ ควาญประจำเกี่ยวท้าย ขับคชย้ายเยื้องยาตร จตุรังคบาทสี่ตน ล้วนขุนพลสามรรถ พิศจรูญจรัสพรายแพร้ว มยุรฉัตรแก้วชุมสาย อภิรุมรายเรืองรอง กรรเชิงทองเถือกเนตร บงงพระสุริเยศยรรยง กลิ้งกรดทรงพันแสง บังแทรกแซงหว่างฉัตร จามรพัดรำพาย ธงชายปลายปลิวยับสรับแสนญาดาดาษ [...]

มากมวนเมอลหมู่ด้าง ดาษดา
กรรแทรกแทรงซ้ายขวา พรั่งพร้อม
คชค้ำค่ายพังคา โคดแล่น
โจมจับขับเดอรห้อม แห่ท้าวจากสถาน

สำแสะหาญห้าวฮึก ล้วนแสะศึกแสะทรง พงษสินธพพาชี สีแดงคำขำเขียว ลางกระเลียวหลายหลาก มากม้าผ่านมาแซม แกมม้าขาวม้าฟ่าย รายเรียงเคียงแข่งคู่ ครบเจ็ดหมู่เจ็ดพงษ อลงกฎเครื่องม้า ตาบติดหน้าพรรณราย ผูกภู่พรายสายง่อง ถ่องสายถือดูเพรา สายเหาเนาหน่วงหลัง โกลนพนังยรรยง อานบรรจงบรรเจอด พานหน้าเพรอศดาวราย พานท้ายพรายดาวเรียง เพียงม้าแมนม้าเมฆ พิศฉายเฉกอาภรณ์ [...]

ตุรงค์เรืองฤทธิ์ห้าว เหจผยอง
หาญพยศลำพอง ผาดผ้าย
เผ่นผกหกเหอรคนอง ขนัดแน่น
ขนาบพยุหคชย้าย ย่างน้อยดำเนอร

เมอลหมู่พลบทจร สรวมอาภรณไพรจิตร พิศหลายเพศหลายพวก สรวมเสื้อหมวก พรรภก สีหม่นหมึกม่วงเมฆชมภูเฉกฉาดแสง ขาวเขียวแดงดูดาษ ถือสรรพสาตราวุธ เครื่องพิยุทธยรรยง พิศพลธงมากมวญ พิศพลทวนมากหมู่ พลดาบคู่สามรรถ พลหอกซัดสามารถ ดาษพลโล่แลสระพรั่ง [...]

ด่วนเดอรโดยโขลนทวาร พวกพลหาญแห่หน้า
ล้วนทแกล้วทกล้า กลาดกลุ้มเกลื่อนสถล มารคนา

บทพรรณนาที่ยกมาจากผลงานกวีชั้นครูในตัวอย่างนี้ ตรงกับลิลิตตะเลงพ่ายบทที่ ๓๕-๔๒ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๕๓: ๑๓-๑๘) และในตอนที่พระเจ้าธรรมไตรปิฎกเดินทัพไปตั้งเมืองพิษณุโลก (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๑๐๖-๑๐๗) กวียกบทพรรณนาในลิลิตตะเลงพ่ายมาดังนี้

> **พลางพระดูดงเฌอ** พิศพุ่มเสมอเหมือนฉัตร เปนขนัดเนืองนรรต์ หลายเหล่าพรรณพฤกษา มีนานาไม้แมกหมู่ตระแบกตระบาก หมากตระเบาตระเบียน ตระขบตระเคียนคูกแคสมอสมีแสมม่วงโมก ... มะเกลือมะกล่ำลำไยไตรตรดต่างช้างน้าว ขวิดขวาดขว้าวตะโกตะกู พลับพลวงพลูพลองสล้าง พลางบพิตรเจ้าช้าง **ชื่นชี้ชมดงแลนา**

ร่ายบทนี้เหมือนในลิลิตตะเลงพ่ายบทที่ ๗๗ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๕๓: ๒๘-๒๙) แต่กวีตัดความตอนต้นในตะเลงพ่ายบทนี้ออกไปและปรับข้อความในวรรคสุดท้าย ดังมีข้อความว่า

> พระภูธรถวิลนาง พลางรันทวยรันทด ขุนคอคชหมื่นควาญ ขับคชาธารจรดล ลุดำบลสามสบ ธก็ปรารภรำพึง ถึงพักตร์พาลพธู **พลางพระดูดงเฌอ** ... **ชื่นชี้ชมเดียว**

จะเห็นว่า ข้อความที่กวีตัดและปรับนี้ มีเนื้อหาพรรณนาถึงพระมหาอุปราชาครวญถึงนางสนมผู้เป็นที่รักในเรื่องตะเลงพ่าย ซึ่งไม่เหมาะสมกับอารมณ์และเหตุการณ์สถานที่ของตัวละคร คือ พระเจ้าธรรมไตรปิฎกในเรื่องพงศาวดารเหนือ และข้อความตอนท้ายในบทต่อมาก็มีการปรับเปลี่ยนเช่นกัน กล่าวคือ ในตะเลงพ่ายกล่าวว่า “...มากเมิลหมู่แมกไม้ ถวิลถึงองค์อ่อนไท้ ธิราชร้อนทรวงเสียว อยู่นา” องค์กวีก็ปรับใหม่ว่า “...มากเมอลหมู่แมกไม้ เกษมสำราญจิตรไท้ ธิราชเจ้าเพลิดเพลิน ปรีดา” หรืออีกบทหนึ่งในตะเลงพ่ายกล่าวว่า “พระยอกรก่ายพักตร์ พลางชำลักชำเลือง เนืองนิกรพิหค อเนกนกนานา ... เจื้อยกระแสสำเนียง เสียงระวังไพรพร้อง ร้องระวังไพรพนานต์ ภูบาลชี้ชมเดียว เสียวอุระร้อนเร้า พลางคำนึงหนุ่มเหน้า แน่งเนื้อนวลผจง ใจนา” ก็ทรงปรับว่า “พระทรงเหลียวผินภักตร์ พลางชำลักชำเลือง ... เจื้อยกระแสงสำเนียง เสียงรวังไพรพนานต์ ภูบาลชี้ชมชื่น ฝูงนกตื่นบินร้อง เสียงไพเราะเสนาะก้อง เพรียกพร้องเพลินใจ ในพนม” และอีกบทหนึ่งในตะเลงพ่าย (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๕๓: ๓๘) ว่า

> **นฤบดีดาลรันทด พลางกำสรดกำสรวล ครวญถึงองค์อ่อนไท้ พิศนกไม้ในมารค ดูหลายหลากหลายแหล่ ทวยหาญแห่เป็นขนัด เถือกธวัชปลายปลิว ทิวทวนถ่องท้องฟ้า พู่ระย้าระยับสรรพพลแสะพลสาร แสนพลหาญพลห้อม ล้อม นฤเบศเสด็จดง พลางพระบงจัตุบาท** กลาดมฤครายเรียง ... เหล่าจัตุบททวิบาท ดาษพนัส แนวเนิน **พระบเพลินพิศชื่น ตื่นกมลหวั่นว้า ถวิลถึงนุชหนุ่มหน้า นิ่มเนื้อนวลจันทร์ แม่เอย**

กวีก็ปรับใหม่ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศ วริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๑๐๘-๑๐๙) ว่า

> **ปางพระทรงจัตุบาท** กลาดมฤครายเรียง ... เหล่าจัตุบททวิบาท ดาษพนัศแนวเนอร **พระพิศเพลินจิตรชื่น เหลียวเหลือบคืนลับหน้า สมเดจไทเฟื่องฟ้า ละห้อยเสียใจใคร่ชม**

การปรับตัวบทของกวีชั้นครูในผลงานสร้างสรรค์ใหม่ของกวีดังที่ได้กล่าวมานี้ เป็นกลวิธีปะติดปะต่อเหตุการณ์ในแต่ละช่วงละตอนให้ประสานกันอย่างเหมาะสมกลมกลืน ที่สำคัญคือเพื่อให้สอดคล้องกับอารมณ์ของตัวละครในเรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม องค์กวีได้กล่าวออกตัวไว้ท้ายเรื่อง ถึงความเป็น “มือใหม่” จึงต้องเลือกใช้กลวิธีการดัดแปลงด้วยการ “ต่อ” “ติด” และ “คิดประดิฐเยื้อง” ข้อความจากตัวบทวรรณคดีของกวีชั้นครู (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๑๓๗) ดังที่พระองค์ท่านกล่าวไว้ว่า

> ที่ต่อบติดเกี้ยว กลมประสาน
> มือใหม่ไม่ชำนาญ แบบเบื้อง
> ปราชเหนจักรำคาน เคืองเนตร
> จักคิดประดิฐเยื้อง เหนื่อยต้องตรองเขียน

๒. บทพรรณนาสำนวนของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ได้แก่ บทพรรณนาชมปลา บทพรรณนาชมนก บทพรรณนาชมสัตว์จัตุบาท บทพรรณนาชมไม้ บทพรรณนาชมเขาและสถานที่ ดังนี้

๒.๑ บทพรรณนาชมปลา ซึ่งแต่งด้วยโคลงกระทู้ต้นเสมอ คือ “กระทู้ซ้ำคำในต้นบาททุกบาท อาจเป็นคำเดียว ๒ คำ ๓ คำ หรือ ๔ คำก็ได้” (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘: ๔๖) มีปรากฏตัวอย่าง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๒๕) เช่น

ชมปลานานาเนกล้วน ฝูงปลา
ชมวิหกพฤกษา ป่าไม้
ชมบรรพตเสลา สูงกเผ่น
ชมหาดหอยกรวดไชร้ หนึ่งน้ำเคมเขียว

๒.๒ บทพรรณนาชมนก ซึ่งแต่งด้วยกลบทตรีเพชรประดับ คือ “ทั้ง ๔ บาทใช้คำเดียวกัน ๓ อักษร เรียงจากไม่ใช้รูปวรรณยุกต์ ไปรูปเอกและรูปโทหรืออาจเรียงรูปโทไปหารูปเอกและไม่มีรูป” (กรมศิลปากร, ๒๕๔๘: ๔๙) ตัวอย่าง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๓๕, ๓๖) เช่น

ฝูงขุน**ทองท่องท้อง** เวหา
เตนเต่นเต้นตกสา ขะน้อย
กะ**ทุงทุ่งทุ้ง**ปลา ในฮ่วย ธารแฮ
ยางย่างย้างค้อยค้อย ขยับขึ้นโพยมบน
ฝูงกระ**ทาท่าท้า** ชวนตี
เอี้ยงเอี่ยงเอียงเอนศี ศะขว้ำ
กาง**เขนเข่นเข้น**ฝี ปากเสนาะ
คล้าคล่าคลาด**คล่ำคล้ำ** จับคล้าเคลียคลอ

๒.๓ บทพรรณนาชมสัตว์จัตุบาท (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๓๕, ๑๐๘) เช่น

สารพังพลายมากพ้น คณะนา
ลันดาษกฤนเดาะพา พวกเต้า
กำกวมทุถันมา เปนหมู่
พลายแม่สีดอเข้า แอบไม้ในดง

๒.๔ บทพรรณนาชมไม้ ซึ่งแต่งด้วยกลบทอรรถอักษร คือ เล่นเสียงพยัญชนะเดียวกันทั้ง ๔ บาท โดยจะเล่น ๑ บาทต่อ ๑ เสียงพยัญชนะ หรือเสียงเดียวเล่นทั้ง ๔ บาทก็ได้ ยกตัวอย่าง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๒๖, ๓๘) เช่น

รักรวกเรียงรุ่ยร้อน รุมราง
กอกก่อเกดโกงกาง กุ่มแก้ว
ยอยายาบยูงยาง ยมใหญ่
ตาตุ่มตาดแต่งแต้ว ต่อต้นตูมตาล

โมงโมกหมากเมี่ยงไม้ มูกมัน
จิกจั่นแจงจวงจันท์ จิงจ้อ
โหมหินหิ่งหายหัน เหียงหาด
คุยเคี่ยมคำคูนค้อ คัดเค้าแคเคียน

อีกบทหนึ่ง (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๓๘) แต่งด้วยกลกินนรเก็บบัว คือ เล่นคำซ้ำในวรรคเดียวกัน เช่น

ตขบ**ต**ขาบขว้าว ขวิดขวาด
เตง**มะ**ตูม**มะ**ตาด กล่ำกล้าย
มค่า**ม**ขามหนาด น้อยโหน่ง
มะฝ่อ**มะ**ไฟฝ้าย เงาะงิ้วพังงา

และอีกบทหนึ่ง แต่งด้วยกลโคลงจตุรทิศ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๒๖) ว่า

ป่าหมาก**ป่า**มพร้าว **ป่า**แสม
ป่าสัก**ป่า**สแก **ป่า**ไม้
ป่าข่อย**ป่า**เคี่ยมแค **ป่า**จาก
ป่าแฝก**ป่า**ตไคร้ **ป่า**ตคร้อดงรัง

ซึ่งผูกเป็นกลได้ดังนี้

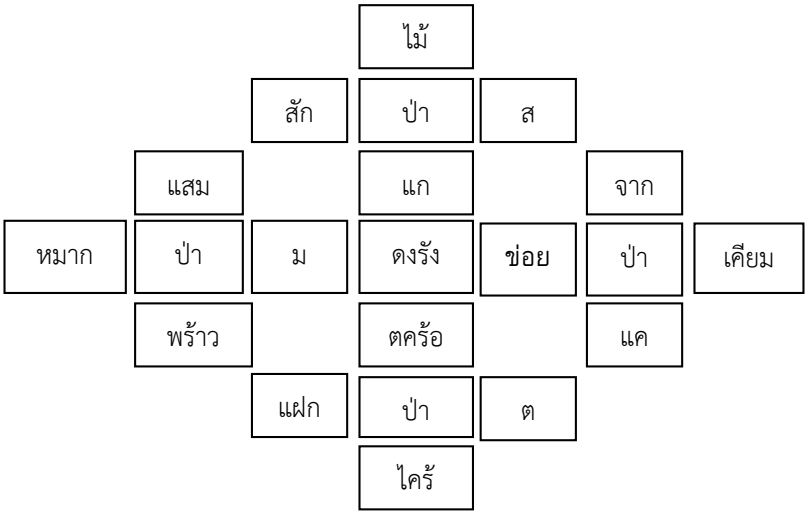

๒.๕ บทพรรณนาชมเขาและสถานที่ ซึ่งเป็นกลบทกระทู้ต้นเสมอ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๕๑๐: ๒๖, ๓๖) เช่น

เขาสมมุขหนึ่งเจ้า ลายประสาน
เขาตะเกียบกุยปราน เพชรน้อย
เขาเลาหมวกเขาถาน ช่องพระ
เขาท่าธงไชย้อย ตรูดไอ้รุกโทน

บางแหลมบางราบพื้น ภูผา
บางชวาบบางเทียมอา กาศแท้
บางแยกแตกยอดปรา กฎส่วน สองเอย
บางแห่งเหมือนคนแล้ สัตว์ร้ายหลายพรรค์

อย่างไรก็ตามการเล่นกลบทและการเล่นคำให้สัมพันธ์กับความนั้น ก็เป็นสิ่งที่มีมาก่อนแล้วในผลงานของกวีชั้นครู เช่นในลิลิตตะเลงพ่าย ตอนพระมหาอุปราชาพรรณนาธรรมชาติ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, ๒๕๕๓: ๓๕-๓๖) ดังนี้

ไก่แก้วคิดคู่แก้ว
แสกยิ่งแสกหฤทัย
นกออกนึกออกไพร
ชมแขกเต้าคู่เต้า
ชมพูพิศพ่างผ้า
นกขมิ้นเหลืองดู
สร้อยทองเทียบสร้อยพธู
แอ่นว่าแอ่นองค์เคล้า
รังนานนึกหนึ่งร้าง
เท้งทูดทูตเท้งสาร
แขวกขวานคู่ขวานราญ
กวักดั่งกวักหัตถ์ร้อง
คับแคเคียงคู่ขุ้ม
เอี้ยงและออกอัญชัน
กระหรอดกระเรียนจรัล
กระจิบกระจาบจ้อง
กระเต็นกระตั้วตื่น
ยูงย่องยอดยูงยล
นกเปล้านกปลีบน
คล่ำคล่ำคลิ้งโคลงคล้าย
กลอยใจ เรียมฤๅ
พี่เศร้า
พลัดแม่ เหมือนฤๅ
แขกน้องนานคืน
ชมพู แม่ฤๅ
ดั่งเจ้า
อ่าอาตม์
พี่เคล้าคลึงสมร
รังนาน
สื่อน้อง
รอนอก เรียมฤๅ
เรียกเจ้าหาหาย
เขาขัน
แซ่ซ้อง
เรียงร่าย อยู่นา
จับไม้เมิลเมียง
แตกคน
โยกย้าย
ปลอมแปลก กันนา
คู่เคล้าคลอเคลีย

สิ่งที่น่าสังเกตจากเนื้อหาระหว่างลิลิตตะเลงพ่ายกับลิลิตพงศาวดารเหนือก็คือ ในลิลิตตะเลงพ่ายนั้น กวีจะเล่นคำพ้องเสียงเพื่อสื่อความถึงห้วงอารมณ์ของตัวละครในขณะนั้น คืออารมณ์ของพระมหาอุปราชาที่ต้องจากนางอันเป็นที่รัก แต่ลิลิตพงศาวดารเหนือมีความแตกต่างเฉพาะ คือเล่นคำพ้องเสียงแต่ไม่ผูกโยงเข้ากับห้วงอารมณ์ของตัวละคร

จะเห็นได้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ทรงชำนาญในการแต่งโคลงอย่างยิ่ง จนถึงขั้นแต่งโคลงกลบทและกลอักษรได้ สิ่งที่น่าสังเกตจากการอ่านบทพรรณนาอย่างพินิจพิเคราะห์ จะเห็นว่าบทชมทั้งหมดที่ปรากฏในลิลิตพงศาวดารเหนือทั้งที่ทรงยกมาจากตัวบทของกวีชั้นครู คือ ลิลิตพระลอกับลิลิตตะเลงพ่าย และที่องค์กวีทรงพระนิพนธ์ขึ้นเอง ล้วนไม่มีความเปรียบที่เป็นอารมณ์รำพันรักของตัวละครเลย กล่าวคือ กวีไม่แทรกบทครวญถึงนางอันเป็นที่รัก เนื้อหาในบทชมโดยส่วนใหญ่เป็นเพียงการนำเอาชื่อของสิ่งต่างๆ ได้แก่ชื่อปลา ชื่อนก ชื่อสัตว์จตุบาท ชื่อต้นไม้ ชื่อภูเขา และชื่อสถานที่มาเรียงปะติดปะต่อกันไว้เท่านั้น ทั้งนี้ เนื้อหาตั้งแต่ตอนพระพสุทธราชรบกับพระเจ้าธรรมไตรปิฎกจนถึงตอนสร้างพระชินศรี พระศาสดา และพระชินราช เป็นเนื้อหาเดียวกับลิลิตพงศาวดารพระพุทธชินราชซึ่งกวีทรงนิพนธ์ไว้ก่อนหน้าที่จะเรียบเรียงเรื่องลิลิตพงศาวดารเหนือ โคลงท้ายเรื่องบทหนึ่งในลิลิตพงศาวดารพระพุทธชินราช แสดงถึงวิธีการสร้างสรรค์ผลงานขององค์กวีผู้นิพนธ์เรื่องนี้ได้อย่างชัดเจน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์, ๒๔๙๔: ๒๗) ดังที่พระองค์ท่านกล่าวไว้ว่า

เตลงเลียนลอราชได้
นี่ก็ศิษย์จอมไท
แปลกกันแต่จิตต์ใจ
ทอนตัดลัดเหลือสิ้น
ฉันใด
คู่นั้น
ชังยิ่ง ผู้หญิงนา
ยกทิ้งหญิงเสีย

แม้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ จะทรงใช้ลิลิตพระลอและลิลิตตะเลงพ่ายเป็น “แม่แบบ” แต่กวีไม่ได้สร้างสรรค์บทพรรณนาในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ผู้แต่งลิลิตพงศาวดารเหนือ มิได้สร้าง ความผูกพันทางอารมณ์หรือการคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รักของตัวละคร เหตุผลสำคัญก็เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ของพระร่วง พระฤทธิ์ พระพสุทธราช และพระเจ้าธรรมไตรปิฎก เป็นปุถุชนมากกว่าพระมหากษัตริย์ผู้เปี่ยมด้วยความกล้าหาญและมีบารมีเหนือบุคคลทั่วไป เช่นเดียวกับสมเด็จพระนเรศวรในลิลิตตะเลงพ่าย และถึงแม้ว่าจะมีบทพรรณนาของพระเจ้าธรรมไตรปิฎกกับพระนางประทุมเทวีก็เป็นภาพของความสุขสมหวังที่ได้ครองคู่อยู่ร่วมกัน ผิดกับภาพของพระมหาอุปราชาที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักด้วยความจำเป็นจำใจ จนถึงกับพรรณนาธรรมชาติออกมาอย่างเศร้าหมองด้วยอารมณ์ถวิลวิโยกโศกครวญเยี่ยงมนุษย์ผู้ยังติดข้องกับบ่วงรัก

ผลการวิจัยและสรุป

ลิลิตพงศาวดารเหนือ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาหลากหลาย ซึ่งเป็นผลมาจากการสืบทอดตัวบทของกวีชั้นครู มีเรื่องพระลอและตะเลงพ่ายเป็น “แม่แบบ”สำคัญโดยเฉพาะเนื้อหาในส่วนที่เป็นบทพรรณนานั้น เห็นชัดว่า ผู้นิพนธ์ทรงคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเนื้อหาในวรรณคดีของกวีชั้นครูกับเหตุการณ์ในเรื่องพงศาวดารเหนือ ทรงใช้กลวิธีดัดแปลงตัดต่อและผสมประสานตัวบทกับเนื้อหาเข้าด้วยกันอย่างแยบยลแนบเนียนไปกับการดำเนินเรื่องและอารมณ์ของตัวละคร ส่วนบทพรรณนาที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์สร้างสรรค์ขึ้นเองนั้น ปรากฏชัดว่ามีลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์ที่แสดงให้เห็นความสามารถด้านการประพันธ์ของพระองค์ กล่าวคือ การแต่งบทพรรณนาโดยใช้กลบทหลายชนิด ได้แก่ โคลงกลบทกระทู้ต้นเสมอ กลบทตรีเพชรประดับ กลบทกินนรเก็บบัว กลบทอรรถอักษร และกลบทโคลงจตุรทิศ ผลแห่งการสืบทอดผลงานของกวีชั้นครูผนวกกับความสามารถด้านการสร้างสรรค์บทประพันธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ดังกล่าว ทำให้ลิลิตพงศาวดารเหนือเป็นผลงานที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางวรรณศิลป์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่สนับสนุน

เอกสารอ้างอิง

ธีรพัฒน์ พูลทอง. (๒๕๕๗). **การศึกษาลักษณะเด่นของลิลิตพงศาวดารเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (๒๕๑๔). “หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย.” ใน **วรรณไวทยากร** (วรรณคดี). กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ปรมานุชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (๒๕๕๓). **ลิลิตตะเลงพ่าย.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสค.

ปวเรศ วริยาลงกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (๒๔๗๔). **พงศาวดารพระพุทธชินราช.** พระนคร: ม.ป.ท. (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นางทับทิม มีชูธน ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาส).

ปวเรศ วริยาลงกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (๒๕๑๐). **ลิลิตพงศาวดารเหนือ.** พระนคร: พระจันทร์. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายชัยธวัช เภกะนันทน์).

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (๒๕๕๗). **สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์** (Online). http://upload.wikimedia.org/wikipedia/th/e/e2/สมเด็จพระมหาสมณเจ้า_กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์.jpg, ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๗.

ศิลปากร, กรม. (๒๕๔๘). **การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โพรดักส์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (๒๕๒๑). **หนังสืออ่านกวีนิพนธ์เรื่องลิลิตพระลอ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ คุรุสภา.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรณีศึกษา บริษัท นิโปร (ประเทศไทย) จำกัด

The relationship between the quality of work life and organizational commitment: A case study of Nipro (Thailand) Co.,Ltd.

ดาวลอย กาญจนมณี เสถียร วรางคณา สามงามตัน* และ บุญฑริกา จำปาดง
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี
corresponding author e-mail: tarika2306@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันของบุคลากรของบริษัทนิโปร (ประเทศไทย) จำกัด โดยทำการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร และทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับความผูกพันของบุคลากร ซึ่งกลุ่มประชากรศึกษาเป็นบุคลากรภายใต้ บริษัทนิโปรฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 367 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(Pearson’s correlation) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผล ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ73) มีอายุระหว่าง 21-30ปี (ร้อยละ48.5) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ47.7) ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายรวมถึงปวช. และ ปวส. (ร้อยละ70) ระยะเวลาการทำงานส่วนมาก3-5ปี (ร้อยละ41.7) และมีเงินเดือน 10,001-15,000 บาท(ร้อยละ47.1) มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.75 ส่วนด้านความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยที่ 3.52 มีระดับความ ผูกพันโดยรวมในระดับเห็นด้วยมาก แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อ องค์กรโดยรวมสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร บุคลากร

Abstract

This research had the purpose to study the relationship between the quality of work life and the organization commitment and the personal factors affecting quality of work life and organization commitment. The sample were 367 people of Nipro(Thailand) company. The instruments were questionnaire and the collected data was analyzed in terms of descriptive statistics for frequency, percentage, means, standard deviations, and Pearson Correlation. The statistically significant was set at 0.01 and SPSS for windows program was used to analyze the data. The result of the study revealed that: The most sample were female, 21-30 years, married, education level high school, mostly time to work 3-5 years and average income between 10,001-15,000bath. quality of work life in a very high level of agreement (3.75) and organization commitment (3.52) level of very high agreement. The relationship between the quality of life and organization commitment had statistically significantly positive correlation at 0.01.

keywords : quality of work life, organization commitment, personal

บทนำ

องค์กรธุรกิจยุคปัจจุบัน มีการเจริญเติบโตของธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจในสายงานเดียวกัน หรือองค์กรธุรกิจที่ต่างสายงานก็ตาม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรแต่ละองค์กร เพราะ “คน” คือปัจจัยที่สำคัญ องค์กรต่างๆจึงต้องตระหนักถึงการสร้างความผูกพันและแรงจูงใจให้กับพนักงานหรือบุคลากรขององค์กร ให้มีความเชื่อมั่นและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นสิ่งที่คนเราจะสามารถทำงานได้อย่าง

เต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุงการเพิ่ม ผลผลิตได้ โดยมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายใน สำหรับปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อมในการทำงานจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขกับการทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (สันติ บางอ้อ, 2540)

นอกจากคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานแล้ว ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อความสำเร็จของงานอีกด้วย บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์การจะไม่ลาออกจากองค์การ และมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความพยายามตั้งใจที่จะพัฒนากระบวนการดำเนินงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ แต่ในทางกลับกันถ้าบุคลากรไม่มีความผูกพันต่อองค์การก็จะทำงานเพียงเพื่อแลกกับค่าตอบแทนเท่านั้น โดยไม่มีความตั้งใจหรือไม่ใช้ความพยายามในการทำงาน เพิกเฉยต่องาน ที่นอกเหนือจากงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพขององค์การลดลงฉะนั้นการสร้างความผูกพันจึงมีความจำเป็นเพื่อจูงใจให้บุคลากรในองค์การเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการทำงานมากยิ่งขึ้น (สมภพ, 2537)

ในองค์กรใดก็ตามที่มีพนักงานและบุคลากรจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นให้กับบุคลากร การบริหารคนอย่างไรที่สามารถสร้างความผูกพันและรักในองค์กร ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษา บริษัท นิโปร (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เป็นบริษัทขนาดใหญ่มีบริษัทแม่อยู่ที่ประเทศญี่ปุ่นส่งขายตลาดทั่วโลกและเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงในการผลิต ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์มากกว่า 20 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 คือ การดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือการเป็นวิจัยเป็นแบบสอบถาม ทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษาสูงสุด, ระยะเวลาการทำงานในองค์กรและระดับเงินเดือน
- ส่วนที่2 ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่
  1. การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
  2. สถานภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ
  3. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน
  4. โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล
  5. การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน
  6. สิทธิของพนักงานและประชาธิปไตยในองค์กร
  7. ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น และ 8.ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม
- ส่วนที่3 ศึกษาความผูกพันต่อองค์กร ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่
  1. การยอมรับองค์กร
  2. การใช้ความสามารถเพื่อองค์กร และ
  3. ความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร

ขั้นตอนที่ 2 คือ การนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ใช้เกณฑ์การแบ่งคะแนนของเบสท์ (Best. 1978:169-175)

ผลการวิจัย

1) ในด้านประชากรศาสตร์ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นพนักงานของบริษัทนิโปร (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 367 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ73) มีอายุระหว่าง21-30ปี (ร้อยละ48.5) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ47.7) ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายรวมถึง ปวช. และ ปวส. (ร้อยละ70) ระยะเวลาการทำงานส่วนมาก3-5ปี (ร้อยละ41.7) และมีเงินเดือน 10,001-15,000บาท(ร้อยละ 47.1)

2) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของ พนักงานบริษัทนิโปร (ประเทศไทย) จำกัด ที่มีต่อด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร พิจารณาดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	Mean	SD	ความหมาย
ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	3.68	0.233	มาก
ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.60	0.214	มาก
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.50	0.299	มาก
ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเอง	3.86	0.315	มาก
ด้านการบูรณาทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	3.98	0.310	มาก
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	4.01	0.360	มาก
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น	3.41	0.350	มาก
ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.95	0.120	มาก
รวม	3.75	0.275	มาก

ตารางที่ 2 แสดงระดับความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย

ความผูกพันต่อองค์กร	Mean	SD	ความหมาย
ด้านการยอมรับองค์กร	3.53	0.362	มาก
ด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กร	3.63	0.382	มาก
ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร	3.40	0.198	ปานกลาง
รวม	3.52	0.314	มาก

3) ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ของระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร พิจารณาดัง ตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคล

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ระยะเวลาการทำงาน	เงินเดือน
	T-test			One-way ANOVA		
ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	0.000*	0.917	0.095	0.300	0.000*	0.000*
ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	0.000*	0.339	0.000*	0.000*	0.000*	0.000*
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	0.526	0.002*	0.340	0.056	0.000*	0.000*
ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเอง	0.273	0.000*	0.702	0.018*	0.000*	0.000*
ด้านการบูรณาทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	0.190	0.127	0.000*	0.735	0.000*	0.000*
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	0.890	0.319	0.000*	0.004*	0.000*	0.000*
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น	0.000*	0.000*	0.033*	0.045*	0.000*	0.000*
ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	0.000*	0.047*	0.014*	0.669	0.000*	0.000*

**ยอมรับ H_1 ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับปัจจัยส่วนบุคคล

ความผูกพันต่อองค์กร	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ระยะเวลาการทำงาน	เงินเดือน
	T-test			One-way ANOVA		
ด้านการยอมรับองค์กร	0.375	0.169	0.000*	0.937	0.001*	0.017*
ด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กร	0.001*	0.000*	0.098	0.571	0.000*	0.000*
ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร	0.016*	0.017*	0.036*	0.007*	0.000*	0.000*

**ยอมรับ H_1 ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0*

4) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร โดยใช้ค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s correlation) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	ความผูกพันต่อองค์กร					
	ด้านการยอมรับองค์กร		ด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กร		ด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กร	
	R	P	R	p	r	P
ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	0.049	0.353	0.265	0.000**	0.312	0.000**
ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	0.364	0.000**	0.238	0.000**	0.292	0.000**
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	0.421	0.000**	0.405	0.000**	0.353	0.000**
ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเอง	0.342	0.000**	0.361	0.000**	0.397	0.000**
ด้านการบูรณาทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	-0.124	0.017	0.105	0.045	0.370	0.000**
ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	0.077	0.141	0.192	0.000**	0.090	0.084
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น	0.485	0.000**	0.654	0.000**	0.389	0.000**
ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	0.105	0.044	-0.158	0.002**	0.055	0.290

**ยอมรับ H_1 ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม พบว่า มีความสัมพันธ์กันในด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กรและด้านความต้องการเป็นสมาชิกในองค์กร ส่วนด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน รวมถึง ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเอง พบว่ามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรในทุกๆด้าน ตามลำดับ ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน พบว่ามีความสัมพันธ์กันเฉพาะด้านความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กรเพียงด้านเดียว ส่วนด้านประชาธิปไตยในองค์กร มีความสัมพันธ์กันในด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กรเพียงด้านเดียวเช่นกัน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตด้านอื่น มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรในทุกด้าน และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับด้านการใช้ความสามารถเพื่อองค์กรเพียงด้านเดียว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์กันกับความผูกพันในองค์กรเชิงบวก ซึ่งแสดงว่า เมื่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสูงจะส่งผลให้ความผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิรินาตย์ กฤษฎาธาร (2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาฝ่ายปฏิบัติการคลังสินค้าการบินไทย บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรในระดับปานกลาง ในทิศทางบวกและสอดคล้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ประจำภาควิชาภายใต้คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีของศิรัส ยศปัญญา (2556) ซึ่งพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ในทิศทางบวกเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. คุณภาพชีวิตการทำงาน มีระดับคุณภาพชีวิตในเชิงบวกทุกด้าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ในด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ควรพิจารณาค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีความชัดเจนในขั้นตอนการจ่ายค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและรับรู้โดยทั่วกันทั้ง องค์กร ในส่วนด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ควรมีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ในองค์กรเป็นประจำ อยู่เสมอ เพื่อเป็นการสร้างมิตรภาพในองค์กรให้กับบุคลากร นอกเหนือจากมิตรภาพในการทำงานเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี ลดช่องว่างระหว่างหัวหน้ากับพนักงานในองค์กรและในด้านสิทธิของพนักงานหรือประชาธิปไตยในองค์กร ควรมีการ สนับสนุนให้มีการสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างหัวหน้ากับพนักงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายของงานและยังเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร

2. ความผูกพันต่อองค์กร แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการรักษาทรัพยากรบุคคล การสร้างความต้องการเป็นสมาชิกในองค์กรให้กับพนักงาน เช่น การให้ทุนดีเด่นแก่พนักงานประจำปี การจัดสรรงบประมาณในการดูแลพนักงานและครอบครัวของพนักงาน อย่างการเยี่ยมบ้านพักของพนักงาน เป็นต้น เพื่อให้งานในองค์กรสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีความสม่ำเสมอของผลการทำงานที่เกิดจากตัวพนักงานที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อลดต้นทุนในการสรหาบุคลากรใหม่ๆเข้ามาแทนที่ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กรอีกด้วย สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านอัตราการลาออก ความพึงพอใจในด้านสวัสดิการ และควรศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทราบข้อมูลและความคิดเห็นในด้านอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และความกรุณาช่วยเหลือทั้งทางด้านการให้คำปรึกษาและคำแนะนำเป็นอย่างดี รวมถึงการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ปัญญาชน, หน้า5

สันติ บางอ้อ. (2540). **การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน.** วารสารคุณภาพชีวิต, กรกฎาคม-สิงหาคม, 39-40.

โสภา มากทรัพย์อุดม. (2533). **ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ : ศึกษาเฉพาะการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.** สารนิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2548). **การวิจัยทางสังคมศาสตร์. เชียงใหม่ :** คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 196.

สุนันทา เลาหนันท์. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร. ธนการพิมพ์

สิรินาตย์ กฤษฎาธาร. (2551). **ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน).** ภาคนิพนธ์. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ศิรัส ยศปัญญา. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรประจำภาควิชาภายใต้คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Best, John W. (1978). **Research in education.** 3rd ed. New Delhi : Prentice Hal, 169-175.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The study of relationship between production and perception of english plosives/affricates consonants by english major undergraduate students in Pibulsongkram Rajabhat University

นภาพร พิทักษ์โสภณ[*1] และ อภิชัย รุ่งเรือง[2]
[1]คณะสาธารณสุขศาสตร์ [2]คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
[*]corresponding author e-mail: tookta0410@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในด้านการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม เปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบความสามารถการออกเสียงและความสามารถการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม ซึ่งประกอบด้วย Word-list Test เพื่อวัดความสามารถการออกเสียง Intelligibility Test เพื่อวัดความสามารถการรับรู้เสียง โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2556 จำนวน 80 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลมแตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งสองด้าน ความสามารถในการออกเสียงของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการรับรู้เสียงในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.499) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลมของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามการตั้งสมมุติฐาน

คำสำคัญ : การออกเสียง การรับรู้เสียง พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม

Abstract

The purposes of this study were to investigate the production and perception of English Plosives/Affricates consonants by undergraduate English major students in Pibulsongkram Rajabhat University and to examine the relationship between the production and perception of English Plosives/Affricates consonants undergraduate English major students in Pibulsongkram Rajabhat University. The research tools were 1) Word-list test to explore the ability of production and Intelligibility test to examine the ability of perception. The participants were 80 undergraduate English major students who are both in the first-year and third-year in Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province, Thailand. The Percentage, Mean, Standard Deviation, and Pearson’s Correlation Coefficient were employed to analyze the data. The result of the study showed that the two groups of participants showed the difference in the production and perception of English Plosives/Affricates consonants. The third-year students have a relatively higher ability in both aspects. In addition, the results also revealed that the production has a positive correlation with the perception with the statistical significance at 0.01 (r=0.499). Finally, the results showed that third-year students performed higher ability in both production and perception of English Plosives/Affricates consonants which met with the hypothesis.

keywords : speech sound production, speech sound perception, english plosives/affricates consonants

บทนำ

การศึกษาภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่ผ่านมายังประสบอุปสรรคปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การพูด การเขียน การฟัง และปัญหาในการออกเสียงภาษาอังกฤษ สุกัญญา ศิลประสาท (2544) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ทักษะการพูดนับได้ว่าสำคัญยิ่ง เนื่องจากในชีวิตประจำวันเราใช้ภาษาพูดเป็นเครื่องมือสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน บอกเรื่องราวที่เกิดขึ้น หรือแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดความต้องการ อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งเกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสารจากสาเหตุต่างๆ เช่น ขาดความระมัดระวังในการพูด พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2544) กล่าวถึง การเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่า การรู้แต่คำศัพท์และโครงสร้างประโยคเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากผู้เรียนไม่สามารถเปล่งเสียงที่เจ้าของภาษาฟังแล้วสามารถเข้าใจ ก็ยังไม่ถือว่าสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ นอกจากนี้ การพูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงภาษาไทย ทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะว่าไม่สามารถออกเสียงที่ถูกต้องที่ทำให้เจ้าของภาษาเข้าใจได้ การศึกษาวิจัยในเรื่องการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนต่างก็มีปัญหาในส่วนของการฟังและการพูด ซึ่งการฟังและการพูดนี้ต่างก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “การออกเสียง” โดยตรง และการที่ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นโดยพื้นฐานแล้วเกิดจากอิทธิพลการแทรกแซงของภาษาแม่ภาษาไทยที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถแยกแยะรับรู้เสียงและการออกเสียงที่ถูกต้องโดยผู้เรียนมักใช้ลักษณะเสียงที่มีในภาษาไทยแทนการออกเสียงในภาษาอังกฤษในแทบทุกกรณี (ปรารมภ์รัตน์ โชติกเสถียร, 2546)

นักวิชาการไทยพบว่ามีเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษอยู่หลายเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยและมีเสียงจำนวนหนึ่งที่คล้ายกับเสียงภาษาไทย คนไทยจึงใช้เสียงของภาษาไทยแทนเสียงภาษาอังกฤษซึ่งไม่ถูกต้อง การใช้เสียงภาษาไทยแทนมักทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือบางครั้งความหมายของคำก็เปลี่ยนไปเลย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง (พลเรือเอก ชุมศักดิ์ มัธยมจันทร์, 2547) ประนอม สุรัสวดี (2531) กล่าวว่า มีผู้เรียนภาษา ต่างประเทศจำนวนไม่มากที่สามารถออกเสียงได้เหมือนเจ้าของภาษา แม้ว่าคำกล่าวนี้จะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ในปัจจุบันเสียงภาษาอังกฤษบางเสียงก็ยังคงเป็นปัญหาในการออกเสียงสำหรับคนไทย ดังที่ ประณุท สุขศรี และ ปรียา โนแก้ว (2545 อ้างอิงใน พิชญา นุเสน, 2554) ได้กล่าวว่า แม้กระทั่งผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการออกเสียงตามทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติผู้เรียนก็อาจจะยังไม่สามารถจำแนกหรือออกเสียงได้อย่างถูกต้อง ความผิดเพี้ยนหรือความผิดพลาดในการออกเสียงนั้น มีตั้งแต่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมายไปจนถึงระดับที่ก่อให้เกิดความสับสนในการสื่อสารได้ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาอังกฤษกับระบบเสียงภาษาไทย เพราะความที่เสียงภาษาอังกฤษบางตัวไม่มีในภาษาไทย ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการออกเสียงภาษาอังกฤษและกลวิธีการเรียนการออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย ถิรวัฒน์ ตันทนิส (2555) สรุปได้ว่านักศึกษาสหวิทยาการ ชั้นปีที่ 3 มีปัญหาในการออกเสียงภาษาอังกฤษในตำแหน่งพยัญชนะท้ายมากกว่าตำแหน่งพยัญชนะต้น โดยมีปัญหาในการออกเสียงกักเสียดแทรกมากที่สุด ซึ่งสุทธาสินี เกสร์ประทุม (2555) ได้ระบุไว้ในงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ว่าจากหน่วยเสียงพยัญชนะที่นำมาศึกษา จำนวน 22 เสียง ได้แก่ /p/ /b/ /t/ /d/ /k/ /g/ /s/ /z/ /ʃ/ /tʃ/ /dʒ/ /f/ /v/ /w/ /j/ /h/ /θ/ /ð/ /m/ /n/ /l/ และ /ɹ/ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยเสียงที่กลุ่มตัวอย่างออกเสียงไม่ถูกมากที่สุดนั้นคือ หน่วยเสียง /dʒ/ คิดเป็นร้อยละ 86.58 และหน่วยเสียงที่พบข้อผิดพลาดในลำดับรองลงมาคือ หน่วยเสียง /g/ คิดเป็นร้อยละ 85.36

นอกจากการพูดจะเป็นกระบวนการในการสื่อสารแล้ว การฟังก็ถือเป็นพฤติกรรมสำคัญในการเรียนรู้ภาษาและเป็นกระบวนการสื่อสารที่ต้องมีการตอบสนองโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กัน ดังที่ Jones และ Scarbrough (อ้างอิงใน ศุภสรา วิริไฟ, 2550) ระบุว่าการฟังเป็นการเข้าใจความคิดผู้อื่นและรับรู้ข้อมูลใหม่ หากผู้เรียนขาดทักษะทางด้านการฟัง การโต้ตอบสื่อสารก็จะไม่บังเกิดผล Jenkins (2000) ยังกล่าวไว้ด้วยว่า ความสามารถในการเข้าใจภาษานั้นเกี่ยวข้องกับทั้งการออกเสียงและการรับรู้เสียงพูดด้วย ดังนั้น ถ้าเราสามารถชี้ชัดลงไปได้ว่า คุณลักษณะของเสียงใดบ้างที่มีผลต่อความเข้าใจของผู้ฟังบ้าง เราก็จะสามารถสร้างเครื่องมือในการสอนให้ผู้พูด ออกเสียงได้อย่างถูกต้องและทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ดี

จากปัญหา งานวิจัย และบทความเชิงวิชาการที่อ้างถึงนั้น ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการพูดและฟังภาษาอังกฤษของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการออกเสียงและการรับรู้เสียงภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม อันประกอบด้วย เสียงกัก (Plosive) ซึ่งมีจำนวนหนึ่งคล้ายกับเสียงภาษาไทย และเสียงกักเสียดแทรก (Affricates) ซึ่งไม่มีในเสียงภาษาไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เริ่มหาข้อมูลต่างๆ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) กรณีศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะสามารถนำมาเป็นข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงปัญหา ข้อผิดพลาด และ

ตระหนักถึงความสำคัญของการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องตาม อีกทั้งยังสามารถนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่สาขาวิชา คณะ และสถาบันการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการหาแนวทางหรือจัดโครงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาทางด้านทักษะการพูดและฟังภาษาอังกฤษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) Speech Sound Production หมายถึง การผลิตหน่วยเสียงพูดของภาษาที่เกิดขึ้นมาจากพยางค์และคำ อันประกอบด้วยเสียงพยัญชนะและเสียงสระ

2) Speech Sound Perception หมายถึง การรับรู้เสียงหน่วยเสียงพูดของภาษาที่เกิดขึ้นมาจากพยางค์และคำ อันประกอบด้วยเสียงพยัญชนะและเสียงสระ

3) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) หมายถึง กลุ่มพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มหนึ่งที่เมื่อจะออกเสียงลมจากปอดที่อัดขึ้นมาที่ปากจะหยุดชั่วขณะแล้วลมจะระเบิดออกมาเบาๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งในปากเป็นตัวทำให้ลมหยุด ส่วนนั้นๆ ได้แก่ ริมฝีปาก ปลายลิ้น หรือด้านหลังของลิ้น ซึ่งพยัญชนะเหล่านี้ มีจำนวน 4 คู่ (8 เสียง) คือ /p/ /b/, /t/ /d/, /k/ /g/, /tʃ/ /dʒ/ (พลเรือเอกชุมศักดิ์ มัธยมจันทร์, 2547)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความสามารถในด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3) เพื่อเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบ่งขอบเขตของงานวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556

กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ตามชั้นปีที่ศึกษา คือ 1.1) กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน และ 1.2) กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 40 คน

2) ขอบเขตด้านเนื้อหาและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบความสามารถการออกเสียง (Production) และความสามารถการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) อันประกอบด้วย Word-list Test การทดสอบความชัดเจนในการออกเสียง และ Intelligibility Test การทดสอบภาวะฟังเสียงออก ซึ่งการทดสอบนี้ช่วยทำให้ทราบถึงเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดการฟังและความยากง่ายในการเข้าใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการศึกษาใน 2 รูปแบบ คือ

2.1) คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ตำแหน่งพยัญชนะต้นคำออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ซึ่งมีจำนวน 8 เสียง รวมทั้งหมด 28 คำ

2.2) คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ตำแหน่งพยัญชนะท้ายคำออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ซึ่งมีจำนวน 8 เสียง รวมทั้งหมด 30 คำ

ทั้งนี้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้งหมด จำนวน 58 คำ ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย คัดมาจากรวมคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งรวบรวมมาจากหนังสือเรียน จำนวน 15 เล่ม ดังต่อไปนี้

(1) Global Link 6 (Student Book)
(2) Global Link 6 (Workbook)
(3) Super Goal 6 (Student Book)
(4) Super Goal 6 (Workbook)
(5) World Club 3 (Students’ Book)
(6) World Club 3 (Activity Book)
(7) My World 6 (Student Book)
(8) My World 6 (Workbook)
(9) Concentrate of Critical Reading 6 A
(10) Concentrate of Critical Reading 6 B
(11) Speak out 3
(12) Different 3
(13) Listen in 3
(14) Snapshot
(15) Green Light 6

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์และการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 4 ท่าน และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำศัพท์ที่ใช้ในแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC: Index of Congruence) ซึ่งจากการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบเพื่อศึกษาความสามารถการออกเสียงและการรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.93

การทดสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-Rater Reliability)

ผู้วิจัยทำการทดสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-Rater Reliability) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการให้คะแนนผลทดสอบความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) จากผู้ประเมินซึ่งเป็นเจ้าของภาษา (Native Speaker of the English Language) จำนวน 3 ท่าน การทดสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินดังกล่าวพบว่า แสดงค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างช่วงคะแนนอยู่ที่ 0.320 – 0.568 สะท้อนความสัมพันธ์ในทางบวกระดับต่ำถึงปานกลาง (low to moderate positive correlation) (Salkind, 2010)

3) ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ระดับชั้นปีของนักศึกษา

3.2) ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1) ความสามารถในด้านการออกเสียงและรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม

3.2.2) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในด้านการออกเสียงและรับรู้เสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ทำหนังสือถึงคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และประธานสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 ในสังกัด ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการออกเสียงและการรับรู้เสียงของกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556 เป็นระยะเวลา 5 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ

2.1) นำ Word-list test หรือแบบทดสอบความชัดเจนในการออกเสียง มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดความสามารถด้านการออกเสียง (Production) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates)

2.2) ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง

2.3) หลังจากการบันทึกเสียง 4 สัปดาห์ นำ Intelligibility test หรือแบบทดสอบภาวะฟังเสียงออก มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวัดความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านความสามารถในการออกเสียง

นำข้อมูลการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/ Affricates) ของกลุ่มตัวอย่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา จำนวน 3 ท่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการฟังเสียงที่ถูกบันทึกไว้ และวิเคราะห์ความสามารถด้านการออกเสียงเป็น 2 แบบ คือ สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง และไม่สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลผลการวิเคราะห์ใส่โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าคะแนนในเสียงต่างๆ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านความสามารถในการรับรู้เสียง

ผู้วิจัยตรวจข้อสอบ Intelligibility test และนำข้อมูลใส่โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าคะแนนในเสียงต่างๆ

3) การวิเคราะห์รวมเพื่อหาค่าความสัมพันธ์

นำคะแนนจากโปรแกรม SPSS ทั้งด้าน perception และ production มาเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสามารถในด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 80 คน

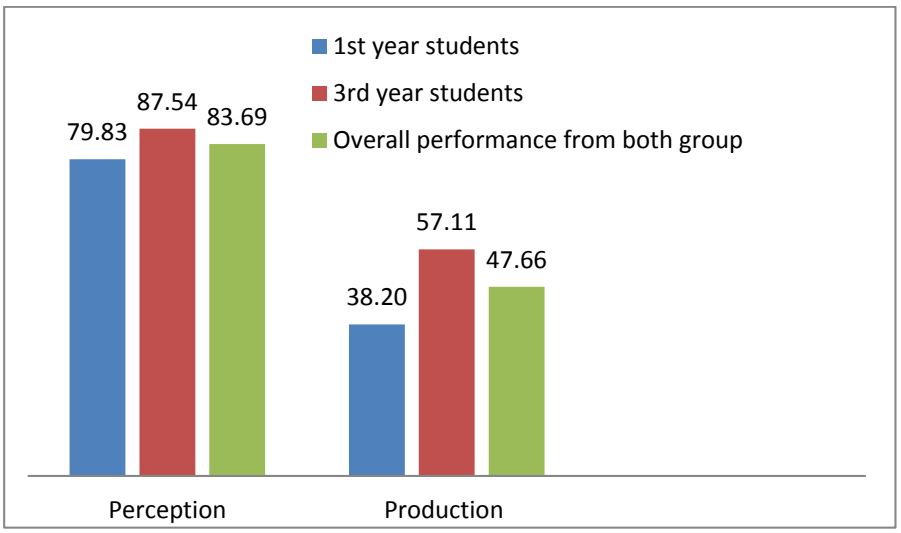

ภาพที่ 1 ความสามารถในด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งหมด จำนวน 80 คน มีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) โดยเฉลี่ยรวม คิดเป็นร้อยละ 47.66 และมี

ความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) โดยเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 83.69

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 มีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) คิดเป็นร้อยละ 38.20 และมีความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) คิดเป็นร้อยละ 79.83

1.2) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) คิดเป็นร้อยละ 57.11 และมีความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) คิดเป็นร้อยละ 87.54

1.3) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 มีผลต่างของความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) เท่ากับร้อยละ 18.91 และ 7.71 ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 80 คน

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ

		Perception
Production	Pearson Correlation	0.499
	Sig. (2-tailed)	.000**
	N	80

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2-tailed)

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จากการทดสอบโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ความสามารถด้านการออกเสียง (Production) ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 80 คน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.499) (Salkind, 2010)

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 มีความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1) จากการทดสอบโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ความสามารถด้านการออกเสียง (Production) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (r=0.396) (Salkind, 2010)

2.2) จากการทดสอบโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ความสามารถด้านการออกเสียง (Production) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 40 คน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถด้านการรับรู้เสียง (Perception) ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.522) (Salkind, 2010)

สรุปผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาจากผลวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ในระดับที่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสามารถสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งสองด้าน

2) ความสามารถด้านการออกเสียงของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถด้านการรับรู้เสียงในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.499)

3) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามการตั้งสมมุติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยในข้อ 1 ที่ระบุว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 3 มีความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งสองด้านนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ มีผลต่อความสามารถในด้านการออกเสียงและการรับรู้เสียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพศรี อยู่ทวี (2513) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการจำแนกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษ ระหว่างนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ที่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษและไม่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 200 คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษมีความสามารถในการจำแนกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับที่ Ariyapitipun, Sumon (1989) ได้ทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในการออกเสียงสระและพยัญชนะภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในมหาวิทยาลัยจอร์เจีย จำนวน 10 คน จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของข้อผิดพลาดในการออกเสียงของนักศึกษาคือ การแทรกแซงของภาษาแม่ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการรับรู้ สำหรับระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (ประสบการณ์ทางภาษา) มีส่วนสัมพันธ์กับความถูกต้องในการออกเสียงภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชนี มาลารักษ์ (2540) ที่ศึกษาพยัญชนะที่มุ่งศึกษาพยัญชนะควบกล้ำที่เกิดจากการเติมหน่วยเสียงทางไวยกรณ์ท้ายคำของภาษาอังกฤษ ตามตัวแปรทางสังคม คือ ประสบการณ์ทางภาษา และพบว่าประสบการณ์ทางภาษามีผลต่อการแปรในการออกเสียงดังกล่าว คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษมากจะออกเสียงด้วยรูปแปรที่ถูกต้องมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัญธร นิ่มไพบูลย์ (2539) ที่ได้ศึกษาการแปรของการออกเสียง /tʃ/, /dʒ/, /ʃ/ ในคำภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เป็นผู้หญิงไทย ตามตัวแปรทางสังคม 2 ประการคือ ประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษและปริบทในการใช้ภาษา ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการแปรของตัวแปรภาษากับตัวแปรทางสังคมทั้ง 2 ประการ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในภาษาอังกฤษน้อยจะมีความโน้มเอียงเข้าสู่ภาษาแม่ภายใต้ปริบทไทยมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่มีประสบการณ์ในภาษาอังกฤษมากจะมีความโน้มเอียงเข้าสู่ภาษาอังกฤษมาก

นอกจากนี้ สรุปผลการวิจัยข้อ 2 ความสามารถในการออกเสียงของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการรับรู้เสียงในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r=0.499) และสรุปผลการวิจัยข้อ 3 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามการตั้งสมมุติฐานนั้นยังสอดคล้องกับที่ แครชเชนและเทอร์เรล (Krashen and Terrell, 1983) กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการพูดคือความเข้าใจในการฟัง การพูดอย่างคล่องแคล่วในภาษาที่สองเกิดจากความสามารถในการพูดที่ปรากฏออกมาหลังจากสร้างสมรรถภาพโดยผ่านข้อมูลจากการป้อนเข้าที่สามารถเข้าใจความหมายได้ (Comprehensible Input) จากการฟังมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หรินฟ้า รองวิริยะพานิช (2552) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแปรเสียง /v/ กับตัวแปรทางสังคมทั้ง 2 ประการ คือ วัจนลีลาและประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษ ของนิสิตเพศหญิงระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการแปรเสียงของ /v/ ในคำภาษาอังกฤษกับตัวแปรทางสังคมทั้ง 2 ประการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 และกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษสูงออกเสียง /v/ เป็นรูปแปรมาตรฐานมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษต่ำ และสอดคล้องงานวิจัยของ ปรัศนียา จารุสันต์ (2540) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้และการเปล่งเสียงหนักเบา ในคำภาษาอังกฤษสามพยางค์ของนักศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าการเปล่งเสียงหนักเบา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการรับรู้การเปล่งเสียงหนักเบา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.32 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ภาษาอังกฤษมาก เป็นกลุ่มที่มีผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (rxy) ระหว่างการเปล่งเสียงหนักเบาสูงที่สุดมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความสามารถด้านการออกเสียง (Production) และการรับรู้เสียง (Perception) พยัญชนะภาษาอังกฤษกลุ่มที่มีการกักลม (Plosives/Affricates) คือประสบการณ์ทางภาษาของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากการสั่งสมเวลาในการใช้ภาษาหรือการสัมผัสกับภาษานั้น ตัวแปรนี้มีส่วนช่วยทำให้การเรียนรู้ภาษาเป็นไปด้วยดีและมีพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอ ส่วนความสามารถด้านการฟังนั้น เป็นความสามารถเฉพาะตัวที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนมีความสามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างถาวร ดังที่ ระวิวรรณ ศรีคร้ามครัน (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการผสานทักษะการฟังและการพูดเข้าด้วยกันว่า การที่ผู้เรียนจะมีทักษะในด้านการพูดและสามารถนำไปใช้สื่อความหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีทักษะในการฟังเป็นอย่างดี ดังนั้น การฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษควรฝึกรวมทั้งสองทักษะเข้าด้วยกัน จึงจะทำให้เกิดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้น สอดคล้องกับที่ พรพิมล ริยาย และ ธนางกูร ขำศรี (2555) กล่าวว่าทักษะการพูดจึงเป็นทักษะที่สอดคล้องและควบคู่ไปกับทักษะการฟังอยู่เสมอ เมื่อมีการพูดเกิดขึ้น ย่อมจะทำให้เกิดการฟังด้วย ดังที่ แอนเดอร์สันและลินช์ (Anderson and Lynch, 1988) ได้อธิบายว่า การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสื่อสารซึ่งจะมีประสิทธิภาพได้นั้นเกิดจากการรับรู้สาร ดังนั้น ทักษะการพูดจึงมีความสัมพันธ์กับทักษะการฟัง และผู้เรียนควรต้องได้รับการพัฒนาทั้งการฟังและการพูดควบคู่ไปพร้อมๆ กันอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1) ศึกษาความสามารถหรือความสัมพันธ์ระหว่างการออกเสียงและการรับรู้เสียงจากกลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน

2) ศึกษาการออกเสียงสระหรือพยัญชนะควบกล้ำหรือเสียงกลุ่มคำหรือระดับประโยคกับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

3) ศึกษาการออกเสียงและการรับรู้เสียงจากตัวแปรอื่นๆ เช่น วัจนลีลาต่างๆ หรือจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพโดยมีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณบดี ผู้บริหาร ประธานสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก ตลอดจนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กมลเนตร ลีวาเมาะ. (2554). **การศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียงพยัญชนะกักท้ายคำภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีภูมิหลังทางภาษาต่างกัน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิตราวดี สิงหนิยม. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เสียงพยัญชนะกักในภาษาไทยกับระดับความก้องในการเปล่งเสียงพยัญชนะกักในภาษาอังกฤษของผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดาราวดี สุกมลสันต์. (2542). **สัทศาสตร์เพื่อการใช้ (Practical English Phonetic).** กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ถิรวัฒน์ ตันทนิส. (2555). การศึกษาปัญหาการออกเสียงภาษาอังกฤษ และกลวิธีการเรียนการออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาสหวิทยาการ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ (Language and Linguistics Journal)**, 31(1).

ทวีศักดิ์ ขันยศ. (2544). **การศึกษาปัญหาการออกเสียงภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย.** พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ทิพย์วรรณ จรรยาสุภาพ. (2525). **การวิเคราะห์การออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประนอม สุรัสวดี. (2531). **ภาษาอังกฤษกับเด็กไทยในระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ: โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม.

ประไพศรี อยู่ทวี. (2513). **การเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษ ระหว่างนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ที่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษและที่ไม่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรัศนียา จารุสันต์. (2540). **การรับรู้และการออกเสียงหนักเบาในคำภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรังสิต.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรารมภ์รัตน์ โชติกเสถียร. (2546). **การออกเสียงสระและเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพิมล ริยาย และ ธนางกูร ขำศรี. (2555). **การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่1 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท–เชียงใหม่.

พลเรือเอกชุมศักดิ์ มัธยมจันทร์. (2547). **วิธีการออกเสียงและสำเนียง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก (1997).

พัชนี มาลารักษ์. (2540). **การแปรในการออกเสียง /s/ ท้ายคำภาษาอังกฤษในการอ่านข้อความของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชญา นุเสน. (2554). **การใช้กิจกรรมคาราโอเกะ เพื่อพัฒนาการออกเสียงและความเข้าใจในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2544). **การพูดภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2, แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพลิน ยันตรีสิงห์. (2542). **สัทศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ.** นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม

ระวิวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2544). **การสอนวิชาภาษาอังกฤษ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วนิดา ยาอินทร์. (2538). รายงานการทดลองใช้กิจกรรมเพลงประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารการวิจัยทางการศึกษา,** 25(24), 99-104.

ศรัญธร นิ่มไพบูลย์. (2539). **การแปรของการออกเสียงพยัญชนะท้าย /tʃ/, /dʒ/, /ʃ/ ในคำภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เป็นผู้หญิงไทย.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภิสรา วิริไฟ. (2550). **การเพิ่มความสามารถด้านการฟังโดยใช้กิจกรรมเรียนภาษาอังกฤษจากเพลงของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนเทคนิควิมลบริหารธุรกิจ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, สาขาการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สุกัญญา ศิลประสาท. (2544). **การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ.** สารนิพนธ์, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุทธาสินี เกสร์ประทุม. (2555). ก**ารวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**. บทคัดย่อ.

หรินฟ้า รองวิริยะพานิช. (2552). **การแปรของ /v/ ในตำแหน่งต้นพยางค์และท้ายพยางค์ในคำภาษาอังกฤษตามวัจนลีลาและประสบการณ์ทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Anderson, A. & T. Lynch. (1988). Listening. Oxford: Oxford University Press.

Apichai Rungruang. (2011). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา Linguistics for EFL.** ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

Ariyapitipun, Sumon. (1989). **An analysis of phonology errors in the pronunciation of English consonants and vowels by selected native speakers of Thai.** Ann Arbor, Mich.: University Microfilms International.

Baese-Berk, Melissa Michaud. (2010). **An examination of the relationship between speech perception and production.** Doctoral dissertation, Northwestern University.

Diaz–Rico, Lynne T.; and Kathryn, Z. Weed. (1995). **The Crosscultural, Language, and Academic Development Handbook.** Massachusetts: Allyn & Bacon.

Ellis, Rod. (1994). **The study of second language acquisition.** Oxford: Oxford University Press.

Jenkins, J. (2000). **The Phonology of English as an International Language.** Oxford: Oxford University Press.

Krashen, Stephen D. and Tracy D. Terrell. (1983). **The natural approach: Language acquisition in the classroom.** Hayward, CA: Alemany Press.

Nathaporn Thongsin. (2007). **A study of English pronunciation problems for Thai learners.** Independent Study (M.A. English), Phitsanulok: Graduate School, Naresuan University.

Odlin, T. (1989). **Language transfer: Cross-linguistic influence in language learning.** Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Salkind, Neil J. (2010). **Encyclopedia of Research Design**, Volume 1. SAGE Publications.

Sarawit, E.M. (1997). **English phonetics and phonology.** Phitsanulok: Naresuan University Press.

Taylor, David. (1995). Vowels, Consonants and Syllables in English: English Teaching Perspective. **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching,** 33(1), 1-8.

Yavas, Mehmet. (2006). **Applied English Phonology.** Blackwell Publishing.

ความหมายเปรียบของสำนวนไทยเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต
Inanimate metaphors in Thai idioms

สุชาดา เจียพงษ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: suchada_kr@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย โดยคัดเลือกสำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตจากพจนานุกรม หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวกับสำนวนไทย ทั้งนี้ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) ในการวิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย ผลการวิจัยพบว่าสำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตมีทั้งหมดจำนวน 74 สำนวน ซึ่งสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาใช้เปรียบมีจำนวน 52 ชนิด ได้แก่ กงจักร กระด้ง กระโถน กระเบื้อง กระเป๋า เกลือ แก้ว ขอ ขื่อ เข็ม คอก เคียว ฆ้อง จันทร์ จั่ว ชนัก เชือก ด่าง ดาบ ดาว เดือน ตอ ตัวจักร ถังข้าวสาร ทราย ทอง ธงขาว น้ำ เบ้า ประตู แป ผ้า ผ้าขี้ริ้ว พร้า พลอย เพชร แพ ไฟ ราชรถ เรือ แร่ วอ เสา เสี้ยน หน้ากาก หมวก หม้อข้าว หอก หัวโขน หางเสือ หุ่น และแหวน ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย พบว่าสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบมากที่สุด 3 ลำดับ ลำดับแรกคือการนำ “กระเป๋า” มาเปรียบกับการเงิน ลำดับที่สองคือการนำ “ทอง” มาเปรียบกับความดี ความมีทรัพย์สมบัติ ส่วนลำดับที่สาม มี 2 ชนิด คือการนำ “เพชร” มาเปรียบกับความดี ผู้ชนะ ความเก่ง ความมีทรัพย์สมบัติ และการนำ “น้ำ” มาเปรียบกับโอกาส คำพูด ซึ่งความหมายที่ปรากฏดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับการเงิน ความดี ความมีทรัพย์สมบัติ ความชนะ ความเก่ง โอกาส และคำพูด

คำสำคัญ : ความหมายเปรียบ สำนวนไทย สิ่งไม่มีชีวิต

Abstract

This study aimed to analyze connotative meanings of Inanimate Metaphors in Thai Idioms collected from dictionaries, glossaries, books, and other printed documents regarding Thai idioms, using a componential analytical theory. Results showed that the total number of inanimate idioms found in this study was 74, including 52 inanimate metaphors as follows: gear wheel, threshing basket, spittoon (cuspidor), tile, wallet (purse), salt, glass, hook, crossbeam, needle, animal pen, sickle (scythe), gong, moon, gable, harpoon, rope, alkaline salt, spear, star, moon, stump, cogwheel, tank of rice, sand, gold, white flag, water, crucible, door, lumber, cloth, rag, big knife, semi-valued gems, diamonds, raft, fire, royal chariot (car or vehicle), boat, minerals, palanquin, pole, splinter, mask, hat, rice pot, spear, actor’s mask, steer, puppet, and ring. According to the connotations of the inanimate metaphors in Thai idioms, the results illustrated top three inanimate objects which were most frequently used as metaphors, as follows. First, “wallet (or purse)” was metaphorically equivalent to money. Next, “gold” was metaphorically equivalent to virtue and wealth. Last, “diamond” was metaphorically equivalent to virtue, intelligence, winner, and wealth. Besides, “Water” was metaphorically equivalent to opportunity and speaking. These indicated that people in the preceding society focused on money, virtue, wealth, winner, intelligence, opportunity and speaking.

keywords : metaphors, Thai idioms, inanimate

บทนำ

สำนวนไทยถือเป็นศิลปะสำคัญในการสื่อสาร หากมีสำนวนอยู่ด้วยจะรู้สึกว่ามีน้ำหนัก มีแก่นสาร ดังนั้นการใช้สำนวนประกอบการพูดหรือการเขียนจึงมีบทบาทต่อการใช้ภาษาของคนไทย เพราะสำนวนเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข้อความได้มากขึ้น การใช้ภาษาหรือการพูดแบบเปรียบเทียบโดยนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับนามธรรมจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เกิดมโนภาพที่ชัดเจนและเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการพูด ดังที่ สนม ครุฑเมือง (2549 : 2) กล่าวสรุปได้ว่า ผู้นำในสังคมไทยจะนิยมพูดโดยใช้วิธีนำรูปธรรมมาเปรียบกับนามธรรม เพื่ออธิบายสิ่งที่คนหนึ่งรู้จักอีกคนหนึ่งไม่รู้จัก ด้วยการใช้สำนวนเข้าประกอบในการอธิบาย โดยพยายามหาสิ่งที่รับรู้และเข้าใจได้ง่ายมาเปรียบ ส่วนมากมักนำเอาสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่คนในสังคมคุ้นเคยและเป็นสิ่งที่อยู่แวดล้อมรอบตัวมาเปรียบ ดังนั้น การใช้สำนวนจึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อสารเข้าใจความหมายได้ดีขึ้น

สำนวนเกิดจากมนุษย์นำสิ่งต่าง ๆที่อยู่แวดล้อมรอบตัวที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดมาเปรียบกับเรื่องที่เป็นนามธรรม เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายและเห็นภาพได้ชัดเจน โดยสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ ได้แก่ อวัยวะของร่างกาย พืช สัตว์ และสิ่งต่างๆที่มนุษย์คุ้นเคยในชีวิตประจำวันนำมาเปรียบในสำนวนไทย เช่น สำนวน “เอาทองไปรู่กระเบื้อง” หมายถึง “โต้ตอบหรือทะเลาะกับคนพาลหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่าเป็นการไม่สมควร” เป็นสำนวน ที่เกิดจากการนำ “ทอง” เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับ “คนที่มีฐานะสูงกว่า” เป็นนามธรรม และการนำ “กระเบื้อง” เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับ “คนพาลหรือคนที่มีฐานะต่ำกว่า” เป็นนามธรรม เป็นต้น

อุลแมนน์ (Ullmann 1962 : 212 - 218) กล่าวว่าองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของการเปรียบประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่มีลักษณะทางความหมายบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน ลักษณะแรกคือสิ่งที่ถูกเปรียบ (Tenor) หมายถึง ความคิดที่ต้องการนำเสนอ หรือนามธรรม และ ลักษณะที่สองคือสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบหรือแบบเปรียบ (Vehicle) หมายถึง สิ่งที่สื่อให้เห็นความคิด ความคล้ายคลึงกันระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบและแบบเปรียบ คือชนิดที่เป็นรูปธรรม คือวัตถุสิ่งไม่มีชีวิต

การวิจัยความหมายของสิ่งที่ถูกเปรียบและแบบเปรียบจะนำสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันมาเปรียบกัน เช่น “ทอง” กับ “ความดี” ซึ่งทั้ง ทอง และ ความดี มีลักษณะร่วมกันคือ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์คนในสังคมต้องการ ดังนั้น การวิจัยความหมายของสิ่งที่ถูกเปรียบและแบบเปรียบนั้น มนุษย์ในสังคมต้องมีมโนทัศน์ (Concept) ร่วมกัน ต้องเข้าใจองค์ประกอบของความหมายประจำคำร่วมกัน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) หรือเรียกว่าการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ (Semantic Features) ตามแนวคิดของ ไนดา (Nida 1975) ที่กล่าวว่าการวิเคราะห์อรรถลักษณ์เป็นการศึกษาความหมายของคำโดยแยกหน่วยความหมายย่อยของคำแต่ละคำ เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างทางความหมายของคำแต่ละคำต่างๆเหล่านั้น ความหมายย่อยของคำอาจเป็นองค์ประกอบของคำอื่น ๆ ได้หลายคำ เช่น

ความหมายประจำรูป	“พ่อ”	“แม่”
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[+มีชีวิต]	[+มีชีวิต]
	[+เป็นมนุษย์]	[+เป็นมนุษย์]
	[+มีลูก]	[+มีลูก]
	[+เพศชาย]	[-เพศชาย]

นอกจากนี้ผลงานวิจัยเกี่ยวกับสำนวนความหมายเปรียบที่ผ่านมาเป็นการศึกษาสำนวนของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุทุมพร มีเจริญ (2542) ศึกษาความหมายเปรียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในสำนวนไทย และจินดารัตน์ บุญพันธ์ (2547) ศึกษาความหมายเปรียบของสัตว์ในสำนวนไทย ในส่วนการศึกษาความหมายเปรียบของสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยโดยใช้ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย และการวิเคราะห์ความหมายเปรียบ
2. รวบรวมหนังสือที่เกี่ยวกับสำนวนไทย สุภาษิตและคำพังเพยต่าง ๆ ของไทย
3. คัดเลือกข้อมูล โดยคัดเลือกสำนวนไทยจากหนังสือ พจนานุกรม เอกสารต่าง ๆ จำนวน 10 เล่ม

ได้สำนวนทั้งหมด 2,157 สำนวน

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สำนวนความเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตเพื่อจำแนกประเภท

2. วิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) ของ ไนดา (Nida 1975)

การวิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ทางความหมายทุกสำนวน โดยศึกษาความหมายของสิ่งไม่มีชีวิตจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) และความหมายของสำนวนไทยจากหนังสือภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545)

ดังตัวอย่างการวิเคราะห์อรรถลักษณ์

จันทร์ หมายถึง น. ดวงเดือน เรียกเทวดาองค์หนึ่งในนวนิยาย ว่า พระจันทร์

สำนวนที่พบ 1 สำนวน ได้แก่

“กระต่ายหมายจันทร์” หมายถึง ชายที่มองหญิงสูงศักดิ์กว่า เช่น ร่ำรวยกว่า หรือมีฐานะทางสังคมสูงกว่า

ตารางที่ 1 วิเคราะห์อรรถลักษณ์ “จันทร์”

ความหมายประจำรูป	**ความหมายเปรียบ**
จันทร์	หญิงสูงศักดิ์
[+รูปธรรม]	[-รูปธรรม]
[+คุณค่า]	[+คุณค่า]
[+ต้องการ]	[+ต้องการ]
[+สูง]	[+สูง]

จากการวิเคราะห์ “จันทร์” เปรียบกับ หญิงสูงศักดิ์ มีความหมายย่อยเหมือนกันคือ มีคุณค่าและเป็นที่ต้องการของมนุษย์หรือสังคมส่วนใหญ่ อยู่ในที่สูง หรือสถานะสูงศักดิ์ แตกต่างกันที่ “จันทร์” เป็น รูปธรรม หญิงสูงศักดิ์ เป็นนามธรรม ดังนั้น “จันทร์” จึงเปรียบได้กับ หญิงสูงศักดิ์

ทอง หมายถึง น. ธาตุแท้ชนิดหนึ่ง เนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่า

สำนวนที่พบ 5 สำนวน ได้แก่

1. “ปิดทองหลังพระ” หมายถึง ทำความดีแต่ไม่ได้รับการยอย่อง เพราะไม่มีใครเห็นคุณค่า
2. “ผ้าขี้ริ้วห่อทอง” หมายถึง คนมีทรัพย์สมบัติแต่แต่งตัวซอมซ่อเหมือนคนจน
3. “มีทองเท่าหนวดกุ้งนอนสะดุ้งจนเรือนไหว” หมายถึงมีสมบัติเล็กน้อยกังวลจนนอนไม่หลับ
4. “กิ้งก่าได้ทอง” หมายถึง เย่อหยิ่งเพราะได้ดีหรือมีทรัพย์ขึ้นเล็กน้อย
5. “เรือล่มในหนองทองจะไปไหน” หมายถึง คนในเครือญาติแต่งงานกันทำให้ทรัพย์มรดกไม่ตกอยู่กับผู้อื่น

ตารางที่ 2 วิเคราะห์อรรถลักษณ์ “ทอง”

ความหมายประจำรูป	**ความหมายเปรียบ**	
ทอง	ความดี	ความมีทรัพย์สมบัติ
[+รูปธรรม]	[-รูปธรรม]	[-รูปธรรม]
[+คุณค่า]	[+คุณค่า]	[+คุณค่า]
[+ต้องการ]	[+ต้องการ]	[+ต้องการ]

จากการวิเคราะห์ “ทอง” เปรียบกับ ความดี และความมีทรัพย์สมบัติ มีความหมายย่อยเหมือนกันคือ มีคุณค่า และเป็นที่ต้องการของมนุษย์หรือสังคมส่วนใหญ่ แตกต่างกันที่ “ทอง” เป็น รูปธรรม ความดี ความมีทรัพย์สมบัติ เป็นนามธรรม ดังนั้น “ทอง” จึงเปรียบได้กับ ความดี ความมีทรัพย์สมบัติ

แพ หมายถึง น. ไม้ไผ่หรือซุงเป็นต้น ผูกมัดเรียงติดกันมากๆ สำหรับใช้พาหนะทางน้ำ
สำนวนที่พบ 1 สำนวน ได้แก่
“แพแตก” หมายถึง ลักษณะที่ครอบครัวแตกกระจัดกระจายแยกย้ายกันไป

ตารางที่ 3 วิเคราะห์อรรถลักษณ์ “แพ”

ความหมายประจำรูป	**ความหมายเปรียบ**
แพ	ครอบครัว
[+รูปธรรม]	[-รูปธรรม]
[+อยู่รวมกัน]	[+อยู่รวมกัน]
[+มีผู้นำ]	[+มีผู้นำ]

จากการวิเคราะห์ “แพ” เปรียบกับ ครอบครัว มีความหมายย่อยเหมือนกันคือ มีลักษณะอยู่รวมกัน และมีผู้นำพาไป แตกต่างกันที่ “แพ” เป็น รูปธรรม ครอบครัว เป็นนามธรรม ดังนั้น “แพ” จึงเปรียบได้กับ ครอบครัว

3. ตรวจสอบความหมายของสิ่งไม่มีชีวิตในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) และความหมายของสำนวนไทยจากหนังสือ ภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ใช้ภาษา ได้แก่ ครูสอนภาษาไทยในจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 10 คน ด้วยการอภิปรายกลุ่ม (Focus Groups)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะสำนวนที่มีความหมายเปรียบของ “สิ่งไม่มีชีวิต” (Inanimate) ตามแนวคิดของไนดา (Nida 1975 : 174) โดยศึกษาสิ่งไม่มีชีวิต 2 ประเภท ประเภทแรกคือสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ วัตถุธรรมชาติ เช่น ทอง ดิน แร่ น้ำ ไฟ เป็นต้น และประเภทที่สองคือสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ เช่น รถ ราชรถ วอ แพ ครก กระด้ง หม้อ และสิ่งก่อสร้าง เช่น เสา จั่ว คอก ประตู เป็นต้น

2. วิเคราะห์เฉพาะสำนวนเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตและความหมายเปรียบของสำนวนที่ปรากฏในหนังสือ ที่รวบรวมสำนวนไทย จำนวน 10 เล่ม ได้แก่ สำนวนไทย โดยสนม ครุฑเมือง (2546) ภาษิต คำพังเพยและสำนวนไทย โดยราชบัณฑิตยสถาน (2545) สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย โดย ยิ่งลักษณ์ งามดี (2545) สำนวนไทย โดย สง่า กาญจนาคพันธ์ (2543) สำนวนไทย โดย วีร์ เพชรอุไร (2543) สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย โดย ดนัย เมธิตานนท์ (2543) การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย โดยไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2537) ค่านิยมในสำนวนไทย โดย เพ็ญแข วัจนสุนทร (2528) สำนวนไทย โดย ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2528) และสุภาษิตไทย โดยเจือ สตะเวทิน (2516) ทั้งนี้ใช้เกณฑ์เป็นหนังสือที่รวบรวมสำนวนไทยและความหมายโดยเฉพาะและมีความหมายสอดคล้องกับหนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ตลอดจนมีการเรียงลำดับตามตัวอักษรไทยตั้งแต่หมวด ก ถึง ฮ ไว้อย่างครบถ้วน

3. ศึกษาเฉพาะสำนวนความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต โดยมีคำแสดงความหมายเปรียบปรากฏอยู่ ในคำอธิบายความหมายของสำนวน เช่น ปิดทองหลังพระ หมายถึง ทำความดีแต่ไม่ได้รับการยกย่อง จากสำนวนนี้จะเห็นว่า “ทอง” มีความหมายเปรียบกับ “ความดี” ซึ่งปรากฏคำแสดงความหมายเปรียบในคำอธิบายความหมายของสำนวน ทั้งนี้เนื่องจากความหมายเปรียบที่ปรากฏในคำอธิบายความหมายของสำนวนนั้นจะเป็นความหมายที่สามารถอ้างอิงได้และไม่ได้เกิดจากความหมายที่ผู้วิจัยตีความเอง หากสำนวนใดไม่ปรากฏความหมายเปรียบของสิ่งไม่มีชีวิตในคำอธิบายความหมายของสำนวนจะไม่นำมาศึกษา เช่น หมอบราบคาบแก้ว หมายถึง ยอมอ่อนน้อมต่อแต่โดยดี ไกลปืนเที่ยง หมายถึง ห่างไกลความเจริญ จะเห็นได้ว่า “แก้ว” และ “ปืน” เป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่ไม่ปรากฏความหมายเปรียบแต่อย่างใดในสำนวน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยพบว่ามีสำนวนเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหมด 74 สำนวน และปรากฏสิ่งไม่มีชีวิตที่มีความหมายเปรียบทั้งหมด 52 ชนิด ได้แก่ กงจักร กระด้ง กระโถน กระเบื้อง กระเป๋า เกลือ แก้ว ขอ ขื่อ เข็ม คอก เคียว ฆ้อง จันทร์ จั่ว ชนัก เชือก ด่าง ดาบ ดาว เดือน ตอ ตัวจักร ถังข้าวสาร ทราย ทอง ธงขาว น้ำเบ้า ประตู แป ผ้า ผ้าขี้ริ้ว พร้า พลอย เพชร แพ ไฟ ราชรถ เรือ แร่ วอ เสา เสี้ยน หน้ากาก หมวก หม้อข้าว หอก หัวโขน หาง เสือ หุ่น และแหวน

นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบในสำนวนมีจำนวนสำนวนสูงสุดตามลำดับดังนี้

ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ “กระเป๋า” นำมาเปรียบกับ “การเงิน” มีจำนวน 6 สำนวน

ลำดับที่สอง ได้แก่ “ทอง” นำมาเปรียบกับความดี ความมีทรัพย์สมบัติ มีจำนวน 5 สำนวน

ลำดับที่สาม ได้แก่ “เพชร” นำมาเปรียบกับความดี ความเก่ง ความมีค่า และ “น้ำ” นำมาเปรียบกับโอกาส คำพูด มีจำนวนชนิดละ 4 สำนวน

ลำดับสี่ ได้แก่ “เรือ” นำมาเปรียบกับครอบครัว กิจการงาน และ “หัวโขน” นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่การงาน มีจำนวนชนิดละ 3 สำนวน

อันดับห้า ได้แก่ “เกลือ” นำมาเปรียบกับของดีมีประโยชน์ ญาติหรือครอบครัว “แก้ว” นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า “เข็ม” นำมาเปรียบกับจุดมุ่งหมาย “คอก” นำมาเปรียบกับแบบแผนตามธรรมเนียม ระเบียบ “ฆ้อง” นำมาเปรียบกับผู้พูด “ประตู” นำมาเปรียบกับทางสู้ ทางหนี “ไฟ” นำมาเปรียบกับผู้ชาย “หน้ากาก” นำมาเปรียบกับความไม่จริงใจ “หอก” นำมาเปรียบกับภัยอันตราย มีจำนวนชนิดละ 2 สำนวน

อันดับสุดท้าย ได้แก่ “กงจักร” นำมาเปรียบกับความผิด ความชั่ว “กระด้ง” นำมาเปรียบกับระเบียบ “กระโถน” นำมาเปรียบกับผู้แบกรับสิ่งไม่ดี “กระเบื้อง” นำมาเปรียบกับคนชั้นต่ำ “ขอ” นำมาเปรียบกับ การควบคุมดูแล “ขื่อ” นำมาเปรียบกับกฎหมาย “เคียว” นำมาเปรียบกับความคดโกง “จันทร์” นำมาเปรียบกับหญิงสูงศักดิ์ “จั่ว” นำมาเปรียบกับความสุข ความเจริญ “ชนัก” นำมาเปรียบกับความชั่ว ความผิด “เชือก” นำมาเปรียบกับความสัมพันธ์ “ด่าง” นำมาเปรียบกับความด้อยค่า ประโยชน์น้อย “ดาบ” นำมาเปรียบกับภัยอันตราย “ดาว” นำมาเปรียบกับบริวาร “เดือน” นำมาเปรียบกับคนมีอำนาจ “ตอ” นำมาเปรียบกับความชั่ว “ตัวจักร” นำมาเปรียบกับหัวหน้า บุคคลสำคัญ “ถังข้าวสาร” นำมาเปรียบกับผู้หญิงรวย “ทราย” นำมาเปรียบกับความมีประโยชน์ ผลประโยชน์“ธงขาว” นำมาเปรียบกับความแพ้ “เบ้า” นำมาเปรียบกับการอยู่ในสภาพเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง “แป” นำมาเปรียบกับกฎหมาย “ผ้า” นำมาเปรียบกับของจำเป็น “ผ้าขี้ริ้ว” นำมาเปรียบกับคนจน ด้อยค่า “พร้า” นำมาเปรียบกับผลดี “พลอย” นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า “แพ” นำมาเปรียบกับครอบครัว “ราชรถ” นำมาเปรียบกับโชค ลาภ ยศ หรือตำแหน่ง “แร่” นำมาเปรียบกับสิ่งไม่ดี ของด้อยค่า “วอ” นำมาเปรียบกับการได้ดี “เสา” นำมาเปรียบกับความทุกข์ลำบาก “เสี้ยน” นำมาเปรียบกับเรื่องเดือดร้อน “หมวก” นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่ “หุ่น” นำมาเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่ และ “แหวน” นำมาเปรียบกับสิ่งมีค่า มีจำนวนชนิดละ 1 สำนวน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย

สิ่งไม่มีชีวิต	ความหมาย	สำนวน
1.กงจักร	ความผิด ความชั่วร้าย	เห็นกงจักรเป็นดอกบัว
2.กระด้ง	ระเบียบ	จับปูใส่กระด้ง
3.กระโถน	ผู้แบกรับสิ่งไม่ดี	กระโถนท้องพระโรง
4.กระเบื้อง	คนชั้นต่ำ คนอันธพาล	เอาทองไปรู่กระเบื้อง

ตารางที่ 4 ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย (ต่อ)

สิ่งไม่มีชีวิต	ความหมาย	สำนวน
5.กระเป๋า	การเงิน	เทกระเป๋า, กระเป๋าเป็นมัน, กระเป๋าเบา, กระเป๋าหนัก, ควักกระเป๋า, หมดกระเป๋า
6. เกลือ	ของดีมีประโยชน์	ใกล้เกลือกินด่าง
	ญาติหรือคนในครอบครัว	เกลือเป็นหนอน
7.แก้ว	สิ่งมีค่า	วานรได้แก้ว, ยื่นแก้วให้วานร
8.ขอ	การควบคุมดูแล	ขี่ช้างวางขอ
9.ขื่อ	กฎหมาย	บ้านเมืองมีขื่อมีแป
10.เข็ม	จุดมุ่งหมาย	ฝนทั่งให้เป็นเข็ม, งมเข็มในมหาสมุทร
11.คอก	แบบแผนตามธรรมเนียม	นอกคอก
	ระเบียบ	วัวหายล้อมคอก
12.เคียว	ความคดโกง	เคียวอยู่ในท้อง
13.ฆ้อง	คนพูด ผู้พูด	ฆ้องปากแตก, ฆ้องดีถ้าไม่ตีก็ดัง
14.จันทร์	ผู้หญิงสูงศักดิ์	กระต่ายหมายจันทร์
15. จั่ว	ความสุขความเจริญ	รักดีหามจั่วรักชั่วหามเสา
16.ชนัก	ความชั่วหรือความผิด	ชนักติดหลัง
17.เชือก	ความสัมพันธ์	ตัดเชือก
18. ด่าง	ความด้อยค่า ประโยชน์น้อย	ใกล้เกลือกินด่าง
19.ดาบ	ภัยอันตราย	ฝ่าคมหอกคมดาบ
20. ดาว	บริวาร	ดาวล้อมเดือน
21. เดือน	คนมีอำนาจ	ดาวล้อมเดือน
22. ตอ	ความชั่ว	น้ำลดตอผุด
23.ตัวจักร	หัวหน้า บุคคลสำคัญ	ตัวจักรใหญ่
24.ถังข้าวสาร	ผู้หญิงรวย	หนูตกถังข้าวสาร
25. ทราย	มีประโยชน์ ผลประโยชน์	ขนทรายเข้าวัด
26.ทอง	ความดี	ปิดทองหลังพระ
		มีทองเท่าหนวดกุ้งนอนสะดุ้งจนเรือนไหว
	คนมีทรัพย์สมบัติ	ผ้าขี้ริ้วห่อทอง
	ได้ดีหรือมีทรัพย์	กิ้งก่าได้ทอง
	ความมีทรัพย์หรือมรดก	เรือล่มในหนองทองจะไปไหน
27. ธงขาว	ความแพ้	ยกธงขาว
28.น้ำ	โอกาส	น้ำขึ้นให้รีบตัก
		น้ำมาปลากินมด น้ำลดมดกินปลา
	คำพูด	น้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตาย
		น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง
29.เบ้า	การอยู่ในสภาพเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง	จมเบ้า

ตารางที่ 4 ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย (ต่อ)

สิ่งไม่มีชีวิต	ความหมาย	สำนวน
30.ประตู	ทางสู้	ปิดประตูตีแมว
	ทางหนี	สิ้นประตู
31.แป	กฎหมาย	บ้านเมืองมีขื่อมีแป
32.ผ้า	ของจำเป็น	ขายผ้าเอาหน้ารอด
33.ผ้าขี้ริ้ว	คนจน ด้อยค่า	ผ้าขี้ริ้วห่อทอง
34.พร้า	ผลดี	ช้าๆได้พร้าสองเล่มงาม
35.พลอย	สิ่งมีค่า	ไก่ได้พลอย
36.เพชร	คนเก่ง	เพชรตัดเพชร
	คนดี ความดี มีค่า	เพชรน้ำหนึ่ง
	ผู้ชนะ	ใจเพชร
	ความดี	ขี้เถ้ากลบเพชร
37.แพ	ครอบครัว	แพแตก
38. ไฟ	ผู้ชาย	กระดังงาลนไฟ, ขี้ผึ้งลนไฟ
39.ราชรถ	โชค ลาภ หรือยศ ตำแหน่ง	ราชรถมาเกย
40.เรือ	ครอบครัว	เรือขาดหางเสือ
	กิจการงาน	เรือล่มเมื่อจอดตาบอดเมื่อแก่
	เครือญาติ	เรือล่มในหนองทองจะไปไหน
41.แร่	สิ่งที่ไม่ดี ของด้อยค่า	เลือกนักมักได้แร่
42.วอ	การได้ดี	คางคกขึ้นวอ
43. เสา	ความทุกข์ลำบาก	รักดีหามจั่วรักชั่วหามเสา
44. เสี้ยน	เรื่องเดือดร้อน	แกว่งเท้าหาเสี้ยน
45.หน้ากาก	ความไม่จริงใจ	ใส่หน้ากาก, สวมหน้ากากเข้าหากัน
46.หมวก	ตำแหน่งหน้าที่	สวมหมวกหลายใบ
47.หม้อข้าว	แบบอย่างธรรมเนียม คำสั่ง	ข้านอกเจ้าข้าวนอกหม้อ, ข้าวนอกหม้อ
	อาชีพ หนทางทำมาหากิน	ทุบหม้อข้าว
48.หอก	ภัยอันตราย	ฝ่าคมหอกคมดาบ, หอกข้างแคร่
49.หัวโขน	ตำแหน่งหน้าที่ บรรดาศักดิ์	ถอดหัวโขน, สวมหัวโขน, หัวโขน
50.หางเสือ	ผู้นำ หัวหน้า	เรือขาดหางเสือ
51.หุ่น	ตำแหน่งหน้าที่	เป็นหุ่นให้เชิด
52.แหวน	สิ่งมีค่า	นิ้วด้วนได้แหวน

อภิปรายผลการวิจัย

ความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทย พบว่าสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบนั้นจะเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่อยู่แวดล้อมรอบตัวมนุษย์เป็นเครื่องใช้มาเปรียบกับลักษณะหรือเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งนี้จะนำความหมายประจำคำของสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาเปรียบกับลักษณะที่เป็นนามธรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อุทุมพร มีเจริญ (2542) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความหมายเปรียบเกี่ยวกับคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทยจะเป็นความหมายที่เกิดจากการนำอวัยวะซึ่งเป็นรูปธรรมมาเปรียบกับคุณลักษณะต่าง ๆ ในวิถีชีวิตของมนุษย์ซึ่งเป็นนามธรรม ส่วน จินดารัตน์ บุญพันธ์ (2547) ได้ศึกษาความหมายเปรียบของสัตว์ในสำนวนไทย พบว่าความหมายเปรียบของสัตว์ในสำนวนไทยจะนำสัตว์ที่อยู่แวดล้อมรอบตัวหรือใกล้ชิดกับมนุษย์มาใช้เปรียบกับคุณลักษณะต่างๆในชีวิตประจำวันของมนุษย์เช่นเดียวกัน

ผลงานของอุทุมพร มีเจริญ (2542) และ จินดารัตน์ บุญพันธ์ (2547) ต่างพบว่ามีการนำศัพท์อวัยวะร่างกาย และสัตว์มาเปรียบกับมนุษย์ ส่วนในผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบว่ามีการนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับมนุษย์ อาจเป็นเพราะสัตว์และอวัยวะร่างกายเป็นสิ่งมีชีวิตหรือส่วนของสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับมนุษย์ แต่วัตถุธรรมชาติและสิ่งประดิษฐ์ที่อยู่แวดล้อมมนุษย์นั้นเป็นสิ่งไม่มีชีวิตจึงไม่นำมาเปรียบกับมนุษย์ แต่จะนำมาเปรียบกับเรื่องแวดล้อมทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ นอกจากนี้การศึกษาความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยยังสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องการเงิน ความดี ความมีทรัพย์สมบัติ ความชนะ ความเก่ง โอกาส และคำพูด

สรุปผลการวิจัย

สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตมีทั้งหมดจำนวน 74 สำนวน ซึ่งสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาใช้เปรียบมีจำนวน 52 ชนิด ได้แก่ กงจักร กระด้ง กระโถน กระเบื้อง กระเป๋า เกลือ แก้ว ขอ ขื่อ เข็ม คอก เคียว ฆ้อง จันทร์ จั่ว ชนัก เชือก ด่าง ดาบ ดาว เดือน ตอ ตัวจักร ถังข้าวสาร ทราย ทอง ธงขาว น้ำ เบ้า ประตู แป ผ้า ผ้าขี้ริ้ว พร้า พลอย เพชร แพ ไฟ ราชรถ เรือ แร่ วอ เสา เสี้ยน หน้ากาก หมวก หม้อข้าว หอก หัวโขน หางเสือ หุ่น และแหวน

ผลการการจำแนกประเภทของสำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ วัตถุธรรมชาติ และประเภทที่สองคือ สำนวนที่มีความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดจากมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้น ได้แก่ ยานพาหนะและส่วนประกอบ เครื่องมือประกอบอาชีพ อาวุธ เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรี เครื่องใช้ในครัว ที่อยู่อาศัยและส่วนประกอบ และสิ่งไม่มีชีวิตอื่นๆ

ส่วนความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยพบว่า สิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบมากที่สุด 3 ลำดับ ลำดับแรกคือการนำ “กระเป๋า” มาใช้เปรียบกับการเงิน ลำดับที่สองการนำ “ทอง” มาเปรียบกับความดี ความมีทรัพย์สมบัติ ส่วนลำดับที่สาม มี 2 ชนิด คือการนำ “เพชร” มาเปรียบกับความดี ผู้ชนะ ความเก่ง ความมีทรัพย์สมบัติ และการนำ “น้ำ” มาเปรียบกับโอกาส คำพูด

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรศึกษาความหมายเปรียบเกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตในสำนวนไทยเปรียบเทียบกับสำนวนเกิดขึ้นใหม่ตามกลุ่มสังคมต่าง ๆ เช่น กลุ่มเพศที่ 3 ใช้สำนวนว่า “ขุดทอง” หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก เป็นต้น

2. ควรศึกษาความหมายเปรียบของสิ่งไม่มีชีวิตจากคำคมของผู้นำหรือบุคคลในปัจจุบัน หรือจากสื่อสิ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลยา ช้างขวัญยืน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ อาจารย์ที่ปรึกษา และวิทยากรวิพากษ์ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2537). **การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินดารัตน์ บุญพันธ์. (2547). **“ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย”.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพฯ.

เจือ สตะเวทิน. (2516). **สุภาษิตไทย.** กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

ดนัย เมธิตานนท์. (2543). **สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : ไททรรศน์.

นววรรณ พันธุเมธา. (2553). **คลังคำ.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. (2528). **สำนวนไทย.** ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.

เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). **ค่านิยมในสำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยิ่งลักษณ์ งามดี. (2545). **สุภาษิต คำพังเพย และสำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : สหมิตรพริ้นติ้ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554.** กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

วีร์ เพชรอุไร. (2543). **สำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : บุ๊คแบงก์.

สง่า กาญจนาคพันธ์. (2538). **สำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.

สง่า กาญจนาคพันธ์. (2543). **สำนวนไทย.** กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

สนม ครุฑเมือง. (2549). **ทักษะการพูดสำนวนเปรียบเทียบของผู้นำสังคม : การวิเคราะห์การอธิบายที่เป็นรูปธรรม.** พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สนม ครุฑเมือง. (2546). **สำนวนไทย.** พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อุทุมพร มีเจริญ. (2542). **การศึกษาความหมายเปรียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Nida, Eugen A. (1975). **A Componential Analysis of Meaning**. Mouton: The Hague. 1975.

Ullmann, Stephen. (1962). **Semantics: An Introduction to the Science of Meaning**. Oxford: Basil Blackwell.

องค์กรภาครัฐกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว ในหมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

Public sector and problem management of trans-border workforce: a case study of Baan Ton Chok, Nong Bua, Chaiprakan district, Chiang Mai

จตุพร เสถียรคง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่
corresponding author e-mail: Oaysugar_cane@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือขององค์กรภาครัฐ ตลอดถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงการค้นพบในพื้นที่หมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการเป็นหลัก จากการศึกษาพบว่ามีหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบหลายภาคส่วนประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง โรงเรียน สาธารณสุข เทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตามนโยบายและกฎหมายกำหนด โดยมีลักษณะการดำเนินการควบคุม จัดระเบียบ สนับสนุน การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับสังคม ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกอบด้วย ปัญหาในส่วนขององค์กรคือปัจจัยนำเข้าที่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัญหาในส่วนของกระบวนการวิธีการปฏิบัติงานคือ ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐ ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในขอบเขตอำนาจหน้าที่ รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐและชุมชนอย่างบูรณาการ

คำสำคัญ : การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว การดำเนินด้านแรงงานต่างด้าวโดยรัฐ อำนาจหน้าที่

Abstract

The objective of this research was to study government sector’s operation, problems and obstacles of management of unskilled trans-border workforce considering what mainly finding out in an area. It was found that there was operation in many sectors, which were security sector, administration sector, education sector, and public health sector. These all had their own power and duties according to the government’s policies and laws. It was controlling, organizing, supporting and communication in order to building up the understanding within the society. However, there were problems within the organization which included its insufficient and inappropriate input, so its operation was inefficient. There were also problems of process of operation that were a lack of coordination among the government sectors, a lack of building up knowledge and understanding on a scope of their power and duties, as well as a lack of integrative interaction between the government sectors and the community.

keywords : problems of management of trans-border workforce, the government’s operation on trans-border workforce, power and duties

บทนำ

การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีส่วนใหญ่จะตกแก่นายจ้างคือการที่นายจ้างมีแรงงานต่างด้าวมาใช้ทดแทนแรงงานไทยในส่วนที่ขาดแคลน และสามารถจ้างได้ในราคาถูกกว่าคนไทย ส่วนผลเสีย เช่น 1.) ด้านความมั่นคง ส่งผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยชนกลุ่มน้อย เขตเสรีแรงงานเถื่อน กฎหมายและนโยบายแรงงานที่การขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2.) ผลกระทบทางสาธารณสุข การควบคุมโรค การจำกัดผลกระทบของโรคร้ายแรง การสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ภาระงบประมาณและการบริการรักษาพยาบาลของรัฐ เช่น การที่รัฐต้องแบกภาระการรักษาพยาบาลผู้ป่วยแรงงานต่างด้าว รวมถึงปัญหาโรคติดตัวมากับแรงงานต่างด้าวซึ่งบางโรคเป็นโรคที่หายจากประเทศไทยนานแล้ว เช่น โรคเท้าช้างและกาฬโรค

เป็นต้น 3.) ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด ได้แก่ ประเด็นของต้นทุนค่าแรงงาน การแย่งงานคนไทย ปัญหาแรงงานเด็ก การพัฒนาฝีมือแรงงาน การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูง เกิดธุรกิจนอกระบบความต้องการ และจำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง จึงไม่สามารถกำหนดนโยบายการจัดสรรทรัพยากรเพราะไม่มีตัวเลขที่แน่นอน 4.) ผลกระทบทางสังคม ได้แก่ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การก่ออาชญากรรม การแบ่งแยกเชิงสังคม ขบวนการลักลอบการเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ ปัญหาการสร้างอิทธิพลกลุ่มชนชาติ ยาเสพติด ปัญหาโสเภณี ภาระของรัฐในเรื่องการ จัดปัจจัยพื้นฐานการสาธารณูปโภค การพึ่งพาการบริการโรงเรียนของรัฐ การเลือกปฏิบัติด้านมนุษยธรรม

เนื่องจากหมู่บ้านต้นโชคอยู่ห่างจากบ้านถ้ำง๊อบ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่เพียง 30 กิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวชนกลุ่มน้อยชาวไทยใหญ่ และเมื่อมีการลักลอบเข้ามาแล้วแรงงานเหล่านั้นจะกระจายไปอยู่กับญาติพี่น้องที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น หมู่บ้าน ผาแดง บ้านสินชัย ตำบลหนองบัวอำเภอไชยปราการ โดยเฉพาะหมู่บ้านต้นโชค

หมู่บ้านต้นโชค ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนที่เป็นบุคคลสัญชาติไทยทั้งสิ้น 224 ครัวเรือน ประชากรสัญชาติไทย 633 คน ต่างด้าวที่เป็นชนกลุ่มน้อยไทยใหญ่ จำนวน 60 ครัวเรือน จำนวน 370 คน ไม่นับรวมชาว ต่างด้าวที่เป็นประชากรแฝง ซึ่งมาอาศัยอยู่กับญาติเพื่อทำงานรับจ้างในหมู่บ้านบางครั้งคราว ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีจำนวนมาก ซึ่งการเข้ามาอาศัยในหมู่บ้านส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่เป็นอย่างมาก และถ้าปล่อยให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นต่อไปคาดว่าประชากรต่างด้าวจะเข้ามาอาศัยอยู่จนไม่สามรถควบคุมได้ และจะเกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมามากมาย

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นว่าควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีเป็นระบบและหน่วยงานภาครัฐควรจะมีส่วนในการรับผิดชอบดูแลร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดการความยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) โดยศึกษาจากเอกสาร และศึกษาเพิ่มเติมจากการวิจัยภาคสนาม (field research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยภาคสนาม (field research) เป็นการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์กรภาครัฐกับการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

2. การศึกษาจากเอกสาร (documentary study) เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษารวบรวมจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทความ วารสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานต่างด้าว โดยการนำเอกสารในส่วนที่ต้องการมาเรียบเรียงเพื่อหาข้อมูลส่วนที่ขาดหรือไม่ทันสมัยในภาคสนาม โดยสามารถแสดงความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาการวิจัย และวิธีการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล
1.ศึกษาการดำเนินงานของรัฐในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในพื้นที่อำเภอไชยปราการมีวิธีการในการจัดการจัดแรงงานต่างด้าวอย่างไร - บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์กรที่ดำเนินงานเป็นอย่างไร - มีการประสานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวกับองค์กรใดบ้างอย่างไร	**วิธีการศึกษา** ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมกลุ่มประชากรเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลการศึกษาดังนี้ - การจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการแรงงานต่างด้าวในบ้านต้นโชค - วิธีการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือของชุมชนบ้านต้นโชค - แนวทางในการแก้ไขปัญหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของรัฐ และชุมชนในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	- มีแนวทางใดบ้างที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

วิธีการเลือกหน่วยงานและบุคคลที่ใช้ในการศึกษาได้ดำเนินการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอไชยปราการ ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอไชยปราการ เทศบาลตำบลหนองบัว สถานีตำรวจอำเภอไชยปราการ สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอำเภอฝาง กองบังคับการควบคุมที่ 2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่ 4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่ 6 ตำบลศรีดงเย็น โรงเรียนบ้านต้นโชค และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth Interview) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัน เวลา ที่นัดหมายจากผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว จำนวน 6 แห่ง

แต่มีหน่วยงานราชการที่ยินดีให้ข้อมูลจำนวน 5 แห่ง คือ 1) ปลัดอาวุโสอำเภอไชยปราการ 2) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองบัว 3) ผู้บังคับการกองบังคับการควบคุมที่ 2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่ 4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่ 6 ตำบลศรีดงเย็น 4) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านต้นโชค และ 5) เจ้าหน้าสาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว โดยมีการกำหนดกรอบและหัวข้อการสนทนาไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอนถึง การดำเนินงานของรัฐปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

4. เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview)

ดำเนินการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ ว่าแต่ละข้อตรงตามจุดมุ่งหมายวิจัยครั้งนี้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อจัดระบบและสร้างองค์ความรู้ให้สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ จึงพรรณนาความเพื่ออธิบายสิ่งที่ได้ศึกษาประกอบเข้าด้วยกัน มุ่งให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์กับแนวคิด อีกทั้งยังมีการนำข้อมูลต่างๆมาตีความหมาย จำแนกแยกแยะ ปัจจัยเงื่อนไข ข้อพิจารณาต่างๆของการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว

ผลการวิจัย

สภาพการณ์ของปัญหาการจัดการแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชค

ลักษณะของการเข้ามาอยู่อาศัยของคนต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชคส่วนใหญ่เข้ามาอาศัยเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น รับจ้างในภาคการเกษตร คนงานก่อสร้างและรับจ้างใช้แรงงานโดยทั่วไป ลักษณะการอาศัยในหมู่บ้านคนต่างด้าวส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ลักษณะของการเช่าบ้านของคนในพื้นที่ ซึ่งในบ้าน 1 หลังจะมีคนอยู่อาศัยกันมากกว่า 1 ครอบครัวและพบว่าในบางบ้านมีชื่อเพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้นแต่ตัวของแรงงานต่างด้าวไปทำงานนอกพื้นที่ มีเพียง 2-3 รายเท่านั้นที่มีบ้านเป็นของตนเอง เนื่องจากเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี แต่ยังไม่มีกรรมสิทธิ์หรือเจ้าของที่ดินตามกฎหมาย โดยใช้วิธีการซื้อขายแบบปากเปล่าไม่มีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน คือ ขาดการจัดการการควบคุมที่เป็นระบบ ในภาพรวมเป็นประเด็นของการไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและในส่วนของชุมชนเอง ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนเปราะบาง หากดำเนินการไปแล้วอาจเกิดการก้าวก่ายในหน้าที่ของส่วนงานอื่นๆ นอกเหนือจากนั้นยังขึ้นอยู่กับกลุ่มนายหน้า กลุ่มผลประโยชน์หรือนายทุนต่างๆ และการเรียกรับสินบนของคนที่อ้างตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจ้างงานแรงงานต่างด้าวจนกลายเป็นความรู้สึกที่สุ่มเสี่ยงที่จะจัดการหรือบริหารเรื่องดังกล่าวโดยชุมชน ที่ผ่านมาหมู่บ้านต้นโชคมีการจัดการอย่างประนีประนอม คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมเป็นสำคัญ แต่ ท้ายที่สุดแล้วสำหรับชุมชนเองยังไม่สามารถแสวงหารูปแบบการจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม

ลักษณะการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐในการจัดการกับปัญหาแรงงานต่างด้าว

ผลจากการสัมภาษณ์องค์กรต่างๆที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีผลถึงการปฏิบัติงานในพื้นที่จริงนั้นประกอบด้วย กองบังคับการควบคุมที่ 2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่ 6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ ฝ่ายปกครองอำเภอไชยปราการ เทศบาลตำบลหนองบัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวและโรงเรียนบ้านต้นโชค องค์กรเหล่านี้ที่ปฏิบัติงานตามนโยบายของต้นสังกัดกระทรวงต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กองบังคับการควบคุมที่2 หน่วยเฉพาะกิจ กรมทหารม้าที่ 4 ฐานปฏิบัติการบ้านร้องธาร หมู่ 6 ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ

ลักษณะงาน คือ ป้องปรามแรงงานต่างด้าวควบคู่กับการเสริมสร้างให้ชาวบ้านและแรงงานต่างด้าวมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมายความมั่นคงของชาติ กล่าวคือ เป็นการทำงานทั้งในเชิงรับและเชิงรุกโดยมิได้มุ่งหวังให้เกิดความรุนแรง เน้นการสร้างความเข้าใจไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง เช่น การหลบหนี การลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีลักษณะการทำงานที่ต้องประสานการทำงานระหว่างชุมชนบ้านต้นโชค ผู้นำชุมชน ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนอันพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน

วิธีการดำเนินงาน

- ป้องกัน โดยทำการสำรวจประชากรร่วมกับผู้นำชุมชนหมู่บ้านต้นโชค โดยทำการสำรวจ จำแนกตามบัตรที่แสดงตัวตน ได้แก่ บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน บัตรประจำตัวบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เพื่อสร้างระเบียนประวัติ มีการบันทึกภาพบุคคลโดยครั้งล่าสุดที่จัดทำอยู่ในช่วงปี พ.ศ.2554 นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ของหน่วยเฉพาะกิจแก่ชุมชน มีการกระจายข่าว ข้อมูล ให้ทราบความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติการของทหารอยู่อย่างต่อเนื่อง

-รักษาความมั่นคงภายในโดยการตรวจตราหากเกิดเหตุความรุนแรงที่จะกระทบกับหมู่บ้านหรือกลุ่มคนโดยหาหลักฐานมาพิสูจน์และดำเนินการตามกฎหมาย

-สกัดกั้นไม่ให้มีการหลบหนีเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ตามจุดสกัดต่างๆ ได้แก่ จุดตรวจสกัด หมู่บ้านสินชัย ตำบลหนองบัว และด่านผาหงส์ บ้านอ่าย ตำบลศรีดงเย็น อีกทั้งยังมีการรับแจ้งเบาะแสจากประชาชนตามจุดตรวจต่างๆ

-การปราบปรามยาเสพติดในกรณีที่เป็นผู้ค้ารายใหญ่ หรือหากมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

-ไม่สามารถ สกัดกั้นควบคุมแรงงานต่างด้าวได้ทั้งหมดเนื่องจากการลักลอบเข้าเมืองทำได้หลายช่องทาง และมีจำนวนมาก

-มีนายหน้าค้าแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านคอยอำนวยความสะดวกให้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายโดยเรียกเก็บเงิน ซึ่งยังไม่มีหลักฐานชัดเจนที่จะสามารถดำเนินการจับกุมได้

-บุคลากรที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดเป็นเพศชายจึงเกิดความยากลำบากในตรวจค้นแรงงานต่างด้าวที่เป็นเพศหญิงส่งผลให้เกิดการทำงานที่ไม่ทั่วถึง หรืออาจดำเนินงานไม่ได้เลย

-งบประมาณที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัด เช่น ค่าเชื้อเพลิงและค่าเบี้ยเลี้ยง เป็นต้น

-การประสานงาน การรับส่งตัวของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองหรือกระทำผิด ระหว่างหน่วยงานอื่นๆเช่น ตำรวจที่ยังมีปัญหาด้านเกณฑ์การปฏิบัติ ข้อบังคับในการทำงานที่ยังไม่ชัดเจน

-การเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่บางคน เรื่องเปิดประเทศตามยุทธศาสตร์ของ AEC - Asean Economics Community ว่าคือการเปิดพรมแดน ซึ่งแรงงานต่างด้าวสามารถเข้ามาทำงานได้ง่ายขึ้น

2) ที่ทำการปกครองอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว คือ ฝ่ายงานปกครองท้องที่ มีหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน งานที่เกี่ยวกับการควบคุมกิจการที่มีผลกระทบกับสังคม ร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรืองานที่ได้รับมอบหมาย และฝ่ายความมั่นคง มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดระเบียบสังคม ความเดือดร้อนและความขัดแย้งของประชากรในพื้นที่ งานกิจการชายแดน งานกิจการผู้อพยพ งานกิจการชนกลุ่มน้อย งานกิจการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและการป้องกันตนเอง งานการข่าว งานกิจการอาสารักษาดินแดน

วิธีการดำเนินงาน

-ประสานงานการเข้าทำงานในพื้นที่ของแรงงานต่างด้าว(ถูกกฎหมาย)ตามที่ได้มีการขออนุญาตทำงานตามสัญญา(work permit)

-ตรวจสอบและอนุญาตการเข้าออกพื้นที่อำเภอไชยปราการของแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ ที่ถือบัตรบุคคลต่างด้าว ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุม

-กำกับ ควบคุมตรวจตราในระดับท้องที่ตำบล หมู่บ้านผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การย้ำเตือนกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน ตักเตือน ป้องปราม การเข้าออกพื้นที่ การให้ที่พักพิง การนำญาติพี่น้อง ครอบครัวเข้ามาในพื้นที่ ของแรงงานต่างด้าวตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

ปัญหาและอุปสรรค

-ไม่สามารถทราบจำนวนที่แท้จริงและทำการควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก การมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการ และแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลไม่ตรงกัน

-ส่วนแรงงานต่างด้าวมีช่องทางในการเคลื่อนย้าย หลาบหนีได้หลายช่องทาง เมื่อมีการสำรวจจำนวนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในหมู่บ้านก็จะหลบหนีไปพื้นที่อื่น แล้วกลับเข้ามาทำงานใหม่ อีกทั้งผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือในการขึ้นทะเบียนแรงงาน หรือการแจ้งการเคลื่อนย้ายของแรงงาน

-องค์กรไม่ได้รับงบประมาณเฉพาะในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว การขาดบุคลากรที่ทำงานเฉพาะในเรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทำให้การบริการเป็นไปไม่ได้อย่างเต็มที่

-ขาดการบูรณาการการทำงานในท้องที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

3) เทศบาลตำบลหนองบัว

ลักษณะการดำเนินงาน คือ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้กลุ่มแรงงานต่างด้าวได้เข้าถึงบริการต่างๆที่มีการจัดขึ้นโดยเทศบาล อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐาน ประปา เป็นต้น

วิธีการดำเนินงาน

-สนับสนุนในเรื่องการป้องกันโรคติดต่อในหมู่บ้านที่อาจเกิดจากแรงงานต่างด้าว

-สนับสนุนงบประมาณในการดูแลศูนย์เด็กเล็กในหมู่บ้านซึ่งพบว่ากว่าร้อยละ 80 ของเด็กในศูนย์เป็นมากจากครอบครัวกลุ่มของแรงงานต่างด้าว ซึ่งทางเทศบาลก็มีความยินดีให้เข้าถึงบริการและสวัสดิการดังกล่าว

-สนับสนุนการเข้าถึงบริการจากโครงสร้างพื้นฐานเมื่อคนในหมู่บ้านร้องขอ เช่นระบบน้ำ ถนน การขอสร้างบ้านต่างๆ หากแต่ไม่สามารถให้แรงงานต่างด้าวกระทำได้โดยตรงไม่มีระบบกรรมสิทธิ์การบริการต่างๆอาจไม่ทั่วถึง

ปัญหาและอุปสรรค

-ขาดความชัดเจนถึงขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวว่าเทศบาลต้องดำเนินการร่วมกับองค์กรใดบ้าง

-งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆในพื้นที่ต้องใช้มากขึ้น โดยในทางกลับกันไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากแรงงานต่างด้าวได้

-ในแต่ละหมู่บ้านขาดระบบการควบคุมที่ชัดเจนอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ซึ่งจริงแล้วอาจเกิดขึ้นจากความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านเอง คนไม่ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา

ข้อพิจารณา

-อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลหนองบัวขึ้นอยู่กับการกระจายอำนาจที่ได้รับจากส่วนกลางที่มีการถ่ายโอนอำนาจมาให้เป็นหลัก ซึ่งหากการถ่ายโอนหรือมอบอำนาจหน้าที่ในเรื่องการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวยังไม่มีความชัดเจนก็จะเป็นการยากสำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ว่าสามารถทำอะไร อย่างไรได้บ้าง หรือควรจะดำเนินงานในทิศทางใด

4) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัว

ลักษณะการดำเนินงาน คือ เปิดโอกาสให้กลุ่มของแรงงานต่างด้าวได้เข้าถึงบริการ ประสานการทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองบัวกับกลุ่มผู้เฒ่าหมอเมืองคนไทยใหญ่ อีกทั้งยังมีความพยายามที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานกิจกรรมที่ยั่งยืน โดยร่วมกับวัดและโรงเรียนบ้านต้นโชค

วิธีการดำเนินงาน

- ดำเนินกิจกรรมการแพทย์ทางเลือกในหมู่บ้านต้นโชค โดยเปิดศูนย์หมอเมืองสมุนไพร ณ วัดต้นโชค โดยมีกลุ่มแพทย์พื้นบ้านชาวไทยใหญ่เข้าร่วมด้วย

ปัญหาและอุปสรรค

-กิจกรรมขาดความต่อเนื่องซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การขาดการประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีความร่วมมืออย่าบูรณาการระหว่าง องค์กรต่างๆ

-กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยยังไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งการดำเนินการอาจขัดกับกฎหมาย

-ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของกลุ่มหมอเมืองคนไทยใหญ่ที่มีความต้องการเป็นผู้นำหรือมีความต้องการในการจัดการกลุ่ม หรือบางท่านมีความประสงค์จัดกิจกรรมในเชิงธุรกิจ จนทำให้ขาดความสามัคคี

5) โรงเรียนบ้านต้นโชค

ลักษณะการดำเนินงาน โรงเรียนบ้านต้นโชคเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 203 คน มาจากเยาวชนในบ้านต้นโชค บ้านใหม่หนองบัว บ้านกิ่วจำปีและบ้านทา นักเรียนที่เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมที่มีสัญชาติไทยจำนวน 50 คน คนไทยใหญ่จำนวน 102 คน คนจีน 26 คน และอื่นๆอีก 24 คน ทางโรงเรียนบ้านต้นโชคมุ่งให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารอันเป็นหัวใจสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติจึงมี “โครงการรักการอ่าน”

วิธีการดำเนินงาน

-จัดกลุ่มนักเรียนที่เป็นคนพื้นเมืองเดิม คนจีน คนไทยใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆจำนวน 40 คน เพื่ออ่านข่าวสารความรู้ให้กับชาวบ้านฟังในช่วงตอนเย็นหรือวันหยุดเสาร์ อาทิตย์โดยอ่านและเล่าเรื่องราวต่างๆเป็นภาษา ไทย จีน ไทยใหญ่ ให้ชาวบ้านเข้าใจ

ปัญหาอุปสรรค

เนื่องจากเด็กนักเรียน คือลูกหลานของชาวบ้านในหมู่บ้านจึงไม่พบปัญหาอุปสรรคใด ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ศึกษาในหมู่บ้านต้นโชค ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากมีการดำเนินงานตามหน่วยงานทางทหารที่เป็นการควบคุมจากหน่วยงานภายนอกชุมชนเพียงอย่างเดียวย่อมทำให้การควบคุมทางสังคมในเรื่องแรงงานต่างด้าวเป็นไปในลักษณะของการบังคับที่ไม่ใช่ระยะยาว ซึ่งในความเป็นจริงควรจะเป็นการหนุนเสริมจากสังคมภายในจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนได้ซึ่งสอดคล้องกับกับผลงานวิจัยของ สุภางค์ จันทรวนิช และคณะ (2545: 34) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การติดตามผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวปี 2544 กระบวนการและปัญหา พบว่า การให้ทหารเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจจับอาจจะทำให้เกิดปัญหาในระยะยาว เพราะไม่ใช่ภารกิจหลักของทหาร การดำเนินการตรวจสอบควรเป็นหน้าที่ของกระทรวงแรงงานมากกว่า

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวในหมู่บ้านต้นโชค ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการนั้น หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบมีการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในขอบเขตอำนาจหน้าที่ จึงไม่สามารถบูรณาการจัดการและแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ได้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เอกพนม ศรีทอง (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการควบคุม กำกับและตรวจสอบแรงงานต่างด้าวของจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ พบว่ามีการดำเนินการแบบ บูรณาการ โดยได้กำหนดขั้นตอนผ่านกระบวนการต่างๆจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงมหาดไทย โดยจังหวัดและอำเภอ ดำเนินการจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา กระทรวงแรงงาน โดยจัดหางานจังหวัด ดำเนินการ จดทะเบียนนายจ้างเพื่อทราบความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว พิจารณาจำนวนที่จะอนุญาตและพิจารณาอนุญาตทำงาน กระทรวงสาธารณสุข โดยสถานพยาบาลในจังหวัด ดำเนินการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพคนต่างด้าว กระทรวงกลาโหม โดยฝ่ายทหารดำเนินการสกัดกั้นและปราบปราม จับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบมาทำงานภายหลังการจดทะเบียนประวัติ คนต่างด้าว กระทรวงมหาดไทย โดยฝ่ายปกครองดำเนินการสกัดกั้นการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวรายใหม่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสถานีตำรวจในจังหวัดดำเนินการสกัดกั้น ปราบปราม และกระบวนการ มาตรการควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบแรงงานต่างด้าว มีหน่วยงานของรัฐฝ่ายต่างๆที่รับผิดชอบ ได้แก่ ตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง ฝ่ายปกครอง สำนักงานจัดหางานจังหวัด รวมทั้งนายจ้างผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานขององค์กรภาคภาครัฐที่ ด้านการควบคุมแรงงานต่างด้าวหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดความชัดเจนคือ หน่วยงานทหาร ซึ่งเน้นการป้องปราม และสกัดกั้นไม่ให้เกิดการหลบหนีเข้ามาในพื้นที่ การตรวจค้นจับกุมยาเสพติด การจัดระบบแรงงานต่างด้าวหน่วยงานที่รับผิดชอบคือที่ทำการปกครองอำเภอไชยปราการ ส่วนด้านการสื่อสารกับแรงงานต่างด้าวหน่วยงานที่มีความชัดเจนคือ โรงเรียนบ้านต้นโชค ที่ประสานความเข้าใจเรื่องต่างๆในชุมชน ข่าวสารที่กลุ่มแรงงานต่างด้าวอยากทราบ ผ่านกลุ่มนักเรียนชาวไทย ชาวไทยใหญ่ และชาวจีน ตามโครงการรักการอ่าน และการดำเนินงานด้านสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลให้บริการรักษาโรคทั่วไป การดำเนินกิจกรรมการแพทย์ทางเลือกผ่านกิจกรรมหมอเมืองสมุนไพรโดยผู้สูงอายุ นอกเหนือจากนั้นจะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานโดยเทศบาลในการเปิดโอกาสให้เข้าถึงสาธารณูปโภครวมถึงบริการทางสาธารณสุข องค์กรทั้งหมดมีวิธี การดำเนินงานที่แตกต่างกันคือ การดำเนินงานขององค์กรภาครัฐนั้นมีทิศทางของนโยบายในแต่ละยุคสมัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดถึงหน่วยงานราชการในเขตพื้นที่อำเภอไชยปราการ ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงามและคณะ. (2550). **การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิสเตอร์ก็อบปี้.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬามหาวิทยาลัย.

วิทยา สิงห์มณี. (2549). **กระบวนการหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างด้าวจากประเทศพม่า และการจัดการปัญหาของภาครัฐ : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภางค์ จันทรวนิช และคณะ. (2545). **การติดตามผลการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวปี 2544 กระบวนการและปัญหา**. กรุงเทพมหานคร.ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี ชาเหลา และ เรืองยศ จันทรตีรี. (2544). **กระบวนการเรียนรู้ของประชาชนคือแนวทางการพัฒนาและกู้วิกฤตชาติ**. นครสวรรค์: สวรรค์วีการพิมพ์.

ลือชัย วงษ์ทอง. (2555). **“ประสิทธิผลของการนำนโยบายแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าไปปฏิบัติในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”**.ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551). **พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551**. เข้าถึงได้จาก http://www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/57/labour%209.pdf

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2556). **วารสารสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2555** .กลุ่มงานพัฒนาระบบควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว ฝ่ายแผนงานและสารสนเทศข้อมูลแรงงานต่างด้าว.

อัญฒิกา ทองเปลว. (2542). **“การวิเคราะห์การจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย”**.สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต(การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกพนม ศรีทอง. (2548). **“กระบวนการควบคุม กำกับ และตรวจสอบแรงงานต่างด้าวของจังหวัดหนึ่งใน ภาคใต้”.** สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

Burns, Danny and others. (2004). **Making community participation meaningful: A handbook for development and assessment**. Bristol: The policy Press.

Ife, Jim. (1999). **Community Development :Creating Community Alternative-Vision, Analysis and Practice**. Australia:Longman.

พฤติกรรมการโกงของผู้ใช้บริการแท็กซี่มิเตอร์
Cheating behaviors of taxi-meter customers

กฤติยา กาญจนกุล* ณัฐชัย ดำรงค์ศักดิ์กุล และ ชวนชื่น อัคคะวณิชชา
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี
*corresponding author e-mail: mayny_babybears@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะและพฤติกรรมการโกงค่าโดยสารรถแท็กซี่มิเตอร์ และศึกษาผลกระทบการโกงของผู้โดยสารที่มีต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯ จำนวน 15 คน เพศชาย 14 คน และเพศหญิง 1 คน ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกที่เรียกว่าเทคนิคเหตุการณ์สำคัญ (Critical incident technique) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะและพฤติกรรมการโกงค่าโดยสารของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ การโกหกหลอกลวง การแสดงออกทางพฤติกรรม การใช้คำพูดที่ก้าวร้าว การกระทำที่รุนแรง ซึ่งพฤติกรรมการโกงส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ 3 ด้าน คือด้านความคิด ด้านความรู้สึกและด้านการกระทำของผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์

คำสำคัญ : พฤติกรรมการโกง ผู้ใช้บริการแท็กซี่มิเตอร์ คนขับแท็กซี่มิเตอร์

Abstract

This research is qualitative research. The objectives of the study were to investigate the characteristics and cheating behaviors of taxi-meter fares, and to examine the impacts of cheating behaviors of customers on taxi drivers in Bangkok area. The participants are 15 taxi drivers in Bangkok area with 14 males and 1 female. The critical incident technique was used in data collecting process. The results were found that cheating behaviors were divided into 4 categories; deception physical expression offensive words 4) violence. These cheating behaviors affected on taxi drivers in 3 ways; cognitive, feeling and reaction which depended upon the intensity of violence situations.

keywords : cheating behaviors, taxi-meter customers, taxi drivers

บทนำ

แท็กซี่มิเตอร์เป็นรถโดยสารสารธารณะที่ได้รับความนิยมในการใช้เดินทางเป็นอันดับต้น ๆ จากผู้โดยสารชาวไทยและชาวต่างชาติ ในเขตกรุงเทพมหานครฯ เพราะมีความสะดวกสบาย มีความเป็นส่วนตัว อีกทั้งยังมีราคาที่เหมาะสมกับระยะทาง นอกจากนี้ในปี 2013 แท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯ ยังได้รับการจัดอันดับที่ 8 ของแท็กซี่ที่ดีที่สุดในโลก (Hotels.com, 2013) และยังได้รับการจัดอันดับที่ 2 ของแท็กซี่ที่มีค่าโดยสารถูกที่สุดจาก 25 เมืองโดยวัดจากจำนวนเงิน 300 บาทเทียบกับระยะทาง (Tripgraphics, 2011) ถึงแม้ว่าแท็กซี่มิเตอร์ของประเทศไทยจะมีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีในต่างประเทศ แต่สิ่งนั้นก็ไม่ได้ส่งผลให้คนไทยมีทัศนคติทางด้านบวกต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์เลยแม้แต่น้อย อันมาจากข่าวสารทางด้านลบของผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ที่สื่อต่าง ๆ ได้ออกมานำเสนอทั้งทางโลกออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ธรรมดา ซึ่งอาจจะมีระดับความรุนแรงตั้งแต่ การใช้คำพูด การโกงค่าใช้บริการ การข่มขู่ การลวงเพื่อไปกระทำชำเรา การปล้นหรือการจี้ชิงทรัพย์ จนกระทั่งการสูญเสียชีวิต เช่น โดนแท็กซี่โกงค่าค่ามิเตอร์ จำนวน 730 บาท (KaewKatide, 2556) นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นโพสต์ข้อความลงเฟซบุ๊กต่อว่าเจ้าหน้าที่สนามบินหลังรู้ทันว่าแท็กซี่คิดค่าโดยสารเกินจริง (Mthai News Reporter, 2558) รวบตัวได้คนขับแท็กซี่ ข่มขืนผู้โดยสารสาวขณะขับเข้าซอยเปลี่ยว (เดลินิวส์, 2555) เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งจับกุมคนขับแท็กซี่ทำร้ายร่างกายและปล้นชิงทรัพย์นักท่องเที่ยวสาวชาวจีน (Sanook.com, 2557) เป็นต้น ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมต่อกับมนุษย์ได้โดยตรง ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมองว่าผู้

ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์เป็นภัยที่อันตรายและน่ากลัวของสังคมไทย แต่ในอีกมุมของผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ที่สังคมมองว่าเป็นผู้กระทำอยู่ฝ่ายเดียวนั้น ก็สามารถถูกกระทำจากคนจำนวนหนึ่งในสังคมได้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้ แท็กซี่ถูกม็อบรุมทำร้ายปางตายโดยมีตะปูขึ้นสนิมฝังที่ขมับก่อนได้รับการช่วยเหลือจากหมอ (Sanook.com, 2556) คนขับแท็กซี่ต่อสู้กับสาวทอมมิจฉาชีพลวงแท็กซี่ไปจี้ในที่เปลี่ยว (ข่าวสดออนไลน์, 2557) ชายเลือดร้อนท้าต่อยแท็กซี่ ขู่มีปืน-อย่าคิดว่าตำรวจจะช่วยได้ (กระปุกดอทคอม, 2557) แท็กซี่ไทยเจอผู้โดยสารชาวต่างชาติโกงค่าโดยสารในราคาเหมา 400 บาทแต่จ่ายจริง 40 บาท (แนวหน้าออนไลน์, 2558) เป็นต้น จากตัวอย่างสุดท้ายเป็นกรณีการโกงค่าโดยสารของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ ซึ่งจะสามารถกล่าวได้ว่าในปัจจุบันยังคงมีผู้ใช้บริการบางส่วนที่ปฏิบัติต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์โดยการโกงค่าโดยสาร

การโกงค่าโดยสารของผู้ใช้บริการแท็กซี่มิเตอร์ อาจมีลักษณะ รูปแบบ และพฤติกรรมการโกงที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้บริการว่าจะเลือกใช้กลวิธีใด ซึ่งจะมีทั้งการแสดงออกด้วยพฤติกรรม การใช้คำพูดก้าวร้าวหยาบคาย การโกหกหลอกลวง และการใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างการ เพียงเพราะไม่ต้องการชำระค่าโดยสาร เมื่อถึงจุดหมาย หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือพฤติกรรมการโกงไปตามกาลเวลาได้ เพื่อเพิ่มระดับความซับซ้อนในการคาดการณ์ของผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ว่ากำลังจะถูกโกงค่าโดยสารได้ยากกว่าเดิม

จากวรรณกรรมที่ผ่านมาเรื่องราวของการให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับประเด็น พฤติกรรมของคนขับรถแท็กซี่กับปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานคร (อรรถพร สุริยเลิศ, 2539) การแก้ไขปัญหาแท็กซี่ป้ายดำที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (พงศ์ธร สถาพร, 2552) การใช้รถแท็กซี่ที่ติดตั้งเครื่องรับสัญญาณจีพีเอสเพื่อบันทึกเวลาการเดินทางในกรุงเทพมหานคร (ชวลิต ทิพย์พากรวงค์, 2546) การศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงทดแทนก๊าซปิโตรเลียมเหลวในรถแท็กซี่ (อัฐ ศิลปี, 2548) ความคิดเห็นต่อการชุมนุมสาธารณะทางการเมืองของผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร (ศิริพร ธีรนิยมสุข, 2555) ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ของคนวันทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร (กรรณิการ์ กีรติโกศล, 2549) แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อรถแท็กซี่ ของคนขับรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร (ศุภรัฐ ทินจันทร์, 2547) ลักษณะการใช้บริการรถแท็กซี่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (อลิศรา เสมชูโชติ, 2550) และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ยังไม่มีงานชิ้นใดที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ ผลกระทบของพฤติกรรมการโกงค่าโดยสารของลูกค้าต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์เลย ดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ศึกษาถึงลักษณะและพฤติกรรมการโกงค่าโดยสารรถแท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯ และศึกษาผลกระทบการโกงของผู้โดยสารที่มีต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้เทคนิคเหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident Technique หรือ CIT) เก็บจากผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ จำนวน 15 คน เป็นผู้ชายจำนวน 14 คน และผู้หญิงจำนวน 1 คน ประกอบอาชีพในเขตกรุงเทพมหานครฯ และปริมณฑล เทคนิคเหตุการณ์สำคัญนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้กับงานบริการเป็นครั้งแรก โดยใช้วิธีการเฝ้ามอง เฝ้าสังเกต พฤติกรรมของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน และนำผลการสังเกตที่ได้มาผ่านกระบวนวิธีการวิจัย ซึ่งนักวิจัยจะใช้เทคนิคเหตุการณ์สำคัญนี้เพื่อตรวจสอบความหลากหลายในด้านการบริการและการจัดการกับปัญหาของพนักงานบริการบนเครื่องบิน (Flanagan, 1954) ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและผู้ให้บริการ คือ ผู้ใช้บริการ และ คนขับแท็กซี่มิเตอร์ โดยการปฏิสัมพันธ์ในครั้งนี้จะอยู่ในรูปแบบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างลูกค้ากับผู้ให้บริการ ซึ่งเหตุการณ์นั้นจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ (หรือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก) สามารถจดจำเรื่องราวได้อย่างแม่นยำที่สุด (Bitner et al, 1994; Solomon . et al, 1985) งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีชื่อว่าเทคนิคเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเหตุการณ์สำคัญให้ฟังจนจบโดยไม่เข้าไปแทรก ในขณะที่เล่าเหตุการณ์ เมื่อเรื่องราวจบลงผู้วิจัยจะเสริมด้วยคำถามที่ต้องการจะทราบจากเหตุการณ์นั้น ๆ และต่อด้วยคำถามที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) คิดอย่างไรกับการโกง 2) รู้สึกย่างไรกับการถูกโกง และ 3) ทำอย่างไรหลังจากถูกโกง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการโกงของผู้โดยสารแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การโกหกหลอกลวง 2) การแสดงออกทางพฤติกรรม 3) การใช้คำพูดก้าวร้าว 4) การกระทำรุนแรง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

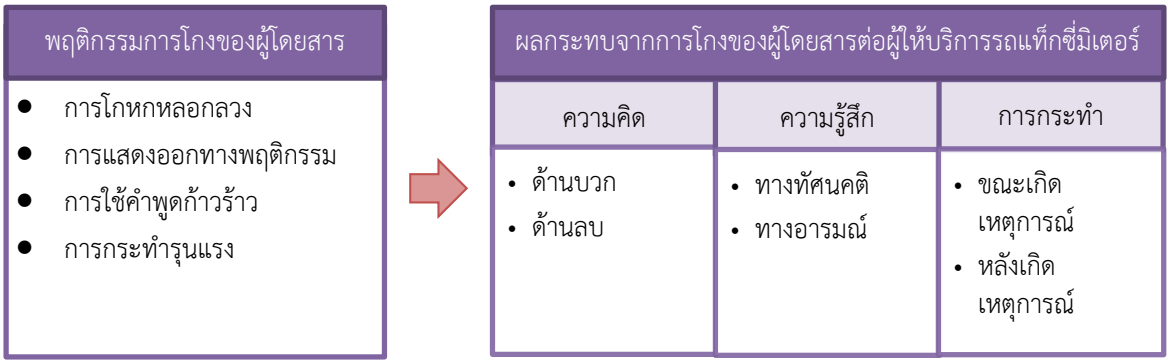

ภาพที่ 1 ผลกระทบจากการโกงของผู้โดยสารต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์

พฤติกรรมการโกงของผู้โดยสาร แบ่งได้ 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การโกหกหลอกลวง เป็นการแสดงออกโดยใช้คำพูดในการเจรจาข้อตกลงไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะมีรูปแบบการเจรจาในการโกหกหลอกลวงหลายรูปแบบ เช่น ผู้โดยสารเสนอราคาไว้ก่อนใช้บริการเมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารไม่ยอมจ่ายค่าบริการตามข้อตกลงข้างต้น ดังเรื่องราวตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายหนึ่งรับชาวต่างชาติจาสุขุมวิท ซอย 3 ไป รัชดาซอย 17 เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารกลับไม่จ่ายค่าโดยสารตามที่ตกลงกัน ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซื่อธิบายว่า

“ชาวต่างชาติ รับจากสุขุมวิท ซอย 3 เรียกไปซอยรัชดา 17 คำพูดชัดๆที่เขาพูดก็คือ “No Meter! One hundred-twenty Bath You’re OK?” ผมก็ “Yes OK” แล้วผมก็มา พอถึงแล้วมาให้แค่ 20 บาท มันไม่ใช่ มันไม่มี เพราะ Start มันก็ 35 บาทแล้ว” (ชาย, อายุ 52 ปี) หรือ ผู้โดยสารใช้บริการรถแท็กซี่จนกระทั่งถึงปลายทาง แล้วบอกคนขับให้จอดรถรอค่าบริการ โดยที่ตนอ้างว่าจะนำเงินจากบุคคลที่ 3 หรือจากสถานที่ปลายทางมาจ่ายค่าบริการให้ จากนั้นผู้โดยสารก็ไม่กลับมาตามข้อตกลง ดังเรื่องราวตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่อีกรายหนึ่งรับผู้โดยสารวัยรุ่น 2 คนจากพระโขนง ไปเคหะบางพลี ขณะใกล้ถึงจุดหมายก็ทำทีเป็นคุยโทรศัพท์กับแม่ เกี่ยวกับการชำระค่าโดยสารตามจำนวนที่ใช้บริการ เมื่อถึงจุดหมายแล้วผู้โดยสารบอกให้คนขับแท็กซี่จอดรถรอค่าโดยสาร แล้วอ้างว่าจะไปนำเงินจากแม่มาจ่ายค่าโดยสารให้ แล้วผู้โดยสารก็ไม่กลับมาอีกเลย ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายนี้อธิบายว่า

“...พี่รอเดี๋ยวนะ เดี๋ยวผมเดินขึ้นไปเอาตังค์ที่แม่ก่อน พอไปปั๊บ จอดครึ่งชั่วโมง หายต๋อยเลย” (ชาย, อายุ 54 ปี)

2. การแสดงออกทางพฤติกรรม เป็นการแสดงพฤติกรรมโดยการวิ่งหนีลงจากรถ เมื่อถึงจุดหมายแล้ว ผู้โดยสารจะกระทำการอย่างรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ทันสังเกตเห็นพฤติกรรมของตน โดยการเปิดประตูรถแล้ววิ่งหนีเข้าซอยหรือสถานที่ซึ่งเป็นจุดหมายนั้น ๆ อันยากแก่การตามของผู้ให้บริการรถแท็กซี่ ดังเรื่องราวตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายหนึ่งรับผู้โดยสารวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งจำนวน 4-5 คน เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารได้เปิดประตูรถแท็กซี่แล้ววิ่งหนีในลักษณะคนละทิศคนละทาง ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซื่อธิบายว่า

“...แล้วพอลงแล้วก็วิ่งหนีกันหมดเลยครับ” (ชาย, อายุ 52 ปี) หรือ อีกหนึ่งเรื่องราวดังต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่อีกรายหนึ่งรับผู้โดยสารวัยรุ่นจำนวน 5 คน จากพระรามสาม ไปคลองเตย เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารเริ่มลงจากรถแท็กซี่ทีละคน จนกระทั่งเหลือผู้โดยสารคนสุดท้าย แล้วเขาก็วิ่งลงจากรถแท็กซี่ตามผู้โดยสารคนอื่นไป ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายนี้อธิบายว่า

“...พอถึงที่ มันก็ลงทีละคนพอคนสุดท้ายมัน ก็วิ่งเลย” (ชาย, อายุ 44 ปี)

3. การใช้คำพูดก้าวร้าว เป็นการแสดงออกด้วยวาจาในลักษณะโวยวายพร้อมใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ เพื่อเบี่ยงเบนการชำระค่าโดยสาร โดยมีเรื่องราวตัวอย่างดังนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายหนึ่งรับผู้โดยสารผู้ชายที่มีอาการมึนเมาจำนวน 2 คน ซึ่งผู้โดยสารระบุจุดหมายหลังจากเรียกใช้บริการ เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารก็เดินลงจากรถโดยไม่มีท่าทีที่จะจ่ายค่าโดยสาร คนขับแท็กซี่จึงเรียกผู้โดยสาร 2 คนดังกล่าว แต่ผู้โดยสารกลับแสดงพฤติกรรมโดยการโวยวายใส่ ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซื่อธิบายว่า

“...ไปส่งบ้านพอถึงบ้านมันก็ลงจากรถ แล้วเดินไปเลย พอเรียกมันก็โวยวาย” (ชาย, อายุ 48 ปี)

หรือ อีกหนึ่งเรื่องราวตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่อีกรายหนึ่งรับผู้โดยสารซึ่งมีอาการมึนเมาจำนวน 3 คนเป็นเพศชายจากเสรีไทย ไปพระรามเก้า ซึ่งผู้โดยสารตกลงเส้นทางก่อนใช้บริการเรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสารกลับต่อว่า และโวยวายคนขับแท็กซี่ โดยการกล่าวอ้างว่าขับมาผิดเส้นทาง แล้วผู้โดยสารก็ลงตรงจุดหมายพร้อมกับไม่จ่ายค่าโดยสาร ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายนี้อธิบายว่า .

“...พอไปถึงที่ เหมือนจะเอาเรื่องเรา...เขาพูดลักษณะว่า “เอ้า! ทำไมมึงไม่ไปทางนั้นอะ มึงมาทำไมทางนี้อะ...” (ชาย, อายุ 35 ปี)

4. การกระทำรุนแรง เป็นการแสดงออกโดยการใช้อาวุธทำร้ายร่างกายผู้ให้บริการรถแท็กซี่ หลังจากถึงจุดหมายปลายทางแล้ว เพื่อที่จะไม่จ่ายค่าโดยสาร ดังเรื่องราวตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายหนึ่งรับผู้โดยสารวัยรุ่นผู้ชายจำนวน 3 คน จากตึกวิทยุการบินไทย ไปทุ่งครุ เมื่อถึงจุดหมายผู้โดยสาร 2 คนที่นั่งข้างหลัง ลงจากรถไปก่อน ส่วนคนที่นั่งด้านข้างคนขับทำทีจะจ่ายค่าโดยสาร แต่แล้วผู้โดยสาร 2 ที่ลงจากรถไปก่อน ก็ได้นำไม้เข้าทำร้ายคนขับแท็กซี่ โดยการเปิดประตูด้านข้างคนขับแล้วใช้ไม้ตีเข้าที่ใบหน้าของเขา และนำคนขับแท็กซี่ลงมายังถนนพร้อมกับรุมทำร้าย จนกระทั่งคนขับทำทีนิ่งไป แล้วกลุ่มผู้โดยสารดังกล่าวก็หนีไปพร้อมกับไม่จ่ายค่าโดยสาร ซึ่งผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายนี้อธิบายว่า

“...พอถึงคนหลังสองคนเขาก็ลงไปก่อน...หันไปดู มันก็ตีมาที่หน้าเลย ยิ่งพูดยิ่งตี ผมเลยเงียบ ก็ได้ยินมันบอก ไปได้แล้วมันตายแล้ว” (ชาย, อายุ 64 ปี)

ผลกระทบจากการโกงของผู้โดยสารต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์

จากผลการสัมภาษณ์พบว่าพฤติกรรมการโกงของผู้โดยสารที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่ใน 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ

1. ด้านความคิด คือการที่ผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ประเมิน รับรู้ และทำความเข้าใจต่อพฤติกรรมการโกงของผู้โดยสารที่เกิดขึ้น แบ่งได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.1 ความคิดด้านบวก เป็นการมองพฤติกรรมการโกงของผู้โดยสารในมุมมองที่แตกต่างออกไปจากปกติเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ประกอบไปด้วย

การไม่ใส่ใจต่อพฤติกรรมนั้น คือผู้ให้บริการไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น

“ตัดปัญหาไม่เสี่ยงดีกว่า 100 กว่าบาทเราก็ช่างมันไปหาเอาข้างหน้า...”(ชาย, อายุ 54 ปี) หรือ

“...คนเราถ้าซื่อตรง สุจริต ไม่อดตายหลอก เขาไม่จ่าย คนอื่นก็จ่าย ช่างเขา ไปมีเรื่องด้วยก็แค่นั้นเสียงเวลา” (ชาย, อายุ 48 ปี)

การคิดปลอบใจตัวเอง คือ การคิดให้กำลังใจตัวเองไปในทางที่ดี เช่น

“นี่มันส่วนน้อย ไม่ได้เจอแบบนี้ทุกวัน คิดดีๆเข้าไว้ เขาคงลำบากจริงๆแหละ” (ชาย, อายุ 50 ปี) หรือ “เราก็คิดว่าไอ้คนที่โกงเราเนี่ย คือคนเขาก็คงไม่มีใช่ไหมครับ คือถ้าเขามีเขาก็คงไม่โกง” (ชาย, อายุ 52 ปี)

การคิดเชื่อมโยงกับธรรม คือ การคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของการทำบุญ การช่วยเหลือกัน และนำเรื่องความเชื่อมาผูกโยงเพื่อเป็นการขจัดความเครียดอย่างหนึ่ง ดังเช่น

“แค่ไม่ให้ค่าเสียเวลาตามที่พูด ก็ช่างมัน เล็กน้อย ถือว่าทำบุญไป”(ชาย, อายุ 40 ปี) หรือ

“...ชาติที่แล้วคงไปเอาของเขามา ชาตินี้เขาเลยมาทวงคืน”(ชาย, อายุ 48 ปี)

1.2 ความคิดด้านลบ เป็นการมองเหตุการณ์การโกงของผู้โดยสารในแง่ลบ ไม่พอใจและบางครั้งมีลักษณะเพ่งโทษ ซึ่งประกอบด้วย

การมองพฤติกรรมการโกงในแง่ลบ เป็นการคิดว่าพฤติกรรมการโกงเป็นพฤติกรรมที่แย่มาก และพร้อมตำหนิพฤติกรรมที่ผู้โดยสารแสดงออกมา เช่น

“...ผู้หญิงคนนี้ใช้ไม่ได้นิสัยหยาบคายมาก”(ชาย, อายุ 60 ปี) หรือ

“สำหรับเคสนี้ผมคิดว่า มันไม่ดีอะ...ขาดสามัญสำนึกของมนุษย์นะ...”(ชาย, อายุ 52 ปี)

การคิดแก้แค้น คือการคิดที่จะหาวิธีเอาคืนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น

“...อยากจะฆ่าแม่งทิ้ง...ขว้างบ้านแม่งเลย”(ชาย, อายุ 35 ปี)

2. ด้านความรู้สึก เป็นสภาวะการตื่นตัวที่เรารับรู้จากสิ่งต่างๆรอบตัว เมื่อเรารู้สึกเราก็จะเกิดการกระทำต่อ ความรู้สึกที่เรามีนั้น แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 ความรู้สึกทางทัศนคติ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจโดยได้รับผลจากการกระทำ ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ 1) ทัศนคติทางบวก และ 2) ทัศนคติทางลบ

ทัศนคติทางบวก เป็นการแสดงถึงความไว้ใจ ความเชื่อใจ ดังเช่น

“...เขาคงลำบากจริงๆแหละ...”(ชาย, อายุ 50) หรือ

“...มองโลกในแง่ดีก่อน เราไม่ใช่คนที่ชอบมีเรื่องอยู่แล้วเขาบอกจะให้ก็คงให้...”

(ชาย, อายุ 58 ปี)

ทัศนคติทางลบ เป็นความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้นภายใต้จิตใจโดยได้รับผลจากการกระทำ ดังเช่น

“ใช่ก็มันไม่ มันไม่ยุติธรรม”(ชาย, อายุ 52 ปี) และ

“ก็ผมพูดไง ว่าคุณทำผมทำไม เนี่ยเงินสักเท่าไหร่...”(ชาย, อายุ 64 ปี)

2.2 ความรู้สึกทางกลุ่มอารมณ์ คือ ความรู้สึกทางใจที่เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้า โดยรับผลจากความรู้สึกประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ อารมณ์ทางบวก และอารมณ์ทางลบ

อารมณ์ทางบวก เป็นอารมณ์ที่แสดงถึงความสุขใจ หรือพอใจ ดังเช่น

“ใช่ๆ ก็กลายเป็นเรื่องโจ๊กไปเลย”(ผู้หญิง, อายุ 52 ปี)

อารมณ์ทางลบ เป็นอารมณ์ที่แสดงถึงความเสียใจ หรือความโกรธ ดังเช่น

“มันก็โมโห แต่ทำอะไรเขาไม่ได้ไง”(ชาย, อายุ 40 กว่า ปี) หรือ

“โอ้ย ร้อยเกือบสองร้อย โอ๊ยเสียความรู้สึกมาก...”(ชาย, อายุ 54 ปี)

3. การกระทำ คือการตอบสนองของระบบประสาทผ่านการกระทำ โดยรับอิทธิพลจาก อารมณ์และความรู้สึก แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 การกระทำขณะเกิดเหตุการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ตัดสินใจกระทำในขณะที่ยังไม่ทราบว่าผู้โดยสารที่มาใช้บริการนั้นจะโกงค่าโดยสารหรือไม่ ซึ่งจะเรียงลำดับตามการกระทำส่วนใหญ่ที่ผู้ให้บริการ รถแท็กซี่มักจะทำไปจนถึงการกระทำที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ให้บริการรถแท็กซี่ที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ได้แก่ การนั่งรอค่าโดยสารตามข้อตกลงของผู้โดยสาร การสอบถามผู้คนบริเวณใกล้เคียง การให้กำลังใจตัวเอง การปล่อยให้ผู้โดยสารลงเพราะการโกหกทำให้ผู้ให้บริการเสียเวลา การโทรขอคำแนะนำจากครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้ให้บริการรู้จัก การทวงข้อตกลงกับผู้โดยสาร การยึดของจากผู้โดยโดยสารแทนค่าโดยสาร ยกตัวอย่าง เรื่องราวของการกระทำขณะเกิดเหตุดังนี้ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายหนึ่งอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์หลังจากขับรถมาส่งผู้โดยสารยังที่หมายเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่ผู้โดยสารจะลงจากรถ ผู้โดยสารขอยืมเงินลงไปใช้หนี้ก่อน แล้วกล่าวอ้างกับคนขับแท็กซี่ว่าเดี๋ยวจะนำเงินมาให้พร้อมกับค่าโดยสาร เมื่อผู้โดยสารลงไป ผู้ให้บริการรถแท็กซี่รายนี้อธิบายว่า

“ก็นั่งรอเกือบครึ่งชั่วโมง พอถามแม่ค้าแถวนั้นเขาก็บอกให้ไปเลย โดนหลอกแล้ว”(ชาย, อายุ 40 ปี)

3.2 การกระทำหลังเกิดเหตุการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ตัดสินใจกระทำหลังจากทราบว่าตนเองถูกโกงค่าโดยสารแล้ว ได้แก่ การโทรศัพท์ไปทวงข้อตกลงกับผู้โดยสาร การนำของที่ผู้โดยสารทิ้งไว้บนรถไปให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการขับรถไปโรงพยาบาลหลังจากถูกผู้โดยสารทำร้าย ดังตัวอย่างการกระทำต่อไปนี้ ผู้ให้บริการแท็กซี่รายหนึ่งรับผู้โดยสาร 3 คนเป็นผู้ชายจากตึกวิทยุการบินไทยโดยให้ไปส่งที่ทุ่งครุ เมื่อถึงที่หมาย ผู้โดยสาร 2 คนด้านหลังลงจากรถไปก่อน โดยที่คนข้างหน้าทำทีจะจ่ายค่าโดยสาร ซึ่งเป็นขณะเดียวกับที่ผู้โดยสาร 2 คนได้เปิดประด้านข้างคนขับและนำไม้ตีเข้าที่ใบหน้าของคนขับแท็กซี่ ก่อนจะนำคนขับแท็กซี่ลงจากรถแล้วรุมทำร้ายจนนิ่งไป หลังจากนั้น ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ได้อธิบายว่า

“...พอมันไปหมด ก็เลยขับรถไปโรงบาลศรีนครินทร์เอง ตอนนั้นแขนหัก ดั้งหัก เลือดเต็มไปหมด”

(ชาย, อายุ 64 ปี)

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิด แบ่งเป็น 2 ด้าน คือความคิดทางด้านลบ และความคิดทางด้านบวก ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลการคิดของกุศล บัวใหญ่ (2555) ที่ว่า โมเดลของการคิดมี 2 รูปแบบ ได้แก่ “คิดบวก -> การกระทำ(บวก) -> พฤติกรรม(บวก) -> สุขภาพร่างกาย(บวก) -> นิสัย(บวก) = ประสบความสำเร็จในชีวิต” และ “คิดลบ -> การกระทำ(ลบ) -> พฤติกรรม(ลบ) -> สุขภาพ

ร่างกาย(ลบ) -> นิสัย(ลบ) = ความล้มเหลวในชีวิต” และยังสอดคล้องกับความคิดเห็นในงานวิจัยของ ปรีชา รัตนบุรี (2555) ที่ให้ความหมายองค์ประกอบของทัศนคติด้านความคิด ว่า ความคิด ความเชื่อถือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ไม่ว่าจะเป็น ไม่ว่าจะเป็น วัตถุ สิ่งของ คนหรือเหตุการณ์ต่างๆว่ามีความคิดกับสิ่งนั้นๆ ว่าอย่างไร คิดในทางบวกหรือทางลบ คิดดีหรือไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป จากผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่ถูกผู้โดยสารโกงค่าบริการ ผู้ให้บริการรกแท็กซี่ส่วนใหญ่มักจะคิดทางด้านบวกมากกว่าคิดทางด้านลบ

ความรู้สึก จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติและอารมณ์ โดยจะแบ่งความรู้สึกออกเป็น 2 ทาง คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ ไพโรจน์ คะเชนทร์ (2556) ว่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากที่ได้ประสบการณ์กับสิ่งนั้นๆ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้สึกในทางบวก แสดงออกถึงการเห็นด้วย ความพอใจ หรือการสนับสนุน 2) ความรู้สึกในทางลบ แสดงออกถึงการไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ ขัดขาวง 3) รู้สึกเป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกอะไรกับสิ่งที่เข้ามากระทบ และยังสามารถแบ่ง เจตคติออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ เจตคติในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เจตคติทางด้านปัญญา เจตคติทางด้านการกระทำ เจตคติทางด้านความสมดุล เจตคติในการป้องกันตัวเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นในงานวิจัยของ ปรีชา รัตนบุรี (2555) ที่ให้ความหมายองค์ประกอบของทัศนคติด้านความรู้สึก ว่า เป็นองค์ประกอบที่เกิดต่อจากความคิด มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์หรือสิ่งที่จะแสดงออกมาว่ายอมรับหรือต่อต้าน นั่นคือความรู้สึกที่จะทำให้เกิดทัศนคติทางใดทางหนึ่ง ถ้าเรารู้สึกดี เราก็จะชอบ พอใจ ทำการยอรับกับสิ่งนั้น ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าความรู้สึก ทัศนคติ และอารมณ์นั้นมีความสัมพันธ์กัน

การกระทำจะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วงเวลา คือ 1) การกระทำขณะเกิดเหตุการณ์ เป็นการพฤติกรรมของผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในขณะที่ยังไม่ทราบว่ากำลังจะถูกผู้โดยสารโกงค่าโดยสารหรือไม่ และ 2) การกระทำหลังเกิดเหตุการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ตัดสินใจกระทำหลังจากทราบว่าตนเองถูกโกงค่าโดยสารไปแล้ว โดยการกระทำนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่ผู้ให้บริการได้ประสบหลังจากที่เกิดเหตุการณ์แล้ว

สรุปผลการวิจัย

พฤติกรรมการโกงของผู้โดยสาร แบ่งได้ 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) การโกหกหลอกลวง จะแสดงออกโดยการใช้คำพูดเป็นข้อตกลงไว้ล่วงหน้า 2) การแสดงออกทางพฤติกรรม จะแสดงพฤติกรรมโดยการวิ่งหนีลงจากรถ เมื่อถึงจุดหมายแล้วผู้โดยสารจะกระทำการอย่างรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ผู้ให้บริการรถแท็กซี่ทันสังเกตเห็นพฤติกรรมของตน 3) การใช้คำพูดก้าวร้าว เป็นการแสดงออกด้วยคำที่พูดหยาบคาย ไม่สุภาพของผู้โดยสาร และ 4) การกระทำรุนแรง เป็นการแสดงออกโดยการใช้อาวุธทำร้ายผู้ให้บริการรถแท็กซี่ หลังจากถึงจุดหมายปลายทาง

พฤติกรรมการโกงค่าโดยสารของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ 4 ลักษณะข้างต้นส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ใน 3 ด้าน ดั้งนี้

1. ด้านความคิด แบ่งได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความคิดด้านบวก ประกอบด้วย การไม่ใส่ใจต่อพฤติกรรมนั้น การคิดปลอบใจตัวเอง การคิดเชื่อมโยงกับธรรม และ 2) ความคิดด้านลบ ประกอบด้วย การมองพฤติกรรมการโกงในแง่ลบ และการคิดแก้แค้น

2. ด้านความรู้สึก แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1) ความรู้สึกทางทัศนคติ ประกอบไปด้วย 2 ทาง ดังนี้ ทัศนคติทางบวก และทัศนคติทางลบ 2) ความรู้สึกทางกลุ่มอารมณ์ ประกอบไปด้วย 2 ทาง ดังนี้ อารมณ์ทางบวก และอารมณ์ทางลบ

3. ด้านการกระทำ แบ่งได้เป็น 2 ช่วงเวลา คือการกระทำขณะเกิดเหตุการณ์ และการกระทำหลังเกิดเหตุการณ์ โดยผู้ให้บริการรถแท็กซี่จะมีการแสดงออกด้านการกระทำที่แตกต่างกันไป ซึ่งการกระทำนั้น ๆ จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

ในงานวิจัยเล่มนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการโกงค่าโดยสารของผู้ใช้บริการแท็กซี่มิเตอร์ โดยจะแสดงให้เห็นเป็นด้านต่างๆ คือ ด้านความรู้สึก ด้านอารมณ์ และด้านการกระทำ โดยการศึกษากรณีตัวอย่าง แล้วจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปเป็นภาพรวม ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการโกงและผลกระทบต่อผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในมุมมองแบบกว้าง ซึ่งไม่สามารถระบุพฤติกรรมการกระทำหลังเกิดเหตุการณ์ของผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในแต่ละกรณีได้อย่างชัดเจน ดังนั้นแล้วในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเป็นกรณีย่อยเพื่อที่จะสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการโกงของผู้ใช้บริการแท็กซี่และการกระทำหลังเกิดเหตุการณ์ของผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในแต่ละกรณีตัวอย่างได้อย่างชัดเจน โดยการเจาะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างให้

ลึกมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเป็นกรณี ๆ ไป รวมไปถึงการขยายกลุ่มการศึกษาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

2. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการโกงค่าโดยสารในลักษณะต่าง ๆ พบว่าพฤติกรรมการโกงส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะการโกหกหลอกลวง รองลงมาเป็นลักษณะการแสดงออกทางพฤติกรรม และการใช้คำพูดก้าวร้าวตามลำดับ ซึ่งลักษณะการกระทำรุนแรงจะพบได้เป็นส่วนน้อย ดังนั้นข้อมูลของงานวิจัยชิ้นนี้จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการเตือนภัยผู้ให้บริการรถแท็กซี่ เพื่อให้เกิดการฉุกคิด ระมัดระวัง และรู้ทันพฤติกรรมการโกงที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ดั่งที่ปรากฏในผลการวิจัยเล่มนี้ โดยอาจจะนำไปหาแนวทาง หรือวิธีการป้องกันตนเองที่มีความเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นกับตนเองได้อีก เช่น การไม่ไปส่งผู้โดยสารในเส้นทางที่ไม่คุ้นเคยเวลากลางคืน การทำความเข้าใจและตกลงเรื่องค่าโยสารให้ชัดเจนก่อนออกเดินทางทุกครั้ง การกดมิเตอร์ทุกครั้งก่อนให้บริการผู้โดยสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานหากเกิดการโกงค่าโดยสารขึ้น หรือ หากพบผู้โดยสารที่มีลักษณะไม่น่าไว้วางใจก็ควรขับรถในเส้นทางที่มีคนพรุกพล่าน มีแสงสว่าง เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

งานวิจัยนี้ควรนำเสนอต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีพผู้ให้บริการรถแท็กซี่ โดยการนำข้อมูลงานวิจัยนี้เข้ารับการพิจารณาในหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อหาแนวทางการป้องกัน และแนวทางการแก้ไขกับปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจจะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการออกนโยบายให้ความคุ้มครองกับผู้ประกอบอาชีพแท็กซี่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ให้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครฯและปริมณฑล ที่ได้กรุณาเสียสละเวลามาให้คำสัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัยในครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างมากไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ กีรติโกศล. (2549). **ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการรถแท็กซี่มิเตอร์ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร.** (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานครฯ). สืบค้นจาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Man/Kannikar_K.pdf

กุศล บัวใหญ่. (2554). **โมเดลความคิด.** ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2558, จาก Blog เว็บไซต์: http:// mblog.manager.co.th/kusoll/cxSelf-Development

กระปุกดอทคอม. (2557). **ข่าวฮิตสังคมออนไลน์.** ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557, จาก Kapook เว็บไซต์: http:// hilight.kapook.com/view/106712

ข่าวสดออนไลน์. (2557). **ข่าวสด.** ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557, จาก ข่าวสด เว็บไซต์: http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNNU1ERXdNVEl3TlE9PQ==&subcatid=

ชวลิต ทิพย์พากรวงค์. (2546). **การใช้รถแท็กซี่ที่ติดตั้งเครื่องรับสัญญาณจีพีเอสเพื่อบันทึกเวลาการเดินทางในกรุงเทพมหานคร.** (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานครฯ). สืบค้นจาก https://cuirvpn.car.chula.ac.th.

เดลินิวส์. (2555). **ข่าวอาชญากรรม.** ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2557, จาก เดลินิวส์ เว็บไซต์: http://www. dailynews.co.th/Content/crime/47807.

แนวหน้าออนไลน์. (2558). **แนวหน้า.** ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2557, เว็บไซต์: http://www.naewna.com/local/144595.

ปรีชา รัตนบุรี. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการทำงาน และความรู้สึกการเห็นคุณค่า ในตนเองกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง.** (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

Bitner, M. J., Booms, B. H., & Mohr, L. A. (1994). Critical Service Encounters: The Employee's Viewpoint. **Journal of Marketing,** 58, 95-106.

Flanagan, J. C. (1954). The Critical Incident Technique. **Psychological Bulletin**, 51(4): 327-357.

hotels.com. (2013). **London Cabs First in Taxi Rank.** Retrieved November 29, 2014, from http:// press. hotels.com/en-gb/press/london-cabs-first-in-taxi-rank

KaewKatide. (2556). **กระทู้สนทนา : การจราจร.** ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2557, จาก Pantip เว็บไซต์: http:// pantip. com/topic/30155878

Mthai News Reporter. (2558). **ข่าวเด่นประจำวัน.** ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2558, จาก MThai เว็บไซต์: http://news. mthai.com/headline-news/413150.html

snook.com. (2557). **อาชญากรรม.** ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2557, จาก snook news เว็บไซต์: http:// news. sanook. com/1654469/

sanook.com. (2556). การเมือง. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2557, จาก snook news เว็บไซต์: http:// news. sanook. com/1388251/

tripgraphics. (2011). 25 ประเทศที่มีราคาแท็กซี่สุกที่สุดในโลก. ค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2557, จาก tripgraphics เว็บไซต์: http://www.tripadvisor.jp/pages/TaxiFare_zoom.html

พฤติกรรมการใช้จักรยานของคนในชุมชนอำเภอเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย
Bicycle using behavior of people in community of Mueang Chiang Khan district, Loei province

วัชรี ศรีอรรคจันทร์
สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ
*corresponding author e-mail: srikkachan@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบจำนวนผู้ใช้จักรยานและสภาวการณ์ของการใช้จักรยานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้จักรยาน ทัศนคติ ต่อการใช้หรือไม่ใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์สำหรับการออกแบบเส้นทางจักรยานที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้จักรยานของคนในพื้นที่และทำการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่ายังมีการใช้จักรยานในการเดินทาง โดยมีผู้ใช้ร้อยละ 61 ผู้ใช้จักรยานส่วนใหญ่ใช้สำหรับไปตลาด และใช้เพื่อออกกำลังกาย เหตุผลที่ใช้จักรยาน คือ ประหยัด สะดวก ปัญหาในการใช้จักรยานส่วนใหญ่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น แดดร้อน ฝนตก ถนนที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดในการมีทางจักรยานได้แก่ถนนเมืองเก่า (ริมโขง) รูปแบบของทางจักรยานที่ประชาชนเห็นด้วย มีทั้ง 2 แบบที่มีคะแนนใกล้เคียงกัน คือ ทางจักรยานประเภทช่องทางริมถนน (Bike Lane) และทางจักรยานที่ใช้ร่วมกับช่องทางเท้าแต่แยกเส้นทาง (Bicycle lane) และจากการสังเกตการณ์ พบว่า ส่วนมากมีการใช้จักรยานทุกวัน เวลาที่ใช้ประจำคือ 15.00-19.00น.

คำสำคัญ : พฤติกรรม จักรยาน ชุมชน

Abstract

This Study aims to know the number of bicycle users and current bicycle using situation, and attitudes towards using or non-using the bicycles of people in Chiang Khan Subdistrict Municipality which shall be used in analyzing designing bicycle routes as suitable for bicycle using behaviors of the local people and 375 sets of questionnaire were used. According to the Study, there was still using bicycles in traveling, whereby most of the bicycle users (61%) used bicycles in going to markets and for exercise. The reasons for using bicycles were safety and convenience. Most of the problems in using bicycles were caused by unavailable climates, such as hot sun and rain. The road which people most agreed in providing the bicycle route was Mueang Kao (Rim Khong) Road. Bicycle routes as agreed by people were of two types with similar scores, namely, bike lane and bicycle lane. According to the observation, most people used bicycles everyday at the regular hours of 15.00-19.00 hrs.

keywords : behavior, bicycle, community

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้จักรยานเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเดินทาง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจรที่ติดขัด ซึ่งเป็นปัญหาที่เรื้อรังจนกลายเป็นปัญหาของเมืองใหญ่ ๆ รวมทั้งประเทศไทย หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้พยายามส่งเสริมการใช้จักรยานในเมืองของตนเอง ทว่ายังไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนนัก ทั้งนี้เนื่องจากการขาดการออกแบบระบบสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการใช้จักรยาน การที่ต้องใช้จักรยานร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ บนท้องถนนที่คับคั่ง ความไม่ปลอดภัยในการขับขี่จักรยาน การออกแบบขนาดของถนน ทางเท้า ที่ไม่เตรียมรองรับการขับขี่จักรยานตั้งแต่เริ่มต้น เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่สงวนให้เป็นพื้นที่สำหรับปลูกสร้าง เพื่อผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ การขาดความต่อเนื่องของระบบเส้นทาง ขาดการออกแบบที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้ใช้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนทำให้ปริมาณผู้ใช้จักรยานลดลง

อย่างไรก็ตามพื้นที่ระดับชุมชน ที่ยังไม่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบคมนาคมมากนัก ซึ่งเทศบาลตำบลเชียงคานเป็นอำเภอเล็ก ๆ ที่มีความงามทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตชนบทที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ระบบผังเมืองของชุมชนยังไม่สลับซับซ้อนเหมือนเมืองใหญ่ ๆ อย่างเช่น เทศบาลตำบลเชียงคาน ยังคงพบเห็นการใช้จักรยานในเขตเทศบาล

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบจำนวนผู้ใช้จักรยานในเขตเทศบาลตำบลเชียงคานในปัจจุบันและได้ทำศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้จักรยาน ทัศนคติ ต่อการใช้หรือไม่ใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคานเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการใช้จักรยานได้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้จักรยานของประชาชนในพื้นที่ศึกษาต่อไป วัตถุประสงค์ศึกษาศักยภาพทางกายภาพของพื้นที่ เพื่อพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้จักรยานของผู้ใช้จักรยาน ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้จักรยาน เพื่อทราบมุมมองต่อการใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน และศึกษาทัศนคติของผู้ใช้จักรยาน เพื่อทราบความต้องการและแนวความคิดในการพัฒนาทางจักรยาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนที่เทศบาลตำบลเชียงคาน ใช้เพื่อ ทำการศึกษาตำแหน่งเส้นทางคมนาคม สถานที่สำคัญ และผังเมืองในปัจจุบัน ของพื้นที่ที่จะลงไปเก็บข้อมูลยังจุดต่างๆที่ต้องการทำการศึกษา
2. แบบสอบถามประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน ใช้เพื่อ ให้ได้ข้อมูลด้านทัศนคติ ความคิดเห็นและจำนวนการใช้จักรยานของคนในพื้นที่ศึกษา
3. แถบวัดระยะ ใช้เพื่อทำการวัดขนาดของถนนพื้นที่ศึกษา เพื่อทราบขนาดถนนที่แท้จริงในพื้นที่ศึกษา
4. กล้องถ่ายรูป ใช้เพื่อเก็บบันทึกพฤติกรรมการใช้จักรยานของประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเชียงคาน
5. แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้เพื่อบันทึกลักษณะการใช้จักรยานและช่วงเวลาการใช้จักรยานของคนในพื้นที่ศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูล

1.1 เก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1.1.1 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้จักรยานบนเส้นทาง ดังนี้

1) เส้นทางถนนศรีเชียงคาน รวมถนนซอยที่เกี่ยวข้อง ในวันอาทิตย์ ที่ 7 กันยายน 2557 วันจันทร์ ที่ 8 เดือน กันยายา พ.ศ. 2557 เวลา 06.00-20.00 น. และวันอังคาร ที่ 9 เดือน กันยายน พ.ศ. 2557 ที่หน้าโรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” แบ่งเวลาเป็น 2 ช่วงประกอบด้วย ช่วงเช้า เวลา 06.00-08.00 น. ช่วงบ่าย เวลา 15.00-17.00 น.

2) เส้นทางถนนริมโขง (ถนนย่านเมืองเก่า) รวมถนนซอยที่เกี่ยวข้อง ในวันพุธ ที่ 10 เดือน กันยายน พ.ศ. 2557 ที่หน้าโรงเรียนเชียงคาน แบ่งเวลาเป็น 2 ช่วงประกอบด้วย ช่วงเช้า เวลา 06.00-08.00 น. ช่วงบ่าย เวลา 15.00-17.00 น. และวันศุกร์ ที่ 12 วันเสาร์ที่ 13 เดือน กันยายน พ.ศ. 2557 เวลา 06.00-20.00 น.

จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้จักรยาน เพื่อทราบพฤติกรรมการใช้จักรยานและช่วงเวลา ต่าง ๆ การใช้จักรยานของกลุ่มตัวอย่างในเทศบาลตำบลเชียงคาน

2.1 การแจกแบบสอบถาม ประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน การใช้แบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบผสม ได้แก่คำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติของผู้ตอบได้ และคำถามแบบปลายปิด เพื่อให้ได้คำตอบในด้านพฤติกรรมและจำนวนผู้ใช้จักรยานในเทศบาลตำบลเชียงคาน ด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ทำการหาจำนวนด้วยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน ที่ระดับความน่าเชื่อมั่นร้อยละ 95

เนื่องจากประชากรในเขตเทศบาลอำเภอเชียงคานมีจำนวนทั้งสิ้น 5,948 คน (ข้อมูลของเดือน พฤษภาคม 2554) จากตารางที่ 1จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 375 คนโดยแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 3 กลุ่ม ทำการแจกแบบสอบถามกลุ่มละ 125 ชุด ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนปทุมมาสงเคราะห์ กลุ่มที่ 2 นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเชียงคานวิทยาคม กลุ่มที่ 3 ประชาชนทั่วไปในอำเภอเชียงคาน ที่คาดว่าจะเป็นกลุ่มผู้ใช้จักรยาน โดยแบบสอบถามทั้งหมดได้ทำการแจกเฉพาะประชาชนชาวอำเภอเชียงคาน ไม่ได้รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในอำเภอเชียงคาน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มนี้ จากการจำแนกประเภทของผู้ใช้จักรยานของ Vermont Agency of Transportation (1998) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ใช้จักรยานที่เป็นเด็กหรือวัยรุ่นตอนต้น การเดินทางของกลุ่มผู้ใช้กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเดินทางพร้อมผู้ปกครอง เดินทางตามถนนละแวกบ้าน กลุ่มที่ 2 ผู้ใช้จักรยานที่มีทักษะขั้นพื้นฐาน หรือกลุ่มวัยรุ่น ผู้ใช้

กลุ่มนี้สามารถพัฒนาไปเป็นกลุ่มผู้ใช้ที่มีทักษะสูงได้ กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้จักรยานที่มีทักษะสูง ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ ใช้จักรยานเป็นเวลานานและสามารถขับขี่จักรยานได้อย่างชำนาญ โดยใช้กลุ่มผู้ใหญ่หรือประชาชนทั่วไปเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มที่ 3

การศึกษาประเภทของผู้ใช้จักรยาน จะทำให้ทราบถึงคุณสมบัติและคุณลักษณะในการใช้จักรยานของผู้ใช้แต่ละประเภท ซึ่งมีความต้องการ ความคิดเห็นและทักษะในการขับขี่ที่มีความแตกต่างกัน

การใช้แบบสอบถามในการศึกษาเพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรม ทัศนคติและจำนวนของผู้ใช้จักรยานในพื้นที่ศึกษา ซึ่งอยู่ในกรอบตัวแปรที่กำหนด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ

ส่วนที่ 2 คำถามข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จักรยาน ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้จักรยาน ความถี่ในการใช้จักรยาน ช่วงเวลาและระยะทางในการใช้จักรยาน ปัญหาและอุปสรรคในการใช้จักรยานในพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 3 คำถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ใช้จักรยาน ได้แก่ รูปแบบของเส้นทางจักรยาน และความคิดเห็นของผู้ไม่ใช้จักรยาน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกภาพในตามตำแหน่งต่างๆในพื้นที่

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยความถี่และร้อยละ โดย นำเสนอเป็นรูปแผนภูมิและตาราง

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการศึกษา

1. สรุปและวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาทางจักรยาน
2. สรุปพฤติกรรมของผู้ใช้จักรยานและทัศนคติ มุมมอง ต่อการใช้หรือไม่ใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

จากการเก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้จักรยานในพื้นที่ โดยทำการสังเกตการณ์บริเวณถนนศรีเชียงคาน ซึ่งเป็นถนนหลักและบริเวณถนนริมโขง (ถนนย่านเมืองเก่า) ซึ่งเป็นถนนรอง สรุปได้ดังนี้

ถนนศรีเชียงคาน

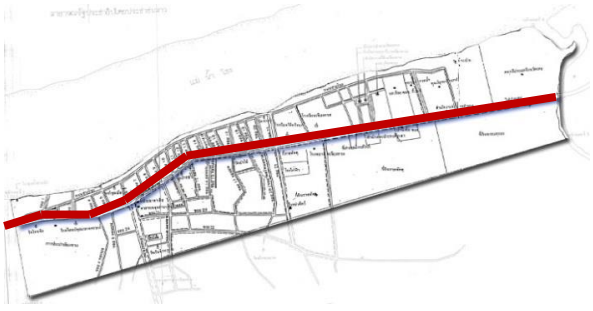

ภาพที่ 2 แสดงตำแหน่งของถนนศรีเชียงคาน

จากการสังเกตช่วงเวลาการใช้จักรยานและปริมาณการใช้จักรยานของประชาชนบริเวณถนนศรีเชียงคานพบว่า วันธรรมดา ช่วงเวลา 06.00-8.00 น. และ ช่วงเวลา 14.00-18.00 น. มีปริมาณการใช้จักรยาน มากกว่า ช่วงเวลาอื่น วันหยุดพบว่า การใช้จักรยาน ช่วงเวลา 06.00-10.00 และ ช่วงเวลา 14.00-18.00 น. มีปริมาณการใช้จักรยานมากกว่าช่วงเวลาอื่นๆ

ถนนริมโขง (ถนนย่านเมืองเก่า)

ภาพที่ 3 แสดงตำแหน่งของถนนริมโขง (ถนนย่านเมืองเก่า)

จากการสังเกตช่วงเวลาการใช้จักรยานและปริมาณการใช้จักรยานของประชาชนบริเวณถนนริมโขง (ถนนย่านเมืองเก่า) พบว่า วันธรรมดา ช่วงเวลา 06.00-8.00 น. และ ช่วงเวลา 14.00-18.00 น. มีปริมาณการใช้จักรยาน มากกว่า ช่วงเวลาอื่น ๆ วันหยุด พบว่า การใช้จักรยาน ช่วงเวลา 06.00-10.00 น. และ ช่วงเวลา 16.00-20.00 น. มีปริมาณการใช้จักรยานมากกว่า ช่วงเวลาอื่น ๆ เช่นกัน

พฤติกรรมการใช้จักรยาน

ลักษณะของผู้เดินทางโดยการใช้จักรยานจะขับขี่บนถนน เนื่องจากพื้นที่ไม่มีเส้นทางจักรยาน **และ**การข้ามถนนของผู้ใช้จักรยาน ผู้ใช้จะข้ามถนนทุกที่ของบริเวณริมถนนตามความสะดวก อาจเป็นเพราะ ถนนไม่มีทางข้ามม้าลายในบริเวณจุดสำคัญ ๆ ตลอดจนการรวมกลุ่มในการเดินทางด้วยจักรยานของนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในการใช้จักรยาน กลุ่มนักเรียนทั้งประถมและมัธยมที่อาศัยอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนักส่วนใหญ่จะให้วิธีการสัญจรโดยใช้จักรยาน

ภาพที่ 4 แสดงพฤติกรรมการขับขี่จักรยานบนถนน

สรุปการใช้จักรยาน พบว่า มีผู้ที่เดินทางด้วยการใช้จักรยานเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันถนนในพื้นที่มีขนาดแคบไม่มีทางจักรยาน และทางม้าลายสำหรับผู้ใช้จักรยาน ซึ่งอาจทำให้เด็กและผู้ใหญ่ในพื้นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในขณะขับขี่จักรยานมากที่สุด เพราะการใช้จักรยานส่วนใหญ่ใช้บนถนนร่วมกับรถยนต์

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม สรุปข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อทราบพฤติกรรมการใช้จักรยานและจำนวนผู้ใช้จักรยาน ได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน มีสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย คือ เพศหญิง 59.73% (224 คน) และ เพศชาย 40.27% (151 คน)

ช่วงอายุ

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 375 คน มีสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 10-19 ปี จำนวน 196 คน (52.27%) รองลงมาคือช่วงอายุ 1-9 ปี จำนวน 54 คน (14.40%)

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จักรยานของบุคคล

สัดส่วนในการใช้จักรยาน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า ผู้ใช้จักรยานในพื้นที่ เพื่อใช้ในการเดินทางไปทำกิจกรรม ต่าง ๆ มีอัตราส่วน 61.07% (229 คน) ส่วนที่เหลือคือกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้ใช้จักรยาน 38.93% (146 คน)

วัตถุประสงค์การเดินทางโดยใช้จักรยาน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะเรียงลำดับวัตถุประสงค์ในการเดินทางโดยใช้จักรยาน พบว่า วัตถุประสงค์ที่มีสัดส่วนมากที่สุด คือ เดินทางไปซื้อของ 24% รองลงมาคือการขี่จักรยานเพื่อการออกกำลังกาย 18%

ความถี่ในการใช้จักรยาน

ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกปริมาณความถี่ในการใช้จักยาน โดยเลือกเพียงข้อเดียว จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า กลุ่มความถี่ที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ใช้จักรยานทุกวัน 55%

ช่วงเวลาในการเดินทางด้วยจักรยาน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะเรียงลำดับช่วงเวลาในการใช้ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า เวลาที่มีผู้ใช้จักรยานมีสัดส่วนมากที่สุดคือ 15.00 – 19.00 น. จำนวน 23.06%รองลงมาคือช่วงเวลา 7.00 – 9.00 น. จำนวน 22 %

ระยะทางในการเดินทางด้วยจักรยาน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า ระยะทางในการเดินทางด้วยจักรยานของที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ระยะทางน้อยกว่า 3 ก.ม. จำนวน 82% รองลงมาคือ 3.1 – 5 ก.ม. จำนวน13 %

เหตุผลที่เลือกใช้จักรยาน

ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบเหตุผลที่ใช้จักรยานได้มากกว่า 1 ข้อ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน พบว่า เหตุผลที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ประหยัด 32% รองลงมาคือ การใช้จักรยานเป็นการออกกำลังกาย 30 %

ข้อมูลเกี่ยวกับทางจักรยาน

ความคิดเห็นหากมีทางจักรยาน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกระหว่าง เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยในการสร้างทางจักยาน พบว่า ผู้ที่เห็นด้วยมีทั้งหมด 95.47% (358 คน) ผู้ที่ไม่เห็นด้วย มี 4.53% (17 คน)

ผู้ที่ไม่เห็นด้วยนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เมืองเชียงคานยังเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีการจราจรที่ไม่วุ่นวายมาก ดังนั้นการใช้จักรยานสามารถใช้ร่วมกับทางสัญจรธรรมดาได้ ส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า ในเมืองเชียงคานมีถนนที่แคบอยู่แล้ว ถ้ามีการทำทางจักรยานเพิ่มอีกอาจทำให้ถนนแคบยิ่งขึ้น ไม่สะดวกในการสัญจร

เส้นทางที่เห็นว่าควรมีทางจักรยาน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกระหว่างถนนย่านเมืองเก่า (ริมโขง) และถนนศรีเชียงคาน หรือเลือกได้ทั้ง 2 เส้นทาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือก ถนนย่านเมืองเก่า 65.78% (247 คน) เลือกถนนศรีเชียงคาน 34.22 % (128 คน)

รูปแบบทางจักรยาน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 375 คน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกรูปแบบทางจักรยาน ทั้ง 4 รูปแบบ โดยให้เลือก ระหว่างเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ในแต่ละรูปแบบ

รูปแบบทางจักรยานทั้ง 4 แบบประกอบด้วย

ก. ทางจักรยานประเภทช่องทางริมถนน ข. ทางจักรยานร่วมกับประเภทช่องทางเท้าแต่แยกเส้นทางอย่างชัดเจน

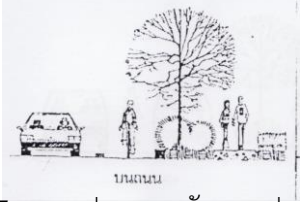

ภาพที่ 5 แสดงรูปแบบทางจักรยานประเภท ก.

ภาพที่ 6 แสดงรูปแบบทางจักรยานประเภท ข.

ค. ทางจักรยานร่วมกับการจราจรทางรถยนต์เข้าด้วยกัน ง. ทางจักรยานร่วมกับการจราจรประเภททางเท้าเข้าไว้ด้วยกัน

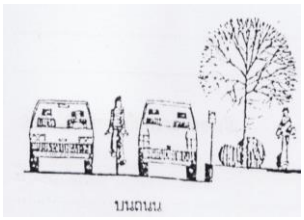

ภาพที่ 7 แสดงรูปแบบทางจักรยานประเภท ค.

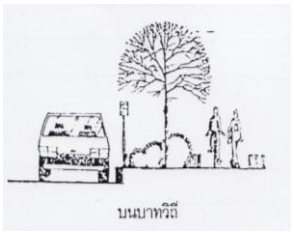

ภาพที่ 8 แสดงรูปแบบทางจักรยานประเภท ง.

ผลที่ได้คือ ผู้ตอบแบบสอบถามเลือก รูปแบบ ข. 79 % (ร่วมกับช่องทางเท้าแต่แยกเส้นทาง) มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบ ก. 74 %

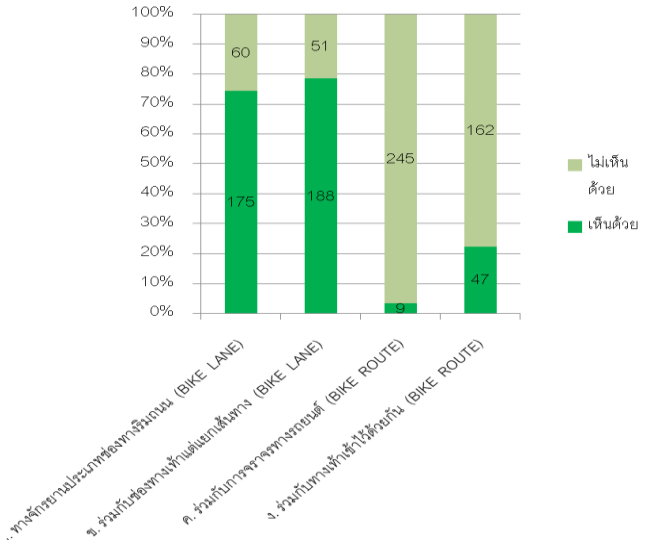

ภาพที่ 8 แสดงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อรูปแบบทางจักรยาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจำนวนผู้ใช้จักรยานและพฤติกรรมการใช้จักรยานของประชาชนในเทศบาลตำบลเชียงคาน พบว่า ปริมาณผู้เห็นด้วยในให้เกิดมีเส้นทางการใช้จักรยานของคนในพื้นที่ มีจำนวนถึง 95.47% ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางเพื่อดินทางไปซื้อของ 24% โดยประชาชนกลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้จักรยานแต่ด้วยในพื้นที่ไม่มีเส้นทางจักรยานเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้ใช้ จึงเกิดการขับขี่จักรยานบนถนนร่วมกับการคมนาคมอื่นๆ ผลงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับ สลิลา ตระกูลเวช (2551) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบจักรยานสาธารณะในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้จักรยานและปัญหาของพื้นที่ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านการสัญจรในอนาคตและความต้องการของผู้ใช้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการประยุกต์ใช้ระบบจักรยานสาธารณะ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกใช้หรือไม่ใช้ระบบจักรยานสาธารณะ ส่วนระบบที่เหมาะสม คือ ระบบเช่ายืมจักรยานแบบห้องสมุด แผนการปรับปรุงเส้นทางจักรยานแบ่งออกเป็น 5 ระยะตามโครงการพัฒนาที่ดินและการเดินทางที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ โครงข่ายจักรยานประกอบด้วย เส้นทาง 3 ประเภท ได้แก่ ทางจักรยานบนถนน เส้นทางเฉพาะสำหรับจักรยาน และทางจักรยานในเส้นทางคู-คลอง และสถานีจักรยานสาธารณะ 15 จุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของพื้นที่ สรุปได้ว่า

1. ศักยภาพทางกายภาพของพื้นที่ สามารถพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้จักรยานของประชาชนในพื้นที่และไม่เป็นอุปสรรคซึ่งกันและกันในอนาคต

2. สรุปพฤติกรรมของผู้ใช้จักรยาน

- ผู้ใช้จักรยานส่วนใหญ่ใช้สำหรับไปตลาด และส่วนหนึ่งใช้เพื่อออกกำลังกายและส่วนมากใช้จักรยานทุกวัน

- เวลาที่ใช้ประจำคือ วันธรรมดา เวลา 06.00-8.00 น. และ เวลา 14.00-18.00 น. วันหยุด เวลา 06.00-10.00 น. และ เวลา 16.00-20.00 น.

- ระยะทางที่ใช้ส่วนใหญ่น้อยกว่า 3 ก.ม และเหตุผลที่ใช้จักรยาน คือ ประหยัดและสะดวก

- ปัญหาในการใช้จักรยานส่วนใหญ่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น แดดร้อน ฝุ่น ฝนตก

3. ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีเส้นทางจักรยานในเทศบาลตำบลเชียงคาน โดย ถนนที่ประชาชนเห็นด้วยในการมีทางจักรยานได้แก่ถนนย่านเมืองเก่า (ริมโขง) และรูปแบบทางจักรยานที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยมี 2 แบบ ดังนี้คือ ก. ทางจักรยานประเภทช่องทางริมถนน ข. คือใช้ทางจักรยานร่วมกับช่องทางเท้าแต่แยกเส้นทาง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ไพศาล เทพวงศ์ศิริรัตน์ ผู้บริหารเทศบาลตำบลเชียงคานสำหรับการสนับสนุนด้านเอกสารต่างๆ ของเมืองเชียงคาน ตลอดจน นักเรียน ประชาชนทุกท่านที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลเชียงคานในการตอบแบบสอบถาม จึงทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลเชียงคาน. (2552). **แผนพัฒนาเทศบาลตำบลเชียงคาน 3 ปี.** จังหวัดเลย.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). **พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วิโรจน์ ศรีสุรภานนท์ และคณะ. (2546). **โครงการแนวทางในการพัฒนาการใช้จักรยานในกรุงเทพมหานคร.** รายงานสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. พฤษภาคม 2546. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สลิลา ตระกูลเวช. (2551). **การศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบจักรยานสาธารณะในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน.** วิทยานิพนธ์การวาผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต. สาขาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีสุดา วงษ์ชุ่ม. 2548. **การพัฒนาโครงข่ายทางจักรยานในเขตเทศบาลนครยะลา.** วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวางผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

A more integrated approach to the teaching of reading of mattayomsuksa 3 students

มัลลิกา โฮมพิมพ์
โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21
corresponding author e-mail: Manlikala@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อคเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ และเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 160 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยาคม อำเภอ บึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ปีการศึกษา 2557 ซึ่งมีระดับผลการเรียนต่างกัน คัดเลือกจากคะแนนสอบปลายปีการศึกษา 2556 ดังนี้ กลุ่มเก่งมีคะแนนระหว่าง 80-100 กลุ่มปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 70-79 และกลุ่มอ่อน มีคะแนนระหว่าง 60-69 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนและแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ การดำเนินการศึกษาใช้ระยะเวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการหาค่า t-test dependent เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนหลังเรียนโดยการหาค่า F-test และเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ หลังเรียนของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน เป็นรายคู่โดยใช้ Scheffe’s post hoc comparison พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสามารถของกลุ่มเก่ง กับกลุ่มปานกลาง กลุ่มปานกลางกับกลุ่มอ่อน ไม่แตกต่างกันแต่กลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อนมีความสามารถแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านภาษาอังกฤษ การอ่านเพื่อความเข้าใจ เอ็ม ไอ เอ

Abstract

The objective of this study was to investigate the effect of Murdoch integrated approach (MIA) in developing English reading comprehension and to compare the ability of English reading comprehension of Mattayomsuksa 3 students. The sampling population were 160 students and the sample were 30 students (Purposive Sampling) who were studying in Mattayomsuksa 3 in BuengkonglongWittayakom School, Buengkonglong District, Buengkan Province in the academic year of 2014. Three groups of students were classified by the scored they received from their English subject last year; Advanced group (80-100 scored), Intermediate group (70-79 scored), Elementary group (60-69 scored) and they were mixed to study. The instruments used in this study were 6 lesson plans, and an English reading comprehension test. 12 hours were used in the study. The data were statistically analyzed through mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.), t-test, f-test anova, and post-hoc analysis. The finding of the study revealed 1.The comparison of Pretest and Posttest scores of English reading comprehension, revealed that the posttest scores are significantly higher than pretest at .01 level. 2. The comparison of ability of English reading comprehension revealed that the posttest scores of the students in each group are significantly different at .01 level. 3. The comparison of posttest scores among three groups were significantly different at .01 with the post-hoc analysis, it was found that the posttest score of advanced group was significantly higher than elementary group at .05 level.

keywords : english reading, reading for comprehension, MIA

บทนำ

การอ่านภาษาอังกฤษ สิ่งสำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาผู้อ่านให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน อ่านแล้วสามารถจับใจความและประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูล แสดงความคิดเห็นโดยสามารถให้เหตุผลและทำนายเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องที่อ่านได้ (เกรียงไกร วงค์จันทร์เสือ, 2554 หน้า 1) ซึ่งโรงเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ปฏิบัติการสอนอยู่นั้นพบว่า ประสบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่านทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนสอบได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงเห็นความสำคัญเรื่อง การใช้กลยุทธ์การอ่านเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้เกิดผลดีขึ้นได้ โดยใช้หลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค เพราะเป็นวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งพัฒนาการกระบวนการคิด การแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงใช้วิธีการอ่านโดยใช้หลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค มาใช้ในการสอนครั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) ก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) หลังเรียนของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม (อ 23202) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เรียนต้องรู้ตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น ซึ่งเป็นไปตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่อ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน ต 4.2 ใช้ ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก และแบบฝึกอ่านเสริมที่ประกอบกับสิ่งพิมพ์ต่างๆ บทความ นิทาน เรื่องสั้นต่างๆ ประกอบการทำแบบฝึกอ่าน และนำไปให้เจ้าของภาษาตรวจสอบความถูกต้องโดยตรง การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษตามหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด คือ แบบทดสอบความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ให้คะแนนเป็นรายข้อโดยตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน รวม 30 คะแนน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนด้วยหลักการ บูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการทดลองสอนและนำคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)

นักเรียน	ระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ	N	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test
			$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
กลุ่มที่ 1	เก่ง	10	14.20	2.57	19.20	2.82	6.02*
กลุ่มที่ 2	ปานกลาง	10	13.60	2.41	16.70	2.63	3.90*
กลุ่มที่ 3	อ่อน	10	11.30	3.30	14.70	2.71	3.79*
รวมเฉลี่ย			13.03	2.98	16.87	3.22	7.76*

* P < .01

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA)หลังเรียนของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการนำคะแนนหลังเรียนของแต่ละกลุ่มมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลปรากฏดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลังได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)

นักเรียน	ระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ	N	$\bar{x}$	S.D.	F
กลุ่มที่ 1	เก่ง	10	19.20	2.82	6.87*
กลุ่มที่ 2	ปานกลาง	10	16.70	2.63	
กลุ่มที่ 3	อ่อน	10	14.70	2.71	

* P < .01

จากตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA)พบว่า หลังได้รับการสอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่มคือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้ทำการทดสอบเพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’s post hoc comparison) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม หลัง ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA) เป็นรายคู่

กลุ่มนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	กลุ่มเก่ง	กลุ่มปานกลาง	กลุ่มอ่อน
			19.20	16.70	14.70
กลุ่มเก่ง	19.20	2.82	-	2.50	4.50*
กลุ่มปานกลาง	16.70	2.63	-	-	2.00
กลุ่มอ่อน	14.70	2.71	-	-	-

* P < .05

จากตาราง 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน หลังได้รับการสอนตามวิธีสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)พบว่าความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3ไม่มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันระหว่างนักเรียนกลุ่มเก่งกับกลุ่มปานกลาง และไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มปานกลางกับกลุ่มอ่อน ส่วนนักเรียนในกลุ่มเก่งมีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มอ่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา ชาญวิชิต (2547) และ ปิยวรรณ ทองอนันติวงศ์ (2548) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการสอนอ่านด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อคในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ หลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) พบว่า หลังได้รับการสอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่มคือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ จากการค้นคว้าแสดงให้เห็นว่าวิธีการสอนการอ่านด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1.จากจุดมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)ก่อนเรียนและหลังเรียนปรากฏว่า ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากจุดมุ่งหมายเพื่อการวิจัยข้อ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) หลังเรียนของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน ปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนตามวิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA)พบว่า หลังจากที่ได้รับการสอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละกลุ่ม มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลความแตกต่างระหว่างกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้วิเคราะห์ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน หลังได้รับการสอนตามวิธีการสอนด้วยหลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) พบว่าความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีความแตกต่างกัน ระหว่างนักเรียนกลุ่มเก่งกับกลุ่มปานกลาง และไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มปานกลางกับกลุ่มอ่อน ส่วนนักเรียนในกลุ่มเก่งมีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มอ่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักการบูรณาการของเมอร์ด็อค (MIA) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและพฤติกรรมการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านภาษาอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้านภาษาและในระดับชั้นอื่นๆ เนื่องจากความสามารถในการอ่านและพฤติกรรมในการเรียนมีความสัมพันธ์กัน

2. ครูผู้สอนควรเลือกบทอ่านที่มีความยาวพอดี เนื่องจากบทอ่านที่ยาวเกินไปจะทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจและกระตือรือร้นในการอ่าน นอกจากนี้เนื้อเรื่องที่นำมาให้ผู้เรียนอ่านควรอยู่ในความสนใจและระดับความสามารถของผู้เรียน

3. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองให้ยาวนานยิ่งขึ้นเพื่อยืนยันผลการวิจัย

4. ควรมีการเปรียบเทียบวิธีสอนแบบ MIA กับวิธีสอนแบบอื่น เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเท่ากันหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

5. ควรมีการศึกษาเจตคติและความพึงพอใจต่อวิธีสอนแบบ MIA เพื่อใช้เป็นข้อมูลและวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ในโอกาสต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่เคารพรัก ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ในการศึกษาตลอดมา ขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ น้อง ที่ช่วยเหลือทุกอย่าง ที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าทั้งมวลที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร วงค์จันทร์เสือ. (2554). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA).** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร**.**

ปิยวรรณ ทองอนันติวงศ์. (2548). **ผลการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้หลักบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

รจนา ชาญวิชิต. (2547). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีสอนแบบบูรณาการของเมอร์ด็อค(MIA).** ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร: กรุงเทพมหานคร.

Murdoch, George S. (1986). **A More Integrated Approach to the Teaching of Reading.** English Teaching Forum. 34 (1):9-15.

การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The curriculum evaluation of public administration course of Pibulsongkram Rajabhat University to be ready for ASEAN

ธนัสถา โรจนตระกูล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: tangkwa_tk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต เกี่ยวกับความพร้อมของอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบัณฑิต เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฯ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งสิ้น 412 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ 4 ฉบับ โดยใช้ค่าสถิติในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิต ในด้านโครงสร้างของหลักสูตร ด้านคุณลักษณะของปัจจัยนำเข้า ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก การศึกษาประสิทธิภาพของบัณฑิตปีการศึกษา 2556 ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและการพัฒนาหลักสูตรฯ มีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมาก

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ประชาคมอาเซียน

Abstract

The present study aimed to study the opinions of all stakeholders: teachers, students, graduates and enterprises in the aspects of the readiness of teachers, students to study the potential of graduates to study the evaluation of the enterprises toward the graduates’ work competency and to study for a means to develop Public Administration course to be ready to ASEAN. The samples were 412 people of lecturers, students, graduates and enterprises. The data were collected through 5 levels of rating scale-questionnaires instructed by the researcher. The statistics used in this research were percentage, mean, and standard deviation and used for calculated all data. The results showed that all stakeholders’ opiniontowardsyllabus, inputfactorandteaching environmentsupporting the performance at a high level that the enterprises’opinion toward the potential and competency of graduates was at a high level and that the development of Public Administration course for ASEAN was highly required.

keywords : curriculum evaluation, public administration course, ASEAN

บทนำ

การศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะเป็นการจัดการศึกษาต่อจากระดับมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ตามความต้องการของตน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพให้จบออกไปประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้ทำการเปิดสอนนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในภาคปกติและมีนักศึกษาสนใจเข้าศึกษามากพอสมควรในแต่ละปี การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการศึกษาสาขาวิชารัฐ

ประศาสนศาสตรบัณฑิต และการขยายตัวของระบบการสื่อสารและระบบเศรษฐกิจแบบเปิดการค้าเสรีในอาเซียน ทำให้เกิดปัญหาด้านการศึกษาตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรผู้สอน ปัญหาด้านอัตราส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ปัญหาด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ที่จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของวงการวิชาชีพ ซึ่งหลักสูตรจำเป็นต้องปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อคุณภาพของบัณฑิต โดยเฉพาะเปิดการเสรีการค้าทางด้านอาเซียน ปัญหาของทักษะของบุคลากรที่ผลิตได้ เนื่องด้วยการเรียนการสอนนั้นมีทั้งภาคทฤษฎีและการภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นหัวใจของการศึกษาสาขาวิชาชีพนี้ และรวมถึงปัญหาด้านอาชีพของบัณฑิต ปัจจุบันสามารถกล่าวได้ว่ามีบัณฑิตตกงานมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศซึ่งในอดีตไม่ค่อยมีบัณฑิตตกงาน และเมื่อประเทศเปิดเสรีทางการค้ากับอาเซียนเข้าก็จะทำให้บัณฑิตตกงานเพิ่มมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นอย่างมากเพราะทำให้มหาวิทยาลัยต้องรับภาระหนักมากขึ้นด้วยงบประมาณที่จำกัดบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งห้องปฏิบัติการที่ไม่เพียงพอ การที่นักศึกษาจะประสบผลสำเร็จและสัมฤทธิผลในการเรียนย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะจะเป็นเครื่องมือจูงใจให้นักศึกษาเกิดความศรัทธา เชื่อมั่นในมหาวิทยาลัย เกิดขวัญและกำลังใจต่อการศึกษาทำให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของตนและของชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิต เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีความรู้และทักษะวิชาชีพ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ปลูกฝังเจตคติ ค่านิยมให้แก่ผู้เรียน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์การกำหนดเนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านความรู้มากเกินไป ไม่คำนึงถึงกระบวนการด้านการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอันเป็นสิ่งสำคัญเพราะสังคมปัจจุบันต้องการฝึกให้คนทำเป็น คิดเป็นและแก้ปัญหาได้ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยังมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ขาดปรัชญาและความมุ่งหมายที่ชัดเจนต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้ผู้สอนและนักศึกษาเกิดความสับสน เนื้อหาของหลักสูตรเน้นวิชาการและเฉพาะด้านเกินไป การจัดเนื้อหามีลักษณะคงตัว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้น้อยเกิดความซ้ำซ้อนกันในแต่ละรายวิชาไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจรวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี 2558

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินหลักสูตรวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง สร้างเสริมและพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตปี 2556ที่มีต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต เกี่ยวกับความพร้อมของอาจารย์ นักศึกษา องค์ประกอบ อื่น ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร การได้รับความรู้และการนำความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานในประชาคมอาเซียนโดยแบ่งเป็นดังนี้

1.1 โครงสร้างหลักสูตร ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต กับความต้องการของสังคมในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาคมอาเซียน

1.2 คุณลักษณะของปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์และนักศึกษา

1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพรัฐประศาสนศาสตร์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2556 โดยผ่านความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมทั้งด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเพื่อรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบจำลองซิป (CIPP) เป็นแนวทางในการประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรและการติดตามผลบัณฑิต โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
อาจารย์ผู้สอน	9 คน	อาจารย์ผู้สอน	9 คน
นักศึกษาปีที่ 3	240 คน	นักศึกษาปีที่ 3	148 คน
บัณฑิต	250 คน	บัณฑิต	152 คน
ผู้ใช้บัณฑิต	140 คน	ผู้ใช้บัณฑิต	103 คน
รวม	**639 คน**	**รวม**	**412 คน**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ประเมินสภาพการจัดการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สำหรับอาจารย์

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับประสิทธิภาพของบัณฑิต 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของบัณฑิต ปี พ.ศ. 2556 และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ปี 3 (2557) ที่มีต่อหลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอน

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปแจกให้อาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตด้วยตนเอง และฝากไปกับนักศึกษาฝึกงานตามสถานที่นักศึกษาฝึกงาน

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิตและผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2556

2. ข้อมูลทุติยภูมิได้แก่ เอกสาร หลักสูตร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเมินสภาพบริบท ประเมินจากหัวข้อดังต่อไปนี้
   1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
   1.2 โครงสร้างของหลักสูตร
   1.3 เนื้อหาของหลักสูตร
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินจากหัวข้อดังต่อไปนี้
   2.1 สื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์สถานที่เรียน
   2.2 ความพร้อมของอาจารย์และนักศึกษา
3. ประเมินกระบวนการผลิตประเมินจากหัวข้อดังต่อไปนี้
   3.1 ความเหมาะสมของกระบวนการเรียนการสอน
   3.2 การวัดผลและการประเมินผล
4. ประเมินผลผลิต ประเมินจากหัวข้อดังต่อไปนี้
   4.1 คุณลักษณะของบัณฑิต บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์
   4.2 ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต

1. วิเคราะห์เชิงพรรณนา

1.1 การอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลด้านประชากร โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

1.2 ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ และประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในปัจจัยด้านต่าง ๆ เป็นคำถามเกี่ยวกับมาตราส่วนประเมินค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 สรุปประเมินคำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตสรุปได้ดังนี้

1.1 โครงสร้างหลักสูตร ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตกับความต้องการของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและบทบาทของนักรัฐประศาสนศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า

1.1.2 ด้านโครงสร้างของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างทั้งอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตมีความเห็นต่อโครงสร้างหลักสูตรโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2.3 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างของบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับมาก

1.2.4 ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ทั้งอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิตทั้งหมดมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านเนื้อหาของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2 คุณลักษณะของปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์และนักศึกษาผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 คุณสมบัติของอาจารย์ โดยบัณฑิตมีความเห็นว่าอาจารย์มีคุณสมบัติเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และอาจารย์กับนักศึกษามีความเห็นว่าอาจารย์มีคุณสมบัติเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2.2 คุณสมบัติของนักศึกษา บัณฑิตและอาจารย์มีความเห็นว่านักศึกษามีคุณสมบัติเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพรัฐประศาสน-ศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งนักศึกษาและบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาประสิทธิภาพของบัณฑิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2556 ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานแล้วมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดส่วนด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาตรบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากคำถามปลายเปิดพบว่า

3.1 ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยกว้างไกลเท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ และทันกับประเทศในอาเซียน

3.2 ควรเป็นเนื้อหาเชิงรุก

3.3 มีการสอนภาษาอังกฤษสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ

3.4 ควรมีรายวิชาที่เกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์ให้กับผู้นำ

3.5 เสริมภาษาของประเทศอาเซียนถ้าเป็นไปได้

3.6 ควรเน้นภาษาอังกฤษให้มากกว่านี้

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาและบัณฑิต ในด้านโครงสร้างของหลักสูตร ด้านคุณลักษณะของปัจจัยนำเข้าด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร และความต้องการของสังคมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เนื่องด้วยหลักสูตรวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีการเปิดการเรียนการสอนตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มานานกว่า 30 ปีแล้ว ฉะนั้นจึงมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาด้านรัฐประศาสนศาสตร์อยู่ตลอดเวลา

2. การศึกษาประสิทธิภาพของบัณฑิตปีการศึกษา 2556 ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการเรียนการสอนนั้นทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ได้มีการเรียนภาคทฤษฎีกันอย่างเข้มข้น มีอาจารย์คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีเครื่องมือเพียงพอต่อการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ จึงทำให้นักศึกษาเมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถประกอบวิชาชีพได้

3. ในการพัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต เพื่อรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 จากคำถามปลายเปิดพบว่า ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยกว้างไกลเท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ และทันกับประเทศในอาเซียน เน้นเนื้อหาเชิงรุก มีการสอนภาษาอังกฤษสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ มีรายวิชาที่เกี่ยวกับการ

สร้างวิสัยทัศน์ให้กับผู้นำ เสริมภาษาของประเทศอาเซียน และควรมีการมุ่งเน้นภาษาอังกฤษให้มากขึ้น และที่สำคัญคือ ทางสาขาวิชาควรมีการเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้ครบสมบูรณ์และเพียงพอที่จะให้อาจารย์และนักศึกษาใช้ในการเรียนการสอน อีกทั้งคณาจารย์ผู้สอนรายวิชาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควรอาใจใส่ต่อการเรียนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเข้มแข็งทุกคน เพื่อที่จะรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 อย่างจริงจัง

จากผลของการศึกษาวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เราเห็นชัดเจนถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามดังจะเห็นได้จากผลของงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับงานวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏระดับอุดมศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของจรัส สุวรรณเวลา (2534) ที่ได้แสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่ามหาวิทยาลัยในอนาคตอีก 10 ปี ข้างหน้า จะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่คาดเดาไม่ได้ (Out of Scale) เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ องค์ความรู้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นแบบ Exponential ทำให้บัณฑิตต้องมีความสามารถในการเข้าถึง การเลือก การปรับใช้ มีทักษะการสื่อสารและถ่ายทอด รวมถึงความสามารถในวิชาชีพด้วยหลักธรรมะ ต้องปฏิรูปการเรียนรู้และการศึกษาในรูปแบบใหม่โดยใช้ความรู้เป็นฐานที่เกิดจากการปฏิบัติแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดปัญญาจากการเรียนรู้ผ่าน 3 ฐาน คือ สูตมยปัญญา จินตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา จนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร สารสนเทศ จนสามารถส่งออกความรู้ในรูปแบบนวัตกรรม เน้นการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสทางการศึกษาให้มีความเสมอภาคบนฐานของความสามารถ มหาวิทยาลัยต้องเป็นที่พึ่งในการพัฒนา การแก้ปัญหา มุ่งประโยชน์ส่วนรวม และมีบทบาทต่อระบบการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ Basic Education จนถึง Higher Education มีความสามารถในการใช้เครื่องมือทางการบริหารสมัยใหม่ ซึ่งมีเป้าหมายที่ชัดเจนและการประเมินผลสัมฤทธิ์เทียบกับเป้าหมาย และความสำเร็จคือ การบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดหรือตรงตามพันธกิจ ต้องสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับการแข่งขัน มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนการปรับประสิทธิภาพภายในให้มีลักษณะแบบ University Autonomy

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเช่นเดียวกับสถาบันการศึกษาอื่น เพื่อให้การเตรียมตัวดังกล่าวเป็นไปอย่างมีระบบเครือข่าย และผนึกกำลังอย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมมากที่สุดในปี พ.ศ. 2558 จึงสมควรศึกษาสภาพปัจจุบันของการเตรียมความพร้อมปัญหาอุปสรรค การแก้ไขที่ผ่านมา และหาแนวทางแก้ไขในช่วงต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะกรรมการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่มอบทุนในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

จรัส สุวรรณเวลา. (2534). **บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย.** กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2544). **“การประเมินผลหลักสูตร” รวมบทความทางการประเมินโครงการ.** บรรณาธิการ โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. หน้า 133 – 150 กรุงเทพมหานคร.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). **การวัดและประเมินผลการศึกษาทฤษฎีและการประยุกต์.**กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2533). **การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.** กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The development of english reading comprehension skill using SQ4R techniques for Mattayomsuksa 3 students

ทัศนีย์ พุทธวงษ์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
corresponding author e-mail: tassaneenirin@gmail.com

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบเอส คิว โฟร์ อาร์ จำนวน 5 แผน 15 ชั่วโมง แบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการวิธีการสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านเพื่อความเข้าใจ วิธีการสอนแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The purpose of the research was to compare pre – test and post – test scores of the SQ4R technique to develop English reading comprehension achievement. The subjects of the study were 16 M. 3 students in the second semester of academic year 2014 at Bann Nongkathao School, Phitsanulok. They were selected by purposive sampling. The instruments of the study included SQ4R techniques lesson plans, pre – test and post - test. The statistics used in the data analysis were percentage, mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and t - test dependent. The findings revealed that the students’ reading comprehension achievement scores of the post-test were higher than those of the pre - test with the statistical significance at the .05 level.

keywords: reading comprehension, SQ4R techniques, reading comprehension achievement scores

บทนำ

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นภาษาต่างประเทศที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่ก่อให้เกิดแนวทางการเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ในยุคข่าวสารข้อมูล การอ่านภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ศาสตร์และวิทยาการที่หลากหลาย อีกทั้งการอ่านยังเป็นอาหารสมองที่ช่วยพัฒนาอารมณ์และจิตใจ ช่วยให้ผู้อ่านมีความสุข บันเทิงใจ ผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ดังที่ วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน คือ ประทีปที่สำคัญที่จะส่องนำทางไปสู่ความรู้ ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นหัวใจในการพัฒนาชาติ ดังนั้นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางและสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองทางด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมให้ดีขึ้น

การมีพื้นฐานทักษะการอ่านที่ดี เป็นสิ่งสำคัญและจะต้องกระทำให้ถูกต้องและถูกวิธี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ที่ได้รับจากกระบวนการและวิธีการสอนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าการอ่านจะมีประโยชน์และสำคัญ และมีการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ

ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเรียนการสอน สภาพสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากน้อยเพียงใด แต่จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักทดสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้เรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีผลการทดสอบระดับชาติด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจาก นักเรียนไม่รู้คำศัพท์ ทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน และไม่สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ โดยเฉพาะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งผู้เรียนสามารถอ่านได้เพียงระดับพื้นผิวและไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาความเดิมกับเรื่องที่อ่านและใช้ข้อความที่เป็นบริบทรอบข้างในการเดาความหมายเพื่อความเข้าใจในการอ่านได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นอกจากนี้จากรายงานผลการประเมินการศึกษาระดับชาติ (O-Net) หนึ่งในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนภาษาต่างประเทศที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำคือ มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน:2554) จากการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน รหัสวิชา อ 33101 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ ผู้เรียนจะใช้เวลาอ่านข้อความ ประโยค และเนื้อเรื่องที่เป็นความเรียงนานมาก โดยเฉพาะในการทำความเข้าใจแก่นเรื่องและรายละเอียดในเนื้อเรื่อง เมื่ออ่านเนื้อเรื่องจบแล้วนักเรียนไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องหรือสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ส่งผลให้ผลคะแนนในการทดสอบการอ่านต่ำและยังส่งผลให้มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเห็นได้จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 (ทัศนีย์ พุทธวงษ์: 2556) เมื่อพิจารณาคะแนนแยกเป็นรายทักษะแล้วพบว่า ทักษะการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมีการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถทางการอ่านของผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการสอนทักษะการอ่าน ผู้สอนจะต้องมีวิธีการในการจัดการเรียนการสอนอ่าน และการพัฒนาการอ่านของนักเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงสนใจหาเทคนิคการสอนและกลวิธีการอ่านเพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนให้ดีขึ้น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาว่ามีกลวิธีการสอนอ่านสำหรับแก้ปัญหาการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนหลายวิธี หนึ่งในกลวิธีเหล่านั้นคือกลวิธี SQ4R ซึ่งเป็นกลวิธีการอ่านที่อาจช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่คิดค้นโดย โรบินสัน เอฟ พี (Robinson, F.P.,1970) ซึ่งพัฒนามาจากวิธีการสอนอ่านแบบ SQ3R โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognitive Theory) เป็นเทคนิคการสอนอ่านที่เน้นพัฒนาทักษะการใช้ความคิดอย่างรู้ตัว สามารถทำให้การอ่านบรรลุเป้าหมาย และช่วยสร้างเสริมนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ (ผจงกาญจน์ ภู่วิดาภาวรรธน์, 2540) SQ4R ประกอบด้วยวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้อ่านอย่างคร่าวๆ เพื่อสำรวจชื่อเรื่อง หัวเรื่อง หัวข้อย่อยของเรื่องที่อ่าน (Survey) ต่อจากนั้นเป็นการตั้งคำถามก่อนการอ่านเพื่อให้การอ่านมีจุดมุ่งหมาย(Question) ขั้นต่อไปให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านโดยละเอียดเพื่อหาใจความสำคัญของเรื่องและรายละเอียด (Read) แล้วให้นักเรียนได้บอกข้อมูลหรือตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน (Recite) ต่อจากนั้นให้นักเรียนได้เขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน และเขียนสรุปใจความเพื่อแสดงความเข้าใจบทอ่าน(Write) ขั้นสุดท้ายให้นักเรียนได้ทบทวนบทอ่านที่นักเรียนได้อ่านอีกครั้ง (Review) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี ยนต์ชัย (2556) ซึ่งได้ศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจิราพร หนูหลาย (2550) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่งผลการวิจัยของทั้งคู่พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาค้นคว้าต้องการศึกษาผลของการสอนอ่านด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R สามารถส่งเสริมความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน จึงได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R บทอ่านและแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังเรียนเพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ว่ามีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ต่างกันอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

3. ระยะเวลาดำเนินการ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ระยะเวลาในการสอน 5 สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้คัดเลือกเนื้อหาจากหนังสือ Reading Science (2006) และ Reading Social Studies (2007) ซึ่งเป็นหนังสือ Strategies for English Learners ระดับ High Beginning และได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน เนื้อหาที่ใช้ในการสอนแต่ละแผนมีดังนี้ แผนที่ 1 บทอ่านเรื่อง Water Is Needed for Life แผนที่ 2 บทอ่านเรื่อง The Truth about Sharks แผนที่ 3 บทอ่านเรื่อง The Inuit People of the Cold แผนที่ 4 บทอ่านเรื่อง What Is a Mammal? แผนที่ 5 บทอ่านเรื่อง The Traditional Kimono of Japan

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R จำนวน 5 แผน 15 ชั่วโมง แบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

6.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t – test

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาทดลอง ตามรูปแบบการศึกษาค้นคว้าแบบ One Group Pretest Posttest Design ข้อมูลที่ได้สามารถแสดงค่าสถิติ โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

ผลเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองและเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด ชุดละ 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน จากนั้นนำข้อมูลคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองมาแปลผล หาค่าเฉลี่ยตามที่กำหนดเกณฑ์ไว้ ผลปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ก่อนและหลังการใช้วิธีสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์

จำนวน (n)	ก่อนการทดลอง (x)	(S.D.)	หลังการทดลอง (x)	(S.D.)	ผลต่าง (D)	t	p
16	10.44	4.32	19.81	4.20	9.38	20.19*	0.00

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.32 และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 19.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.20 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ เอส คิว โฟร์ อาร์ แล้ว พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธี การสอนอ่านแบบ SQ4R ก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากได้รับการสอนโดยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่นักเรียนได้เรียนโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ได้ฝึกใช้กลวิธีอภิปัญญา (Metacognitive Theory) สร้างความตระหนักรู้ ในการสร้างความเข้าใจ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนที่มีขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชัดเจนซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองมากที่สุด นักเรียนได้ฝึก การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นยั่วยุให้นักเรียนคิดและใช้ความสามารถในการอ่านเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ทั้ง 6 ขั้นตอน นักเรียนจะมีความเข้าใจบทอ่านได้ในที่สุด

เริ่มจากการที่นักเรียนได้สำรวจบทอ่านอย่างคร่าวๆ ด้วยวิธีกวาดสายตา นักเรียนจะได้สำรวจชื่อเรื่อง หัวข้อสำคัญ หัวข้อย่อย ในขั้นตอนนี้ได้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ว่าบทอ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร อยากติดตามความเป็นไปของบทอ่าน หลังจากนักเรียนได้สำรวจบทอ่านนักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มในการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้ Wh – question โดยมุ่งเน้นว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม นักเรียนได้ระดมสมองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเห็นระหว่างเพื่อน ซึ่งขั้นตอนนี้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามเป็นแนวทางในการอ่าน ทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายมากขึ้น อ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้ ซึ่งวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R แตกต่างการการอ่านทั่วไปซึ่งคำถามจะอยู่ท้ายบทอ่าน เมื่อผู้อ่านได้อ่านบทอ่านแล้วจึงตอบคำถามท้ายบทอ่านเพื่อหาคำตอบเท่านั้น หลังจากนั้นนักเรียนได้อ่านบทอ่านออย่างละเอียดเพื่อหาคำตอบที่ได้ตั้งเอาไว้ เมื่อหาคำตอบได้แล้วนักเรียนได้ทำใบงานเกี่ยวกับบทอ่านเพื่อหาใจความสำคัญและรายละเอียดต่างๆ ของบทอ่าน เมื่อครูได้เฉลยใบงานเรียบร้อยแล้ว นักเรียนได้ตอบคำถามปากเปล่า นักเรียนจะได้สรุปคำตอบเป็นคำพูดของตนเอง ซึ่งขั้นตอนนี้ทำให้นักเรียนจดจำรายละเอียดของเรื่องได้ดียิ่งขึ้นและยังเป็นการฝึกการรวบรวมข้อมูลอีกด้วย ในขั้นการเขียนนักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนเข้าด้วยกัน นักเรียนได้ฝึกเขียนตอบคำถามที่อ้างอิงจากเนื้อเรื่องเป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจารณ์และรวบรวมข้อมูลจากบทอ่านบทอ่านได้ ในขั้นสุดท้ายนักเรียนได้ทบทวนบทอ่านอีกครั้งโดยการแลกเปลี่ยนงานเขียนกันอ่าน ซึ่งนักเรียนได้แลกเลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ซึ่งนักเรียนอาจจะได้รับความรู้ใหม่ มุมมอง แง่คิด ซึ่งอาจแตกต่างจากที่ตนเองได้เขียนตอบไว้ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาวดี ยนต์ชัย (2556) ซึ่งได้ศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจิราพร หนูหลาย (2550) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ซึ่งผลการวิจัยของทั้งคู่พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ใช้เวลามาก ทำให้ครูผู้สอนต้องระมัดระวังในการควบคุมและบริหารจัดการทั้งเรื่องสื่อ เนื้อหา และเวลาให้ดี เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมครบตามขั้นตอนได้ และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนานไม่ตรึงเครียด

2. ควรนำวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ไปใช้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนประเภทต่างๆ เช่น ข่าว บทความสั้นๆจากแหล่งที่หลากหลาย

3. ในการดำเนินการเลือกเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมการอ่าน ควรเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเนื้อหา หรือเนื้อหาสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยเสริมความสนใจในการอ่านของนักเรียน

4. ผู้สอนควรรวบรวมสื่อ เอกสารจริงที่พบในสังคมปัจจุบัน มาจัดทำเป็นแบบฝึกหัด
เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ที่ใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R มีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R พบว่า คะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังจากสอนอ่านโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R สูงกว่าก่อนการสอนอ่านโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี รุ่งรัตนกุล ดร.ศศิธร จันทโรทัย และ ดร.ปวีณา จันทร์นวล อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และนางบุณฑริกา รัตนกุล ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผู้บริหาร คณะครูโรงเรียน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จิราพร หนูหลาย. (2550). **ผลการใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโล๊ะหาร จังหวัดพัทลุง.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทัศนีย์ พุทธวงษ์. (2556). **รายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2556.** งานวิชาการโรงเรียนบ้านหนองกะท้าว. โรงเรียนบ้านหนองกะท้าว. พิษณุโลก

สุภาวดี ยนต์ชัย. (2556). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผจงกาญจน์ ภู่วิภาดาวรรธน์. (2540). **เทคนิคการสอนอ่านระดับชั้นมัธยมศึกษา.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัลลภ ตังคณานุรักษ์. (2546). **การอ่าน : หัวใจสำคัญของการพัฒนาชาติ.** 8 ตุลาคม 2546. หนังสือพิมพ์บ้านเมือง 5.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). **ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554.** สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2557, จาก http:/obec.go.th.

Robinson, F.P. (1970). **Effective study. (4th ed.).** New York: Harper& row.

การดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
Operation textile of housewife’s group, Wang thong district, Phitsanulok province

อภิชาติ พลบัวไข
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พิษณุโลก
corresponding author email: ton_0862064646@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกในด้านลักษณะการดำเนินงาน การบริหารจัดการ การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นสมาชิกกลุ่มผ้าทอในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 คน ได้แก่ กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย และกลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า ที่ดำเนินงานเหมือนกันทั้งหมด คือ ด้านการบริหารจัดการโดยรวมกันเป็นกลุ่มโดยสมัครใจ และที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยไม่มีเครือข่ายในการทอผ้า ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มบ้านม่วงหอมผลิตผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก คือ ลายดอกปีบ ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยยังขายผ้าทอโดยตรงอย่างเดียว ไม่มีการฝากขายด้วยเหมือนกับทั้งสองกลุ่ม และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยได้พัฒนาผ้าทอที่เป็นผืนตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามแบบ ส่วนอีกสองกลุ่มยังเป็นไม่มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น

คำสำคัญ : การดำเนินงาน ผ้าทอ กลุ่มแม่บ้าน

Abstract

This research aimed to study the group of Wang Thong, Phitsanulok to study the operations of the group textile Wang Thong, Phitsanulok, the operating characteristics Management, manufacturing, product development and marketing. And to compare the performance of the textile group group of Wang Thong, Phitsanulok .Classified by textile the samples used in this study were members of the textile district, Wang Thong, Phitsanulok 20 people, including the Purple Onion weaving. Sum pandanus weaving house. Women and the Occupation Sopha. The instruments used for data collection are interviews. The study found that the weaving maid congressional Wangthon, Phitsanulok three groups is that the same side is managed by a group voluntarily. And the difference the house repeatedly, weaving pandanus no network in the process found that the Purple Onion produce woven cloth with their own unique pattern. And became the signature of phitsanulok, the flowers are manufactured outside of the fabric, patterns, using a combination of the old pattern of market showed new home sales are woven pandanus direct sum only. No consignment with the same in both groups. And development of new products that sum Toei has developed a piece of fabric sewn into clothing form. The other two groups are not as developed as other products.

keywords : operation, textiloperate, housewife’s group

บทนำ

จังหวัดพิษณุโลก เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าชนิดต่าง ๆ ได้อย่างสวยงามมาแต่อดีต ผ้าม่วงหอม ของบ้านม่วงหอม ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง เป็นผ้ามัดหมี่ ทอด้วยกี่กระตุก และผ้าทอบ้านคลองเตย อำเภอบางระกำ เป็นการทอด้วยวิธีการมัดหมี่ และการขิด มีชาวบ้านที่ทอผ้าที่นี่ได้อพยพมาจากจังหวัดยโสธร อำเภอนครไทยเป็นอีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลกที่มีชื่อเสียงในด้านผ้าทอ โดยพบว่าชาวบ้านที่นี่อพยพมาจากอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอ คือ กี่พื้นบ้านและกี่กระตุก วัสดุที่ใช้เป็นด้ายสำเร็จรูปหรือไหมประดิษฐ์ เดิมย้อมด้วยสีธรรมชาติ ปัจจุบันย้อมด้วยสีเคมี ลวดลาย

ของมัดหมี่ที่เป็นลายดอกแก้ว ลายขาเปีย ลายขออุ้มหน่วย เป็นต้น นอกจากมัดหมี่แล้วยังมีการทอลายขิด อำเภอเนินมะปราง มีการทอผ้าอยู่ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านชำรัง และบ้านหนองหญ้าปล้อง พื้นเพดั้งเดิมของชาวบ้านที่นี่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดอุบลราชธานี บุรีรัมย์ ขอนแก่น นครราชสีมาและเพชรบูรณ์ เป็นต้น อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเป็นกี่กระตุก และ กี่พื้นเมือง วัสดุที่ใช้เป็นฝ้าย ไหม และด้ายโทเร ซึ่งที่นี่ได้ทำการเลี้ยงไหมเอง ประเภทผ้าที่ทอมีผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายที่ทอ เช่น ลายนกต้นสน ลายสายสัมพันธ์ ลายดอกจำปี เป็นต้น ผ้าไหมพื้น ผ้าขาวม้า ผ้าหน้าหมอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเป็นกี่กระตุก วัสดุที่ใช้เป็นไหมและฝ้าย ลักษณะการทอเป็นการทอแบบมัดหมี่ ปัจจุบันทางราชการเข้าไปสนับสนุนโดยให้ทอผ้าสีม่วงลวดลายดอก ปีบ ลายลูกแก้ว ลายลูกกรง ลายสับปะรด นอกจากนี้ยังมีการทอจกด้วยผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นผ้าซิ่น

การพัฒนาแบบบูรณาการ สำคัญยิ่งที่จะต้องนำองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชนมาสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาผ้าทอมือ มีผลต่อภาวะผู้นำสตรี ในฐานะสตรีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำภูมิปัญญาด้านผ้าทอมือ มาสร้างสรรค์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ก่อเกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน “...การพัฒนานั้น จะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมวิทยาไปด้วยพร้อมๆ กัน ภูมิประเทศทางสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคน...” แนวพระราชดำริและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ล้วนเป็นองค์ความรู้เป็นประสบการณ์และเป็นศักยภาพของภูมิปัญญาของแผ่นดิน ที่ใช้แก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของชนชาติไทยได้อย่างสมสมัย สมควรที่ปวงชนชาวไทยจะน้อมรับมาผสมผสานกับแนวคิดเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ต่อไป การนำวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญา การจัดการผ้าไหมพื้นเมือง มารวบรวมและนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนานั้น จะทำให้ ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถมีความเป็นอยู่แบบพอเพียงอันเป็นหนทางที่จะบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริงได้ (เสรี พงศ์พิศ 2547)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นที่มาของแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ประสบปัญหาในด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ ที่เป็นระบบอย่างชัดเจนโดยจะเป็นไปในลักษณะรวมตัวกันเอง ตลอดจนปัญหาด้านการสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินการของกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าอาชีพด้านหัตถกรรมทอผ้าเป็นอาชีพที่น่าส่งเสริมให้เป็นอาชีพหลัก เนื่องจากสินค้าหัตถกรรมเป็นสินค้าที่มีมูลค่าอยู่ในตัวเอง ทั้งยังคงมีเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาไทยในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน สินค้าหัตถกรรมดังกล่าวยังสร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนที่ทอผ้าเหล่านี้ให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้มานับร้อยปี จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งทำให้ได้องค์ความรู้ อันควรค่าแก่การสืบทอดและเผยแพร่ให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป และวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามกลุ่มทอผ้า 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย และกลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการดำเนินงานของกลุ่มผ้าทอ อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยแหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยการนำข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ มาประกอบพิจารณาการตั้งคำถามการสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์และการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิด โดยการรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ จากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการศึกษาและข้อมูลทุติยภูมิ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การประชุมกลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้า ในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย และกลุ่มทอผ้าบ้านน้อยม่วงหอม จำนวน 20 คน โดยเลือกสัมภาษณ์เจาะจงเฉพาะกลุ่มที่ยังมีการดำเนินงานทอผ้าอยู่อย่างสม่ำเสมอและมีรายชื่อในการเข้าร่วมสินค้า OTOP อย่างต่อเนื่อง เพื่อทำการสัมภาษณ์

ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มที่เข้ามาร่วมกลุ่มเป็นประจำ ดังนี้กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภาจำนวน 4 คน กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย จำนวน 8 คนกลุ่มทอผ้าบ้านน้อยม่วงหอม จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

ผลการวิจัย

กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการโดยมีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ (group=g) มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน มีประธาน กรรมการ และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก (network=n) ด้านการผลิต (Produce=P) เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายที่คิดกันขึ้นมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มและของจังหวัดพิษณุโลกคือลายดอกปีบ (identity=i) มีผ้าทอมัดหมี่ลายประยุกต์ ได้แก่ ลายเชิงเทียนผสมผีเสื้อ มีผ้าทอพื้นเมืองลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ด้านการตลาด (Marketing=M) ขายโดยตรงที่สถานที่ที่ทอผ้าที่บ้านม่วงหอมหรือตามใบสั่งในจังหวัดพิษณุโลก (direct sell=d) หรือฝากขาย (indirect sell=id) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production Development=PD) ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน (non=n) สามารถเขียนออกมาเป็นโมเดลได้คือ A(gn)P(i)M(d)D(n)

กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ(Administration=A) มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ (group=g) มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน มีประธาน กรรมการ และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก (network=n)ด้านการผลิต (Produce=P) เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเก่าและลายใหม่ที่คิดขึ้นมาบ้างก็นำลายผ้ามาจากที่อื่นและนำมาผสมผสานดัดแปลงจนกลายเป็นลายผ้าใหม่ (mix=m) ด้านการตลาด (Marketing=M) ขายโดยตามใบสั่งในประเทศและต่างประเทศ (direct sell=d) หรือฝากขาย(indirect sell=id) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production Development=PD) ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน (non=n) สามารถเขียนออกมาเป็นโมเดลได้คือ A(gn)P(m)M(d)D(n)

กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ (Administration=A) มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ (group=g) ด้านการผลิต (Produce=P) เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเก่าและลายใหม่ที่คิดขึ้นมาบ้างก็นำลายผ้ามาจากที่อื่นและนำมาผสมผสานดัดแปลงจนกลายเป็นลายผ้าใหม่ (mix=m) ด้านการตลาด (Marketing=M) ขายโดยตรงที่สถานที่ที่จัดให้หรือตามศูนย์ (direct sell=d) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Production Development=PD) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามแบบ (clothes=c) สามารถเขียนออกมาเป็นโมเดลได้คือ A (g) P (m) M (d) D(c)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าการดำเนินงานทอผ้าของทั้งสามกลุ่มใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า

กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการโดยมีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน มีประธาน กรรมการ และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก ไปสอดคล้องกับแนวคิดของอรุณ รักธรรม (2517) ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มเองอีกว่า แต่ละคนก็จะมีหน้าที่ต่างๆ ในกลุ่มตามที่ได้ตกลงและตามความถนัดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ประสานงาน และการพึ่งพากันและกันในกลุ่ม เช่นเดียวกันกับ แนวคิดของ เมืองทอง แขมมณี (2533) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกล่าวถึงสมาชิกและกลุ่มว่า สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยพยายามปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนจนสุดความสามารถ เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกยอมรับข้อเสนอแนะ คำวิจารณ์ ข้อมูล และการติชมซึ่งกันและกัน แล้วร่วมพิจารณาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของกลุ่ม และกลุ่มพยายามช่วยสมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง เช่น ให้สมาชิกมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ด้านการผลิต เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายที่คิดกันขึ้นมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มและของจังหวัดพิษณุโลกคือลายดอกปีบ มีผ้าทอมัดหมี่ลายประยุกต์ ได้แก่ ลายเชิงเทียนผสมผีเสื้อ มีผ้าทอพื้นเมืองลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมาชิกมีการดัดแปลงและคิดค้นลายผ้าทอใหม่ ๆ ผสมผสานกันไป เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ไปสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ (2553) ศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการผลิต สมาชิกมีอุปกรณ์และเครื่องมือในการทอผ้าและการแปรรูปสินค้าอย่างต่อเนื่อง ด้านการตลาด ขายโดยตรงที่สถานที่ที่ทอผ้าที่บ้านม่วงหอมหรือตามใบสั่งในจังหวัดพิษณุโลก หรือฝากขาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทางกลุ่มมีสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าและมีลูกค้าประจำซึ่งมาซื้อสินค้าถึงที่ ประกอบกับมีการจำหน่ายสินค้าตามใบสั่งซื้อภายในจังหวัดซึ่งเป็นช่อง

ทางการขายอีกทางหนึ่ง ด้านการพัฒนา ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ายังขาดทุนในการสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการศึกษาดูงานด้านทอผ้าจากที่อื่น ๆ จึงทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังไม่มีความชัดเจน ไปสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ (2553) ศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มยังขาดแคลนแรงงานในการทอผ้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์จึงทำให้การไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างจริงจัง

กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน มีประธาน กรรมการ และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก ไปสอดคล้องกับแนวคิดของ อรุณ รักธรรม (2517) ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มเองอีกว่า แต่ละคนก็จะมีหน้าที่ต่างๆ ในกลุ่มตามที่ได้ตกลงและตามความถนัดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ประสานงาน และการพึ่งพากันและกันในกลุ่ม เช่นเดียวกันกับ แนวคิดของ เมืองทอง แขมมณี (2533) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยพยายามปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนจนสุดความสามารถ เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ (2553) ศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการผลิต สมาชิกมีอุปกรณ์และเครื่องมือในการทอผ้าและการแปรรูปสินค้าอย่างต่อเนื่อง ด้านการตลาด ขายโดยตามใบสั่งในประเทศและต่างประเทศ หรือฝากขาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทางกลุ่มมีสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าและมีลูกค้าประจำซึ่งมาซื้อสินค้าถึงที่ ประกอบกับมีการจำหน่ายสินค้าตามใบสั่งซื้อภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขยายของตลาดในการจำหน่ายสินค้า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ายังขาดทุนในการสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการศึกษาดูงานด้านทอผ้าจากที่อื่น ๆ จึงทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังไม่มีความชัดเจน ไปสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ (2553) ศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า กลุ่มยังขาดแคลนแรงงานในการทอผ้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์จึงทำให้การไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างจริงจัง

กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ และมีการจัดตั้งกลุ่มที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนซึ่งแสดงถึงความเข้มแข็งของกลุ่มทอผ้า มีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไปสอดคล้องกับแนวคิดของ อรุณ รักธรรม (2517) ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มว่า แต่ละคนก็จะมีหน้าที่ต่างๆ ในกลุ่มตามที่ได้ตกลงและตามความถนัดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ประสานงาน และการพึ่งพากันและกันในกลุ่ม เช่นเดียวกันกับ แนวคิดของ เมืองทอง แขมมณี (2533) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกล่าวถึงสมาชิกและกลุ่มว่า สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยพยายามปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนจนสุดความสามารถ เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ (2553) ศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการผลิต สมาชิกมีอุปกรณ์และเครื่องมือในการทอผ้าและการแปรรูปสินค้าอย่างต่อเนื่อง ด้านการตลาด ขายโดยตรงที่สถานที่ที่จัดให้หรือตามศูนย์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทางกลุ่มมีสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าและมีลูกค้าประจำซึ่งมาซื้อสินค้าถึงที่ ประกอบกับมีการจำหน่ายสินค้าตามใบสั่งซื้อภายในจังหวัดซึ่งเป็นช่องทางการขายอีกทางหนึ่ง ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามแบบ ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มทอผ้ามีการคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นทางเลือกให้กับลูกค้ามากขึ้น เช่น ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปอีกทั้งยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ตรงตามความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งนี้

1. ควรจะมีการสนับสนุนตั้งร้านค้าชุมชน OTOP เพื่อให้ชุมชน โดยเฉพาะการนำผลิตภัณฑ์มาวางจำหน่าย และพัฒนาศึกษาเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ของตนเองและเครือข่ายในจุดเดียวกันโดยวางแผนร่วมกันแลกเปลี่ยนสร้างความมั่นใจและยอมรับที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ มีกฎกติการ่วมกัน นำระบบสหกรณ์มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายและช่วยเหลือกันในสวัสดิการ และแลกเปลี่ยนวัตถุดิบอื่น ๆ

2. ควรสนับสนุนการผลิตของกลุ่มโดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กระจายทั้งในและต่างประเทศ โดยการส่งเสริมด้านการตลาดทั้งระดับชุมชน ระดับในเมือง และระดับประเทศ

3. ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มที่มีความชัดเจนมากขึ้น โดยให้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษานโยบายการส่งเสริมศักยภาพกลุ่มทอผ้าตลอดจนกลุ่มอาชีพอื่นเพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

2. ควรมีการศึกษาสภาพทั่วไป การบริหารจัดการกลุ่มทอผ้า ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนศักยภาพของกลุ่มในการแข่งขันทางการตลาดเฉพาะเจาะจงเป็นรายกลุ่ม เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาและดำรงรักษาธุรกิจท้องถิ่นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อมีดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

1.1 กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม มีสมาชิกเริ่มแรก 30 ราย และในปัจจุบันมี 58 ราย โดยมีนางเทา นันทะแพทย์ เป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นประธานกลุ่มมาจนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานของกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และบางส่วนทางกลุ่มจัดทำขึ้นเอง อาชีพหลักคือทำนาและรับจ้างทั่วไป สมาชิกที่เป็นแม่บ้านก็จะเลือกที่จะทอผ้า โดยปล่อยให้พ่อบ้านเป็นผู้ไปทำนาโดยลำพัง

1.2 กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 32 คน ทางกลุ่มได้แยกตัวมาจากกลุ่มของนางพุด เหมทอง ซึ่งอยู่ในหมู่เดียวกัน โดยมีการอพยพบ้านเรือนมาจากบ้านกกสะท้อน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เข้ามาตั้งบ้านเรือนประมาณ 30 ครัวเรือน ต่อมาจึงอพยพตามกันมาอยู่กันเป็นจำนวนมาก

1.3 กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย เป็นกลุ่มผ้าทอไหมประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าผันคอ กระเป๋า ผลิตจากผ้าไหม ผ้าฝ้าย มีลวดลายให้เลือกมากมาย ตำบลบ้านกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และเป็นพื้นที่ราบสลับกับเนินเขา มีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านทาง ตอนบนของพื้นที่ มีคลองธรรมชาติผ่านพื้นที่หลายสาย อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และรับจ้าง ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด และไร่ถั่ว ทำส่วนผลไม้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า ฝรั่ง ลำไย มะปราง มะพร้าวน้ำหอม ทำนาข้าวเหนียว ข้าวจ้าว ปลูกสวนยางพารา ไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส ไม้เศรษฐกิจ ไม้สัก กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มเย็บผ้า กลุ่มทอผ้า

2. การดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.1 กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม มีการดำเนินงาน คือ ด้านการบริหารจัดการโดยมีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการผลิต เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายที่คิดกันขึ้นมาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มและของจังหวัดพิษณุโลก คือ ลายดอกปีบ ด้านการตลาด ใช้การขายโดยตรงที่สถานที่ที่ทอผ้าที่บ้านม่วงหอมหรือตามใบสั่งในจังหวัดพิษณุโลก หรือฝากขาย ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน

2.2 กลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน และมีเครือข่ายในกลุ่มทอผ้าในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการผลิต เป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเก่าและลายใหม่ที่คิดขึ้นมาบ้างก็นำลายผ้ามาจากที่อื่นและนำมาผสมผสานดัดแปลงจนกลายเป็นลายผ้าใหม่ ด้านการตลาด ขายโดยตามใบสั่งในประเทศและต่างประเทศ หรือฝากขาย ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์) ไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน

2.3 กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย มีการดำเนินงานคือ ด้านการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ ด้านการผลิตเป็นผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเก่าและลายใหม่ที่คิดขึ้นมาบ้างก็นำลายผ้ามาจากที่อื่นและนำมาผสมผสานดัดแปลงจนกลายเป็นลายผ้าใหม่ ด้านการตลาด มีขายโดยตรงที่สถานที่ที่จัดให้หรือตามศูนย์ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามแบบ

3. เปรียบเทียบการดำเนินงานทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตามกลุ่มทอผ้า 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าบ้านม่วงหอม กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ชำเตย และกลุ่มสตรีสหกรณ์ส่งเสริมอาชีพแก่งโสภา จากการเปรียบเทียบการดำเนินงานทอผ้าของทั้งสามกลุ่ม พบว่า มีที่ดำเนินงานเหมือนกันทั้งหมด คือ

ด้านการบริหารจัดการ ส่วนมากรวมกันเป็นกลุ่มโดยสมัครใจ และที่แตกต่างกันคือ กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยไม่มีเครือข่ายในการทอผ้า ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสมาชิกกลุ่มมีความสนใจในการทอผ้าเหมือนกันจึงได้เข้ามารวมกลุ่มทอผ้าเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และมีการจัดตั้งกลุ่มที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนซึ่งแสดงถึงความเข้มแข็งของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจัดตั้งขึ้นมาโดยความสมัครใจของสมาชิกและมีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไป

ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มบ้านม่วงหอมผลิตผ้าทอมัดหมี่ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก คือ ลายดอกปีบ นอกนั้นยังผลิตผ้าทอโดยใช้ลวดลายผสมผสานกันระหว่างลายเก่า ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มทอผ้ามีการผลิตสินค้าที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นจุดขายให้แก่สินค้า โดยใช้การผสมผสานระหว่างลายดั้งเดิมกับลายใหม่ ๆ มีการคิดค้นลายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้าและขยายการผลิต

ด้านการตลาด พบว่า กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยยังขายผ้าทอโดยตรงอย่างเดียว ไม่มีการฝากขายด้วยเหมือนกับทั้งสองกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มบ้านใหม่ชำเตยยังมีขนาดเล็กด้านการตลาดอาจจะยังเป็นไปในลักษณะผลิตเพื่อจำหน่ายเองในสถานที่ของกลุ่มหรือในพื้นที่เท่านั้น แต่อีกสองกลุ่มมีรูปแบบการตลาดที่ใหญ่กว่ามีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อฝากขายสินค้าและเป็นการขยายตลาดอีกทางหนึ่งด้วย

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มบ้านใหม่ชำเตยได้พัฒนาผ้าทอที่เป็นผืนตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าตามแบบ ส่วนอีกสองกลุ่มยังเป็นไม่มีการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มบ้านใหม่ชำเตยมีการคิดค้นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาดโดยการตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้แก่ลูกค้าในการเลือกซื้อ ส่วนอีกสองกลุ่มจะมีการทำเป็นผ้าทอชิ้นและไปจำหน่ายไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใดๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณกลุ่มผ้าทออำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์

เอกสารอ้างอิง

ฐิติภา บางกล่ำ. (2550). **การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มแม่บ้านทอผ้าต้นตาล อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ณรงค์ฤทธิ์ โสภา. (2537). **การผลิตผ้าไหมของชาวพื้นบ้านที่พูดภาษาเขมรในอีสานตอนใต้**. งานวิจัยวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

เผ่าทอง ทองเจือ. (2541). **“อนุรักษ์ผ้าไทย” ภารกิจประวัติศาสตร์ของคนชื่อ เผ่าทอง ทองเจือ.** ซิลค์. กุมภาพันธ์ – มีนาคม.

พิริยะ ไกรฤกษ์ และ เผ่าทอง ทองเจือ. (2526). **ประวัติศาสตร์ศิลปหลัง 2475.** กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคเหนือ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เมืองทอง แขมมณี. (2542). มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ. วารสารพฤฒาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ.ปีที่ 1 ฉบับที่ 3, 35 – 38.

รังสรรค์ สิงหเลิศ. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิถี พานิชพันธ์. (2548). **วิถีล้านนา.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.

ศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ. (2553). **การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา :กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.**งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศิริอร ขันธหัตถ์. (2545). **องค์การและการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์.ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ.

สมคิด บางโม. (2538). **หลักการจัดการ.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

สุนทรียา ไชยปัญหา และคณะ. (2555). **รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มทอผ้าไหม ตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม.** งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เสรี พงศ์พิศ. (2547). **วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชนในวิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจ ฐานราก.** กรุงเทพฯ : บริษัท เอดิสันเพรส จากัด.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2545). **ผ้าไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อิราวัฒน์ ชมระกา และคณะ. (2553). **รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ ในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์.** งานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

อรุณ รักธรรม. (2517). **หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อุดม สมพร. (2537). **การอนุรักษ์ศิลปะผ้าตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันในผ้าไทย.** กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

Henry Mintzberg. (1973). **The Nature of Managerial Work.** New York : Harper & Row.

Stephen R. Covy. (1992). **Principle-Centered Leadership.** New York : Simon & Schuster.

Viboon Leeauvan. (2551). **Thai Silk-online 19/10/09.**

แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง
Guidelines for management development the welfare of the elderly in the lower north

สุพจน์ อินหว่าง[1*] กฤษ ภูริพงษ์[1] และ กัญญามน อินหว่าง[2]
[1]มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พิษณุโลก [2]มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพฯ
[*]corresponding author e-mail: supoj500@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ภาคเหนือตอนล่าง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ภาคีเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 5 จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก และจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดละ 10 คน รวม 50 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จังหวัดละ 5 คน รวม 25 คน รวมทั้งสิ้น 75 คนทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัย พบว่า ความต้องการการจัดการสวัสดิการที่มากที่สุด คือ มีความต้องการด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและ ด้านนันทนาการ และพบว่าลักษณะของการจัดสวัสดิการมี 5 ประการ คือ การมีเสรีภาพ การมีส่วนร่วม การได้รับการดูแล การบรรลุความพึงพอใจตนเอง ความมีศักดิ์ศรี สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จ 3 ลำดับ คือ ชุมชนหรือองค์กรมีความเข้มแข็งมีความเข้มแข็งของภาคีชุมชนใช้กระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ องค์กรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดโครงการ และพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่าง มี 6 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมของผู้สูงอายุ ลักษณะของการจัดสวัสดิการ ศักยภาพของชมรมผู้สูงอายุ ศักยภาพขององค์กรเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ศักยภาพของภาคีเครือข่ายวัดและพระสงฆ์ มีเป้าหมายการสร้างคุณภาพชีวิต และพัฒนาสุขภาพชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการ การจัดสวัสดิการ ผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of management, welfare of the elderly in the lower North and to identify for Management Development and the welfare of the elderly in the lower North. This study used qualitative research methods with a depth interviews were analyzed using content analysis method. Sample members and practitioners in the welfare of the elderly lower north by sampling a specific select network associates to promote healthy aging five provinces in the area of responsibility Phitsanulok, Phetchabun, Sukhothai, Tak and Uttaradit provinces of 10 people, including 50 persons and practitioners in the welfare of the elderly Province by 5 persons, including 25persons, totaling 75 persons. Results showed that management needs most is the welfare of the elderly with health needs, health, life safety and recreation and found the appearance of welfare as the main five, including the freedom, participation, to be treated achieving self- satisfaction, dignity. Nature of activities and quality of life of the elderly with the goal of improving the quality of life and psychological adjustment, social behavior, savings behavior learning. For factors that promote success three sequences: the community or organizations are strengthened with the strength of the party. community participation in the development process and project implementation. The organization has a clear policy to promote and support the project or activities for the elderly. And found that the development of the welfare system for the elderly in northern lower six areas: the activities of the elderly. Process development activities from learning to behavior retired, the nature of the welfare, the potential of Elderly, the potential of networked organizations to promote healthy aging, potential partnership networks to measure health promotion and clergy network. The goal is to create a quality of life and improve community health. Consequently, social welfare for the

elderly should be a management which offers opportunities for the elderly to participate in the administration in order to allow them to recognize their own values. Also, the community should be well strengthened in order be a solid foundation for social welfare management for the elderly.

keywords : management, the welfare of the elderly management, guidelines for management, development the welfare of the elderly

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ เพราะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งในระดับมหภาคได้แก่ ผลต่อผลผลิตรวมของประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออม และการลงทุนงบประมาณของรัฐ และในระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์ และบริการต่างๆโดยเฉพาะด้านการเงินและสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2542 มีผลทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวนำไปสู่การคิดริเริ่มการดำเนินงานในลักษณะใหม่ๆในหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดสิทธิที่ผู้สูงอายุจะต้องได้รับตามกฎหมาย เช่น การบริการทางการแพทย์ การบริการทางการศึกษา การประกอบอาชีพการมีส่วนร่วมทางสังคมและการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆการอำนวยความสะดวกและปลอดภัยในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ บริการสาธารณะอื่นๆ การช่วยเหลือค่าโดยสารยานพาหนะ การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ความช่วยเหลือกรณีถูกทำร้ายหรือได้รับอันตรายหรือถูกทารุณกรรมการช่วยเหลือกรณีถูกทอดทิ้ง การช่วยเหลือกรณีถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบการจัดที่พักอาศัยให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา การจัดหาเครื่องนุ่งห่ม การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การจัดงานศพตามประเพณี สิทธิต่างๆ เหล่านี้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายก็เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของสังคมไทยที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

สวัสดิการสังคม (Social Welfare) เป็นระบบที่ให้บริการแก่ประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการที่จำเป็นด้านสังคมเศรษฐกิจการศึกษาและสุขภาพอนามัยงานสวัสดิการสังคมแบ่งประเภทบริการได้ 3 ประเภทคือ 1) การประกันสังคม (Social Insurance) 2) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) และ 3) การบริการสังคม (Social Services) ด้านต่างๆ ดังนี้สุขภาพอนามัยการศึกษาที่อยู่อาศัยการมีงานทำและการมีรายได้การบริการสังคมและนันทนาการ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549) ประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางคือ การที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งโดยครอบครัวมากขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ และทางสังคมเป็นการเพิ่มแรงกดดันแก่สมาชิกในครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่ารูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดของครอบครัวเล็กลง สมาชิกของครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงาน ต้องไปทำงานต่างถิ่นไกลบ้าน สมาชิกในครอบครัวกระจัดกระจาย และเกิดความห่างเหินต่อผู้สูงอายุมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว มีผลกระทบกับการให้บริการสวัสดิการสังคมของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานหนึ่งซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน แต่เมื่อประมวลภาพรวมเกี่ยวกับการบริการสวัสดิการสังคมที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำให้แก่ผู้สูงอายุโดยทั่วไปแล้วพบว่า ไม่ว่าจะเป็นเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การดูแลด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล การให้ความมั่นคงทางด้านสังคม รวมถึงด้านสิทธิต่างๆที่ผู้สูงอายุพึงมีพึงได้ พบว่ายังมีข้อจำกัด และปัญหาหลายประการ ซึ่งทำให้การดำเนินงานไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึง ทั้งยังขาดระบบการจัดการด้านสวัสดิการและการสร้างความสำคัญให้กับผู้สูงอายุ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเบื้องต้นของคณะผู้วิจัย พบว่า มีแนวทางการจัดสวัสดิการจากในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่าเป้าหมายระบบสวัสดิการผู้สูงอายุของประเทศต่างๆส่วนใหญ่ตรงกันคือ มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ความผาสุก (Well-being) และสุขภาวะ (Health) แต่เน้นมาตรการที่แตกต่างกันไปเช่น ประเทศญี่ปุ่นเน้นการดูแลระยะยาวที่ไม่ใช่เป็นการดูแลในสถานพยาบาลหรือสถานสงเคราะห์แต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการดูแลที่บ้าน ประเทศสิงคโปร์มีความเด่นชัดในบทบาทการเป็นผู้สนับสนุนและประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์กรเอกชนกับภาคประชาชนซึ่งทำให้งานสวัสดิการผู้สูงอายุดำเนินได้อย่างเข้มแข็ง สำหรับประเทศออสเตรเลียและอังกฤษจะมีลักษณะเหมือนกันคือ เน้นการสร้างความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุโดยส่งเสริมการจ้างงานหลังเกษียณที่สอดคล้องตามศักยภาพ

และในระยะหลังนี้เกือบทุกประเทศส่งเสริมการออมรูปแบบต่างๆเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวัยสูงอายุในขณะที่การบริการด้านสุขภาพทุกประเทศพยายามพัฒนาให้เหมาะสมสะดวกรวดเร็วและผู้สูงอายุเข้าถึงได้อย่างครอบคลุม เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องการส่งเสริมความมั่นคงด้านการเงินหลังเกษียณส่งเสริมการจัดการกองทุนบำนาญและสนับสนุนให้มีการออมเงินที่เหมาะสมรวมทั้งช่วยให้ผู้ที่เกษียณมีรายได้หลังเกษียณที่เพียงพอ (DSS-Publications-The Changing Welfare, 2001 อ้างถึงในวรรณภา ศรีธัญรัตน์ และผ่องพรรณ อรุณแสง, 2545a) ระบบบำนาญมี 2 ลักษณะคือ State Pension เป็นการร่วมจ่ายในอัตราที่คงที่ของผู้ทำงานทุกคนเงินบำนาญจะเป็นอัตราคงที่ (flat rate) และให้กับผู้ชายอายุ 65 ปีผู้หญิงอายุ 60 ปีไม่ว่าจะเกษียณหรือไม่ระบบบำนาญแบบที่ 2 คือ Second-retire pension เป็นการออมภาคบังคับเพื่อให้มีเงินบำนาญมากขึ้นดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชน (วรรณภา ศรีธัญรัตน์ และผ่องพรรณ อรุณแสง, 2545a) สำหรับแนวคิดการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศสิงคโปร์ที่เด่นชัดปรากฏอยู่ใน 3 กรอบได้แก่ 1) Heart ware เน้นปรับทัศนคติของสังคมต่อการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นความต้องการให้บุคคลคิดและเข้าใจว่าวัยมิใช่อุปสรรคในการทำสิ่งใดผู้สูงอายุยังคงเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและควรค่าแก่การส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอันมีประโยชน์ต่อสังคม 2) Soft ware เน้นการสร้างเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่างๆเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจการงานสังคมเช่นส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นอาสาสมัครการดำเนินกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนและที่สำคัญคือการส่งเสริมให้มีศูนย์อเนกประสงค์ (multi-service center) เพื่อให้บริการที่หลากหลายในชุมชนแบบครบวงจร 3) Hard ware เน้นการสร้างที่อยู่อาศัยการจัดการคมนาคมขนส่งการสร้างสถานบริการต่างๆที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการเข้าร่วมกิจกรรมและการรับบริการต่างๆของผู้สูงอายุด้วยตนเองสอดคล้องตามแนวคิด Ageing in place (วรรณภา ศรีธัญรัตน์, ผ่องพรรณ อรุณแสง, เพ็ญจันทร์ เลิศรัตน์, และพรทิพา สมบัติ, 2545) จะเห็นได้ว่า แนวทางปฏิบัติของต่างประเทศนี้มีความน่าสนใจที่จะเป็นแนวทางการดำเนินงานสวัสดิการผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้นนี้ จะสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาถึงความต้องการของผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่างเบื้องต้นเพื่อนำมาเป็นแนวทางการร่างรูปแบบการพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุต่อไป

เนื่องจากภาคเหนือตอนล่างได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตาก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดพิจิตร โดยมีพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและการผลิตต่าง ๆ และจังหวัดตากเป็นจังหวัดชายแดนเชื่อมโยงเส้นทางที่สำคัญ มีโครงข่ายการคมนาคมทางบกที่สนับสนุนการขนส่งทั้งคนและสินค้า มีสนามบินพาณิชย์ที่พิษณุโลก สนามบินอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย และสนามบินแม่สอด เส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศและกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งยังเป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลการเกษตรที่สำคัญของภาคมีการผลิตพลังงานชีวภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกเชิงประวัติศาสตร์ คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวของจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และตาก มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถนำมาสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และตลาดสินค้าที่ระลึกหรือสินค้าประจำถิ่น เช่น ผ้าทอจังหวัดอุตรดิตถ์ ทองสุโขทัยลายโบราณที่จังหวัดสุโขทัย ศิลปะประดิษฐ์และอาหารแปรรูปของจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนรูปแบบวิธีการในการจัดการสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ปัญหา และอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยนำแนวทางปฏิบัติทั้งที่มีในประเทศไทยและต่างประเทศที่เป็นการปฏิบัติที่ดีมาเป็นต้นแบบในการศึกษาโดยดำเนินการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อจัดทำเครื่องมือ และแนวทางการปฏิบัติ เพื่อสำรวจความต้องการที่แท้จริง สำรวจเจาะลึกถึงแนวปฏิบัติที่มีอยู่ รวมทั้งศึกษาความต้องการและความเป็นไปได้ในการสร้างระบบการจัดการ การดำเนินงานที่ดีของระบบสวัสดิการ เพื่อนำเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุให้กับท้องถิ่นต่างๆที่สามารถเป็นต้นแบบต่อไป วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะของการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สมาชิกและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ภาคเหนือตอนล่าง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ภาคีเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 5 จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตากและจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดละ 10 คน รวม 50 คน และผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ จังหวัดละ 5 คน รวม 25 คน รวมทั้งสิ้น 75 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่นหนังสือรายงานวิจัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (แผน 10) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ. 2546 เอกสารและแผ่นบันทึกจากโครงการกิจกรรมต่างๆรวมทั้งสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์แผ่นบันทึก (ซีดี)ของกลุ่มผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เจาะลึก เฉพาะเจาะจง ภาคีเครือข่ายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 5 จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดตากและจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ปฏิบัติงานสวัสดิการผู้สูงอายุและผู้รับสวัสดิการผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานสวัสดิการผู้สูงอายุได้แก่ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน ผู้รับสวัสดิการผู้สูงอายุ สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วีการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงใช้วิธีการวิเค

ผลการวิจัย

ลักษณะของการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง มี 5 ประการ คือ การมีเสรีภาพ การมีส่วนร่วม การได้รับการดูแล การบรรลุความพึงพอใจตนเอง ความมีศักดิ์ศรี ความต้องการการจัดการสวัสดิการที่มากที่สุด คือ มีความต้องการด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและ ด้านนันทนาการ สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จ 3 ลำดับ คือ 1) ชุมชนหรือองค์กรมีความเข้มแข็งมีความเข้มแข็งของภาคี 2) ชุมชนใช้กระบวนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ 3) องค์กรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดโครงการ

แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่าง มี 6 ด้าน คือ

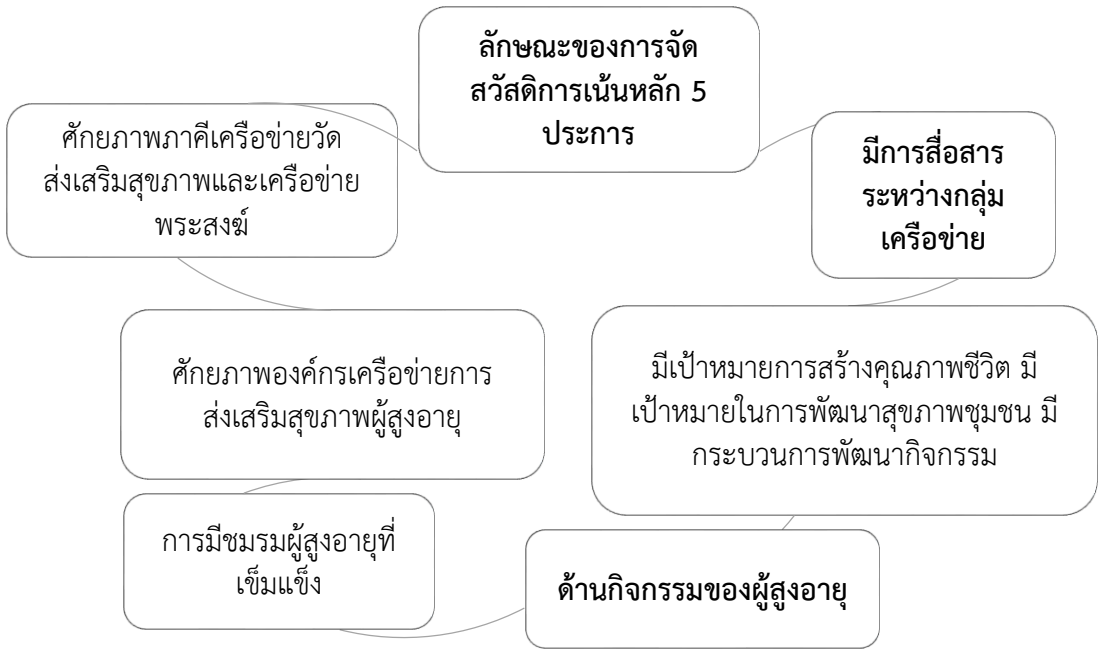

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่าง (สุพจน์ อินหว่าง และคณะ, 2556)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพอนามัยและด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และพบว่า ลักษณะของการจัดสวัสดิการเน้นหลัก 5 ประการ คือ การมีเสรีภาพ การมีส่วนร่วม การได้รับการดูแล การบรรลุความพึงพอใจตนเอง ความมีศักดิ์ศรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดแนวทางการจัดการบริการและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไว้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) สำหรับผลวิจัยด้านลักษณะการจัดกิจกรรมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่างมี และแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนล่าง สอดคล้องกับผลวิจัยของนารีรัตน์ จิตรมนตรีและสาวิตรี ทยานศิลป์ (2551) ที่พบว่า ศักยภาพของชุมชนกับการดำเนินงานสวัสดิการผู้สูงอายุโดยภาพรวมมีการปรับปรุงระบบสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท และสอดคล้องกับระบบการจัดการสวัสดิการของประเทศต่างๆ ในด้านมีการจัดสวัสดิการด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนและระบบการสร้างที่พักอาศัย ส่งเสริมความมั่นคงด้านการเงิน ส่งเสริมการจัดการกองทุนบำนาญและสนับสนุนให้มีการออมเงิน เน้นการทำกิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

ประเทศออสเตรเลีย	ปะเทศญี่ปุ่น	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศสิงคโปร์	ประเทศไทยภาคเหนือตอนล่าง
1) การช่วยให้พึ่งตนเองได้ยืดการจ้างงานให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ได้รับการดูแลด้วยการบริการรูปแบบใหม่	ระบบประกันการจ้างงานและรายได้ระบบสุขภาพและสวัสดิการสังคมระบบการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนและระบบการสร้างที่พักอาศัยและสิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมความมั่นคงด้านการเงินหลังเกษียณส่งเสริมการจัดการกองทุนบำนาญและสนับสนุนให้มีการออมเงินช่วยให้ผู้ที่เกษียณมีรายได้หลังเกษียณที่เพียงพอ	1) การป้องกันการตรวจ การดูแลระยะยาวและการดูแลระยะสุดท้าย 2)มีศูนย์อเนกประสงค์ดูแลกลางวัน การดูแลแบบทดแทนชั่วคราว การช่วยงานบ้าน การบริการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน และอาสาสมัคร	1) เน้นปรับทัศนคติการเข้าสู่วัยสูงอายุ 2) เน้นการทำกิจกรรมต่างๆเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจการงานสังคม 3) เน้นดำรงชีวิตและการรับบริการด้วยตนเอง	1) มีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้สูงอายุ 2)มีการพัฒนากิจกรรมประชุมพัฒนากิจกรรมร่วมกับเครือข่ายการกำกับติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง มีแนวทางด้านการเสริมสร้างศักยภาพขององค์การเครือข่ายและภาคีของผู้สูงอายุ รวมทั้งการสร้างเป้าหมายของการจัดสวัสดิการที่เน้นคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องควรวางแผนด้านการพัฒนาองค์การ ชมรมผู้สูงอายุที่มีความครอบคลุมกับกิจกรรมต่างๆโดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างจังหวัดและภูมิภาคต่อไปเพื่อการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุให้ยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุเป็นแบบพหุภาคี ซึ่งต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการมากกว่าเป็นผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของตนเอง อีกทั้งควรส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

วิธีการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มเครือข่ายภาคี 5 จังหวัด ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มเครือข่ายจังหวัดอื่นๆในภาคเหนือตอนบน โดยควรเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมต่อไป และควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการสวัสดิการของผู้สูงอายุเพื่อให้เห็นรูปแบบที่ชัดเจนว่าควรมีลักษณะการจัดการสวัสดิการอย่างไร มีการจัดกิจกรรมใดบ้างที่เหมาะสมและควรพัฒนาในด้านใดบ้างเพื่อเป็นรูปแบบที่เหมาะสมให้กับชมรมผู้สูงอายุ องค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). “**รายงานการศึกษาเรื่อง ทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย**”, พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนสิงหาคม, ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสย์, น. 4 - 7.

นารีรัตน์ จิตรมนตรี สาวิตรี ทยานศิลป์ และ สิริวัลย์ เรืองสุรัตน์. (2551). **บทสรุปจากเวทีสาธารณะ: การเตรียมพร้อมระบบสวัสดิการสำหรับสังคมผู้สูงวัย**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อป

สุพจน์ อินหว่าง . (2556). **แนวทางการพัฒนาการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ ในภาคเหนือตอนล่าง.** ทุนสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถาม ตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สาลินี อ่อนมี
โรงเรียนลาซาลโชติรวี นครสวรรค์
corresponding author e-mail: panda.nui@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) และเพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนลาซาลโชติรวีนครสวรรค์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหามีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.50-0.75 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 แบบวัดความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) และแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด และพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่งไม่ต่ำกว่าเกณฑ์จำนวนที่คาดหวังไว้ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

คำสำคัญ : การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด การใช้คำถาม แนวคิดของบลูม

Abstract

The purposes of this study were: to compare learning achievement between before and after of the students in Prathomsuksa 4 who were studying in the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject by using questions according to Bloom’s taxonomy theory, to study satisfaction in studying of the students in Prathomsuksa 4 who were studying in the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject, and to study behaviors of the students in Prathomsuksa 4 who were studying in the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject. The sample of this study was selected from the students who were studying in Prathomsuksa 4/2 in the academic year, 2014 of La Salle ChotiraviNakhonsawan School by using the purposive selection. The research tools included 4 documentaries, the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject”, learning

achievement test in English subject in the reading to develop thinking skill which had content validity, difficulty level 0.05-0.75, discrimination 0.2-0.8, reliability 0.88, satisfaction questionnaire in studying of the students in Prathomsuksa 4 who were taught by using the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject, and observation behaviors form of the students in Prathomsuksa 4 who were taught by using the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject by using questions according to Bloom’s taxonomy theory. follows: the students in Prathomsuksa 4 who were taught by using the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject by using questions according to Bloom’s taxonomy theory,after studied this studyinghad learning achievement higher than those who before studied them at .05 level of significance. the satisfaction of the students in Prathomsuksa 4 who were taught by using the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject by using questions according to Bloom’s taxonomy theory were in satisfied at the high level. And the behaviors of the students in Prathomsuksa 4 who were taught by using the lesson plan of the reading to develop thinking skill in English subject by using questions according to Bloom’s taxonomy theory were passed the criterion which must not lower than 80 percentages of the expectation from all students.

keywords : the reading to develop thinking skill, using question, bloom’s taxonomy theory

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก (กรมวิชาการ, 2551) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ และศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป (กรมวิชาการ, 2551) อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อมๆ กัน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง (บัญชา อึ๋งสกุล, 2545)

การอ่านดูเหมือนจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนจนมิอาจจะหลีกเลี่ยงหรือละเลยได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543) เพราะการอ่าน คือ กระบวนการเข้าใจความหมายภาษา การแปลความหมาย และการใช้วิจารณญาณในการตัดสินประเมินค่าเกี่ยวกับคุณภาพ ค่านิยม ความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเรื่องราวที่อ่าน ในการอ่านผู้อ่านรับรู้ด้วยตา จากนั้นจึงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคำ และความหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้อ่านต้องใช้ความคิด และต้องมีความสามารถเพื่อที่จะทำความเข้าใจ และตีความข้อความที่ผู้เขียนสื่อออกมาในรูปของการเขียน (พรสวรรค์ สีป้อ, 2550) อุปสรรคที่ยิ่งใหญ่อันหนึ่งของเวลาอ่านภาษาอังกฤษคืออ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากติดศัพท์หรือไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่มีอยู่ในข้อความที่กำลังอ่านก็ได้ จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าการอ่านเป็นเรื่องยากลำบาก น่าเบื่อหน่าย และยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้เกิดความหวั่นไหวไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง (สมุทร เซ็นเชาวนิช, 2542) ดังนั้นการอ่านจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผังความรู้ (Schematic Knowledge) ได้แก่ ความรู้ทั่วไป สังคมวัฒนธรรม ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ประเภทของบทอ่าน และความรู้ทางภาษา (Language Knowledge) ของผู้เรียน ได้แก่ โครงสร้างไวยากรณ์ และลักษณะของภาษา (พรสวรรค์ สีป้อ, 2550)

ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเสนอแนะว่า ให้ครูรู้จักใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้กับการอ่านจับใจความย่อมส่งผลให้การอ่านจับใจความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพราะจะต้องฝึกแยกแยะ ทำความเข้าใจ ตีความและให้เหตุผลต่อสิ่งที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยความรู้พื้นฐานในเรื่องนั้นๆ และใช้เทคนิคการตั้งคำถามประกอบทุกครั้ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเทคนิคการสอนที่ใช้ กลวิธีการใช้คำถามตามความสามารถทางสติปัญญาของ บลูม (Bloom) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 ขั้น เรียงลำดับจากขั้นต่ำไปขั้นสูง ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation) มาช่วยกำหนดข้อคำถามให้ผู้เรียนได้สืบค้นหาคำตอบนับเป็นวิธีที่ยังนิยมใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย

โดยนำหลักแนวคิดดังกล่าวมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนักการศึกษาของไทยในปัจจุบัน อาทิ สุวิทย์ มูลคำ (2547) ทิศนา แขมมณี (2550) และ ธนาธิป พรกุล (2554) และจากงานวิจัยของ ดรุณี บริจาค (2550) พบว่า การใช้แนวการสอนภาษาอังกฤษแบบองค์รวมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษตามหลักการของ Bloom’s taxonomy ทำให้ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาสูงขึ้นอยู่ในระดับดี เจยามาลา วีราวะกู และคณะ (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ทฤษฎีการเรียนของบลูม (Bloom’s taxonomy) ในการประเมินผลในพฤติกรรมการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน พบว่า ระดับของคำถามตามทฤษฎีของบลูม (Bloom’s taxonomy) ส่งผลต่อการตอบคำถามของผู้เรียน จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลาซาลโชติรวีนครสวรรค์โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) จากระดับความรู้จากต่ำไปสูง เป็นแนวทางในการตั้งคำถามการอ่านภาษาอังกฤษ วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) และเพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนลาซาลโชติรวีนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 7 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 300 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนลาซาลโชติรวีนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 50 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ คือ การสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)

2. ตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร ได้แก่

   1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

   2) ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียน

   3) พฤติกรรมของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. แบบวัดความพึงพอใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)

4. แบบสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)

โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และแบบเขียนตอบอีก 10 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมเวลาการทดลองทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

3. ระหว่างดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) จะมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตามกรอบที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง จึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน

5. วัดความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ

6. นำคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบตามสมมติฐานต่อไป

7. นำแบบทดสอบวัดความพึงพอใจในการเรียน มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

8. นำแบบสังเกตพฤติกรรมมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) แสดงได้ดังตาราง

การทดสอบ	N	$\overline{X}$	S.D	T
ก่อนเรียน	50	31.46	3.15	24.85*
หลังเรียน	50	40.38	3.52	

*ค่า T มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (α .05, df= 49)

จากตาราง พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 31.46 และ 40.38 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) แสดงได้ดังตาราง

ภาพรวมความพึงพอใจต่อการเรียน	$\overline{X}$	S.D.	แปลความหมาย
วิชาภาษาอังกฤษ	4.50	0.61	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. พฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) แสดงได้ดังตาราง

ความถี่	จำนวนนักเรียนที่ได้จากการปฏิบัติ	จำนวนนักเรียนตามสมมุติฐาน	χ^2
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	47	40	6.13
จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์	3	10	

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่ต้องผ่านเกณฑ์ตามสมมติฐาน 40 คน พบว่ามีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 47 คน แสดงว่ามีจำนวนนักเรียนเกินร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากผลการศึกษาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลเนื่องมาจากการแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายากทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียน และคำถามตามแนวคิดของบลูมที่เรียงลำดับการคิดจากระดับต้นไปยังระดับที่สูงขึ้นยังช่วยส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีสื่อที่ช่วยดึงดูดความสนใจให้กับผู้เรียน จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจำปูน สำอาง (2549) เรื่อง ผลการใช้กิจกรรมภาษาเพื่อพัฒนาทักษะทางความคิดระดับสูงของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางความคิดระดับสูงภายหลังจากการใช้กิจกรรมภาษาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ ติยาภรณ์ ห้าวจันทึก (2553) เรื่อง ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม พบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70.41 และนักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ อรวรรณ พุทธมนต์ทักษิณ (2554) เรื่อง ผลการใช้วิธีสอนตามรูปแบบเอริกา (ERICA Model) ร่วมกับเทคนิค 5W1H ที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ เจยามาลา วีราวะกู และคณะ (2010) เรื่อง การใช้ทฤษฎีการเรียนของบลูมในการประเมินผลในพฤติกรรมการอ่านเพื่อความเข้าในของนักเรียน พบว่าระดับกระบวนการคิดกับความสามารถในการตอบคำถามของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน

2. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.50, S.D.= 0.61) เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนได้ดี ครูมีสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้มากขึ้น นักเรียนคิดว่าคนที่เรียนอ่อนก็สามารถเรียนด้วยวิธีนี้ได้ เมื่อตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดถูกต้อง ครูมักจะมีคำชมเชย ทำให้นักเรียนอยากเรียนและทำแบบฝึกหัดต่อ บรรยากาศในชั้นเรียนมีความอบอุ่น นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนและซักถามครูผู้สอนได้ อีกทั้ง นักเรียนต้องการให้มีการสอนในลักษณะนี้ในบทเรียนต่อไป จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญแข คำนันต์ (2550) เรื่อง ผลการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของ อรวรรณ พุทธมนต์ทักษิณ (2554) เรื่อง ผลการใช้วิธีสอนตามรูปแบบเอริกา (ERICA Model) ร่วมกับเทคนิค 5W1H ที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อวิธีสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

3. พฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) มีนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าเกณฑ์จำนวนที่คาดหวังไว้ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด เนื่องจาก แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการจัดลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายากทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียน และคำถามตามแนวคิดของบลูมที่

เรียงลำดับการคิดจากระดับต้นไปยังระดับที่สูงขึ้นยังช่วยส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และมีใบงานหรือชิ้นงานให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติรวมทั้งมีผลการประเมินชิ้นงานรายหน่วยการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้ระดับความสามารถของตนเองและสามารถพัฒนาตนเองได้ นอกจากนั้นยังมีการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในทุกๆหน่วยการเรียนรู้ทำให้ผู้สอนทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้จึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์ได้เป็นจำนวนร้อยละ 94 ซึ่งสูงกว่าจำนวนที่คาดหวังไว้คือร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูมนั้นในชั่วโมงแรกๆ พบว่าในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นนักเรียนใช้เวลามากกว่าที่ระบุไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนต้องทำความเข้าใจขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องเวลา หรืออาจชี้แจงนักเรียนก่อนทำการเรียนการสอน เป็นต้น

2. สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ควรเน้นให้เป็นไปตามขั้นตอน ไม่ควรข้ามขั้นตอนถึงแม้จะต้องใช้เวลามาก ทั้งนี้เพราะในแต่ละขั้นของบลูมนั้นจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นลำดับและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูมไปใช้ในเรื่องอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนโดยการตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูมกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการตั้งคำถามในรูปแบบอื่นๆ เช่น 5W1H

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy)มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด
3. พฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom’s taxonomy) ผ่านเกณฑ์การประเมินซึ่งไม่ต่ำกว่าเกณฑ์จำนวนที่คาดหวังไว้ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา ซิมป์สัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวัน ชุมตันติ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี รุ่งรัตนกุล อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร นางสาวสุทิศา เลาธนไพบูลย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

จำปูน สำอาง. (2549). **การใช้กิจกรรมภาษาเพื่อพัฒนาทักษะทางความคิดระดับสูงของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดรุณี บริจาค. (2550). **การใช้แนวการสอนภาษาแบบองค์รวมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการเขียนสรุปความและความมั่นใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ติยาภรณ์ ห้าวจันทึก. (2553). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาชิป พรกุล. (2554). **การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัญชา อึ๋งสกุล. (2545). **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ : หลักการทักษะและการปฏิบัติการ.** วารสารวิชาการ, 5(7), 52-70.

พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ : นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

เพ็ญแข คำนันต์. (2550). **ผลการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ (กศ.ม. หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543). **เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ (หน่วยที่ 1-7).** พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2542). **เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิทย์และอรทัย มูลคำ. (2545). **21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

อรวรรณ พุทธมนต์ทักษิณ. (2554). **ผลการใช้วิธีสอนตามรูปแบบเอริกา (ERICA Model) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง).** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Jeyamahla Veeravagu, Chittra Muthusamy, Rasaya Marimuthu. (2010). **Utiliser La Taxonomie De Bloom Pour Evaluer Les Performances De Comperhension Ecrite Des Eleves.** Canadian Social Science Vol.6 No.3 : p. 205-212.

การศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
Study of approach to retaining of personnel academic staff of Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok province

หนึ่งฤทัย ศรีสุกใส
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: nungruthai@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และการลาออกของบุคลากรสายวิชาการ และเพื่อศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาจากปัจจัยต่างๆ 7 ด้านในกลุ่มประชากรจำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และการลาออกของบุคลากรสายวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณา เป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ รองลงมาคือด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านบทบาทของผู้บริหาร ด้านการศึกษา ด้านปัจจัยพื้นฐาน และด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตามลำดับ ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร เงินเดือน อายุการทำงาน สังกัดคณะ ที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนมหาวิทยาลัยควรตระหนักในทุกๆ ด้าน โดยการธำรงรักษานั้น มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น อันเป็นการรับรู้แบบสองทาง จะทำให้ระบบการบริหารงานนั้นสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และมุ่งไปสู่การธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการที่มีคุณภาพไว้กับมหาวิทยาลัยต่อไป

คำสำคัญ : การคงอยู่ การลาออก การธำรงรักษา

Abstract

The purposes of this research were to study the factors affecting the academic staff’s retaining their positions and resigning from the positions and to investigate guidelines on keeping the staff. The data were collected by using a questionnaire responded by population of 420 academic personnel of Pibulsongkram Rajabhat University. The results revealed that the influence of the studied factors as a whole was at a medium level, and the factors significantly affecting the retaining and resigning were career security, opportunity for career progress, economy, roles of administrators, education, fundamental factors, health and safety, respectively. Also, age levels of education, current position, academic position, administrative position, salary, period of working, and different faculty member could significantly affect the retaining of their positions. As for the guidelines, the university should support the personnel in every aspect such as health and security, basic needs, education, administrators’ roles, economy, and the progress and security of the profession. Also, the university should organize a group discussion among lecturers and administrators to find bilateral information about problems and burdens so that the university can keep quality staff.

keywords : retaining, resigning, keeping

บทนำ

“การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) และ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) ถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับทุกองค์กร โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาที่มีภารกิจที่สำคัญยิ่ง ในการสร้างทรัพยากรบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่ออนาคตของชาติ บุคลากรสายวิชาการจึงถือเป็นทรัพยากรอันทรงค่ายิ่งของทุกมหาวิทยาลัยที่จะต้องรักษาไว้ให้ดีที่สุด เพราะจะส่งผลโดยตรงกับคุณภาพของบัณฑิตที่เป็นเสมือนดัชนีชี้วัดของการประสบความสำเร็จของสถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษา และให้บริการกับคนในท้องถิ่นที่ยังถือได้ว่าด้อยในเรื่องโอกาสและการพัฒนาประกอบกับการพัฒนาของอุดมศึกษาไทยที่ยังคงพัฒนาอย่างอ่อนแอเพราะอุดมศึกษาเป็นฐานอันจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคม (จรัส สุวรรณเวลา, 2537) ท้ายที่สุดแล้วความจำเป็นที่จะต้องธำรงรักษาผู้มีความรู้ความสามารถ และบุคลากรสายวิชาการที่มีคุณภาพไว้ (โชติ บดีรัฐ, 2557 ; วงศกร เจียมเผ่า, 2558) เพื่อความสำเร็จของภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย และการพัฒนาของประเทศดังกล่าว ซึ่งจะมีผลโดยตรงกับการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่นที่เป็นกำลังของชาติสืบไป”

มนุษย์นับเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีคุณค่า แต่การเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าประการหนึ่งนั้นจะต้องประกอบด้วยผลงานตามสุภาษิตไทยกล่าวว่า “ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” หากผลงานนั้นจะมีความสมบูรณ์มากเพียงใด การรักษาความสมบูรณ์ความมีคุณค่าน่าจะเป็นเงาตามตัว จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ปฏิบัติได้ยาก และสอดคล้องกับแนวคิด ทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่าการรักษาคุณสมบัติของมนุษย์ไว้ให้สมบูรณ์ที่สุดฉันใด เปรียบเสมือนการรักษาเพชร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางวัตถุฉันนั้น

ความสำคัญและความมีคุณค่าในมนุษย์จึงไม่อาจหยุดเพียงการดำรงชีวิต ความสามารถในการสืบพันธุ์ การพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมเท่านั้น มนุษย์ยังจำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มรวมถึงการพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามมนุษย์ที่สมบูรณ์มิได้มีมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากการที่มนุษย์ได้เป็นสมาชิกของสังคม โดยเริ่มต้นจากสังคมครอบครัว เติบโตจนเป็นมนุษย์ที่มีความพร้อมในวุฒิปัญญาระดับหนึ่ง จึงเป็นสิ่งที่ถูกป้อนเข้าองค์การต่างๆ บนโลกใบนี้ต่อไป เป็นที่ทราบกันดีว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ กล่าวคือ การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการวางนโยบาย ระเบียบและกรรมวิธีในการดำเนินการกับบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติงานในองค์การ เริ่มต้นตั้งแต่การสรรหาการคงอยู่ การพัฒนาองค์ความรู้ การธำรงรักษา จนถึงการพ้นจากงาน โดยกระบวนการทั้งหมดนี้ บุคลากรจะต้องได้รับความพึงพอใจ เพื่อประสิทธิภาพของงานและตัวบุคคล ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ควรมีคุณภาพที่มีความเป็นเลิศกว่าองค์การอื่น เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการส่งผ่านองค์ความรู้แก่เยาวชน เรียกได้ว่า เป็นมันสมองของชาติในอนาคต เพื่อพวกเขาเหล่านั้นจะนำความรู้ความเข้าใจไปประกอบอาชีพและพัฒนาตนเองต่อไป หากจะพัฒนามันสมองของชาติในอนาคตให้เจริญรุดหน้าได้ สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาที่ดี มีความรู้ ความสามารถเป็นเลิศ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่นั่นหมายถึงสถาบันการศึกษาจะต้องธำรงรักษาคนดี มีความสามารถ พร้อมส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรไปพัฒนาตนเอง หากไม่ปฏิบัติเช่นนั้นจะก่อให้เกิดสภาวะสมองไหลได้ หากปฏิบัติตามกระบวนการที่กล่าวมามีผลทำให้มันสมองของชาติที่กล่าวถึงจะคงอยู่ และพร้อมกลับมาพัฒนาให้สถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพ มีมาตรฐานเทียบเคียงกับสถาบันการศึกษาชั้นนำสืบต่อไป (กมลพรรณ แสงมหาชัย, 2545; คมกฤต เมฆสกุล และสุมิตร สุวรรณ, 2556; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์, 2545)

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาของสังคมวัตถุที่เกิดขึ้น ยังส่งผลกระทบให้ปัจจัยต่างๆ .ธู๔ถูกกล่าวถึง อาทิ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อาคารสถานที่ บรรยากาศ สาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์ สวัสดิการต่างๆ รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และอีกประเด็นที่มีความน่าสนใจคือ การให้รางวัลค่าตอบแทนพิเศษต่างๆ ไม่อาจเพียงพอกับความต้องการของมนุษย์ในองค์การปัจจุบัน

การพัฒนา และการสนับสนุนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน กล่าวคือ การมุ่งพัฒนานั้นยังเกิดน้อย และไม่ต่อเนื่อง เพราะข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของแต่ละองค์กร ดังคำกล่าวของจอห์น ไนส์บิท (John Naisbitt) และ เพทริเชีย อเบอร์เดน์ (Patricia Aburdene) (John Naisbitt ; Patricia Aburdene, 2538) ได้เขียนในหนังสือแมกกาเทรนด์ส (Megatrends) ตอนหนึ่งว่า “การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้ ไม่สามารถช่วยให้คนงานใช้แรงงานกลายเป็นวิศกรได้” การศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะของคนงานให้เป็นอะไรก็ได้ที่อยากจะเป็น ประกอบกับคำกล่าวสุนทรพจน์ของเด็กหญิงชาวปากีสถานผู้ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ประจำปี 2557 คือ มาลาลา ยูซาฟไซ (Malala Yousafzai) (Malala Yousafzai, 2014 : online) ที่ได้กล่าวสรุปตอนท้ายในเวทีประชุมสหประชาชาติว่า “ฉะนั้นขอให้เราร่วมกันต่อสู้กับการไม่รู้หนังสือ ความยากจน และการก่อการร้าย ให้

เราหยิบหนังสือ ปากกาของเราขึ้นมา มันเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุด เด็กหนึ่งคน ครูหนึ่งคน หนังสือหนึ่งเล่ม และปากกาหนึ่งด้ามสามารถเปลี่ยนโลกได้ การศึกษาเป็นวิธีแก้ปัญหาทางเดียว การศึกษาต้องมาก่อน” (ประชาไท, 2557) ดังนั้น การศึกษาในระดับใด ๆ ก็ตามถือเป็นส่วนที่สำคัญ และส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีและยิ่งใหญ่ การให้ความสำคัญถึงการศึกษานั้นจึงถือว่าไม่ผิดประการใด

การทำให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งมุ่งพยายามทุกวิถีทางที่จะให้นิสิตนักศึกษาของตนมีคุณภาพ ตามสิ่งที่เราให้ความสำคัญนั่นคือ การศึกษา การบริหารมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในทุกยุคทุกสมัย ประกอบกับการเข้าสู่ยุคแห่งการแข่งขัน มหาวิทยาลัยจึงต้องเน้นที่คุณภาพของบัณฑิตให้มาก คงไม่ใช่บัณฑิตที่จบการศึกษาเฉพาะภายในประเทศเท่านั้นแต่รวมถึงบัณฑิตที่จบการศึกษาในต่างประเทศด้วยเช่นกัน (เทื้อน ทองแก้ว, 2549) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในคุณภาพหลายๆ ด้าน ตั้งแต่ปีผู้วิจัยเข้ามาปฏิบัติงาน พ.ศ.2548 ถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีบุคลากรที่ตัดสินใจลาออก และคิดว่าจะลาออกตลอดเวลาอยู่จำนวนหนึ่ง ส่งผลกระทบให้หลายด้าน เช่น กระบวนการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานใหม่ เพื่อทดแทนอัตราที่ลาออก ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยชั้นนำ ตลอดจนแผนพัฒนาอาจารย์ระดับอุดมศึกษาระยะยาวเพื่อสังคมฐานความรู้ ที่จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรเหล่านี้เป็นกลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สถาบันอุดมศึกษา และตอบสนองยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และประเทศชาติต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษา และให้บริการกับคนในท้องถิ่น จากทิศทาง นโยบาย เป้าหมาย และแผนยุทธศาสตร์เพื่อการยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏ สู่คุณภาพเป็นเลิศ ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2558-2567) จึงเป็นวาระสำคัญที่จะต้องมีการปรับทิศทางและเป้าหมายใหม่ ให้มีจุดเน้น จุดเด่น และการก้าวสู่การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นเลิศในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การยกคุณภาพชีวิต การลดช่องว่างและความเลื่อมล้ำทางสังคม และการสร้างประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และมีขีดความสามารถในการแข่งขันได้ โดยเฉพาะพันธกิจที่ระบุไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 และที่สำคัญคือนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และ คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ที่ต้องการให้กลุ่มมหาวิทยาลัยใหม่ได้มีทิศทาง เป้าหมาย ปรับทิศทาง บทบาทหน้าที่หรือพันธกิจและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานด้านอื่นๆ อย่างครอบคลุม มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นที่จะต้องธำรง และรักษา ผู้มีความรู้ความสามารถ และบุคลากรสายวิชาการที่มีคุณภาพไว้ เพื่อความสำเร็จของภารกิจหลักดังกล่าว ซึ่งจะมีผลโดยตรงกับการพัฒนาเยาวชนในท้องถิ่นที่เป็นกำลังของชาติสืบไป (แผนยุทธศาสตร์เพื่อการยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏ สู่คุณภาพเป็นเลิศ ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2558-2567) มติที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2557)

จากความสำคัญดังกล่าว การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ การลาออก และนำไปสู่การธำรงรักษา จะเป็นเครื่องสะท้อนให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา และการส่งเสริมให้บุคลากรสายวิชาการที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนท้องถิ่น ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเปิดโอกาสให้เยาวชนทุกคนในท้องถิ่นภูมิภาคได้เข้าถึงการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ดีมีศักยภาพที่เข้มแข็ง ผนวกกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการได้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันอย่างมีความสุข ก่อเกิดความมั่นคง มุ่งสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ในการจัดการศึกษาทุกพันธกิจอย่างมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการ อุดมศึกษาของชาติ ตลอดจนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศไทยอย่างยั่งยืน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และการลาออกของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ บุคลากรสายวิชาการ ที่กำลังปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายวิชาการจำนวน 6 คณะ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 420 คน (กองมาตรฐานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2557)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยยึดตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการลาออก และการคงอยู่ ประกอบด้วย 7 ด้าน ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดในข้อเสนอแนะอื่นๆ จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงสำนวนภาษา ตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจน หรือซ้ำซ้อนและจัดข้อความให้สั้นกะทัดรัด เมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจง่าย ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ได้ค่าเท่ากับ 0.92 พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกับบุคลากรสายวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ได้ค่าเท่ากับ 0.892

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงคณบดี 6 คณะเพื่อขอความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในสำนักงานคณบดี 6 คณะดำเนินการเก็บคืนแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืนอย่างครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 คือข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ (percentage) โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ตอนที่ 2 คือแบบแสดงความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการลาออก และการคงอยู่ ประกอบด้วย 7 ด้าน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (mean) ตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้ กรณีตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่มใช้การทดสอบค่า t-test กรณีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ F-test ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้การวิเคราะห์สาระเป็นรายประเด็นแต่ละด้านทั้งหมด 7 ด้าน

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม ระดับการศึกษา ตำแหน่ง เงินเดือน อายุการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร และคณะที่สังกัด สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี สถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีสถานะโสด มีภูมิลำเนาเดิมในต่างจังหวัด ระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาโทและมีตำแหน่งเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ โดยไม่ได้รับตำแหน่งใดๆทางการบริหาร เงินเดือนอยู่ระหว่าง 25,000-30,000 บาท มีอายุการทำงานในมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 5-6 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายวิชาการจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลการลาออกและการคงอยู่ของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สรุปได้ว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และการลาออกของบุคลากรสายวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}$ =3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความมั่นคงในอาชีพ รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านบทบาทของผู้บริหาร ด้านการศึกษา ด้านปัจจัยพื้นฐาน และด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลาออก และการคงอยู่ ของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ด้าน

ปัจจัยที่มีผลการลาออกและการคงอยู่ของบุคลากรสายวิชาการ	Mean ($\bar{x}$)	S. D.	แปรผล
1. ด้านความมั่นคงในอาชีพ	3.87	.45	มาก
2. ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ	3.64	.50	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	3.39	.39	ปานกลาง
4. ด้านบทบาทของผู้บริหาร (ระดับมหาวิทยาลัย)	3.35	.58	ปานกลาง
5. ด้านการศึกษา (การศึกษาต่อของอาจารย์)	3.31	.60	ปานกลาง
6. ด้านปัจจัยพื้นฐาน	3.23	.56	ปานกลาง
7. ด้านสุขภาพและความปลอดภัย	2.76	.66	ปานกลาง
รวม	**3.37**	**.38**	**ปานกลาง**

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่และการลาออกของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 7 ด้าน พบว่า

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านความมั่นคงในอาชีพ รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านบทบาทของผู้บริหาร ด้านการศึกษา ด้านปัจจัยพื้นฐาน และด้านสุขภาพและความปลอดภัย ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านปัจจัยพื้นฐาน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สภาพแวดล้อม เช่น ต้นไม้สีเขียว ถนนสำหรับเดิน-วิ่ง ขี่จักรยานสำหรับพักผ่อนหย่อนใจภายในมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยจัดสรรที่พักอาศัยให้แก่บุคลากรอย่างเป็นธรรมและเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยคือปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยรักษา (Maintenance Factors/Hygiene Factors) ของเฟรดเดอริค เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) คือ ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่ช่วยป้องกัน หรือช่วยรักษาไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน (Job Dissatisfaction) ของคนที่ทำงานในองค์การและทำให้คนเหล่านั้นยังยอมทำงานที่ได้รับมอบหมายต่อไป ยังไม่คิดที่จะลาออกจากงาน หรือหยุดทำงานและไปหางานอื่นทำ ดังนั้น ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดหาให้ได้อย่างครบถ้วน ถ้าหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างปัจจัยพื้นฐานไปแม้แต่อย่างเดียวอาจมีผลทำให้คนที่ทำงานเกิดความไม่พอใจ เริ่มมีปฏิกิริยาต่าง ๆ เช่น การขาดงาน หยุดงาน อู้งาน ทำงานไม่เต็มที่ หรือคิดลาออกจากงานไปหางานทำใหม่ แต่ถ้าผู้บริหารสามารถจัดหาปัจจัยต่าง ๆ ให้ได้อย่างครบถ้วนแล้ว จะมีผลเพียงทำให้ความรู้สึกไม่พอใจที่จะทำงานไม่เกิดขึ้นกับผู้ที่ทำงานอยู่เท่านั้น คือ คนเหล่านั้นจะยอมทำงานตามหน้าที่ต่อไป

ด้านสุขภาพและความปลอดภัย

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามี 2 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ มหาวิทยาลัยมีการจัดสวัสดิการเป็นหลักประกันสุขภาพเพื่อเข้ารับการรักษาโรงพยาบาลเอกชนได้ และ บุคลากรรู้สึกปลอดภัยมากเมื่อมาปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย เช่น แพ้ผงชอล์กเขียนกระดาน ภูมิแพ้จากมูลของนกภายในและภายนอกอาคารและห้องเรียน ฯลฯ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแนวมนุษยสัมพันธ์ และสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ที่กล่าวไว้ว่า ความต้องการทางกายภาพและความต้องการความปลอดภัยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและทรัพย์สินเงินทอง เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการ ด้านความปลอดภัยจนเป็นที่พอใจในระดับหนึ่งที่ทำให้ความหวาดกลัวสิ่งต่างๆ ลดลงแล้ว ความ

ต้องการของมนุษย์จะยังไม่หมด อย่างไรก็ตามมนุษย์จะเกิดความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นตามมาคือ ความต้องการทางสังคม อัคครัตน์ พูลกระจ่าง (2552) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานและความตั้งใจลาออกของพนักงาน บริษัท ไทยเม็ททอล จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลของความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจลาออก พบว่า สวัสดิการมีความสัมพันธ์กับการลาออกของพนักงาน

ด้านความมั่นคงในอาชีพ

พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การได้รับความเคารพนับถือหรือการยอมรับจากภายในมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การได้รับความเคารพนับถือหรือการยอมรับจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาพบว่าผลการวิจัยนั้นสอดรับกับทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ด้านความมั่นคงและความต้องการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความอยากเด่นในสังคม ต้องการให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญ รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ในเรื่องความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ เมื่อได้รับการยกย่องว่าปฏิบัติตนได้ดีเด่นแล้วในขั้นนี้จะเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นผู้มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ตนเองสามารถมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ๆ บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรี ตระหนักถึงความเป็นจริงในตนเองมากขึ้นและในที่สุดจะแสดงความสามารถในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ นั่นเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ เพ็ชรรัตน์ พรรัตน์ แสดงหาญ และ อธิพล เครือปอง (2556) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การธำรงรักษาและการคงอยู่ของคนเก่งในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและพนักงานมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการธำรงรักษาคนเก่งโดยรวมไม่แตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทของหัวหน้างาน วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน การเรียนรู้และการพัฒนาและโอกาสความก้าวหน้าและการใช้ศักยภาพ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการธำรงรักษาคนเก่งกับการคงอยู่ของคนเก่งโดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกัน และในด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและพนักงาน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการคงอยู่ของคนเก่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากในมุมมองของผู้บริหารไม่มีความมั่นใจว่าพนักงานจะคงอยู่กับองค์การพนักงานได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพนักงานมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานอยู่กับองค์กรนี้

ด้านความก้าวหน้าในสายอาชีพ

พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานที่ทำอยู่มีโอกาสพัฒนาให้ก้าวหน้าได้ตามวิชาชีพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้ทำผลงานเพื่อปรับตำแหน่งที่สูงขึ้น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรดเดอริค เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) ในด้านความก้าวหน้า (Advancement) และ ความเจริญก้าวหน้าส่วนบุคคล (Personal Progress) ที่กล่าวว่า ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ทำให้คนที่ทำงานมีความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น ดังนั้น ในการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้นเงินเดือน การสับเปลี่ยน โยกย้ายบุคลากร ต้องทำอย่างมีระบบและมีหลักเกณฑ์การประเมินผลงานที่ชัดเจน ถูกต้อง และเป็นธรรม และการใช้หลักเกณฑ์ต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรม นอกจากนี้ความก้าวหน้าในที่นี้ยังหมายถึง การมีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพที่สูงขึ้น เช่น มีโอกาสศึกษาเพิ่ม การศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ฝึกงาน เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น และมีโอกาสทำงานในระดับที่สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิต มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อคนทำงานมาระยะหนึ่งแล้วได้รับความสำเร็จในตำแหน่งหน้าที่ ย่อมต้องการมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น มีบ้าน รถยนต์ส่วนตัว มีฐานะทางการเงินที่ดี ฯลฯ ถ้าคนที่ทำงานสามารถได้รับสิ่งเหล่านี้ ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้นจึงเป็นเหตุให้มีความก้าวหน้าในสายอาชีพได้อย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา ยศคำลือ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีผลเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ด้านฐานะและความมั่นคงของอาชีพ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหารงานและด้านรายได้ และผลประโยชน์ที่ได้รับตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์นโยบายบริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จะต้องให้ความสำคัญต่อพนักงานมหาวิทยาลัย โดยการบริหารงานต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนโครงสร้างของงาน ให้มีความชัดเจนของบทบาทหน้าที่ ตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติต่อพนักงานมหาวิทยาลัย การดำเนินการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อพนักงานมหาวิทยาลัย การนิเทศงานพนักงานมหาวิทยาลัยโดยการชี้แนะในการทำงานจะก่อให้เกิดความมั่นใจต่อวิชาชีพ เพราะนอกจากมหาวิทยาลัยจะสามารถธำรงรักษาบุคลากรที่มี

ความรู้ความสามารถให้คงอยู่ พนักงานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและมีความรักองค์กรมุ่งมั่นปฏิบัติงานจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความพึงพอใจกับราคาของสินค้าอุปโภคบริโภคบริเวณภายในและสถานที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีความพึงพอใจกับเงินเดือน/ค่าตอบแทนรายเดือนที่ได้รับ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ แนวความคิดการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ที่เฟรดเดอริก เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) กล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการสิ่งจูงใจด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน (Rational - Economic Man) ดังนั้น แนวคิดในการใช้ค่าจ้างแรงงานเป็นสิ่งจูงใจให้คนขยันทำงานจึงถูกนำมาใช้ในทุกยุคทุกสมัย แต่อย่างไรก็ตามเอลตัน เมโย (Elton Mayo) นักวิชาการทางด้านมนุษยสัมพันธ์คนแรก มองว่า พฤติกรรมของมนุษย์ในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ หรือสิ่งจูงใจทางด้านการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทางด้านจิตใจหรือเรื่องราวทางด้านสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเงินโดยตรงอีกด้วย รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัคครัตน์ พูลกระจ่าง (2552) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานและความตั้งใจลาออกของพนักงาน บริษัท ไทยเม็ททอล จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลของความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจลาออก พบว่า เงินเดือน มีความสัมพันธ์กับการลาออกของพนักงาน

ด้านการศึกษา (การศึกษาต่อของอาจารย์)

พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การรับทราบเกณฑ์การลาศึกษาต่อและการรับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้เลือกสาขาวิชาที่จะศึกษาต่อด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรดเดอริค เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) คือ ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement in Work) กล่าวไว้ว่าการประสบความสำเร็จในงานที่ทำ นั่นคือ การที่บุคคลประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งคือการศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินงานในหน้าที่การที่ได้รับมอบหมาย เป็นสิ่งที่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่สามารถใช้ทักษะ ความรู้ความสามารถทำงานที่ได้จากการศึกษาต่อได้อย่างเต็มที่ ทำให้งานประสบความสำเร็จอย่างมาก จึงมีความภูมิใจในความสำเร็จนั้น เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน มีขวัญกำลังใจและมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้ดีขึ้น การมีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพที่สูงขึ้น เช่น การศึกษาต่อเพิ่ม การศึกษาดูงาน ฝึกอบรม ฝึกงาน เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น และมีโอกาสทำงานในระดับที่สูงขึ้น จึงถือเป็นความก้าวหน้าในสายอาชีพต่อไป

ด้านบทบาทของผู้บริหาร (ระดับมหาวิทยาลัย)

พิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กร ชัดเจน กว้างไกลนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารรู้จักเลือกแสวงหาคนเก่งเพื่อคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานตามกฎเกณฑ์ความสามารถที่ตั้งไว้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติตามความสามารถ อยู่ในระดับมาก สอดรับอย่างดีกับสมมุติฐานของนักมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับคน กล่าวว่า คนถือเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน เป็นเรื่องที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่จะละเลยไม่ได้ ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เพราะความต้องการทางด้านจิตใจ ขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจและแรงจูงใจถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพในการบริหารมหาวิทยาลัย และนักมนุษยสัมพันธ์ ยังกล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า ถ้าผู้บริหารนำวิธีการปฏิบัติทางด้านมนุษยสัมพันธ์ไปปรับใช้เป็นแนวทางการบริหารงานบุคคลในองค์การ จะสามารถช่วยให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยทำให้คนที่ทำงานในองค์การทำงานได้ดีขึ้นมากขึ้น และภายในองค์การที่เป็นทางการจะมีองค์การที่ไม่เป็นทางการแฝงอยู่ด้วยเสมอ กลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต่างมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนได้เท่า ๆ กัน ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการด้วยหากคนเก่งที่ได้รับการคัดเลือกมาแล้วไม่มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานที่กำหนดและสามารถดำเนินการได้อย่างแท้จริงไม่เลื่อนลอย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรัตน์ แสดงหาญ (2556 : บทความ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาคนเก่งในองค์กรในนิคมอุตสาหกรรม ภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน บทบาทของหัวหน้างาน โอกาสความก้าวหน้าและศักยภาพ การเรียนรู้และการพัฒนา และรางวัลหรือค่าตอบแทน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาคนเก่ง ดังนั้น องค์การควรให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างความผูกพันในการทำงาน ความยืดหยุ่นในการทำงานและระบบการสื่อสารที่ดี รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของหัวหน้างานให้การสนับสนุนและจูงใจคนเก่ง เพื่อธำรงรักษาและป้องกันการสูญเสียคนเก่งไปจากองค์การ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในครั้งนี้ถือเป็นการศึกษาที่สำคัญเพราะหัวใจสำคัญในการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ เป็นทรัพยากรที่สำคัญประการแรกของการบริหารมหาวิทยาลัย การขับเคลื่อนพลังความรู้ที่มีมาตรฐาน ตลอดจนความพร้อมที่จะผลักดันบุคลากรสายวิชาการนี้ให้ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพให้เข้มแข็ง บุคลากรที่คงอยู่ในมหาวิทยาลัยปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันมีความสุขก่อเกิดความมั่นคงเพราะบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนและก้าวทันพลวัตที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ และการเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 และเพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และภารกิจ และผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ การศึกษาแนวทางการธำรงรักษาบุคลากรสายวิชาการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางสิ่งสำคัญประการแรกที่บุคลากรสายวิชาการมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยส่งเสริมสนับสนุน คือ ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ควรมีการจัดสวัสดิการสุขภาพให้ครอบคลุมถึงครอบครัว บิดา มารดา บุตร ธิดา และควรจัดให้มีหลักประกันสุขภาพในการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเอกชน พร้อมตระหนักถึงความปลอดภัยให้บุคลากรสายวิชาการรู้สึกไร้ความกังวลเมื่อมาปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย รองลงมาคือด้านปัจจัยพื้นฐาน ที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่พักอาศัย การแจ้งสิทธิ์การรักษาพยาบาล สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน งานฝ่ายยานพาหนะที่ต้องมีสนับสนุนภารกิจราชการ ตลอดจนการจัดให้มีจุดบริการสารสนเทศอาทิ ระบบ WIFI แต่อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญในทุกๆ ด้านอาทิ ด้านการศึกษาต่อของอาจารย์ในระดับที่สูงสุดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านบทบาทของผู้บริหาร ระดับมหาวิทยาลัย ที่จะต้องคงมีความมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กรที่ชัดเจน กว้างไกลนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เข้าใจและแสวงหาคนเก่งเข้าทำงานตามเกณฑ์ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการผลิตผลงานวิชาการเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น พร้อมยอมรับความคิดเห็นจากบุคลากรทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในสายวิชาชีพครูตามที่พึงประสงค์ ตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพของมหาวิทยาลัย จนเกิดเป็นความมั่นคง ได้รับความยอมรับนับถือทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยด้วยการพัฒนาทักษะต่างๆ นี้เองมีผลทำให้บุคลากรเกิดเป็นความภาคภูมิใจในอาชีพ ประการที่สำคัญก็เพื่อให้ทุก ๆ ด้านที่มหาวิทยาลัยเกิดเป็นมาตรฐานของการพัฒนาบุคลากรสายวิชาบุคคลที่เป็นพลังขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยที่สำคัญให้เกิดเป็นความยั่งยืนต่อไปในอนาคต จึงสอดรับกับทฤษฎีลำดับขั้นของแรงจูงใจของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) และแนวคิดของเอลตัน มาโย (Elton Mayo) นักวิชาการทางด้านมนุษยสัมพันธ์คนแรกได้ศึกษาถึงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำงานว่าการปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ หรือสิ่งจูงใจทางด้านการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทางด้านจิตใจหรือเรื่องราวทางด้านสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเงินโดยตรง แต่มนุษย์ยังคงมีความต้องการสิ่งต่างๆ ต่อไป

แนวทางการนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์ / แนวทางการพัฒนาต่อยอดโครงการวิจัย / ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยสถาบันอย่างสม่ำเสมอ อาทิ วิจัยที่เกี่ยวกับด้านสุขภาพ และความปลอดภัยของบุคลากร ด้านปัจจัยพื้นฐาน (ปัจจัยที่บุคลากรสมควรได้รับตามสิทธิ์) ด้านการศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาสายความก้าวหน้าในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพผู้สอน ตลอดจนด้านบทบาทผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา
2. มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมการทำวิจัยถึงแนวทางในการธำรงรักษาบุคลากรเพื่อการคงอยู่ ลดการลาออกสม่ำเสมอ เนื่องจากบุคลากรทุกฝ่ายที่ปฏิบัติงานจะได้ดำรงอยู่อย่างมีความสุข เกิดความจงรักภักดี ความภาคภูมิใจในอาชีพและทำทุกศักยภาพให้พร้อมเป็นพลังความยั่งยืน พร้อมสร้างเยาวชนให้เป็นบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานต่อไปในอนาคต
3. มหาวิทยาลัยสามารถต่อยอดการวิจัยในด้านอื่นๆ ที่ต้องการความชัดเจนทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการในบริบทต่างๆ โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้
4. การวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการดำเนินการวิจัยต่อได้ทั้งด้านนโยบาย ด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารทัพยากรมนุษย์ภาครัฐ เป็นต้น งานวิจัยนี้ถือเป็นเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง ส่งเสริม สนับสนุนสิ่งต่างๆ ให้เกิดเป็นมิติทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ โดยใช้งานวิจัยและบุคลากรต่างๆ เป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนความสำเร็จ และก้าวไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ธนัสถา โรจนตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล เกิดผล รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษและวิเทศสหการ อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ และ อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร อาจารย์ ดร.วงศกร เจียมเผ่า อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน และขอขอบคุณท่านคณบดี และเจ้าหน้าที่งานธุรการทั้ง 6 คณะ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้มอบความรู้และสติปัญญาให้กับผู้วิจัย รวมถึงผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่เป็นแหล่งสนับสนุนทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ แสงมหาชัย. (2545). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. เอกสารประกอบการสอน.

กัลยา ยศคำลือ. (2553). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก http://202.28.199.21/tdc/ (วันที่ค้นข้อมูล : 12 เมษายน 2557)

คมกฤต เมฆสกุล และสุมิตร สุวรรณ. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** เอกสารประกอบการสอน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คุณค่ามนุษย์. (2556). เข้าถึงได้จาก : http://human.tru.ac.th. (วันที่ค้นข้อมูล : 26 สิงหาคม 2556).

คุณค่ามนุษย์. (2556). เข้าถึงได้จาก : http://e-learning.e-tech.ac.th/lerarningthml (วันที่ค้นข้อมูล : 26 สิงหาคม 2556)

จรัส สุวรรณเวลา (ศาสตราจารย์ นายแพทย์). (2537). **วิกฤติการณ์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย.** วิกฤติอุดมศึกษาของไทยและทางออกของปัญหา ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (กระทรวง). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

โชติ บดีรัฐ. (2557). **เอกสารประกอบการสอนวิชา การบริหารองค์กรสมัยใหม่.** พิษณุโลก : สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

พรรัตน์ แสดงหาญ. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาคนเก่งในองค์กรในนิคมอุตสาหกรรม ภาคตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2557). **แผนยุทธศาสตร์เพื่อการยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏ สู่คุณภาพเป็นเลิศ ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2558-2567).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เทื้อน ทองแก้ว (2549). **สถานการณ์สถาบันอุดมศึกษาไทย**. เข้าถึงได้จาก : http://www.gotoknow.org/posts/285169. (วันที่ค้นข้อมูล : 17 เมษายน 2557)

วงศกร เจียมเผ่า. (2558). **เอกสารประกอบการสอนวิชา พฤติกรรมองค์การและภาวะผู้นำ.** พิษณุโลก : สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์, (2545). **สมองไหลจากระบบราชการไทย** วิกฤติอุดมศึกษาของไทยและทางออกของปัญหา ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (กระทรวง). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

อัครารัตน์ พูลกระจ่าง. (2552). การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและความตั้งใจออกของพนักงานบริษัทไทยเม็ททอล จำกัด. **วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Malala Yousafzai. (2014). **สุนทรพจน์ฉบับเต็มของมาลาล่า (Malala Yousafzai) เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2557 ณ ที่ประชุมสหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ค สหรัฐอเมริกา.** เข้าถึงได้จาก : http://www.prachatai.com/ journal/ 2013/07/47683 (วันที่ค้นข้อมูล : 18 มกราคม 2558)

ความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทย ในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

The needs of foreign language skills development of miscellaneous Thai products merchants in Chatuchak market to preparation for ASEAN community

ศรุดา ภู่ศิริวัฒนา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น กรุงเทพฯ
corresponding author e-mail: saruda.tae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร และเพื่อศึกษาแนวทางการให้บริการวิชาการด้านภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรประกอบด้วยเจ้าของร้านและลูกจ้างจำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรในด้านทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน และภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ค้าต้องการด้านทักษะการฟังสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านทักษะการพูด ด้านทักษะการอ่าน และด้านทักษะการเขียน แนวทางและวิธีการให้บริการวิชาการด้านภาษาต่างประเทศที่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ต้องการมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเวลาเรียน ต้องการใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการเขียน ส่วนเฉพาะทักษะการอ่านต้องการเรียนไม่เกิน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ ด้านอาจารย์ผู้สอน ต้องการอาจารย์ชาวต่างประเทศ ด้านภาษาที่ใช้ในห้องเรียนมีความต้องการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ด้านระดับขั้นที่ต้องการเรียน คือขั้นกลาง ด้านจำนวนกลุ่มผู้เรียน ไม่ควรเกิน 10 คน ด้านวันที่เรียนที่เหมาะสม คือวันธรรมดา ช่วงเย็น ด้านระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตร ให้อยู่ภายใน 2 เดือน ด้านรูปแบบการเรียน คือ การทำกิจกรรมกลุ่ม และการฝึกหัดการสนทนา

คำสำคัญ : ความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศผ่านทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน

Abstract

The purposes of this research were: to study the need of Foreign Language skills Development of Miscellaneous Thai Products Merchants in Chatuchak Market, and to study the guide line of the academic services of foreign language skills for the merchants selling of miscellaneous Thai Products in Chatuchak market. The random samples were the Merchants selling Miscellaneous Thai products in Chatuchak Market, that composed of shop owners and employers about 341 people. The research tools were questionnaire, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results, referred to the analysis of all factors which showed the need of foreign language skills Development of Miscellaneous Thai Products Merchants in Chatuchak Market of skills, listening, speaking, reading, writing and the overall were on the high level. The highest of merchants need was listening skills, whereas the followed need were speaking skills, reading skills and writing skills. Secondly, the guide line and methods of the academic services of foreign language skills for the merchants selling miscellaneous Thai products in Chatuchak market, that showed in highest each service: learning 2 hr./week for and 1 hr./week for only reading skills, the need most foreign teacher, the need both in Thai and English language for classroom, the moderate skills need for learn, The students have not more than 10 people for one group, Weekdays in the evening is appropriate for study, the period of study course with 2 months, and should be group activities for learning styles and conversation exercises for language activities.

keywords : the needs of foreign language skills**,** learning a foreign language for skills of listening, speaking, reading and writing

บทนำ

ประชาคมอาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร ให้ประชาชนกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค ประเทศสมาชิกก็จะได้ผลประโยชน์ร่วมกันทั้ง 10 ประเทศสมาชิก ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา (กระทรวงการต่างประเทศ, 2553) ดังนั้น การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน จะทำให้สภาพสังคมไทยในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต สังคมไทยจะประกอบไปด้วยผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้าน สภาพการค้า การลงทุน สภาพเศรษฐกิจจะมีความใกล้ชิดมากขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้าน การคมนาคมจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งจะมีความสะดวกสบายมากขึ้น จะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น สังคมไทยจะเป็นสังคมหลากวัฒนธรรม ภาษาที่ใช้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ

ในขณะนี้ ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนกำลังอยู่ในระหว่างการเตรียมการเพื่อให้ประชาชนในแต่ละประเทศมีความพร้อมต่อการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเหลือเพียง 3 ปี ในการเตรียมการซึ่งถือว่าไม่นานนัก สำหรับประเทศไทยประเด็นที่น่าเป็นห่วงมีอยู่หลายประการ ที่สำคัญสุดคือ ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทั้งในด้านทักษะการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน เพราะคนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งไม่สามารถเขียนได้อย่างถูกต้อง อ่านไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสื่อสารไม่คล่อง โดยพบว่าจากผลการสอบ TOEFL ของบัณฑิตจากกลุ่มประเทศอาเซียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะภาษาอังกฤษ แล้วพบว่า สิงคโปร์กับฟิลิปปินส์เป็นสองชาติที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 550 คะแนน ส่วนมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม และกัมพูชา ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 500 คะแนน ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของบัณฑิตไทยได้ต่ำกว่า 500 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกันกับบัณฑิตประเทศลาว (แหล่งที่มา: http://www.pr.trf.or.th) และผลสำรวจจากสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ชี้ว่า ทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในอันดับที่ 8 จาก 10 ประเทศในอาเซียน ดีกว่าลาวและกัมพูชาเท่านั้น ในข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคนไทยยังมีปัญหาในทักษะภาษาอังกฤษ (แหล่งที่มา: http://www.prachachat.net) นอกจากนี้ สัดส่วนการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของประเทศอาเซียน พบว่า คนไทยที่สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ซึ่งทำให้ไทยอยู่ในอันดับที่ 5 จาก 10 ประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัดส่วนการสื่อสารภาษาอังกฤษในการสื่อสารของประเทศอาเซียน

ลำดับที่	ประเทศ	ประชากร	ใช้ภาษาอังกฤษ	ร้อยละ
1	สิงคโปร์	4.58 ล้านคน	3.25 ล้านคน	71
2	ฟิลิปปินส์	97 ล้านคน	49.80 ล้านคน	55.49
3	บรูไน ดารุสซาลาม	0.38 ล้านคน	0.14 ล้านคน	37.73
4	มาเลเซีย	27.17 ล้านคน	7.4 ล้านคน	27.24
5	ไทย	63.03 ล้านคน	6.54 ล้านคน	10

ที่มา: http://www.thai-aec.com

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเราสามารถช่วยกันแก้ปัญหานี้ได้ จึงสนใจที่จะศึกษาเจาะลงกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าในตลาดจตุจักร เพราะตลาดนี้เป็นตลาดนัดแห่งหนึ่งที่ทั่วโลกรู้จักกันเป็นอย่างดี และใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก เป็นศูนย์รวมแหล่งขายสินค้ามากมายจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และมีสินค้าหลากชนิดให้เลือกสรร ในราคาที่ย่อมเยา “ตลาดนัดจตุจักร” หรือที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักกันในชื่อที่ว่า “JJ Market” ตลาดนัดจตุจักรเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร เป็นตลาดส่งออกสินค้าพื้นบ้านของไทยไปสู่ต่างประเทศปีละเป็นจำนวนมาก และยังเป็นศูนย์รวมจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นสถานที่ที่เดินทางไปได้สะดวก ทั้งรถประจำทางผ่านหลายสาย รถไฟฟ้าใต้ดินและรถไฟฟ้า BTS มีร้านค้าทั้งหมดมากกว่า 8,900 ร้านค้า แบ่งเป็น 28 โครงการ มีสินค้า 8 ประเภท ได้แก่ ผักและผลไม้ เสื้อผ้า สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ อาหารปรุง อาหารสำเร็จรูป อาหารสด และเบ็ดเตล็ด ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมาใช้บริการสัปดาห์ละ 150,000 คน ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศร้อยละ 30 และพบว่าชาวต่างประเทศชื่นชอบสินค้าของผู้ค้าขายที่มีไอเดียหรือความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้ค้าเบ็ดเตล็ดสินค้าไทยและผู้ค้าอื่นๆ ในตลาดนัดจตุจักร ควรได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศและภาษาในอาเซียน เพื่อพัฒนาตนเองอันเป็นการเพิ่มช่องทางและโอกาสใหม่ๆ แก่ผู้ค้าในตลาดนัดจตุจักร

ประกอบกับ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น สถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ ได้มีการดำเนินโครงการบริการวิชาการตามภารกิจหลัก 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การบริการสังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการบริการทางวิชาการ

แก่สังคมเป็นภารกิจหนึ่งที่มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นได้ให้ความสำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม และผู้เรียน โดยเฉพาะชุมชนและสังคมที่อยู่โดยรอบมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น และตลาดนัดจตุจักรเป็นตลาดที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยฯ จึงทำความร่วมมือกับการรถไฟแห่งประเทศไทยในด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งมหาวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการบริการทางวิชาการแก่สังคมหลายโครงการ เช่น โครงการการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการชุมชนตลาดนัดจตุจักร โครงการการส่งเสริมการขาย โครงการสอนภาษาต่างประเทศ ให้แก่ผู้ให้บริการและผู้ค้าตลาดนัดจตุจักร โครงการวิจัยเพื่อลดมลพิษตลาดนัดจตุจักร โครงการประชาสัมพันธ์ตลาดนัดจตุจักรเป็นตลาดปลอดบุหรี่

เพื่อสานต่อนโยบายในการบริการวิชาการแก่สังคมในชุมชนตลาดนัดจตุจักร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศของผู้ค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร เหตุผลที่ผู้วิจัยสนใจเลือกผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเนื่องจากผู้ซื้อชาวต่างชาติเลือกที่จะซื้อของฝาก ของกำนัล ผลิตภัณฑ์ที่นำกลับไปค้าขายในต่างประเทศได้มากที่สุดซึ่งผลิตภัณฑ์สินค้าไทยไม่มีในประเทศของชาวต่างชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร และเพื่อเสนอแนะแนวทางการให้บริการวิชาการในการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเพื่อรองรับเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลในการจัดการให้บริการวิชาการด้านการจัดลักษณะและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ของมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น และเป็นแนวทางให้แก่การรถไฟแห่งประเทศไทย นำไปกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาต่างประเทศที่ใช้ในการสื่อสารสำหรับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยตลาดนัดจตุจักร จาก 621 ร้านค้า ใน 28 โครงการ ประกอบด้วยเจ้าของร้านและลูกจ้าง จึงทำให้ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยตลาดนัดจตุจักร จำนวน 341 คน และเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ซึ่งเป็นผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยที่ส่วนใหญ่ขายอยู่ใน 7 โครงการมากที่สุด คือ โครงการที่ 15, 17, 19, 24, 25, 26 และ 27

3. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ของ Cochran (1963) ได้จำนวน 323 ตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อชดเชยการตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 341 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ใน 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน (กรมวิชาการ, 2542: 7)

2. ศึกษาแนวทางการให้บริการทางวิชาการด้านภาษาต่างประเทศ ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) เวลาเรียน 2) อาจารย์ผู้สอน 3) ภาษาที่ใช้ในห้องเรียน 4) ระดับขั้นที่ต้องการเรียน 5) จำนวนกลุ่มผู้เรียน 6) วันที่เรียนที่เหมาะสม 7) ระยะเวลาอบรมตลอดหลักสูตร และ 8) รูปแบบการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ข้อมูลเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และสถานะอาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ใน 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน รวมทั้งหมด 20 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ ความต้องการในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการให้บริการทางวิชาการภาษาต่างประเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย

1) เวลาเรียน 2) อาจารย์ผู้สอน 3) ภาษาที่ใช้ในห้องเรียน 4) ระดับขั้นที่ต้องการเรียน 5) จำนวนกลุ่มผู้เรียน 6) วันที่เรียนที่เหมาะสม 7) ระยะเวลาอบรมตลอดหลักสูตร และ 8) รูปแบบการเรียน

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประมวลความคิดเห็นโดยนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00

2. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 40 ชุด กับผู้ค้าสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรายด้านและทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาช (Cronbach’s Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ในระดับสูง เท่ากับ 0.92 และรายด้าน มีค่าตั้งแต่ 0.71-0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชนต์จอห์น ถึงผู้อำนวยการบริหารพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร เพื่อขออนุญาตจากลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร โดยบางร้านค้ารับไปดำเนินการกรอกข้อมูลเอง บางร้านค้าขอให้ผู้วิจัยเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้ฟัง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนและตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ ได้จำนวนทั้งหมด 341 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของ บุญชม ศรีสะอาด (2543)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า

1. ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.22 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.74 และมีอายุรองลงมาระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.98 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.91 มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.78 สถานะอาชีพเป็นเจ้าของร้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 และเหตุผลสำคัญที่เลือกเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มเติม คือ เพื่อใช้ในการขายของมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.33

2. ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศใน 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) โดยที่ต้องการด้านทักษะการฟังสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.07) รองลงมาคือ ทักษะการพูด (ค่าเฉลี่ย 4.01) ทักษะการอ่าน (ค่าเฉลี่ย 3.62) และทักษะการเขียน (ค่าเฉลี่ย 3.59) ตามลำดับ

3. ภาษาต่างประเทศ (ภาษากลุ่มประเทศอาเซียน) ที่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีความต้องการที่จะพัฒนาเป็นอันดับหนึ่ง คือ ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 98.23 อันดับสอง คือภาษาอื่นๆ ได้แก่ ภาษาจีนกลาง และภาษาญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 31.76 เท่ากัน และอันดับสาม คือ ภาษามาเลย์ (สิงคโปร์) คิดเป็นร้อยละ 27.57

4. ระดับความต้องการใช้ทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร พบว่า มีวัตถุประสงค์ในการใช้จำแนกตามทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะอ่าน และทักษะการเขียน เป็นดังนี้

4.1 ทักษะการฟัง

ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีวัตถุประสงค์ในการใช้ทักษะการฟังภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เพื่อฟังการสนทนากับลูกค้าชาวต่างชาติ ($\bar{x}$= 4.30) และรองลงมาตามลำดับคือ เพื่อฟังการสอบถามข้อมูลสินค้า ($\bar{x}$= 4.08) ฟังการต่อราคาสินค้า ($\bar{x}$= 4.07) และฟังข่าวสารทางวิทยุและโทรทัศน์ ($\bar{x}$= 3.68)

4.2 ทักษะการพูด

ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีวัตถุประสงค์ในการใช้ทักษะการพูดภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เพื่อการแนะนำสินค้า ($\bar{x}$= 4.09) และรองลงมาตามลำดับคือ เพื่อการสอบถามความต้องการของลูกค้า ($\bar{x}$= 4.08) เพื่อการพูดทักทายลูกค้า ($\bar{x}$= 4.04) เพื่อการเจรจาทางธุรกิจ ($\bar{x}$= 4.02) เพื่อการต่อรองราคาสินค้า ($\bar{x}$= 3.98) เพื่อการกล่าวต้อนรับ ($\bar{x}$= 3.95) เพื่อการกล่าวขอบคุณ/ขอโทษ ($\bar{x}$= 3.89) และเพื่อการเปลี่ยน/คืนสินค้า ($\bar{x}$= 3.79)

4.3 ทักษะการอ่าน

ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีวัตถุประสงค์ในการใช้ทักษะการอ่านภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เพื่อการอ่านใบสั่งซื้อหรือใบรับสินค้า ($\bar{x}$= 3.93) และรองลงมาตามลำดับคือ เพื่อการอ่านความหมายของคำศัพท์ธุรกิจง่ายๆ ได้ ($\bar{x}$= 3.76) เพื่อการอ่านเอกสารทางธุรกิจ ($\bar{x}$= 3.75) เพื่อการอ่านข่าวสารตามสื่อต่างๆ, การอ่านโฆษณาและประกาศต่างๆ และการอ่านตัวเลขภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$= 3.67)

4.4 ทักษะการเขียน

ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีวัตถุประสงค์ในการใช้ทักษะการเขียนภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เพื่อเขียนแนะนำผลิตภัณฑ์สินค้า ($\bar{x}$= 3.91) และรองลงมาตามลำดับคือ เพื่อเขียนสั่งสินค้า ($\bar{x}$= 3.87) เขียนราคาสินค้า ($\bar{x}$= 3.82) เขียนกรอกข้อมูลเกี่ยวกับตนเองเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$= 3.74) และเขียนเอกสารทางธุรกิจ ($\bar{x}$= 3.72)

5. แนวทางการให้บริการทางวิชาการด้านการจัดลักษณะและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรภาษาต่างประเทศให้ตรงตามความต้องการของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) ด้านเวลาเรียน 2) ด้านอาจารย์ผู้สอน 3) ด้านภาษาที่ใช้ในห้องเรียน 4) ด้านระดับขั้นที่ต้องการเรียน 5) ด้านจำนวนกลุ่มผู้เรียน 6) ด้านวันที่เรียนที่เหมาะสม 7) ด้านระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตร และ 8) ด้านรูปแบบการเรียน มีผลวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ด้านเวลาเรียนวิชาภาษาต่างประเทศ

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่าการเรียนในทักษะการฟัง (ร้อยละ 60.12) และทักษะการพูด (ร้อยละ 59.24) ควรใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ เหมาะสมที่สุด และสำหรับทักษะการอ่าน (ร้อยละ 50.15) และทักษะการเขียน (ร้อยละ 50.73 ควรใช้เวลาเรียน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ เหมาะสมที่สุด

5.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่าการเรียนในทักษะการฟัง (ร้อยละ 46.63) ทักษะการพูด (ร้อยละ 55.2) และทักษะการอ่าน (ร้อยละ 41.35) ควรเป็นอาจารย์ชาวต่างประเทศ ส่วนทักษะการเขียน (ร้อยละ 41.65) ควรเป็นอาจารย์ชาวไทย

5.3 ด้านภาษาที่ใช้ในห้องเรียน

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่าถ้าอาจารย์ชาวไทยเป็นผู้สอน ควรใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษปนกันมากที่สุด (ร้อยละ 72.73) รองลงมา ต้องการให้ใช้ภาษาอังกฤษตลอดหลักสูตร (ร้อยละ 21.99) และต้องการให้ใช้ภาษาไทยตลอดหลักสูตร (ร้อยละ 5.28) ตามลำดับ

5.4 ด้านระดับขั้นที่ต้องการเรียน

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ต้องการเรียน/อบรม ระดับมากที่สุด คือ ภาษาระดับขั้นกลาง (ร้อยละ 59.24) เนื่องจากสามารถสื่อสารได้พอประมาณแล้ว แต่ยังมั่นใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ต้องการเรียนระดับขั้นพื้นฐาน (ร้อยละ 26.39) โดยเริ่มเรียนตั้งแต่ระดับต้น และต้องการเรียนระดับขั้นสูง (ร้อยละ 14.37) เพื่อการพัฒนาที่สูงขึ้น

5.5 ด้านจำนวนกลุ่มผู้เรียน

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่า จำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมมากที่สุดในการฝึกอบรม คือ กลุ่มละไม่เกิน 10 คน (ร้อยละ 48.97) รองลงมา จำนวนผู้เรียนกลุ่มละ 11-15 คน (ร้อยละ 26.39) จำนวนผู้เรียน 16-20 คน (ร้อยละ 18.48) และจำนวนผู้เรียน 21-25 คน (ร้อยละ 6.16)

5.6 ด้านวันที่เรียนที่เหมาะสม

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่าวันที่เหมาะสมในการจัดอบรมมากที่สุด คือ วันธรรมดา ช่วงเย็น (ร้อยละ 42.23) วันธรรมดา ช่วงเช้า (ร้อยละ 28.15) วันธรรมดา ช่วงกลางวัน (ร้อยละ 22.87) และช่วงเวลาอื่นๆ (ร้อยละ 6.75) ตามลำดับ

5.7 ด้านระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตร

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความเห็นว่าระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตรให้เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน มากที่สุด (ร้อยละ 40.47) รองลงมา ให้เสร็จสิ้นภายใน 3 เดือน (ร้อยละ 34.90) และให้เสร็จสิ้นภายใน 1 เดือน (ร้อยละ 24.63) ตามลำดับ

5.8 ด้านรูปแบบการเรียน

พบว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร มีความต้องการให้มีรูปแบบการเรียน (คำถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) แบบการทำกิจกรรมกลุ่มทางภาษา และมีแบบฝึกหัดการสนทนา มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 59.82) รูปแบบการทวนหลังจากฟังครูพูด/การท่องจำ เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 56.60) การเรียนแบบอภิปรายกลุ่ม เป็นอันดับสาม (ร้อยละ 50.73) และแบบการฟังจากเทปบันทึกเสียง/การใช้วีดีเทป อันดับสี่ (ร้อยละ 36.66)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยมีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.82) เห็นได้ว่าผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยนั้นมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของร้านและลูกจ้างซึ่งมาจากชาวพื้นเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ร้านผ้าไทย ร้านของชาวเขา ซึ่งมีความต้องการที่จะสื่อสารกับลูกค้าชาวต่างประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มยอดขาย และตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง เนื่องจากผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยมีการเตรียมตัวเพื่อจะได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ทันเหมือนกับประเทศผู้ค้าประเทศอื่นๆ ภาษาต่างประเทศที่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยสนใจมากที่สุดคือภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 98.23 เหตุผลคือ ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของมนุษยชาติ เป็นภาษาที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติเมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก

และความต้องการใน 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน มีความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะที่ต้องการพัฒนาสูงที่สุด คือ ทักษะการฟัง ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่า ฟังการสนทนากับลูกค้าชาวต่างชาติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.30) รองลงมาคือทักษะการพูด พิจารณาเป็นรายข้อจะพบว่าการแนะนำสินค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสด ($\bar{x}$ = 4.09) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาซื้อสินค้า จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการฟัง เพื่อจะได้เข้าใจและสามารถตอบสนองความต้องการและสื่อสารกับชาวต่างชาติ และทักษะการพูดเพื่อแนะนำสินค้า ต่อรองสินค้า สื่อสารให้ลูกค้าได้เข้าใจและซื้อสินค้า และจะได้เป็นช่องทางในการเพิ่มยอดขายให้มากขึ้นแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เริ่มเรียนภาษาควรได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะการฟังก่อนแล้วจึงพัฒนาทางด้านการพูด การอ่าน และการเขียน ตามลำดับ ซึ่งในการพัฒนาดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับแนวคิดวิธีธรรมชาติของการเรียนภาษาที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านการฟัง ด้านการพูด การอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ พรสวรรค์ สีป้อ (2550) ที่ได้ให้ความหมายว่า การพูด คือ การ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตัวอง และต่างฝ่ายก็ต้องตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง ดังนั้น จุดประสงค์ของทักษะการพูด คือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ หลีกเลี่ยงการทำให้ผู้ฟังสับสนเนื่องจากการออกเสียงผิด ไวยากรณ์ผิด ใช้คำผิดหรือไม่เหมาะสม นอกจากนั้นยังต้องพูดให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมด้วย และสอดคล้องกับ กุศยา แสงเดช (2545: 136) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสาร ในการสอนทักษะการพูดเบื้องต้น มุ่งเน้นให้ใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง สิ่งสำคัญ คือ ตัวครูผู้สอนจะต้องให้ความถูกต้อง รูปแบบเสียง ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำไปสู่ขั้นการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพและได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด การเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนพูด ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์และระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2. แนวทางการให้บริการวิชาการด้านภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร

ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีความต้องการเรียนแบบการทำกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทย มีแบบฝึกหัดการสนทนา เนื่องจากผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยไม่มีเวลามากพอและต้องการเวลาที่รวดเร็วจึงมีความต้องการที่จะฝึกเป็นกลุ่มเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในการสื่อสารเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการให้บริการวิชาการภาษาต่างประเทศไว้หลายคน เช่น งานวิจัยของ ละเอียด จุฑานันท์ (2541) ได้สรุปเทคนิคการสอนที่นิยมใช้ในการสอนภาษาต่างประเทศ ที่ใช้สอดแทรกในวิธีสอน หรือขั้นตอนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจมากขึ้นและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ดังนี้

1) การฝึกเป็นกลุ่มใช้ในการให้พูดคำ หรือประโยคซ้ำตามแบบ การฝึกการออกเสียง
2) การทำงานคู่/กลุ่ม ใช้ในการฝึกถาม-ตอบ การสำรวจข้อมูลหรือความเห็นในชั้นเรียน
3) การแสดงบทบาทสมมติ ใช้ในการเรียนและการฝึกสนทนา
4) ข้อมูลที่ขาดหายไป ใช้ในการฝึกการสื่อสาร
5) จินตนาการวาดและบรรยาย ใช้ในการสร้างสรรค์เรื่องราวโดยใช้ภาษาของตนเอง
6) การใช้ประโยคเทียบเคียง ใช้ในการสร้างประโยคโดยใช้โครงสร้างใหม่

3. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น หรือสถานศึกษาอื่น หรือผู้จัดทำหลักสูตร ต้องคำนึงถึงรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดสินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร เนื่องจากยุคสมัยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ทั้ง 4 ทักษะ ดังนี้

3.1 ทักษะการฟังภาษาต่างประเทศ จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในความต้องการพัฒนาทักษะการฟังภาษาต่างประเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อการสนทนากับลูกค้าชาวต่างชาติ เนื่องจากเจ้าของร้านและลูกจ้างไม่มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเหตุผลเพราะเป็นคนพื้นเมืองจากถิ่นฐานจริงๆ แต่ด้วยผู้ค้าสินค้าอยู่ในตลาดนัดจตุจักรนั้นค้าขายมานานทำให้สามารถพูดภาษาอังกฤษได้แต่ไม่ถูกหลักไวยากรณ์ ดังนั้น รูปแบบการเรียนจึงควรสอนเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์เป็นสำคัญ

3.2 ทักษะการพูดภาษาต่างประเทศ จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในความต้องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาต่างประเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อการแนะนำสินค้า เพราะการค้าขายปัจจุบันนี้มีการแข่งขันสูง ทำให้ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดต้องหากลยุทธ์มาแนะนำสินค้าของตัวเอง ดังนั้น รูปแบบการเรียนจึงควรสอนทักษะการพูดที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การแนะนำสินค้า

3.3 ทักษะการอ่านภาษาต่างประเทศ จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในความต้องการพัฒนาทักษะการอ่านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อการอ่านใบสั่งซื้อหรือใบรับสินค้า online เพราะยุคปัจจุบันการค้าขายในโลกออนไลน์ มีมากขึ้นทำให้รวดเร็วทันกับเหตุการณ์ เมื่อผู้ค้าคนใดใช้ภาษาอังกฤษได้ก็เป็นช่องทางอีกทางหนึ่งในการค้าขายติดต่อกับลูกค้า ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ดังนั้น จึงควรเน้นด้านการอ่าน เพราะถ้าอ่านไม่ผิด ก็จำไม่ผิด การแปลความหมายก็จะไม่ผิดด้วยเช่นกัน

3.4 ทักษะการเขียนภาษาต่างประเทศ จากผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในความต้องการพัฒนาทักษะการเขียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อเขียนแนะนำผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาทักษะการเขียน ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาทักษะด้านการอ่าน ดังนั้น จะต้องพิจารณาทักษะการอ่านและการเขียนให้ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า สัดส่วนของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร ที่ผู้วิจัยไปสำรวจมีสถานะเป็นเจ้าของร้าน และลูกจ้าง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยเป็นเจ้าของร้าน ร้อยละ 53.96 และเป็นลูกจ้าง ร้อยละ 46.04 ดังนั้น การดำเนินการเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร จำเป็นอย่างยิ่งที่ไม่ควรมองข้ามประเด็นทั้งหมดที่พบข้างต้นที่นำเสนอมา เพราะผลการวิจัยความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ รวมถึงแนวทางและวิธีการให้บริการวิชาการด้านภาษาต่างประเทศนี้ จะสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุดที่สุด

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ประกอบการมีความต้องการทักษะการฟังมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการฟัง เพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร

4.2 รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดทักษะการฟังภาษาอังกฤษสำหรับผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดสินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศของผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สรุปได้ว่า ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรมีความต้องการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยมีความต้องการเน้นการพัฒนาทักษะการฟังมากที่สุด รองลงมา ต้องการพัฒนาทักษะการพูด การอ่าน และการเขียน ตามลำดับ และนอกจากภาษาอังกฤษที่ต้องการพัฒนาเป็นอันดับหนึ่งแล้ว ภาษาจีนกลาง ภาษาญี่ปุ่น และภาษาเมเลย์ (สิงคโปร์) เป็นภาษาที่ผู้ค้าฯ ต้องการได้รับการพัฒนาเป็นอันดับถัดๆ มาด้วย

แนวทางการให้บริการวิชาการด้านภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการจัดหลักสูตรอบรมภาษาต่างประเทศแก่ผู้ค้าสินค้าเบ็ดเตล็ดผลิตภัณฑ์สินค้าไทยในพื้นที่ตลาดนัดจตุจักร

แนวทางการจัดหลักสูตรอบรมภาษาต่างประเทศ	ความต้องการพัฒนา			
	ทักษะการฟัง	ทักษาการพูด	ทักษะการอ่าน	ทักษาการเขียน
1. เวลาเรียน	2 ชั่วโมง/สัปดาห์	2 ชั่วโมง/สัปดาห์	1 ชั่วโมง/สัปดาห์	1 ชั่วโมง/สัปดาห์
2. อาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ชาวต่างประเทศ	อาจารย์ชาวต่างประเทศ	อาจารย์ชาวต่างประเทศ	อาจารย์ชาวไทย
3. ภาษาที่ใช้ในห้องเรียน	ภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ	ภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ	ภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ	ภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ
4. ระดับขั้นที่ต้องการเรียน/อบรม	ขั้นกลาง	ขั้นกลาง	ขั้นกลาง	ขั้นกลาง
5. จำนวนผู้เรียนต่อกลุ่ม	ไม่เกิน 10 คน/กลุ่ม	ไม่เกิน 10 คน/กลุ่ม	ไม่เกิน 10 คน/กลุ่ม	ไม่เกิน 10 คน/กลุ่ม
6. วันเรียนที่เหมาะสม	วันธรรมดา ช่วงเย็น	วันธรรมดา ช่วงเย็น	วันธรรมดา ช่วงเย็น	วันธรรมดา ช่วงเย็น
7. ระยะเวลาการอบรมตลอดหลักสูตร	เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน	เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน	เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน	เสร็จสิ้นภายใน 2 เดือน
8. รูปแบบการเรียน	การทำกิจกรรมกลุ่มและมีแบบฝึกหัดการสนทนา	การทำกิจกรรมกลุ่มและมีแบบฝึกหัดการสนทนา	การทำกิจกรรมกลุ่มและมีแบบฝึกหัดการสนทนา	การทำกิจกรรมกลุ่มและมีแบบฝึกหัดการสนทนา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ซึ่งสำเร็จได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาจากอาจารย์ทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ธนีนาฏ ณ สุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทราวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และขอขอบคุณผู้อำนวยการบริหารพื้นที่ตลาดนัดจตุจักรที่ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมทั้ง ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการติดต่อประสานงานในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2542). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา เล่ม 2.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงการต่างประเทศ. (2553). **ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community).** Retrieved from http://wwwmfa.go.th

กุศยา แสงเดช. (2545). **แบบฝึกคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับประถมศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แม็ก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล.** กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

ประชาคมอาเซียน. (2555). **ประชาคมอาเซียน.** Retrieved July 10, 2012, from http://www. baanjomyut.com/library_2/asean_ community/index.htm

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2556). **คุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน.** Retrieved from http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1367224176&grpid=03&catid=17&subcatid=1700

พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ นำไปสู่...การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่.** กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

ภาษาอังกฤษของคนไทย. (2556). **ภาษาอังกฤษของคนไทย อยู่ตรงไหนในอาเซียน.** Retrieved from http://www.thai-aec.com

ละเอียด จุฑานันท์. (2541). **แนวการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ:ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช 2539 ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (2555). **องค์ความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.** Retrieved July, 10, 2012, from http://www.thai-aec.com

ASEAN Insight. (2555). **ทักษะภาษาอังกฤษกับอาเซียน.** Retrieved July 3, 2012, from http://www.pr.trf.or.th

Byme, D. (1976). **Teaching Oral English.** London : Longman Group UK.

Cochran, W. G. (1963). **Sampling Techniques.** New York: John Wiley and Sons.

Raimes, A. (1983). **Techniques in teaching writing.** New York: Oxford University Press.

เนื้อหาและกลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ
Contents and writing techniques of articles in Muang Boran journal

ทรงภพ ขุนมธุรส
คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อุบลราชธานี
corresponding author e-mail: songphop_kh@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเขียนบทความและศึกษาเนื้อหาของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณที่ผลิตและออกจำหน่ายในปี พ.ศ. 2555 - 2556 ทั้งหมด 8 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์กลวิธีการเขียนบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถแบ่งกลวิธีการเขียนบทความ ออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ การเขียนเนื้อเรื่อง และการเขียนความสรุป การตั้งชื่อเรื่อง พบกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องทั้งหมด 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำระบุชื่อเรื่อง การใช้ประโยคบอกเล่า การใช้คำเรียกความสนใจ และการใช้คำยั่วยุและน่าค้นหา การเขียนความนำ พบกลวิธีการเขียนความนำทั้งหมด 7 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนความนำด้วยการให้คำจำกัดความ การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงปัญหา การเขียนความนำด้วยการมุ่งตรงสู่เรื่อง การเขียนความนำด้วยการเล่าความเป็นมา การเขียนความนำด้วยการอ้างหลักฐาน การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงความสำคัญ และการเขียนความนำด้วยการยกเหตุการณ์สำคัญ การเขียนเนื้อเรื่อง พบกลวิธีการเขียนเนื้อเรื่องทั้งหมด 2 ลักษณะเท่านั้น ได้แก่ การเขียนเนื้อเรื่องด้วยการตั้งประเด็นหัวข้อตามลำดับความสำคัญของเรื่องที่เขียนบทความ และการเขียนเนื้อเรื่องด้วยการพรรณนาตามข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า และการเขียนความสรุป พบกลวิธีการเขียนความนำทั้งหมด 8 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนความสรุปด้วยการนำเสนอปัญหา การเขียนความความสรุปด้วยการแสดงทรรศนะของผู้เขียน การเขียนความสรุปด้วยการตั้งข้อสังเกต การเขียนความสรุปด้วยการบอกเจตนาของผู้เขียน การเขียนความสรุปด้วยการให้ผู้อ่านได้ตระหนักคิด การเขียนความสรุปด้วยการยืนยันหลักฐาน การเขียนความสรุปด้วยการอ้างอิงและบอกแหล่งที่มา และการเขียนความสรุปด้วยการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง

ด้านเนื้อหาของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณ พบว่า บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมมากที่สุด รวมทั้งสิ้น 16 บทความ โดยแบ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ จำนวน 8 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.59 และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 8 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.59 รองลงมาคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และภูมิปัญญา จำนวน 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 20.68 และรองลงมาคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ จำนวน 5 บทความ คิดเป็นร้อยละ 17.24 และเนื้อหาที่พบน้อยที่สุดคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งสิ้น 2 บทความ โดยแบ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.45 และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม จำนวน 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ตามลำดับ ซึ่งการศึกษากลวิธีการเขียนบทความและเนื้อหาของบทความในวารสารเมืองโบราณครั้งจะเป็นแนวทางให้นักวิชาการได้ทราบกลยุทธ์ในการเขียนบทความเพื่อให้ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร อันสะท้อนให้เห็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของวารสารเมืองโบราณที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : เนื้อหาและกลวิธีการเขียน บทความ วารสารเมืองโบราณ

Abstract

This research was aimed at studying the techniques of writing articles and the contents of the front cover articles of Muang Boran Journal issues produced and distributed in 2012-2013, 8 issues in all. As a result of the research, it was found that from this analysis of the techniques of writing the front cover articles of Muang Boran Journal, the techniques of writing articles can be divided into 4 modes: titling, writing introductions, writing bodies and writing summaries. As regards titling, 4 techniques were found, namely, using designating words, using declaratives, using attention-getting words, and using provoking and intriguing words. For writing introductions, 7 techniques were found, namely, giving definitions, stating

problems, directing the writing straight to the matters, narrating backgrounds, referring to evidence, telling about importance, and referring to important occurrences. About writing bodies, only 2 techniques were found, arranging the topics of the articles in order of importance and describing according to the information obtained from the research. As for writing summaries, 8 techniques were found in all, presenting problems, expressing the authors’ views, making observations, stating the authors’ intentions, inducing realization in the readers, attesting evidence, referring to and stating sources and summarizing the main ideas of the writings.

As for the contents of the front cover articles in Muang Boran Journal, articles about history and articles about society and culture were found in the greatest quantity, 16 articles in all. Of these, there are 8 articles about history, which amount to 27.59% and 8 articles about society and culture, which amount to 27.59%. Found in the second greatest quantity were 6 articles about belief, religion and wisdom, which amount to 20.68%, and found in the next greatest quantity were 5 articles about archaeological sites and antiques, which amount to 17.24%, and found in the smallest quantity were 2 articles about ethnic groups and about art and architecture. Of these, there is 1 article about ethnic groups, which amounts to 3.45%, and 1 article about art and architecture, which amounts to 3.45%. This study of the techniques of writing articles and the contents of the articles of Muang Boran Journal will serve as guide for scholars to learn of strategies of writing articles to get published in the journal, which reflects the outstanding uniqueness of Muang Boran Journal, which has been favorable to the readers until the present.

keywords : contents and writing technique, article, Muang Boran journal

บทนำ

ปัจจุบันมีวารสารวิชาการจำนวนมากที่ตีพิมพ์และวางจำหน่ายในร้านหนังสือชั้นนำ การเขียนบทความเพื่อให้ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนั้นย่อมจะมีการแข่งขันกันสูง กองบรรณาธิการวารสารต่างๆ จึงต้องคัดสรรบทความที่เป็นประโยชน์และอยู่ในความสนใจของผู้อ่านให้มากที่สุด และวารสารวิชาการที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นระยะเวลานาน ก็คือ วารสารเมืองโบราณ ซึ่งวารสารเมืองโบราณฉบับปฐมฤกษ์นั้นได้เริ่มวางจำหน่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 (วารสารเมืองโบราณ, 2556) และได้ผลิตวารสารอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลา 39 ปี โดยการนำเสนอภาพและบทความใน วารสารเมืองโบราณได้เปลี่ยนแปลงแนวทางหลักไปตามเงื่อนไขบริบทของแต่ละมิติเวลาอยู่เสมอ ซึ่งเนื้อหาในวารสารจะแบ่งออกเป็นสามส่วน ได้แก่

ส่วนเรื่องจากปก เป็นกลุ่มบทความหลัก 3 - 5 เรื่อง ซึ่งจะกล่าวถึงการตั้งข้อสังเกตและอธิบายถึงความรู้เกี่ยวกับ “หัวเรื่อง” (theme) นั้นๆ ในเชิงวิชาการทั้งทางลึกและทางกว้าง มีส่วนเชิงอรรถ การขยายความ และการอ้างอิงหนังสือบรรณานุกรมเช่นเดียวกับงานวิชาการทั่วๆ ไป แต่ปรับสำนวนภาษาให้อ่านเข้าใจได้ง่าย นำเสนอข้อสังเกตและแนวคิดรวบรัดชัดเจน ไม่เยิ่นเย้อ

ส่วนบทความ เป็นบทความเชิงวิชาการที่เขียนโดยคณาจารย์ในสถานศึกษา ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่จากองค์กรหน่วยงานซึ่งทำการสอน เผยแพร่ หรือรับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ โดยตรง และสาระจากการอภิปรายในประเด็นวิชาการที่ยังไม่ยุติ ข้อมูลหลักฐาน หรือแนวคิดใหม่ๆ เช่น เรื่องทวารวดีในสายตานักประวัติศาสตร์ ปัญหาศิลาจารึกหลักที่ 1 พัฒนาการก่อนยุคสุโขทัย ตลอดจนสกู๊ปพิเศษที่เจาะลึกถึงความเคลื่อนไหวใหม่ๆ เน้นเรื่องเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนและวิธีการ ตลอดจนความรู้เชิงเทคนิคในระดับปฏิบัติการ ซึ่งไม่ค่อยเป็นที่แพร่หลายทั่วไปนัก เช่น เทคโนโลยีดิจิตอลกับงานอนุรักษ์ภาพถ่ายโบราณ วิธีการกำหนดอายุโบราณวัตถุ เครื่องมือและวิธีการขุดค้นของนักโบราณคดี เป็นต้น

ส่วนคอลัมน์ประจำเล่ม เป็นคอลัมน์ซึ่งมีความสั้นกระชับ มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่จิตรกรรมฝาผนัง โบราณสถานประติมากรรม ไปจนถึงเภสัชวิทยาโบราณ งานช่างพื้นบ้าน การแปลความศิลาจารึก การวิจารณ์หนังสือ และรายงานข่าวทั่วๆ ไป นำเสนอโดยสำนวนภาษาที่ง่าย เหมาะสำหรับผู้อ่านที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และแม้แต่ผู้สนใจเรื่องราวทั่วๆ ไป

บทความทั้งสามส่วนจะถูกคัดเลือกให้มีความหลากหลายทั้งในแง่ของพื้นที่ที่ศึกษา มิติเวลา และคุณวุฒิวัยวุฒิตลอดจนกลุ่มสังกัดของผู้เขียน เพื่อให้ครอบคลุมฐานของผู้อ่านที่มีความสนใจเรื่องทางด้านนี้ทุกเพศทุกวัยด้วย

คุณลักษณะที่โดดเด่นและความเป็นมาที่ยาวนานของวารสารเมืองโบราณข้างต้น แสดงให้เห็นว่าบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเมืองโบราณล้วนมีคุณภาพ จึงส่งผลให้วารสารเมืองโบราณได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจจะวิเคราะห์การเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ ในด้านกลวิธีการเขียนบทความและเนื้อหาของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเมืองโบราณ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้แก่นักศึกษาที่เรียนวิชาการพัฒนาทักษะการเขียน 2 และเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานเขียนประเภทบทความต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษากลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ และเพื่อศึกษาเนื้อหาของบทความในวารสารเมืองโบราณ ประโยชน์ที่ได้รับทำให้ทราบและเข้าใจกลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ เพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการสอนรายวิชาการพัฒนาทักษะการเขียน 2 และเป็นประโยชน์ต่อการฝึกเขียนบทความของนักศึกษาหลักสูตรภาษาไทยและการสื่อสาร และทำให้ทราบถึงปริมาณและลักษณะเนื้อหาของบทความในวารสารเมืองโบราณในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีการเขียนและเนื้อหาของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณที่ผลิตและออกจำหน่ายในปี พ.ศ. 2555-2556 ทั้งหมด 8 ฉบับ ได้แก่

1. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนมกราคม – มีนาคม 2555
2. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2555
3. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2555
4. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2555
5. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนมกราคม – มีนาคม 2556
6. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนเมษายน – มิถุนายน 2556
7. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2556
8. วารสารเมืองโบราณ ฉบับประจำเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2556

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานเขียนประเภทบทความที่ปรากฏในวารสารเมืองโบราณ โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณ (รายปักษ์) ผู้วิจัยกำหนดศึกษาช่วงเวลา 2 ปี คือ ตั้งแต่เดือน มกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2555 - 2556 จำนวน 8 ฉบับ แบ่งออกเป็นบทความจากปก จำนวน 29 บทความ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด โดยนำบทความจากปกทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหาและทำการจำแนกลักษณะของเนื้อหา หลังจากนั้นจึงจะนำมาวิเคราะห์การเขียนบทความ และสรุปผลการวิจัยต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 เลือกวารสาร และทำการสำรวจเนื้อหาในวารสาร

3.2 กำหนดลักษณะของบทความในวารสารเมืองโบราณ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกบทความในวารสาร

3.3 จำแนกลักษณะของเนื้อหาในวารสารเมืองโบราณ

3.4 จัดลักษณะของเนื้อหาให้สอดคล้องกับเกณฑ์การจำแนกลักษณะของเนื้อหาที่กำหนดขึ้น

3.5 การวิเคราะห์กลวิธีการเขียนบทความ โดยจะศึกษาเฉพาะบทความจากปกของวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 8 ฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์กลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ

3.6.1 การตั้งชื่อเรื่อง

3.6.2 การเขียนความนำ

3.6.3 การเขียนเนื้อเรื่อง

3.6.4 การเขียนความสรุป

3.6 การวิเคราะห์เนื้อหา โดยจะศึกษาเฉพาะบทความจากปกของวารสารเมืองโบราณ ทั้งหมด 8 ฉบับ แล้วนำมาจำแนกประเภทของเนื้อหาตามข้อมูลที่นำเสนอ ใน 6 ลักษณะ ดังนี้

3.5.1 เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

3.5.2 เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์
3.5.3 เนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม
3.5.4 เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และภูมิปัญญา
3.5.5 เนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ
3.5.6 เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

4. การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์กลวิธีการเขียนบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถแบ่งกลวิธีการเขียนบทความออกเป็น 4 ลักษณะ การตั้งชื่อเรื่อง การเขียนความนำ การเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนความสรุป ดังนี้

1. การตั้งชื่อเรื่อง เป็นกลวิธีหนึ่งของการเขียนบทความ โดยชื่อเรื่องนั้นมีความสำคัญมาก การตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจครอบคลุมประเด็นที่จะเขียน (สนม ครุฑเมือง, 2549 : 144-145) เพราะชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกที่ผู้อ่านมองเห็น และช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจที่จะซื้อวารสารหรือตัดสินใจที่จะอ่านเนื้อหาของบทความในวารสารต่อไป จากการศึกษาบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 29 บทความ พบกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องทั้งหมด 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำระบุชื่อเรื่อง การใช้ประโยคบอกเล่า การใช้คำเรียกความสนใจ และการใช้คำยั่วยุและน่าค้นหา

สรุปจากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณตั้งแต่ปี 2555-2556 พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบการใช้ประโยคบอกเล่ามากที่สุด โดยพบทั้งหมด 14 บทความ รองลงมาคือการใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบการใช้คำยั่วยุและน่าค้นหา พบทั้งหมด 7 บทความ การใช้คำระบุชื่อเรื่อง พบทั้งหมด 6 บทความ และมีการใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบการใช้คำเรียกความสนใจ พบน้อยที่สุด 3 บทความ แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนบทความลงในวารสารเมืองโบราณในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ผู้เขียนนิยมใช้การตั้งชื่อเรื่องแบบประโยคบอกเล่ามากที่สุด และได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์และขึ้นเป็นบทความบนปกวารสารเมืองโบราณนั่นเอง

2. การเขียนความนำ เป็นกลวิธีหนึ่งของการเขียนบทความ โดยความนำหรือเกริ่นนำนั้นมีความสำคัญมาก เพราะส่วนที่สองรองจากชื่อเรื่องที่ผู้อ่านมองเห็น ซึ่งความนำเป็นส่วนของการกล่าวเปิดเรื่อง เพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจใคร่รู้และกระหายที่จะได้อ่านต่อไป (ปราณี สุรสิทธิ์, 2549 : 181-195) และช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจที่จะซื้อวารสารหรือตัดสินใจที่จะอ่านเนื้อหาของบทความในวารสารต่อไป ดังนั้นความนำจึงเป็นส่วนที่จะช่วยเร้าความรู้สึกของผู้อ่าน เป็นส่วนที่บอกเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของผู้เขียนบทความ ซึ่งความนำ ที่ดีควรจะสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านด้วย จากการศึกษาบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 29 บทความ พบกลวิธีการเขียนความนำทั้งหมด 7 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนความนำด้วยการให้คำจำกัดความ การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงปัญหา การเขียนความนำด้วยการมุ่งตรงสู่เรื่อง การเขียนความนำด้วยการเล่าความเป็นมา การเขียนความนำด้วยการอ้างหลักฐาน การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงความสำคัญ และการเขียนความนำด้วยการยกเหตุการณ์สำคัญ

สรุปจากการวิเคราะห์กลวิธีการเขียนความนำของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณตั้งแต่ปี 2555-2556 พบว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนความนำด้วยการมุ่งตรงสู่เรื่องมากที่สุด โดยพบทั้งหมด 9 บทความ รองลงมาคือการเขียนความนำด้วยการเล่าความเป็นมา 8 บทความ การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงความสำคัญ 6 บทความ การเขียนความนำด้วยการให้คำจำกัดความ 2 บทความ การเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงปัญหา 2 บทความ และกลวิธีการเขียนเกริ่นนำที่พบน้อยที่สุด คือ การเขียนความนำด้วยการอ้างหลักฐาน กับการเขียนความนำด้วยการยกเหตุการณ์สำคัญ พบอย่างละ 1 บทความเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนบทความลงในวารสารเมืองโบราณในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการเกริ่นนำด้วยการกล่าวมุ่งตรงสู่เรื่องมากที่สุด เพราะเป็นการเข้าเรื่องได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีจำนวนหน้าจำกัดนั่นเอง

3. การเขียนเนื้อเรื่อง เป็นกลวิธีหนึ่งของการเขียนบทความ โดยการเขียนเนื้อเรื่องหรือเนื้อความของบทความนั้นเป็นส่วนที่รวมรวบรายละเอียดทั้งหมดของบทความ ไม่ว่าจะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของผู้เขียน ทั้งที่เป็นความรู้และข้อวิพากษ์วิจารณ์ เป็นส่วนที่ช่วยไขความสงสัยให้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องหลังจากที่อ่านบทความในส่วนของเนื้อเรื่องจบแล้ว นอกจานี้ปราณี สุรสิทธิ์ (2549 : 181-195) กล่าวว่า เนื้อหาของบทความจะต้องประกอบด้วยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ข้อคิดที่สมเหตุสมผล เขียนโดยผ่านการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

สรุปจากการศึกษาบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 29 บทความ พบกลวิธีการเขียนเนื้อเรื่องทั้งหมด 2 ลักษณะเท่านั้น ได้แก่ **การเขียนเนื้อเรื่องด้วยการตั้งประเด็นหัวข้อตามลำดับความสำคัญของเรื่องที่เขียนบทความ** และ **การเขียนเนื้อเรื่องด้วยการพรรณนาตามข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า** เพราะด้วยเหตุผลที่ว่า บทความในวารสารเมืองโบราณทุกบทความล้วนเป็นบทความเชิงวิชาการ ที่มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัย การลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง การสำรวจทั้งทางเอกสารและสำรวจทางภาคสนาม เรียกได้ว่าผู้เขียนบทความต้องมีการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอนของแต่ละสาขาวิชาที่ผู้เขียนมีความถนัดและความสามารถเฉพาะทาง อาทิเช่น สาขาประวัติศาสตร์ สาขาโบราณคดี สาขามานุษยวิทยาและสังคมวิทยา สาขาศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม เป็นต้น

4. การเขียนความสรุป เป็นกลวิธีหนึ่งของการเขียนบทความ โดยความสรุปนั้นมีความสำคัญมาก เพราะเป็นส่วนสุดท้ายหรือสรุปจบของบทความ ซึ่งเป็นส่วนที่จะสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่าน และเป็นส่วนที่ผู้เขียนจะสามารถชี้นำหรือเน้นย้ำสาระสำคัญ และแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน โดยอาจจะสรุปแบบชี้ชัดหรือให้ผู้อ่านตระหนักคิดและตัดสินใจเองก็ได้ และต้องมีทัศนะข้อคิดเห็น ข้อวินิจฉัยของผู้เขียนแทรกอยู่ด้วย (ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, 2554 : 75) จากการศึกษาบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 29 บทความ พบกลวิธีการเขียนความนำทั้งหมด 8 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนความสรุปด้วยการนำเสนอปัญหา การเขียนความความสรุปด้วยการแสดงทรรศนะของผู้เขียน การเขียนความสรุปด้วยการตั้งข้อสังเกต การเขียนความสรุปด้วยการบอกเจตนาของผู้เขียน การเขียนความสรุปด้วยการให้ผู้อ่านได้ตระหนักคิด การเขียนความสรุปด้วยการยืนยันหลักฐาน การเขียนความสรุปด้วยการอ้างอิงและบอกแหล่งที่มา และการเขียนความสรุปด้วยการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง

สรุปจากการวิเคราะห์กลวิธีการเขียนความสรุปของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณตั้งแต่ปี 2555-2556 พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนความสรุปด้วยการสรุปสาระสำคัญของเรื่องมากที่สุด โดยพบทั้งหมด 9 บทความ รองลงมาคือ การเขียนการเขียนความสรุปด้วยการให้ผู้อ่านได้ตระหนักคิด 6 บทความ การเขียนความสรุปด้วยการตั้งข้อสังเกต 4 บทความ การเขียนความสรุปด้วยการยืนยันหลักฐาน 3 บทความ การเขียนความสรุปด้วยการอ้างอิงและบอกแหล่งที่มา 3 บทความ การเขียนความสรุปด้วยการบอกเจตนาของผู้เขียน 2 บทความ และกลวิธีการเขียนความสรุปที่พบน้อยที่สุด คือ การเขียนความสรุปด้วยการแสดงทรรศนะของผู้เขียน กับการเขียนความสรุปด้วยการนำเสนอปัญหา พบอย่างละ 1 บทความเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนบทความในวารสารเมืองโบราณในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการสรุปความด้วยการสรุปสาระสำคัญของเรื่องมากที่สุด เพราะเป็นการสรุปผลการศึกษาค้นคว้าทั้งหมดและช่วยให้ผู้อ่านได้รับความคิดรวบยอดจากการอ่านบทความวิชาการได้มากที่สุด

การวิเคราะห์เนื้อหาของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าสามารถแยกเนื้อหาของบทความได้ทั้งหมด 6 ลักษณะ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ เนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และภูมิปัญญา เนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ดังนี้จากการศึกษาเนื้อหาของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะของเนื้อหา จำนวนบทความ และร้อยละของบทความในวารสารเมืองโบราณในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2556 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำแนกลักษณะเนื้อหา จำนวนบทความ และร้อยละของบทความจากปกในวารสารเมืองโบราณในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2556

ลักษณะของเนื้อหา	จำนวนบทความ	ร้อยละ
1. เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์	8	27.59
2. เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์	1	3.45
3. เนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม	8	27.59
4. เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และภูมิปัญญา	6	20.68
5. เนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ	5	17.24
6. เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม	1	3.45
รวม	29	100.00

สรุปได้ว่า บทความจากปกในวารสารเมืองโบราณทั้งหมด 29 บทความ ซึ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมมากที่สุด รวมทั้งสิ้น 16 บทความ โดยแบ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ จำนวน 8 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.59 และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 8 บทความ คิดเป็นร้อยละ 27.59 รองลงมาคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา และ

ภูมิปัญญา และรองลงมาคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ จำนวน 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 20.68 และรองลงมาคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ จำนวน 5 บทความ คิดเป็นร้อยละ 17.24 และเนื้อหาที่พบน้อยที่สุดคือ บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งสิ้น 2 บทความ แบ่งเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.45 และบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม จำนวน 1 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเนื้อหาและกลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ แสดงให้เห็นว่าวารสารเมืองโบราณเป็นวารสารทางวิชาการเฉพาะทางหรือเฉพาะด้าน อันได้แก่ ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ สังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และภูมิปัญญา โบราณสถานและโบราณวัตถุ (โบราณคดี) และศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ส่งผลให้กลุ่มของผู้อ่านก็คงเป็นกลุ่มเดิมหรือเป็นกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะด้าน แต่อย่างไรก็ตาม วารสารเมืองโบราณนั้นเริ่มออกวางจำหน่ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 (วารสารเมืองโบราณ, 2556 : เว็บไซต์) มาจนถึงปัจจุบัน นับรวมระยะเวลาได้ 40 ปีแล้ว เรียกได้ว่าวารสารเมืองโบราณก็ยังสามารถครองตลาด ครองใจผู้อ่านมาได้จนถึงปัจจุบัน ด้วยเนื้อหาสาระที่มีการศึกษาค้นคว้า ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง มีการศึกษาอย่างเป็นระเบียบวิธี ทำให้เนื้อหาของบทความในวารสารมีความน่าเชื่อถือและมีความเป็นวิชาการ ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้กลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณก็ยังเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยใคร่รู้เรื่องราวและเมื่ออ่านแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหาในบทความในง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเขียนความนำ กลวิธีการเขียนเนื้อเรื่อง กลวิธีการเขียนความสรุป ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยนำเสนอผลงานวิจัยหรือผลการเก็บรวมรวมข้อมูลของนักวิชาการให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น กลวิธีเหล่านี้ถึงแม้ว่าจะไม่ตื่นเต้นเร้าใจเท่ากับวารสารหรือนิตยสารบันเทิง แต่ก็สามารถเร้าความสนใจให้แก่ผู้อ่านและช่วยให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านเรื่องราวหรือเนื้อหาของบทความในจบเรื่อง

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่าวารสารเมืองโบราณจะนำเสนอความรู้ เรื่องราว และประสบการณ์เฉพาะสาขาวิชา และส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม หรือสังคมในอดีต แต่ก็สามารถเรียกความสนใจให้แก่ผู้อ่านได้ทุกช่วงวัย ไม่จำกัดเพศ ดังที่บรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ (วารสารเมืองโบราณ, 2556 : เว็บไซต์) ได้กล่าวไว้ว่า “บทความจะถูกคัดเลือกให้มีความหลากหลายทั้งในแง่ของพื้นที่ที่ศึกษา มิติเวลา และคุณวุฒิวัยวุฒิ ตลอดจนกลุ่มสังกัดของผู้เขียน เพื่อให้ครอบคลุมฐานของผู้อ่านที่มีความสนใจเรื่องทางด้านนี้ทุกเพศทุกวัยด้วย” นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า บทความในวารสารเมืองโบราณยังคงมีเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกันระหว่างปัจจุบันกับอดีต เช่น บทความเรื่อง “เชียงรากน้อย : น้ำมา – ข้าวหมด น้ำลด – ปรากฏที่ (ดิน) และชีวิต” ที่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์มหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2554 และเชื่อมโยงไปถึงการปลูกข้าว และภาพวิถีชีวิตของคนในตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และบทความเรื่อง “พระพิฆเนศวร : การบูชาตามหลักศาสนาฮินดู” ที่ได้กล่าวถึงปัจจุบันว่ามีผู้คนจำนวนมากหันมาบูชาและนับถือพระพิฆเนศวร เทพผู้ประทานความสำเร็จ และช่วยขจัดอุปสรรคต่างๆ ให้หมดไป และเชื่อมโยงไปถึงการบูชาองค์พระพิฆเนศวรตามหลักศาสนาฮินดูว่า การบูชาองค์พระพิฆเนศวร์ที่ดีที่สุด คือจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความศรัทธา การบูชาพระพิฆเนศวร์จึงควรประกอบด้วยปัญญา ไม่ใช่ของที่มีราคาแพง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า บทความทั้งสองบทความที่ยกมานี้มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และค่านิยมในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความทันสมัยของบทความในวารสารเมืองโบราณที่ซ่อนอยู่ในความโบราณ ทั้งยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทุกสรรพสิ่งที่มีการเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัย กาลเวลาใด ก็มีผลสืบเนื่องและเป็นกุญแจสำคัญในการศึกษาเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้อย่างละเอียดลึกซึ้งได้ เรียกได้ว่าทั้งเนื้อหาและกลวิธีการเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณนี้มีความลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่น และมีความน่าสนใจในทุกช่วงสมัยมากว่า 40 ปีแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้การสนับสนุนจากเงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการผลิตบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2557

เอกสารอ้างอิง

ทรงภพ ขุนมธุรส. (2558). **วิเคราะห์การเขียนบทความในวารสารเมืองโบราณ.** อุบลราชธานี : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2554). **การเขียนสารคดี.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วารสารเมืองโบราณ. (2556). **“ความเป็นมา”.** http://www.muangboranjournal.com/ สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2556.

สนม ครุฑเมือง. (2549). **การเขียนเชิงวิชาการ.** นครสวรรค์ : นิวเสรีนคร.

ปราณี สุรสิทธิ์. (2549). **การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารศาสตร์.** กรุงเทพฯ : แสงดาว.

วารสารเมืองโบราณ. (2555). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 38 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. 55.

วารสารเมืองโบราณ. (2555). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย. 55.

วารสารเมืองโบราณ. (2555). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 38 ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. 55.

วารสารเมืองโบราณ. (2555). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 38 ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค. 55.

วารสารเมืองโบราณ. (2556). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. 56.

วารสารเมืองโบราณ. (2556). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 39 ฉบับที่ 2 เม.ย.-มิ.ย. 56.

วารสารเมืองโบราณ. (2556). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 39 ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. 56.

วารสารเมืองโบราณ. (2556). **วารสารเมืองโบราณ.** ปีที่ 39 ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค. 56.

การวิเคราะห์อุปสงค์บัณฑิตสาขาเซรามิกในอุตสาหกรรมเซรามิกไทย
An analysis graduate ceramic in industry ceramic Thailand

รัชฎาภรณ์ พัฒนะ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: ratchadapat@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลของหน่วยผลิตเซรามิกและศึกษาระดับความต้องการคุณภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกในอุตสาหกรรมเซรามิกไทย จำแนกตามระดับของผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 455 คน จาก 152 หน่วยผลิต พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (63.2 %) อายุระหว่าง 31-40 ปี (39.6 %) วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (56.3 %) ประสบการณ์ด้านอุตสาหกรรมเซรามิกระหว่าง 10-18 ปี (45.0 %) มีระดับเป็นผู้จัดการ (41.5 %) อยู่ในหน่วยผลิตขนาดเล็ก (80.9 %) จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ (64.5 %) และผลิตเซรามิก ประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับ (23.7 %) ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการคุณภาพของบัณฑิตในระดับมาก ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ($\overline{X}$ = 3.88) และด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพ ($\overline{X}$ = 4.17) ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตที่ต้องการคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ ความรู้ความสามารถ/ทักษะในสาขาเซรามิก และมีความขยัน อดทน สู้งาน มุ่งมั่น ตั้งใจ ซื่อสัตย์

คำสำคัญ : ความต้องการคุณภาพของบัณฑิต บัณฑิตสาขาเซรามิก อุตสาหกรรมเซรามิก

Abstract

This research aims to study the production of ceramics and quality requirements of Bachelors degree in ceramics in the ceramic industry Thailand. By the level of the graduates of 455 people from 152 units produced shows that the majority of graduates were male (63.2%) aged 31-40 years (39.6%) Education: Bachelor's degree (56.3%) experienced. ceramic industry between 10-18 years (45.0%) had undergone was (41.5%) in small units (80.9%) products for both domestic and overseas (64.5%), and ceramics. Gift and jewelry (23.7%) of the graduates are in high demand, the quality of graduates. Both its efficacy (= 3.88) and the personality characteristics (= 4.17) on the recommendation of the quality of graduates who want to include knowledge / skills in the field of ceramics. And diligence, patience and determination to fight honest.

keywords : quality requirements of the graduate, bachelor of ceramic, ceramic industry thailand

บทนำ

อุตสาหกรรมเซรามิกของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เริ่มจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาจึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และการพัฒนาทำโดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เกิดการเติบโตของอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรการผลิตด้านปัจจัยแรงงาน (Manpower) ให้มีคุณภาพต่อการสร้างผลิตผลที่มีคุณภาพ เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพสูง (High Productivity) เพื่อตอบสนองต่ออุตสาหกรรม รูปแบบการพัฒนาทำได้ด้วยการศึกษา (Education) ซึ่งเป็นการผลิตกำลังคนหรือกำลังแรงงานโดยมีเป้าหมายเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของตลาดแรงงาน การทดแทนแรงงานระดับบัณฑิตสาขาต่างๆ ในตลาดแรงงานมีบทบาทเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ความต้องการจ้างแรงงานระดับบัณฑิตในตลาดแรงงานมีจำกัดไม่สอดคล้องกับทักษะของบัณฑิต ปัญหาอุปทานแรงงานระดับบัณฑิตมีมากเกินความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งผลให้บัณฑิตที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีการแข่งขันกันเอง ในขณะที่อุตสาหกรรมเซรามิกนั้นยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง อุปทานแรงงานระดับบัณฑิตสาขาเซรามิกจึงนับเป็นแรงงานวิชาชีพเฉพาะด้านที่มีคุณภาพต่ออุตสาหกรรมเซรามิก รวมถึงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่ออุตสาหกรรมเซรามิกมีการเติบโต ความต้องการแรงงานเซรามิกก็มีแนวโน้มเติบโตขึ้น

เช่นเดียวกัน นอกจากแรงงานจะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการผลิตของระบบอุตสาหกรรมเซรามิกแล้ว ปัจจัยทางเศรษฐกิจก็เป็นตัวกำหนดกำลังแรงงานทั้งในแง่ปริมาณ และคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์อุปสงค์แรงงานระดับบัณฑิตสาขาเซรามิก จากผู้ใช้บัณฑิตในอุตสาหกรรมเซรามิก เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพของแรงงานที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมเซรามิก ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการผลิตแรงงา นระดับบัณฑิตสาขาเซรามิกที่มีคุณภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกำหนดตัวแปรที่ใช้ (ดังภาพที่ 1) นำมาใช้กับเครื่องมือคือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักด้วยวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ใช้บัณฑิต ขนาดของหน่วยผลิต และสถานภาพของหน่วยผลิต

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความต้องการคุณภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตสาขาเซรามิก ในอุตสาหกรรมเซรามิกไทย

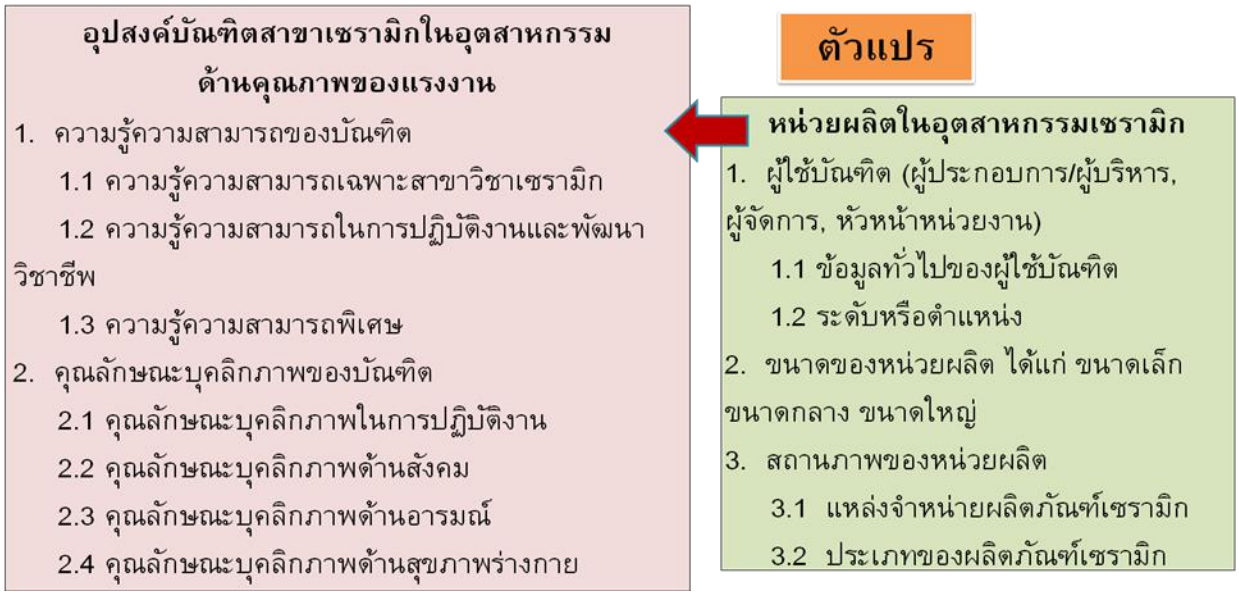

ภาพที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 623 หน่วยผลิต ในทำเนียบอุตสาหกรรมเซรามิกไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการได้จากสูตรคำนวณ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในช่วงระยะเวลา 3 เดือน เป็นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดของหน่วยผลิต	แบบสอบถามตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง	
	กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ	กลุ่มตัวอย่างที่ส่งกลับคืนและสมบูรณ์
1. ขนาดเล็ก	271 (100%)	140 (51.66%)
2. ขนาดกลาง	11 (100%)	5 (45.45%)
3. ขนาดใหญ่	13 (100%)	7 (53.85%)
รวม	**295 (100%)**	**152 (51.52%)**

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมี 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ใช้บัณฑิต ขนาดของหน่วยผลิต และสถานภาพของหน่วยผลิต

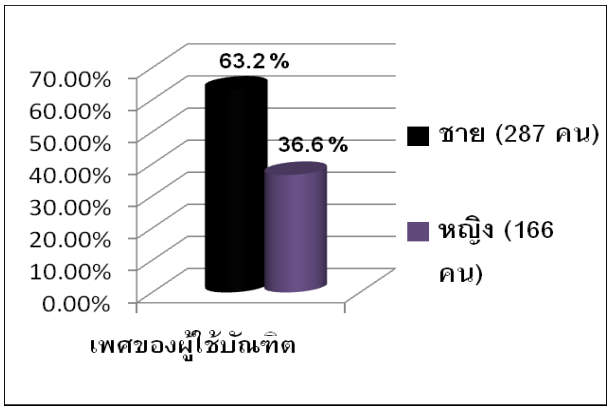

ภาพที่ 2 ข้อมูลเพศของผู้ใช้บัณฑิต

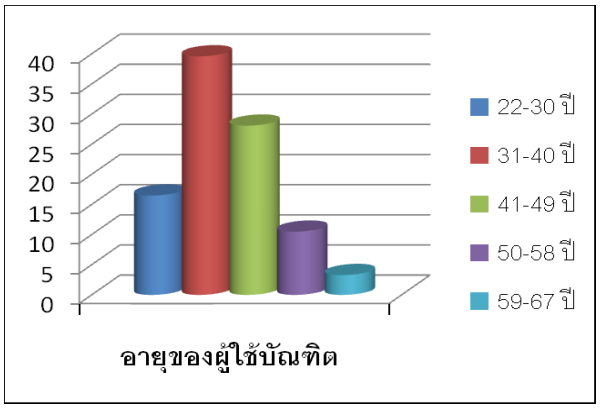

ภาพที่ 3 ข้อมูลอายุของผู้ใช้บัณฑิต

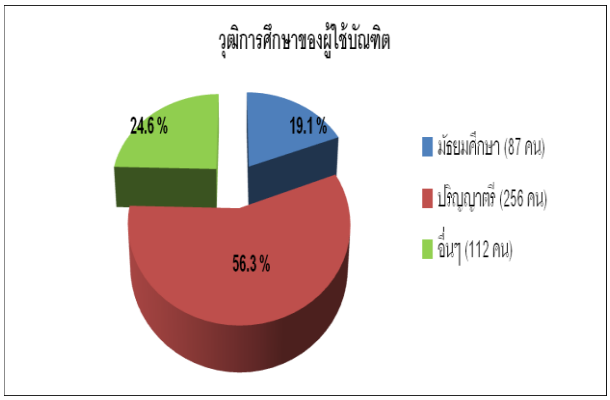

ภาพที่ 4 ข้อมูลวุฒิการศึกษาของผู้ใช้บัณฑิต

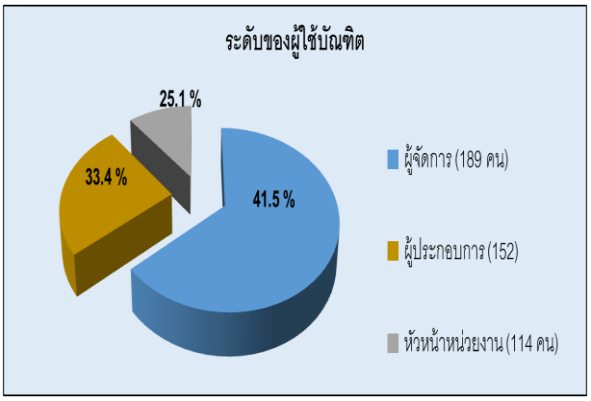

ภาพที่ 5 ข้อมูลระดับของผู้ใช้บัณฑิต

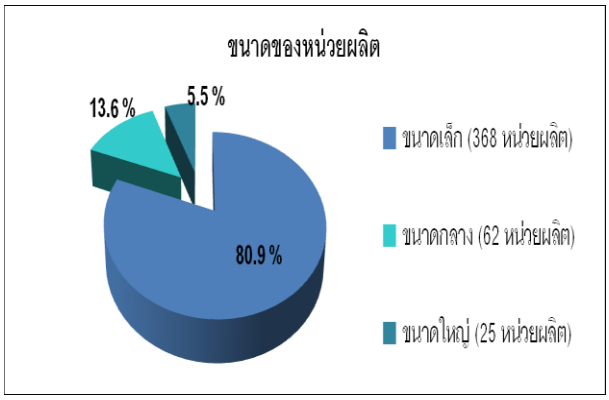

ภาพที่ 6 ข้อมูลขนาดของหน่วยผลิต

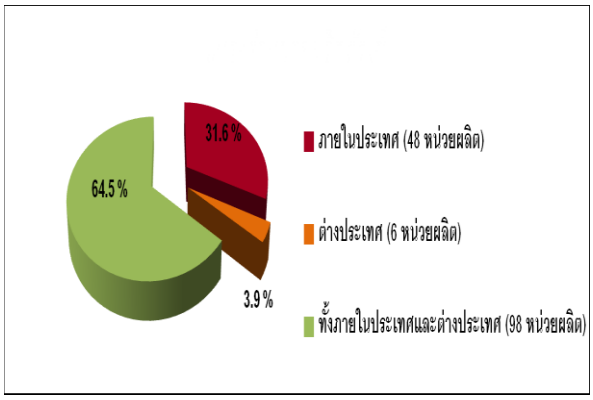

ภาพที่ 7 ข้อมูลแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์เซรามิก

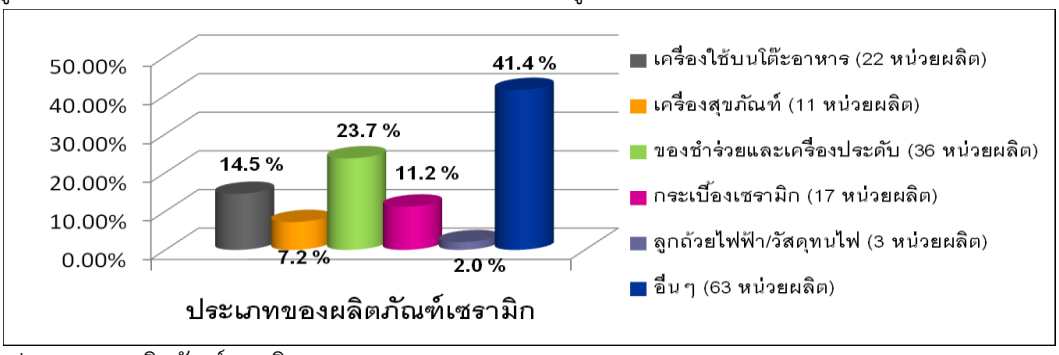

ภาพที่ 7 ข้อมูลประเภทของผลิตภัณฑ์เซรามิก

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความต้องการคุณภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกจากผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ คุณภาพด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิตสาขาเซรามิก และคุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิก มีผลดังตารางที่ 2 (จำแนกรายด้านดังตารางที่ 2.1, 2.2 และ 2.2) และตารางที่ 3 (จำแนกรายด้านดังตารางที่ 3.1, 3.2, 3.3 และ 3.4)

ตารางที่ 2 ความต้องการคุณภาพของบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิตสาขาเซรามิก

ความรู้ความสามารถของบัณฑิตสาขาเซรามิก	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชาเซรามิก	3.84	.571	มาก
2. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและ พัฒนาวิชาชีพ	4.22	.494	มาก
3. ความรู้ความสามารถพิเศษ	3.59	.536	มาก
รวม	**3.88**	**.458**	**มาก**

ตารางที่ 3 ความรู้ความสามารถของบัณฑิตจำแนกตามความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชาเซรามิก

คุณภาพด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิต จำแนกตามความรู้ความสามารถ เฉพาะสาขาวิชาเซรามิก	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. วัตถุดิบ	42.4	38.5	16.5	2.6	-	4.21	.808
2. เนื้อดินปั้น	25.9	45.3	23.3	3.5	1.3	3.92	.867
3. น้ำเคลือบ	40.2	43.7	13.4	1.5	0.7	4.22	.783
4. การทำพิมพ์	25.5	40.9	22.2	9.5	1.8	3.79	.987
5. เตาเผาและการเผา	33.0	44.4	18.5	3.5	0.7	4.05	.844
6. การออกแบบผลิตภัณฑ์	32.1	33.0	25.5	7.5	1.5	3.87	1.001
7. การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์	19.8	41.3	32.1	5.7	0.7	3.74	.863
8. การตกแต่งผลิตภัณฑ์	15.8	38.7	34.3	9.2	1.3	3.59	.910
9. สีสำเร็จรูป	13.0	31.6	39.1	11.9	4.2	3.37	.993
10. การออกแบบบรรจุภัณฑ์	9.2	23.5	43.1	16.0	7.7	3.11	1.034
11. การบริหารจัดการเชิงธุรกิจ	19.8	35.6	34.3	8.4	1.5	3.64	.943
12. การควบคุมคุณภาพ	49.5	36.0	13.0	1.5	-	4.33	.759
13. การวางแผนการผลิต	41.3	36.3	18.9	3.3	-	4.16	.844
14. อื่นๆ	0.4	0.9	-	-	-	4.33	.516
รวม	**11.6**	**62.5**	**24.1**	**1.8**	**-**	**3.84**	**.571**

ตารางที่ 4 ความรู้ความสามารถของบัณฑิตจำแนกตามความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพัฒนาวิชาชีพ

คุณภาพด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิต จำแนกตามความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพ	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. การวิเคราะห์และแก้ปัญหา	57.4	34.1	8.4	0.2	-	4.49	.656
2. การประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์	38.5	51.9	9.7	-	-	4.29	.632
3. การถ่ายทอดความรู้	23.7	53.4	22.4	0.4	-	4.00	.693
4. ความคิดสร้างสรรค์	40.9	45.3	13.2	0.7	-	4.26	.706
5. การปฏิบัติงานภาคสนาม	27.9	49.9	19.8	2.0	0.4	4.03	.772
6. การเรียนรู้งานใหม่ได้เร็ว	28.1	58.0	13.0	0.9	-	4.13	.655
7. การใฝ่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติม	36.0	54.9	8.6	0.2	-	4.27	.619
8. ความสามารถในการประสานงาน	35.8	51.0	13.0	0.2	-	4.22	.669
9. พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน	32.7	58.9	8.1	0.2	-	4.24	.600
10. การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	40.9	48.4	9.9	0.4	0.2	4.30	.678
11. อื่นๆ	0.7	0.4	-	-	-	4.60	.548
รวม	**33.8**	**60.0**	**6.2**	**-**	**-**	**4.22**	**.494**

ตารางที่ 5 ความรู้ความสามารถของบัณฑิตจำแนกตามความรู้ความสามารถพิเศษ

คุณภาพด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิต จำแนกตามความรู้ความสามารถพิเศษ	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. ด้านเทคโนโลยี	26.2	50.8	22.4	0.7	-	4.02	.739
2. การฝึกอบรม	8.1	39.8	48.8	2.4	0.9	3.52	.717
3. การประชาสัมพันธ์	5.9	28.1	56.3	8.4	1.3	3.29	.756
4. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	5.1	29.7	56.0	8.1	1.1	3.29	.734
5. การวิจัย	21.8	47.5	25.1	5.3	0.4	3.85	.835
6. การบริหาร	19.1	47.3	29.7	3.5	0.4	3.81	.796
7. งานธุรการ	3.5	24.8	53.2	15.8	2.6	3.11	.802
8. จิตวิทยา	15.6	47.9	29.2	6.4	0.7	3.72	.828
9. คอมพิวเตอร์	16.0	40.9	37.4	4.6	1.1	3.66	.839
10. ภาษาอังกฤษ	17.4	42.4	35.2	4.0	1.1	3.71	.837
11. อื่นๆ	-	0.7	-	-	-	4.00	.000
รวม	**4.0**	**56.9**	**37.1**	**2.0**	**-**	**3.59**	**.536**

ตารางที่ 6 ความต้องการคุณภาพของบัณฑิตด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิก

คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาเซรามิก	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. คุณลักษณะบุคลิกภาพด้านการปฏิบัติงาน	4.41	.451	มาก
2. คุณลักษณะบุคลิกภาพด้านสังคม	4.06	.488	มาก
3. คุณลักษณะบุคลิกภาพด้านอารมณ์	4.01	.569	มาก
4. คุณลักษณะบุคลิกภาพด้านสุขภาพร่างกาย	4.21	.556	มาก
รวม	4.17	.450	มาก

ตารางที่ 7 คุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกจำแนกตามคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านการปฏิบัติงาน

คุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิต จำแนกตามบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. ทัศนคติที่ดีต่องานและผู้บังคับบัญชา	53.8	41.1	4.6	0.4	-	4.48	.608
2. ความรับผิดชอบ	65.9	31.6	2.4	-	-	4.64	.530
3. ความขยันและอดทน	57.8	39.6	2.6	-	-	4.55	.548
4. ความเสียสละ	36.3	51.6	12.1	-	-	4.24	.653
5. ความยุติธรรม	34.3	51.6	14.1	-	-	4.20	.666
6. ความซื่อสัตย์สุจริต	64.4	32.7	2.9	-	-	4.62	.543
7. ความใฝ่รู้ด้านอื่น	26.6	55.2	18.0	0.2	-	4.08	.670
8. ความละเอียดรอบคอบ	49.5	45.7	4.6	0.2	-	4.44	.594
9. ความเอาใจใส่และตั้งใจ	55.2	41.3	3.3	0.2	-	4.51	.574
10. ความมีระเบียบวินัย	43.5	48.8	7.5	0.2	-	4.36	.627
11. อื่นๆ	0.2	-	-	-	-	5.00	.000
รวม	**48.1**	**49.5**	**2.4**	**-**	**-**	**4.41**	**.451**

ตารางที่ 8 คุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกจำแนกตามคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านสังคม

คุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตจำแนกตามบุคลิกภาพด้านสังคม	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. มนุษย์สัมพันธ์	40.9	49.5	9.7	-	-	4.31	.640
2. ความเป็นผู้นำ	34.7	54.3	11.0	-	-	4.24	.634
3. ความสุภาพเรียบร้อย	24.4	56.9	18.7	-	-	4.06	.655
4. ความเชื่อมั่นในตนเอง	23.7	58.7	17.1	0.4	-	4.06	.651
5. การวางตัวเหมาะสม	25.3	58.2	16.5	-	-	4.06	.641
6. ประพฤติดี	33.6	57.4	9.0	-	-	4.25	.605
7. การปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี	23.5	59.3	17.1	-	-	4.06	.635
8. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	22.2	56.9	20.9	-	-	4.01	.657
9. การแต่งกายสุภาพ	11.0	46.2	42.2	0.7	-	3.67	.673
10. การกล้าแสดงออก	16.9	58.7	24.2	-	-	3.93	.638
11. อื่นๆ	-	-	0.4	-	-	3.00	.000
รวม	**32.3**	**67.7**	**10.5**	**-**	**-**	**4.06**	**.488**

ตารางที่ 9 คุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกจำแนกตามคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านอารมณ์

คุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตจำแนกตามบุคลิกภาพด้านอารมณ์	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. ร่าเริงแจ่มใส	18.9	53.0	27.7	0.2	-	3.91	.691
2. การควบคุมอารมณ์ได้ดี	42.0	46.6	11.2	-	-	4.31	.667
3. สุขุมเยือกเย็น	22.9	52.3	24.2	0.4	-	3.98	.705
4. ความอ่อนโยน	14.1	50.8	34.7	0.2	-	3.79	.681
5. จิตใจเข้มแข็ง	25.1	58.2	16.5	-	-	4.09	.646
6. อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	**20.2**	**61.8**	**18.0**	**-**	**-**	**4.01**	**.569**

ตารางที่ 10 คุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตสาขาเซรามิกจำแนกตามคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านสุขภาพร่างกาย

คุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิตจำแนกตามบุคลิกภาพด้านสุขภาพร่างกาย	ระดับความต้องการ (ร้อยละ)					$\overline{X}$	S.D.
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)		
1. แข็งแรงสมบูรณ์	40.9	49.7	9.2	-	-	4.32	.639
2. คล่องแคล่วว่องไว	34.7	54.7	10.3	-	-	4.25	.631
3. สะอาดเรียบร้อย	23.3	60.7	15.8	-	-	4.08	.628
4. อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-
รวม	**31.7**	**58.2**	**10.1**	**-**	**-**	**4.21**	**.556**

ผลการวิจัยส่วนที่ 3 ข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตสาขาเซรามิกในอุตสาหกรรมเซรามิกไทย ที่มีผู้เสนอแนะไว้ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถ/ทักษะ ในสาขาเซรามิกเป็นอย่างดี เพื่อการพัฒนา ตนเอง การทำงาน และองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความขยัน อดทน สู้งาน มุ่งมั่น ตั้งใจ และซื่อสัตย์

3. ความเป็นนักเซรามิกที่มีความรู้ความสามารถจริงทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติเพื่อการทำงานอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์

4. ความรับผิดชอบและกระตือรือร้น ทำงาน/ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ตรงต่อเวลา

5. ความใส่ใจ/ใฝ่เรียนรู้ หาประสบการณ์ในหลายๆ ด้าน เพื่อเกิดทักษะความชำนาญ

6. ความรัก/ศรัทธาในวิชาชีพเซรามิก คำนึงถึงองค์กร ความอยู่รอด พร้อมพัฒนาองค์กรและอุตสาหกรรมเซรามิกให้มีความเจริญเติบโต

7. ความเป็นผู้นำ กล้าแสดงความคิดเห็น/แสดงออก อย่างสร้างสรรค์ในการทำงานทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการที่หน่วยผลิตเซรามิกของผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่มีแหล่งจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมูลค่าของการจำหน่ายในประเทศมีมากกว่ามูลค่าการส่งออก โดยในปี 2547 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร) การส่งออกมีมูลค่า 15,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 45.5 และมูลค่าการจำหน่ายในประเทศ 18,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 55.5 ส่วนอุตสาหกรรมเซรามิกที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศมีมูลค่าการจำหน่ายในประเทศทั้งสิ้นโดยประมาณ 10,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 100 และจากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เซรามิกในตลาดโลกจากข้อมูลของ World Trade Atlas (2003) และ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2546) พบว่า สหภาพยุโรป มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เซรามิกในตลาดโลก 309,955 ล้านบาท นำเข้าจากไทย 6,323 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 2.01 สหรัฐอเมริกามีมูลค่าผลิตภัณฑ์เซรามิกตลาดโลก 152,845 ล้านบาท นำเข้าจากไทย 5,298 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาด คิดเป็นร้อยละ 3.47 และญี่ปุ่นมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เซรามิก ตลาดโลก 17,738 ล้านบาท นำเข้าจากไทย 1,467 ล้านบาท มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็นร้อยละ 8.27 ซึ่งตลาดผลิตภัณฑ์เซรามิกส่วนใหญ่น่าจะเป็นตลาดภายในประเทศ โดยที่ตลาดต่างประเทศยังมีมูลค่าของการส่งออกไม่มากนัก หรืออาจเป็นเพราะผลิตภัณฑ์เซรามิกของผู้ผลิตไทยประสบปัญหาเรื่องขีดความสามารถเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก

2. ผู้ใช้บัณฑิตของหน่วยผลิตเซรามิกในประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมาคือ หน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร มีร้อยละ 14.5 หน่วยผลิตประเภทกระเบื้องเซรามิก มีร้อยละ 11.2 หน่วยผลิตประเภทเครื่องสุขภัณฑ์ มีร้อยละ 7.2 และหน่วยผลิตประเภทลูกถ้วยไฟฟ้า/ วัสดุทนไฟ มีร้อยละ 2.0 นอกจากนี้ยังประเภทผลิตภัณฑ์เซรามิกอื่นๆ อีกร้อยละ 41.4 ซึ่งได้แก่ประเภทของใช้/ของตกแต่งบ้าน รองลงมาคือ ประเภทวัตถุดิบ/

สารเคมี ประเภทกระถาง/ โอ่งไห ประเภทวัสดุก่อสร้าง และเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตเซรามิก รวมถึงเตาเผาผลิตภัณฑ์เซรามิก สอดคล้องกับข้อมูลของ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2547) พบว่า หน่วยผลิตอุตสาหกรรมเซรามิกที่ทำการส่งออก เป็นหน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร มี 25 ราย ประเภทเครื่องสุขภัณฑ์ มี 7 ราย ประเภทกระเบื้อง มี 9 ราย ประเภทวัสดุทนไฟและลูกถ้วยไฟฟ้า 8 ราย และประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับ 50 ราย ส่วนอุตสาหกรรมเซรามิกที่จำหน่ายภายในประเทศ เป็นหน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร มี 100 ราย ประเภทเครื่องสุขภัณฑ์ มี 5 ราย ประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับ มี 300 ราย ประเภทกระเบื้อง มี 10 ราย และประเภทวัสดุทนไฟ/ลูกถ้วยไฟฟ้า มี 5 ราย ถ้าพิจารณา กำลังการผลิตพบว่า หน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร มีกำลังการผลิต 250 ล้านชิ้น ประเภทเครื่องสุขภัณฑ์มีกำลังการผลิต 13.5 ล้านชิ้น ประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับมีกำลังการผลิต 150,000 ตัน/ ปี ประเภทกระเบื้องเซรามิกมีกำลังการผลิต 170 ล้านตารางเมตร ประเภทลูกถ้วยไฟฟ้ามีกำลังการผลิต 10,000 ตัน/ปี และพิจารณาการจ้างงานพบว่า หน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารมีการจ้างงาน 20,000 คน ประเภทเครื่องสุขภัณฑ์มีการจ้างงาน 8,000 คน ประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับมีการจ้างงาน 35,000 คน ประเภทกระเบื้องเซรามิกมีการจ้างงาน 10,000 คน ประเภทลูกถ้วยไฟฟ้ามีการจ้างงาน 2,000 คน ความสอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหน่วยผลิตประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับ มีทั้งปริมาณหน่วยการผลิต กำลังการผลิต และมีการจ้างงานมากกว่าหน่วยผลิตประเภทอื่นๆ ซึ่งมูลค่าการส่งออกในปี 2546 หน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารมีมูลค่าการส่งออก 7,863 ล้านบาท ประเภทเครื่องสุขภัณฑ์มีมูลค่าการส่งออก 4,197 ล้านบาท ประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับมีมูลค่าการส่งออก 1,487 ล้านบาท ประเภทกระเบื้องเซรามิกมีมูลค่าการส่งออก 2,902 ล้านบาท และประเภทลูกถ้วยไฟฟ้ามีมูลค่าการส่งออก 782 ล้านบาท จะเห็นว่าหน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด รองลงมาคือหน่วยผลิตประเภทเครื่องสุขภัณฑ์ เมื่อพิจารณาข้อมูลดังกล่าวกับผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า จำนวนหน่วยผลิตประเภทของชำร่วยและเครื่องประดับมีมากที่สุด แสดงว่าหน่วยผลิตประเภทเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร และหน่วยผลิตประเภทเครื่องสุขภัณฑ์มีมูลค่าต่อชิ้นสูงกว่า ซึ่งการผลิตเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารและเครื่องสุขภัณฑ์ ให้มีคุณภาพที่แข่งขันได้นั้น จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีศักยภาพสูง สะท้อนให้เห็นชัดเจนในเรื่องการมุ่งเน้นพัฒนากำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีการผลิตเซรามิกให้สามารถทำงานการผลิตเครื่องใช้บนโต๊ะอาหารและเครื่องสุขภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ

ดังนั้นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรมเซรามิกของไทย อาจต้องเริ่มที่การพัฒนาปัจจัยที่ใช้ในการผลิตเซรามิกที่สำคัญ นั่นคือ ปัจจัยด้านแรงงาน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพที่ดีต่อไปได้ เช่นเดียวกับความต้องการคุณภาพของแรงงานระดับบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพที่มีระดับความต้องการมากกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รองลงมาคือด้านความรู้ความสามารถเฉพาสาขาวิชาเซรามิก ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ วัตถุดิบ และการวางแผนการผลิต ส่วนด้านความรู้ความสามารถพิเศษ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี การวิจัย และการบริหาร ตามลำดับ พร้อมกับการพัฒนาคุณภาพด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพควบคู่กันไปด้วย เมื่อปัจจัยด้านแรงงานได้รับการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ด้วยการศึกษาและฝึกทักษะจนเกิดความรู้ความเชี่ยวชาญ จะเป็นส่วนส่งเสริมต่อการเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมเซรามิกที่ดีและแข่งขันกับต่างประเทศได้ นับเป็นการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดีต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการศึกษาและหน่วยงานด้านการพัฒนาหลักสูตรเซรามิกสำหรับสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแรงงานระดับบัณฑิตด้านเซรามิก สถานประกอบการสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะแรงงานเพื่อส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดศักยภาพที่ยั่งยืนโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบเครือข่ายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยการผลิตอุตสาหกรรมเซรามิก และเพื่อให้ทราบปริมาณความต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงานในแต่ละยุคสมัยได้โดยเฉพาะในช่วง 5-15 ปี ข้างหน้า ซึ่งมีส่วนช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาแรงงานโดยสถาบันการศึกษาจึงควรมีการศึกษาแนวโน้มความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละระดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. จากข้อมูลผู้ใช้บัณฑิต ขนาดของหน่วยผลิต และสถานภาพของหน่วยผลิต พบว่าผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุของผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาของผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี ระดับของผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่ตำแหน่งผู้จัดการ ขนาดของหน่วยผลิตส่วนใหญ่เป็นขนาดเล็ก แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์เซรามิก ส่วนใหญ่

จำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ และประเภทของผลิตภัณฑ์เซรามิกส่วนใหญ่เป็นประเภทผลิตภัณฑ์อื่นเช่น เครื่องมือและอุปกรณ์ในงานเซรามิก เตาเผาเซรามิก เป็นต้น

2. จากข้อมูลระดับความต้องการคุณภาพของบัณฑิตเซรามิก ในด้านความรู้ความสามารถของบัณฑิตสาขาเซรามิก ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิชาชีพมีระดับความต้องการมากกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รองลงมาคือด้านความรู้ความสามารถเฉพาสาขาวิชาเซรามิก ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ วัตถุดิบ และการวางแผนการผลิต ส่วนด้านความรู้ความสามารถพิเศษ ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีการวิจัย และการบริหาร ตามลำดับ ในด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพของบัณฑิต ด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านการปฏิบัติงานมีระดับความต้องการมากกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และความขยันและอดทน รองลงมาคือด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านร่างกาย ได้แก่ แข็งแรงสมบูรณ์ คล่องแคล่วว่องไว และสะอาดเรียบร้อย ด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านสังคม ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ และประพฤติดี ส่วนด้านคุณลักษณะบุคลิกภาพด้านอารมณ์ ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ได้ดี จิตใจเข้มแข็ง และสุขุมเยือกเย็น ตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งด้านแนวทางการดำเนินงานวิจัยจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัตร พัฒนะ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ และให้คำปรึกษาในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความกรุณามา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการหรือผู้บริหาร ผู้จัดการ และหัวหน้าหน่วยงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมเซรามิกต่างๆ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม บ้างพบปะพูดคุยและให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อข้อมูลการวิจัย ขอขอบคุณสื่อต่างๆ เกี่ยวกับงานวิจัยและงานพัฒนาบัณฑิตเซรามิก ขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาเซรามิกที่มีส่วนช่วยในการดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ต่างมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานวิจัยสำเร็จ เกิดประโยชน์อย่างดียิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยต่อไปในอนาคตประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบคุณความดีนี้ให้แก่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจศึกษาทั้งมวล

เอกสารอ้างอิง

กรทิพย์ วัชรปัญญาวงศ์. (2542). **การพิจารณารับนักคหกรรมศาสตร์เข้าทำงานโดยผู้บริหารของหน่วยงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร.** ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกษมสันต์ จิณณวาโส และคณะ. (2537). **แนวทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการปรับทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานในทศวรรษหน้าเพื่อเปิดประตูการค้าสู่อินโดจีน.** กองแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร.

โกศล ดีศีลธรรม. (2550). **ผลิตภาพ: ปัจจัยพัฒนาสู่การแข่งขันยุคใหม่.** ผู้จัดการ: กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ:** กรุงเทพมหานคร.

จีระ หงส์ลดารมภ์. (2542). **การอุดมศึกษาเพื่อการผลิตกำลังคนในโลกของความเปลี่ยนแปลงและเป้าหมาย และภาพฉายของการอุดมศึกษาในระยะยาว.** กรุงเทพมหานคร.

จำเนียร จวงตระกูล. (2531). **ลักษณะของนายจ้างที่ลูกจ้างต้องการ.** สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพมหานคร

ฉลวย ชีวกิดาการ และคณะ. (2539). **คุณภาพบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในทัศนะของผู้จ้างงาน/ผู้บังคับบัญชา.** รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชนินทร์ วะสีนนท์. (2542). **การศึกษาตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมในจังหวัดสกลนคร.** ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2530). **บทบาทและสัมฤทธิ์ผลและสถาบันอุดมศึกษาไทยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). **วิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพมหานคร.

ทรงศรี สนธิทรัพย์. (2543). **การศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์และแนวโน้มความต้องการบัณฑิตทางบริหารธุรกิจ ช่วงปี พ.ศ. 2544-2546: กลุ่ม SMEs.**รายงานการวิจัย ศูนย์วิจัยธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2532). **บัณฑิตสังคมศาสตร์ที่พึงประสงค์.** รายงานการวิจัย ฝ่ายวิจัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

นพวรรณ วิลาวรรณ. (2537). **การสนองความต้องการแรงงานของสถานประกอบการอุตสาหกรรมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา.** ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิวัตร พัฒนะ. (2543). **ความคิดเห็นของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเซรามิกส์ในจังหวัดลำปาง เกี่ยวกับคุณสมบัติที่จำเป็นของบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีเซรามิกส์.** รายงานการวิจัยดุษฎีบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

บุญคง หันจางสิทธิ์. (2549). **เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 3, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยเบื้องต้น.** มหาสารคาม.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2538). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** คณะวิทยาการจัดการ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พินิจ พิชญาพงศ์. (2534). **ระบบการจ้างงานและพัฒนาฝีมือแรงงานในธุรกิจ.** ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชัย ว่องอรุณ. (2544). ขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเซรามิกไทยในตลาดโลก. **วารสารเซรามิกส์,** 5(1 ตุลาคม-ธันวาคม 2544).

สุรเชษฐ์ ชิระมณี และคณะ. (2540). **การศึกษาความต้องการแรงงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศุภโรจน์ เตชะบรรเจิด. (2539). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานบุคคลตามทัศนะของผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์.** ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษาพรรณ นิรันดรศรี. (2543). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Solowsky, M. (1967). **The Education and Economic Growth**. Ph.D. Dissertation, University of Chicago.

การศึกษาความคิดเห็นของบุคลากร ต่อการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

The study of personnel’s opinions towards governance in working at sub-district local administration, Nakhon Thai district, Phitsanulok

สาวิตรี สุขสำราญ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: sawit.ree.12@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนำแนวทางกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อการนำแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยนำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน โดยการหาค่าสถิติทดสอบ (t – test) ค่าสถิติทดสอบ (F – test) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักคุณธรรม รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านมองโอกาสมากกว่าปัญหาตามหลักความคุ้มค่า ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักความโปร่งใส ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักการมีส่วนร่วม ด้านการมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและหลักความรับผิดชอบ และด้านกำหนดทิศทางของการจัดการหลักนิติธรรม เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร ต่อการนำหลักบริการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร ต่อการนำหลักบริการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย ส่วนการดำรงตำแหน่ง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร ต่อการนำหลักบริการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย

คำสำคัญ : ความคิดเห็น บุคลากร ธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were to study the personnel’s opinions on the levels of good governance at sub-district local administrations in Nakhon Thai District, Phitsanulok, investigate the factors affecting the application of good governance, and indicate the guidelines for good governance. This quantitative research selected 254 subjects. The data were collected by using a questionnaire and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t – test and F – test. The results showed that the level of personnel’s opinions towards good governance was at a highest level, in which the highest mean was on strategic thinking in management, moral principles, opportunity rather than a problem, according to the value, strategic thinking in the core management transparency, strategic thinking in management principles involved, core culture of teamwork and responsibility, and the direction of the rule of law, respectively. The factors significantly affecting their opinions were gender, age, education, and position. As for the guidelines, it was suggested that the six aspects of good governance should be used by the sub-district organizations’ personnel for optimal benefits of the people

keywords : opinions, personnel, good governance

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ เกิดจากความหลั่งไหลของเทคโนโลยีล้ำสมัยพร้อมด้วยแนวคิดนวัตกรรมใหม่ๆ กระจายไปสู่ทั่วภูมิภาคของโลกสร้างความเจริญก้าวหน้าและความใกล้ชิดให้เกิดขึ้นระหว่างประเทศกับประเทศ ประชาชนกับประชาชน ซึ่งผลจากกระแสความเจริญก้าวหน้าล้ำสมัยส่งผลให้ธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ หรือธุรกิจข้ามชาติที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น จำต้องพัฒนาปรับตัวองค์การให้ทันสมัยโดยคิดค้นหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาประยุกต์ใช้ในองค์กร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ถือเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นขั้นรากหญ้าเพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เนื่องจากมีอำนาจอิสระในการบริหารงานและปกครองตนเองมีศักยภาพในการบริการสาธารณะแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงน่าจะเป็นกลไกลที่สำคัญในการกระจายอำนาจการพัฒนาประเทศและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทาง การพัฒนาตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนมีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงต่อประชาชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดศักยภาพตามระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย ทั้งหมด จำนวน 87,964 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการกำหนดขนาด ด้วยตารางสำเร็จรูปของ “Taro Yamane” ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน +-5% จำนวน 254 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่ม จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และการดำรงตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 การบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คำตอบมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

โดยก่อนที่ผู้วิจัย จะนำแบบสอบถามพื้นที่เก็บข้อมูลก็ได้ให้ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ เพื่อนำไปทดลองใช้หาความเชื่อมั่น แล้วนำมาสู่การเก็บข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 254 ชุด หลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งการวิเคราะห์ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 3 ของคำถามปลายเปิด ประกอบแนวคิด ทฤษฎี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในกรหาค่าเฉลี่ย และใช้สถิติเชิงอนุมานในการค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบ ค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และการดำรงตำแหน่ง พบว่า

1.1 บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยประชาชนเพศชายมีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 เพศหญิงมีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0

1.2 บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาตามลำดับ คือ อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.7 และอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 28.0

1.3 บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 184 คิดเป็นร้อยละ 72.4 รองลงมาคือ อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 18.5 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.9 และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 3.1

1.4 บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 3.5

1.5 บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตามดำรงตำแหน่ง พบว่า มากกว่า 1 วาระ มีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 58.7 และวาระแรก คิดเป็นร้อยละ 41.3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และการดำรงตำแหน่ง สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วน และมีการดำรงตำแหน่งมากกว่า 1 วาระ เป็นส่วนใหญ่

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน

ข้อความ	จำนวน	$\overline{X}$	S.D.	แปรผล
1. ด้านกำหนดทิศทางของการจัดการหลักนิติธรรม	254	3.14	.32	ปานกลาง
2. ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักคุณธรรม	254	3.50	.32	ปานกลาง
3. ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักความโปร่งใส	254	3.33	.36	ปานกลาง
4. ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักการมีส่วนร่วม	254	3.33	.36	ปานกลาง
5. ด้านการมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและหลักความรับผิดชอบ	254	3.33	.36	ปานกลาง
6. ด้านมองโอกาสมากกว่าปัญหา ตามหลักความคุ้มค่า	254	3.43	.41	ปานกลาง
รวม	**254**	2.80	.29	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นต่อด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=2.80, S.D. = .29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักคุณธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=**3.50**, S.D. = **.32**)รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านมองโอกาสมากกว่าปัญหาตามหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$= 3.43, S.D. = .41) ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักความโปร่งใส ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักการมีส่วนร่วม ด้านการมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=3.33, S.D. = .36) และด้านกำหนดทิศทางของการจัดการหลักนิติธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=3.14, S.D. = .32)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน พบว่า

1. เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ระดับตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.การดำรงตำแหน่งวาระแรกและมากกว่า 1 วาระ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้าโดยมีประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาที่ควรมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

ในภาพรวม 6 ด้าน จากการศึกษาค้นคว้านั้นอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคิดเชิงกลยุทธ์ในการจัดการหลักคุณธรรม และ ด้านมองโอกาสมากกว่าปัญหาตามหลักความคุ้มค่า ซึ่งจากผลของการวิจัยในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เราได้เห็นอย่างเป็นที่ประจักษ์ว่า การบริหารงานทุกสิ่งทุกอย่างจะประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ การทำงานเป็นทีมและหลักความรับผิดชอบ เพราะการทำงานเป็นทีมนั้นจะมีผลที่จะช่วยในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายทุกประการ และเนื่องด้วยบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการบริหาร โดยคำนึงถึงหลักความคุ้มในการทำงานและยังสอดคล้องกับหลักนิติธรรมในการบริหารจัดการที่ดี

2. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า

อายุ การดำรงตำแหน่ง และเพศ มีผลต่อการนำหลักการบริหารงานแบบการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย ส่วน ตำแหน่ง และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก การนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้จากผลของการวิจัยข้างต้นที่พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและเพศ ทำให้เกิดนัยสำคัญต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย ส่วนปัจจัยด้านตำแหน่ง และระดับการศึกษา ที่ไม่ก่อให้เกิดนัยสำคัญต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทยนั้น ได้ตอกย้ำให้เราเห็ดชัดเจนถึงการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทยนั้น ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้อย่างชัดเจน ตลอดจนการตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของ วรรษิกา บุญโชติรัตน์ (2554 : 10) ที่ได้กล่าวถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีว่าเป็นการจัดหาทรัพยากรใน การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และให้ได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ หรือเรียกอีกว่า ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารบริหารกิจการ

บ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยพิจารณาในลักษณะของระบบ (Systems) พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมีองค์ประกอบและกรอบแนวคิดเรื่องการวัดผลการปฏิบัติงาน (นิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม คุ้มค่า ความรับผิดชอบ)

3. แนวทางในการเสริมสร้างของการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นต่อการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการในการบริหาร ดังนี้

หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมนิยมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบวิชาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การในทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในระบบการบริหารจัดการประเทศมากขึ้น เร่งรัดการก่อตั้งองค์การภาคสังคมที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้ครบถ้วน เช่น สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการส่งเสริมการรวมตัวของประชาชนเป็นองค์การต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนอื่นๆ ให้มี ความเข้มแข็งแล้วก็ก่อให้เกิดการคานและถ่วงดุลอำนาจของรัฐ

หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติอื่นๆ

หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกใน ความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาตลอดจน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนรวมโดยรณรงค์ให้คนไทย มีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า จากการแสดงความคิดเห็นของบุคลากรในการศึกษาการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาใช้ในการจัดการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ต่างสะท้อนให้เราเห็นได้ชัดเจนว่าการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยในอนาคตข้างหน้า จะต้องเป็นการปกครองที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการปกครอง ซึ่งจะทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคน อยู่ดี มีสุข เพราะถ้าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ การเกิดความรักและความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่น โลกยุคใหม่จึงไม่ใช่เรื่องของรัฐบาลกลางที่จะดูแลเฉพาะเรื่องใหญ่ๆ เพียงส่วนเดียว แต่จะต้องเป็นหน้าที่ของทุกคน หน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ในการให้บริการประชาชนที่ตอบสนองต่อความต้องการมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย ได้ให้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เกิดพลังในความรักและภาคภูมิใจกับชุมชนของตนเอง นำไปสู่การสร้างพลังในเครือข่ายชุมชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขอความร่วมมือจากทุก ภาคส่วน การทำงานต้องอาศัยความร่วมมือจากคนอื่นๆ เพื่อที่ให้งานนั้นสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในระดับตำบลและอำเภออื่น เพื่อเปรียบเทียบให้ได้รูปแบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เหมาะสมและสามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหลักนิติธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดูแลเอาใจใส่ให้ความสำคัญตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือประเพณีทางสังคม รับฟังการแสดงความคิดเห็น การร้อนเรียนความเดือดร้อนของประชาชน ผ่านระบบไปรษณีย์ ผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านพนักงาน หรือการตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียน เป็นต้น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีหนังสือตอบกลับเพื่อชี้แจงว่าได้รับเรื่องร้องเรียนแล้ว หรือเรื่องร้องเรียนนั้นได้รับการพิจารณาหาทางช่วยเหลืออยู่ในขั้นตอนใด และจะเสร็จสิ้นเมื่อใด

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรรักษาระดับความประพฤติของการทำงานการเมือง มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ ควรสร้างทัศนคติด้านปฏิบัติงานท้องถิ่นให้แก่พนักงาน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ ให้เข้าใจการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหลักความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถเปิดเผยได้ให้ประชาชนทราบข้อมูลที่ควรเปิดเผยในเบื้องต้นคือ การใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละแผนงาน แต่ละโครงการ นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของข้อบัญญัติที่มีผลบังคับใช้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ประชาชน หรือตัวแทนชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ขององค์

การบริหารส่วนตำบลการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหลักการมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลควรเพิ่มแนวทางการให้ผู้นำชุมชน ประชาคม หรือบุคคลที่สนใจ หมุนเวียนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการพัสดุ ในการพิจารณาจัดซื้อ จัดจ้างในแต่ละขั้นตอนที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนด และที่สำคัญควรให้ชุมชนเป็นผู้เสนอบุคคลที่จะเข้าร่วมทำหน้าที่เท่านั้น องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ควรเป็นผู้คัดเลือกเข้ามาเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการเอง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นในลักษณะการทำประชาพิจารณ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลนำผลการประชาพิจารณ์นั้นไปพิจารณาเป็นแนวทางต่อไป

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านหลักความรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลควรพิจารณากิจกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ตามอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติกำหนดทุกข้อ นำอำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกระทำได้ มาใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตรับผิดชอบ

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อบริการประชาชนด้านหลักความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่มี จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนหมั่นตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยของอุปกรณ์เหล่านั้นให้อยู่ในสภาพที่พร้อมสำหรับการใช้งาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การพิจารณาจัดสรรงบประมาณนั้นควรพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน ไม่ควรขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ทางการเมือง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ ดร.วงศกร เจียมเผ่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน และ อาจารย์ ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกล เกิดผล องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่อนุเคราะห์เวลาในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำให้เพิ่มเติมข้อมูลวิทยานิพจน์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ: ซัคเซสมีเดีย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2533). **ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเทยี่ : กรุงเทพฯ.** Available: URL : http://www.geocities.com/vichakarn2002/scorcard.doc

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). **การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.กรุงเทพฯ:** กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวฯ.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10**. [online]. เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/ [10 ก.ย. 2552

จักรกริช บุญเดช. (2550). **คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารตามหลักสูตรใหม่ ก.ค.ศ.** กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.

เจริญ ศรีอาริยะจันทร์. (2550). **“การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

จีระพร เรืองจิระชูพร. (2549). (พฤษภาคม-สิงหาคม). “การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างประสบผลสำเร็จ.”**สุทธิปริทัศน์ วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์** 20: 61,9-20.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). **ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2545). **หลักสูตร การบริหารงาน : การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่.** สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). **การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management) รวมบทความวิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย.** ภาควิชารัฐประศาสน ศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). **การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์. สถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย.** สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). **สามประสานในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. นานาสาระจากรวมพลังเพื่อการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี.** นนทบุรี: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

บุญอนันต์ บุญสนธุ์. (2543). **พัฒนาการแนวคิดการจัดการที่ดี.** กรุงเทพมหานคร: สภาวิจัยแห่งชาติ.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

นิศา ชัชกุล. (2551). **อุตสาหกรรมการ**ท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด.**

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2555). **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.** แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559

เพ็ญศรี มีสมนัย. (2546). **“การจดการภาครัฐแนวใหม่ ในเอกสารการสอนชุดวิชาบริหารองค์กรภาครัฐ หน่วยที่ 3 นนทบุรี.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช สาขาวิทยาการจัดการ.

กลุ่มสาขาวิทยาการจัดการและการสื่อสาร

การจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ กรณีศึกษาโครงการอาหารปลอดภัย
Supply chain management of organic vegetables : case study of food safety program

สุรยุทธ ทองคำ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี
corresponding author e-mail: surayut.t@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ของโครงการอาหารปลอดภัย และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายโซ่อุปทาน ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และโรงพยาบาลลำปาง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่าการเชื่อมโยงโซ่อุปทานผักอินทรีย์ มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งโรงพยาบาล เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐอื่น ทั้งในด้านข้อมูลและการขนส่งผลิตผลทางการเกษตร โดยมีโรงพยาบาลเป็นแกนหลัก ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานคือ เครือข่ายในการดำเนินงาน ความยืดหยุ่นของโรงพยาบาลและความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ปัญหาด้านการเงินและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

คำสำคัญ : โซ่อุปทาน โรงพยาบาล ผักอินทรีย์

Abstract

This research aims to study patterns of the supply chain of organic vegetable in food safety program in hospital, And the strengthening of the supply chain. Analyze problems and obstructions of Supply Chain of Organic Vegetable. Using a qualitative research method. Sample as hospitals, Chiang Rai Prachanukroh hospital and Lampang hospital. The data was collected by in-depth interview and participant observation. The study shows that the organic vegetable supply chain forms a data network and a transport network of hospitals, farmers, government agencies. Both in terms of content and delivery of agricultural products. The hospital is the backbone and network links. The major elements of a successful operation are operational networking, flexibility of hospitals and strength of agriculturists' networks. Problems include financial issues and continuity in the operation of the farmers group.

keyword : supply chain, hospital, organic-vegetable

บทนำ

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรที่มีวิถีการเกษตรแบบดั้งเดิม มีการปลูกพืชแบบพึ่งพาธรรมชาติ ไม่มีการใช้สารเคมีปลูกพืชหลากหลายตามฤดูกาล เนื่องจากอยู่ภายใต้ข้อจำกัดจากทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรอินทรีย์แบบดั้งเดิมก็ว่าได้ เมื่อธรรมชาติเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต ทำให้การเลี้ยงสัตว์และเพาะปลูกเป็นระบบการเกษตรเพื่อบริโภค ทำให้ผลผลิตมีจำนวนไม่มากนัก แต่จุดเปลี่ยนที่สำคัญของประเทศไทยคือการจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 - 2509 ภาครัฐให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น(กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมปรากฏการณ์ใหม่ของสังคมไทย, 2549) ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ขณะที่ภาคเกษตรกรรมอ่อนแอลงทุกที การเข้าสู่ทางเดินใหม่ของสังคมไทยโดยเฉพาะในภาคการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปอย่างมาก โดยเปลี่ยนจากการปลูกพืชที่หลากหลายเป็น

การทำการเกษตรในรูปแบบเกษตรเชิงเดี่ยวตามแนวทางปฏิวัติเขียว (Green Revolution) (นาถพงศ์ พัฒนพันธ์ชัยและคณะ, 2552)

เห็นได้ว่าภาครัฐมีส่วนสนับสนุนในการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชเพื่อเน้นที่การตลาดและการส่งออก (ชยาพร วัฒนศิริและคณะ, 2553) เป็นการพัฒนาตามแนวคิด การพัฒนากระแสหลัก(mainstream development) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการตลาดและการส่งออก แต่ผลจากการพัฒนาในกระแสหลักที่ผ่านมาก็มีผลกระทบด้านลบต่อตัวเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกร ปัญหาสารเคมีที่ปนเปื้อนอยู่ในพืชผักและสะสมอยู่ในผืนดิน รวมทั้งสารเคมีที่สะสมในตัวผู้บริโภคอีกด้วย

ในปัจจุบันสังคมเริ่มมีความตระหนักในด้านสุขภาพมากขึ้น ทำให้แนวโน้มของการบริโภคอาหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไป คือ มีความต้องการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ(Functional foods) และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์(Organic products) มากขึ้น (Falguera, Aliguer, & Falguera, 2012)

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย(2551) ให้รายละเอียดไว้ว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์มีข้อจำกัดเนื่องจากมีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรโดยทั่วไปร้อยละ 20-30 ทำให้ตลาดยังคงจำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูง ขณะที่แนวโน้มการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์มีความต้องการมากกว่าปริมาณที่ผลิตได้ ทำให้เป็นโอกาสดีสำหรับเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์ ซึ่งในการทำตลาดของเกษตรอินทรีย์ โดยทั่วไปเกษตรกรรายย่อยจะเริ่มจากการขายในตลาดนัดทั่วไป จนไปสู่ตลาดนัดสีเขียวในโรงพยาบาล, สถาบันการศึกษา และอาจต่อยอดไปสู่ระบบสมาชิก ช่องทางการตลาดที่กล่าวมาจะเป็นช่องทางที่ได้ลูกค้าที่ต้องการผักที่สะอาดปลอดสารพิษและต้องการช่วยสนับสนุนเกษตรกรให้อยู่ได้ในระยะยาว แต่ยอดขายที่ไม่มากและต้นทุนค่าขนส่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในด้านรายได้ของเกษตรกร ทำให้ปัญหาทางการตลาดยังคงเป็นปัญหาใหญ่สำหรับเกษตรกรรายย่อย

นอกจากปัญหาทางด้านการตลาดแล้วในงานวิจัยของ Mishev & Stoyanova (2009) พูดถึงสถานการณ์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศบัลแกเรีย ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นคือไม่มีโครงสร้างของระบบโซ่อุปทานที่สนับสนุนการดำเนินงานของสินค้าเกษตรอินทรีย์ การขาดช่องทางการกระจายสินค้าและขาดการพัฒนาตลาดภายในประเทศ โดยงานวิจัยมีข้อเสนอแนะคือ เพิ่มความเข้มแข็งในแนวดิ่งและแนวราบ, กระตุ้นการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในหน่วยงานและสถาบันต่างๆ เช่น โรงเรียน ค่ายทหาร

โอกาสของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ที่จะมีรายได้ที่แน่นอนเริ่มในปี พ.ศ. 2547 (ยรรยงค์ อินทร์ม่วง, 2555) เมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายความปลอดภัยด้านอาหารเป็นวาระแห่งชาติ และผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุข มีการควบคุมกำกับทั้งในด้านกฎหมายและกิจกรรมพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อให้อาหารมีคุณภาพทั้งในเชิงโภชนาการและความปลอดภัย จากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในปี 2548 ได้กำหนดให้โรงพยาบาลศูนย์จำนวน 25 แห่ง เป็นโรงพยาบาลนำร่องโครงการอาหารปลอดภัย ส่งผลให้โรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการอาหารปลอดภัยมีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอาหารที่ปลอดภัยต้องมาจากวัตถุดิบที่ปลอดภัย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้กับกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในท้องถิ่นได้ส่งผักอินทรีย์เข้าสู่โรงพยาบาล

การศึกษาในครั้งนี้มีคำถามในการวิจัยคือ การดำเนินการโครงการอาหารปลอดภัยมีกระบวนการการเชื่อมโยงโซ่อุปทานผักอินทรีย์ระหว่างโรงพยาบาลและเกษตรกรอย่างไร อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ของโครงการอาหารปลอดภัยและ กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายโซ่อุปทาน ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ที่เกิดขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์ เริ่มจากการศึกษาการไหลของผลผลิตและข้อมูลตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการขนส่งเข้าครัวของโรงพยาบาลโดยศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างโซ่อุปทานผักอินทรีย์ในส่วนของโรงพยาบาลและส่วนของเกษตรกร เพื่อให้เห็นภาพของโซ่อุปทานที่สมบูรณ์ ทั้งนี้โดยใช้กรอบแนวคิดตัวแบบอ้างอิงการปฏิบัติงานโซ่อุปทาน (Supply chain operations reference model หรือ SCOR model) เป็นกรอบการวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก(In-depth Interview) โดยใช้คำถามลักษณะแบบไม่เป็นทางการ(informal interview) และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Observation)

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักโภชนาการชำนาญการ สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง, หัวหน้าฝ่ายโภชนาการของโรงพยาบาลทั้ง 2 แห่ง, สำหรับการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรทั้งเกษตรกรรายเดี่ยว, กลุ่มเกษตรกรและผู้รวบรวม

ผู้วิจัยเลือกเกษตรกรที่เป็นกลุ่มหลักๆ ที่ส่งผักเข้าครัวของโรงพยาบาล โดยเลือกจากการแนะนำของฝ่ายโภชนาการของแต่ละโรงพยาบาล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมทั้งที่แปลงผัก ตลาดนัดภายในโรงพยาบาล ตลาดสดเทศบาลและโครงการหลวง รวมถึงการสัมภาษณ์เกษตรตำบล

ขอบเขตการวิจัย การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของผักอินทรีย์เข้าสู่ครัวโรงพยาบาล จะศึกษาและเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงผู้ปฏิบัติงานทั้ง 3 ส่วน คือ 1) สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข 2) หัวหน้าฝ่ายโภชนาการของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และโรงพยาบาลลำปาง 3) กลุ่มเกษตรกรที่ส่งผักอินทรีย์ให้กับโรงพยาบาลโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และโรงพยาบาลลำปาง โดยศึกษาการประสานงานการจัดการโซ่อุปทานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับทางโรงพยาบาล

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จากข้อมูลของสำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ได้รับรางวัลโรงพยาบาลต้นแบบอาหารปลอดภัยจากระทรวงสาธารณสุขเป็นแห่งแรกในปี 2550 ส่วนโรงพยาบาลลำปางมีจุดเด่นที่การร่วมมือของเครือข่ายระหว่างโรงพยาบาล, สาธารณสุขจังหวัดและกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง

การวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำพร้อมๆ ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูลไป และทำงานย้อนกลับไปกลับมาหลายๆ เที่ยวระหว่างเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์ข้อมูล จนกระทั่งความรู้ถึงจุดอิ่มตัว หลังจากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ หาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆและถอดบทเรียนนำไปสร้างเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

จากข้อมูลพื้นฐานทั้ง 3 ส่วนคือ นโยบายกระทรวงสาธารณสุข, การดำเนินงานของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และเครือข่ายเกษตรกร, การดำเนินงานของโรงพยาบาลลำปางและเครือข่ายเกษตรกร

ในส่วนของนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าหัวใจสำคัญที่ทำให้นโยบายนี้ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ที่ยุทธศาสตร์เชิงรุก ดังแนวคิดที่คุณเครือวัลย์ เก้าเอี้ยน(เครือวัลย์, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2556) นักโภชนาการชำนาญการ สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง สรุปไว้คือ

“การเฝ้าระวังอาหารปลอดภัยคือการตรวจน้ำยา การป้องกันการติดเชื้อในอาหาร แต่แนวคิดดังกล่าวไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมคนในประเทศได้เลย ทั้งที่ โรงพยาบาลเป็นดีมานด์ขนาดใหญ่ เลยใช้นโยบายเชิงรุกด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ผลิตและผู้บริโภค อันนี้เป็นประเด็นสำคัญ เชิงรุกไม่ใช่ลุกขึ้นไปดู แต่ลุกออกไปจากโรงพยาบาล ไปดูว่าสิ่งรอบตัวที่อยู่รอบโรงพยาบาลใครทำดีอะไรที่ไหนบ้าง”

ในส่วนของฝ่ายโภชนาการของโรงพยาบาลทั้ง2 แห่งจะมีการดำเนินงานที่คล้ายกันคือ การมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนได้แก่ การทำงานเชิงรุกตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข, แนวนโยบายและการสนับสนุนของผู้บริหารโรงพยาบาลและมีการตั้งทีมงานจากฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น ฝ่ายเทคนิคการแพทย์ ฝ่ายเภสัชกร ฝ่ายการเงินฯลฯ เพื่อระดมความคิดเห็นและความคล่องตัวในการทำงาน

สำหรับภายนอกจะมีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย โดยเกษตรกรผู้ปลูกผักโรงพยาบาลจะเริ่มหามาจากบุคลากรที่ทำงานอยู่ภายในโรงพยาบาลหรือใกล้โรงพยาบาลพอที่จะเดินทางมาส่งผักที่โรงพยาบาลได้ ที่สำคัญคือการเชื่อมโยงเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เกษตรตำบล พัฒนาที่ดิน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรฯลฯ เพราะหน่วยงานในด้านการเกษตรจะมีข้อมูลเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์และผักปลอดสารพิษ ในการสร้างเครือข่ายนี้ฝ่ายโภชนาการอาจจะเป็นผู้ทำหน้าที่ออกไปสร้างเครือข่ายหรือใช้เครือข่ายที่มีอยู่แล้วของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพราะเป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกัน

หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนของการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมเกษตรกร การสุ่มผักนำไปตรวจสอบรวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่โรงพยาบาลต้องการใช้ ผักบางชนิดอาจจะสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกเพิ่ม ในการลงพื้นที่จะช่วยในการขยายเครือข่ายเชิงรุกออกไปและยังเป็นการให้ความรู้ต่อชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร ช่วยให้ผักไม่ขาดความต่อเนื่องและพัฒนาให้ทุกกลุ่มไปสู่เกษตรอินทรีย์ได้ 100% ในส่วนของผักที่เข้าครัวโรงพยาบาลจะมีทั้งผักอินทรีย์, ผักปลอดสารพิษและผักอนามัย แต่จุดมุ่งหมายสำคัญของทุกโรงพยาบาลคือการมีผักอินทรีย์เข้าครัวของโรงพยาบาลในสัดส่วน 100% เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไข้

ในส่วนของเกษตรกรผู้ปลูกผักจะมีทั้งเกษตรกรรายเดี่ยว กลุ่มเกษตรกรและผู้รวบรวม ในส่วนของเกษตรกรรายเดี่ยวส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ปลูกผักพื้นบ้านไว้รับประทานเองในบ้าน เป็นผักอินทรีย์เพราะไม่ได้ใช้สารเคมี แต่ไม่มีการรับรองมาตรฐาน

ในส่วนที่สองคือกลุ่มเกษตรกร จะมีการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ เช่นกลุ่มดอยรายปลายฟ้า จังหวัดเชียงราย ที่ใช้แนวคิดของกลุ่มสันติอโศก ไม่เน้นที่กำไรสูงสุดแต่เน้นที่ความพอเพียงและการใส่ใจสุขภาพเป็นหลัก ใช้ระบบคุณธรรมและศีลธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง สำหรับจังหวัดลำปาง คือกลุ่มฮักน้ำจาง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มก่อนที่จะปลูกผักอินทรีย์เคยปลูกผักแบบใช้สารเคมี แต่เกิดผลเสียต่อสุขภาพของคนในหมู่บ้าน จึงเกิดการรวมตัวกันปลูกผักแบบเกษตรอินทรีย์ จุดเด่นของกลุ่มคือมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นของสมาชิกกลุ่มและมีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งหัวใจของกลุ่มไม่ได้อยู่แค่การปลูกผักอินทรีย์แต่ยังอยู่ที่การบริหารจัดการกลุ่มให้อยู่ได้ในระยะยาวด้วย

ในส่วนที่สามเป็นส่วนของผู้รวบรวมผักส่งโรงพยาบาลจะมีทั้งรายเดี่ยวและเป็นหน่วยงาน เช่น ผักปลอดสารของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงสะโง๊ะ เชียงราย จะได้เปรียบที่ผักที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นผักเศรษฐกิจและข้อได้เปรียบอีกประการคือสามารถปลูกผักตามความต้องการของโรงพยาบาลได้ในปริมาณที่ค่อนข้างสูง ส่วนผู้รวบรวมรายเดี่ยวที่เป็นบุคคลทั้งที่เชียงรายและลำปางจะอาศัยเครือข่ายในแต่ละอำเภอที่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลมากนักและรู้ว่าโรงพยาบาลต้องการผักประเภทใดบ้าง จะมีการตกลงราคากับเกษตรกรไว้ล่วงหน้าเพื่อจูงใจเกษตรกรให้ทำการซื้อขายและเพื่อป้องกันผลผลิตขาดแคลน

การวิเคราะห์โดยใช้ SCOR Model

กระบวนการมาตรฐานในโซ่อุปทานตามSCOR model จาก Supply-chain Council (2008) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การจัดหา (Source) การผลิต (Make) การจัดส่ง (delivery) การส่งคืนสินค้า (Return)

1. การวางแผน (Plan) ขั้นตอนของการดำเนินงานจะเริ่มจากฝ่ายโภชนาการมีการวางแผนเมนูอาหารของคนไข้ล่วงหน้า โดยเมนูจะคล้ายกับเมนูรายเดือนของปีที่แล้ว ซึ่งจะเป็นเมนูที่เอื้อต่อผักตามฤดูกาล เพื่อจะได้ผักที่งามและไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี หลังจากนั้นเมื่อได้รายการอาหารของเดือนแล้ว จะแตกออกมาเป็นวัตถุดิบและส่วนประกอบต่างๆ ต้องการใช้ผักชนิดใด ปริมาณเท่าไร สำหรับผักที่ต้องการใช้เมื่อประมาณการแล้วว่าใช้อะไรจำนวนเท่าไร ฝ่ายโภชนาการจะติดต่อสอบถามกับเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายก่อนว่ามีผักพื้นบ้านตามที่ฝ่ายโภชนาการต้องการหรือไม่ ถ้าไม่มีเกษตรกรสามารถไปหาเพิ่มเติมจากเครือข่ายอื่นอีกได้ และจะทำการตกลงราคากับเกษตรกรโดยใช้ราคาตลาดเป็นตัวเปรียบเทียบ แต่ไม่ได้ดูราคาตลาดเพียงอย่างเดียว จะดูถึงขั้นตอนการปลูก การจัดเก็บ การขนส่งฯลฯ เพื่อที่จะสามารถตั้งราคาผักบางชนิดให้สูงกว่าราคาตลาด เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถปลูกผักอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เมื่อทำการตกลงราคาและปริมาณได้แล้วก็จะออกใบสั่งซื้อล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ผู้ปลูก/ผู้รวบรวมจัดหาผักมาตามคำสั่งซื้อที่สั่งไป

2. การจัดหา (Source) สำหรับเกษตรกร เมื่อได้รับคำสั่งซื้อที่ส่วนใหญ่จะเป็นผักพื้นบ้าน จะมีการวางแผน โดยติดต่อกับผู้ปลูกผักในหมู่บ้านและตกลงกับแต่ละบ้านไว้ล่วงหน้าว่าวันไหนต้องการผักชนิดใด ซึ่งแต่ละบ้านจะขายให้เพราะสะดวกกว่าไปขายที่ตลาดประจำหมู่บ้าน แต่ถ้าผักที่ปลูกไว้เหลือก็ส่งให้แม่ค้าที่ตลาด ซึ่งราคาส่งที่ตลาดจะมีราคาถูกกว่าส่งโรงพยาบาล ในช่วงฤดูกาลถ้าจะมีผักอะไรออกสู่ตลาด เกษตรกรจะแจ้งกับทางโรงพยาบาลไว้ล่วงหน้า โดยฝ่ายโภชนาการจะเอาผักของเกษตรกรเป็นหลักแล้วปรับเมนูตาม โดยเฉพาะผักตามฤดูกาลซึ่งเป็นไปตามหลักของเกษตรอินทรีย์ที่ต้องกินตามกาล(ฤดูกาล) เห็นได้ว่าโรงพยาบาลจะมีระบบที่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อเกษตรกรค่อนข้างมาก ในส่วนของผู้รวบรวมรายใหญ่โรงพยาบาลจะเน้นการสั่งซื้อผักเศรษฐกิจ โดยจะมีการตกลงราคาและปริมาณกันก่อนทำสัญญา เช่น ปริมาณทั้งปีที่โรงพยาบาลต้องการ แยกมาเป็นความต้องการรายเดือนและราคาที่ตกลง

3. การผลิต (Make) ในการปลูกผักของเกษตรกรรายย่อยจะปลูกในพื้นที่ว่างในบ้านเช่นสวนหลังบ้านหรือผักริมรั้วซึ่งจะใช้พื้นที่เพาะปลูกไม่มากนัก ปริมาณผักก็จะไม่มาก แต่มีเครือข่ายการปลูกทั้งหมู่บ้าน มีทั้งแบบที่ปลูกอินทรีย์ 100% และปลูกแบบผักปลอดสารพิษคือใส่ปุ๋ยเคมี แต่ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง การใส่ปุ๋ยเคมีจะใส่ในระยะเริ่มแรกของการปลูกผัก เพื่อให้รากแข็งแรง จะใส่แค่ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์แรก เมื่อผักมีลำต้นที่เริ่มแข็งแรงก็จะหยุดใส่ ปัญหาของเกษตรกรรายย่อยคือพื้นที่ในการเพาะปลูกมีขนาดเล็กทำให้ความหลากหลายและปริมาณผักมีน้อย ต้องอาศัยการรวมตัวกันกับเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนกลุ่มเกษตรกรจะได้เปรียบเพราะมีสมาชิกในเครือข่ายเยอะ ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้แนะนำให้สมาชิกปลูกผักให้หลากหลายชนิดทั้งผักพื้นบ้านและผักเศรษฐกิจ ส่วนผู้รวบรวมรายใหญ่อย่างโครงการหลวงสะโง๊ะ จะมีการวางแผนการปลูกและการเพาะต้นกล้าอย่างเป็นระบบเพราะมีนักวิชาการเกษตรประจำอยู่ที่ศูนย์และรู้ยอดสั่งซื้อในแต่ละเดือนล่วงหน้า

4. การจัดส่ง (Delivery) เกษตรกรรายย่อยจะรวบรวมผลผลิตในตอนเย็นก่อนวันส่งและตอนเช้าเมื่อมาทำงานก็จะแวะมาส่งที่ฝ่ายโภชนาการ ฝ่ายโภชนาการจะมีระบบที่เอื้อต่อการจัดส่งของเกษตรกรรายย่อย เช่น กำหนดวันส่งที่แน่นอน

เช่นทุกวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ และจะพยายามเลือกเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกอยู่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลมากนักหรือเลือกเกษตรกรรายย่อยที่ทำงานอยู่ในโรงพยาบาล, ที่ทำงานใกล้กับโรงพยาบาลเพื่อเป็นการประหยัดค่าขนส่ง ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งของเกษตรกรรายย่อยน้อยลง อีกทั้งโรงพยาบาลยังเปิดตลาดนัดสีเขียวภายในโรงพยาบาลเพื่อให้เกษตรกรนำผักมาขายให้ลูกค้าทั่วไปได้ ทำให้คุ้มค่ากับค่าเดินทาง สำหรับการจัดส่งของกลุ่มเกษตรกรอย่างกลุ่มฮักน้ำจาง จังหวัดลำปาง จะมีการรวมผลผลิตกันตั้งแต่ตอนเย็นและตอนเช้าจะมีตัวแทนกลุ่มขับรถเข้ามาส่งผักที่โรงพยาบาลและนำไปขายบริเวณหลังศาลากลางจังหวัดซึ่งจัดไว้เป็นตลาดนัดทั่วไป ส่วนผู้รวบรวมรายใหญ่อย่างโครงการหลวงสะโจ๊ะ อำเภอเชียงแสน ที่อยู่ห่างจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ประมาณ80 กิโลเมตร สามารถแปลงจุดอ่อนเรื่องระยะทางได้โดยร่วมมือกับเครือข่ายของโรงพยาบาลทำให้สามารถส่งผักให้โรงพยาบาลตามเส้นทางที่เข้ามาในตัวเมือง ตั้งแต่โรงพยาบาลเชียงแสน, โรงพยาบาลแม่จัน, ตัวแทนขายในตลาดเทศบาล, โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และโรงพยาบาลแม่ลาวเป็นที่สุดท้าย

5. การส่งคืนสินค้า (Return) เป็นกระบวนการจัดการสินค้าที่ลูกค้าส่งคืน ในกระบวนการส่งผักเข้าโรงพยาบาลจะไม่มีปัญหาเรื่องการส่งสินค้าคืน เนื่องจากมีการตกลงราคาและปริมาณไว้ล่วงหน้าแล้ว

ในด้านการจ่ายเงินให้เกษตรกร ในช่วงแรกฝ่ายโภชนาการจะใช้วิธียืมเงินจากฝ่ายการเงินมาตั้งเป็นวงเงินสดย่อยประมาณ 30,000 – 40,000 บาท แล้วใช้เงินสดย่อยจ่ายให้กับเกษตรกรที่มาส่งผักและผู้ที่จัดส่งวัตถุดิบอื่นๆเข้าครัวโรงพยาบาล ซึ่งในระบบดังกล่าวฝ่ายโภชนาการเมื่อจ่ายเงินให้เกษตรกรแล้ว ก็จะทำเบิกจากฝ่ายการเงินต่อไป ระบบนี้ทำให้เกษตรกรได้เงินทันที แต่เมื่อระบบอยู่ตัว เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับระบบงานของโรงพยาบาล ฝ่ายการเงินจะเป็นผู้เข้ามารับผิดชอบการเบิกจ่ายตามระบบ ทำให้เกษตรกรได้รับเงินช้ากว่าเดิม ประมาณ 2 – 3 สัปดาห์จึงจะได้รับเงิน

จากผลการวิจัยจะเห็นว่าการเชื่อมโยงของโซ่อุปทานผักอินทรีย์ระหว่างโรงพยาบาลและเกษตรกรในโครงการอาหารปลอดภัย มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งโรงพยาบาล เกษตรกร ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐอื่น ทั้งในด้านข้อมูลและการส่งผลิตผลทางการเกษตร โดยมีโรงพยาบาลเป็นแกนหลักและเครือข่ายอื่นเชื่อมโยงกันแบบเครือข่าย คือทุกส่วนงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและส่งต่อสินค้ากันได้โดยตรงไม่จำเป็นต้องผ่านศูนย์กลางอย่างโรงพยาบาลเสมอไป แต่โรงพยาบาลยังถือว่าเป็นแกนกลางที่สำคัญของเครือข่ายอยู่

สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานได้ดังนี้

- เครือข่ายในการดำเนินงาน ถ้าโรงพยาบาลไม่มีการสร้างเครือข่ายจะทำให้ไม่สามารถหากลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์, ผักปลอดสารพิษได้ และที่สำคัญคือ โรงพยาบาลต้องถ่ายทอดความรู้และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเชิงรุก

- ความยืดหยุ่นของโรงพยาบาลที่มีต่อเกษตรกรเช่น ในด้านปริมาณ ราคาและความสมบูรณ์ของผัก การจัดส่งที่เน้นเกษตรกรที่อยู่ไม่ไกลจากโรงพยาบาลมากนัก การเปิดพื้นที่ตลาดนัดให้เกษตรกรเข้ามาขายผักในโรงพยาบาล การตั้งวงเงินสดย่อยเพื่อสำรองจ่ายให้กับเกษตรกรฯลฯ

- การควบคุมคุณภาพของผักที่มีการสุ่มตรวจอยู่เสมอ ถ้าผักของเกษตรกรรายใดพบยาฆ่าแมลงปนเปื้อนก็จะมีมาตรการลงโทษอย่างเคร่งครัดโดยการให้หยุดขาย

- การควบคุมต้นทุนของเกษตรกร จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีการจัดการกับต้นทุนโดยใช้แนวคิดการควบคุมต้นทุนให้เหมาะสมมากกว่าการเน้นที่ต้นทุนต่ำสุด เช่น ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรยอมจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ราคาแพงสำหรับยี่ห้อที่ปลูกแล้วได้ผลผลิตดี ไม่เน้นที่ราคาต่ำสุด

- ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ที่จะช่วยให้สามารถสร้างอำนาจต่อรองกับกลไกตลาดได้ ประเด็นสำคัญที่สุดคือผู้นำกลุ่มต้องมีการจัดการกับกลุ่มให้มีความต่อเนื่องในระยะยาว โรงพยาบาลมีส่วนช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของกลุ่มได้ด้วยการให้ความรู้และการหาช่องทางตลาดเพิ่มให้เกษตรกรจากเครือข่ายที่โรงพยาบาลมีอยู่

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การจัดการโซ่อุปทานผักอินทรีย์โครงการอาหารปลอดภัยในโรงพยาบาล ศึกษาจากโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และโรงพยาบาลลำปาง รวมทั้งเกษตรกรที่ส่งผักให้กับโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง พบว่าหัวใจสำคัญคือเครือข่ายและความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

ในด้านของเครือข่ายทางโรงพยาบาลและกลุ่มเกษตรกรจะมีความร่วมมือกันในแง่ของการเป็นเครือข่ายคือ มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันและช่วยกันสนับสนุนการดำเนินงานของทั้งสองฝ่ายให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น การกำหนดชนิดและปริมาณของผักร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันในการเพาะปลูก การขยายตลาด โดยโรงพยาบาลจะเป็นแกนหลักช่วยให้กลุ่ม

เกษตรกรเข้มแข็งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของFalat (2011) ที่เสนอว่าห่วงโซ่อุปทานของผักในท้องถิ่น ผู้มีส่วนร่วมควรมีความสัมพันธ์กันในแง่ของหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ และในการขยายตัวต้องพึ่งพาองค์กรขนาดใหญ่ จะเห็นว่าในส่วนของการสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานแนวทางไว้ 3ขั้นตอน จากข้อมูลของมูลนิธิชัยพัฒนา(2556) สรุปได้ดังนี้ ในขั้นต้นเป็นระบบการผลิตแบบพอเพียง เลี้ยงตัวเองได้ หลังจากนั้นเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการด้านการผลิต การตลาด เสริมสร้างความเป็นอยู่ทั่วไปฯลฯ ขั้นที่สาม คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุนหรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจากผลการวิจัยโรงพยาบาลจะเข้ามาช่วยในขั้นที่สองและขั้นที่สามในแง่ของการพัฒนาความรู้ด้านการปลูกและช่วยในด้านการตลาดให้กับเกษตรกรในการขยายเครือข่าย

ในด้านของความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร พบว่าการทำเกษตรแบบรายย่อยและกลุ่มเกษตรกรจะเน้นการปลูกผักพื้นบ้านมากกว่าผักเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดท้องถิ่นและเป็นแนวทางของโรงพยาบาลที่จะจัดหาผักพื้นบ้านจากเกษตรกรในท้องถิ่น ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของ Foltz (2011) ที่ให้ความเห็นว่าผักในท้องถิ่นควรจะเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองตลาดในท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดเกษตรภายในชุมชน ที่มุ่งเน้นผลผลิตในท้องถิ่นสู่ผู้บริโภคภายในชุมชนมากกว่าผลผลิตจากภายนอก โดยตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์การเชื่อมโยงทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ระบบการจ่ายเงินให้กับเกษตรกร โรงพยาบาลจะให้ฝ่ายโภชนาการยืมเงินมาใช้เป็นวงเงินสดย่อยใช้ในการจ่ายล่วงหน้าให้กับเกษตรกรและเบิกเงินชดเชย ปัญหาคือฝ่ายโภชนาการต้องมาทำหน้าที่แทนฝ่ายการเงินและวงเงินสดย่อยไม่ได้จ่ายเฉพาะผักเท่านั้นแต่จ่ายซื้อวัตถุดิบอย่างอื่นที่เข้าครัวของโรงพยาบาลอีกด้วยทำให้วงเงินที่ได้รับไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรต้องรอนานในการรับเงิน ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้เงินทุนส่วนตัวเป็นเงินหมุนเวียนในการรวบรวมผักจากกลุ่ม ถ้าเกษตรกรรายใดเงินทุนไม่มากพอก็จะเลิกส่งให้กับโรงพยาบาลแต่ไปขายให้กับแม่ค้าในตลาดสดแทนเพราะได้เงินเร็วกว่า แนวทางในการแก้ปัญหาคือควรเพิ่มวงเงินสดย่อยให้มากขึ้นพอที่เกษตรกรจะใช้เวลารอคอยไม่นานเกินไป และในการเบิกจ่าย/ดูแลเงินสดย่อยควรให้ฝ่ายการเงินเป็นผู้ดูแลเองเพื่อความคล่องตัวในการเบิกจ่ายและเป็นการลดภาระของฝ่ายโภชนาการ

2. การจัดองค์กรภายในและการแสวงหาเครือข่าย รูปแบบของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์จะใช้วิธีแบ่งงานมีฝ่ายรุกออกไปหาเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายข้างนอกโรงพยาบาลและฝ่ายรับคอยติดต่อกับเกษตรกรในด้านการสั่งซื้อ การแบ่งงานแบบนี้ทำให้มีความคล่องตัวมากกว่าการที่หัวหน้าฝ่ายโภชนาการจะทำเพียงคนเดียว ส่วนของโรงพยาบาลลำปางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกทั้งเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ให้เชื่อมโยงกับโรงพยาบาลต่างๆ ภายในจังหวัด รวมทั้งเป็นฝ่ายตรวจสอบสารปนเปื้อนให้ด้วย ในขณะที่ฝ่ายโภชนาการของโรงพยาบาลลำปางจะทำหน้าที่ติดต่อกับเกษตรกรที่มาส่งผัก ดังนั้นโรงพยาบาลอื่นที่ดำเนินการโครงการนี้ต้องพยายามหาจุดร่วมที่เหมาะสมในการแบ่งหน้าที่การประสานงานทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล รวมทั้งการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่มารับงานต่อไปด้วย

3. ความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยเฉพาะความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรเพราะจะเป็นตัวชี้วัดว่ากลุ่มจะอยู่รอดหรือไม่ โดยปกติในการรวมกลุ่มที่ไม่ใช่การจัดตั้งของหน่วยงานราชการจะมีผู้นำกลุ่มที่เป็นผู้นำโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเป็นหลัก ฝ่ายโภชนาการของโรงพยาบาลมีหน้าที่สนับสนุน เพิ่มความเข้มแข็งโดยการให้ความรู้กับกลุ่มและแนะนำเชื่อมโยงกลุ่มเกษตรกรกับเครือข่ายอื่นๆต่อไปเช่น โรงเรียน ร้านอาหาร โรงแรมฯลฯ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ความสัมพันธ์ระหว่างโรงพยาบาลและกลุ่มเกษตรกรจะต้องมีตัวแทนกลุ่มคอยเชื่อมโยงประสานงานระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับโรงพยาบาล เพราะการมีตัวแทนกลุ่มเพื่อที่จะรักษาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายและคอยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

4. ความยืดหยุ่นของฝ่ายโภชนาการที่มีต่อเกษตรกรในแง่ของความยืดหยุ่นด้านปริมาณ ชนิดของผักและราคา ความยืดหยุ่นของโรงพยาบาลต้องมีมาตั้งแต่ในระดับนโยบายจนถึงผู้ปฏิบัติการ เพราะผักอินทรีย์และผักปลอดสารพิษความสวยงามจะไม่เหมือนกับผักทั่วไป รวมถึงปริมาณผลผลิตที่มีไม่มากทำให้ฝ่ายโภชนาการต้องทำงานหนัก ถ้าเกษตรกรไม่ได้ผักตามที่ฝ่ายโภชนาการสั่งซื้อไป ฝ่ายโภชนาการต้องรีบหาผักจากเครือข่ายอื่นหรือคิดเมนูใหม่ ส่วนความยืดหยุ่นด้านราคาคือการตั้งราคารับซื้อผักจากเกษตรกรในราคาที่ทำให้เกษตรกรอยู่ได้ในระยะยาวด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะวิทยาการจัดการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่สนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

เครือวัลย์ เก้าเอี้ยน. (2556). **นักโภชนาการชำนาญการ สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.** สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2556

ชยาพร วัฒนศิริ. (2553). **การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของไทย.** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

นาถพงศ์ พัฒนพันธ์ชัย. (2552). **ชุดความรู้เชิงนโยบายจากประสบการณ์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับชุมชน.** มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(ประเทศไทย).

ยรรยงค์ อินทร์ม่วง. (2555). **การศึกษาเครือข่ายอาหารปลอดภัยในโรงพยาบาล.** สืบค้นวันที่20ตุลาคม 2555 จาก http://kb.hsri.or.th/dspace/handle/123456789/648

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2551). **เกษตรอินทรียไทยโอกาสกาวไกล หากภาครัฐเรงยกระดับมาตรฐานการผลิต.** สืบค้นวันที่10 ตุลาคม 2555 จาก www.kasikornresearch.com/TH/K-EconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=14345

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2556). ทฤษฎีใหม่. สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2556 จาก http://www.chaipat.or.th/ chaipat/index.php/th/concept-and-theory-development/2010-06-02-08-30-08

Falat, S. M. (2011). ***S*caling up “Buy Local, Sell Fresh:” Lessons from Michigan growers, suppliers and sysco (M.S.). Michigan State University, United States -- Michigan.** Retrieved from http://search.proquest.com/dissertations/docview/866724264/abstract/13C5695E1E95928709C/1?accountid=32115

Falguera, V., Aliguer, N., & Falguera, M.(2012). **An integrated approach to current trends in food consumption: Moving toward functional and organic products?** Food Control, 26(2), 274–281.

Foltz, L. M. (2011). **Food for local tables: Willamette Valley farmers re-embedding agriculture in local community, environment, and economy (M.A.)**. University of Oregon, United States -- Oregon. Retrieved from http://search.proquest.com/ dissertations/docview/ 884795933/abstract/13C5C4F4CDF34AF57D1/2?accountid=32115

Grant, D. B. (2006). **Fundamentals of logistics management: european edition**. London; New York: McGraw-Hill.

Mishev, P. D., & Stoyanova, Z. D. (2009). **Supply Chain of Organic Products in Bulgaria (113th Seminar, September 3-6, 2009, Chania, Crete, Greece No. 58092).** European Association of Agricultural Economists. Retrieved from http://ideas.repec.org/p/ags/eaa113/58092.html

Toni, A. D., & Tonchia, S. (2001). Performance measurement systems - Models, characteristics and measures. **International Journal of Operations & Production Management**, 21(1/2), 46–71.

Vorst, J. G. A. J. van der. (2000). **Effective food supply chains: generating, modelling and evaluating supply chain scenarios.** Landbouwuniversiteit Wageningen (Wageningen Agricultural University), Wageningen. Retrieved from CABDirect2.

ความต้องการกำลังคนพยาบาลในกรณีโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย
Nurse demand in the case of general hospitals under Ministry of Public Health, Thailand

ปารวี อัมรักษ์* พุดตาน พันธุเณร และ นิลวรรณ อยู่ภักดี
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: Mint.Amarak@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบันของโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทย โดยการประมาณการความต้องการกำลังคนทางพยาบาลวิชาชีพจากภาระงานของพยาบาลวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงภายใต้แนวคิด Workload approach ซึ่งจะมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนจากภาระงานในงานบริการพยาบาลที่อยู่ในรูปแบบของเวลาและจำนวนการใช้บริการสุขภาพ เพื่อหาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาล และนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนพยาบาลที่มีอยู่ งานศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Excel-based Mathematic model ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ผลการศึกษาพบว่า โรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทยมีจำนวนผู้ป่วยในคนต่อปี หรือคิดเป็น 7,333,534 วันนอนต่อปี และผู้ป่วยนอกที่ไปโรงพยาบาลจำนวน 20,088,277 ครั้งต่อปีเมื่อมาคูณกับจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อผู้ป่วยหนึ่งคน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงการทำงานของพยาบาลวิชาชีพคือ ผู้ป่วยใน 46,826,692.7 ชั่วโมงต่อปี และผู้ป่วยนอก 3,438,876.6 ชั่วโมงต่อปี และเมื่อนำไปคิดเป็นจำนวนที่ความต้องการพยาบาลวิชาชีพจะได้ 33,813 FTEs (Full Time Equivalent) โดยกำหนดให้พยาบาล 1 คนทำงาน 1 FTE (1 FTE = 1,512 ชั่วโมงต่อปี) ดังนั้นเมื่อเทียบกับจำนวนพยาบาลที่ทำงานเป็นพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบัน จะพบว่ามีการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพจำนวนสูงถึง 13,924 FTEs ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พยาบาลที่ทำงานในปัจจุบัน ต้องทำงานมากกว่า 1 FTE ดังนั้นแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับแรงจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น การบรรจุเป็นข้าราชการ และการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่พยาบาลที่ทำงานเกิน 1 FTE และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพยาบาลวิลาชีพให้มีสัดส่วนการพยาบาลทางตรงมากขึ้น จะทำให้ความต้องการพยาบาลในภาพรวมลดลง

คำสำคัญ : กำลังคนทางการพยาบาล ภาระงาน แบบจำลองความต้องการ พยาบาลวิชาชีพ

Abstract

The objective of this study is to estimate demand for nursing workforce in the case of general hospitals under ministry of public health in Thailand. Nursing workforce demand was estimated by Workload Formula under Workload approach. The data were analyzed using Excel-based Mathematic model developed by the researcher. The result revealed that the count number of IPD (Lengths of Stay) was 7,333,534 days per year and the count number of OPD was 20,088,277 visits per year. Total work hours of nurses therefore estimated to be 46,826,692.7 per year for inpatient services and 3,438,876.6 hours per year for outpatient services. Using 1 Full Time Equivalent (FTE) assumed to be 1,512 hours per year, the number of nursing workforce demand for health care services were estimated to be 33,813 FTEs. By comparison with current supply of nurses in Thailand we found that Thailand has lack of nurses by 13,924 FTEs. It shows that registered nurses workload was overload, so the government should give priority to incentives, such as assign nurses to government employee and determine appropriate compensation for nurses who had workload over 1 FTE. Moreover, that should increase efficiency of nursing by decreased the time nurse spent in direct care.

keywords : nursing workforce, workload approach, demand models, professional nurses

บทนำ

การศึกษาความต้องการกำลังคนเป็นกระบวนการสำคัญของการวางแผนกำลังคนที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขก็เช่นเดียวกัน โดยที่ผ่านมาพบว่าการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาจากการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่อง จากแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 มีการระบุว่าการขาดแคลนกำลังคนด้านสาธารณสุขเป็นปัญหาด้านสุขภาพที่ต้องมีการแก้ไข แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากความต้องการบริการสุขภาพของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น และอัตราการสูญเสียกำลังคนก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรด้านกำลังคนพยาบาลวิชาชีพ โดยจากการศึกษา เรื่อง สถานการณ์กำลังคนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย (กฤษดา แสวงดี, 2551) พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มการสูญเสียกำลังคนพยาบาลสูงขึ้น โดยมีอัตราการสูญเสียพยาบาลออกจากวิชาชีพเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.34 ใน พ.ศ.2543 เป็นร้อยละ 4.15 ใน พ.ศ. 2548 จากโครงสร้างอายุของพยาบาลวิชาชีพมีลักษณะเป็นโครงสร้างของกำลังแรงงานสูงอายุและอัตราการลาออกที่สูงขึ้น และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนความต้องการบริการสุขภาพของประชาชนที่เพิ่มขึ้น อัตราการสูญเสียพยาบาลดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพถึงขั้นวิกฤตได้ในอนาคต

จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวางแผนด้านกำลังคนของระบบบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะด้านกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทยนั้นยังไม่เหมาะสมต่อความต้องการที่แท้จริง ทำให้สถานการณ์กำลังคนพยาบาลวิชาชีพอยู่ในภาวะขาดแคลน ทั้งที่ตามความจริงแล้วกำลังคนพยาบาลวิชาชีพถือเป็นกำลังคนหลักในระบบบริการสาธารณสุข เพราะพยาบาลเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วย คอยดูแลผู้ป่วยตั้งแต่ระยะการรักษาเบื้องต้น รวมไปถึงระยะการรักษาช่วงฟื้นฟู หากมีจำนวนพยาบาลไม่เพียงพอ อาจส่งผลร้ายต่อผู้ป่วย ทำให้การรักษาไม่ได้ประสิทธิภาพ และรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ (ราศรี แก้วนพรัตน์, 2552) ดังนั้นการวางแผนกำลังคนพยาบาลวิชาชีพจึงมีความสำคัญมากและต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งการวางแผนกำลังคนมีกระบวนการที่สำคัญ คือ การศึกษาความต้องการกำลังคนที่แท้จริงในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรการใช้กำลังคน (Manpower) หรือ คนที่เป็นกำลังแรงงาน (Work Force) ที่มีอยู่ในหน่วยงานทั้งหมดให้ถูกต้องเหมาะสมและในเวลาที่ต้องการ และจากแนวคิดของเศรษฐศาสตร์แรงงาน ที่บอกว่าดุลยภาพของตลาดแรงงาน คือ การที่ อุปสงค์ของกำลังแรงงานและอุปทานของกำลังแรงงานมีความสมดุลกันก่อให้เกิดการจ้างงานในปริมาณและค่าจ้างที่เหมาะสม (สุมาลี ปิตยานนท์, 2535) แต่เมื่อใดที่อุปสงค์และอุปทานกำลังคนไม่สมดุลกันจะทำให้เกิดการว่างงานหรือการขาดแคลนแรงงาน ดังนั้นการจะลดปัญหาการขาดแคลนกำลังคนพยาบาลวิชาชีพจากการไม่สมดุลกันของกำลังคนพยาบาลวิชาชีพดังกล่าวได้นั้น จึงควรมีการวางแผนกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในระยะยาวให้มีความสมดุลกันระหว่างอุปสงค์และอุปทาน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมองเห็นความสำคัญในการศึกษา เรื่อง ความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพจากภาระงานที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เพื่อทำให้ทราบถึงอุปสงค์หรือความต้องการพยาบาลจากภาระงานที่เกิดจากการบริการสุขภาพอันจะนำไปสู่การวางแผนกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในอนาคตต่อไป ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้จะศึกษาภายใต้แนวคิดการใช้อุปสงค์ต่อบริการสุขภาพ (Health Demand Method) และ Workload approach ซึ่งเป็นการประมาณการใช้บริการสุขภาพจากพื้นฐานความต้องการที่เกิดขึ้นจริงจากภาระงานของพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์ความต้องการพยาบาล เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ต้องการตามความต้องการของประชาชนกับจำนวนพยาบาลวิชาชีพที่มีในปัจจุบัน โดยการศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะกรณีกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในกรณีโรงพยาบาลทั่วไปจำนวน 68 แห่ง ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าโรงพยาบาลทั่วไปคือโรงพยาบาลประจำจังหวัดและโรงพยาบาลประจำอำเภอขนาดใหญ่ที่เป็นสถานบริการสาธารณสุขที่มีครอบคลุมอยู่ทั่วประเทศ มีขีดความสามารถรองรับผู้ป่วยที่ต้องการการรักษาที่ยุ่งยากซับซ้อนระดับเชี่ยวชาญเฉพา และประชาชนทั่วไปสามารถเข้ารับบริการได้ตามแนวคิดของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้สถานบริการสาธารณสุขของรัฐต้องรับผิดชอบในการให้บริการสุขภาพแก่ประชนชน ตามโครงสร้างระบบบริการสุขภาพที่เน้นถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขของประชาชนทั่วประเทศ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาสถานการณ์ความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพและทราบถึงจำนวนกำลังคนพยาบาลวิชาชีพที่ต้องการในปัจจุบันของโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทย โดยการประมาณการความต้องการกำลังคนทางพยาบาลวิชาชีพจากภาระงานของพยาบาลวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในกรณีโรงพยาบาลทั่วไปจำนวน 68 แห่ง ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งแบบการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ภายใต้แนวคิดการใช้อุปสงค์ต่อบริการสุขภาพ (Health Demand Method) และ Workload approach ในการสร้างแบบจำลองความต้องการกำลังคนทางพยาบาลวิชาชีพจากภาระงานของพยาบาลวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง โดยการใช้มาตรฐานเวลาที่ต้องใช้ในการให้บริการสุขภาพแต่ละประเภทที่กำหนดตามมาตรฐานของสภาการพยาบาลแห่งประเทศไทย โดยแปลงความจำเป็นด้านสุขภาพเป็นภาระงาน และวิเคราะห์แบบจำลองโดย Excel-based Mathematic model ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ซึ่งจะมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนจากภาระงานในงานบริการพยาบาลที่อยู่ในรูปแบบของเวลาและจำนวนการใช้บริการสุขภาพ เพื่อหาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาล และนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนพยาบาลที่มีอยู่ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

<u>ขั้นตอนที่ 1</u> การวิเคราะห์หาเวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาล เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาล

ประชากรที่ใช้ คือ ผู้ป่วยทั้งหมดที่เข้ามารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลประเภท โรงพยาบาลทั่วไปแห่งหนึ่งในเขตเครือข่ายบริการสุขภาพที่ 2 ตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) ที่เป็น Good Practice โดยแบ่งตามลักษณะงานและหน่วยบริการผู้ป่วย คือ แผนกผู้ป่วยใน และแผนกผู้ป่วยนอก โดยข้อมูลเวลาที่ได้จากโรงพยาบาลทั่วไปที่ถูกเลือกดังกล่าวนี้ จะใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลเวลาของพยาบาลวิชาชีพทั่วไปทั้งหมด ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า ผู้ป่วยประเภทเดียวกันจะใช้เวลาเหมือนกัน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น ส่วนของแผนกผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกดังนี้

แผนกผู้ป่วยใน ผู้ป่วยในทุกสาขาการพยาบาลที่เข้าพักรักษาตัวที่หอผู้ป่วยใน แบ่งตามระดับความรุนแรง 5 ประเภท คือ หนักมาก(Need ICU), หนัก(Critical illness), หนักปานกลาง(Semi-Critical illness), เจ็บป่วยเล็กน้อย(Minimal illness) และพักฟื้น (Convalescent) (กระทรวงสาธารณสุข, 2547) และในแต่ละประเภทจะแบ่งออกเป็นแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ คือ เวรดึก เวรเช้า และเวรบ่าย ใช้เวลาเวรละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น 15 เวร สุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเวรละ 4 ราย ได้จำนวนตัวอย่าง 60 ราย เวร สุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเวรละ 4 ราย ได้จำนวนตัวอย่าง 60 ราย โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) และการเก็บข้อมูลของผู้ป่วยในแต่ละประเภทจะเฉลี่ยไปในแต่ละแผนก เช่น ผู้ป่วยประเภทระดับความรุนแรงหนักมากและหนัก จะเก็บจากแผนก ห้องกึ่งวิกฤต หรือห้อง ICU เป็นต้น จากจำนวนแผนก ทั้งหมด 10 แผนก ได้แก่ หอผู้ป่วยอายุรกรรม, หอผู้ป่วยศัลยกรรม, หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก, หอผู้ป่วยสูติ-นรีเวชกรรม, หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม, หอผู้ป่วยจักษุ, หอผู้ป่วยพิเศษ, ห้องคลอด, ห้องกึ่งวิกฤตและ ห้อง ICU

แผนกผู้ป่วยนอก คือ ผู้ป่วยนอกทั้งหมดที่เข้ารับบริการแบ่งตามแผนก โดยเก็บข้อมูลอย่างน้อยแผนกละ 1 วันทำการ และนำข้อมูลเวลาที่ได้มาแบ่งวิเคราะห์ตามประเภทของห้องตรวจ คือ ผู้ป่วยนอกทั่วไป ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทาง ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทางที่มีหัตถการและผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน (กระทรวงสาธารณสุข, 2547)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

มีทั้งหมด 3 ชุด ดังนี้

1) แบบบันทึกข้อมูลเวลาการทำงานของพยาบาล กรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน

2) แบบสังเกตเวลาและกิจกรรมการพยาบาลทางตรง กรณีผู้ป่วยใน

3) แบบสังเกตเวลาและกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อม กรณีผู้ป่วยใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึกข้อมูลเวลา และแบบสังเกตเวลาและกิจกรรมการพยาบาล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูล แบบสำรวจ และการสังเกตการณ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ร้อยละ)

<u>ขั้นตอนที่ 2</u> การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาลในปัจจุบัน (2555)

ประชากรที่ใช้ คือ ผู้ป่วยทั้งหมดที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขรวมทั่วประเทศ ปี 2555 แบ่งออกเป็นผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากสำนักงานสาธารณสุขที่มีการรวบรวมไว้ใน รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ปี 2555

การวิเคราะห์ข้อมูล

สร้างแบบจำลองความต้องการ และวิเคราะห์แบบจำลองโดย Excel-based Mathematic model โดยมีสมการในการหาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาล จากการใช้แนวคิดอุปสงค์ต่อบริการสุขภาพ (Health Demand Method) คือ การคำนวณกรอบอัตรากำลังตามความต้องการของผู้ใช้บริการที่เกิดขึ้นภาระงานในงานบริการพยาบาล ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้สูตรคำนวณเพื่อหาบุคลากรที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา (FTE) มีหลักการ คือ ภาระงานของงานบริการพยาบาลในโรงพยาบาลทั้งหมด (Sum (Work load)) หารด้วยชั่วโมงเวลาทำงานของบุคลากร 1 คน หรือ ค่ามาตรฐานชั่วโมงเวลาทำงานที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา FTE (Full Time Equivalent) ทำให้มีสมการ ดังนี้

$$\textbf{จำนวนบุคลากรที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา (FTE)} = \frac{\textbf{Sum (Work load)}}{\text{ค่ามาตรฐานชั่วโมงเวลาทำงานที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา } \textbf{FTE}}$$

กำหนดให้ **Sum (Work load)** คือ ปริมาณงาน คูณ ด้วยเวลาที่ใช้ในการให้บริการ
ค่ามาตรฐานชั่วโมงเวลาทำงานที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา FTE คือ ปริมาณชั่วโมงการทำงานของบุคลากรใน 1 ปี เท่ากับ 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (52 สัปดาห์ต่อปี) โดยไม่หักวันหยุดวันลา ซึ่งในการคำนวณกำหนดค่าชั่วโมงเวลาของบุคลากรที่ได้งานทั้งหมดเท่ากับ 1,820 ชั่วโมงต่อปี

จะได้

$$\textbf{จำนวนบุคลากรที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา (FTE)} = \frac{\text{ปริมาณงาน } \mathbf{X} \text{ เวลาที่ใช้ในการให้บริการ}}{1{,}820 \text{ ชั่วโมงต่อปี}}$$

หลังจากนั้น

กำหนดให้ **ปริมาณงาน** คือ จำนวนการใช้บริการของผู้ป่วยทั้งหมดที่เข้ามารับการรักษา และ
ชั่วโมงการทำงาน 1,820 ชั่วโมงต่อปี ปรับเป็น 1,512 ชั่วโมงต่อปี เนื่องจากต้องหักวันหยุดวันลา ตามข้อกำหนดของสภาพยาบาล (กฤษดา แสวงดี, สัมภาษณ์, 2557)

สุดท้ายจะได้สมการ คือ

$$\textbf{จำนวนบุคลากรที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา (FTE)} = \frac{\text{จำนวนการใช้บริการของผู้ป่วย } \mathbf{X} \text{ เวลาที่ใช้ในการให้บริการ}}{1{,}512 \text{ ชั่วโมงต่อปี}}$$

จากสูตรข้างต้น และจากวิธีการวิเคราะห์หาเวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาล ในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น ผู้ป่วยใน และผู้ป่วยนอก จะได้สมการออกมาดังนี้

$$N = \frac{UR_t1 \text{ x } T1}{H} + \frac{UR_t2 \text{ x } T2}{H}$$

โดยที่ **N** = จำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาล หรือ จำนวนบุคลากรที่ทำงานเทียบเท่าเต็มเวลา (FTE)
UR_t1 = จำนวนผู้ป่วยใน (IPD) ในโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งสัดส่วนตามระดับความรุนแรง 5 ระดับ ประกอบไปด้วย หนักมาก (Need ICU) หนัก (Critical illness) หนักปานกลาง (Semi-Critical illness) เจ็บป่วยเล็กน้อย (Minimal illness) และพักฟื้น (Convalescent)

UR_t2 = จำนวนผู้ป่วยนอก (OPD) ในโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แบ่งสัดส่วนตามประเภทของห้องตรวจ คือ ผู้ป่วยนอกทั่วไป ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทาง ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทางที่มีหัตถการและผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน

T1 = เวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาลผู้ป่วยใน (IPD) จากขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็นประเภทผู้ป่วยต่างๆ ตามประเภทระดับความรุนแรงที่มาใช้ บริการของผู้ป่วยใน

T2 = เวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาลผู้ป่วยนอก (OPD) จากขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งออกเป็นประเภทผู้ป่วยต่างๆ ตามประเภทของห้องตรวจที่มาใช้บริการ ของผู้ป่วยนอก

H = เวลาชั่วโมงการทำงานของพยาบาลหนึ่งคนในหนึ่งปี คือ เท่ากับ 1,512 ชั่วโมงต่อปี

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เปรียบเทียบกับอุปทานกำลังคนที่มีในปัจจุบัน ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน จนได้จำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาลในปัจจุบัน (ปี 2555) ก็นำมาเปรียบเทียบกับอุปทานกำลังคนที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสำนักงานสาธารณสุขที่มีการรวบรวมไว้ในรายงาน ข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ปี 2555 เพื่อพิจารณาว่าสถานการณ์ในปัจจุบันของกำลังคนพยาบาลนั้นอยู่ในภาวะขาดหรือเกินอย่างไร

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพ จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สามารถแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์หาเวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาล

การหาข้อมูลเวลาที่พยาบาลวิชาชีพจะใช้ในการดูแลผู้ป่วย 1 คน ในโรงพยาบาลทั่วไป โดยแบ่งออกเป็นผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก

1.1 ผู้ป่วยใน ผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตเวลาและกิจกรรมการพยาบาลทางตรง กรณีผู้ป่วยในและแบบสังเกตเวลาและกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อม กรณีผู้ป่วยใน พบว่า ผู้ป่วยแต่ละประเภทจะได้รับเวลาทางการพยาบาลแตกต่างกัน โดยจะเรียงตามลำดับคือ ผู้ป่วยประเภท 1 พักฟื้น จะมีเวลาน้อยสุดคือ 4.6 ชั่วโมงต่อคนต่อวัน และผู้ป่วยประเภท 5 หนักมาก จะมีเวลามากสุด คือ 10.3 ชั่วโมงต่อคนต่อวัน

ตารางที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์หาเวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาลของผู้ป่วยใน

กิจกรรม ผู้ป่วยในแยกตามประเภทผู้ป่วย	เวลา (นาที)							เวลา (ชั่วโมง)
	ทางตรง			ทางอ้อม			รวมเวลาเฉลี่ย	
	N	เวลาเฉลี่ย	SD	N	เวลาเฉลี่ย	SD		
ประเภท 1 พักฟื้น (Convalescent)	3	131.0	13.1	501	146.1	17.9	277.1	**4.6**
ประเภท 2 เจ็บป่วยเล็กน้อย (Minimal illness)	10	158.9	18.9	501	146.1	17.9	305.0	**5.1**
ประเภท 3 หนักปานกลาง (Semi-Critical illness)	23	237.8	23.9	501	146.1	17.9	383.8	**6.4**
ประเภท 4 หนัก (Critical illness)	17	410.8	36.3	501	146.1	17.9	556.9	**9.3**
ประเภท 5 หนักมาก (Need ICU)	7	473.2	58.4	501	146.1	17.9	619.2	**10.3**

1.2 ผู้ป่วยนอก ผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลเวลาการทำงานของพยาบาล กรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน พบว่าผู้ป่วยห้องฉุกเฉินและผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทางที่มีหัตถการ จะได้รับเวลาทางการพยาบาลมาก เนื่องจากมีขั้นตอนในการรักษาที่ซับซ้อนและต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการรักษา

ตารางที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์หาเวลาที่ใช้ในการให้บริการทางการพยาบาลของผู้ป่วยนอก

ประเภทผู้ป่วย	N	เวลาเฉลี่ย (นาที)	SD	เวลาเฉลี่ย(ชั่วโมง)
ผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน	20	11.40	7.84	**0.19**
ผู้ป่วยนอกทั่วไป	114	9.6	7.87	**0.16**
ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทาง	277	8.9	4.38	**0.15**
ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทางที่มีหัตถการ	127	13.5	4.41	**0.22**

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาวิเคราะห์หาจำนวนความต้องการกำลังคนพยาบาลในปัจจุบัน (ข้อมูลปี 2555)

จากผลการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทยมีจำนวนผู้ป่วยในคิดเป็น 7,333,534 วันนอนต่อปี และผู้ป่วยนอกที่ไปโรงพยาบาลจำนวน 20,088,277 ครั้งต่อปี เมื่อมาคูณกับจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อผู้ป่วยหนึ่งคน จะได้เป็นภาระงานรวม โดยคิดเป็นจำนวนชั่วโมงการทำงานของพยาบาลวิชาชีพคือ ผู้ป่วยใน 46,826,692.7 ชั่วโมงต่อปี และผู้ป่วยนอก 3,438,876.6 ชั่วโมงต่อปี

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ป่วยและชั่วโมงการทำงานของโรงพยาบาลทั่วไป

ประเภทผู้ป่วย	จำนวนผู้ป่วยต่อปี	ชั่วโมงการทำงาน (ภาระงานรวม)
ผู้ป่วยใน	**7,333,534**	**46,826,692.7**
ประเภท 1 พักฟื้น (Convalescent)	606,839	2,802,239.3
ประเภท 2 เจ็บป่วยเล็กน้อย (Minimal illness)	2,945,806	14,973,663.3
ประเภท 3 หนักปานกลาง (Semi-Critical illness)	2,317,260	14,823,360.0
ประเภท 4 หนัก (Critical illness)	844,704	7,839,786.1
ประเภท 5 หนักมาก (Need ICU)	618,925	6,387,644.0
ผู้ป่วยนอก	**20,088,277**	**3,438,876.6**
ผู้ป่วยห้องฉุกเฉิน	3,434,621	652,578.1
ผู้ป่วยนอกทั่วไป	7,886,544	1,256,340.7
ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทาง	5,694,654	840,380.4
ผู้ป่วยนอกคลินิกเฉพาะทางที่มีหัตถการ	3,072,457	689,577.5

ที่มา : จำนวนผู้ป่วยต่อปี เป็นข้อมูลสถิติจากรายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข และสภาการพยาบาล ปี 2555

และเมื่อนำไปคิดเป็นจำนวนที่ความต้องการพยาบาลวิชาชีพ (FTEs หรือ อัตราเต็มกำลัง) โดยมีสัดส่วนการพยาบาลทางตรงอยู่ที่ 80% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เหมาะสม เพราะในการปฏิบัติงานจริง พยาบาลที่ทำงานในโรงพยาบาลอาจจะมีภารกิจอย่างอื่น เช่น งานบริหาร งานวิชาการ งานเอกสาร และงานธุรการ ซึ่งจะอยู่ในสัดส่วนที่ 20% จะได้จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ต้องการ 33,813 FTEs และถ้าคิดภายใต้สมมุติฐาน พยาบาล 1 คน = 1 FTE (1 FTE = 1,512 ชั่วโมงต่อปี คือ ปริมาณชั่วโมงการทำงานของบุคลากรใน 1 ปี โดยได้หักวันหยุดวันลาตามเกณฑ์สภาการพยาบาล) จะสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ต้องการในปัจจุบันคือ 33,813 คน และถ้าดูจากตารางด้านล่างนี้จะเห็นว่า ยิ่งสัดส่วนการพยาบาลทางตรงน้อยลง จะยิ่งทำให้มีจำนวนความต้องการพยาบาลวิชาชีพมากขึ้น

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนบุคลากรที่ต้องการแบ่งตามสัดส่วนการพยาบาลทางตรงของโรงพยาบาลทั่วไป

สัดส่วนเวลาที่พยาบาลทำการพยาบาลทางตรง	จำนวนความต้องการ พยาบาลวิชาชีพ (FTE)
60%	42,503
80%	33,813
100%	28,083

* หมายเหตุ เกณฑ์กำหนดของสภาการพยาบาลกำหนดให้ ความเหมาะสมของสัดส่วนการทำงานของพยาบาลในการ ทำงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่การพยาบาลทางตรง คือ ร้อยละ 20 และ การพยาบาลทางตรง ร้อยละ 80

เมื่อนำจำนวนความต้องการพยาบาลวิชาชีพ ที่สัดส่วนการพยาบาลทางตรงอยู่ที่ 80% มาเปรียบเทียบกับจำนวนพยาบาลที่ทำงานเป็นพยาบาลวิชาชีพจริงๆ ในปัจจุบัน จะพบว่ามีจำนวนการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพสูงถึง 13,924 FTEs

ตารางที่ 5 ผลจากการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน มาเปรียบเทียบกับอุปทานกำลังคนที่มีในปัจจุบัน

สัดส่วนที่พยาบาลแต่ละประเภททำเวลาพยาบาลทางตรง	จำนวนความต้องการพยาบาลวิชาชีพ (FTE)	จำนวนกำลังคนพยาบาลที่มีอยู่	จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ขาดแคลน (FTE)
60%	42,503	19,889	22,614
80%	33,813	19,889	13,924
100%	28,083	19,889	8,194

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจุบันโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทยมีจำนวนการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพ โดยมีสัดส่วนที่พยาบาลแต่ละประเภททำเวลาพยาบาลทางตรงที่เหมาะสมตามที่สภาการพยาบาลกำหนด คือ ร้อยละ 80 ขาดแคลนเท่ากับ 13,924 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านมา ได้แก่ การศึกษาความต้องการบุคลากรของสถานบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 – 2555 (สุนีย์ โยคะกุลและอัฏฐพร หิรัญพฤกษ์, 2552) ที่ดำเนินการศึกษาโดยทบทวนเอกสารและการใช้แบบสอบถามถามความต้องการบุคลากรในปี 2551-2555 ระหว่างเดือนมิถุนายน 2550 – กันยายน 2550 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลเฉพาะทาง ผู้บริหารเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ รวมทั้งสิ้น 724 แห่ง (ร้อยละ 65.40 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั่วประเทศทั้งหมด) ที่พบว่า โรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทยมีจำนวนการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพ 5,903 คน ซึ่งถึงแม้ว่าจำนวนผลการขาดแคลนที่ออกมาจะแตกต่างกัน เนื่องจากมีวิธีการศึกษาและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน แต่โดยสรุปการเปรียบเทียบก็ทำให้เห็นว่าสถานการณ์ของกำลังคนพยาบาลวิชาชีพมีความขาดแคลนอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะพิจารณาจากความต้องการของผู้ให้บริการ คือ การศึกษาของสุนีย์ โยคะกุลและอัฏฐพร หิรัญพฤกษ์ ที่ใช้แบบสอบถามถามความต้องการบุคลากร หรือพิจารณาจากความต้องการของผู้รับบริการ คือ การศึกษาครั้งนี้ที่ใช้การวิเคราะห์ภาระงานในงานบริการพยาบาลที่อยู่ในรูปแบบของเวลาและจำนวนการใช้บริการสุขภาพเป็นหลัก

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ คือ

1) การศึกษาครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของจำนวนการไปใช้บริการทางสุขภาพเป็นหลัก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีผู้ป่วยบางรายที่มีความจำเป็น แต่ไม่ได้เข้าไปรับบริการสุขภาพ

2) ภาระงานของสถานบริการระดับทุติยภูมิและตติยภูมินั้นการศึกษาครั้งนี้คำนึงถึงเฉพาะภาระงานการให้บริการผู้ป่วยใน ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉินเป็นสำคัญ โดยไม่ได้คำนึงถึงภาระงานด้านอื่นๆ เช่น ภารกิจด้านบริการปฐมภูมิ เช่นกลุ่มงานสวัสดิการสังคม และกลุ่มงานสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

3) ควรมีการศึกษาความต้องการด้วยแนวคิดอื่นๆ นอกจากแนวคิดจาก Workload approach มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ซึ่งแม้ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้จะไม่ได้เปลี่ยนแปลงผลการวิเคราะห์ที่ได้ข้อสรุปถึงความขาดแคลนของพยาบาล แต่อาจทำให้ปริมาณการขาดแคลนมีโอกาสที่จะมากหรือน้อยกว่าที่การศึกษาครั้งนี้นำเสนอได้ ดังนั้นงานศึกษาครั้งนี้ทำได้เพียงได้บ่งชี้ถึงขนาดของปัญหาอย่างชัดเจน และให้ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา แต่ในการจะนำผลการศึกษาไปใช้ให้

เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางนโยบายนั้นจะต้องใช้แรงผลักดันอีกหลายภาคส่วน ตลอดจนในบางประเด็นจะต้องมีการศึกษาในเชิงลึกเพิ่มเติม เช่น จำนวนการผลิตที่เหมาะสม และประเภทและขนาดของแรงจูงใจที่เหมาะสม และควรมีการศึกษาถึงความต้องการกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบันของโรงพยาบาลประเภทอื่นๆ นอกจากเฉพาะกรณีโรงพยาบาลทั่วไป เพื่อให้เห็นภาพรวมของความต้องการพยาบาลทั้งประเทศ ซึ่งควรจะต้องมีการดำเนินการต่อไปในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทย มีจำนวนความต้องการมากกว่าจำนวนที่มีอยู่ ทำให้เกิดการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลที่ทำงานในปัจจุบัน ต้องทำทำงานมากกว่า 1 FTE และจำนวนการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพจะลดลงเมื่อกำลังคนสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ คือ เมื่อมีสัดส่วนการพยาบาลทางตรงเพิ่มขึ้น การขาดแคลนก็จะลดลง คือ เมื่อพยาบาลสามารถทำงานโดยมีสัดส่วนการพยาบาลทางตรงเพิ่มเป็น 100% จาก 80% พบว่าจะมีจำนวนการขาดแคลนลดลงถึง 5,730 FTEs ลดลงจาก ขาดแคลน 13,924 FTEs มาเป็น ขาดแคลนอยู่ที่ 8,194 FTEs ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับแรงจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น การบรรจุเป็นข้าราชการ และการให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ให้แก่พยาบาลมากขึ้น โดยเฉพาะพยาบาลที่ทำงานเกิน 1 FTEs เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในส่วนของโรงพยาบาลรัฐบาลมากขึ้น และรักษากำลังคนพยาบาลในสถานพยาบาลภาครัฐไม่ให้โยกย้ายไปทำงานที่อื่น และในส่วนของการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพยาบาลวิลาชีพให้มีสัดส่วนการพยาบาลทางตรงมากขึ้น พบว่างานการพยาบาลบางอย่างสามารถมีคนทำงานแทนได้ เช่น ผู้ช่วยพยาบาล ในอนาคตอันใกล้จึงน่าจะมีการแบ่งงานกันทำระหว่างพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลอย่างมีมาตรฐานทางวิชาชีพ แล้วคำนึงถึงการผลิตผู้ช่วยพยาบาลที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันระหว่างพยาบาล ผู้นักช่วยพยาบาล นักวิชาการสาธารณสุข วิชาชีพอื่นๆ ในลักษณะ skill mix จะทำให้เวลาที่ใช้ในการให้บริการคนไข้หนึ่งคนลดลงได้ ทำให้ความต้องการพยาบาลในภาพรวมลดลง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย และเนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ อาจารย์พุดตาน พันธุเณร และอาจารย์นิลวรรณ อยู่ภักดี ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน นอกจากนั้น ขอขอบพระคุณ คุณวันทนีย์ อิสระไพจิตร คุณศรีลักษณ์ อุปวานิช และดร.กฤษดา แสวงดี ที่กรุณาให้คำปรึกษา การตรวจสอบเครื่องมือ ตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณทีมงาน และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2542). **การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2540 – 2541.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงสาธารณสุข. (2555). **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กฤษดา แสวงดี. (2551). **สถานการณ์กำลังคนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย.** วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : 40-46.

กฤษดา แสวงดี. (2552). **ตารางชีพการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย.** วารสารประชากร. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : 73-93.

กฤษดา แสวงดี. (26 สิงหาคม 2557). อุปนายกสภาการพยาบาลคนที่สอง. สัมภาษณ์.

กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2545). **แนวทางการจัดอัตรากำลังทางการพยาบาล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา. (2554). **รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข วุฒิสภา เรื่อง การศึกษาและติดตามการขาดแคลนบุคลากรทางด้านพยาบาล**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_sn/2554-1/d022154-16.pdf

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2541). **ทิศทางการวางแผนกำลังคนเพื่อรองรับการอำนวยความยุติธรรมในทิศวรรษหน้า.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียนฉาย กีระนันทน์. (2519). **เศรษฐศาสตร์ : ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชุม อินทรโชติ. (2550). **เศรษฐศาสตร์กำลังคน.** สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จากhttp://www.bestchum.com/files/60360_.doc

ราศรี แก้วนพรัตน์. (2552). **รูปแบบการปฏิบัติการพยาบาลและระบบการดูแลที่เอื้อต่อการพยาบาล และอัตรากำลัง ความเพียงพอที่สมดุล.** ประชุมวิชาการชมรมออสโตมีและแผล ณ โรงแรมปรินสซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพฯ. วันที่ 8-10 มิถุนายน 2552.

วิจิตร ศรีสุพรรณ และกฤษดา แสวงดี. (2555). **ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพในประเทศไทย.** วารสารสภาการพยาบาล. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 : 5-12.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและแผนสาธารณสุขและสถาบันพระบรมราชชนก. (2540). **การคาดการณ์ความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพในสองทศวรรษหน้า.** นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2555). **เคลื่อนยุทธศาสตร์กำลังคนด้านสุขภาพ**. จุลสาร HSRI Forum สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (สิงหาคม 2555) : 3 – 7

สภาการพยาบาล. (2551). **พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.** นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สภาการพยาบาล. (2555). **แผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559)**. นนทบุรี : สภาการพยาบาล.

สมจิตต์ วงศ์สุวรรณสิริ. (2554). **การประกันคุณภาพการพยาบาล : การประเมินคุณภาพการบริการพยาบาลป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล.** พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2556). **การพัฒนาเกณฑ์การจัดการกำลังคนของสหวิชาชีพ พ.ศ. 2555.** นนทบุรี : สำนักบริหารการสาธารณสุข.

สุนีย์ โยคะกุล และอัฏฐพร หิรัญพฤกษ์. (2552). **การศึกษาความต้องการบุคลากรของสถานบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551-2555**. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2552) : 28-34.

สุมาลี ปิตยานนท์. (2535). **เศรษฐศาสตร์แรงงาน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ. (2550). **พยาบาลเวชปฏิบัติ : เอกภาพ เอกลักษณ์ เอกสิทธิ์**. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ 15 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2550) : 1 – 5.

Leonie Segal and Tom Bolton. (2009). **Issues facing the future health care workforce : the importance of demand modeling**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557, จาก http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2685808/

ความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีหน้าที่เสียภาษีใน ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

Knowleage on people’s person income tax is liable to tax in of the people in locality Wannamyan district, Amphur Wannamyan, Sakaeo province

พิชชากร ธรรมโชติวร* มนต์ชัย วชิรพรพันธ์ และ ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงทพฯ
*corresponding author e-mail : pitch_129@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใน ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือผู้มีเงินได้ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ความถี่ และ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนเต็ม 30 แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.52 รองลงมาระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.83 และต่ำสุดระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.65 คะแนนโดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้ ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามด้านความรู้เงินได้พึงประเมิน การหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อน การยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ความรู้ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การวัดความรู้

Abstract

The research aims to study the knowledge about personal income tax in locality Wang Nam yen, Wang Nam yen district, Sakaeo province. The samples used in this research is that people who have income have to be personal income taxation. Collecting data by using a query, count 400 series statistics used in the data analysis is a complex consisting of a descriptive statistics, average frequency percent. The results showed that levels of knowledge about personal income tax of most respondents had knowledge about personal income tax on the full score of 30 intermediate query most knowledgeable about personal income tax. Moderate 72.52 percent on many levels through 18.83 percent and the lowest level at least 8.65 percent score divided into the following topics. Level of knowledge about personal income tax on income assessed this knowledge. Deducting expenses as deductions To submit a listing and payment of personal income tax and personal income tax withholding in the intermediate.

keywords : knowledge, personal income tax, measures the knowledge

บทนำ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บจากรายได้ของประชาชนตามหลักความสามารถในการเสียภาษีของบุคคล กล่าวคือ ผู้มีรายได้มากก็ต้องเสียภาษีมาก ผู้มีรายได้น้อยก็เสียภาษีน้อย โดยอัตราภาษีที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยเป็นอัตราภาษีแบบก้าวหน้า การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลจากผู้มีเงินได้ทุกประเภท โดยเฉพาะภาษีเงินได้

บุคคลธรรมดาซึ่ง เรียกเก็บจากบุคคลผู้มีเงินได้นั้น มีฐานกว้างขวางครอบคลุมประชาชนทั้งประเทศที่มีเงินได้ โดยการที่รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี นั้น ก็นับเป็นแหล่งรายได้ที่ สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาล โดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี (ชนาพร ประธานธุรารักษ์, 2547)

จังหวัดสระแก้วมีเขตเศรษฐกิจที่สำคัญคือตลาดโรงเกลือ ด้วยการที่ตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าชายแดนขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศและเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่จังหวัดสระแก้ว ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยว 10,000 คนต่อวันทำให้ในแต่ละวันมีปริมาณเงินหมุนเวียน 100 – 200ล้านบาทจึงนับได้ว่าตลาดโรงเกลือเป็นแหล่งกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งเกื้อหนุนให้การค้า การลงทุน บทบาทของตลาดเกี่ยวกับเศรษฐกิจคือ เป็นช่องทางสร้างรายได้ให้ประเทศ เนื่องจากการส่งออกสินค้าไทยไปกัมพูชาผ่านด่านอรัญประเทศมีมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาทต่อปี และเป็นแหล่งส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในหนึ่งวันมีชาวกัมพูชามาซื้อสินค้าทางการเกษตรจากไทยคิดเป็นมูลค่าสูงถึง 1 ล้านบาทเพื่อไปจำหน่ายในกัมพูชา ตลาดโรงเกลือจึงเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดสระแก้ว (ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย 2548)

การจัดเก็บภาษีของจังหวัดสระแก้วภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาสามารถจัดเก็บได้มากเป็นอันดับ 2 ของรายได้จากภาษีทั้งหมด ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของรายได้หลักของรัฐบาลการจัดเก็บภาษีอากรจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ภาครัฐควรดำเนินการอย่างจริงจังและทั่วถึงหากประชาชนไม่รู้ว่าจะต้องเสียภาษีอย่างไรก็ย่อมที่จะเป็นไปได้ที่จะไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีอากรแต่ถ้าประชาชนได้รู้และเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในการเสียภาษีอากรอย่างถูกต้องเท่ากับเป็นการสร้างรายได้ให้กับรัฐบาลเพิ่มขึ้นด้วย และจากการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2555 ทำให้ต้องการศึกษาว่าระดับความรู้ของประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงทำให้ประชาชนมาเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้นทุกปี วัตถุประสงค์ เพื่อวัดระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ(SurveyResearch) โดยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา

1.1 ประชากรเป้าหมายที่ศึกษา คือ ประชาชนผู้มีเงินได้ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใน ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ซึ่งไม่ทราบขนาดอย่างแน่ชัด

ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ “ทาโร ยามาเน ” (Taro Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

1.2 การสุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความความสะดวก โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่มีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การแปลค่าความหมายหาค่าได้โดยใช้หลักโดยช่วงคะแนนแต่ละช่วงเท่าๆกัน (Class Interval)

ช่องกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น $= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{30-0}{3} = 10$

ค่าคะแนน 0 - 9 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับน้อย

ค่าคะแนน 10 – 20 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนน 21 – 30 หมายถึง มีความรู้อยู่ในระดับมาก

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอ วังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างโดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามตัวเลือก 2 ตัวเลือก (ถูก-ผิด) จำนวน 30 ข้อ วัดความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ข้อคิดเห็นอื่นๆเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 240 คน (ร้อยละ 61.1) รองลงมาเพศชาย จำนวน 153 คน (ร้อยละ 38.9) ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 35 ปี แต่ไม่เกิน 45 ปี จำนวน 125 คน (ร้อยละ 31.81) รองลงมา อายุ 25ปีแต่ไม่เกิน35ปีจำนวน 108 คน (ร้อยละ 27.48)โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ พนักงานเอกชน จำนวน 225 คน(ร้อยละ 57.25) รองลงมารับราชการ จำนวน112 คน (ร้อยละ 28.5) ประเภทธุรกิจส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการ จำนวน112 คน (ร้อยละ 28.5) รองลงมาเป็นธุรกิจพาณิชย์ จำนวน 103 คน (ร้อยละ 26.21) ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 116 คน (ร้อยละ 37.41) รองลงมาอนุปริญญาหรือ ปวส จำนวน 116 คน (ร้อยละ 29.52)

ตารางที่ 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน

ค่าคะแนน	จำนวนผู้ตอบ (คน)	คิดเป็นร้อยละ	ระดับความรู้
0-9	34	8.65	น้อย
10-20	285	72.52	ปานกลาง
21-30	74	18.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในระดับปานกลาง จำนวน 285 คน (ร้อยละ 72.52) รองลงมาอยู่ในระดับมาก จำนวน 74 คน (ร้อยละ 18.83)

ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ตามประเด็นคำถาม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.21) เมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า มีความรู้ด้านเงินได้พึงประเมินระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.57) การหักค่าใช้จ่ายระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 1.36) การหักลดหย่อนระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 5.76) การคำนวณภาษีและการยื่นแบบแสดงรายการการ ($\bar{x}$ = 5.52) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ตามประเด็นคำถาม

ด้านความรู้	จำนวนข้อ	$\bar{x}$	ระดับความรู้
เงินได้พึงประเมิน	7	3.57	ปานกลาง
การหักค่าใช้จ่าย	3	1.36	ปานกลาง
การหักลดหย่อน	11	5.76	ปานกลาง
การคำนวณภาษีและการยื่นแบบแสดงรายการ	9	5.52	ปานกลาง
รวม	30	16.21	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน จำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ตัวแปร
1. เพศ		
ชาย	16.38	ปานกลาง
หญิง	16.09	ปานกลาง
2. อายุ		
ไม่เกิน 25 ปี	15.89	ปานกลาง
มากกว่า 25 ปีแต่ไม่เกิน 45 ปี	16.76	ปานกลาง
มากกว่า 45 ปีแต่ไม่เกิน 60 ปี	14.87	ปานกลาง
มากกว่า 60 ปี	16.33	ปานกลาง
3. อาชีพ		
รับราชการ	15.67	ปานกลาง
พนักงานเอกชน	16.67	ปานกลาง
รัฐวิสาหกิจ	15.44	ปานกลาง
4. ประเภทธุรกิจ		
ธุรกิจการเกษตร	13.97	ปานกลาง
ธุรกิจอุตสาหกรรม	12.64	ปานกลาง
ธุรกิจการพาณิชย์	16.59	ปานกลาง
ธุรกิจการก่อสร้าง	15.39	ปานกลาง
ธุรกิจการเงิน	18.55	ปานกลาง
ธุรกิจให้บริการ	16.14	ปานกลาง
รับราชการ	15.67	ปานกลาง
รัฐวิสาหกิจ	15.44	ปานกลาง
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	14.60	ปานกลาง
มัธยมศึกษา หรือ ปวช.	14.11	ปานกลาง
อนุปริญญา หรือ ปวส.	16.55	ปานกลาง
ปริญญาตรี	17.73	ปานกลาง
สูงกว่าปริญญาตรี	14.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน จำแนกตามตัวแปร พบว่า ตัวแปรเพศชายมีความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.38) และเพศหญิงมีความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.09) ตัวแปรอายุมากกว่า 25 ปีแต่ไม่เกิน 45 ปีมีความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.76) รองลงมามากกว่า 60 ปีมีความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.33) ตัวแปรอาชีพพนักงานเอกชนความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.67) รับราชการ ($\bar{x}$ = 15.67) และรัฐวิสาหกิจ ($\bar{x}$ = 15.44) ตัวแปรประเภทธุรกิจการเงินความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 18.55) รองลงมาธุรกิจการพาณิชย์และธุรกิจให้บริการความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.59 และ 16.14) และรับราชการ,รัฐวิสาหกิจและธุรกิจการก่อสร้างความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 15.67, 15.44 และ 15.39) และตัวแปรระดับการศึกษาปริญญาตรีความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 17.73) รองลงมาอนุปริญญาหรือ ปวส.ความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 16.55) และประถมศึกษาความรู้ระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 14.60)

อภิปรายผลการวิจัย

1.ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลการวิจัยพบว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีใน ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วมีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสมร สังข์เมฆ(2555) ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ในระดับปานกลางและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิตนาถ เย็นทรัพย์ (2549) ที่พบว่า ด้านความรู้ เมื่อแบ่งความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็น 3 ระดับ คือระดับมาก ปานกลาง และน้อย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.5 มีความรู้ในระดับปานกลาง ข้อสังเกต คือ เรื่องสำคัญที่ควรทราบ มีกลุ่มตัวอย่างไม่ทราบเป็นจำนวนเกินกว่าครึ่งได้แก่ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักค่าใช้จ่าย การหักลดหย่อนเพื่อการประกันชีวิต การหักลดหย่อนสำหรับบุตร แหล่งข้อมูลทางกฎหมายภาษีอากร การหักภาษี ณ ที่จ่าย อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การยื่นแบบเสียภาษี บทกำหนดโทษ และการลดหย่อนให้ผู้อุปการะบิดามารดา

2. ระดับความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ตามประเด็นคำถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีใน ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาพร ประธานธุรารักษ์ (2547) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาครที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้านความรู้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษี และความรู้เกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษี

สรุปผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.ให้ความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่ประชาชนในตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้วเพิ่มเติม เนื่องจากยังมีผู้ที่ได้คะแนนในระดับน้อย เช่นในด้านความรู้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย และยังเป็นการส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ที่มีความความรู้ปานกลาง โดยการเผยแพร่ความรู้ในหลายๆแบบ เช่น จัดอบรม/นิทรรศการในสถานที่ทำงาน สื่อสิ่งพิมพ์ตามบอร์ดประกาศในสถานที่ทำงาน วิทยุชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนให้มีหลากหลายลักษณะอาชีพมากขึ้น

2.ศึกษาความพึงพอใจของผู้มีเงินได้ที่ต้องชำระภาษีในด้านการบริการของหน่วยงานด้านการจัดเก็บภาษีอากร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิชาการภาษีอากร. (2557). **ภาษีอากร ตามประมวลรัษฎากร 2553**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2548). **ตลาดโรงเกลือ : ศูนย์กลางการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา**. ค้นหาวันที่ 13 ตุลาคม 2557 ค้นหาจาก http://www.exim.go.th/doc/research/targeted_country/6027.pdf

กรมสรรพากร. (2557). **ผลการจัดเก็บภาษีสรรพากรปีงบประมาณ 2550-2555 สท.สระแก้ว.** ค้นหาวันที่ 19 พฤศจิกายน 2557. ค้นหาจากhttp://www.rd.go.th/publish/47037.0.html

สายสมร สังข์เมฆ. (2553). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต**. ทุนวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์.

พนิตนาถ เย็นทรัพย์. (2549). **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา: ผู้มีเงินได้ประเภทเภทเงินเดือน รู้เพียงใดคิดอย่างไร.**

ชนาพร ประธานธุรารักษ์. (2547). **ความรู้และเจตคติของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดสมุทรสาครที่มีต่อระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

การแบ่งกลุ่มการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลของ SMEs ในจังหวัดพิษณุโลก
Segmenting the selection of advertising media using data mining techniques of the SMEs businesses in Phitsanulok province

รสรินทร์ ตั้งเจริญ* วศิน เหลี่ยมปรีชา และ อนิรุทธิ์ อัศวสกุลศร
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: rossarin.mail.forthesis@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแบ่งกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามลักษณะการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลสถิติจากการสำรวจ SMEs ในจังหวัดพิษณุโลกที่มีการใช้สื่อโฆษณาทั้งหมด 141 ราย โดยใช้อัลกอริทึ่มการแบ่งกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two–step Cluster) จากผลการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า ลักษณะการใช้สื่อโฆษณาของ SMEs แบ่งกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นิยมใช้ใบปลิว และแผ่นพับ มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิมซึ่งมีต้นทุนอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือนเหมือนกัน พบมากในธุรกิจขนาดกลางเกี่ยวกับเกษตรแปรรูป และเครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มที่ 2 นิยมใช้ใบปลิว และแผ่นพับ มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิมซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเหมือนกัน พบมากในธุรกิจขนาดย่อมเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และเฟอร์นิเจอร์ ตามลำดับ กลุ่มที่ 3 นิยมใช้นิตยสารท้องถิ่น มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิมซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเหมือนกัน พบมากในธุรกิจขนาดย่อมเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และยานพาหนะ ตามลำดับ และกลุ่มที่ 4 นิยมใช้อินเตอร์เน็ต, เว็บไซด์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิมซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเหมือนกัน พบมากในธุรกิจขนาดย่อมเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ ยานพาหนะ และบริการทางสุขภาพ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การแบ่งกลุ่ม สื่อโฆษณา เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The purpose of this research is to study the group of small and medium-sized enterprises (SMEs) on the selection of advertisers using data mining techniques. The process of qualitative research using data from 141 SMEs in Phitsanulok using the advertising media with the algorithm method to segment the 2-step (Two-step Cluster) study concluded that the nature of the media can be classified into 4 groups: group 1 using leaflets and brochures with the selection of modern and traditional advertising. The cost is between 10,000 - 30,000 Baht per month as well. The findings show that medium-sized businesses on agro-processing, and appliances. In group 2 brochures, leaflets and advertising a selection of modern and traditional. As it costs less than 10,000 baht per month as well. Found in small businesses about food and drink, agro-processing and Furniture respectively, Group 3 is used the popular local magazine. The use of modern and traditional media, it costs less than 10,000 baht per month as well. The findings also indicate that small business on the food and beverage processing and agricultural vehicles respectively, and group 4 Popular Internet, website or social network's Works. The use of modern and traditional media, it costs less than 10,000 baht per month especially in food and drink, clothing, textiles, motor vehicles and health services small business respectively.

keywords : cluster, advertising, data mining, SMEs

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเข้าสู่ภาวะแห่งยุคทุนนิยม ยุคที่ให้ความสำคัญกับการลงทุนต่างๆ มีเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนและผลักดันให้ประเทศต่างๆก้าวรุดไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SMEs) นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งถือเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการสร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศ สังเกตได้จากจำนวนของ SMEs ปี พ.ศ. 2556 ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศรวมทั้งสิ้นกว่า 2.77 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 97.16 เทียบกับจำนวน SMEs รวมทั้งหมด โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (GDP) ที่เกิดจาก SMEs ในปี พ.ศ. 2556 มีมูลค่าเท่ากับ 4,454,939.6 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 37.4 เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP รวมของทั้งประเทศ ซึ่งมีมูลค่ากว่า 11,898,710 ล้านบาท นอกจากนั้นแล้ว การประกอบการของ SMEs ยังเป็นแหล่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศ ซึ่งในปี 2556 โดยรวมทั้งหมดมีการจ้างงานประมาณ 11,414,702 คน คิดเป็นร้อยละ 80.96 เมื่อเทียบกับการจ้างงานรวมทั้งประเทศ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตยังคงจำเป็นต้องพึ่งพิงความแข็งแกร่งและเสถียรภาพของภาคธุรกิจ SMEs เป็นสำคัญ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2557)

การบริหารจัดการ SMEs นั้น ผู้ประกอบจึงต้องมีการจัดการในการใช้ทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในมุมมองทางการตลาด การพัฒนากลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการ SMEs เพื่อบริหารการตลาดให้ประสบความสำเร็จนั้น นิยมใช้เครื่องมือที่สำคัญ คือ ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix: 4 P’s) ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ส่วนประสมที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มากในปัจจุบันคือ การส่งเสริมการตลาดซึ่งหนึ่งในนั้นคือการโฆษณา SMEs เป็นธุรกิจที่มีทุนค่อนข้างต่ำ ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องงบของการโฆษณา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า SMEs ไม่มีการใช้การโฆษณา ดังนั้น ผู้ประกอบการ SMEs จึงต้องมีความรอบคอบในการเลือกใช้สื่ออย่างพิถีพิถัน และเหมาะสมที่สุด โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการโฆษณา ระยะเวลา ความถี่ แหล่งในการจัดทำโฆษณา ราคา และต้นทุนที่ใช้ในการโฆษณา เป็นต้น

จากประเภทสื่อโฆษณาที่มากมาย ทำให้ลักษณะการเลือกใช้สื่อของธุรกิจ SMEs จึงมีความหลากหลายเช่นกัน แต่ก็มีการใช้สื่อที่คล้ายคลึงกัน ทำให้การจัดกลุ่มเป็นส่วนสำคัญในการศึกษา การจัดกลุ่ม (Cluster) สามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่เทคนิคหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการจัดกลุ่มที่สูง คือเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล (Data mining) ในการจัดกลุ่มธุรกิจ โดยการวัดระยะห่างของข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่งผลให้การจัดกลุ่มออกมาแม่นยำ ผลลัพธ์ของแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และมีความความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มซึ่งง่ายต่อการศึกษาพฤติกรรมของแต่ละกลุ่ม นอกจากนั้นในปัจจุบันการจัดกลุ่มโดยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล มีบทบาทในการจัดกลุ่มในทางธุรกิจมากขึ้น เช่น การจัดกลุ่มลูกค้าที่มีพฤติกรรมการซื้อเหมือนกัน การจัดกลุ่มของยีนต์ในทางชีววิทยา เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นมูลเหตุแห่งความสนใจของคณะผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการส่งเสริมทางการตลาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อแบ่งกลุ่มของหน่วยธุรกิจตามลักษณะการเลือกใช้สื่อสำหรับการโฆษณาโดยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเตรียมความพร้อมด้านการส่งเสริมทางการตลาดของธุรกิจ SMEs ประเภทต่างๆ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาการแบ่งกลุ่มธุรกิจ SMEs (Cluster) ตามลักษณะการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การแบ่งกลุ่มการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลของ SMEs ในจังหวัดพิษณุโลก” ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาลักษณะการแบ่งกลุ่มการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล (data mining) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อโฆษณาขององค์กรเป็นเครื่องมือในการวิจัย นำมาซึ่งข้อมูลเชิงสถิติ โดยคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของโครงการจัดทำข้อมูลเชิงลึกผู้ประกอบการ SMEs (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2554), บุษรา ปานแก้ว (2551) และ Dzisi, S. and Ofosu, D. (2014)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ และประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลเชิงสถิติ โดยกำหนดประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลก ที่มีการใช้สื่อโฆษณาในการประกอบการ และมีอายุการประกอบการตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 141 ราย จากจำนวนทั้งหมด 245 ราย จากวิธีการสุ่มตัวอย่างของ W.G. cochran (1953) ในสัดส่วน 20% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

3. ขอบเขตด้านสถิติ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และเลือกใช้อัลกอริทึ่มที่ในการทำเหมืองข้อมูล คือ การแบ่งกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (2 Step Cluster)

การวิเคราะห์ผล

การแบ่งกลุ่ม SMEs โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการแบ่งกลุ่ม

2. ระบุตัวแปรที่จำเป็นสำหรับการจัดกลุ่ม โดยการหาค่าสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีต่อการจัดกลุ่ม เพราะตัวแปรยิ่งน้อยยิ่งส่งผลให้การจัดกลุ่มที่มีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือไม่มีข้อมูลใดที่เป็นสมาชิกมากกว่า 1 กลุ่ม

1.1 ตัดตัวแปรที่ไม่มีความอิสระออกจากตัวแปรทั้งหมด (ตามข้อตกลงเบื้องต้น)

1.2 เลือกตัวแปรที่มีสัมพันธ์ต่อการจัดกลุ่ม โดยใช้วิธีการเลือกตัวแปร (Selected attributes) จากโปรแกรม Waikato Environment for Knowledge Analysis (WEKA) ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์เสรีที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงของ GNU General Public License ที่สนับสนุนเกี่ยวกับการทำเหมืองข้อมูล โดยเลือกการประเมินตัวแปรด้วยค่า Chi-squared Ranking เพื่อหาอันดับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดกลุ่ม

3. เลือกเครื่องมือสำหรับการคำนวณระยะทางระหว่างข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกการวัดระยะทางของข้อมูลแบบ Likelihood เพราะตัวแปรที่นำมาใช้ในการจัดกลุ่มเป็นตัวแปรไม่ต่อเนื่อง (นามบัญญัติ)

4. เลือกใช้อัลกอริทึ่มที่เหมาะสมกับชนิดและขนาดของข้อมูล ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการจัดกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Cluster 2 step) เนื่องจากข้อมูลมีขนาดน้อยและมีลักษณะข้อมูลเป็นแบบหมวดหมู่ ดังนั้นการเลือกวิธีการจัดกลุ่มลักษณะนี้ให้ผลที่ดีกว่า และเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น

5. กำหนดตัวเลขสำหรับการจัดกลุ่มแบบอัติโนมัติ และวัดประสิทธิภาพของการแบ่งกลุ่ม เนื่องจากการจัดกลุ่มแบบโครงสร้างลำดับชั้นนั้นมีลักษณะการจัดกลุ่มจำนวนมากที่สุดที่เป็นไปได้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงจำนวนกลุ่มที่เหมาะสม ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้วิธีเลือกการจัดกลุ่มที่ดีที่สุด คือ แบบ Schwarz’s Bayesian Criterion (BIC) โดยใช้ค่าอัตราส่วนของการวัดระยะทาง (Ratio of Distance Measures) ที่สูงที่สุด

6. เลือกการแสดงผลต่างๆ เพื่ออธิบายลักษณะที่สำคัญของแต่ละกลุ่ม

7. สรุปผล และอธิบายลักษณะ หรือคุณสมบัติที่สำคัญของแต่ละกลุ่ม

ผลการวิจัย

จากข้อมูลการเลือกใช้สื่อโฆษณาของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจังหวัดพิษณุโลก 141 ราย แบ่งออกเป็นภาคการผลิต จำนวน 39 ราย ภาคการค้าปลีก – ส่ง จำนวน 52 ราย ภาคการบริการ จำนวน 46 ราย และอื่นๆ จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.7, 36.9, 32.6 และ 2.8 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งในจำนวนนี้สามารถแบ่งตามจำนวนพนักงานออกเป็น ต่ำกว่า 15 คน จำนวน 87 ราย ระหว่าง 16 – 25 คน จำนวน 21 ราย ระหว่าง 26 – 50 คน จำนวน 10 ราย และระหว่าง 51 – 200 คน จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.7, 14.9, 7.1 และ 14.9 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งตามระยะเวลาการประกอบการออกเป็น 2 ปี จำนวน 28 ราย 3 – 5 ปี จำนวน 34 ราย มากกว่า 5 ปี จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.9, 24.1 และ 53.9 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด ตามลำดับ

จากการเลือกตัวแปร โดยการประเมินตัวแปรด้วยค่า Chi-squared Ranking ให้ผลลัพธ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 Ranked attributes

อันดับ (Rank)	ตัวแปร
135.145	สื่อโฆษณาที่นิยมใช้
115.688	ต้นทุนการใช้สื่อแบบสมัยใหม่
107.15	ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม
89.799	พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อโฆษณา
63.204	ลักษณะการวางแผนการใช้สื่อโฆษณา

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า อันดับของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดกลุ่ม ได้แก่ สื่อโฆษณาที่นิยมใช้ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อโฆษณา และลักษณะการวางแผนการใช้สื่อโฆษณา ตามลำดับ ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกใช้ตัวแปรทั้ง 5 ในการจัดกลุ่ม ซึ่งการจัดกลุ่มแบบอัติโนมัติแบบ Schwarz’s Bayesian Criterion (BIC) โดยใช้ตัวแปรทั้ง 5 ตัว ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มแบบอัติโนมัติ

จำนวนกลุ่ม	Schwarz's Bayesian Criterion (BIC)	ค่า BIC ที่เปลี่ยนแปลง	อัตราส่วนของการเปลี่ยนแปลงค่า BIC	อัตราส่วนของการวัดระยะทาง
1	2003.657			
2	1926.134	-77.523	1.000	1.044
3	1856.905	-69.229	.893	1.256
4	1825.963	-30.942	.399	1.612
5	1851.851	25.888	-.334	1.091
6	1885.459	33.608	-.434	1.278
7	1937.595	52.136	-.673	1.011
8	1990.429	52.834	-.682	1.390
9	2061.747	71.318	-.920	1.032
10	2134.535	72.788	-.939	1.035

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนของตัวแปรสื่อโฆษณาที่นิยมใช้ในแต่ละกลุ่ม

สื่อโฆษณาที่นิยมใช้	หมายเลขกลุ่ม				
	1	2	3	4	Total
โทรทัศน์	2	0	0	0	2
หนังสือพิมพ์	0	0	5	0	5
วิทยุ	3	2	6	1	12
ใบปลิว ,แผ่นพับ	9	18	4	0	31
โฆษณาตามรถโดยสาร หรือสื่อเคลื่อนที่	2	0	0	2	4
ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่	3	4	2	0	9
อินเตอร์เน็ต, เว็บไซต์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค	7	15	0	45	67
นิตยสาร	0	3	7	0	10
อื่นๆ	0	0	1	0	1
Total	**26**	**42**	**25**	**48**	**141**

จากตารางที่ 2 สรุปให้เห็นว่า จำนวนกลุ่มดีที่สุด คือ 4 กลุ่ม เพราะมีอัตราส่วนของการวัดระยะทาง เท่ากับ 1.612 เป็นอัตราส่วนที่สูงสุด ซึ่งค่าอัตราส่วนดังกล่าวเป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น กล่าวคือแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะร่วมกันภายในกลุ่ม และแตกต่างจากกลุ่มอื่น จากจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 141 ราย พบว่า จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1 จำนวน 26 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.4 กลุ่มที่ 2 จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.8 กลุ่มที่ 3 จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.7 และกลุ่มที่ 4 จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.0 จากลักษณะการเลือกใช้สื่อโฆษณาทั้ง 5 ตัวแปร สามารถแบ่งตามแต่ละกลุ่มได้ ดังตารางที่ 2

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า สื่อโฆษณาที่เป็นที่นิยมใช้ในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นิยมใช้ใบปลิวและแผ่นพับมากที่สุด จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.6 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 2 นิยมใช้ใบปลิวและแผ่นพับมากที่สุด จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.9 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 3 นิยมใช้นิตยสารท้องถิ่นมากที่สุด จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.0 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 นิยมใช้อินเตอร์เน็ต เว็บไซต์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์คมากที่สุด จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.8 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนของตัวแปรต้นทุนการใช้สื่อแบบสมัยใหม่ในแต่ละกลุ่ม

ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่	หมายเลขกลุ่ม				
	1	2	3	4	Total
.00	0	3	10	0	13
ต่ำกว่า 10,000 บาท	1	30	14	41	86
10,000 - 30,000 บาท	21	4	0	3	28
30,001 - 50,000 บาท	3	4	0	3	10
50,001 - 100,000 บาท	1	1	1	1	4
Total	**26**	**42**	**25**	**48**	**141**

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่ในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่โดยมีต้นทุนอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.8 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 2 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่โดยมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.4 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 3 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่โดยมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.0 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่โดยมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 85.4 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนของตัวแปรต้นทุนการใช้สื่อแบบดั้งเดิมในแต่ละกลุ่ม

ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม	หมายเลขกลุ่ม				
	1	2	3	4	Total
.00	0	7	0	12	19
ต่ำกว่า 10,000 บาท	0	31	20	34	85
10,000 - 30,000 บาท	16	0	5	1	22
30,001 - 50,000 บาท	7	4	0	1	12
50,001 - 100,000 บาท	3	0	0	0	3
Total	**26**	**42**	**25**	**48**	**141**

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิมในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิมโดยมีต้นทุนอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.5 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 2 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิมโดยมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.8 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 3 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิมโดยมี

ต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.0 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิมโดยมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด จำนวน 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.8 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนของตัวแปรพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาในแต่ละกลุ่ม

พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อโฆษณา	หมายเลขกลุ่ม				
	1	2	3	4	Total
โฆษณาช่วงหนึ่งเป็นช่วงสั้นแต่โฆษณาถี่มาก	4	9	0	5	18
โฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน	10	0	13	16	39
โฆษณาต่อเนื่องเป็นช่วงๆทั้งเดือน	7	3	7	23	40
โฆษณาฉะเพราะช่วงที่มีกิจกรรมพิเศษ	5	30	3	0	38
อื่นๆ	0	0	2	4	6
Total	**26**	**42**	**25**	**48**	**141**

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาในแต่ละกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.5 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาเฉพาะช่วงที่มีกิจกรรมพิเศษ จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.4 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.0 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องเป็นช่วงๆทั้งเดือน จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.9 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนของตัวแปรการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาในแต่ละกลุ่ม

ลักษณะการวางแผนการใช้สื่อโฆษณา	หมายเลขกลุ่ม				
	1	2	3	4	Total
โฆษณาตามยอดขายที่เปลี่ยนแปลง	8	9	2	13	32
โฆษณาตรงกันข้ามกับยอดขายที่เปลี่ยนแปลง	3	0	1	4	8
โฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี	8	0	16	16	40
โฆษณาตามฤดูกาล/เทศกาล	7	33	5	10	55
อื่นๆ	0	0	1	5	6
Total	**26**	**42**	**25**	**48**	**141**

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นถึง การวางแผนการใช้สื่อโฆษณาในแต่ละกลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาตามยอดขายที่เปลี่ยนแปลง และโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี จำนวนอย่างละ 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.8 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่มเช่นกัน กลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาตามฤดูกาล/เทศกาล จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.6 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม กลุ่มที่ 3 ส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.0 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม และกลุ่มที่ 4 ส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 ของจำนวนทั้งหมดภายในกลุ่ม

จากลักษณะการเลือกใช้สื่อทั้ง 5 ปัจจัย สามารถนำเปรียบเทียบลักษณะที่สำคัญในรายละเอียดของทั้ง 4 กลุ่มได้ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบทั้ง 4 กลุ่ม

	กลุ่มที่ 1	**กลุ่มที่ 2**	**กลุ่มที่ 3**	**กลุ่มที่ 4**
จำนวน SMEs	26	42	25	48
ลักษณะธุรกิจ	การค้าปลีก – ส่ง	การค้าปลีก – ส่ง และการบริการ	การบริการ	การผลิตและ การค้าปลีก – ส่ง
เกี่ยวกับ	เกษตรแปรรูป และ เครื่องใช้ไฟฟ้า	อาหาร เครื่องดื่ม เกษตร แปรรูป และเฟอร์นิเจอร์	อาหาร เครื่องดื่ม เกษตร แปรรูป และพาหนะ	อาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ และพาหนะ
ขนาดธุรกิจ	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม	ขนาดย่อม	ขนาดย่อม
ระยะเวลาประกอบการ	มากกว่า 5 ปี	3 - 5 ปี	มากกว่า 5 ปี	มากกว่า 5 ปี
สื่อโฆษณาที่นิยมใช้	ใบปลิวและแผ่นพับ	ใบปลิวและแผ่นพับ	นิตยสารท้องถิ่น	สื่อออนไลน์
ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่	10,000 – 30,000 บาท ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน
ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม	10,000 – 30,000 บาท ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อ เดือน
พฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณา	โฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน	โฆษณาเฉพาะช่วงที่มี กิจกรรม	โฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน	โฆษณาต่อเนื่องเป็นช่วงๆ ทั้งเดือน
การวางแผนการใช้สื่อโฆษณา	โฆษณาตามยอดขายและ เท่ากันตลอดทั้งปี	โฆษณาตามฤดูกาล หรือ เทศกาล	โฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี	โฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี

อภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยที่ผ่านมาของ Dzisi, S. and Ofosu, D. (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากลักษณะการเลือกใช้สื่อโฆษณา โดยแบ่งตามประเภทของการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม และแบบสมัยใหม่ แต่เนื่องด้วยในการเลือกใช้สื่อโฆษณานั้นมีปัจจัยอีกมากมายที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งคณะผู้วิจัยได้เพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อโฆษณาโดยศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยของ Fransiska, Y. et al. (2012); บุษรา ปานแก้ว (2551) และโสมวรรณ กนกศิขรินทร์ (2547) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อโฆษณาของ SMEs ซึ่งส่งผลให้การแบ่งกลุ่มวิสาหกิจจากลักษณะการเลือกใช้สื่อโฆษณามีความละเอียดมากขึ้น นอกจากนี้เพื่อให้การจัดกลุ่มมีความสมบูรณ์และถูกต้อง จึงกำหนดการเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้สื่อโฆษณาด้วยวิธีการเลือกลักษณะ (Select Attributes) โดยใช้การประเมินลักษณะ (Evaluator Attribute) จากค่า Chi-squared Ranking เพื่อจัดอันดับความสัมพันธ์ของการจัดกลุ่มและลดตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องออก จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นอันดับของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดกลุ่ม ได้แก่ สื่อโฆษณาที่นิยมใช้ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาสมัยใหม่ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อโฆษณา และลักษณะการวางแผนการเลือกใช้สื่อโฆษณา ตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของข้อมูลที่มีลักษณะแบบนามบัญญัติ (Nominal) คณะผู้วิจัยจึงเลือกการใช้อัลกอริทึ่มการจัดกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two – step Cluster) โดยใช้การเลือกการแบ่งกลุ่มที่ดีที่สุดแบบ Schwarz’s Bayesian Criterion (BIC) ซึ่งพบว่า งานวิจัยของ วิภาวรรณ (2555) และน้ำทิพย์ มากนคร และมาลีรัตน์ โสดานิล (2014) ได้ทำการศึกษาถึงวิธีการจัดกลุ่มแบบ BIC ว่าเป็นการจัดกลุ่มที่ดีสุด ซึ่งสามารถลดตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้อง และมีค่าความถูกต้อง (Accuracy) ที่สูงที่สุด จากการจัดกลุ่มอัตโนมัติแบบ BIC แสดงให้เห็นจำนวนกลุ่มดีที่สุด คือ 4 กลุ่ม มีอัตราส่วนการวัดระยะทาง เท่ากับ 1.612 ซึ่งมีค่าสูงสุด

จากผลการวิจัยพบลักษณะของแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้ ขนาดของธุรกิจซึ่งวัดจากจำนวนของพนักงาน พบว่า กลุ่มที่ 1 มีขนาดของวิสาหกิจแบบขนาดกลาง พบมากธุรกิจค้าปลีก – ส่ง เกี่ยวกับเกษตรแปรรูป และเครื่องใช้ไฟฟ้า และกลุ่ม 2, 3 และ 4 มีขนาดวิสาหกิจแบบขนาดย่อม โดยกลุ่มที่ 2 พบมากในธุรกิจค้าปลีก – ส่งและการบริการเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งมีระยะประกอบการระหว่าง 3 – 5 ปี กลุ่มที่ 3 พบมากในธุรกิจการบริการเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และรถยนต์ พาหนะ และกลุ่มที่ 4 พบมากในธุรกิจการผลิตและการค้าปลีก – ส่งเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ และรถยนต์ พาหนะ ซึ่งมีระยะประกอบการมากกว่า 5 ปีเช่นเดียวกันกับกลุ่มที่ 1 และ 4 จากขนาดธุรกิจที่ได้กล่าวไปแล้วนั้นสอดคล้องกับต้นทุนของการใช้สื่อโฆษณาทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ โดยที่วิสาหกิจขนาดกลาง (กลุ่ม 1) มีต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือนทั้งสองแบบ ในขณะที่วิสาหกิจขนาดย่อม (กลุ่ม 2, 3, และ 4) มีต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาเฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนทั้งสองแบบ จากการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาและพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาพบว่ามีจำนวน 3 กลุ่มที่มีการวางแผนและพฤติกรรมสอดคล้องกัน คือ

กลุ่มที่ 1, 3 มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี และมีพฤติกรรมโฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน และกลุ่มที่ 2 มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาตามฤดูกาลหรือเทศกาล และมีพฤติกรรมโฆษณาฉะเพราะช่วงที่มีกิจกรรมพิเศษ นอกจากนี้ยังพบสื่อโฆษณาที่นิยมใช้ในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่ 1 และ 2 นิยมใช้ใบปลิวและแผ่นพับ กลุ่มที่ 3 นิยมใช้นิตยสารท้องถิ่น เช่น นิตยสาร Share นิตยสาร Phitsanulok Market นิตยสาร Business Line เป็นต้น และกลุ่มที่ 4 นิยมใช้สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Website, Line และ Social Media เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบคณะผู้วิจัยจึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้ ในการตัดสินใจการเลือกใช้สื่อโฆษณาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อโฆษณาซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มปัจจัยต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งควรเก็บข้อมูลเป็นชนิดต่อเนื่อง (continuous) เพื่อให้การจัดกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือพนักงานผู้มีส่วนในการตัดสินใจการเลือกใช้สื่อโฆษณาขององค์กร เพื่อนำมาซึ่งการสนับสนุนผลการวิเคราะห์ทางสถิติ และเพื่อให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ในวงกว้างสำหรับผู้ประกอบการวิสากิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้น การศึกษาถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานขององค์กรจากการเลือกใช้โฆษณาที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำผลวิจัยดังกล่าวมาพัฒนา ประยุกต์ หรือปรับปรุงการเลือกใช้สื่อโฆษณาขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้สื่อโฆษณาของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. เพื่อให้ผู้ผลิต จำหน่ายหรือให้บริการเกี่ยวกับสื่อโฆษณา สามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร ตลอดจนการเข้าถึงกลุ่มเป้าของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มากขึ้น

3. เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และความเข้าใจในประเภทของวิสาหกิจจากลักษณะการใช้สื่อโฆษณา รวมทั้งนำผลการศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อโฆษณา และการจัดกลุ่มต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าตัวแปรการเลือกใช้สื่อโฆษณาที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดกลุ่ม ได้แก่ สื่อโฆษณาที่นิยมใช้ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่ ต้นทุนการใช้สื่อโฆษณาแบบดั้งเดิม พฤติกรรมการเลือกใช้สื่อโฆษณา และลักษณะการวางแผนการใช้สื่อโฆษณา ตามลำดับ สามารถจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้การจัดกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-step Cluster) ได้จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่นิยมใช้ใบปลิว และแผ่นพับ มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาตามยอดขายที่เปลี่ยนแปลงและโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิม ซึ่งมีต้นทุนอยู่ระหว่าง 10,000 – 30,000 บาทต่อเดือนเช่นกัน และมีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน พบมากในธุรกิจขนาดกลางที่มีลักษณะธุรกิจการค้าปลีก – ส่ง เกี่ยวกับเกษตรแปรรูป และเครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่นิยมใช้ใบปลิว, แผ่นพับ มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาตามฤดูกาล/เทศกาล มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิม ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเช่นกัน และมีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาฉะเพราะช่วงที่มีกิจกรรมพิเศษ พบมากในธุรกิจขนาดย่อมที่มีลักษณะธุรกิจการค้าปลีก – ส่ง และการบริการ เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มที่ 3 พบว่า ส่วนใหญ่นิยมใช้นิตยสารท้องถิ่น มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิม ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเช่นกัน และมีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องทั้งเดือน พบมากในธุรกิจขนาดย่อมที่มีลักษณะธุรกิจการบริการ เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป และรถยนต์ ยานพาหนะ และกลุ่มที่ 4 พบว่าส่วนใหญ่นิยมใช้อินเตอร์เน็ต, เว็บไซต์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์ค มีการวางแผนการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาเท่ากันตลอดทั้งปี มีการเลือกใช้สื่อโฆษณาแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิม ซึ่งมีต้นทุนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนเช่นกัน และมีพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาเป็นแบบโฆษณาต่อเนื่องเป็นช่วงๆ ทั้งเดือน พบมากในธุรกิจขนาดย่อมที่มีลักษณะธุรกิจการผลิตและการค้าปลีก – ส่ง เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ รถยนต์ ยานพาหนะ และบริการทางสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ ดร.วรเดช ณ กรม และ ดร.สัมพันธ์ เนตยานันท์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดพิษณุโลกที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

ญาณวุฒิ เศวตธิติกุล. (2552), “**การจัดประเภทหมู่บ้านชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลักษณะของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**” วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 5 ฉบับที่ 2, หน้า 16 - 40

น้ำทิพย์ มากนคร และมาลีรัตน์ โสดานิล. (2557) “**การเปรียบเทียบวิธีการเลือกคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อการจัดหมวดหมู่เว็บเพจผิดกฎหมายโดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล**” ประชุมวิชาการระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. หน้า 168 - 173

บวร น้อยแสง. (2549). **คลังข้อมูลและเทคนิคการทำเหมืองข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์การขาย**. วิทยานิพนธ์ วท. ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

บุษรา ปานแก้ว. (2551). **พฤติกรรมและการตัดสินใจใช้สื่อโฆษณาของธุรกิจ SMEs**. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

วิภาวรรณ บัวทอง. (2555) “**การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคนิคการลดมิติข้อมูลด้วยวิธีการจัดอันดับแบบ Information Gain, Gain Ratio และ Linear SVM Weights**” การประชุมวิชาการทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศประยุกต์ ครั้งที่ 5. 185-189

สโรชินี รัตนมหาวิชัย. (2547). **การจัดกลุ่มและหาความคล้ายคลึงของข้อมูลอนุกรมเวลาโดยการจัดเรียงลำดับ**. วิทยานิพนธ์ วท. ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.

โสมวรรณ กนกศิขรินทร์. (2547). **การศึกษาสภาพและผลการใช้สื่อโฆษณาของธุรกิจอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม., มหาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2557). **ข้อมูล SMEs วิเคราะห์เชิงลึกรายกลุ่มจังหวัด**. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.sme.go.th/th/index.php/data-alert/alert

Berry ,Michael J.A. ,and Gordon S. Linoff. (2004). **Data Mining Techniques :for Marketing, Sales, and Customer Relationship Management**. (2nd ed.). Indiana: Wiley Publishing Inc.

Dzisi S. and Ofosu D. (2014). Marketing Strategis and the Performance of SMEs in Ghana. **European Journal of Business and Management**, 6(5), 102-111

Fransiska Y. (2012). Determining the Most Effective Promotion Strategy for Clothing Company in Bandung, Indonesia. **Procedia Economics and Finance**,120-129

Lai, Y.L. et al. (2014). The effects of industry cluster knowledge management on innovation performance**. Journal of Business Research.** 734-739

Sharma, M. and Wadhawan, P. (2009). A Cluster Analysis Study of Small and Medium Enterprises. **The IUP Journal of Management Research**. 10(8), 7-23

Shaw, M. J. et al. (2001). Knowledge management and data mining for marketing. **Decision Support Systems**. 31(1), 127-137

วิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก
Economic cost of blind children and youth in Phitsanulok

วราภรณ์ พยัตตพงษ์* และ พุดตาน พันธุเณร
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสารมหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: ngorbright@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ โดยศึกษาต้นทุนในมุมมองผู้รับบริการ แบ่งเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้นกับผู้ดูแลเด็ก และต้นทุนการรักษาพยาบาล เป็นการศึกษาเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและต้นทุนของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็นจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 21 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา พบว่า เด็กมีอายุเฉลี่ย 17.27 ปี (SD = 7.53) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และพิการโดยกำเนิดบิดาและมารดาส่วนใหญ่ทำงานเต็มเวลา ครัวเรือนมีรายได้ 19,310 บาท/เดือน (SD = 19,322) ค่าใช้จ่าย 10,738 บาท/เดือน (SD = 11,181) และภาระหนี้สิน 256,214 บาท/เดือน (SD = 499,481) ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นมารดา ซึ่งทำงานเต็มเวลาโดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปผู้ดูแลที่ต้องเปลี่ยน/ลดการทำงานสูญเสียรายได้ 2,357.14 บาท/เดือน (SD = 1,492.04) นอกจากนี้ยังพบว่าประสิทธิภาพการทำงานของผู้ดูแลน้อยกว่าคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 และเวลาพักผ่อนของผู้ดูแลลดลง 2.36 ชั่วโมง/วัน (SD = 1.03) เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่พิการได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลที่เป็นสวัสดิการของภาครัฐ แต่ยังมีค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มของเด็กและผู้ที่พาไปโรงพยาบาล ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของผู้ที่พาเด็กไปโรงพยาบาลและโรงเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ต้นทุนอ้อมมากกว่าต้นทุนทางตรง 123,552.62 บาท/ปี เพราะครอบครัวของเด็กพิการมีฐานะค่อนข้างยากจน และเมื่อเกิดค่าเสียโอกาสจากการดูแลทั้งในส่วนของเงินเดือนและเวลาพักผ่อนที่หายไป ตลอดจนต้นทุนการไปรักษาพยาบาลทำให้ครอบครัวของเด็กพิการเกิดภาระค่อนข้างมาก ทำให้การช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐบาลทั้งในเรื่องการดูแลสิทธิผู้พิการ การรักษาพยาบาล การศึกษา อาชีพ และการเงิน ยังมีความจำเป็นอยู่

คำสำคัญ : ต้นทุนทางตรง ต้นทุนทางอ้อม ต้นทุนความเจ็บป่วย ต้นทุนมนุษย์

Abstract

This research aimed to estimate economic cost in patient perspective, for patients who are disabled children and youth. The economic costs were divided into 2 parts ; opportunity cost for the patient’s family and treatment cost. The research is a quantitative study using a questionnaire. General information and economic cost for the patients in Phitsanulok were collected (n=21). Descriptive statistics analysis was used and the results showed that the average age of the patient was 17.27 years (SD =7.53). Most patients were male and disabled by birth. Most parents had been working full time and the average income, expenses and debt of the family were 19,310 bath/month (SD = 19,322), 10,738 bath/month (SD = 11,181) and 256,214 bath/month (SD = 499,481), respectively. Most of the patient attendant were their mother working full time and were temporary workers and when they had to adjust or reduce their working time, their income were lost by 1,650 bath/month (SD = 1,667.50). The working efficiency of the patient attendant was 0.33 unit less than that of the people in the same job and their rest time was reduced by 2.36 hours/day (SD = 1.03). Most of the patients received the governmental welfare but their families still having incremental costs for taking them to the hospital and school. In conclusion, Indirect cost more than direct cost 123,552.62 bath/year. Because the patient attendant are needy, and their opportunity cost such as their income and rest time were lost moreover they had to spend their own money for the patient’s treatment. Therefore, the essential assistance by governmental sector including supports for disability rights, treatment, education, career and financial are needed.

keywords : direct cost, indirect cost, cost of illness, human capital approach

บทนำ

ความไม่สมบูรณ์ของส่วนใดส่วนหนึ่งในร่างกาย อาจทำให้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ลดลงเมื่อเทียบกับการมีร่างกายและจิตใจตามปกติ ทั้งนี้อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น อุบัติเหตุทำให้เกิดความพิการทางร่างกาย พิการทางการมองเห็น นอกจากนี้บุคคลอาจได้รับความพิการจากสาเหตุอื่น จากข้อมูลการลงทะเบียนคนพิการ ทำให้ทราบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มคนพิการเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งปัจจุบันคนพิการที่ยังมีชีวิตอยู่ที่ได้ลงทะเบียนคนพิการประมาณ 1,207,833 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555) คิดเป็นร้อยละ 1.89 จากประชากรไทย 64 ล้านคน แม้จำนวนไม่มากแต่มีความสำคัญต่อสุขภาวะที่ดีของคนในประเทศ และจากความสำคัญดังกล่าวทำให้หลังจากมีการปฏิรูประบบสุขภาพประเทศไทยในช่วงต้นปี 2550 ทำให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง และทำให้เกิดพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เพื่อความเป็นธรรมต่อคนพิการ การเข้าถึงบริการสุขภาพจากสวัสดิการ รวมไปถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้มากขึ้น ส่วนระบบบริการสุขภาพของคนพิการได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือเพื่อให้คนพิการเกิดสุขภาวะที่ดีเช่นคนปกติทั่วไป (ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ, 2555)

จากมุมมองและประเภทของความพิการที่แตกต่างกัน หากมีการดูแลเพื่อลดความพิการโดยให้ความสำคัญตั้งแต่วัยเด็ก อาจส่งผลให้คุณภาพชีวิตมีแนวโน้มที่ดีตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของชีวิต อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นคือเด็กพิการมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น พิการโดยกำเนิดร้อยละ 4 และส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอาการดาวน์ โรคหลอดประสาทไม่ปิด ภาวะปากแหว่งเพดานโหว่ (ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ. 2555) นอกจากนี้ ยังมีความพิการทางการมองเห็นที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน คิดเป็นร้อยละ 11.14 ของจำนวนคนพิการทั้งหมด 1,207,171 คน (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. 2555)

แม้คนพิการจะได้รับสวัสดิการทางสุขภาพดีขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนพิการ และมีสิ่งที่อำนวยต่อการเข้าถึงการรับบริการสุขภาพเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสุขภาพได้ดีขึ้นสำหรับคนพิการ แต่ในเรื่องค่าใช้จ่ายสุขภาพของคนพิการซึ่งเป็นมุมมองทางด้านผู้รับบริการ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการเข้าถึงบริการสุขภาพได้ดีขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็นและข้อมูลที่ได้รับสามารถเป็นข้อมูลประกอบวางแผนและจัดทำงบประมาณให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็นต่อไป จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาในเรื่องของการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็นต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แนวคิดต้นทุนความเจ็บป่วย เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็นได้ดียิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดวิธีดำเนินวิธีการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากประชากร ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าตาบอดและสายตาเลือนราง 1 - 2 ข้าง ซึ่งเด็กอาจพิการแต่กำเนิดหรือพิการในภายหลัง ระหว่างช่วงอายุ 0 - 25 ปี เขตอำเภอเมือง และอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 21 คน ที่ได้ขึ้นทะเบียนคนพิการตามฐานข้อมูลกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพิษณุโลก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก มีลักษณะข้อคำถามเป็นปลายปิด และเลือกตอบ ข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น เพศ อายุ การศึกษา ข้อมูลบิดามารดา

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ดูแลหลักของเด็ก มีลักษณะข้อคำถามเป็นปลายปิด และเลือกตอบ ข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับผู้ดูแลหลักของเด็ก เช่น เพศ สถานภาพ อาชีพ ค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเพิ่มในการดูแลเด็ก ผลกระทบต่างๆ ต่อผู้ดูแลเด็ก

ตอนที่ 3 ข้อมูลสุขภาพและการศึกษาของเด็ก มีลักษณะข้อคำถามเป็นปลายปิด และเลือกตอบข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับสุขภาพและการศึกษาของเด็ก เช่น สิทธิ์ในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเพิ่มในการไปโรงพยาบาล ระดับการศึกษา ค่าใช้จ่ายเพิ่มในการไปโรงเรียน

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยขอเอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และเมื่อได้รับการพิจารณาและรับรองแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนของการทำวิจัย และชี้แจงเรื่องสิทธิของกลุ่มตัวอย่างให้แก่กลุ่มตัวอย่างรับทราบ รวมถึงขอความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษรในการเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ โดยไม่มีผลกระทบต่อความรู้สึกทางด้านจิตใจของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งงานวิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเขตอำเภอเมือง และอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามไปทดสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับ มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel 2007 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากสถิติเชิงพรรณนาของกลุ่มประชากรเพื่อหาจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวัดการกระจายของข้อมูล

2. คำนวณหาต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

การศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ แบ่งออกเป็นต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อมของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก พบว่า จำนวนสมาชิกในแต่ละครัวเรือนมีประมาณ 4 คน (SD = 1.63) ซึ่งมีจำนวนสมาชิกที่เป็นคนพิการเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน (SD =0.30) ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยที่เด็กกลุ่มนี้ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการทางการมองเห็นครั้งแรกอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2544 และมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 17.27 ปี (SD = 7.53) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลเบื้องต้นของเด็กออกเป็นข้อมูลส่วนตัวเด็ก และข้อมูลครอบครัวเด็ก

ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น เป็นเพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 โดยมีความพิการทางการมองเห็นโดยกำเนิด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19 และอีก 5 คน เริ่มพิการในช่วงอายุ 2 - 20 ปี แต่ยังสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จดทะเบียนคนพิการและได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 เท่ากัน ทั้งนี้มารดาเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดแก่เด็กพิการ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19

นอกจากนี้ ครอบครัวของเด็กส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 2 คนที่หารายได้ จำนวน 10 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 47.62 บิดามารดาสมรสถูกต้องตามกฎหมาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 และอยู่กันแบบครอบครัวเล็กโดยมีพ่อ แม่ลูก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนอาชีพบิดาและมารดาแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามรายได้ส่วนใหญ่มาจากมารดา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 ซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นหลัก คนในครอบครัวต้องเปลี่ยนหรือลดการทำงานเพื่อมาดูแลเด็กพิการจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 รองลงมา ไม่ต้องเปลี่ยนหรือลดการทำงานเพื่อมาดูแลเด็กพิการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 และไม่มีใครต้องออกจากงานเพื่อมาดูแลเด็กพิการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น

ข้อมูลส่วนตัวของเด็ก		จำนวน (N = 21)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	13	61.90
	หญิง	8	38.10
ศาสนา	พุทธ	20	95.24
	คริสต์	1	4.76
ที่ตั้งของบ้าน	อำเภอเมือง	16	76.19
	นอกอำเภอเมือง	5	23.81
ช่วงเวลาพิการ	โดยกำเนิด	16	76.19
	ไม่ใช่โดยกำเนิด	5	23.81
ประเภทของความพิการ	ตาบอด	18	85.71
ทางการมองเห็น	สายตาเลือนราง	3	14.29
การจดทะเบียนคนพิการ	จดทะเบียน	20	95.24
	ไม่จดทะเบียน	1	4.76
บัตรเบี้ยยังชีพคนพิการ	ได้รับ	20	95.24
	ไม่ได้รับ	1	4.76
ผู้ดูแลคนพิการ	มารดา	13	61.91
	อื่นๆ	8	38.09
ความสามารถในการ	ช่วยเหลือตัวเองได้	16	76.19
ช่วยเหลือตัวเอง	ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้	5	23.81

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเงินของครอบครัวเด็ก

การเงินของครอบครัวเด็ก		จำนวน (คน)	Mean ± SD
รายได้/เดือน	รายได้บิดา	N = 12	11,917 ± 10,837
	รายได้มารดา	N = 16	11,950 ± 11,847
	รายได้ครอบครัว	N = 21	19,310 ± 19,322
ค่าใช้จ่าย/เดือน	ค่าใช้จ่ายบิดา	N = 12	5,795 ± 5,144
	ค่าใช้จ่ายมารดา	N = 16	9,450 ± 10,002
	ค่าใช้จ่ายครอบครัว	N = 21	10,738 ± 11,181
หนี้สิน/เดือน	หนี้สินบิดา	N = 7	70,714 ± 86,083
	หนี้สินมารดา	N = 11	269,091 ± 561,118
	หนี้สินครอบครัว	N = 14	256,214 ± 499,481

จากตาราง 2 พบว่า ส่วนใหญ่มารดามีรายได้ ค่าใช้จ่าย รวมถึงภาระหนี้สินมากกกว่าบิดา สำหรับในภาพรวมของครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ย 19,310 บาท/เดือน (SD = 19,322) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/ครอบครัว 10,738 บาท/เดือน (SD = 11,181) และมีภาระหนี้สินครอบครัวเฉลี่ย 256,214 บาท/เดือน (SD = 499,481)

ตอนที่ 2 ข้อมูลผู้ดูแลหลักของเด็ก

ในจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น 21 คน จำเป็นต้องมีผู้ดูแล 18 คน ซึ่งทั้งหมดอาศัยอยู่บ้านเดียวกับเด็ก ส่วนเด็กอีก 3 คน สามารถดูแลตัวเองได้ ทั้งนี้ ผู้ดูแลและเด็กอาศัยอยู่บ้านเดียวกันทั้ง 18 คน ส่วนใหญ่ผู้ดูแลเป็นมารดาของเด็กจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 94.44 มีสถานภาพสมรส จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ทำงานแบบเต็มเวลา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 61.11 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 ระดับรายได้อยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ทั้งนี้คิดเป็นรายได้เฉลี่ย/เดือน 13,014.20 บาท (SD = 12,204.20)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าใช้จ่ายต่อปีที่ต้องจ่ายเพิ่มต่อปีในการดูแลเด็ก

ค่าใช้จ่ายต่อปีที่ต้องจ่ายเพิ่มในการดูแลเด็ก		จำนวน (N = 18)	ร้อยละ
ค่าอาหาร	1 - 10,000 บาท	7	38.89
	10,001 - 20,000 บาท	4	22.22
	20,001 - 30,000 บาท	1	5.56
	30,001 - 40,000 บาท	2	11.11
	40,001 – 50,000 บาท	1	5.56
	ไม่มีค่าอาหาร	3	16.67
ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	1 - 10,000 บาท	12	66.66
	10,001 - 20,000 บาท	3	16.67
	20,001 - 30,000 บาท	1	5.56
	ไม่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัว	2	11.11

จากตาราง 3 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ดูแลมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าอาหารระหว่างที่ดูแลเด็กไม่เกิน 10,000 บาท/ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 และผู้ดูแลมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่เกิน 10,000 บาท/ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 โดยมีค่าอาหารเฉลี่ยอยู่ที่ 16,120 บาท/ปี (SD = 13,548) และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยอยู่ที่ 7,150 บาท/ปี (SD = 7,105)

ตารางที่ 4 แสดงผลกระทบการทำงานผู้ดูแลหลักของเด็ก

ผลกระทบการทำงานผู้ดูแลหลักของเด็ก	จำนวน (N = 18)	ร้อยละ
เปลี่ยน/ลดการทำงาน	10	55.56
ไม่เปลี่ยน/ไม่ลดการทำงาน	8	44.44

จากตาราง 4 พบว่า จำนวนผู้ดูแลหลักของเด็กเปลี่ยน/ลดการทำงานเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ซึ่งทำให้ผู้ดูแลที่ต้องเปลี่ยน/ลดการทำงานทำให้สูญเสียรายได้เฉลี่ย 2,357.14 บาท/ปี (SD = 1,492.04)

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ดูแลหลักของเด็ก

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ดูแลหลักของเด็ก	N	Mean ± SD (Range)
เวลาในการพักผ่อนที่ลดลง (ชั่วโมง/วัน)	11	2.36 ± 1.03 (1 - 4)
ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ดูแลและคนในอาชีพเดียวกัน (หน่วย)	18	0.33

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อต้องแบ่งเวลาดูแลเด็ก ทำให้ผู้ดูแลมีเวลาในการพักผ่อนลดลงเฉลี่ย 2.36 ชั่วโมง/วัน (SD = 1.03) และสำหรับคนที่มีอาชีพเดียวกับผู้ดูแลมีประสิทธิภาพการทำงานเฉลี่ยสูงกว่าผู้ดูแลอยู่ที่ 0.33 หน่วย

นอกจากนี้ ผู้ดูแลจำนวน 18 คน ให้ความเห็นว่า ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งกรณีช่วยเหลือครั้งแรกครั้งเดียว รวมถึงไม่เคยได้รับเลย แต่ในกรณีที่ผู้ดูแลได้รับความช่วยเหลือประจำหรือต่อเนื่องมีจำนวน 3 คน โดยค่าเฉลี่ยของเงินที่ได้รับความช่วยเหลืออยู่ที่ 2,000 บาท/คน (SD = 2,598.08)

จากการศึกษาค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ต้องจ่ายเพิ่มในส่วนของเด็กและผู้ดูแลในตารางที่ 6 พบว่า ค่าใช้จ่ายเพิ่มในส่วนของเด็ก เมื่อไปโรงพยาบาลมีค่าห้องพักเฉลี่ย 1,450 บาท/ปี (SD = 1,343.50) ค่าอาหารเฉลี่ย 262.19 บาท/ปี (SD = 212.12) ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 1,792 บาท/ปี (SD = 2,192.35) และในส่วนของผู้ดูแลมีค่าห้องพักเฉลี่ย 2,400บาท/ปี (SD = 0) ค่าอาหารเฉลี่ย 314 บาท/ปี (SD = 270.47) ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 2,050 บาท/ปี (SD = 2,781.49)

นอกจากนี้ เด็กรักษาโดยใช้สิทธิ์ประกันสังคม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 เด็กเข้ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลในเขตจังหวัดพิษณุโลกมากถึง 17 คน คิดเป็นร้อยละ 80.95 ส่วนมากเด็กมีความจำเป็นที่จะต้องไปโรงพยาบาล

เป็นประจำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.48 เด็กขาดเรียน/ขาดงาน เพื่อไปโรงพยาบาลเพราะอาการเกี่ยวกับโรคตา และโรคอื่นเฉลี่ย 0.63 วัน/เดือน (SD = 0.55) และ 0.79 วัน/เดือน (SD = 0.71) ตามลำดับ ส่วนระยะทางเฉลี่ยจากบ้านกับโรงพยาบาลประมาณ 123.90 กิโลเมตร (SD = 156.72) ใช้เวลา (ไป-กลับ) ประมาณ 264.74 นาที (SD = 318.93) ทั้งนี้เดินทางโดยรถส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 63.16 ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย (ไป-กลับ) 1,235.26 บาท/ครั้ง (SD = 1,351.10) ส่วนอีก 2 คน ไม่ได้ไปโรงพยาบาลมาเป็นระยะเวลานานแล้ว เนื่องจากอาการคงที่ ส่วนใหญ่มารดาจะเป็นคนพาเด็กจำนวน 9 คน ไปโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 47.37

ตอนที่ 3 ข้อมูลสุขภาพและการศึกษาของเด็ก

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าใช้จ่ายเพิ่มต่อปีในการไปโรงพยาบาลของเด็กและผู้ดูแล

ค่าใช้จ่ายเพิ่มต่อปีในการไปโรงพยาบาล		N	Mean ± SD (Range)
ค่าใช้จ่ายเพิ่มของเด็ก	ค่าห้องพัก	2	1,450±1,343.50 (500 - 2,400)
	ค่าอาหาร	16	262.19±212.12 (60 - 600)
	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	6	1,792±2,192.35 (50 - 6,000)
ค่าใช้จ่ายเพิ่มของผู้ดูแล	ค่าห้องพัก	1	2,400
	ค่าอาหาร	15	314±270.47 (100 - 900)
	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	4	2,050±2,781.49 (100 - 6,000)

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายเพิ่มต่อปีในการไปโรงเรียนของเด็กและผู้ดูแล

ค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายเพิ่มในการไปโรงเรียนของเด็กและผู้ดูแล		N	Mean ± SD (Range)
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียน		6	90±106.40 (30-300)
ค่าใช้จ่ายเพิ่มของเด็ก	ค่าเดินทาง	2	8,400±5,091.17 (4,800-12,000)
	ค่าอาหาร	10	8,520±3,508 (6,000-14,400)
	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	3	34,533±53,340 (400-96,000)
ค่าใช้จ่ายเพิ่มของผู้ดูแล	ค่าเดินทาง	1	36,000

ตาราง 7 จากการศึกษาค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ต้องจ่ายเพิ่มในส่วนของเด็กและผู้ที่พาไปโรงเรียน พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของผู้ที่พาเด็กไปโรงเรียน 90 บาท/วัน (SD = 106.40) และเมื่อแบ่งออกเป็นส่วนของเด็ก พบว่า เด็กมีค่าเดินทางเฉลี่ย 8,400 บาท/ปี (SD = 5,091.17) ค่าอาหารเฉลี่ย 8,520 บาท/ปี (SD = 3,508) ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 34,533 บาท/ปี (SD = 53,340) และส่วนของผู้ดูแล พบว่า มีค่าเดินทางเฉลี่ย 36,000 บาท/ปี ซึ่งต้องพาเด็กไปโรงเรียน 10 ครั้ง/เดือน โดยมีค่าใช้จ่ายครั้งละ 300 บาท ทั้งนี้ไม่มีค่าอาหารและค่าใช้จ่ายส่วนตัวเกิดขึ้น

นอกจากนี้ เด็กส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีเด็กศึกษาระดับปริญญาตรี และศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.76 เท่ากัน โดยส่วนใหญ่เด็กใช้วิธีเดินเท้าไป

โรงเรียนมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 และสำหรับเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ส่วนใหญ่เด็กได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 17 คน และมีเด็กที่ไม่ขอรับการช่วยเหลือ 1 คน โดยจำนวนเงินที่เด็กได้รับความช่วยเหลือเฉลี่ยอยู่ที่ 566.75 บาท/เดือน (SD = 272.09) และในกรณีที่เด็กได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลหรือเอกชนโดยได้รับประจำ/ต่อเนื่อง มีจำนวน 17 คน คิดเป็นจำนวนเงินช่วยเหลือเฉลี่ย 576.47 บาท/เดือน (SD = 272.79) และมีเด็กจำนวน 4 คน ที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ทางครอบครัวไม่มีการจ้างคนดูแลเด็กเป็นพิเศษ (นอกเหนือจากผู้ดูแลหลัก) จำนวน 19 คน และมีการจ้างคนดูแลเด็กเป็นพิเศษ จำนวน 2 คน ซึ่งมีค่าจ้างเฉลี่ย 1,560 บาท/เดือน (SD = 2,036.47) ส่วนเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐ/เอกชน ไม่ได้มาเยี่ยมบ้าน จำนวน 15 คน และมาเยี่ยมบ้านจำนวน 6 คน โดยมีค่าเฉลี่ยการมาเยี่ยมบ้านอยู่ที่ 0.58 ครั้ง/เดือน (SD = 0.47)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเด็กพิการทางการมองเห็น พบว่า ครอบครัวของเด็กพิการมีฐานะค่อนข้างยากจน และเกิดค่าเสียโอกาสจากการดูแลทั้งในส่วนของเงินเดือนและเวลาพักผ่อนที่หายไป ตลอดจนต้นทุนการรักษาพยาบาลทำให้ครอบครัวของเด็กพิการเกิดภาระค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ความพิการทางการมองเห็นยังมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับความพิการด้านอื่น และส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย โดยที่เด็กจะอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองมากกว่านอกอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์คนพิการในสังคมไทย (2555) ที่พบว่า ประเทศไทยมีคนพิการประมาณ 1.74 ล้านคน ภาคเหนือมีคนพิการหนาแน่นมากที่สุด ประมาณ 4 คน ใน 100 คน แสดงถึงแนวโน้มพื้นที่ความเสี่ยงต่อการเกิด ส่วนกลุ่มเด็กพิการ อายุ 7-14 ปี พบว่า ในปี 2545 และปี 2550 มีเด็กพิการไม่เกินร้อยละ 1 ของเด็กทั้งหมดในประเทศไทย พบว่า นอกเขตเทศบาลมีเด็กพิการหนาแน่นมากกว่าในเขตเทศบาล การศึกษาของเด็กพิการ พบว่า ปี 2550 ดีขึ้นกว่าปี 2545 และเมื่อพิจารณาเหตุผลที่ไม่ได้เรียนหนังสือของเด็กพิการทั้งในปี 2545 และปี 2550 พบว่า ส่วนใหญ่ป่วยหรือพิการจนไม่สามารถเรียนหนังสือได้ รองลงมาคือ ไม่มีโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กพิการ

เมื่อศึกษาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า ครอบครัวมีเด็กพิการทางการมองเห็นทำให้เกิดผลกระทบกับคนในครอบครัว และเกิดมูลค่าควรสูญเสียในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินเป็นจำนวนมากต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเมื่อเกิดต้นทุนดังกล่าวขึ้นทำให้กระทบต่อผลิตภาพการผลิตทั้งต่อตัวเด็กเองและผู้ดูแล โดยมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการศึกษามีต้นทุนทางตรง 13,188.57 บาท/ปี และต้นทุนทางอ้อม 136,741.19 บาท/ปี และเมื่อต้องดูแลเด็กจึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานของผู้ดูแลน้อยกว่าคนในอาชีพเดียวกันเฉลี่ยในระดับ 0.33 หน่วย ซึ่งการศึกษามีความสอดคล้องกับ ศุภนารี โพธิ์อ่อง (2557) การศึกษาต้นทุนในการดูแลเด็กพิการในจังหวัดพิษณุโลกเป็นการคิดต้นทุนต่อหน่วยในการดูแลเด็กพิการแต่ละคนในระยะเวลา 1 ปี ได้ทำการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของหน่วยงานที่ทำการดูแลเด็กพิการทุกประเภท ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 และส่วนที่ 2 คือส่วนของเด็กและผู้ดูแลที่เข้ารับบริการแบบประจำในศูนย์การศึกษาพิเศษฯ โดยวิเคราะห์จากต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการขาดรายได้ของผู้ดูแลและต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการเดินทางรวมไปถึงต้นทุนจากการดูแลอย่างไม่เป็น เมื่อนำต้นทุน 2 ประเภทมารวมกันและวิเคราะห์รายบุคคล พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมีต้นทุนของผู้รับบริการเท่ากับ 24,255 บาทต่อปี และเมื่อรวมต้นทุนต่อหน่วยของผู้ให้และผู้รับบริการแล้ว พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น มีต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 84,540 บาทต่อปี นอกจากนี้ รศ.ดร.ขัตติยา กรรณสูต และคณะ (2546) ศึกษากลุ่มพิการทางการมองเห็นจากหลายแหล่งข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ผู้พิการทางการมองเห็นจะอาศัยอยู่ในชนบท ครอบครัวมีฐานะยากจน อาชีพรับจ้างทั่วไป และมักจะระดับการศึกษาที่ไม่สูง ส่วนใหญ่จะการประกอบอาชีพร้องเพลง ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งในเรื่องการประกอบอาชีพมีค่อนข้างจำกัด ถือเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของผู้พิการกลุ่มนี้ ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะจดทะเบียนคนพิการ เพื่อให้ได้รับสวัสดิการที่สามารถเข้าถึงระบบบริการทั้งภาครัฐ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าเด็กกลุ่มนี้ยังต้องการการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐบาลทั้งในเรื่องการดูแลสิทธิผู้พิการ การรักษาพยาบาล การศึกษา อาชีพ และการเงิน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของเด็กและเยาวชนที่พิการทางการมองเห็น จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น

1. ต้นทุนทางตรง
   1.1 ต้นทุนทางตรงที่เกิดขึ้นกับผู้ดูแล

1.1.1 ค่าใช้จ่ายเพิ่มของผู้ดูแลเมื่อพาเด็กไปโรงพยาบาล ได้แก่ ค่าเดินทางเฉลี่ย 9,338.57 บาท/ปี และค่าห้องพักเฉลี่ย 2,400 บาท/ปี

1.2 ต้นทุนทางตรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก

1.2.1 ค่าใช้จ่ายเพิ่มของเด็กเมื่อไปโรงพยาบาล แบ่งเป็น ค่าห้องพักเฉลี่ย 1,450 บาท/ปี

2. ต้นทุนทางอ้อม

2.1 ต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับผู้ดูแล

2.1.1 ค่าใช้จ่ายเพิ่มของผู้ดูแลในการดูแลเด็ก ได้แก่ ค่าอาหารเฉลี่ย 16,120 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 7,150 บาท/ปี

2.1.2 ค่าใช้จ่ายเพิ่มพาเด็กไปโรงพยาบาล ได้แก่ ค่าอาหารเฉลี่ย 314 บาท/ปี

2.1.3 ค่าใช้จ่ายเพิ่มพาเด็กไปโรงเรียน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 2,050 บาท/ปี และ ค่าเดินทางเฉลี่ย 36,000 บาท/ปี

2.2 ต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับเด็ก

2.2.1 ค่าใช้จ่ายเพิ่มของเด็กไปโรงพยาบาล ได้แก่ ค่าอาหารเฉลี่ย 262.19 บาท/ปี และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 1,792 บาท/ปี

2.2.2 ค่าใช้จ่ายไปโรงเรียน ได้แก่ ค่าเดินทางเฉลี่ย 21,600 บาท/ปี

2.2.3 ค่าใช้จ่ายเพิ่มของเด็กไปโรงเรียน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย 34,533 บาท/ปี ค่าเดินทางเฉลี่ย 8,400 บาท/ปี และค่าอาหารเฉลี่ย 8,520 บาท/ปี

จากการศึกษาต้นทุนที่เกิดขึ้น มีต้นทุนทางตรงเกิดขึ้นเฉลี่ย 13,188.57 บาท/ปี และต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นเฉลี่ย 136,741.19 บาท/ปี ดังนั้น ต้นทุนทางอ้อมมากกว่าต้นทุนทางตรง 123,552.62 บาท/ปี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ดร.พุดตาน พันธุเณร ผศ.ดร.สุขสมาน สังโยคะ และ ผศ.ดร.ศุภวิทู สุขเพ็ง หน่วยงานต่างๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง รวมถึงกลุ่มตัวอย่างและครอบครัวที่ให้โอกาสในการเข้าเก็บข้อมูล ทำให้ได้รับข้อมูลที่จะก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ในสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

รายงานฉบับสมบูรณ์ สถานการณ์คนพิการในสังคมไทย. (2555). **การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความพิการและทุพพลภาพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และ 2550.** หน้า 27-40. แผนงานติดตามสถานการณ์ความเป็นธรรมด้านสุขภาพ (Health Equity Monitoring Project) สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่าง ประเทศ (IHPP) กระทรวงสาธารณสุข. บริษัท เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์ จำกัด.

ขัตติยา กรรณสูต และ จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. (2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาส : กลุ่มนอกกำลังแรงงาน.** หน้า 46-50. ชุดโครงการการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. บริษัทเอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด.

ศุภนารี โพธิ์อ่อง. (2557). **ต้นทุนการดูแลเด็กพิการจังหวัดพิษณุโลก.** ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ. (2555). **พ.ร.บ.เกี่ยวกับผู้พิการ.** พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2555. จาก http://www.snmrc.go.th/images/Download/disability_information/disabled%20persons/3.Disabled 2550.pdf

ศูนย์สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ. (2555). **เด็กพิการแต่เกิดพุ่ง 4 ใน 100 9 องค์กรผุดฐานข้อมูลลดเสี่ยง.** สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2555. จาก http://www.braille-cet.in.th/Braille-CET/index.php?option=com_ content&view =article&id=2326:4100-9-04012011&catid =46:2009-09-02-06-48-20.

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2555). **สถิติข้อมูลคนพิการ.** ข้อมูลวันที่ 6 มกราคม 2555. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2555. จาก http://ecard.nep.go.th/nep_all/file/Stat_Dec54.pd.

การศึกษากระบวนการทางสังคมที่เกิดการสื่อสารและสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอของลาวครั่ง ชุมชนสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

The study of social process in sociology in communication and figurative identity of Lao Krang textile in Sa-Yai-Chee community Tumbon Noen Por Amphoe Sam Ngam Phichit province

ยรรยงวรกร ทองแย้ม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: yanyongvorakorn@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมที่เกิดการสื่อสารและสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอมือของลาวครั่งในชุมชนสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ใช้วิธีการศึกษาผ่าน เรื่องเล่า มุขปาฐะ โครงสร้างสังคม และการสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทางสังคมที่ทำให้เกิดการสื่อสารและสถาปนามีกระบวนการสื่อสารผ่านมุขปาฐะ เรื่องเล่าในครอบครัว และระบบประเพณีเฉพาะถิ่น เช่น ประเพณียกธงสงกรานต์ งานบุญที่ต้องสวมผ้าชิ่นเข้างานวัดและงานบวช ซึ่งจะต้องมีการใช้ผ้าอันเป็นสัญลักษณ์ของชาวลาวครั่ง ตลอดจนโครงสร้างการสื่อสารในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น เสียงตามสาย การสื่อสารผ่านผู้นำและ การสนับสนุนในชุมชนยังมีลักษณะที่บ่งชี้ให้เห็นถึงกิจกรรมบางประการที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์ลาวครั่ง จนเกิดการสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอเฉพาะถิ่น

คำสำคัญ : กระบวนการทางสังคม สถาปนาอัตลักษณ์ ผ้าทอลาวครั่ง

Abstract

The research aimed to study the social process in sociology in communication and figurative identity of Lao Krang textile in Sa-Yai-Chee community Tumbon Noen Por Amphoe Sam Ngam Phichit Province. The research was studied by using the storytelling and sociological structure methods and in-depth interview for collecting data in the community. The researcher used triangulations qualitative research method. The result found that the communications in Sa-Yai-Chee community is likely the storytelling, it had been told itself about Lao Krang textile through local traditions such as flag raising in Songkran festival and ordination ceremony which women always put on Lao Krang textile while joining the ceremony. Moreover, the structure of communications in the community is like speakers, leader’s talk and the corporate social responsibility activities; they had strongly shown about the figurative identity of Lao Krang textile in Sa-Yai-Chee community.

keywords : social process, figurative identity, Lao Krang textile

บทนำ

ลาวครั่ง (Lao-Krang) เป็นชนกลุ่มน้อยในกลุ่มสัญชาติลาวมีอีกชื่อหนึ่งว่า ไทครั่ง (Ti-krang) ซึ่งระบบภาษาที่ใช้คือภาษาลาว ซึ่งจะมีความแตกต่างจากภาษาลาว/อีสานแบบดั้งเดิม ซึ่งการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้กระจายตัวไปทางอีสานและภาคกลางของประเทศไทย เช่น ทางพิจิตรสุพรรณบุรี อุทัยธานี ชัยนาท พิษณุโลก กำแพงเพชร นครปฐม และนครสวรรค์จากทางประวัติศาสตร์นั้น ลาวครั่งเป็นชาวลาวที่ดั้งเดิมแล้วอยู่ที่ หลวงพระบาง และ แขวงหัวพันประเทศลาวแต่ช่วงหนึ่งได้ทำการอพยพเพราะเกิดสงคราม ทำให้ชาวลาวครั่งย้ายรกรากมาทำการเกษตรกรรมเกี่ยวกับข้าวที่ภาคกลางของไทยแต่การอพยพย้ายถิ่นฐานมานั้นชาวลาวครั่งยังได้นำสิ่งล้ำค่านามธรรมติดตัวมาคือ วัฒนธรรมดั้งเดิมของบ้านเกิดชาวลาวครั่งนั้นนับถือศาสนาพุทธเถรวาทแบบผสมผสานกับความเชื่อเดิมที่เรียกว่าการนับถือผีและภูติ สิ่งที่ชาวลาวครั่งจะต้องทำเป็นเอกลักษณ์คือการทำนาและการทำผ้าทอที่เรียกว่า ผ้าทอลาวครั่ง ซึ่งจะใช้ครั่งมาผ่านกรรมวิธีเฉพาะจะได้น้ำสีแดงที่สามารถนำไปย้อมสีผ้า

ผ้าทอของลาวครั่งจึงมีสีแดงอย่างไม่เหมือนใคร และชาวลาวครั่งนั้นนิยมจะสมรสกับสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน (Hattaway, 2004)

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามาปรับเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดสถานการณ์ผสมผสานวัฒนธรรมและปรับตัวตามยุคสมัยสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาและมุขปาฐะความเชื่อเริ่มเลือนหายไป กระแสวัตถุนิยมเข้าสู่สังคมชาวลาวครั่งมากขึ้น จากเดิมที่จะทำการเกษตรและการทอผ้าเป็นหลัก เริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเข้าสู่ระบบแรงงานและนายทุนมากขึ้นจนภูมิปัญญาของการทอผ้าและอัตลักษณ์ที่มีนั้นเริ่มเปลี่ยนและเลือนหายไป เช่น ดั้งเดิมที่ ชุมชนสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เป็นชุมชนที่สั่งสมวัฒนธรรมของชาวลาวครั่ง ที่มีประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีเชื้อสายชาติพันธุ์เดียวกันเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน กลุ่มอาชีพทอผ้าตีนจก บ้านสระยายชี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าแบบลาวครั่งของบรรพบุรุษ ตลอดจนเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง การเกิดขึ้นของกลุ่มทอผ้าของบ้านสระยายชี เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ้าทอลาวครั่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีกรอบการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีของ นอร์เบิร์ต เอเลียส (Norbert Elias) ผู้ซึ่งอธิบายปรากฏการณ์สถาปนา (Figurations) ความหมายต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านกระบวนการทางสังคม จนเกิดการสื่อสาร และสร้างความหมายใหม่ขึ้นมา จนกลายเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมที่เกิดการสื่อสารและสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอมือของลาวครั่งในชุมชนสระยายชี ตาบลเนินปอ อาเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mix Method) โดยมีระเบียบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็นระยะดังนี้

ช่วงที่ 1 ระยะ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน สระยายชี ตำบลสามง่าม จังหวัดพิจิตร 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าและประวัติศาสตร์จากสถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร 3) ชาวลาวครั่งที่อุทัยธานี-ชัยนาท ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า คือ ตรวจสอบเนื้อหาจากบุคคล สถานที่ และเวลาที่ต่างกันเพื่อหาการกระจุกตัวของข้อมูลมากที่สุด

ช่วงที่ 2 ระยะการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ นาข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาออกเป็นแบบสอบถามเก็บข้อมูล 400 ชุด ในชุมชนสระยายชี เพื่อสำรวจถึงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวผ้าทอมือ การรับรู้มุขปาฐะ กรรมวิธีต่างๆ ของชาวลาวครั่ง การรับรู้ความหมายของลวดลายต่างๆ สภาพเศรษฐกิจ ความชอบบุคคลในกระบวนการปัจเจก การถ่ายทอดภูมิปัญญาในกระบวนการความรู้ และเรื่องกฎหมายและจริยธรรมจากการควบคุมความรุนแรง ตามแนวคิดของนอร์เบิร์ด เอเลียส โดยในระยะที่ 2 เป็นการใช้แบบสอบถามที่มีการหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยการทดสอบเครื่องมือ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.81 ได้ผลสรุปว่าแบบสอบถามเชื่อถือได้มากกว่า 0.80 และมาทำการหาค่าเฉลี่ย

หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนทั้ง 2 ระยะ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปข้อมูลถึงกระบวนการทางสังคมที่เกิดการสื่อสารเพื่อสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอลาวครั่งโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีของนอร์เบิร์ด เอเลียส ที่เสนอว่า กระบวนการทางสังคมคือเหตุสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารเพื่อสถาปนาอัตลักษณ์ท้องถิ่น ที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือกระบวนการปัจเจก การถ่ายทอดภูมิปัญญาในกระบวนการความรู้ กระบวนการควบคุมความรุนแรงในเรื่องกฎหมายและจริยธรรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอลาวครั่งเกิดขึ้นได้จากกระบวนการทางสังคมที่ทำให้เกิดการสื่อสารดังต่อไปนี้

มีกระบวนการปัจเจกเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ มีการรวมตัวจากความเป็นผู้นาโดยปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ในการวิจัยนี้พบว่า มีบางคนต้องการที่จะสืบสานภูมิปัญญาทอผ้าไว้ จึงใช้ความเป็นผู้นาจัดตั้งกลุ่มเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าในรูปแบบของชาวลาวครั่งเอาไว้

มีกระบวนการความรู้เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ มีกระบวนการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในตนเองและจัดการความรู้ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นแม้ปัจจุบันจะมีอุปสรรคในด้านการสืบทอดไปยังเยาวชนมาเกี่ยวข้อง

มีกระบวนการทางเศรษฐกิจมาเกี่ยวข้อง คือ มีการทอผ้าเพื่อจัดจาหน่ายเพื่อให้เป็นรายได้ทางหนึ่งให้กับชุมชนและครัวเรือน อีกทั้ง หากมีความต้องการทางสังคมมากขึ้น ทิศทางการเติบโตของเศรษฐกิจในชุมชนจะมีการเติบโตสูงขึ้นได้

มีกระบวนการควบคุม คือ มีการสนับสนุนและมีโครงการส่งเสริมภูมิปัญญาจากหน่วยงานภาครัฐเกิดขึ้น โดยมีตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นส่งเสริมภูมิปัญญา มีหน่วยงานในชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้เกิดการสานต่อภูมิปัญญาของการทอผ้าอย่างมีเอกลักษณ์ไว้สืบไป

สุดท้ายเกิดเป็นกระบวนการสื่อสาร จากกระบวนการปัจเจก กระบวนการความรู้ และกระบวนการเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดกระบวนการสื่อสารขึ้นในชุมชน และกลายเป็นการรวมกลุ่มผ้าทอลาวครั่งในชุมชน และมีผสมผสานกับข้อมูลความเชื่อมุขปาฐะในชุมชน ตลอดจนแรงขับจากสังคมภายนอกที่ส่งเสริมให้มีการทาผลิตภัณฑ์ชุมชน จนท้ายที่สุด กลายเป็นผ้าทอลาวครั่งอันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนสระยายชี อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ดังภาพ

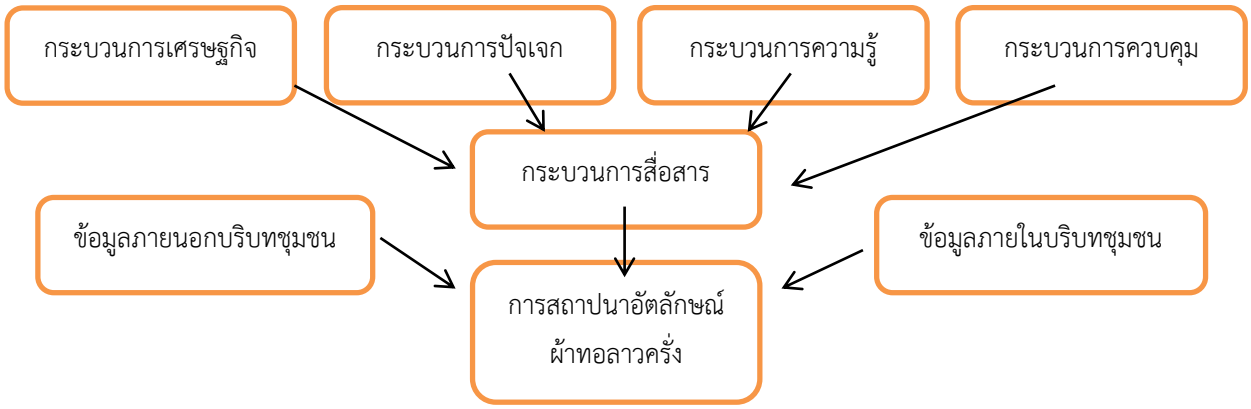

ภาพที่ 1 กระบวนการรวมกลุ่มผ้าทอลาวครั่งในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า มีกระบวนการทางเศรษฐกิจมาเกี่ยวข้อง เป็นเพราะว่า ในพื้นที่ชุมชนและการดำรงชีวิตประจำวันต้องมีการใช้จ่าย ดังนั้นปัจจัยเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะมีผล ถ้าหากไม่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจมาเกี่ยวข้อง ผลิตผ้ามาแล้วไม่สามารถนำไปจัดจำหน่ายได้ การสถาปนาอัตลักษณ์ของผ้าทอมีแนวโน้มที่จะไม่เกิดขึ้น และมีโอกาสที่จะสูญหายไปตามกาลเวลามากขึ้น

อีกทั้งมีประเด็นที่มีผู้นำที่เป็นปัจเจกบุคคลประมวลความรู้เพื่อถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อสืบสานและสถาปนาอัตลักษณ์ผ้าทอไว้ได้ กล่าวคือ ในชุมชนจะมีปราชญ์ชุมชนที่มีการสืบสานภูมิปัญญาผ้าทออย่างมีเอกลักษณ์อยู่แล้ว และได้นำความรู้ที่มีประมวลสู่รูปแบบการถ่ายทอดวิธีการทอผ้าลงไปยังผู้ที่ต้องการจะทอผ้าให้เป็น ทำให้เกิดการสืบสานความรู้จากปัจเจกบุคคล

นอกจากนี้ประเด็นของกระบวนการควบคุม คือมีการส่งเสริมภูมิปัญญาจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆให้กลายเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งผ่านกระบวนการสื่อสารในกลุ่มและในชุมชน กล่าวคือ ในชุมชนจะมีกิจกรรมและมีประเพณีที่ส่งเสริมโดยทั้งหน่วยงานจากภาครัฐและกิจกรรมของตัวชุมชนเอง เช่น กิจกรรมยกธงสงกรานต์ งานแต่งงาน งานบวชนาค ขนบและประเพณีเหล่านี้จะต้องมีการใช้ผ้าทอลาวครั่งทั้งสิ้น ทำให้เกิดการนำมาใช้และถ้าหากบุคคลใดไม่นำมาสวมใส่หรือนำมาประกอบพิธีจะถูกมองว่าแปลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกทางสังคมที่ช่วยขับเคลื่อนค่านิยมในชุมชนได้ ดังจะไปสอดคล้องกับ แนวคิดของ นอเบิร์ด เอเลียส ที่ระบุว่า ชุมชนหากมีการรวมตัวของกระบวนการทั้ง 4 คือ กระบวนการเศรษฐกิจ กระบวนการปัจเจก กระบวนการความรู้ และกระบวนการควบคุม นั่นคือปัจจัยสำคัญของต้นกำเนิดทางสังคม (Socio Genesis) และจะทำให้เกิดพฤติกรรมศิวิไลซ์ (Civilised Habitus) กล่าวคือ หากมีกระบวนการทางเศรษฐกิจ กระบวนการสังคม กระบวนการความรู้และกระบวนการควบคุมที่มีศักยภาพและมีคุณภาพแล้วจะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและทัดเทียมสังคมที่พึงประสงค์ กาญจนา แก้วเทพ (2553)

ตลอดจน ยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลภายในบริบทชุมชนและภายนอกบริบทชุมชน ที่มีส่วนสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนกลไกทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางกระบวนการปัจเจก ปัจจัยกระบวนการความรู้ และปัจจัยกระบวนการควบคุม นั่นคือ เมื่อภายนอกบริบทชุมชนมีความต้องการผ้าทอมากขึ้น จะทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ผลงานหรือผลิตผ้าทอที่ร่วมสมัย มีลวดลายใหม่ๆ ผสมผสานกับความเป็นเอกลักษณ์ของ บริบทภายในชุมชนด้วย สอดคล้องกับ J.

Goudsblom (1994) ที่ระบุกระบวนการทางสังคม (Civilizing Process) คือ กระบวนการรวมตัวอันสำคัญที่ก่อให้เกิดอำนาจของพฤติกรรมที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และเกิดการสร้างความหมายใหม่ด้วยกระบวนการสื่อสารได้ โดยที่จะต้องขับเคลื่อนอย่างเป็นไปทั้งองคาพยพ เช่นงานวิจัยนี้ ที่พบว่า ผ้าทอลาวครั่ง มีอัตลักษณ์ที่ถูกสถาปนาความหมายขึ้นผ่านกระบวนการ คือ กระบวนการเศรษฐกิจ กระบวนการปัจเจก กระบวนการความรู้ กระบวนการควบคุมและกระบวนการสื่อสาร

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบว่า การสถาปนาอัตลักษณ์ความหมายผ้าทอลาวครั่ง เกิดขึ้นอย่างมีปัจจัยแบบผสมผสาน โดยที่มีปัจจัยด้านกระบวนการทางเศรษฐกิจ กระบวนการปัจเจกบุคคล กระบวนการความรู้ กระบวนการควบคุม จนทำให้เกิดเป็นกระบวนการสื่อสารภายในชุมชน จนทำให้เกิดการสร้างความหมายว่า ผ้าทอลาวครั่งจะต้องมีเอกลักษณ์ที่มีความงดงามด้วยการใช้สีแดงจากครั่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์สำคัญที่บริบทของชุมชนอื่นหาได้ยากมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความต้องการจากบริบทภายนอกชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้บริบทภายในชุมชนเกิดการขับเคลื่อนให้เกิดเป็นการผลิตด้วยแล้ว ทำให้ผ้าทอลาวครั่งถูกสถาปนาความหมายจนทำให้เกิดเป็นผ้าทอสีแดง มีตีนจก และมีลายขิดประกอบอยู่ กล่าวคือชาวลาวครั่งมักจะใช้ลวดลายที่เลียนแบบธรรมชาติและวิถีชีวิตตามธรรมชาติ ด้วยกรรมวิธีเฉพาะตัวที่ทำให้ ผ้าทอของลาวครั่งจึงมีสีแดงอย่างเป็นอัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร ชาวลาวครั่งผูกพันกับการทอมาช้านาน มีความหลากหลายในเรื่องลวดลายและเทคนิควิธีการทอ เพราะมีทั้งฝ้ายและไหมที่เป็นองค์ประกอบของการทอ เทคนิคที่ใช้มี ทั้งการจกและมัดหมี่ ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวลาวครั่งก็คือผ้าซิ่นมัดหมี่ต่อตีนจก ผ้าซิ่นชนิดนี้ตัวตีนซิ่นจกทอด้วยเส้นไหมซึ่งผ่านการมัด ให้เป็นลวดลายแล้วทอสลับกับ การขิดซึ่งเป็นลายเส้นตั้ง จากนั้นต่อด้วยตีนจกซึ่งทอด้วยฝ้าย ส่วนใหญ่นิยมทำพื้นเป็นสีแดง และทำลวดลายทรงเรขาคณิตซึ่งจะไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผ้าซิ่นตีนจกแดงนี้บางครั้งก็มีการทอตัวซิ่นเป็นผ้าไหมมัดหมี่ล้วนไม่สลับกับขิดก็ได้ บ่อยครั้งที่ลวดลายจะมีความหมายอันลึกซึ้งและเลียนแบบจากธรรมชาติ ดั่งเช่น นาคมักจะใช้ในพิธีมงคลเช่นงานบวช ลายช้างจะใช้ในงานที่สะท้อนถึงความยิ่งใหญ่ ส่วนซิ่นอีกประเภทหนึ่งคือ ซิ่นดอกดาว ซิ่นดอกดาวนี้นิยมทอสีพื้นด้วยสีเข้มแล้วจกลายสี่เหลี่ยมเล็กๆ ด้วยโทนสีที่อ่อนเข้ม สองถึงสามสีเป็นการลอกเลียนแบบท้องฟ้าในยามค่ำคืน นอกจากผ้าซิ่นแล้ว ชาวลาวครั่งยังนิยมทอผ้าห่ม ซึ่งมักทอเป็น ผืนใหญ่มีลาย ท้องฟ้าและลายเชิงชาย มักจะใช้สีที่ตัดกันมีสีอื่นแซมประปรายผ้าม่านทอเป็นลวดลายรูปสัตว์ต่างๆแต่เดิมนั้นเป็นของที่ชาวลาวครั่งทอมาถวายวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความลึกซึ้งของภูมิปัญญาและการทอผ้าและเป็นอัตลักษณ์สำคัญของผ้าทอลาวครั่ง ของบ้านสระยายชี

แนวทางของการนาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดยการวางรากฐานให้เกิด 4 องค์ประกอบสาคัญ คือ ต้องผลักดันองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ผลักดันบุคคลในระดับปัจเจกให้มีเกิดความรู้ด้วยการเฟ้นหาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและดึงออกมา และมีกระบวนการควบคุม ส่งเสริม ให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการสื่อสาร อย่างมีกรอบที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนและอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้ตามบริบท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ กลุ่มผ้าทอลาวครั่ง ชุมชนลาวครั่งชัยนาท อุทัยธานี ขอขอบคุณข้อมูลสนับสนุนจาก สถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร และขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Goudsblom, J. (1994). **The Theory of the Civilizinq Process and Its Discontents**. Sociology of Amstersdam University.

Hattaway Paul (ed.) (2004). "**Lao", Peoples of the Buddhist World.** (E-book): 149.

ปัญหา และแนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Problems and management guildlines on living in Talekaew Nivet dormitory, Pibulsongkram Rajabhat University

ศิริรัตน์ ดะรีพัตร์* ลำเนา เอี่ยมสะอาด และ ผ่องลักษม์ จิตต์การุณ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: siriratd1024@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหอพักมีความคิดเห็นต่อปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะที่ได้จากนักศึกษาหอพัก ได้แก่ “ควรปรับปรุงคุณภาพของระบบอินเตอร์เน็ตให้ดียิ่งขึ้น” “ควรเพิ่มพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบ และเพิ่มสถานที่จอดรถ” “พนักงานแม่บ้านควรใช้คำพูดที่ไพเราะ” “ควรมีการขยายเวลาในการเข้า-ออกหอพัก” “ควรเพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ” ส่วนแนวทางในการจัดการปัญหาของกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา คือ มีการควบคุม ดูแลปัญหาที่เกิดขึ้น โดยวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญ และงบประมาณที่ได้รับ มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ จัดกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึก แก่นักศึกษาหอพักโดยต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้นักศึกษาหอพักมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้วย

คำสำคัญ : หอพักนักศึกษา ปัญหาในการอาศัยอยู่หอพัก

Abstract

The research aimed to find out the problems of students who lived in Talekeaw Nives Dormitory and to compile information from the students for living guidelines and also to issue guidelines on living in the dormitory from the suggestions of dormitory committee. The study comprised five parts, including building, personnel, regulations, welfare and services, and student affairs. The opinions of dormitory students on the problems in general and specifically were in the medium level. The suggestions defined by the students for improvement the Talekaew Nives dormitory were 1) The students needed higher Internet speed. 2) The dormitory should provide more the parking 3) The staff should talk with proper words. 4) The dormitory closed too early. And 5) The available activities were not interesting and not various kinds. The ways of solving the problems by the dormitory executive committee were to control the problems by planning to give priority to the most important problems and the provided budgets. Public relations about the solutions and student activity campaign should be done consecutively. More opportunities should be opened for the students to participate the dormitory management.

keywords : dormitory, living problems in the dormitory

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีปรัชญา พันธกิจ คือเป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2556) ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจึงมีการจัดสวัสดิการด้านหอพักให้กับนักศึกษา และนโยบายยังเน้นเรื่องการพยายามจัดหอพักให้เป็นบ้านแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น (Living and Learning Center) โดยนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 ต้องเข้าอยู่หอพักในมหาวิทยาลัย และสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป มหาวิทยาลัยจะให้เข้าพักใน

หอพักตามความเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานหอพักนักศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเสริมความเป็นระเบียบของการใช้ชีวิตร่วมกัน ให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้นแก่นักศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 27 กุมภาพันธ์ 2556) โดยมีปรัชญา คือ “เรือนธรรม เรือนปัญญา เรือนสุข” และมีพันธกิจตลอดจนวัตถุประสงค์ โดยสรุปดังนี้ (คณะกรรมการบริหารหอพัก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2556)

1) เพื่อจัดที่พักอาศัยที่มีคุณภาพ สะอาด สะดวก สบาย และปลอดภัย เอื้อต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา และให้นักศึกษาอยู่อย่างมีความสุข

2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรมของนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามปณิธานของมหาวิทยาลัย

3) เพื่อจัดบริการต่างๆให้เหมาะสมแก่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และคุณภาพการศึกษาที่ดี

4) เพื่อจัดบริการให้นักศึกษาหอพักได้ใช้หอสมุด ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สนามกีฬา รวมทั้งสถานที่อื่นๆ ที่มหาวิทยาลัยสร้างขึ้นให้เกิดประโยชน์กับนักศึกษาโดยตรง

5) เพื่อดำเนินกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ส่วนใหญ่เดินทางมาจากต่างอำเภอ และต่างจังหวัด

เป้าหมายสำคัญในการบริหารจัดการหอพักมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คือ (คณะกรรมการบริหารหอพัก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2556)

“ทำอย่างไรหอพักนักศึกษาจึงจะเป็นสถานที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งพัฒนาการเรียนรู้ และเป็นแหล่งบ่มเพาะให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน โดยพยายามจัดหอพักให้เป็นบ้านแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น (Living Learning and Caring Center) เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันในสังคม เรียนรู้ระเบียบวินัยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านปัญญาและจริยธรรม เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีงามและป้องกันความเสื่อมเสียด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาในปัญหาต่างๆ เช่นปัญหามั่วสุมทางเพศ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนันการประพฤติตนไม่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและมหาวิทยาลัย ฯลฯ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการวางระบบการบริหารจัดการหอพักในทุกๆด้านให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด”

หากว่าการอยู่หอพักมหาวิทยาลัยของนักศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กล่าวมานั้นก็จะทำให้นักศึกษามีความสุขในการอยู่หอพัก แต่ในความเป็นจริงจากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักทะเลแก้วนิเวศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีอื่นๆ จำนวนหนึ่ง (นักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ, 13 พฤศจิกายน 2556) เกี่ยวกับปัญหา และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาในการอยู่หอพัก พบว่ามีประเด็นที่ส่งผลให้นักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักเกิดปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในหอพัก ระบบสาธารณูปโภค การบริการของบุคลากรหอพัก การกำหนดเวลาเข้าออกหอพัก และเพื่อนร่วมหอพักของนักศึกษา ซึ่งทำให้การบริหารจัดการหอพักไม่เป็นไปตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่านักศึกษาหอพักมีปัญหาอย่างไรบ้าง ในการอาศัยอยู่ในด้านต่างๆ คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและการบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา ตลอดจนมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาในประเด็นที่เป็นปัญหาอย่างไร เนื่องจากนักศึกษาที่เข้าพักส่วนใหญ่ คือ นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 ที่ต้องอยู่หอพักทุกคนตามระเบียบบังคับของทางมหาวิทยาลัย และเมื่อทราบปัญหาของนักศึกษาหอพักดังกล่าวแล้ว ผู้บริหารจัดการหอพักจะมีแนวทางการจัดการปัญหาอย่างไร ผลการวิจัยที่ได้จะสามารถเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับหอพักได้พัฒนาการบริหารจัดการหอพักของมหาวิทยาลัย ถ้าผู้บริหารจัดการหอพักให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาดังกล่าว ย่อมทำให้หอพักนักศึกษาน่าจะเป็นหอพักที่มีคุณภาพ จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนสำคัญต่างๆดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ซึ่งอยู่หอพักน้อยกว่า 1 ปี และนักศึกษาหอพักชั้นปีอื่นๆ ซึ่งอยู่หอพักมากกว่า 1 ปี จำนวน 313 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ์ และกุสุมา ผลาพรม, 2553 : 118-119) สุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2556 ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานหอพักโดยตรง จำนวน 5 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

2.1 **แบบสอบถาม** แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ สอบถามเกี่ยวกับระยะเวลาการเข้าพักในหอพัก ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศ สอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักทะเลแก้วนิเวศที่มีต่อปัญหาในการอาศัยอยู่ในหอพัก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศในประเด็นที่ถูกถามในระดับใด ตั้งแต่ มีปัญหามากที่สุด มีปัญหามาก มีปัญหาปานกลาง มีปัญหาน้อย และมีปัญหาน้อยที่สุด และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา สอบถามเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะของการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาหอพัก เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือ .97

2.2 **ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม** เป็นการถามถึงแนวทางในการจัดการปัญหาจากข้อค้นพบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาหอพัก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งออกเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเป็นการวิเคราะห์ โดยจับประเด็นคำถามแล้วแจกแจงความถี่ในคำตอบที่เป็นประเด็นเดียวกัน และลงข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาในประเด็น ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านการสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา และข้อเสนอแนะของนักศึกษา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเป็นการแยกแยะคำตอบออกเป็นด้านๆ แล้วจับประเด็นคำตอบที่มีลักษณะเดียวกัน ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาและลงข้อสรุป วิเคราะห์/ สังเคราะห์แนวทางการจัดการปัญหาการบริหารจัดการหอพัก 5 ด้าน ดังกล่าวแล้วข้างต้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา

ประเด็นที่พบจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายปิด ได้แก่ ปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศ ส่วนประเด็นที่พบจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้

1.1 ปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศจากแบบสอบปลายปิดของนักศึกษาหอพัก พบว่านักศึกษาหอพักมีความคิดเห็นคิดเห็นต่อปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักทะเลแก้วนิเวศทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในภาพรวมทุกด้านผลอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยมีผลสรุป เป็นรายด้านเรียงลำดับตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสวัสดิการและบริการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา

1.2 ปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหอพักทะเลแก้วนิเวศจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักศึกษาหอพัก พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาหอพักที่อาศัยอยู่ในหอพักทะเลแก้วนิเวศ ต่อปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหอพัก มีดังนี้

1) ด้านสวัสดิการและบริการ พบประเด็นปัญหาที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ สัญญาณอินเตอร์เน็ตในหอพักมีความล่าช้า “เต่าเรียกพี่” รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ น้ำประปามีความไม่สะอาด และความไม่สะดวกในการให้บริการ “น้ำเหลือง ไม่สะอาด บางครั้งมีกลิ่น บางครั้งน้ำไม่ไหล” และเตียงนอนชำรุด ที่นอนมีความเก่า และชำรุด “ที่นอนย่ำแย่” ข้อเสนอแนะที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ ควรปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบอินเตอร์เน็ตให้ดียิ่งขึ้น และเพิ่มอุปกรณ์รับสัญญาณอินเตอร์เน็ตให้มากขึ้น รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ควรมีการตรวจเช็คคุณภาพเครื่องกรองน้ำอย่างสม่ำเสมอ และควรซ่อมแซมเตียงนอน และเปลี่ยนที่นอนใหม่

2) ด้านอาคารสถานที่ พบประเด็นปัญหาที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ สถานที่จอดรถจักรยานยนตร์ไม่เพียงพอ “ที่จอดรถไม่พอ” รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ มูลนกพิราบที่ระเบียงห้องพักจำนวนมาก “ขี้นกรอบระเบียงเยอะมาก” และ สีภายนอกอาคารหอพักทรุดโทรม “สีหอพักมีคราบตะไคร่เยอะ และสีลอก” ข้อเสนอแนะที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ ควรเพิ่มพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบ และเพิ่มสถานที่จอดรถ รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ควรทำตาข่ายป้องกันนกพิราบที่ระเบียง และทำความสะอาดระเบียงอย่างสม่ำเสมอ และควรทาสีภายนอกอาคารใหม่เพื่อให้หอพักน่าอยู่

3) ด้านบุคลากร พบประเด็นปัญหาที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ พนักงานแม่บ้านใช้คำพูดไม่สุภาพ “แม่บ้าน “พูดไม่ค่อยดี” บางคน “พูดคำด่าคำ” “ตะคอกใส่” “คุยกันเสียงดัง” “พูดหยาบคาย”” รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ พนักงานในสำนักงานพูดกับนักศึกษาไม่ไพเราะเวลาจ่ายค่าไฟ หรือรับพัสดุ และ พนักงานรักษาความปลอดภัยใช้คำพูด “พูดจาไม่ไพเราะ” “ขี้บ่น” ข้อเสนอแนะที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ พนักงานแม่บ้านควรใช้คำพูดที่ไพเราะ และควรมีการฝึกอบรมการใช้คำพูด รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ พนักงานในสำนักงานควรพูดจาอ่อนหวาน ให้เกิดความเป็นกันเอง และ พนักงานรักษาความปลอดภัยควรปรับปรุงเรื่องคำพูด และรับฟังเหตุผลของนักศึกษาก่อนว่ากล่าวตักเตือน

4) ด้านระเบียบข้อบังคับ พบประเด็นปัญหาที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ ช่วงเวลาในการเข้า-ออกหอพัก รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ข้อกำหนดในการจดบันทึกรายชื่อเข้า-ออกหอ และ การประกอบอาหารในหอพัก ข้อเสนอแนะที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ ควรมีการขยายเวลาในการเข้า-ออกหอพัก รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ควรมีการสอบถามสาเหตุของการเข้าหอพักเกินเวลาที่กำหนดก่อนจดบันทึกความประพฤติ และ ควรมีการแนะนำการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในการประกอบอาหารให้ถูกวิธีเพื่อลดปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัย

5) ด้านกิจกรรมของนักศึกษา พบประเด็นปัญหาที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมน้อย รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ กิจกรรมมีเยอะเกิน และกิจกรรม “ไม่ค่อยน่าสนใจสักเท่าไร” ข้อเสนอแนะที่นักศึกษาหอพักเขียนมามากที่สุด ได้แก่ ควรเพิ่มกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เช่น การออกกำลังกาย รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ควรลดกิจกรรมเพราะนักศึกษาบางคนเรียนหนัก และควรมีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ

2. แนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา จากการสนทนากลุ่มของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาสามารถสรุปผลได้เป็น 2 ประเด็น คือ สาเหตุของปัญหาและแนวทางการจัดการปัญหา ดังนี้

2.1 สาเหตุหลักของปัญหาที่เกี่ยวกับการให้บริการหอพัก อาคารหอพักมีสภาพเก่าซึ่งเกิดจากระยะเวลาในการใช้งาน พื้นที่ใช้งานค่อนข้างจำกัด ระบบบริหารจัดการน้ำของทางมหาวิทยาลัย ระยะทางในการติดตั้งตัวส่งสัญญาณอินเตอร์เน็ต บุคลิกภาพส่วนบุคคลของพนักงานผู้ปฏิบัติงาน ข้อจำกัดทางนโยบายของมหาวิทยาลัยในเรื่องบุคลากร และงบประมาณ จึงทำให้การบริการจัดการหอพักไม่เกิดสภาพคล่องเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังเกิดจากนักศึกษาที่อยู่ในหอพักทะเลแก้วนิเวศเองด้วย ได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล เช่น การขาดระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน และการไม่เคารพกฎกติกา

2.2 แนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพัก โดยสรุป คือ มีการควบคุมดูแลปัญหาที่เกิดขึ้น และบริหารงานไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญของปัญหาตามข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหานั้นๆ มีการควบคุมดูแลการ

ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำหอพัก และพนักงานระดับปฏิบัติการ มีการฝึกอบรมบุคลากร รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาหอพัก ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ มีแผนประชาสัมพันธ์ในกรณีที่เป็นปัญหา มีการรณรงค์และจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักศึกษาหอพัก และทำการรายงานผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหารงานหอพัก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ดังได้นำเสนอข้างต้นอาจอภิปรายผลในประเด็นสำคัญที่พบ ได้ คือ

1. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ 5 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ ด้านสวัสดิการและบริการ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา

จากผลการศึกษาปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ พบว่าปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แสดงว่าทางหอพักมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งอาจเป็นเพราะนโยบายของมหาวิทยาลัยมีเป้าหมาย และกฎระเบียบในการบริหารจัดการหอพักที่ชัดเจน และคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาตระหนักถึงปัญหา และพยายามหาวิธีการจัดการกับปัญหาเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการบริหารจัดการหอพักของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือ

“ทำอย่างไรหอพักนักศึกษาจึงจะเป็นสถานที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งพัฒนาการเรียนรู้ และเป็นแหล่งบ่มเพาะให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน โดยพยายามจัดหอพักให้เป็นบ้านแห่งการเรียนรู้ที่อบอุ่น เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันในสังคม เรียนรู้ระเบียบวินัยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีงาม และป้องกันความเสื่อมเสียด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาในปัญหาต่างๆ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงตระหนักถึงความสำคัญต่อการวางระบบการบริหารจัดการหอพักในทุกๆด้าน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ” (คณะกรรมการบริหารหอพัก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2556)

2. แนวทางการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา

จากปัญหาที่พบในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสวัสดิการและบริการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบข้อบังคับ และด้านกิจกรรมของนักศึกษา ได้แนวทางในการจัดการปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักตามความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษา สรุปได้ดังนี้

ปัญหาดังกล่าวส่วนใหญ่คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาตระหนักถึงประเด็นปัญหาที่มีอยู่แล้ว และกำลังพยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหา โดยมีการควบคุมดูแลปัญหาที่เกิดขึ้น และบริหารงานไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญของปัญหาตามข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหานั้นๆ มีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำหอพัก และพนักงานระดับปฏิบัติการ มีการฝึกอบรมบุคลากร รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาหอพัก ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ มีแผนประชาสัมพันธ์ในกรณีที่เป็นปัญหา มีการรณรงค์และจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักศึกษาหอพัก อีกทั้งให้นักศึกษาหอพักมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น และทำการรายงานผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหารงานหอพัก แสดงว่าการบริหารจัดการหอพักนักศึกษายังมีจุดที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และยังไม่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาหอพักเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะ การบริหารจัดการหอพักของคณะกรรมการดำเนินงานยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ และบุคลากรจึงทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร แต่ด้วยการพยายามบริหารจัดการอย่างมีระบบของคณะกรรมการดำเนินงานหอพัก จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการบริหาร POSDCoRB ของ Lyndall Urwick และ Luther Gulick (1987 อ้างถึงใน วันชัย มีชาติ, 2550) ดังนี้

1) การวางแผน (Planning) คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาได้มีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การวางแผนแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญของปัญหาตามข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ

2) การจัดองค์การ (Organizing) ทางมหาวิทยาลัยมีการจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในหน่วยงานอย่างชัดเจน คือ มีการระบุตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานในหอพัก

3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษามีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ประจำหอพัก และพนักงานระดับปฏิบัติการ มีการฝึกอบรมบุคลากร

4) การอำนวยการ (Directing) ผู้รับผิดชอบในหน่วยงานหอพัก ได้มีการคำปรึกษาแก่นักศึกษาหอพัก ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ มีแผนประชาสัมพันธ์ในกรณีที่เป็นปัญหา มีการรณรงค์และจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่นักศึกษาหอพัก

5) การประสานงาน (Coordinating) คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษามีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการปัญหาในแต่ละส่วนเพื่อลดขั้นตอนในการจัดการปัญหานั้นๆ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

6) การรายงาน (Reporting) คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาได้มีการจัดทำการรายงานผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหารงานหอพัก

7) การงบประมาณ (Budgeting) ในหน่วยงานของหอพักทะเลแก้วนิเวศมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเงินงบประมาณที่ได้รับจากทางมหาวิทยาลัย และมีการจัดทำแผนการบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงิน และการคลัง

และปัญหาดังกล่าวยังเกิดจากผู้รับบริการ คือตัวนักศึกษาหอพักเองด้วย คณะกรรมการดำเนินงานมีแนวทางในการบริหารจัดการนักศึกษาโดยการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา สอดคล้องกับ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980 อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม, 2554) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตัดสินใจ (Decision Making) คือ การให้นักศึกษาหอพักมีส่วนในการคัดเลือกตัวแทนของนักศึกษาหอพัก เพื่อร่วมในการตัดสินใจ และวางแผน ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การดำเนินงาน (Implementation) คือ ให้ตัวแทนนักศึกษาหอพัก เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานในการจัดการปัญหานั้น เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ประโยชน์ (Benefits) คือ ให้ตัวแทนนักศึกษาหอพักได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการปัญหา และยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์นี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสีย

ขั้นที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) คือ ให้ตัวแทนนักศึกษาหอพักมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานว่าได้รับความเห็นชอบจากนักศึกษาหอพัก และนักศึกษาหอพักยังมีความคาดหวังให้มีการดำเนินการอื่นๆอีกหรือไม่

อีกทั้งปัญหาในเรื่องของกิจกรรมที่นักศึกษาหอพักมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะนักศึกษาหอพักแต่ละบุคคลมีบุคลิกลักษณะต่างกัน หรือบางคนอาจมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียน เรื่องส่วนตัว ที่ต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่หอพักจัดขึ้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสมบูรณ์ แย้มกมล (2542 อ้างถึงในพนาวัน เปรมศรี, 2554) ที่ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้น หรือเหตุการณ์นั้นโดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยการแสดงความคิดเห็นอาจทำด้วยคำพูดหรือการเขียน

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 คณะกรรมการหอพักนักศึกษาควรจัดสวัสดิการและบริการของหอพักให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาหอพัก เช่น น้ำประปา สัญญาณอินเตอร์เน็ต สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในหอพัก

1.2 คณะกรรมการหอพักนักศึกษาควรมีการรณรงค์ให้นักศึกษาหอพักใช้บริการรถไฟฟ้าของมหาวิทยาลัย และบริการรถจักรยานของหอพักเพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับสถานที่จอดรถ รวมทั้งเป็นการตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยอีกด้วย และมีการปรับปรุงหอพักให้พร้อมกับการให้บริการกับนักศึกษาหอพักในปีต่อไป

1.3 คณะกรรมการหอพักนักศึกษาควรมีการฝึกอบรมบุคลากรหอพักให้มีความเหมาะสมกับการบริการ และจากนั้นทำการสำรวจถึงผลตอบรับที่ได้หลังจากการฝึกอบรม รวมทั้งมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาหอพักในปีการศึกษาใหม่ ให้นักศึกษาเกิดความเกรงใจกับเพื่อนร่วมห้องพัก และเพื่อนร่วมหอพัก

1.4 คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาควรชี้แจง และประกาศอย่างเป็นทางการ เกี่ยวกับขอบเขตในการรับผิดชอบ หน้าที่ที่นักศึกษาหอพักต้องรับผิดชอบ ขั้นตอนในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหอพัก เพื่อระเบียบวินัยที่ดีของสังคมหอพัก อักทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์การเปิดรับฟังปัญหาในการอยู่หอพักจากช่องทางต่างๆ เช่น การทำวิจัย กล่องรับฟังความคิดเห็น เพื่อตระหนักถึงปัญหาโดยตรง และแก้ปัญหาให้ทันต่อสถานการณ์และทันต่อเหตุการณ์

1.5 คณะกรรมการหอพักควรมีการบริหารงานหอพัก โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมเช่น จัดกิจกรรมให้นักศึกษาหอพักมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดหอพัก การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อยู่ร่วมหอพักเดียวกัน และการฝึกอบรมให้เห็นประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่กรณีที่มีความเห็นต่าง การเคารพกฎเกณฑ์ตามวิถีที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาในการอาศัยอยู่หอพักของนักศึกษาในมุมมองของพนักงานระดับปฏิบัติงาน เช่น พนักงานแม่บ้าน พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานสวนและซ่อมบำรุง

2.2 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่พักในหอพักของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมกับนักศึกษาหอพักของมหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหอพักนักศึกษาต่างสถาบัน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดของนักศึกษาหอพักที่เกิดจากปัญหาในการอาศัยอยู่หอพัก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะกรรมการดำเนินงานหอพักนักศึกษาทะเลแก้วนิเวศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล และเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี อีกทั้งขอบคุณนักศึกษาหอพักที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจเป็นอย่างดี ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการบริหารหอพัก มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2556). **คู่มือนักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ**. พิษณุโลก: ที. เอส.พริ้นท์ติ้ง 2002.

พงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง. (2551). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา.** เข้าถึงได้จาก : https:// www.gotoknow.org/ posts/253391. (วันที่ค้นข้อมูล: 22 ตุลาคม 2557).

พนาวัน เปรมศรี. (2554). **การศึกษาสภาพของหอพักหญิง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และแนวทางการพัฒนาตามความคิดเห็นของนักศึกษาหอพัก.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปะศาสตร์บัณฑิต (สาขาการจัดการประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2556). **เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย/ปรัชญา/ประวัติหอพัก.** เข้าถึงได้จาก : http://www.psru.ac.th/about_psru_menu4.php. (วันที่ค้นข้อมูล: 20 กันยายน 2556).

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2556, 27 กุมภาพันธ์). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เรื่องให้นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1 เข้าอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ประจำปี 2556.**

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2549, 5 เมษายน). **ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เรื่องการบริหารหอพักและแนวทางปฏิบัติในการเข้าพักอาศัยหอพักนักศึกษาในกำกับมหาวิทยาลัย**.

นักศึกษาหอพักทะเลแก้วนิเวศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2556, 13 พฤศจิกายน). **สัมภาษณ์.**

ยุทธไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรม. (2553). **พื้นฐานการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วชิรวัชร งามละม่อม. (2554). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.** เอกสารนักวิชาการและนักวิจัย สถาบัน TDRM. สถาบัน. สถาบันวิชาการ TDRM.

วัยชัย มีชาติ. (2550). **การบริหารองค์การ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก
The development of innovative Attractions of Phitsanulok province

กัญญามน อินหว่าง[1*] พูนฤดี สุวรรณพันธุ [2] และ สุพจน์ อินหว่าง[2]
[1]มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพฯ [2]มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พิษณุโลก
corresponding author e-mail: Kanyamon555@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษา แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในจังหวัดพิษณุโลก เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 แหล่ง คือ แหล่งท่องเที่ยวด้านเกษตร ด้านธรรมชาติ ด้านศิลปะวิทยาการ ด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านนันทนาการ ด้านเชิงนิเวศนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการจับฉลากชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน โดยเก็บข้อมูลแหล่งละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 70 คน ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่งมีแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เน้นรูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบหลายลักษณะเข้าด้วยกัน ได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ผสมผสานระหว่างการให้บริการในรูปอาสาสมัคร มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนและมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เน้นกิจกรรมที่ครอบคลุมเรื่อง การล้างพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ มีการนำนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะสำหรับเดินทางกับบ้านพักอาศัยและลดปัญหาของสถานที่พักแรมที่มีจำกัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มากและยังได้รับการพัฒนา

คำสำคัญ : การพัฒนา นวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

The study development of innovative attractions Phitsanulok was aimed to study the characteristics of innovation and to find ways to innovation development tourist attractions tourist district. The population was involved in officials of the executive of the attraction is the standard in Thailand. The sample was selected using stratify sampling into 7 major sources of tourist attractions in agriculture , the nature of the arts cultural and historical Recreational bring the eco- friendly, with a sampling of lots of tourist standard. The data source for a total of 10 people 70 people used to collect qualitative data by interviewing and content analysis. The researchers found that both sites 7. The development of guidelines for pleasure on a hybrid multi format features include a trip together to benefit the combination of features in different subjects. Focuses on the lives of people and activities with the community on activities that cover the detoxification, eating a healthy diet Yoga and meditation are adopting innovative car-based tourism as a vehicle for travel to homes and reduce the Accommodation is limited, especially tourism is still a very natural and has been developed.

keywords : development, innovative attractions, development of innovative attractions

บทนำ

นวัตกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นส่วนสำคัญและสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมทางอุตสาหกรรมอื่นๆ การส่งเสริมนวัตกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด รัฐบาลต้องจัดสรรเงินทุนสนับสนุนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยที่แหล่งของความคิดสร้างสรรค์มาจาก 3 แหล่ง ได้แก่ นักท่องเที่ยว (Tourist Focus) บุคคลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry Focus) และบุคคลจากอุตสาหกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Outside Industry Focus) นวัตกรรมก่อให้ได้ผลิตผลเพิ่มขึ้น และเป็นที่มาสำคัญของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในประเทศที่พัฒนาแล้วต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านนวัตกรรม เนื่องจากนวัตกรรมเป็นการสร้างหรือการปรับปรุงสินค้า กระบวนการ หรือ การให้บริการ โดยใช้ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างธุรกิจใหม่ๆ ขึ้นมา และยังส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการจ้างงาน มีการกระจายรายได้มากขึ้นและพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้คนให้ดีขึ้นกว่าเดิม และยังเป็นการช่วยฟื้นฟูภาพลักษณ์ด้านบวกของประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศได้อีกด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีหลายอย่าง มีทั้งนวัตกรรมที่เป็นอาชีพและสิ่งประดิษฐ์เกิดขึ้นได้แก่ อาชีพมัคคุเทศก์ หนังสือเดินทาง ซึ่งสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้หนังสือเดินทางมีพลวัตมาเป็นหนังสือเดินทางแบบ E-Passport ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา Webpage เพื่อใช้ในการส่งเสริมการขายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้ก่อนตัดสินใจซื้อบริการ อย่างก็ตามการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะต้องสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย กล่าวคือจะต้องมีการพัฒนาให้สมดุลทั้ง 3 มิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการพัฒนานวัตกรรมใหม่นั้นจะต้องเริ่มจากสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจโดยการกำหนดงบประมาณเพื่อให้มีแนวคิดสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน ทำการค้นหาคนรุ่นใหม่ๆที่มีความคิดสร้างสรรค์ อบรมและฝึกทักษะให้พัฒนาอยู่สม่ำเสมอ และจัดตั้งกลุ่มทำงานขึ้นมา และสร้างแวดล้อมทางการแข่งขันเพื่อพัฒนานวัตกรรมขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรม จึงได้เริ่มส่งเสริมนวัตกรรมภายในองค์กรโดยจัดประกวดนวัตกรรมด้านการตลาดการท่องเที่ยวเป็นปีแรกในเดือนมิถุนายน 2554 เพื่อสร้างแรงจูงใจในหน่วยงาน ททท. และกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเชิงคุณภาพด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการ และด้านการตลาดการท่องเที่ยว ในส่วนของกลยุทธ์ขยายตลาดคุณภาพ กลยุทธ์สร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต กลยุทธ์ส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยง กลยุทธ์สร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ รณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้ เป็นต้น (กิติกร ดาวพิเศษและคณะ, 2555)

ในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโต และสร้างรายได้ให้กับประเทศ และถือว่าเป็นธุรกิจที่ควรให้การสนับสนุนให้ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวนั้นจำเป็นต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของสังคมโลก เพราะโดยธรรมชาติของธุรกิจการท่องเที่ยว จะต้องสัมพันธ์กับหลายฝ่ายเกิดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวแบบครบวงจร คือ จากแหล่งท่องเที่ยว มาสู่ที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก นวดแผนไทย สปา ขนส่งรถ เรือ เครื่องบิน เป็นต้น (กิติกร ดาวพิเศษ และคณะ, 2555) อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษา ลักษณะนวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก เช่น เน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว การส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวใหม่ๆ จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวศิลปะวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว และศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงลักษณะของนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งคณะผู้วิจัยต้องการคำตอบจากการวิจัยนี้เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางให้กับชุมชนต่างๆที่สนใจจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนนักธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลกต่อไป และเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ต่อไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะของนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก เพื่อหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในจังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในจังหวัดพิษณุโลก สุ่มตัวอย่างโดย แยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 แหล่ง คือ แหล่งท่องเที่ยวด้านเกษตร ด้านธรรมชาติ ด้านศิลปะวิทยาการ ด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านนันทนาการ ด้านเชิงนิเวศ นำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการจับฉลากชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน เก็บข้อมูลแหล่งละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 70 คน ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลแบบคุณภาพ ทางคณะผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ใช้วิธีการสังเกตพื้นที่และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยว 7 แหล่ง

2. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านลักษณะกิจกรรม การสร้างสรรค์ความคิดของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดแนวทางสนทนาด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. ทำการสนทนาแบบเดี่ยว ขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และทำการบรรยาย กรณีศึกษา การใช้ตารางและรูปภาพวิเคราะห์เนื้อหาจากผลวิจัยที่ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษานวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก 7 แหล่ง พบว่า มีสถานที่ที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลกที่เน้นสังคมและสิ่งแวดล้อม สร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว และส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวใหม่ครบทุกส่วน โดยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือ แหล่งวัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบวงจร คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และที่พักแรมร่วมด้วย เช่น เรนส์ฟอร์เรส นอกจากนี้ยังพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงนันทนาการสามารถร่วมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ใกล้เคียงกัน คือ สามารถเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ ท่องเที่ยวเสี่ยงภัย และชมธรรมชาติได้ เช่น อุทยานทุ่งแสลงหลวง ลำน้ำเข็ก เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่งมีแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เน้นรูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบหลายลักษณะเข้าด้วยกัน ได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ผสมผสานระหว่างการให้บริการในรูปอาสาสมัคร มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนและมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เน้นกิจกรรมที่ครอบคลุมเรื่อง การล้างพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ มีการนำนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะสำหรับการเดินทางกับบ้านพักอาศัยและลดปัญหาของสถานที่พักแรมที่มีจำกัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มากและยังได้รับการพัฒนา ในการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะของการเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยวมุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้ด้วยการขายของที่ระลึกของชุมชนในพื้นที่ นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวนิเวศ และแห่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการท่องเที่ยวที่มีเจตนาจะสร้างผลกระทบให้น้อยที่สุดต่อสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของผู้อาศัยในชุมชนนั้นๆ แต่ยังสามารถเพิ่มงานเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้ รวมทั้งเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมด้วย มุ่งเน้นให้การศึกษานักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น ทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงพฤกษศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเดินทางเพื่อเยี่ยมชมสวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์พฤกษชาติ นอกจากนี้ยังเป็นการท่องเที่ยวเชิงเสี่ยงภัย และจากการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวศิลปะวิทยาการ เป็นการท่องเที่ยวในเขตเมือง ซึ่งเน้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเมือง เช่น การชม พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จ่าทวี สวนนกไทยศึกษา หรือการนั่งรถชมเมือง

มีการพัฒนานวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยวหลายประการ เช่น 1) การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เครือข่ายท่องเที่ยวของจังหวัด การร่วมมือประสานกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การจัดทำ WEB-SITE มีลักษณะการสร้างเครือข่ายกับธุรกิจที่พักแรมประเภทโรงแรมและรีสอร์ท สำหรับโฮมสเตย์ ร่วมกับร้านค้า ร้านของที่ระลึก การสร้างเครือข่ายกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ย่อมเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินธุรกิจที่พักแรม รวมทั้งหน่วยงานราชการ ช่องทางการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจที่สำคัญต่างๆของธุรกิจมีความแตกต่างกัน ความร่วมมือระหว่างองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ภารกิจสามารถบรรลุวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ การแสวงหาความร่วมมือกับท้องถิ่น และ/หรือ องค์กรภาคเอกชน เพราะแต่ละกลุ่มและแต่ละองค์กรมีความรู้ความถนัดที่ต่างกัน และความรู้เหล่านั้นจะเกิดประโยชน์ 2) ศักยภาพการดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ มีกิจกรรมที่ครอบคลุมกิจกรรมท่องเที่ยวหลัก การชมวิถีชีวิตทางธรรมชาติ การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ วิถีชีวิตทางวัฒนธรรม และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต้องให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงประโยชน์ของสถานที่ ตลอดจนการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่

การพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว	**สิ่งที่คาดหวังว่าจะได้ประโยชน์ในภาพรวมจากการส่งเสริมนวัตกรรม**
กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว	ส่งเสริมองค์ความรู้ การจัดการข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการท่องเที่ยวที่จะมีประโยชน์ภายในหน่วยงาน ธุรกิจ ชุมชน และเครือข่ายภายนอกในการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และสร้างการตื่นตัวด้านนวัตกรรมในทุกระดับ
จัดกิจกรรมบูรณาการท่องเที่ยวระหว่างธรรมชาติสุขภาพและวัฒนธรรมเสริมของทรัพยากรท่องเที่ยว	ทำให้เกิดการสืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีบางอย่างที่อาจไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจุบัน หรืออาจมองข้าม นำมาเพิ่มมูลค่าและคุณค่า เป็นการสร้างธุรกิจใหม่พัฒนาชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มุ่งเน้นรูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบ ได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ผสมผสานระหว่างการให้บริการในรูปอาสาสมัคร เน้นกิจกรรมที่ครอบคลุมเรื่อง การล้างพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ
การประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว	สามารถชี้นำองค์กรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีการปรับตัวและพัฒนาการบริการ สร้างความพึงพอใจขณะเดียวกันเป็นการส่งมอบความประทับใจของนักท่องเที่ยวในฐานะลูกค้าที่ภักดี
การให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว	ช่วยในการขยายตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่มีกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณภาพและเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม โดยสร้างประสบการณ์เหนือความคาดหมาย
การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้	
การจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอการวางแผนเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันจากหลากหลายสาขา	มีการบริหารจัดการนำนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะสำหรับเดินทางกับบ้านพักอาศัยและลดปัญหาของสถานที่พักแรมที่มีจำกัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติและพัฒนาให้มีความทันสมัยทั้งด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อความสะดวกในการท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสาร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษานวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก มีแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลกที่เน้นสังคมและสิ่งแวดล้อมสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว และส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวใหม่ครบทุกส่วน และยังพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงนันทนาการสามารถร่วมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ใกล้เคียง ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของกิติกร ดาวพิเศษ และคณะ (2555) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นเน้นคุณค่าเป็นองค์ประกอบด้านแรก ขณะที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นไม่เน้นในประเด็นเชิงคุณค่า แต่ให้ความสำคัญกับศักยภาพในการดึงดูดด้านการท่องเที่ยว

จากการศึกษา พบว่า มีการพัฒนานวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยวหลายประการ เช่น การเข้าร่วมเครือข่ายท่องเที่ยวของจังหวัด การร่วมมือประสานกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การจัดทำ WEB-SITE มีลักษณะการสร้างเครือข่ายกับธุรกิจที่พักแรมประเภทโรงแรมและรีสอร์ท สำหรับโฮมสเตย์ ร่วมกับร้านค้า ร้านของที่ระลึก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติกร ดาวพิเศษ และคณะ (2555)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งเน้นสังคม การสร้างธุรกิจท่องเที่ยวใหม่กับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งผู้สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางการวางแผนทางการตลาด และไปประยุกต์กับการพัฒนาธุรกิจทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางในด้านที่พักแรม ร้านค้า หรือการพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างสรรค์ความคิดจากแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

2. จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนานวัตกรรมของแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการสร้างเครือข่ายร่วมกันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น การสร้างกิจกรรมที่สอดคล้องกับพื้นที่ และการพัฒนาความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้นสามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนสร้างเครือข่ายที่ครบวงจรมากขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆได้

เอกสารอ้างอิง

กัญญามน อินหว่าง และ วัลลภา ศรีทองพิมพ์. (2551). **รายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

กิติกร ดาวพิเศษ และ กัญญามน อินหว่าง. (2555). รูปแบบการพัฒนาของระบบธุรกิจบริการที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา เครือข่ายทางธุรกิจท่องเที่ยวแบบครบวงจร. ทุนสนับสนุนการวิจัยโดยคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ยลรวี สิทธิชัย. (2552). Celebrity Endorsement ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว. **จุลสารท่องเที่ยว** ฉบับที่ 4/2552 ตุลาคม – ธันวาคม 2552.

วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2551). นวัตกรรมการท่องเที่ยว. **จุลสารท่องเที่ยว** ฉบับที่ 2/2551 เมษายน – มิถุนายน 2551.

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวร
Developing Guideline for the Officers of Dormitory Administration, Naresuan University

สิริธนา นวลทิม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: minminmu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ 1.เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริการและสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม 2.เพื่อเปรียบเทียบปัญหาของบุคลากร ที่พักอาศัยหอพักสำหรับบุคลากร จำแนกตามเพศและกลุ่มงานที่สังกัด 3.เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่พักอาศัยในหอพักสำหรับบุคลากร จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า บุคลากรที่พักอาศัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาจำแนกตามเพศและกลุ่มงานที่สังกัด พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรที่มีกลุ่มงานที่สังกัดต่างกันไม่แตกต่างกัน และแนวทางการพัฒนาหอพักสำหรับบุคลากรจากข้อเสนอแนะพบว่าควรมีการปรับแก้อัตราค่าให้พักให้เหมาะสมกับขนาดของห้องพักไม่ควรแบ่งการจัดกลุ่มที่พักตามสาขาและประเภท ควรเพิ่มจุดกระจายสัญญาณเครือข่ายไร้สาย ควรมีโรงจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ให้เพียงพอ และควรมีกิจกรรมให้มากขึ้น

คำสำคัญ : หอพักสำหรับบุคลากร ปัญหาและแนวทางการพัฒนา มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This research aims to study the problems in administration the dormitory for personnel of Naresuan University into 4 aspects including the administration, services and welfares, environment, and participation problems, to compare the problems of the officers who live in the dormitory of Naresuan University based on their genders and fields of work, And 3) to study guidelines in the developing dormitory of Naresuan University. The sample group, is composed of 280 officers who live in the dormitory of Naresuan University. The instrument used for data collecting were questionnaires and interviews. The results show that the opinions of officers who live in the dormitory on the problems in 4 aspects were all at the middle level. In comparing the officers' problems by dividing the gender and fields of work, it shows that the officers in different gender have the different environment problem with the statistical significance at 0.5 level. Where as the difference fields of work do not have any difference in statistical significance. In guidelines for developing dormitory, the result shows that the rental rates should be adjusted to match with the room sizes and it should not separate the groups of renters by using field of work and the types of officers. In the services and welfares, there should be more Wi-Fi access areas. There should be enough lots for cars and motorbikes. Moreover, in participation problem, there should be more varieties of activities for officers to join.

keywords : the officer's dormitory, problems and developing methods, Naresuan University

บทนำ

มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นมหาวิทยาลัยทางการศึกษาให้กับประชากรในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยการจัดการเรียนการสอน ผลิตบัณฑิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาต่างๆ ทั้งกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีบุคลากรสายวิชาการและสายบริการรวม

ทั้งสิ้น 4,322 คน ทำหน้าที่ผลักดันให้มหาวิทยาลัยดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย บุคลากรจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตและการปฏิบัติงาน เพราะหากองค์กรใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจะสามารถทำงานสร้างผลผลิตที่ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (เจริญศรี เต็งจงดี, 2553)

มหาวิทยาลัยนเรศวรส่งเสริมให้จัดสวัสดิการเพื่อสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากร คือ สวัสดิการบ้านพัก/หอพักสำหรับบุคลากร (มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2554) มอบหมายให้ “งานบริการสวัสดิการหอพักบุคลากร กองอาคารสถานที่” เป็นผู้ควบคุมดูแล ทำหน้าที่บริหารจัดการด้านสวัสดิการที่พักอาศัย มีอาคารหอพักทั้งสิ้น 14 อาคาร จำนวน 1,029 ห้อง จากการบริหารจัดการที่ผ่านมามีการร้องเรียนเรื่องต่างๆ เช่น ความสะอาดบริเวณหอพัก การติดต่อประสานงานระหว่างผู้พักอาศัยและผู้จัดการหอพัก การส่งเสียงดังบริเวณหอพัก ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาและข้อบกพร่องของการบริหารจัดการหอพัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาใน 3 ประเด็น คือ 1) การบริหารจัดหอพักมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุและส่งผลต่อการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริการและสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม 2) เปรียบเทียบปัญหาของบุคลากรที่พักอาศัยหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยจำแนกตามเพศและกลุ่มงานที่สังกัด 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากรเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมและตรงต่อความต้องการของบุคลากรผู้พักอาศัย ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร อันจะทำให้บุคลากรที่พักอาศัยอยู่ในหอพักสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวรมีหอพักเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ บุคลากรที่อาศัยอยู่ในอาคารที่พักของมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 14 อาคาร รวมทั้งสิ้น 957 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน (Taro & Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน และใช้วิธีการสุ่มตามสัดส่วน (Proportional Stratified random sampling) โดยการแบ่งตามกลุ่มงานที่สังกัด

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ คณะกรรมการบริหารจัดการหอพักบุคลากร จำนวน 12 คน

2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของหอพักบุคลากรทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) คือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ มีข้อคำถาม คือลักษณะที่เป็นปัญหา และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร

2.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

2.2.1 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ จำนวน 5 คน หาค่าความสอดคล้อง (IOC) ผลปรากฏว่าจากข้อคำถามทั้งหมด 67 ข้อ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาคือใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ 44 ข้อ และตัดข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.6 ตัดทิ้ง จำนวน 13 ข้อ

2.2.2 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) กับบุคลากรที่พักอาศัยหอพักบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำเสนอแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์พิจารณาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ปัญหา

ด้านการบริการและสวัสดิการมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 และปัญหาด้านการมีส่วนร่วมมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

2.2.3 ปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามและนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 การกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการสร้างข้อคำถามปลายเปิด ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขและนำแบบข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม

1.ขอหนังสือบันทึกข้อความจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารงานบริการสวัสดิการหอพักบุคลากร กองอาคารสถานที่ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวนทั้งสิ้น 280 ฉบับ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการกรอกแบบสอบถามและนัดหมายเพื่อส่งแบบสอบถามกลับ

3.นำแบบสอบถามที่รับคืนมาจำนวน 226 ฉบับ จากแบบสอบถามที่ทำการแจก คิดเป็นร้อยละ 80.71 ตรวจสอบความสมบรูณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

1.กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล

2.กำหนดตารางเวลา และสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

3.สัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึกเสียง

4.การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นดังนี้

1.วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ANOVA) และตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’)

2.วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการข้อเสนอแนะและจากการสัมภาษณ์ ลงในตารางสรุปและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริการและสวัสดิการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ด้านการบริหารจัดการ บุคลากรที่พักอาศัยมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ การจัดกลุ่มหอพักตามกลุ่มสาขาวิชาที่สังกัดและประเภทของบุคลากร ระยะเวลาในการพักอาศัยภายในหอพักของมหาวิทยาลัยไม่เกิน 15 ปี และ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเข้าพักในหอพักของมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

1.2 ด้านการบริการและสวัสดิการ บุคลากรที่พักอาศัยมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อพบว่า ระบบสัญญาณ Internet ,Wifi,Wireless อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อปัญหาระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ ระบบสัญญาณโทรศัพท์ ระบบสัญญาณโทรทัศน์ และ ระบบการรักษาความปลอดภัยภายในหอพัก ตามลำดับ

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม บุคลากรที่พักอาศัยมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากมี 4 ข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเพียงพอของโรงจอดรถยนต์ ขนาดของห้องพักต่อการใช้สอย เสียงรบกวน และ ความเพียงพอของโรงจอดรถจักรยานยนต์ ตามลำดับ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม บุคลากรที่พักอาศัยมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ งานทำบุญหอพักประจำปี การรักษาความสะอาดบริเวณหอพัก และ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาหอพัก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบปัญหาของบุคลากรที่พักอาศัยหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.1 เปรียบเทียบปัญหาของบุคลากรที่พักอาศัยหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่เมื่อพิจาณารายด้านพบว่าปัญหาด้านสภาพแวดล้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อ ระบบน้ำประปาภายในห้องพัก อาคารสถานที่เอื้อต่อการพักอาศัย ความร่มรื่น สวยงามของภูมิทัศน์ และ สถานที่ทิ้งขยะมีความเหมาะสมและเพียงพอ และปัญหาด้านการมีส่วนร่วม พบว่าข้อ การรักษาความสะอาดบริเวณหอพัก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 เปรียบเทียบปัญหาของบุคลากรที่พักอาศัยหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร จำแนกตามกลุ่มงานที่สังกัด ในภาพรวมไม่แต่กต่างกัน แต่เมื่อพิจาณารายข้อพบว่าข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ข้อ อัตราค่าบำรุงหอพักต่อเดือน มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปัญหาด้านการบริการและสวัสดิการ ข้อ ระบบสัญญาณ Internet ,Wifi,Wireless มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ข้อ การถ่ายเทของอากาศภายในห้องพัก มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มสำนักงานฯ กับกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มวิทยาศาสต์และเทคโนโลยี และปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ข้อการรักษาความสะอาดบริเวณหอพัก มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กับกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหอพักสำหรับบุคลากร มหาวิทยาลัยนเรศวร จากแบบข้อคำถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการ ลักษณะที่เป็นปัญหาคือ ขนาดพื้นที่ภายในห้องพักมีความแตกต่างกัน แต่อัตราค่าห้องพักไม่แตกต่างกัน เมื่อแบ่งการจัดกลุ่มที่พักตามกลุ่มสาขาและประเภทของบุคลากร รวมถึงระยะเวลาในการรอรับการจัดสรรห้องพักที่นานเกินไป ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการปรับแก้อัตราค่าห้องพักให้เหมาะสมกับขนาดของห้องพัก ไม่ควรแบ่งการจัดกลุ่มที่พักตามสาขาและประเภทของบุคลากร และควรสร้างหอพักเพิ่มเพื่อรองรับบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3.2 ด้านการบริการและสวัสดิการ ลักษณะที่เป็นปัญหาคือ ปัญหาเรื่องระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ต และ Wifi เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญน้อย การติดต่อสื่อสารภายในหอพัก และการซ่อมบำรุงมีขั้นตอนยุ่งยาก ข้อเสนอแนะ คือ ควรติดตั้งจุดกระจายสัญญาณ Wifi เพิ่มมีเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญหรือร้านซัก-รีดไว้ที่บริเวณหอพัก และลดขั้นตอนในการแจ้งซ่อมบำรุงให้เร็วขึ้น

3.3 ด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะที่เป็นปัญหาคือ สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ ภูมิทัศน์บริเวณรอบหอพักรกสภาพอาคารภายนอกไม่ได้รับการปรับปรุง ถนนชำรุดทรุดโทรม การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงภายในหอพัก ส่งเสียงรบกวนผู้พักอาศัยและสิ่งกีดขวางบริเวณทางเดิน ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดระเบียบและให้เฉพาะผู้พักอาศัยจอดรถเท่านั้น และควรจำกัด 1ห้อง/คัน และปรับปรุงภูมิทัศน์ ปลูกต้นไม้เพิ่ม ทาสีอาคารใหม่ ปรับปรุงถนน และออกระเบียบหรือข้อบังคับห้ามเลี้ยงสัตว์และวางสิ่งของกีดขวางระเบียงทางเดิน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะที่เป็นปัญหาคือ หอพักมีกิจกรรมที่จัดขึ้นน้อยเกินไปและบุคลากรที่พักอาศัยไม่มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของหอพัก ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้พักอาศัยและผู้จัดการหอพัก เช่น การทำบุญตักบาตร การทำความสะอาดหอพัก จัดประกวดหอพักเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำให้หอพักเกิดความสะอาดและสวยงาม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การที่บุคลากรมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มงานที่สังกัด พบว่า “อัตราค่าบำรุงหอพักต่อเดือน” ในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความแตกต่างกัน แสดงให้ว่า การบริหารจัดการหอพักบุคลากรของมหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปัจุบัน มีการดำเนินการที่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรที่มีกลุ่มงานที่สังกัดแตกต่าง

กัน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องอัตราค่าเช่ากับขนาดพื้นที่การใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับกับลักษณะที่เป็นปัญหาจากข้อคำถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้พักอาศัยโดยมีข้อเสนอแนะ คือ ไม่ควรมีการจัดกลุ่มอาคารที่พักตามกลุ่มงานที่สังกัด ควรมีการปรับแก้อัตราค่าที่พักให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้องพักและการใช้งาน

2. ปัญหาด้านการบริการและสวัสดิการ การที่บุคลากรมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการบริการและสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มงานที่สังกัด พบว่า“ระบบสัญญาณ Internet ,Wifi,Wireless” มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แสดงว่าหอพักบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวร มีการบริการและสวัสดิการที่ยังไม่ทั่วถึงและตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรที่พักอาศัยได้ไม่เพียงพอ ซึ่งตรงกับลักษณะที่เป็นปัญหาจากข้อคำถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้พักอาศัยและได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการปรับปรุงระบบอินเตอร์เน็ตให้มีความพร้อมในการใช้งานอย่างทั่วถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญหรือร้านซักรีด ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ และการดูแลความสะอาดโดยรอบอาคารให้มากขึ้น

3. ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม การที่บุคลากรมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อกลับพบว่า ความเพียงพอของโรงจอดรถยนต์ มีค่าเฉลี่ยมาก นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มงานที่สังกัด คือ การถ่ายเทของอากาศภายในห้องพัก ระหว่างกลุ่มสำนักงานฯ กับกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมหอพักบุคลากรของมหาวิทยาลัยนเรศวรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้พักอาศัย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่เป็นปัญหาจากข้อคำถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์ที่มีความต้องการให้จัดพื้นที่โรงจอดรถหรือสร้างเพิ่มขึ้นเพื่อให้รองรับรถภายในหอพักได้อย่างเพียงพอ ทั้งเรื่องของโครงสร้างอาคารที่มีผลต่อการถ่ายเทของอากาศ นอกจากนี้ได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดระเบียบที่จอดรถและจำกัด 1 ห้องต่อ 1 คัน โดยให้ใช้เฉพาะผู้พักอาศัยจอดเท่านั้น ตัดหญ้าบริเวณหลังหอพักและปรับปรุงให้เป็นสถานที่พักผ่อน หรือที่ออกกำลังกาย โดยมีการปรับภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่น สวยงาม สอดคล้องกับแนวคิดของมนตรี แย้มกสิกร (2542) กล่าวว่า การจัดหอพักที่เอื้อต่อการพักอาศัยควรมีระบบระบายอากาศที่ดีพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องจัดสภาพแวดล้อมรอบหอพักให้ร่มรื่นและสะอาด และมีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอและปลอดภัย

4. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม การที่บุคลากรมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การรักษาความสะอาดบริเวณหอพัก มีความแตกต่างกันทั้งจากการจำแนกตามเพศและกลุ่มงานที่สังกัด แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมหอพักบุคลากรของมหาวิทยาลัยนเรศวร ควรปรับปรุงเพิ่มเติมการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้พักอาศัยซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้พักอาศัยและผู้จัดการหอพัก เช่น การทำความสะอาดหอพัก จัดประกวดหอพัก และควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคลากรผู้พักอาศัยให้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2549) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ ที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรทุกกลุ่มงานที่สังกัดเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกตามกลุ่มงานที่สังกัด และควรมีการปรับแก้อัตราค่าที่พักให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้องพัก และเห็นควรนำเสนอผู้บริหารเพื่อออกมาตรการมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.2 ด้านบริการและสวัสดิการ ควรให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายที่สร้างความสะดวกสบายและเพียงพอต่อความต้องการ เช่น การเพิ่มการให้บริการเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญร้านซักรีด ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญ และสิ่งสำคัญคือ ควรมีการเพิ่มระบบสัญญาณ Wifi ให้ครอบคลุม สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรผู้พักอาศัยที่มีจำนวนมาก

1.3 ด้านสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามและเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด เช่น จัดทำสวนสาธารณะ สถานที่ออกกำลังกาย โรงจอดรถเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อการใช้งาน และเพื่อให้บุคลากรผู้พักอาศัยมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม มหาวิทยาลัยควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่พักอาศัยในหอพัก เช่น การทำบุญตักบาตร การทำความสะอาดหอพัก ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการร่วมกันพัฒนาหอพักให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอะแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรศึกษาความต้องการหอพักสำหรับบุคลากรของมหาวิทยาลัยนเรศวร

2.2 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพักในหอพักสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพงษ์ อินทร์ทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา จำลองราษฎร์ กรรมที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ แนวคิด มุมมอง อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง ตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้อำนวยการกองอาคารสถานที่ และหัวหน้างานบริการสวัสดิการหอพักบุคลากรมหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี อีกทั้งขอบคุณบุคลากรที่พักอาศัยหอพักที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจเป็นอย่างดี ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เจริญศรี เต็งจงดี. (2553). **ความต้องการสวัสดิการของบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

นเรศวร, มหาวิทยาลัย. (2554). **ระเบียบมหาวิทยาลัยนเรศวร ว่าด้วยการพักอาศัยในที่พักของมหาวิทยาลัย พ.ศ.2554**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มนตรี แย้มกสิกร. (2542). **รูปแบบของหอพักนักศึกษาสำหรับมหาวิทยาลับในประเทศไทย** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2549). **ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.

การศึกษาความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)

A study of readiness of academic staff of Pibulsongkram Rajabhat University for public sector management social award (PMQA)

อดิศักดิ์ แก้วกองทรัพย์* พัชราวลัย มีทรัพย์ และ วิราพร พงศ์อาจารย์
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: lawnoy@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และเพื่อเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวมทั้ง 7 หมวด อยู่ในระดับมาก หมวดที่มีความพร้อมมาก คือ หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หมวด 5 การมุ้งเน้นทรัพยากรบุคคล หมวดที่มีความพร้อมปานกลาง คือ หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และเมื่อเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการแต่ละคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะมีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวมและทั้ง 7 หมวด มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะมีความพร้อมแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความพร้อม บุคลากรสายวิชาการ การบริหารจัดการภาครัฐ PMQA

Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate readiness of academic staff of Phibulsongkram Rajabhat University for Public Sector Management Social Award (PMQA) and 2) to compare the readiness of academic staff of Phibulsongkram Rajabhat University for Public Sector Management Social Award (PMQA). The data were collected by questionnaires. The result of the study showed that the readiness of academic staff of Phibulsongkram University in all 7 aspects of Public Sector Management Social Award (PMQA), which consisted of seven categories, was at a high level. The second category on strategic planning as well as the fifth category on human resource focus were at a very high readiness level. The sixth category on process management was at the average readiness level. When compared with academic staff in each faculty, academic staff of Phibulsongkram University were ready for all aspects of PMQA with the statistical significance at 0.05. The result of the study revealed that the academic staff in different faculties had the readiness for Public Sector Management Social Award (PMQA) in a different level

keywords : readiness, academic staff, public sector management, PMQA

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ล้วนมุ่งเน้นการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และบุคลากรต้องมีความพร้อมในการรับรู้ ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนกระบวนการแนวคิด และวิธีการในการนำหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทย ก.พ.ร. 2546) ระบบราชการไทย เป็นกลไกของรัฐที่มีความสำคัญอย่างสูงต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่อย่างไรก็ตามการบริหารราชการไทยที่ผ่านมา ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ เนื่องจากการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่แสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอนัก (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2548 : 9) ด้วยเหตุนี้แผนการพัฒนาระบบราชการไทยจึงได้ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาระบบราชการ หรือ สำนักงาน ก.พ.ร. (ก.พ.ร. 2546) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2551 – 2555) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3.3.2 นั้น ได้มีการมุ่งประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมให้ส่วนราชการ นำหลักเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบราชการไทยที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการทำงานไปสู่ระดับมาตรฐานสากล หรือที่เรียกกันว่า High Performance Organization (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทย ก.พ.ร., 2550, 2551)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานหนึ่ง ที่มีพันธกิจที่สำคัญ คือ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม คุณภาพ ศึกษา วิจัย สร้างสรรค์ ส่งเสริม และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ท้องถิ่นและสากล บริการวิชาการแก่สังคมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลิต และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ส่งเสริม สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบบริหารจัดการให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2555 : 2) แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 (2555 : 26 – 28) ได้กำหนดในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี และบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ คือ ระดับความสำเร็จในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การที่จะดำเนินการให้บรรลุตามยุทธศาสตร์จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจจากบุคลากรทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น นักศึกษา บุคลากรสายสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรสายวิชาการ นับว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เห็นได้จากการดำรงตำแหน่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับสูง ไม่ว่าจะเป็น อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการศูนย์/สำนัก ล้วนเป็นบุคลากรสายวิชาการทั้งสิ้น

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ (PMQA) ผู้วิจัยพบว่า ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ จนถึงขั้นการนำองค์กรเสนอขอรับรางวัล ปัจจัยหลักที่จะทำให้องค์กรดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากรขององค์กรต้องมีความรู้ความเข้าในในเกณฑ์พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับหนึ่ง ทั้ง 7 หมวด และผู้วิจัยได้นำมาเป็นปัจจัยหลักของการศึกษาความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ใน 7 หมวดข้างต้นอย่างไร และบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะมีความพร้อมแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)” ครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนาความ (Descriptive Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ บุคลากรสายวิชาการที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 385 คน ใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608-610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน หลังจากนั้นเลือกวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้คณะที่สังกัดของบุคลากรสายวิชาการเป็นตัวแบ่ง และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างสายวิชาการ

สังกัด	ประชากรที่ศึกษา (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คณะครุศาสตร์	80	40
คณะวิทยาการจัดการ	58	29
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	87	43
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	95	47
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	32	16
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	33	16
รวม	**385**	**191**

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องเมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะของความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)

2.3 สร้างข้อคำถามในแบบสอบถามและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาว่ามีความถูกต้อง ครอบคลุม ครบถ้วนตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.4 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ในด้านต่างๆ จำนวน 5 ท่าน นำมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objectives Congruence) ด้วยวิธีการของโรวินเนลลีและแฮมเบิลตัน ได้พัฒนาขึ้น (Rovinelli & Hembleton, 1977 อ้างถึงในวิราพร พงศ์อาจารย์, 2542) ผลปรากฏว่าจากข้อคำถามทั้งหมด 67 ข้อคำถาม มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 – 1.00 ทุกข้อคำถามสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ และได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ข้อคำถาม

2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากสำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ไปยังคณะต่างๆ ที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการวิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลผลแบ่งเป็น 5 ระดับ (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2545) และเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะ ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยใช้สถิติทดสอบ (F-test) และทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และเพื่อเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการแต่ละคณะ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอตามการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรสายวิชาการตามคณะที่สังกัด ดังนี้ ร้อยละของบุคลากรสายวิชาการ

สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
คณะครุศาสตร์	40	20.94
คณะวิทยาการจัดการ	29	15.18
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	43	22.51
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	47	24.61
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	16	8.38
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	16	8.38
รวม	191	100.00

บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นบุคลากรสายวิชาการสังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 24.61 รองลงมาเป็นบุคลากรสายวิชาการสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 22.51 และน้อยที่สุดบุคลากรสายวิชาการสังกัดคณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหารและคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.38

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ใน 7 หมวด ได้แก่ หมวด 1 การนำองค์การ หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และหมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ ดังแสดงในตาราง 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวมทั้ง 7 หมวด

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. หมวด 1 การนำองค์การ	3.49	.61	ปานกลาง
2. หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	3.66	.57	มาก
3. หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.42	.69	ปานกลาง
4. หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	3.47	.66	ปานกลาง
5. หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล	3.53	.63	มาก
6. หมวด 6 การจัดการกระบวนการ	3.40	.64	ปานกลาง
7. หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ	3.51	.62	มาก
รวม	3.50	.56	มาก

บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวมทั้ง 7 หมวด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นเป็นรายหมวด พบว่า ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ที่มีความพร้อมมาก ได้แก่ “หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์” รองลงมา คือ “หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล” ส่วนความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ที่มีความพร้อมปานกลาง ได้แก่ “หมวด 6 การจัดการกระบวนการ” โดยลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะ ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะ ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) จำแนกตามคณะ

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)	คคศ. (n=40)		ควจ. (n=29)		คมศ. (n=43)		ควท. (n=47)		คทก. (n=16)		คทอ. (n=16)		F	Sig.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1. หมวด 1 การนำองค์การ	3.13	0.62	3.70	0.43	3.51	0.64	3.58	0.52	3.48	0.67	3.67	0.59	4.411	0.001
2. หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	3.43	0.63	3.82	0.37	3.68	0.67	3.68	0.46	3.64	0.69	3.91	0.47	2.442	0.036
3. หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.11	0.62	3.71	0.42	3.40	0.83	3.43	0.70	3.38	0.65	3.71	0.56	3.428	0.005
4. หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้	3.18	0.55	3.62	0.40	3.55	0.79	3.56	0.65	3.26	0.78	3.67	0.61	2.997	0.013
5. หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล	3.12	0.68	3.69	0.34	3.65	0.59	3.61	0.62	3.49	0.76	3.79	0.51	5.218	0.000
6. หมวด 6 การจัดการกระบวนการ	3.16	0.59	3.60	0.38	3.35	0.72	3.46	0.59	3.21	0.86	3.74	0.62	3.156	0.009
7. หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ	3.27	0.53	3.59	0.38	3.53	0.75	3.52	0.52	3.46	0.88	3.93	0.51	3.03	0.012
รวม	3.18	0.55	3.68	0.30	3.54	0.60	3.56	0.52	3.43	0.67	3.76	0.48	4.597	0.001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

โดยภาพรวมความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) จำแนกตามคณะ เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดพบว่า ความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ เกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) จำแนกตามคณะ

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)	$\bar{x}$	คคศ. (n=40)	ควจ. (n=29)	คมศ. (n=43)	ควท. (n=47)	คทก. (n=16)	คทอ. (n=16)
		3.18	3.68	3.54	3.56	3.43	3.76
คณะครุศาสตร์	3.18	-	0.013*	0.093	0.052	0.772	0.020*
คณะวิทยาการจัดการ	3.68	-	-	0.945	0.971	0.806	0.998
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.54	-	-	-	1.000	0.992	0.844
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.56	-	-	-	-	0.980	0.888
คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร	3.43	-	-	-	-	-	0.678
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	3.76	-	-	-	-	-	-

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) จำแนกตามคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) แตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ใน 7 หมวด มีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับมาก หมวดที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ ได้แก่ “หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์” มีค่าเฉลี่ย 3.66 อยู่ในระดับมาก และมีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “หมวด 6 การจัดการกระบวนการ” มีค่าเฉลี่ย 3.40 อยู่ระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการแต่ละคณะ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) พบว่า บุคลากรสายวิชาการของแต่ละคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิบูลสงคราม มีความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลเปรียบเทียบรายคู่จำแนกตามคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมในการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) น้อยกว่าบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม อาจเกิดจาก คณะครุศาสตร์มีภารกิจในการผลิตครูและหลักสูตรที่เปิดสอนใช้เวลาในการศึกษา 5 ปีการศึกษา ทำให้หน้าที่รับผิดชอบในส่วนอื่นอาจดำเนินการได้มีครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2556 ที่คณะกรรมการให้ข้อเสนอแนะ ว่า คณะควรให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพโดยการทำความเข้าใจกับเกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และกำหนดแผนการทำงาน ให้ตอบสนองต่อตัวบ่งชี้ ใช้กระบวนการ PDCA ในการทำงานบูรณาการงานประจำเข้ากับการประเมินตามเกณฑ์การประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรพิจารณาจากผลการวิจัยที่พบว่า ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 อยู่ในระดับ มาก มหาวิทยาลัยฯ ควรมีการให้ความรู้กับบุคลากรสายวิชาการทุกระดับ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการความรู้ KM เพื่อให้บุคลากรทุกภาคส่วนได้ทราบถึง กระบวนการ ขั้นตอน ตัวชี้วัดของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และนำไปปรับใช้กับโครงการ กิจกรรม ในแต่ละคณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งบุคลากรสายวิชาการ สายสนับสนุน รวมถึงผู้บริหารของมหาวิทยาลัย
- ควรศึกษา ความพร้อมของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในทัศนะของบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุน

สรุปผลการวิจัย

1. ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ในภาพรวมทั้ง 7 หมวด มีค่าเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับมาก โดยหมวดที่มีความพร้อมสูงสุดได้แก่ “หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์” มีค่าเฉลี่ย 3.66 อยู่ในระดับมาก และมีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “หมวด 6 การจัดการกระบวนการ” มีค่าเฉลี่ย 3.40 อยู่ระดับปานกลาง

- หมวด 1 การนำองค์การ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ “ผู้บริหารจัดให้มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่กระตุ้นให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถ” มีค่าเฉลี่ย 3.70 อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีความพร้อมในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ “ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบด้านการเงิน” มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง
- หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.66 อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีความพร้อมมาก ได้แก่ “มหาวิทยาลัยมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยฯ” และประเด็นที่มีความพร้อมในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ “ตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์ฯ มีการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม” มีค่าเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง
- หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.42 อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ” มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก นอกนั้นมีความพร้อมปานกลาง
- หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.47 อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการติดตามผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยฯ” มีค่าเฉลี่ย 3.60 อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีการสื่อสารให้ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับได้รับทราบถึง ผลการวิเคราะห์” มีค่าเฉลี่ย 3.80 อยู่ในระดับปานกลาง
- หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.53 อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ “ความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)” มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีวิธีการรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพ” มีค่าเฉลี่ย 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง
- หมวด 6 การจัดการกระบวนการ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีความพร้อมสูงสุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีการกำหนดว่ากระบวนการใดเป็นบรรลุพันธกิจของมหาวิทยาลัยฯ” มีค่าเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นที่มีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ นำผลการปรับปรุงมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหน่วยงาน” มีค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับปานกลาง

- หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีความพร้อมมากสูงสุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ มีการประเมินผลความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยฯ” มีค่าเฉลี่ย 3.63 อยู่ในระดับมาก และประเด็นที่มีความพร้อมน้อยที่สุด ได้แก่ “มหาวิทยาลัยฯ นำผลการดำเนินการเปรียบเทียบกับส่วนราชการหรือองค์กรอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน” มีค่าเฉลี่ย 3.38 อยู่ระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรสายวิชาการแต่ละคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ทั้งในส่วนของภาพรวม และใน 7 หมวด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ผลการเปรียบเทียบรายคู่จำแนกตามคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

- หมวด 1 การนำองค์การ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

- หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ

- หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

- หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

- หมวด 6 การจัดการกระบวนการ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม / บุคลากรสายวิชาการคณะวิทยาการจัดการ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร / บุคลากรสายวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม / บุคลา กรสายวิชาการคณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

- หมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ พบว่า บุคลากรสายวิชาการคณะครุศาสตร์ มีความพร้อมแตกต่างจากบุคลากรสายวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.กฤธยากาญจน์ โตพิทักษ์ อาจารย์ ดร.อุษณีย์ เส็งพานิช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยฉบับด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานวิจัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทุกระดับสำหรับการอำนวยความสะดวกและประสานงานระหว่างการดำเนินงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

จุมพล หนิมพานิช. (2548). **การบริหารจัดการภาครัฐใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชไมพร เทือกสุบรรณ. (2553). **ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในกรมที่ดิน : กรณีการนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มาปฏิบัติ**. ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 ตุลาคม 2555).

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2549). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์ แอนด์มีเดีย.

นริศรา หนูเงิน. (2546). **ความพร้อมของผู้บริหารต่อการนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBBS) มาใช้ กรณีศึกษากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต(สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปวริสา แซ่ลิ้ม. (2553). **ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษา กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเขาดิน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.** การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). วิทยาลัยปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php (วันที่ค้นข้อมูล : 3 กรกฎาคม 2556).

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2555). **แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. พิษณุโลก : ดาวเงินการพิมพ์.

เรวัต แย้มสุดา. (2547). **ความพร้อมของบุคลากรที่มีต่อการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต(สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กรกฎาคม 2556).

วัชรพงศ์ ขำวิไล. (2553). **การพัฒนาองค์การตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ศึกษากรณี : การพัฒนาคุณภาพระบบการนำองค์การของกองทัพเรือ.** ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 ตุลาคม 2555).

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : ไดมอนด์อินบีสิเนสเวิร์ด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2546). **คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตาม พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สิรบุตรการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2548). **คู่มือการนำองค์กรเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์แอนด์มีเดีย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการใหม่ พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2555.** กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์แอนด์มีเดีย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). **คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 สำหรับส่วนราชการระดับกรม** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์แอนด์มีเดีย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556 – พ.ศ. 2561**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : วิชั่น พริ้นท์ แอนด์ มีเดีย.

สุภารัตน์ มูลศรี. (2548). **การศึกษาความพร้อมของบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ในการรองรับมาตรการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 ตุลาคม 2555).

สุมิตรา จั่นประเสริฐ. (2544). **ความพร้อมของการไฟฟ้านครหลวงในการก้าวสู่ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต(สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ). สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กรกฎาคม 2556).

อรวลัญช์ ณรงค์เดชา. (2554). **ความพร้อมของบุคลากรของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อเข้าสู่เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับก้าวหน้า.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 27 กรกฎาคม 2555).

อรวีย์ ไชยชนะ. (2548). **การศึกษาความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กต่อการนำมาตรฐานการให้บริการสวัสดิการสังคมด้านเด็กไปปฏิบัติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กรกฎาคม 2556).

เอมอร ตรีพิชพันธุ์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มาใช้ในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต(สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. เข้าถึงได้จาก : http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 ตุลาคม 2555).

Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W. (1970). **Determininig Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement. v. 30, 607-610. Available: http://www.mediafire.com/view/?73nih89vktgs9fu (Access date : 21 September 2013).

Lehman, Wayne E.K, Jack M Greener, and D.Dwayne Simpson. (2002, February). **Assessing organizational readiness for change.** Journal of Substance Abuse Treatment. 22 : 120-128. Available: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740547202002337. (Access date : 21 September 2013).

Mrayyan, Majd T [et al]. (2008, April). **Readiness of organizations for change, motivation and conflict-handling intentions : senior nursing students’ perceptions.** Nurse education in practice. 8 : 120-128 Available: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1471595307000388. (Access date : 21 September 2013).

Hooi, Keoy Kay, Fadzil Hassanb and Masnizan Che Mat. (2012, July). **An Exploratory Study of Readiness and Development of Green University Framework in Malaysia.** Procedia - Social and Behavioral Sciences. 50: 525-536. Available: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812031941. (Access date : 21 September 2013).

การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AEC
The preparation of the instant food industry to survive for upcoming Asean economic community

ธนพัฒน์ อินทวี จารุโลจน์ ทิฆัมพรไพโรจน์ และ นวพรรษ ภาษีสวัสดิ์*
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี
*corresponding author e-mail: Dong_nawapat@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอดเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน วิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปมีทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ ด้านบรรจุภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมได้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นภาษาของแต่ละประเทศที่จะจัดจำหน่ายและได้การออกแบบให้เป็นเอกลักษณ์ ด้านแรงงานมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเพื่อที่จะพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้นและมีการวางแผนที่จะขยายกำลังแรงงานในการผลิต ด้านกลยุทธ์ทางการตลาดโดยได้มีการเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละตลาด เนื่องจากประเทศไทยกำลังเดินหน้าเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งประเทศสมาชิกต่างมีจุดแข็งและจุดอ่อนแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปควรมีการศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศสมาชิก เพื่อการเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม

คำสำคัญ : อุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป ประชาคมอาเซียน การเตรียมความพร้อม

Abstract

This research aims to study the preparation of the food industry to survive when opening the ASEAN Community. This research uses qualitative research conducted by in-depth interviews with industry operators Deli. NakhonPathom. Which are the results of the study found. The preparation of the food industry, there are 3 ways: The packaging industry has a package design is the language of the country where the supplier and has a unique design. the workers are recruiting personnel with knowledge specific to developing products that meet the needs of consumers and is planning to expand its workforce in manufacturing, marketing strategies by it. choosing a proper marketing strategy to consumers in each market. Because the country is heading into the ASEAN member countries have different strengths and weaknesses, so the food industry enterprises should learn the strengths and weaknesses of the Member States. In order to choose the right marketing strategy.

keywords : instantfoodindustry, ASEA community, preparedness

บทนำ

พันธกิจการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีเป้าหมายให้ประเทศในกลุ่มสมาชิกทั้ง 10 ประเทศประกอบด้วยไทยมาเลเซียอินโดนีเซียฟิลิปปินส์สิงคโปร์บรูไนเวียดนามลาวพม่าและกัมพูชาอีกทั้งจะเกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการการลงทุนแรงงานฝีมืออย่างเสรีและด้วยการที่ประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยและเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและการท่องเที่ยวของภูมิภาคจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมพัฒนาเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันภายในปี พ.ศ. 2558

อุตสาหกรรมอาหาร เป็นอุตสาหกรรมที่โดดเด่น ปี 2011 มีการขยายตัวก้าวกระโดดถึง 20% ซึ่งนับว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบการส่งออกรวมขยายตัวในระดับ 15.9% โดยปีหนึ่งประเทศไทยส่งออกอาหารกว่า 33 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 32

พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น ร้อยละ 14.2 ของการส่งออกทั้งหมดเนื่องจากอุปนิสัยการบริโภคอาหารของคนในโลกไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนใหญ่ประเทศไหนรับประทานขนมปัง ก็รับประทานกันแต่ขนมปัง ประเทศไหนรับประทานข้าว ก็รับประทานกันแต่ข้าว ดังนั้น ฐานลูกค้าของเราที่ส่งออกไปยังประเทศ ท็อปเทน (Top 10) จึงไม่เปลี่ยนแปลงกี่ปีก็ยังคงเป็นประเทศเดิม ๆ ซึ่งประเทศเหล่านี้มีประเทศในอาเซียน + 3 รวม 6 ประเทศ รวมฐานประชากรลูกค้าเรา เฉพาะกลุ่มนี้ราว 1,805 ล้านคนเข้าไปแล้ว และเนื่องจากประเทศไทยมีวัตถุดิบอุดมสมบูรณ์ 80% ของวัตถุดิบที่ผลิตอาหารใช้วัตถุดิบที่ผลิตได้ในประเทศ แต่เราทราบกันดีว่าถ้าหากขายในรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร จะได้ราคาที่ไม่ดีนัก แถมตลาดอุปกรณ์แปรรูปและบรรจุหีบห่อของไทยขยายตัวเพื่อรองรับมาอย่างต่อเนื่อง (ตลาดอุปกรณ์แปรรูปและบรรจุอาหาร หรือ Food processing and packaging equipment : FPPE ของไทยโตเฉลี่ย 20% ทุกปี ตั้งแต่ปี 1999 โดยในปี 2011 มีมูลค่าการค้า 270 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า 61.0%) จึงเป็นการได้เปรียบที่ประเทศไทยจะมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดมูลค่าสินค้าเกษตรที่เรามีจุดแข็งอยู่แล้วได้เป็นอย่างดี

หากเปิด AEC แล้ว เราจะมีโอกาสมากในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป โดยเฉพาะอาหารพร้อมรับประทาน (Ready-to-eat Food : RTE) โดยสถาบันอาหารคาดการณ์ว่าการเปิด AEC จะช่วยให้ฐานลูกค้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นราว 600 ล้านคน นอกเหนือจากความได้เปรียบด้านวัตถุดิบ เรายังมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางในภูมิภาคอีกด้วย (ประชาชาติธุรกิจ, 2555)

การเตรียมความพร้อมที่จะก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในปี 2558 เป็นปัจจัยที่สร้างกระแสการตื่นตัวกันมากขึ้นของบรรดาผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร เนื่องจากประชากรกว่า 600 ล้านคนในอาเซียน สามารถเคลื่อนย้ายหรือไปมาหาสู่กันได้อย่างเสรี ภาคการค้ามีแนวโน้มอาจจะขยายตัวมากขึ้น รวมถึงรูปแบบในการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคจะสอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น อาทิ นิยมสินค้าที่มีคุณภาพ มีความทันสมัยและสนใจในการใช้เทคโนโลยีซึ่งจะเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารของไทย

โดยภายหลังจากการเปิด AEC คาดว่า แนวโน้มการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารจะมีความรุนแรงและเข้มข้นมากขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารรายใดที่มีความพร้อมและสามารถปรับตัวได้ก่อนทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ย่อมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ในขณะที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารรายใดที่ไม่พร้อมที่จะปรับตัว ก็อาจจะทำให้เสียโอกาสให้กับคู่แข่งไป ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่นับตั้งแต่วันนี้ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารของไทยจะต้องเร่งปรับตัว โดยอาจจะเริ่มจากการมองหาจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองมาพัฒนาและปรับปรุงสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ในขณะเดียวกันก็ควรที่จะมองหาโอกาสหรือช่องว่างในการขยายตลาดไปในอาเซียน อาทิ การที่จะเข้าร่วมงานแสดงสินค้าและบริการของทางภาครัฐ รวมทั้งการศึกษาตลาดอาเซียนทั้งในด้านกฎระเบียบการค้าพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศในอาเซียนทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสในการประสบความสำเร็จในการขยายตลาดในอาเซียน นอกจากนี้ ยังต้องเตรียมรับมือกับการแข่งขันจากคู่แข่งในอาเซียนที่อาจจะสนใจเข้าไปขยายตลาดเดียวกัน และการที่คู่แข่งในอาเซียนจะขยายตลาดเข้ามาในไทยด้วย (ปิติ ศรีแสงนาม, 2555)

อุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทยจึงถือเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยสร้างรายได้ก่อให้เกิดการจ้างงานอีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนและสร้างธุรกิจใหม่ๆให้เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศที่สำคัญผู้ประกอบการนั้น ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการผลิตเชิงอุตสาหกรรมโดยเฉพาะการส่งออกสินค้าซึ่งกระบวนการผลิตเหล่านี้ผู้ศึกษาพบว่าอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จในประเทศไทยนั้นจะต้องมีกระบวนการในการดำเนินงานที่จะหาหนทางรอดเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนถือได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ อันดับต้นต้นสำหรับการแข่งขันในตลาดปัจจุบันซึ่งสามารถผลักดันให้สินค้า สามารถเข้าไปอยู่ในใจผู้บริโภคได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ถ้าอุตสาหกรรมอาหารไม่สามารถหาแนวทางที่จะตอบโจทย์ของผู้บริโภคได้ประเทศไทยเราอาจถูกแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดได้ ดังนั้นอุตสาหกรรมอาหารจึงจำเป็นต้องเริ่มตระหนักและปรับตัวตลอดจนหาวิธีพัฒนาและยกระดับคุณภาพสินค้าให้ทัดเทียมกับคู่แข่งที่จะมีมากขึ้นในเวทีการค้าเสรี AEC ตลอดจนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรายใหม่ๆ ที่จะเข้าสู่ตลาดอุตสาหกรรมอาหาร สำเร็จรูป จะต้องเตรียมความพร้อมและปรับตัวอย่างไรให้สามารถต่อสู้กับตลาดการค้าเสรี AEC ได้เพราะอาหารคือสิ่งที่ถูกเลือกโดยผู้บริโภค นั่นก็คือลูกค้าดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลของผู้ประกอบการและการเตรียมความพร้อมรับมือเพื่อเข้าสู่ตลาดการค้าเสรีAEC ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป และการวิเคราะห์การสนับสนุนของภาครัฐต่ออุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อฝ่ายบริหารของผู้ประกอบการ ซึ่งผลการศึกษานี้จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบริหารจัดการต่างๆ ภายในองค์กรและการปรับธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปให้สามารถแข่งขันตลอดจนพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการศึกษาการดำเนินงานวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AECในด้านบรรจุภัณฑ์ บุคลากร กลยุทธ์ทางการตลาด
2. ศึกษาเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปจังหวัดนครปฐม
3. นำข้อมูลที่ได้มาทั้งข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และประมวลผล ตามประเด็นหัวข้อที่ได้วางไว้
4. เสนอแนะแนวทางการการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AEC

ผลการวิจัย

1. การเตรียมความพร้อมด้านบรรจุภัณฑ์

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งมีสมาชิกที่เข้าร่วมอยู่ 10 ประเทศ ได้แก่ ไทยเวียดนามสิงคโปร์ฟิลิปปินส์พม่า มาเลเซียลาวอินโดนีเซียกัมพูชาบรูไน ได้มีการใช้ภาษาท้องถิ่นในแต่ละประเทศแตกต่างกัน ทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปจึงได้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้ภาษาของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและให้มีภาษากลางเป็นภาษาอังกฤษและยังมีการออกแบบให้เป็นเอกลักษณ์เพื่อที่จะทำให้ลูกค้าจดจำได้

2. การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน

ทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเพื่อที่จะพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เนื่องจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นทำให้ความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้นและมีการวางแผนที่จะขยายกำลังแรงงานในการผลิต เพราะเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้มีโอกาสในการขยายตลาดมากยิ่งขึ้น จึงต้องมีการขยายกำลังแรงงานการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

3. การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์ทางการตลาด

ทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในตลาดแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเนื่องจากประเทศไทยกำลังเดินหน้าเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งตลาดในแต่ละประเทศสมาชิกต่างมีจุดแข็งและจุดอ่อนความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม แตกต่างกัน การเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม เช่น กลยุทธ์ตลาดเฉพาะส่วน กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน เป็นต้น จะทำให้เพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จในการเจาะตลาดแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

อภิปรายผลการวิจัย

อุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ โดยใช้การวิเคราะห์รูปแบบ SWOT analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats analysis) จึงเป็นวิธีการกำหนดจุดแข็งขององุตสาหกรรม [Organizational Strengths (S)] จุดอ่อนขององุตสาหกรรม [Organizational Weaknesses (W)] โอกาสที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมภายนอก [Environmental Opportunities (O)] และอุปสรรคที่ได้รับจากสภาพภายนอก [Environmental Threats (T)] ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของคู่แข่ง เพื่อช่วยให้ผู้บริหารนำมากำหนดกลยุทธ์ (สมชาย หิรัญกิจ, 2548)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีความเห็นว่าอุตสากรรมอาหารสำเร็จรูปนั้นมีจุดแข็ง(S) คือ ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีการออกแบบตราสินค้าที่น่าสนใจ จุดอ่อน(W) คือ ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์มีการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยยังไม่ได้มีการใช้ภาษาท้องถิ่นของแต่ละประเทศในอนาคตจึงมีนโยบายที่จะใช้ภาษาท้องถิ่นของแต่ละประเทศเข้ามาประกอบด้วย โอกาส(O) คือ การเตรียมความพร้อมด้านการขนส่งเนื่องด้วยประเทศไทยมีลักษณะทางกายภาพมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของประชาคมอาเซียนจึงเหมาะการกระจายสินค้าไปยังประเทศสมาชิก และอุปสรรค (T) คือ ด้านแรงงานเนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบาลปรับขึ้นแรงงานขั้นต่ำเป็นวันละ 300 บาท ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งเมื่อเปิดประชาคมอาเซียนเนื่องจาก ค่าแรงงานขั้นต่ำของประเทศอื่นนั้นต่ำกว่าประเทศไทย

การวิเคราะห์ SWOT จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน จุดแข็งเป็นความสามารถที่จะต้องบรรลุเป้าหมายในขณะที่จุดอ่อนเป็นลักษณะที่ต้องปรับปรุงแกไข โอกาสเป็นสถานการณ์ซึ่งมีศักยภาพ (ข้อได้เปรียบ) ที่

จะช่วยให้อุตสาหกรรมชิงความได้เปรียบและหาหนทางรอดสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนอุปสรรคเป็นวิกฤตหรือปัญหาภายนอกที่ควบคุมไม่ได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง“การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AEC” สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดังนี้

อุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการวิเคราะห์โดยใช้ SWOT ในการหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมเข้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงทำให้มีการวางแผนการดำเนินงานด้านต่างๆดังนี้

- การเตรียมความพร้อมด้านบรรจุภัณฑ์ โดยทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการคิดและออกแบบฉลากบรรจุภัณฑ์โดยใช้ภาษาของแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและให้มีภาษากลางเป็นภาษาอังกฤษและยังมีการออกแบบให้เป็นเอกลักษณ์เพื่อที่จะทำให้ลูกค้าจดจำได้
- การเตรียมความพร้อมด้านแรงงาน โดยทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเพื่อที่จะพัฒนาสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้นและมีการวางแผนที่จะขยายกำลังแรงงานในการผลิต
- การเตรียมความพร้อมด้านกลยุทธ์ทางการตลาด โดยทางอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปได้มีการเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในตลาดแต่ละประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AECโดยที่ผู้สนใจสามารถทำการศึกษาต่อในอนาคตในเรื่องต่อไปนี้

1. เนื่องจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้การเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปทำให้ผู้ที่สนใจด้านการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรม สามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อในลักษณะเชิงเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นได้
2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปสู่ทางรอด AEC เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและทั่วถึงควรมีการขยายตัวอย่างให้เจาะลึกมากขึ้น
3. ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ในการทำงานวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

วิสิฐ จะวะสิต วงสวาท โกศัลวัฒน์ สมศรี เจริญเกียรติกุล สมเกียรติ โกศัลวัฒน์. (2548). **การวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของการพัฒนาอาหารไทยสู่ตลาดโลก.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

ปิติ ศรีแสงนาม. (2555). **เปลี่ยนมุมคิดพิชิตอาเซียน.** กรุงเทพมหานคร: บุ๊คด็อทคอม จำกัด.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตไทย.** สมุทรปราการ: Think Centre Asia

ปัณณธร ไชยบุญเรือง สมจินตนา พูลนาค ดวงพรรณ เอี่ยมจ้อย. (2554). **เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.**กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.

เกศินี จุฑาวิจิตร. (2540) . **การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.** นครปฐม: เพชรเกษม การพิมพ์.

มนู วัลยะเพ็ชร์. (2534). **อาเซียนกับการร่วมมือทางการเมืองเพื่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: วิเคราะห์ตามแนวทางภูมิศาสตร์การเมือง.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่เปลี่ยนแปลงไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ภายหลังจากมีร้านสะดวกซื้อในวิทยาเขต

To study delicatessen consumption behavior after changing to has a convenience store of student in Silpakorn University Phetchabury IT campus

วงตะวัน ศรีสะอาด* เสาวลักษณ์ แก้วยอด และ ปานจิต วัฒนสารัช
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เพชรบุรี
*corresponding author e-mail: Wongtawan102@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่เปลี่ยนแปลงไป วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มที่สัมพันธ์กัน และการวิเคราะห์ปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมก่อนและภายหลังมีร้านสะดวกซื้อ มีความแตกต่างกันในด้านตราสินค้า ด้านตัวแทนจำหน่าย ปริมาณในการซื้อและราคา ระยะเวลาในการซื้อ และวิธีการชำระเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปมี 8 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติ การส่งเสริมการตลาด กฎระเบียบและข้อบังคับ การให้บริการ ผลิตภัณฑ์ สถานที่ วิถีการดำเนินชีวิต และจริยธรรมทางการค้า สามารถอธิบายค่าความผันแปรได้ร้อยละ 64.65

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้บริโภค การวิเคราะห์ปัจจัย ร้านสะดวกซื้อ

Abstract

The objectives of this research were to study behaviors of delicatessen consumption changes, and to analyze factors that affect to delicatessen consumption behavior in a convenience store. The participants consisted of 400 students at University of Silpakorn IT’s students. Data collection was completed through questionnaire distributed by stratified random sampling. Data analysis used with percentage, mean, standard deviation, Paired Samples t-test and Factor Analysis. The research found The Behaviors before and after having a convenience store found to be varied because of brands, dealer, quantity of purchase and price, period of purchase, and payments statistically significant at the 0.05 level. There were 8 factors that impacted to delicatessen consumption behaviors of delicatessen consumption: attitudes, promotion, rules and regulations, service, product, location, lifestyle, and ethical trade with all factors in total variance 64.645%.

keywords : consumer behavior, factor analysis, convenience store

บทนำ

อาหารและโภชนาการ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์เป็น 1 ในปัจจัย 4 ที่เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ทุกคน หรือเรียกอีกอย่างว่าความต้องการพื้นฐาน ซึ่งความต้องการของมนุษย์นั้นมีอยู่ตลอดเวลาและไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของคนหนึ่งมักจะแตกต่างจากอีกคนหนึ่งเสมอ และยิ่งมีผู้บริโภคมากขึ้นเท่าไหร่ก็ย่อมมีความต้องการที่แตกต่างมากยิ่งขึ้นเท่านั้น (Maslow, 1970) หลายคนอาจต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการประหยัด ต้องการความสะดวกสบาย เป็นต้น พฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์จึงมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เป็นการบริโภคอาหารที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อความอยู่รอด ไปเป็นการบริโภคอาหารตามความชอบของแต่ละบุคคล ตามกำลังทรัพย์หรือฐานะเพราะมีอาหารให้เลือกมากขึ้น การบริโภคอาหารจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองและบุคคลภายในครอบครัว(สุภาภรณ์ พลนิกร, 2548) แต่ละครอบครัวจะต้องต่อสู้กับชีวิตและความเป็นอยู่ภายในครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดี แต่บางครอบครัวอาจขาด

การดูแลเอาใจใส่ตนเองและบุคคลภายในครอบครัว เพราะต้องออกไปทำงานแข่งกับเวลา เพื่อหาเงินมาเลี้ยงบุคคลภายในครอบครัว ทำให้ตนเองมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การบริโภคอาหารสำเร็จรูป

1. โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค (S-R Theory) เป็นการศึกษาเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยเริ่มจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่างๆ แล้วจะมีการตอบสนองของผู้ซื้อ จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้อยู่ที่มีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อนแล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ดังนั้นโมเดลนี้จึงเรียกว่า S-R Theory

2. ในการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค นักการตลาดจะใช้โมเดลพฤติกรรมการซื้อ (Model of Buying Behavior) ที่เป็นการศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าหรือที่เรียกว่า กล่องดำทางการตลาด (Marketing Black Box) ที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ โมเดลนี้จะช่วยให้นักการตลาดเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายนอก อันได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางกฎหมาย ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยภายในของลูกค้า อันได้แก่ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological Factors) ที่เป็นตัวกระตุ้นให้ลูกค้าแสดงพฤติกรรมออกมา และปัจจัยภายในยังได้รับการกระตุ้นจากสิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimuli) จึงทำให้แสดงพฤติกรรมการตอบสนอง (Response) ต่อสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ (ปริญ ลักษณิตานนท์, 2544)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแบบของเอ็นเจล แบล็คเวลล์และมิเนียร์ด (Engel-Blackwell-Miniard model) ตัวแบบนี้มุ่งเน้นศึกษารูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ โดยนำมาเสนอเปรียบเทียบกัน คือ รูปแบบ “พฤติกรรมการซื้อที่ต้องแก้ปัญหาอย่างมาก” (extended problem-solving behavior: EPS) และรูปแบบ “พฤติกรรมการซื้อที่ต้องแก้ปัญหาบางอย่าง” (limited problem-solving behavior: LPS) โดยนำทั้งสองรูปแบบเป็นโมเดลในการออกแบบกรอบแนวคิด และศึกษาพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในเงื่อนไขของแต่ละด้าน

จากพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบัน ที่หันมานิยมบริโภคอาหารแช่แข็งพร้อมทานมากขึ้น อันเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก เวลาเข้ามาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ผู้บริโภคมีเวลาน้อยลงโดยเฉพาะการจัดเตรียมอาหาร หรือการต้องไปที่ร้านอาหารและรอคอยเป็นเวลานาน เช่นเดียวกันกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ที่มีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากลักษณะการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยที่เป็นแบบวิทยาเขตต่างจังหวัด ที่ต้องอาศัยอยู่ในหอพักนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จำเป็นต้องเลือกรับประทานอาหารตามร้านขายอาหารทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีการลงทุนของผู้ประกอบการที่เป็นร้านสะดวกซื้อขนาดใหญ่ภายในวิทยาเขต ซึ่งเพียบพร้อมไปด้วยสินค้าอุปโภคบริโภครวมไปถึงอาหารสำเร็จรูปที่มีมากมายหลายรายการ ที่พร้อมตอบสนองความต้องการของนักศึกษาทุกรูปแบบ รองรับกับลักษณะการใช้ชีวิตและช่วงเวลาการเรียนของนักศึกษา ที่บางครั้งร้านค้าทั่วไปไม่สามารถตอบสนองได้ ซึ่งอาจส่งผลทำให้พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาว่ามีพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปด้านใดบ้างที่เปลี่ยนแปลงไป วัตถุประสงค์การวิจัยศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่เปลี่ยนแปลงไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี หลังจากมีร้านสะดวกซื้อในวิทยาเขต และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษาการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่เปลี่ยนแปลงไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ภายหลังจากมีร้านสะดวกซื้อภายในวิทยาเขต

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี จำนวน 7,066 คน (สำนักงานคณะวิทยาการจัดการ, 2557) แบ่งเป็น 3 คณะวิชาคือ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร จำนวน 1,239 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 3,782 คน และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 2,045 คน เพื่อให้ได้ขนาดของตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนที่เกี่ยวกับข้อมูลประชากรที่น่าเชื่อถือได้ จึงกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 400 คน จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยกำหนดให้แต่ละชั้นภูมิมีขนาดเป็นสัดส่วนกับขนาดประชากรในแต่ละชั้นภูมิดังนี้ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรจำนวน 70 คน คณะวิทยาการจัดการ

จำนวน 214 คน และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 116 คน รวมทั้งสิ้น 400 คนตามขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวบข้อมูลเพื่อการวิจัยคือ แบบสอบถาม และทำการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ คณะวิชา รายได้ต่อเดือน ความถี่ในการซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อ จำนวนเงินที่ใช้ในการซื้ออาหารสำเร็จรูปในแต่ละครั้ง ช่วงเวลาในการซื้ออาหารสำเร็จรูป และเหตุผลที่เลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปทั้งก่อนและหลังมีร้านสะดวกซื้อในวิทยาเขตทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านตราสินค้า ด้านตัวแทนจำหน่าย ปริมาณในการซื้อและราคา ระยะเวลาในการซื้อและวิธีการชำระเงิน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อคือร้านเซเว่นอีเลฟเว่น (7-Eleven) ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของทฤษฎีสิ่งกระตุ้น-การตอบสนอง ได้แก่ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และสิ่งกระตุ้นทางการตลาด โดยมีลักษณะเป็น Likert’s Scale

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่ออาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven โดยแบบสอบถามจะเป็นคำถามปลายเปิด

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

4.1 ทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัย จากหนังสือวารสารและบทความที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย

4.2 ร่างแบบสอบถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการวิจัย โดยใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งในส่วนที่เป็นพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูป โดยพิจารณาถึงความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้

4.3 นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) มากกว่า 0.50

4.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่น ไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี โดยเก็บกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Science for Windows) ดังนี้

6.1 ข้อมูลทั่วไปของพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูป ใช้ค่าสถิติพรรณนาประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของประเด็นคำถามแต่ละด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามแนวทางของประสพชัย พสุนนท์ (2553) รายละเอียดดังนี้คือ คะแนน 4.51 – 5.00 คือระดับมากที่สุด คะแนน 3.51 – 4.50 คือระดับมาก คะแนน2.51 – 3.50 คือระดับปานกลาง คะแนน 1.51 – 2.50คือระดับน้อย และคะแนน 1.00 – 1.50 คือระดับน้อยที่สุด

6.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปก่อนและหลังจากมีร้านสะดวกซื้อภายในวิทยาเขตนั้น ใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มสัมพันธ์กัน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

6.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ (7-Eleven) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) โดยมีการหมุนแกนปัจจัยให้ตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการ Varimax with Kaizer Normalization เกณฑ์การพิจารณาปัจจัย คือ ค่า Eigenvalues ต้องมากกว่า 1 และค่า Factor Loading ต้องมีค่าสัมบูรณ์ (Absolute) มากกว่า 0.40

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยร้อยละ 63.5 อายุระหว่าง 20-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 59 (เป็นนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 53.5 เพราะกำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร) รายได้อยู่ระหว่าง 3,000-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.8 ซื้ออาหารสำเร็จรูปสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.5 จำนวนเงินที่ใช้ซื้ออาหารสำเร็จรูปครั้งละ 51-100 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.5 ช่วงเวลาในการซื้ออาหารสำเร็จรูปอยู่ระหว่าง 16.00 น. – 20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 50.8 เหตุผลเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปเพราะมีความสะดวก ความหลากหลายของสินค้า, ยี่ห้อ และราคา

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปก่อนและหลังจากมีร้านสะดวกซื้อภายในวิทยาเขตพบว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปมีการเปลี่ยนแปลงไปในด้าน 1) ด้านตราสินค้า 2) ด้านตัวแทนจำหน่าย 3) ด้านปริมาณในการซื้อและราคา 4) ระยะเวลาในการซื้อและ 5) วิธีการชำระเงิน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูป

พฤติกรรมการบริโภค		$\bar{X}$	$\bar{X}_1$-$\bar{X}_2$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)	ความหมาย
ด้านตราสินค้า	ก่อน ($\bar{X}_1$)	3.368	-.271	.583	-9.297	.000*	ปานกลาง
	หลัง ($\bar{X}_2$)	3.638					มาก
ด้านตัวแทนจำหน่าย	ก่อน ($\bar{X}_1$)	3.426	-.324	.534	-12.116	.000*	ปานกลาง
	หลัง ($\bar{X}_2$)	3.749					มาก
ปริมาณในการซื้อและราคา	ก่อน ($\bar{X}_1$)	3.285	-.251	.573	-8.770	.000*	ปานกลาง
	หลัง ($\bar{X}_2$)	3.536					มาก
ระยะเวลาในการซื้อ	ก่อน ($\bar{X}_1$)	3.301	-.275	.610	-9.023	.000*	ปานกลาง
	หลัง ($\bar{X}_2$)	3.576					มาก
วิธีการชำระเงิน	ก่อน ($\bar{X}_1$)	3.163	-.130	.486	-5.350	.000*	ปานกลาง
	หลัง ($\bar{X}_2$)	3.293					ปานกลาง

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด 32 ตัวแปร พบว่า ค่า KMO ที่ได้มีค่า 0.846 และค่า Bartlett‘s test of sphericity ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานมีค่า Chi-Square = 6,135.570 ได้ค่า Sig. = .000 จึงปฏิเสธสมมติฐาน (H0) นั่นคือตัวแปรทั้ง 32 ตัว มีความสัมพันธ์กัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มีความเหมาะสมสำหรับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย

ตารางที่ 2 สถิติ KMO and Bartlett

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.846
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6135.570
	df	496
	Sig.	.000*

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven จากกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี พบว่า จากทั้งหมด 32 ตัวแปร สามารถสกัดได้เป็น 8 ปัจจัย ประกอบด้วย

4.1 ปัจจัยด้านทัศนคติ มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.474 ประกอบด้วย 6 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 28.891 ได้แก่ 1) เชื่อว่าอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อนั้นสามารถทดแทนอาหารที่ขายทั่วไปได้ 2) ชื่นชอบการบริโภคอาหารสำเร็จรูป 3) มีการศึกษาข้อมูลของอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ

4) ซื้ออาหารสำเร็จรูปตามคำแนะนำจากเพื่อน, ครอบครัว, อาจารย์ 5) อาหารสำเร็จรูปสามารถตอบสนองความต้องการได้ 6) อาหารสำเร็จรูปมีคุณค่าทางสารอาหารครบถ้วนทำให้ร่างกายแข็งแรง

4.2 ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 2.645 ประกอบด้วย 4 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 8.265 ได้แก่ 1) การขายสินค้าควบคู่ในราคาพิเศษ 2) มีการสะสมแสตมป์เพื่อแลกซื้อสินค้า 3) มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์จากสื่อ, สิ่งพิมพ์ต่างๆ 4) มีการใช้บัตรสมาชิก 7-Card แทนการชำระสินค้าด้วยเงินสด

4.3 ด้านกฎระเบียบข้อบังคับ มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 2.452 ประกอบด้วย 2 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 7.664 ได้แก่ 1) เวลาเปิด-ปิดหอพัก ส่งผลต่อการเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป 2) การบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่ผ่านการตรวจสอบดีกว่าการบริโภคอาหารจากร้านค้าทั่วไป

4.4 ด้านการให้บริการ มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.551 ประกอบด้วย 3 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 4.846 ได้แก่ 1) ร้านมีความสะอาดและปลอดภัย 2) พนักงานบริการสุภาพและรวดเร็ว 3) พนักงานมีการกล่าวทักทายและขอบคุณลูกค้า

4.5 ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.474 ประกอบด้วย 3 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 4.607 ได้แก่ 1) สินค้ามีให้เลือกหลายประเภท 2) สินค้ามีความสด ใหม่ สะอาด 3) ขนาด และปริมาณสินค้าเพียงพอกับความต้องการ

4.6 ด้านสถานที่ มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.198 ประกอบด้วย 2 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 3.743 ได้แก่ 1) ทำเลที่ตั้งเหมาะสม มองเห็นง่าย 2) จัดวางสินค้าเป็นระเบียบและหมวดหมู่ ทำให้ได้รับความสะดวกในการซื้อ

4.7 ด้านวิถีการดำเนินชีวิต มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.104 ประกอบด้วย 2 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 3.450 ได้แก่ 1) การเรียนส่งผลให้ท่านต้องบริโภคอาหารสำเร็จรูป เช่น เรียนเช้าหรือทำการบ้านดึก 2) การทำกิจกรรมส่งผลให้ท่านต้องบริโภคอาหารสำเร็จรูป

4.8 ด้านจริยธรรมทางการค้า มีค่า Eigenvalues เท่ากับ 1.018 ประกอบด้วย 4 ตัวแปร อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปได้ร้อยละ 3.180 ได้แก่ 1) สามารถคืนหรือเปลี่ยนสินค้าได้ 2) ชั้นวางมีป้ายราคาเห็นชัดเจน 3) ราคาสินค้ามีความเหมาะสม 4) มีความผิดพลาดน้อยในการคิดราคา

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven

ปัจจัย	Factor loading
ปัจจัยด้านทัศนคติ	**ค่า Eigenvalues เท่ากับ 4.474 และ Variance= 28.891**
เชื่อว่าอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อนั้นสามารถทดแทนอาหารที่ขายทั่วไปได้	.576
ชื่นชอบการบริโภคอาหารสำเร็จรูป	.788
มีการศึกษาข้อมูลของอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ	.718
ซื้ออาหารสำเร็จรูปตามคำแนะนำจากเพื่อน,ครอบครัว,อาจารย์	.740
อาหารสำเร็จรูปสามารถตอบสนองความต้องการได้	.514
อาหารสำเร็จรูปมีคุณค่าทางสารอาหารครบถ้วนทำให้ร่างกายแข็งแรง	.741
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	**ค่า Eigenvalues เท่ากับ 2.645 และ Variance = 8.265**
การขายสินค้าควบคู่ในราคาพิเศษ	.549
มีการสะสมแสตมป์เพื่อแลกซื้อสินค้า	.685
มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์จากสื่อ,สิ่งพิมพ์ต่างๆ	.716
มีการใช้บัตรสมาชิก 7-Card แทนการชำระสินค้าด้วยเงินสด	.696
ปัจจัยด้านกฎระเบียบข้อบังคับ	**ค่า Eigenvalues เท่ากับ 2.452 และ Variance = 7.664**
เวลาเปิด-ปิดหอพัก ส่งผลต่อการเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป	.656
การบริโภคอาหารสำเร็จรูปที่ผ่านการตรวจสอบดีกว่าการบริโภคอาหารจากร้านค้าทั่วไป	.641
ปัจจัยด้านการให้บริการ	**ค่า Eigenvalues 1.551 เท่ากับ และ Variance = 4.846**
ร้านมีความสะอาด และปลอดภัย	.570
พนักงานบริการสุภาพและรวดเร็ว	.744
พนักงานมีการกล่าวทักทายและขอบคุณลูกค้า	.741

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven (ต่อ)

ปัจจัย	Factor loading
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	**ค่า Eigenvalues 1.474 เท่ากับ และ Variance = 4.607**
สินค้ามีให้เลือกหลายประเภท	.799
สินค้ามีความสด ใหม่ สะอาด	.728
ขนาด และปริมาณสินค้าเพียงพอกับความต้องการ	.545
ปัจจัยด้านสถานที่	**ค่า Eigenvalues 1.198 เท่ากับ และ Variance = 3.743**
ทำเลที่ตั้งเหมาะสม มองเห็นง่าย	.808
จัดวางสินค้าเป็นระเบียบและหมวดหมู่ ทำให้ได้รับความสะดวกในการซื้อ	.671
ปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิต	**ค่า Eigenvalues 1.104 เท่ากับ และ Variance = 3.450**
การเรียนส่งผลให้ท่านต้องบริโภคอาหารสำเร็จรูป เช่น เรียนเช้าหรือทำการบ้านดึก	.800
การทำกิจกรรมส่งผลให้ท่านต้องบริโภคอาหารสำเร็จรูป	.591
ปัจจัยด้านจริยธรรมทางการค้า	**ค่า Eigenvalues 1.018 เท่ากับ และ Variance = 3.180**
สามารถคืนหรือเปลี่ยนสินค้าได้	.460
ชั้นวางมีป้ายราคาเห็นชัดเจน	.465
ราคาสินค้ามีความเหมาะสม	.548
มีความผิดพลาดน้อยในการคิดราคา	.683

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20-21 ปี คณะวิทยาการจัดการ รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 3,000-6,000 บาท ซื้ออาหารสำเร็จรูปสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 51-100 บาท ช่วงเวลาในการซื้อคือระหว่าง 16.00 น. – 20.00 น. พบว่าเหตุผลที่เลือกบริโภคอาหารสำเร็จรูปส่วนมากเพราะความสะดวก สามารถหารับประทานได้ง่าย วิธีการการปรุงที่รวดเร็ว ตอบสนองต่อความการใช้ชีวิตในหอพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร สามารถเก็บรักษาไว้ในตู้เย็นและปรุงสุกด้วยไมโครเวฟได้ อีกทั้งอาหารสำเร็จรูปนั้นมีความหลากหลายของสินค้าและมียี่ห้อหลากหลายให้เลือกสรรและราคาที่ไม่แพงเกินไป

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ทั้งก่อนและหลังจากมีร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven ภายในวิทยาเขต พบว่ามีความแตกต่างในด้านตราสินค้า โดยนักศึกษาเลือกซื้อสินค้าที่มียี่ห้อมากขึ้น ในด้านตัวแทนจำหน่ายนักศึกษาเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปจากตัวแทนจำหน่ายที่มีชื่อเสียงและการให้บริการที่ดีมากขึ้น ด้านปริมาณในการซื้อ, ราคา พบว่ามีปริมาณในการซื้อเพิ่มมากขึ้น ด้านระยะเวลาในการซื้อมีความถี่ในการซื้อบ่อยขึ้น และด้านการชำระเงินพบว่าชำระด้วยบัตร 7-Card มากขึ้นเช่นกัน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคอาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี มี 8 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านทัศนคติ นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าอาหารสำเร็จรูปสามารถทดแทนอาหารทั่วไปได้และมีคุณค่าทางโภชนาครบถ้วน มีการศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อจากเพื่อน, อาจารย์หรือคนในครอบครัว 2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ประกอบไปด้วยการขายสินค้าควบคู่ในราคาพิเศษหรือการสะสมแสตมป์และการใช้บัตรสมาชิกเพื่อสะสมแต้ม 3) ปัจจัยด้านกฎระเบียบข้อบังคับ เนื่องมาจากมีการเปิด-ปิดประตูหอพักในวิทยาเขต ทำให้นักศึกษาตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปเพื่อเก็บไว้รับประทานหลังจากหอพักปิด 4) ปัจจัยด้านการให้บริการ การให้บริการอุ่นอาหารหรือปรุงสุกให้ฟรี รวมถึงการกล่าวทักทายต้อนรับของพนักงาน 5) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ประกอบไปด้วยความหลากหลายของสินค้า ปริมาณเพียงพอกับความต้องการ และความสด สะอาด 6) ปัจจัยด้านสถานที่ ทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้หอพัก ทำให้เข้าถึงได้ง่ายและมีการจัดเรียงสินค้าทำให้เลือกซื้อได้สะดวกยิ่งขึ้น 7) ปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ที่มีความเร่งรีบในช่วงเช้าหรือก่อนเข้าคาบเรียน ในบางครั้งต้องทำการบ้านในเวลาดึก จำเป็นต้องซื้ออาหารสำเร็จรูปกักตุนไว้ แม้แต่การเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยที่เลิกดึก การซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อจึงเป็นทางเลือกในการบริโภคอาหารที่ง่ายกว่า และ 8) ปัจจัยด้านจริยธรรมทางการค้า การที่ร้านสะดวกซื้อแสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและค้าขายอย่างเป็นธรรม สามารถเปลี่ยนคืนสินค้าได้ ติดป้ายแสดงราคาที่เหมาะสมและคิดราคาที่แม่นยำถูกต้อง สอดคล้องกับเอื้ออังกูร นันทศรีวิวัฒน์(2555: 45-46) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็งพบว่ามีปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการขาย

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่ามี 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปของนักศึกษา ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวตามแนวทางของการวิเคราะห์การถดถอย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อพฤติกรรมการบริโภค

2. นอกจากนี้ผู้วิจัยสามารถนำปัจจัยที่สกัดได้แล้ว 8 ปัจจัยมาจัดกลุ่มเพื่อจำแนกพฤติกรรมการบริโภคอาหารสำเร็จรูปของนักศึกษาด้วยวิธีการจัดกลุ่ม (Cluster Analysis) ได้ เพื่อนิยามความหมายและพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี ที่สนับสนุนงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา คงบรรทัด. (2554). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านแฟมิลี่มาร์ทในเขตรังสิต.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

กุณฑลี รื่นรมย์. (2549). **การวิจัยการตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

โชติญา รักงาม. (2551). **การศึกษาทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.

ดวงใจ หทัยวิวัฒน์กุล. (2554). **พฤติกรรมการซื้ออาหารสำเร็จรูปของผู้บริโภคจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

ดวงเดือน สัญญะ. (2552). **ร้านสะดวกซื้อ.** ค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2557, จากhttp://www.thaigoodview.com/library/teachershow/utaradit/daungduarn-s/cloths/sec02p06.html.

ดารา ทีปะปาล. (2542). **พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior).** กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

ทศ คณนาพร. (2548). **กลยุทธ์ เซเว่น อีเลฟเว่น.** เชียงใหม่: บลูพริ้น ดีซายน์.

ประสพชัย พสุนนท์. (2553). **สถิติธุรกิจ.** กรุงเทพมหานคร: ท้อป.

ปริญ ลักษิตานนท์. (2544). **PSYCHOLOGY & CONSUMER BEHAVIOR จิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เลิฟ แอนด์ ลิฟ.

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์ และ นิธิยา รัตนาปนนท์. (2553). **อาหารสำเร็จรูป.** ค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/6620

อดุลย์ จาตุรงคกุล และ ดลยา จาตุรงคกุล. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 8).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอื้ออังกูร นันทศรีวิวัฒน์. (2555). **พฤติกรรมของผู้บริโภคในการบริโภคอาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง ในกรุงเทพมหานครบริเวณศูนย์การค้า สยาม พารากอน.** แบบฝึกหัดการวิจัยปัญหาเศรษฐกิจปัจจุบัน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.

Maslow, A.H. (1970). **“Motivation and Personality”.** New York: Haper and Row.

กลุ่มสาขาวิจัยสถาบัน

การพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
The development of training evaluation online for Pibulsongkram Rajabhat University

อรทัย ชัยรัตนศักดิ์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: orathai@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ขึ้นมาหนึ่งระบบเพื่อใช้งานเป็นระบบประเมินการอบรมของหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม โดยอาศัยวิธีการตามหลักการของวงจรการพัฒนาระบบ พัฒนาระบบโดยภาษาพีเอชพีและการใช้ระบบจัดการฐานข้อมูลที่สามารถสร้างแบบประเมิน ซึ่งผู้ตอบแบบประเมินสามารถตอบผ่านทางเว็บ และระบบสามารถประมวลผลทางสถิติ ระบบนี้ครอบคลุมผู้ใช้งานจำนวน 3 กลุ่มได้แก่ ผู้ดูแลระบบ เจ้าหน้าที่ และผู้เข้ารับการอบรม ในขั้นตอนการประเมินได้ทำการประเมินทางด้านประสิทธิภาพของระบบโดยเชี่ยวชาญจำนวน 4 คนและประเมินผลความพึงพอใจของระบบจากกลุ่มตัวอย่างการใช้งานจานวน 46 คน โดยแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งผลการประเมินสรุปว่า ด้านการประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจในระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.24 และความพึงพอใจของระบบจากกลุ่มตัวอย่างการใช้งานอยู่ระดับดี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 ซึ่งสามารถนามาใช้งานได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ระบบ ประเมินอบรม อินเทอร์เน็ต

Abstract

The purpose of this research title “A Development of Training Evaluation Online for Pibulsongkram Rajabhat University” was to develop the information system for the management of evaluation training via System Development Life Cycle (SDLC). The system was developed according to PHP language program and MySql database management system. It helped design of evaluation form for training course in the Pibulsongkram Rajabhat University. The respondents were allowed to access answers to the websites. The data were processed through the applied statistics program. The system covered three types of user which were administrator, officer and learner. For the process of evaluation, an efficiency of the system was evaluated by five experts. According to the evaluation of satisfaction of the system 46 sampling were employed. The satisfaction was rated into 5 levels. The finding were that the satisfaction of efficiency of the system was at the level of fair as the mean score was 4.24 from the sampling, the system of efficiency was fair as the mean score was 4.34. The finding revealed that the system was able to be applied in the real situation and it also met the needs of the users.

keywords : system, training evaluation, internet

บทนำ

ในโลกยุคสังคมแห่งความรู้ (Knowledge-Based Society) ที่ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ได้ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต่างหันกลับมาทบทวนบทบาทและแนวทางการจัดการศึกษาของตนอย่างจริงจัง ด้วยเป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีความทันสมัย และ มีเศรษฐกิจที่ดี มีปัจจัยจากคนในประเทศนั้นมีคุณภาพ กล่าวคือ มี

ความรู้ มีทักษะทางด้านวิชาการ และวิชาชีพ ประชาชนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ดังปรัญชาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม คือ มหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีการกระจายโอกาสทางการศึกษา มีการสร้างเอกภาพในการบริหารและการจัดการ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจึงได้มีการพัฒนาการศึกษาเพื่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้จัดการอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา และมีหลักสูตรการอบรมที่หลากหลาย จากหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยทั้งให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคลากรภายนอก เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมทุกครั้งจะมีการประเมินผลการอบรม เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดอบรมในครั้งต่อ ๆ ไป และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

การประเมินการอบรมนั้นนับเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อค้นหาและวัดผลสัมฤทธิ์ของการอบรม เพื่อให้ผู้จัดการอบรมได้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการอบรมครั้งนั้น ๆ และเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาวิธีการอบรมและปรับปรุงกิจกรรมการอบรม ตลอดจนวิทยากรสามารถนำข้อมูล หรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการประเมินการอบรมนี้ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการสอน ตลอดจนรูปแบบวิธีการสอนให้ดี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการประเมินการอบรมนั้นโดยปกติแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมจะทำการประเมินการอบรมหลังจากที่ได้อบรมจนจบหลักสูตร ซึ่งเป็นการประเมินการอบรมโดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นกระดาษ จะเห็นได้ว่าในการประเมินการอบรมแต่ละครั้งนั้นต้องใช้กระดาษเพื่อจัดทำเป็นแบบประเมินการอบรมจำนวนมาก และต้องเสียกำลังคนในการประมวลผลการประเมินมากอีกด้วย สิ่งนี้ก็นับได้ว่าเป็นปัญหาที่สถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่งกำลังพบและหลาย ๆ ที่กำลังเร่งพัฒนาระบบประเมินการอบรมของตนให้มีความทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อประสิทธิภาพของระบบที่จะรองรับการทำงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น และด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยนี้เอง ทำให้การทำงานต่าง ๆ ของมนุษย์มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น หากนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเป็นระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่าย และให้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นผู้ประมวลผลการประเมินการอบรมให้นับเป็นแนวทางที่ดี เพราะการประมวลผลด้วยมือของมนุษย์นั้น อาจจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เนื่องจากสาเหตุหลาย ๆ ประการประกอบกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นด้วย นอกจากระบบประเมินการอบรมนี้ได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเป็นองค์ประกอบหลักเพื่อใช้งานการจัดทำระบบแล้วนั้นระบบประเมินการอบรมนี้ยังต้องใช้เครื่องมือ หรือสูตรทางสถิติเข้ามาช่วยอีกด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการประเมินที่มีความถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว และเป็นฐานข้อมูลผู้เข้ารับการอบรมที่จะสร้างเครือข่ายทางการศึกษาต่อไปในอนาคตได้

จากผลการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทางมหาวิทยาลัยมีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้การประเมินการอบรมมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้องของข้อมูลสูง และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งมหาวิทยาลัย จึงควรจะมีการพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตขึ้นมา และระบบประเมินการอบรมนี้เป็นระบบประเมินแบบศูนย์กลาง ทำให้เกิดมาตรฐานของแบบประเมิน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพทางด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการจัดการอบรมต่อไป **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** เพื่อสร้างและพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่สามารถนำประยุกต์และใช้งานได้จริง และเพื่อประเมินความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพของการใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานระบบที่ได้ทดลองใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชาการที่ใช้ในการวิจัย - ผู้เข้าร่วมอบรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม จานวน 50 คน ได้แก่

- กลุ่มผู้เชียวชาญจานวน 5 คน
- กลุ่มผู้ใช้งานระบบ 45 คน

2) ขอบเขตด้านการจัดการข้อมูล

-สามารถจัดการข้อมูลพื้นฐานได้ เช่น ข้อมูลแบบประเมิน ข้อมูลผู้ดูแลระบบ ข้อมูลหน่วยงาน ข้อมูลวิทยาการ ข้อมูลหัวข้อการอบรม ข้อมูลหลักสูตรการอบรม เป็นต้น

- สามารถจัดการรูปแบบของแบบประเมินในการอบรมได้
- สามารถประมวลผลการประเมินในแต่ละหลักสูตรการอบรมทางด้านสถิติได้
- สามารถกำหนดวันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดการตอบแบบประเมินได้
- สามารถรายงานผลการประเมินการอบรมแต่ละหลักสูตรได้

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อออกแบบ และสร้างการพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นผู้ศึกษาได้วางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษา ค้นคว้า เอกสารที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตารา และสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ของการประเมิน การสร้างแบบประเมิน

2) ศึกษาการใช้โปรแกรมที่ใช้สร้างระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยศึกษา วิธีใช้งาน เครื่องมือของโปรแกรม และเทคนิคต่าง ๆ ในการออกแบบ รูปแบบการนำเสนอ จากเอกสาร ตำรา และสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

3) ศึกษาเนื้อหาที่จะสร้างแบบประเมินการอบรม จากเอกสาร ตำรา สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด และกำหนดขอบเขตของการประเมินที่จะสร้างระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4) ออกแบบฐานข้อมูล ออกแบบระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5) สร้างระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

6) นำระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สร้าง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อบกพร่องของระบบทั้งหมด พร้อมทั้งปรับปรุงระบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งระบบสมบูรณ์

7) จัดทำเอกสารคู่มือการใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเผยแพร่เอกสารคู่มือการใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งนำเอกสารคู่มือการใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตติดตั้งไว้ในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

8) นำระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสมบูรณ์แล้ว ติดตั้งไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการทางอินเตอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

9) ให้หน่วยงานที่จัดการอบรมของมหาวิทยาลัย ใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

10) สอบถามเจตคติของผู้ใช้ เพื่อศึกษาเจตคติของผู้ใช้ที่มีต่อระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

11) สรุปผลและรายงานการวิจัย

ขั้นตอนในการพัฒนาระบบ

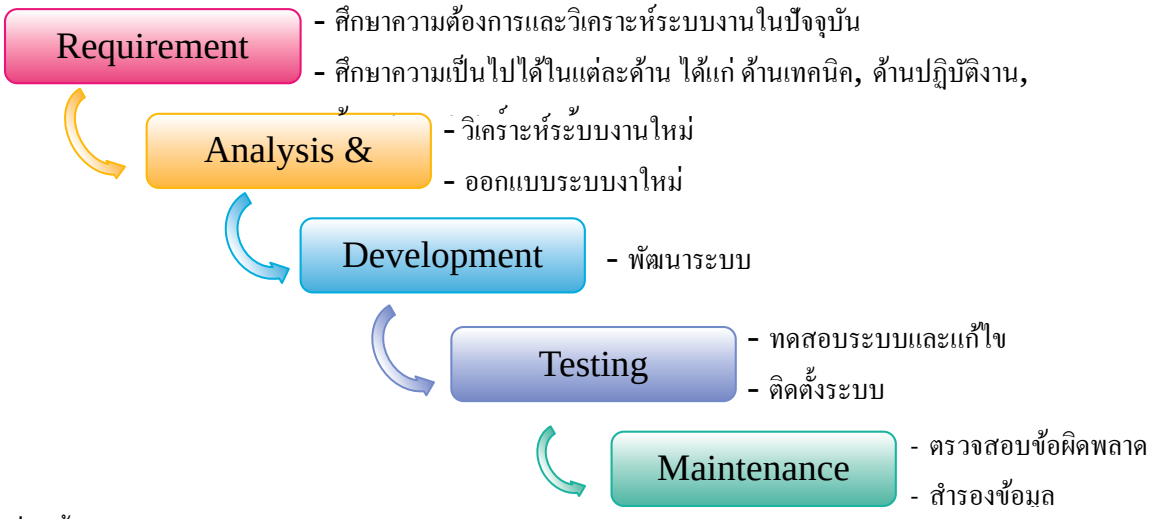

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการพัฒนาระบบ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของการใช้งานระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากผู้ที่ได้ทดลองใช้ระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จานวน 50 ชุด ผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยเลือกมาให้ประเมินในครั้งนี้จานวน 5 คน และผู้ใช้งานระบบจานวน 45 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมิน

ระดับค่าประเมิน 5 เหมาะสมมากที่สุด
ระดับค่าประเมิน 4 เหมาะสมมาก
ระดับค่าประเมิน 3 เหมาะสมปานกลาง
ระดับค่าประเมิน 2 เหมาะสมน้อย
ระดับค่าประเมิน 1 เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ” ระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต” ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับค่าประเมิน
1. ระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ ใช้งานได้เหมาะสมกว่าระบบประเมินแบบใช้แบบสอบถามเป็นกระดาษและประมวลผลด้วยกำลังคน	4.25	0.660	มาก
2. ช่วยให้ได้กับผลการประเมินการอบรมที่สะดวก ถูกต้อง และรวดเร็วกว่าแบบเดิม	4.35	0.69	มาก
3. สามารถลดค่าใช้จ่ายเรื่องกระดาษ กำลังคน และระยะเวลาในการประมวลผลได้	4.53	0.65	มาก
4. ความง่ายในการใช้งานระบบ	4.05	0.65	มาก
5. ความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ	4.15	0.73	มาก
6. ความเหมาะสมของการใช้สี โดยภาพรวม	4.08	0.70	มาก
7. ความรวดเร็วในการประมวลผลของระบบ	4.24	0.77	มาก
8. ความถูกต้องของการทำงานในภาพรวม	4.39	0.67	มาก
9. ใช้งานได้ดีกับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ท่านใช้อยู่	4.17	0.80	มาก
10. ท่านคิดว่าควรมีการนำเอาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ไปใช้งานกับหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน	4.23	0.77	มาก
สรุป ประสิทธิภาพของระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	**4.24**	**0.21**	**มาก**

สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

หลังจากที่ได้ทราบถึงผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในแต่ละด้านเรียบร้อยแล้ว นำเอาผลการประเมินในแต่ละด้านมาผ่านระเบียบวิธีการทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) อีกครั้ง พบว่าได้ค่าเฉลี่ย 4.24 สามารถสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพโดยรวมของระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้ว่าระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพการทำงานอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลังจากพัฒนาระบบแล้วผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อระบบจากกลุ่มผู้ใช้ รวมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศประเมินประสิทธิภาพของระบบด้วย สามารถสรุปขั้นตอนการวิจัย ได้ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการและวิเคราะห์ระบบงานในปัจจุบันว่า มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ทั้งจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เพื่อหาเหตุผล เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะเป็นสาหรับการพัฒนาระบบใหม่

2. ศึกษาความเป็นไปได้ในแต่ละด้าน ของระบบที่จะพัฒนาขึ้นมาใหม่

3. วิเคราะห์ระบบงานใหม่ เพื่อนำโครงสร้างของระบบงานเดิมมากำหนดรูปแบบของระบบงานใหม่ที่จะพัฒนาขึ้น เพื่อช่วยให้ระบบการทำงานมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำภาพจำลองทางลอจิก แบบจำลองข้อมูล และพจนานุกรมข้อมูล

4. ออกแบบระบบ โดยการนำผลจากการวิเคราะห์ระบบงานเดิมมาออกแบบระบบงานใหม่ซึ่งการออกแบบเริ่มจากการกำหนดความต้องการทางด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ที่จะนำมาพัฒนาระบบ การออกแบบฐานข้อมูล การออกแบบจอภาพสาหรับบันทึกหรือแก้ไขข้อมูล และการรายงานผลในลักษณะต่างๆ ที่ต้องการ รวมทั้งซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบเป็นซอฟต์แวร์ประเภท Web Base Applications ได้แก่ HTML, PHP, Java script และระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL

5. การพัฒนาโปรแกรม เป็นขั้นตอนของการเขียนโปรแกรมเพื่อสร้างระบบงานขึ้นมาใหม่และการจัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรม

6. การทดสอบระบบ เพื่อทดสอบระบบก่อนที่จะนำไปใช้งานจริง อีกทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศประเมินคุณภาพของระบบ

7. ออกแบบสอบถามสำหรับประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบสารสนเทศ

8. ติดตั้งระบบเพื่อให้ผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนาไปใช้งานจริง

สรุปผลการวิจัย

1.ได้ระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาประยุกต์และใช้งานได้จริง

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของการใช้งานระบบการประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากผู้ที่ได้ทดลองใช้ระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่าประสิทธิภาพโดยรวมของระบบประเมินการอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพการทางานอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2543). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.

กิตติ ภักดีวัฒนะ. (2547). **คัมภีร์ PHP.** บริษัท เคทีพี คอมพ์แอนด์ คอนซัลท์.

กิตติ ภักดีวัฒนะกุล และพนิดา พานิชกุล. (2544). **คัมภีร์การวิเคราะห์ และออกแบบระบบ.** บริษัท เคทีพี คอมพ์แอนด์ คอนซัลท์.

กิติศักดิ์ เจริญโภคานนท์. (2545). **พัฒนาเว็บแอพพลิเคชั่น PHP 4.** กรุงเทพมหานคร :บริษัท ซัคเซสมีเดียจากัด.

กานดา พูนลาภทวี. (2539). **สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

จุฑาทิพย์ ไชยกาบัง. (2545). **ระบบที่ปรึกษาในการเลือกเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติสาหรับงานวิจัย.** สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จีรกาญจน์ เต็มพรสิน. (2549). **การพัฒนาระบบแบบสอบถามออนไลน์.** สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จิรัฏฐา ภูบุญอบ. (2545). **ระบบการประเมินผลการสอนของอาจารย์โดยนิสิตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต.**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชูศรี วงศ์รัตนะ.(2537). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิตารัตน์ รัชตะวรรณ.(2547). ออกแบบและสร้างเว็บสวยด้วยตนเอง Step by Step. กรุงเทพฯ : ไอดีซี อินโฟดิสทริบิวเตอร์เซ็นเตอร์.

นารีวรรณ สรงสุวรรณ. (2547). **ระบบการสร้างแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลงานติดตาม และประเมินผลผ่าน Web.** สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี สารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**.**

นิรุธ อานวยศิลป์. (2544). **สร้างเวบเพจอย่างไร้ขีดจากัด PHP เพื่อการประยุกต์ใช้งาน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัด. 139

นิธิวดี ทาเวียง. (2544). การประเมินผลระบบสารสนเทศ. **วารสารห้องสมุด.** ปีที่ 45 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2544.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** สุวีริยาสาสน์.

ประชา ตระการศิลป์. (2537). **การพัฒนาระบบงานไคลเอนต์ / เซิร์ฟเวอร์.** ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

พงพิพัฒน์ สายทอง. (2545). **การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการวิจัยและทฤษฎี เทคโนโลยีการศึกษา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : จุฬาฯมหาวิทยาลัย.

วิฑูร สนธิปักษ์ และบัณฑิต ทรัพย์ประมวล. (2547). **ระบบช่วยสร้างแบบสอบถามออนไลน์.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2534). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2534.

ศิริลักษณ์ โรจนกิจอานวย. (2543). **SQL.** กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.

สงกรานต์ ทองสว่าง. (2542). **MySQL ระบบฐานข้อมูลสาหรับอินเตอร์เน็ต.** กรุงเทพฯ : บริษัทซี เอ็ดยูเคชั่น จำกัด, 2542.

สุธาทิพย์ ศรีหาวงศ์ และ กฤษณะ นภดลลดาภรณ์. (2544). **ระบบช่วยสร้างแบบสอบถามผ่านเว็บ.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุมินตรา ตรีเนตร. (2545). **การการพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพิน วรรณณา. (2545). **PHP Web Application Development.** กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่นจากัด (มหาชน).

อุทุมพร จามรมาน. (2530). **แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้.** กรุงเทพมหานคร : คณะครุ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โอภาส เอี่ยมศิริวงศ์. (2545). **การวิเคราะห์และออกแบบระบบ System Analysis and Design.** กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จากัด (มหาชน).

สุดเขต แจ้งกระจ่าง และคณะ. (2547). **แนวทางการพัฒนาการประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ , มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
The use of online database of students and lecturers of Pibulsongkram Rajabhat University

วิกาญดา รอดเพชร จุมพฏ พงศ์ศักดิ์ศรี คม กันชูลี และ วรายุทธ ไข่แก้ว*
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: wiganda_b23@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการและปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ รวมทั้งเปรียบเทียบปริมาณการใช้และปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และทราบข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และใช้ฐานข้อมูลที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อทำรายงาน ทำวิจัย และเพื่อทำวิทยานิพนธ์ โดยมีความถี่ในการเข้าใช้สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง ระยะเวลาในการเข้าใช้แต่ละครั้งประมาณ 1 ชั่วโมง ปัญหาในการเข้าใช้ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัญหาด้านผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่องไม่มีเวลาเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ปริมาณการใช้งานที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน พบว่า ฐานข้อมูลที่มีการใช้สูงสุดคือ ฐานข้อมูล H.W.Wilson ส่วนปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 7 ฐาน พบว่า ฐานข้อมูลที่มีการใช้สูงสุด คือฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก

คำสำคัญ : ฐานข้อมูลออนไลน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อาจารย์และนักศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to investigate conditions and problems of online database use and compare the quantity and problems of use. The 593 participants of this study were lecturers third and fourth year undergraduate students and graduate students of Pibulsongkram Rajabhat University. The results revealed that most of the participants used the online database, and they were informed about the database by their lecturers. Then they learned how to use it by participating the online database use activities provided by the main library. Their aim for learning was to use the information to do reports, research and theses. They used it once to twice a week, for one hour each time. Their problem of using 95 a whole was at a medium level. The problem about database users had the highest mean in that they did not have time to use the online database. As for the quantity of the use of 12 online database provided by the Office of Higher Education commission, it was found that H.W.Wilson was used most. In addition out of the 7 databases developed by the main library of Pibulsongkram Rajabhat University, it was found that the database on local information of Phitsanuloke the most.

keywords : online database, students and lecturers, Pibulsongkram Rajabhat University

บทนำ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ เป็นแหล่งจัดหา จัดเก็บและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ ในสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนและการศึกษาวิจัยในมหาวิทยาลัยอย่างมีระบบ เพื่อให้บริการแก่นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของห้องสมุด โดยมุ่งให้สามารถบริการสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ทันต่อเหตุการณ์ สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ห้องสมุดสามารถจัดเก็บสารสนเทศในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่อำนวยความสะดวกในการสืบค้นและการเข้าถึงโดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการใน การค้นคว้าสารสนเทศที่ดีที่สุดในขณะนี้ นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดยังได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เป็นการสืบค้นสารสนเทศของห้องสมุดได้ในลักษณะออนไลน์จากบ้านหรือสถานที่ทำงาน

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยดังกล่าว ในฐานะผู้วิจัยเป็นบรรณารักษ์ มีหน้าที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ฝึกอบรมแนะนำการใช้และสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ให้กับนักศึกษา อาจารย์ จึงมีความสนใจศึกษาการใช้ฐานข้อมูลที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปริมาณการใช้และปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้รับทราบการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษาโดยตรง และเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการจัดหาและคัดเลือกฐานข้อมูลออนไลน์มาไว้ให้บริการแก่นักศึกษา อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อใช้ประกอบในการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าวิจัย ผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นำไปพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาคุณภาพด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ามากที่สุด

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นหน่วยงานเทียบเท่าระดับคณะ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการแสวงหา ทรัพยากรสารสนเทศและให้บริการสารสนเทศที่หลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัย รวมถึงสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีการบันทึกในทุกรูปแบบให้ครบถ้วนตามความจำเป็น และต่อเนื่องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และตรงตามหลักสูตรครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนและมีการวิจัยในสถาบัน โดยคำนึงถึงคุณภาพและความทันสมัยของข้อมูล การจัดหาทรัพยากรสนเทศ ประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ให้ความสำคัญ การบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์จากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้มีแหล่งข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยเพิ่มขึ้น โดยผ่านระบบเครือข่ายของสถาบันได้ นอกจากนี้ ยังต้องมีการส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการ สามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ากับการลงทุนในการจัดหาทรัพยากรประเภทนี้

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบรรณารักษ์ มีหน้าที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า จัดการฝึกอบรมการใช้แนะนำการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ให้กับอาจารย์ และนักศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการใช้ ปริมาณการใช้และปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ และนักศึกษา โดยตรงและเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการจัดหาและคัดเลือกฐานข้อมูลออนไลน์มาไว้ให้บริการแก่อาจารย์ และนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นำไปพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาคุณภาพด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ามากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. บุคลากรสายวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ สังกัดคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 345 คน

2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นนักศึกษาปริญญาเอก และปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 115 คน

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 6,784 คน

1.2 **กลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จำนวน 638 คน โดยแบ่งตามสถานภาพ ได้ดังนี้

1. บุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 182 คน

2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นนักศึกษาปริญญาเอก และปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 92 คน

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 364 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ตอนที่ 4 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าใช้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 400 ชุด และได้ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร จากคณะต่างๆ ช่วยในการแจกแบบสอบถามให้กับอาจารย์ นักศึกษา จำนวน 600 ชุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามคืนในระหว่างวันที่ 20 มิถุนายน 2555 ถึงวันที่ 20 สิงหาคม 2555 โดยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 593 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแยกการวิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ (ข้อมูลตอนที่ 1, 2 และ 4) นำมาแจกแจงความถี่วิเคราะห์ข้อมูลของคำตอบ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ข้อมูลตอนที่ 3) นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแล้วหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (mean)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีถานภาพเป็นอาจารย์ และนักศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีสถานภาพเป็นนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า

2.1 การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และพบว่าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากที่สุด เหตุผลเพราะสืบค้นได้สะดวก ในขณะที่อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ไม่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพราะไม่ทราบวิธีการสืบค้น

2.2 แหล่งที่ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน รองลงมาคือจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด ตามลำดับ

2.3 วิธีการเรียนรู้การใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ เรียนรู้ด้วยตนเอง และจากเอกสารแนะนำวิธีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ตามลำดับ

2.4 สถานที่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เข้าใช้ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ รองลงมา คือเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากที่พัก/บ้าน และเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ห้องสมุดคณะ ตามลำดับ

2.5 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่เพื่อทำรายงานมากที่สุด รองลงมา คือเพื่อทำวิจัย และเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ตามลำดับ

2.6 ความถี่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง รองลงมา คือเข้าใช้เดือนละ 1 – 2 ครั้ง และเข้าใช้ทุกวัน ตามลำดับ

2.7 ระยะเวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในแต่ละครั้ง

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ประมาณ 1 ชั่วโมง รองลงมา คือใช้เวลาในเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ 15 – 30 นาที และใช้เวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่า 1 ชั่วโมง ตามลำดับ

3. ปัญหาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านผู้ใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ในด้านผู้ใช้บริการ คือไม่มีเวลาเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัญหาด้านปัญหาด้านระบบเครือข่าย/เครื่องคอมพิวเตอร์ คือความล่าช้าในการสืบค้นเนื่องจากการสื่อสารมีความเร็วต่ำ ปัญหาด้านผู้ให้บริการ คือสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านผู้ให้บริการ คือสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่ทั่วถึง รวมถึงปัญหาด้านฐานข้อมูล คือระบบการสืบค้นยุ่งยากและซับซ้อน

4. ปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

4.1 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน พบว่า ในภาพรวมของผู้ตอบ

แบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีปริมาณ การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ดังนี้ อันดับที่ 1 ฐานข้อมูล H.W.Wilson อันดับที่ 2 ฐานข้อมูล ACM Digital Library อันดับที่ 3 ฐานข้อมูล ScienceDirect อันดับที่ 4 ฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations อันดับที่ 5 ฐานข้อมูล Web of science อันดับที่ 6 ฐานข้อมูล Education Research Complete อันดับที่ 7 ฐานข้อมูล ProQuest ABI/INFORM Complete อันดับที่ 8 ฐานข้อมูล SpringerLink –Journal อันดับที่ 9 ฐานข้อมูล Computer & Applied Science Complete (CASC) อันดับที่ 10 ฐานข้อมูล Emerald Management อันดับที่ 11 ฐานข้อมูล Academic Search Complete (ASC) และอันดับที่ 12 ฐานข้อมูล American Chemical Society Journal (ACS)

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา จำแนกตามคณะ พบว่าบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 อยู่ในคณะที่ต่างกัน มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ โดยรวมแตกต่างกัน โดยที่บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 คณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูล Education Research Complete มากที่สุด ในขณะที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูล H.W.Wilson มากที่สุดเหมือนกัน คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูล Web of science และ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีปริมาณการใช้ฐานข้อมูลที่ มากที่สุดเหมือนกัน คือฐานข้อมูล ScienceDirect

4.2 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 7 ฐาน

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก อันดับที่ 2 คือฐานข้อมูลงานวิจัยอาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อันดับที่ 3 คือฐานข้อมูลไก่ชนพระนเรศวร อันดับที่ 4 คือฐานข้อมูลวัด ในจังหวัดพิษณุโลก อันดับที่ 5 คือฐานข้อมูลสุนัขบางแก้ว อันดับที่ 6 คือฐานข้อมูลพรรณไม้น้ำในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และอันดับที่ 7 คือฐานข้อมูลถนนในจังหวัดพิษณุโลก

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ของอาจารย์และนักศึกษา จำแนกตามคณะ พบว่า บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 แต่ละคณะมีปริมาณการใช้ฐานข้อมูลที่แตกต่างกัน คือบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 คณะครุศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลงานวิจัยอาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในขณะที่บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา ที่เกี่ยวกับปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

ปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ดังนี้ คือ คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูลค่อนข้างเก่า อาจารย์และนักศึกษาไม่มีความรู้ในเรื่องการสืบค้นข้อมูลใช้ภาษา หรือคำค้นไม่ถูกต้อง จึงทำให้ไม่พบข้อมูล ปัญหาการสืบค้นฐานข้อมูลภายนอกห้องสมุด นักศึกษาจำนวนมากไม่เคยรู้จักฐานข้อมูลออนไลน์ การประชาสัมพันธ์การใช้ฐานข้อมูลน้อย ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง ผลการสืบค้นบางรายการไม่สามารถเข้าไปดูได้ และข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลมีน้อยเกินไปส่วนใหญ่สืบค้นแล้วไม่ค่อยมีตามที่ต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยนักศึกษาจะเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้บริการมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 จากทุกคณะ

2. สภาพการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา

2.1 การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และพบว่าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากที่สุด เหตุผลเพราะสืบค้นได้สะดวก ในขณะที่อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ไม่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพราะไม่ทราบวิธีการสืบค้น ด้วยเหตุนี้ทางสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงได้จัดให้มีโครงการ/กิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้อาจารย์และนักศึกษาได้รับทราบถึงขั้นตอน และวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลที่มีให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 แหล่งที่ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน รองลงมาคือจากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรรณ แย้มแขไข (2544) เกษรา บุญปาล (2545) และอัมพร ขาวบาง (2547) ที่พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เข้าไปสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ หรือวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดให้บริการผ่านโฮมเพจหรือเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด ทั้งนี้เพราะหน้าโฮมเพจของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำรายการเชื่อมโยงรายชื่อทุกฐานข้อมูลออนไลน์ไว้ทุกรายชื่อส่วนการรับทราบว่าสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมีบริการฐานข้อมูลออนไลน์จากการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด เนื่องจากทางสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของฐานข้อมูลออนไลน์ที่จัดหาเข้ามาให้บริการ จึงมีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ เช่น ประชาสัมพันธ์ทางหน้าเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ต่างๆ

2.3 วิธีการเรียนรู้การใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ เรียนรู้ด้วยตนเอง และจากเอกสารแนะนำวิธีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีพื้นฐานในการสืบค้นฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ จึงเป็นช่องทางที่ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ได้สะดวก อีกทั้งยังมีการออกแบบและอธิบายเนื้อหาในเรื่องวิธีการสืบค้นแต่ละฐานข้อมูลได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 เลือกที่จะเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจเป็นเพราะทางสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการจัดทำคู่มือแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และมีช่องทางให้สามารถเข้าถึงได้จากเว็บไซต์ได้สะดวก และเรียนรู้จากเอกสารแนะนำวิธีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เป็นลำดับถัดมาเมื่อเกิดข้องสงสัยหรืออ่านจากคู่มือด้วยตนเองแล้วไม่เข้าใจ เพราะอาจมีความสะดวกมากกว่าที่จะเข้าไปสอบถามหรือขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์

2.4 สถานที่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เข้าใช้ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ รองลงมา คือเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากที่พัก/บ้าน และเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ห้องสมุดคณะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 สามารถใช้อินเทอร์เน็ตไร้สายเพื่อเข้าไปสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์พร้อมทั้งการประชุมหรือปรึกษาหารือได้พร้อมกัน รองลงมาคือเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากที่พัก/บ้าน เพราะบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 สามารถเข้าถึงและสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ จากเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้จากทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัยของตนเองหรือจากที่ทำงานก็ตามซึ่งมีสิทธิในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์บนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยฯ ได้ อาจเป็นเพราะสะดวกมากกว่าที่จะต้องเสียเวลาเดินทางมาติดต่อขอใช้บริการที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกกิตติพร เพชรพราว (2549) ที่ศึกษาการใช้บริการออนไลน์ที่ใช้ในห้องสมุด พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูลจากที่บ้าน และการที่บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ

4 ได้มีโอกาสเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากห้องสมุดคณะอาจมีเหตุผลในช่วงระหว่างมีการเรียนการสอนการทำงาน และเมื่อได้รับมอบหมายงาน หรือค้นคว้าเอกสารการสอนเพิ่มเติม

2.5 วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 มีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ส่วนใหญ่เพื่อทำรายงานมากที่สุด รองลงมา คือเพื่อทำวิจัย และเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศและต้องการสารสนเทศที่ทันสมัย ประกอบการทำรายงานหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ ในขณะที่เรียนรายวิชาตามหลักสูตร และเมื่อถึงช่วงเวลาที่จะต้องเริ่มดำเนินการทำวิจัย และวิทยานิพนธ์ ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพราะต้องศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรณ แย้มแขไข (2544) ดารณี แซ่ตั้ง (2549) และมะลิวัลย์ สินน้อย (2549) ที่พบว่า อาจารย์ และนักศึกษาเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการเรียน การทำรายงานและการทำวิทยานิพนธ์

2.6 ความถี่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง รองลงมา คือเข้าใช้เดือนละ 1 – 2 ครั้ง และเข้าใช้ทุกวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากการได้รับมอบหมายให้ทำรายงาน หรือค้นคว้างานวิจัยเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 จึงได้มีการค้นคว้าจากแหล่งสารสนเทศออนไลน์ต่างๆ จึงส่งผลให้อาจารย์ และนักศึกษาได้มีโอกาสค้นคว้าจากฐานข้อมูลออนไลน์ถี่ขึ้นสอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนมาขึ้นด้วย

2.7 ระยะเวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลนในแต่ละครั้ง

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ประมาณ 1 ชั่วโมง รองลงมา คือใช้เวลาในเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ 15 – 30 นาที และใช้เวลาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่า 1 ชั่วโมง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษาและนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์และทักษะการสืบค้นมาพอสมควรแล้วจากการได้รับการปฐมนิเทศจากห้องสมุดและหลายคนที่ผ่านการอบรมการใช้ฐานข้อมูลจากห้องสมุดมาบ้างแล้ว และในปัจจุบันการสืบค้นฐานข้อมูลไม่ใช่เรื่องยาก และส่วนใหญ่ผู้ใช้บริการจะอ่านเฉพาะข้อความที่ตรงกับความต้องการ หรืออ่านเฉพาะบทคัดย่อ แล้วบันทึกไฟล์เก็บไว้อ่านต่อที่บ้านหรือที่ทำงานมากกว่าที่จะรีบอ่านจากหน้าจอให้จบในทันที จึงอาจเป็นเหตุผลที่ใช้ระยะเวลาในการสืบค้นต่อครั้งประมาณ 1 ชั่วโมง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของผ่องพรรณ แย้มแขไข (2544) ที่พบว่า ผู้ใช้ฐานข้อมูลส่วนใหญ่ใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูลเรื่องละประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ปัญหาในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านผู้ใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

4.1 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน พบว่า ในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ดังนี้ อันดับที่ 1 ฐานข้อมูล H.W.Wilson ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลฉบับเต็มที่มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมสหสาขาวิชา และมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เช่น ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ดังนั้น ไม่ว่าบุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 จะอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันก็สามารถใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวประกอบการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าทำรายงาน และใช้ในการทำวิทยานิพนธ์/สาร

นิพนธ์ได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของดารณี แซ่ตั้ง (2549) ที่พบว่า ฐานข้อมูลที่อาจารย์ และนักศึกษาเลือกใช้มากที่สุดในอันดับแรก คือฐานข้อมูล Wilson Web (ชื่อของฐานข้อมูล H.W.Wilson ในอดีต)

4.2 ปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 7 ฐาน

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีปริมาณการใช้งานฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะฐานข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมเรื่องราวและข้อมูลสำคัญในภาพรวมที่เกี่ยวกับจังหวัดพิษณุโลก เช่น ข้อมูลประจำจังหวัด สถานที่สำคัญ และภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1) ควรมีการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการใช้งาน ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้บริการ

2) ควรจัดกิจกรรมกิจกรรมการส่งเสริมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์อย่างคุ้มค่า และมากขึ้น

3) ควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์สำหรับอาจารย์ และนักศึกษาให้เพียงพอ

4) มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพ รองรับความต้องการของผู้ใช้บริการในการใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เชิงลึกโดยศึกษาเฉพาะสาขาวิชา

2) ควรศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ และนักศึกษา (ภาค กศ.ปป.) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สรุปผลการวิจัย

บุคลากรสายวิชาการ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา และนักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ชั้นปีที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เคยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และทราบข้อมูลเกี่ยวกับฐานข้อมูลออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ และใช้ฐานข้อมูลที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อทำรายงาน ทำวิจัย และเพื่อทำวิทยานิพนธ์ โดยมีความถี่ในการเข้าใช้สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง ระยะเวลาในการเข้าใช้แต่ละครั้งประมาณ 1 ชั่วโมง ปัญหาในการเข้าใช้ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัญหาด้านผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในเรื่องไม่มีเวลาเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ปริมาณการใช้งานที่บอกรับโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา จำนวน 12 ฐาน พบว่า ฐานข้อมูลที่มีการใช้สูงสุดคือ ฐานข้อมูล H.W.Wilson

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.เฉลิมพร ทองพูน อาจารย์ ดร.กฤธยากาญจน์ โตพิทักษ์ อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ขันยศ และอาจารย์จุมพฏ พงศ์ศักดิ์ศรี ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ขอขอบคุณบุคลากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ รวมทั้งอาจารย์ และนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตามวัตถุประสงค์ทุก และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่พิจารณาสนับสนุนเงินทุนโครงการวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2554). **สถิตินักศึกษาที่ลงทะเบียนภาคปกติ และภาคกศ.ป.ป.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://reg.psru.ac.th/phpcgi/sum_student/sum_std.html (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2555).

กองบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2554). **สถิติบุคลากร.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://itc.psru.ac.th/personal/Files/empoyee_2555.pdf (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2555).

เกษรา บุญปาล. (2545). **การใช้ฐานข้อมูล IEEE ของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดารณี แซ่ตั้ง. (2549). **การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์สาขามนุษยศาสตร์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผ่องพรรณ แย้มแขไข. (2544). **รายงานวิจัยเรื่องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับเป็นสมาชิก.** เชียงใหม่ : สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). **สถิติการใช้งานฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. [**ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.uni.net.th/UniNet2011/Report/statistic_using_rfdb.php (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2555).

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2554). **รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2554.** พิษณุโลก : ผู้แต่ง.

อัมพร นามเหลา. (2542). **เอกสารประกอบคำสอนรายวิชาสารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า.** นครราชสีมา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

การพัฒนาระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web
The development of Phitsanulok University teacher evaluation online system by using responsive web design

วิไรวรรณ แสนชะนะ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พิษณุโลก
corresponding author e-mail: wiraiwans@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ พัฒนา และประเมินความพึงพอใจของระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และความต้องการจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 15 คน สรุปสาระสำคัญด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า ผู้ใช้มีความต้องการทุกฟังก์ชั่นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมี 3 ฟังก์ชั่นที่มีความต้องการมากกว่าร้อยละ 80 ได้แก่ การล็อคไม่ให้ผู้ไม่ได้ทำการประเมินการสอนสามารถตรวจสอบผลการเรียนในระบบออนไลน์ได้ ร้อยละ 88.0 แสดงรายชื่อนักศึกษาที่ส่งผลการประเมินแล้ว ร้อยละ 86.5 และการเชื่อมโยงระบบเข้ากับส่วนงานทะเบียนของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 80.2 หลังจากนั้นนำผลวิจัยที่ได้มาทำการออกแบบระบบด้วยหลักการเชิงวัตถุ แล้วพัฒนาระบบ 3 ส่วน โดยใช้หลักการ Responsive Web ได้แก่ ส่วนจัดการของผู้อำนวยการ อาจารย์ และนักศึกษา และเมื่อมีการติดตั้งระบบได้ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ จำนวน 50 คน พบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.23, S.D. = .660)

คำสำคัญ : พัฒนาระบบ ระบบประเมินอาจารย์ responsive web

Abstract

The objective of this research is study the demand of development “Teacher Evaluation Online System” and evaluation the users’ feedback after using the System. 15 respondents are specific selected from varies departments in Phitsanulok University to conduct a private interview. As a result, Most of respondents request all of functions to be in the system however the most 3 highest requirements are choose (more than 80 percentage); prevent the student who is not completed the evaluation access the study result (approximate 88.0), list the students who had completed the evaluation (approximate 86.5), and integrated with student registrar database system (approximate 80.2. The system had been developing and design by using Object-Oriented technique and Responsive Web Design, and 3 user roles, the director, the lecturer and the student. After implementation 50 feedbacks are collected from the users, as a result showed the users are satisfied in overall of the system with high rank (x=4.23, S.D. =.660).

keywords : development, teacher evaluation online system, responsive web

บทนำ

การประเมินผลการสอนของอาจารย์เป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับ ซึ่งจะทำให้อาจารย์ผู้สอนได้รับทราบถึงความก้าวหน้าทางการสอน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ กิจกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถพัฒนาการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา บทบาทการสอนของอาจารย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ด้วยสาเหตุนี้ระบบประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาจึงมีความสำคัญ และเป็นหนึ่งในเกณฑ์มาตรฐานของการประกันคุณภาพใน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน ที่จะวัดความพึงใจของนักศึกษาต่อการสอนของอาจารย์ โดยผลของการประเมินการสอนนั้นถือเป็นข้อมูลสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นข้อมูลที่ย้อนกลับไปให้ยังอาจารย์ผู้สอนได้รับทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของตนเพื่อจะนำไปปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของตนแลว ข้อมูลจากการประเมินจะยังคงส่งต่อไปยังผู้บริหารของสถานศึกษาให้ได้รับทราบถึงประสิทธิภาพการสอนโดยรวมของสถานศึกษา และสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้นี้ไปวิเคราะห์เพื่อดูถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยพิษณุโลกเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ซึ่งเมื่อทำการเรียนการสอนเสร็จสิ้นในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แล้วก็จะมีการให้นักศึกษาทำการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยใช้เอกสารเป็นหลัก ซึ่งทำให้ประสบปัญหา คือ การแปรผลทำได้ล่าช้า เนื่องจากต้องส่งให้เจ้าหน้าที่แปรผลแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปอีกขั้นหนึ่ง รวมทั้งการสรุปรายงานผลการประเมินการสอนแบบภาพรวมทั้งภาคการศึกษา ปีการศึกษา และระดับมหาวิทยาลัยทำได้ยาก เนื่องจากต้องนำผลที่ได้มาคำนวณรวมเองด้วยมือ บางครั้งส่งผลให้ผลลัพธ์เกิดความผิดพลาด

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ทำให้ผู้ผลิตรวมถึงนักพัฒนาพร้อมใจกันพัฒนาซอร์ฟแวร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือแม้แต่แท็บเล็ตก็สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน นั่นหมายความว่าปัจจุบันมีอุปกรณ์มากมายที่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความกว้าง ความสูง ความละเอียดหน้าจอ และอื่นๆ อีกมากมาย (โกวิทย์ แซ่เล้า, 2555) ดังนั้นการออกแบบเว็บไซต์ให้รองรับการเข้าชมผ่านมือถือได้นั้นจึงกำลังมีผู้ให้ความสนใจทั้งในส่วนของด้านธุรกิจ หรือด้านการศึกษา ทั้งนี้การออกแบบเว็บไซต์ด้วยหลักการ Responsive Web Design จะทำให้เว็บไซต์สามารถรองรับการเข้าชมผ่านอุปกรณ์ทุกชนิด ทุกขนาดหน้าจอ ตั้งแต่คอมที่ขนาดจอแตกต่างกันไปจนถึงสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเว็บมาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการให้ประเมินการสอนของอาจารย์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยการพัฒนาระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web ที่สามารถประเมินผ่านเว็บแอพพลิเคชั่นที่สร้างขึ้นได้ อีกทั้งยังมีการออกแบบระบบให้สามารถรองรับการเข้าชมผ่านอุปกรณ์ทุกชนิด ทุกขนาดหน้าจอ ตั้งแต่คอมที่ขนาดจอแตกต่างกัน ไปจนถึงสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

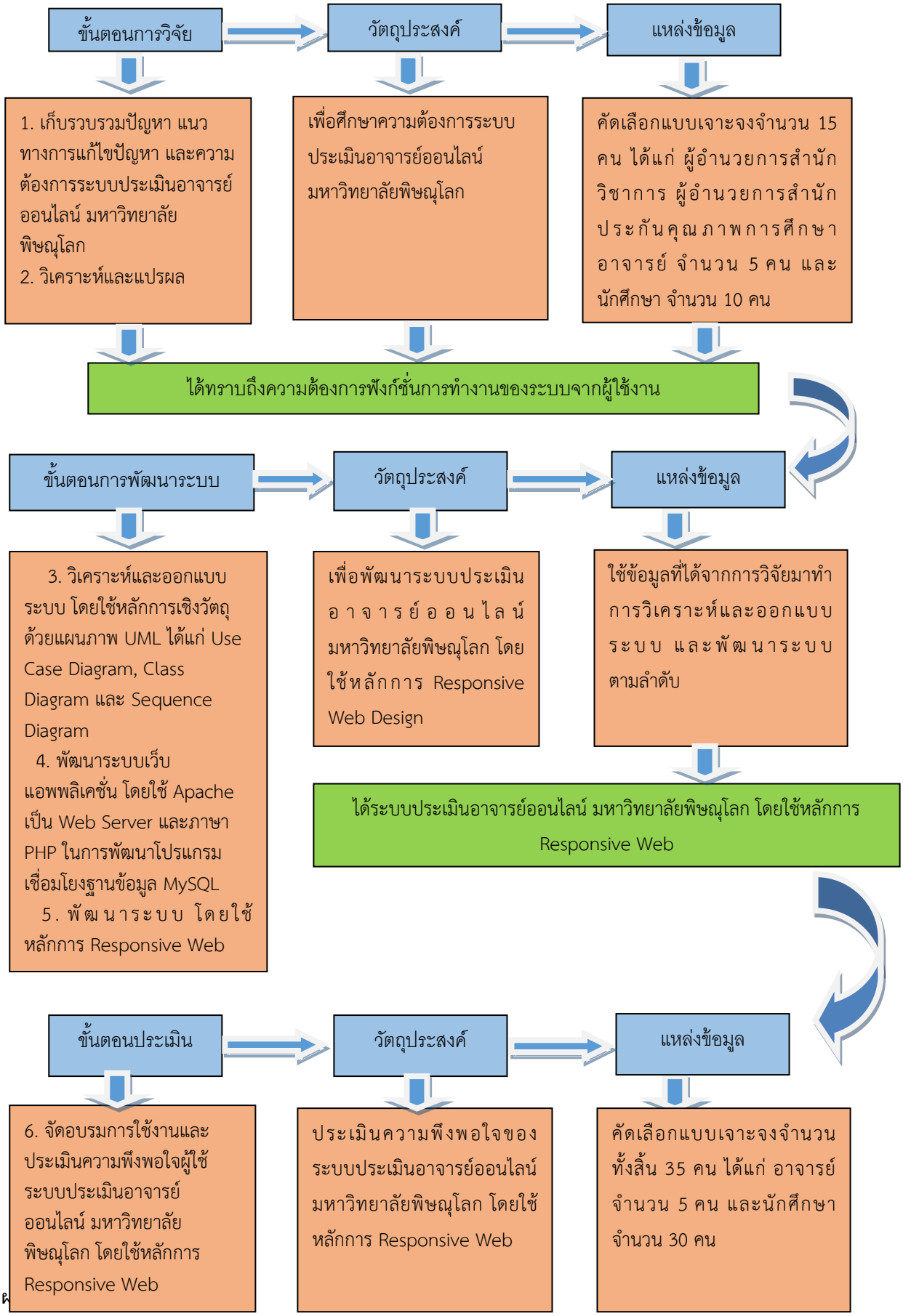

ภาพที่ 1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ตามลำดับ ซึ่งสามารถนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบความต้องการของผู้ใช้ระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละความต้องการฟังก์ชั่นการทำงานของระบบจากผู้ใช้งาน

ประเด็นความต้องการ	ร้อยละระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การปรับปรุงผลประเมินการสอน หลังจากบันทึกข้อมูลเข้าระบบภายใน 1 ชั่วโมง	70.5 (5)	29.5	0.0
2. แสดงรายชื่อนักศึกษาที่ส่งผลการประเมินแล้ว	86.5 (2)	13.5	0.0
3. การเชื่อมโยงระบบเข้ากับส่วนงานทะเบียนของมหาวิทยาลัย	80.2 (3)	19.8	0.0
4. สามารถดาวน์โหลดคู่มือการใช้งานระบบผ่านออนไลน์	72.0 (4)	28.0	0.0
5. การล็อคไม่ให้ผู้ไม่ได้ทำการประเมินการสอน สามารถตรวจสอบผลการเรียนในระบบออนไลน์ได้	88.0 (1)	12.0	0.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ใช้งานระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ และผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และสำนักประกันคุณภาพการศึกษา มีระดับความต้องการทุกฟังก์ชั่นอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความต้องการฟังก์ชั่นเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การล็อคไม่ให้ผู้ไม่ได้ทำการประเมินการสอน สามารถตรวจสอบผลการเรียนในระบบออนไลน์ได้ คิดเป็นร้อยละ 88.0 2) แสดงรายชื่อนักศึกษาที่ส่งผลการประเมินแล้ว คิดเป็นร้อยละ 86.5 3) การเชื่อมโยงระบบเข้ากับส่วนงานทะเบียนของมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 80.2 4) สามารถดาวน์โหลดคู่มือการใช้งานระบบผ่านออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 72.0 และ 5) การปรับปรุงผลประเมินการสอน หลังจากบันทึกข้อมูลเข้าระบบภายใน 1 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 70.5 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web ซึ่งจะมีผู้ใช้หลักอยู่ 3 ระดับ คือ 1) นักศึกษาทำการประเมินอาจารย์ออนไลน์ 2) อาจารย์สามารถเรียกรู้ผลการประเมินการสอน และ 3) ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ สามารถตรวจสอบผลการประเมินในภาพรวมและรายบุคคล ดังแสดงในรูปที่ 2 ถึง รูปที่ 5

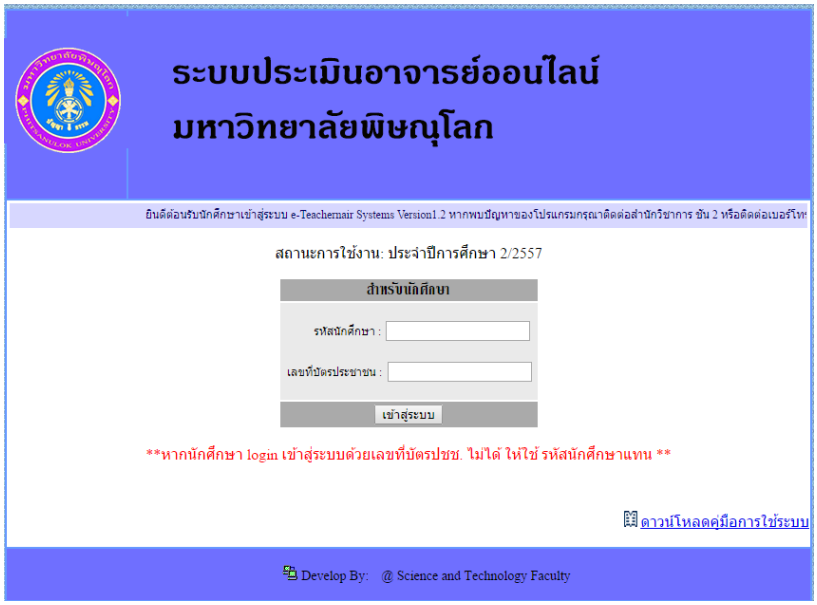

ภาพที่ 2 หน้าจอหลักแสดงบน Desktop

ภาพที่ 3 หน้าจอหลักแสดงบนสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต

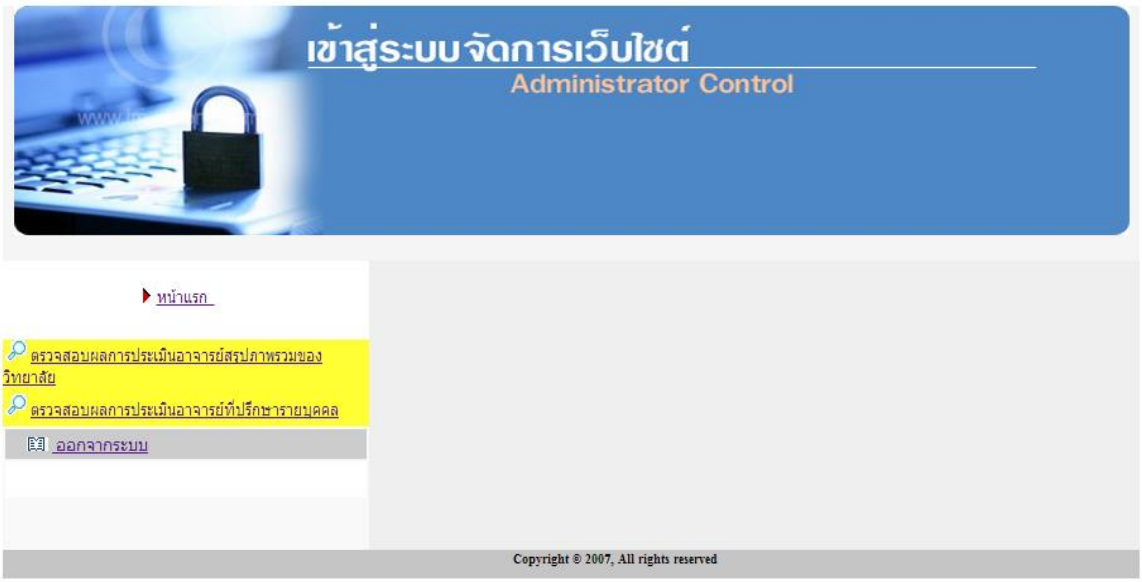

ภาพที่ 4 เข้าสู่ระบบเรียกดูรายงานสรุปผลประเมินการสอนสำหรับผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	เทอม	ปีการศึกษา	ดูผลประเมิน	จำนวน/รายชื่อผู้ประเมิน
GM 01418	วิจัยธุรกิจ	2	2556	แสดง	0คน
IT 05322	ระบบสื่อผสม	2	2556	แสดง	0คน
IT 05507	การสร้างสื่อดิจิตอล	2	2556	แสดง	0คน
PA 02139	ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์	2	2556	แสดง	0คน
PH 208	คณิตศาสตร์และสถิติสำหรับวิทยาศาสตร์สุขภาพ	2	2556	แสดง	0คน
SC 05101	ฟิสิกส์ทั่วไป	2	2556	แสดง	0คน
SC 05310	ความน่าจะเป็นและสถิติ	2	2556	แสดง	0คน

ภาพที่ 5 แสดงหน้าจอส่วนของรายงานผลการประเมินของอาจารย์ผู้สอน

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web

ตารางที่ 2 แสดงภาพรวมความพึงพอใจต่อระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web

หัวข้อการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้าน Functional Requirement Test	4.31 **(1)**	0.66	มาก
2. ด้าน Functional Test	4.28 **(2)**	0.72	มาก
3. ด้าน Usability Test	4.15 **(4)**	0.67	มาก
4. ด้าน Security Test	4.19 **(3)**	0.58	มาก
รวม	4.23	0.66	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 โดยสามารถเรียงลำดับรายการประเมินที่ผู้ใช้พึงพอใจจากระดับมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้าน Functional Requirement Test เป็นการประเมินผลความถูกต้อง และประสิทธิภาพของระบบว่าตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 2) ด้าน Functional Test เป็นการประเมินความถูกต้องและประสิทธิภาพในการทำงานของระบบว่าสามารถทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 3) ด้าน Security Test เป็นการประเมินระบบในด้านการรักษาความปลอดภัยของ ข้อมูลในระบบว่ามีมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และ 4) ด้าน Usability Test เป็นการประเมินลักษณะการออกแบบระบบว่ามีความง่ายต่อการใช้งานมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

อภิปรายผลการวิจัย

การติดตั้งระบบเพื่อประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ที่เป็นอาจารย์ นักศึกษา และผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และสำนักประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก จำนวน 50 คน พบว่า ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่ในส่วนความง่ายและความปลอดภัยในการเข้าใช้งานระบบที่ผู้ใช้พอใจในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากมีระยะเวลาในการพัฒนาและทดสอบระบบค่อนข้างจำกัด จึงส่งผลการออกแบบหน้าจออินเทอร์เฟสอาจออกแบบตามโครงสร้างฐานข้อมูลเป็นหลัก โดยยังไม่ได้มีการใช้ชุดคำสั่ง Ajax หรือ Jquery ที่ช่วยควบคุมการโต้ตอบอินเทอร์เฟสที่ง่ายต่อการใช้ของผู้ใช้ 100% ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิไรวรรณ แสนชะนะ และคณะ (2556) ที่ผลการประเมินด้านการออกแบบให้มีความง่ายต่อการใช้งาน (Usability Test) และ ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test) อยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ในส่วนของการสำรวจความต้องการระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ โดยใช้แบบสอบถามจากอาจารย์นักศึกษาและผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และสำนักประกันคุณภาพการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 15 คน พบว่า ผู้ใช้งานระบบประเมินการสอน มีระดับความต้องการทุกฟังก์ชั่นอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความต้องการฟังก์ชั่น 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การล็อคไม่ให้ผู้ไม่ได้ทำการประเมินการสอน สามารถตรวจสอบผลการเรียนในระบบออนไลน์ได้ คิดเป็นร้อยละ 88.0 2) แสดงรายชื่อนักศึกษาที่ส่งผลการประเมินแล้ว คิดเป็นร้อยละ 86.5 และ 3) การเชื่อมโยงระบบเข้ากับส่วนงานทะเบียนของมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 80.2

2) ในส่วนของการพัฒนาระบบ ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ และประมวลผลสาระความรู้ที่ได้จากการสำรวจความต้องการด้วยแบบสอบถาม มาทำการพัฒนาระบบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนจัดการของผู้อำนวยการ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบประเมินอาจารย์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยใช้หลักการ Responsive Web ที่สามารถประเมินผ่านเว็บแอพพลิเคชั่นที่สร้างขึ้นได้ อีกทั้งยังมีการออกแบบระบบให้สามารถรองรับการเข้าชมผ่าน

อุปกรณ์ทุกชนิด ทุกขนาดหน้าจอ ตั้งแต่คอมที่ขนาดจอแตกต่างกัน ไปจนถึงสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาสามารถที่จะใช้ระบบได้ในหลาย ๆ แพลตฟอร์ม

3) การประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ระบบ เมื่อติดตั้งระบบแล้วผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ ซึ่งเป็นอาจารย์ นักศึกษา และผู้อำนวยการสำนักวิชาการ จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจระบบการให้คำปรึกษานักศึกษาออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพิษณุโลกที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2556 และขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ผู้อำนวยการสำนักประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลกที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลความต้องการระบบ รวมทั้งยังทำการประเมินความพึงพอใจของระบบด้วยความเต็มใจ

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ แซ่เล้า. (2555). **แนวทางการพัฒนาเว็บแบบ Responsive Web Design.** สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556, จาก http://sysadmin.psu.ac.th/author/govit-s/

วิไรวรรณ แสนชะนะ เพ็ญศิริ ใจวัน ปราโมทย์ สิทธิจักร และมาริสา กัณฑาทรัพย์. (2557). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก.** ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ “พิบูลสงครามวิจัย” และนิทรรศการ “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว” จากท้องถิ่นสู่อาเซียน 2557.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Influencing institutional research factors of academic supporting staff of Pibulsongkram Rajabhat University

สุรชัย เกตุนิล
กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: s_katenil@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการทำงานและปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยศึกษาปัจจัยการทำงานวิจัยสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยสถาบัน 7 ปัจจัย จากกลุ่มตัวอย่าง 177 คน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์สมการพยากรณ์ของตัวแปรเกณฑ์โดยวิธีถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยในระดับปานกลาง ปัจจัยการทำวิจัยสถาบันทั้ง 7 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย (2) ปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย (3) ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย (4) ปัจจัยด้านทักษะในการทำวิจัย (5) ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงาน (6) ปัจจัยด้านความรู้ในการทำวิจัย และ (7) ปัจจัยด้านงบประมาณในการทำวิจัย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย มีผลทางบวก (+) และปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย มีผลทางลบ (-) ต่อสภาพการทำวิจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัยสถาบัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบสามารถเขียนสมการ ดังนี้ $Y = .927 + .177X6 - .219X7 + .162X3$ และ $Z = .064Z6 + .064Z7 + .076Z3$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิจัยสถาบัน บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Abstract

This objective of this research was study of the relationship of working condition and factor that influenced on institutional research of academic supporting staff of Pibulsongkram Rajabhat University. The 7 factors were studied from 177 academic staff and analyzed by use Pearson’s product moment correlation coefficient and the equation of the variable threshold using multiple regression stepwise. It was found that academic staff had knowledge about research methodology for survey research in intermediate level. These 7 factors : The characteristic of the research, The source of knowledge research, The Factor about consultant for research, The skills to do research, The policy agency, The knowledge to do the research, and The budget for research, there were relationship with statistically significant level .05. The characteristic of the researcher and the source of knowledge research were positive (+) effect, but the Factor about consultant was negative (-) effect on the experience in research of academic staff. The correlation coefficient of variables equation were $Y = .927 + .177X6 - .219X7 + .162X3$ and $Z = .064Z6 + .064Z7 + .076Z3$.

keywords : influencing institutional research factors, academic supporting staff, Pibulsongkram Rajabhat University

บทนำ

การวิจัยสถาบันเป็นเสมือนกระจกส่องดูตนเองว่าได้ปฏิบัติหรือบริหารจัดการสถาบันตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถาบันที่ได้กำหนดไว้ กล่าวได้ว่า การวิจัยสถาบันเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร และขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางในการส่งเสริมให้บุคลากรผู้ทำงานวิจัยสถาบันได้พัฒนาศักยภาพทางวิชาการและมีโอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเองควบคู่ไปด้วยกันกับการพัฒนาองค์กรด้วย

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศโดยมีเป้าหมาย คือ การเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ พัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) แต่ประเทศชาติก็ยังมีความต้องการบุคคลกรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่อีกจำนวนมาก บางสาขาวิชามีความต้องการบุคลากรอยู่ในระดับมากจนเรียกได้ว่าเป็นสาขาที่ขาดแคลน และความขาดแคลนบัณฑิตที่มีความสามารถเหล่านี้ก็ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ปัญหาของสถาบันอุดมศึกษาส่วนหนึ่ง คือ ความล่าช้าในการดำเนินงานต่างๆ และนอกจากความล่าช้าของสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวแล้วนั้น ยังพบว่าสถาบันอุดมศึกษายังต้องมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพควบคู่ไปกับระบบการวิจัยสถาบัน ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก และกระบวนการประกันคุณภาพดังกล่าวต้องอาศัยการวิจัยสถาบันเข้ามาช่วย (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2542) ซึ่งเป็นเรื่องที่ทบวงมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีฐานข้อมูลที่เกิดการวิจัยแล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถาบันด้านต่างๆ

การวิจัยสถาบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงปริมาณวิเคราะห์ ซึ่งจากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทำวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ แต่นโยบายดังกล่าวยังไม่ได้รับการตอบสนองจากบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการเท่าที่ควรเนื่องจากมีปัญหาในการดำเนินการหลายประการ ซึ่งจากผลการสำรวจปัญหาการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ มนตรี วงษ์สะพาน (2544) พบว่า มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ การเลือกหัวข้อหรือประเด็นในการวิจัย การแสวงหาแหล่งทุนเพื่อทำวิจัยการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอทุนสนับสนุนการวิจัย การเขียนโครงการเพื่อขอทุนสนับสนุนการวิจัย การทำวิจัยให้ทันตามกำหนดเวลา การค้นคว้าเอกสารตำรา หรือวัสดุสิ่งพิมพ์ต่างๆ ระหว่างการวิ จัย ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคลากรมีปัญหาด้านงบประมาณมาก ในขณะที่งบประมาณที่รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีวงเงินที่จำกัด ต้องมีการแข่งขันเพื่อแย่งชิงงบประมาณ จนทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเขียนโครงการเพื่อขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย

จากสภาพปัญหาในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นอย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพการทำงานวิจัยสถาบันกับปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันในรูปสมการพยากรณ์รูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ออกแบบการวิจัย ดังนี้

การศึกษาข้อมูลและสังเคราะห์เบื้องต้น โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับตัวแปรปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ได้ข้อสรุปที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยดังกล่าวในข้างต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 316 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 177 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ R.V. Krejcie และ D.W Morgan (อ้างถึงในประยูร อาษานาม, 2544) โดยกำหนดตามสัดส่วนการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการต่อการทำวิจัยสถาบันในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแทนสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพการทำวิจัยสถาบัน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 ปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ขั้นตอนการสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย

1. ***ประมวลแนวคิดเพื่อกำหนดตัวแปรในการวิจัย*** โดยกำหนดตัวแปรในการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการทำวิจัยสถาบัน และปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันดังกล่าวในข้างต้น

2. ***สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย*** มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ไม่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 2) นำแบบสอบถามมาหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ .946 3) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้ 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพการทำวิจัยสถาบันวิเคราะห์โดยการค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ทั้ง 7 ด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) และวิเคราะห์สมการพยากรณ์ของตัวแปรเกณฑ์โดยวิธีถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์การให้ระดับคะแนนในปัจจัยที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย และน้อยที่สุด ให้ค่าคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 *(ตามลำดับ)*

2. เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51-5.00, 3.51-4.50, 2.51-3.50, 1.51-2.50 และ 1.00-1.50 หมายถึง มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย และน้อยที่สุด *(ตามลำดับ)*

3. เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีเกณฑ์ในการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .80 ขึ้นไป, มีค่า .6 - .8, มีค่า .4 - .6, มีค่า .2 - .4, และมีค่าต่ำกว่า .2 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก, ค่อนข้างสูง, ปานกลาง, ค่อนข้างต่ำ และต่ำ *(ตามลำดับ)*

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน

การวิเคราะห์เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ทั้ง 7 ด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์

ตัวแปร	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Mean	Std.
Y	1	.083	.126	.161*	.043	.099	.232**	-.062	1.47	.50
X1		1.000	.848**	.668**	.429**	.537**	.515**	.550**	3.69	.75
X2			1.000	.673**	.480**	.550**	.636**	.585**	3.74	.67
X3				1.000	.353**	.551**	.596**	.655**	4.00	.69
X4					1.000	.643**	.465**	.414**	3.55	.88
X5						1.000	.676**	.657**	3.76	.76
X6							1.000	.460**	4.13	.69
X7								1.000	3.80	.74

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ค่าความหมายตัวแปรปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน X1 = ปัจจัยด้านความรู้ในการทำวิจัย, X2 = ปัจจัยด้านทักษะในการทำวิจัย, X3 = ปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย, X4 = ปัจจัยด้านงบประมาณในการทำวิจัย, X5 = ปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงาน, X6 = ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย, X7 = ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย และ Y = ประสบการณ์ในการทำวิจัย/วิจัยสถาบัน

จากตารางที่ 1 แปลผลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ใช้เกณฑ์ในการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ (ปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน) ทั้ง 7 ปัจจัย มีค่าเฉลี่ย (Mean) อยู่ระหว่าง 3.55 – 4.13 โดยค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย (X6) มีค่ามากที่สุด และปัจจัยด้านงบประมาณในการทำวิจัย (X4) มีค่าน้อยที่สุด

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ มีค่าสูงกว่า .8 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด คือ ปัจจัยด้านความรู้ในการทำวิจัย (X1) กับปัจจัยด้านทักษะในการทำวิจัย(X2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .848 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำของตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าระหว่าง .353 ถึง .480 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงที่สุด คือ ปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย (X3) กับปัจจัยด้านงบประมาณในการทำวิจัย (X4)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของสภาพการทำงานวิจัยสถาบันกับปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเกณฑ์กับตัวแปรพยากรณ์

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.232[(a)]	.054	.049	.488
2	.300[(b)]	.090	.080	.480
3	.337[(c)]	.114	.099	.475

a Predictors: (Constant), X6/b Predictors: (Constant), X6, X7/c Predictors: (Constant), X6, X7, X3

จากตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .232, .300, .337 *(ตามลำดับ)* และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .119 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์เข้าสู่สมการครั้งที่ 1, ครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3 สามารถพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ คือ ประสบการณ์ในการทำวิจัย/วิจัยสถาบัน ได้ร้อยละ 5.4, 9.0 และ 11.4 *(ตามลำดับ)* มีปัจจัย 3 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ คือ ด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	2.385	1	2.385	9.998	.002[(a)]
	Residual	41.750	175	.239		
2	Regression	3.985	2	1.993	8.635	.000[(b)]
	Residual	40.150	174	.231		
3	Regression	5.026	3	1.675	7.412	.000[(c)]
	Residual	39.109	173	.226		

a Predictors: (Constant), X6/b Predictors: (Constant), X6, X7/c Predictors: (Constant), X6, X7, X3/d Dependent Variable: Y

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานและคะแนนดิบ รวมทั้งสร้างสมการพยากรณ์ถดถอยพหุคูณ ดังแสดงในตาราง 7

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ (b,β) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของพยากรณ์ (SE_b) ค่าสถิต t(t- value) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_{est}) และค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ (a)

ตัวแปร	b	(SE_b)	β	t
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย (X6)	.177	.064	.247	2.749
ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย (X7)	-.219	.064	-.324	-3.396
ปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย (X3)	.162	.076	.226	2.146
R = .337		R^2 = .114	F = 7.412	
SE_{est} = .475		a = .927		

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย (X6) และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย (X3) มีผลทางบวก (+) แต่ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย (X7) มีผลทางลบ (-) ต่อสภาพการทำวิจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย/วิจัยสถาบัน ทั้งนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ เท่ากับ .177, .162 และ -.219 *(ตามลำดับ)* และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน .064, .064 และ .076 *(ตามลำดับ)* มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .337 มีค่าอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 11.4 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ เท่ากับ .475 และค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ เท่ากับ .927

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีค่าสูงกว่า .8 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำถึงสูงมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .353 ถึง .848 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ปัจจัยในการทำวิจัยสถาบันระหว่างปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรเกณฑ์กับตัวแปรพยากรณ์ จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .232, .300, .337 *(ตามลำดับ)* และกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .119 โดยค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สามารถพยากรณ์ประสบการณ์ในการทำวิจัย/วิจัยสถาบัน คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ คือ ประสบการณ์ในการทำวิจัยกับปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัย คือ ด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย ปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานและคะแนนดิบ รวมทั้งสมการพยากรณ์ถดถอยพหุคูณ เขียนสมการพยากรณ์สภาพการทำวิจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย/วิจัยสถาบันในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ	**สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน**
Y = .927 + .177X6 - .219X7 + .162X3	Z = .064Z6 + .064Z7 + .076Z3

อภิปรายผล

ประสบการณ์ในการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สามารถนำความรู้และที่ได้รับจากการปฏิบัติงานพร้อมคุณวุฒิการศึกษามาปรับใช้ในการทำวิจัยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ด้านรูปแบบหรือลักษณะงานวิจัยที่เคยทำหรือที่คาดว่าเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่ มีลักษณะเป็นการสำรวจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.6 และการวิเคราะห์งาน/ติดตามประเมิน คิดเป็นร้อยละ 42.4 สอดคล้องกับ มนตรี วงษ์สะพาน (2544) ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์งานวิจัยสถาบันเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เป็นการวิจัยเชิงสำรวจสภาพและลักษณะของสถานศึกษา การสำรวจความคิดเห็นทัศนคติและความต้องการ การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์งาน การสำรวจชุมชน การศึกษาสหสัมพันธ์ การศึกษาแนวโน้ม การเปรียบเทียบสาเหตุ และการวิจัยเชิงทดลอง ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรมีการส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำวิจัยในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น การติดตามและประเมินโครงการ การวิจัยและพัฒนา การวิเคราะห์งาน เป็นต้น รวมถึงสิ่งที่ควรคำนึงถึงการเลือกหัวข้อหรือประเด็นการวิจัย คือ การนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และทำให้ได้สารสนเทศสำหรับการวางแผนเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานได้

ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน เห็นได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น เพื่อให้วิจัยสถาบันเป็นกระบวนการปรับปรุงหน่วยงานและเป็นกลไกการพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องที่สามารถนำเอาผลการวิจัยนั้นมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงในองค์กรของตนเองอย่างสม่ำเสมอ วิจิตร ศรีสอ้าน (2545 ก) พบว่า ปัจจัยต่างๆ ในข้างต้นมีความสำคัญในการทำวิจัยสถาบันของบุคลากรสาย

สนับสนุนให้ประสบความสำเร็จได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งบุคลากร/ผู้บริหารหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยในการทำวิจัยสถาบัน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย และปัจจัยด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย มีผลทางบวกต่อต่อสภาพการทำวิจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย ทั้งนี้ สุภางค์ จันทวานิช (2524) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยจำเป็นต้องสร้างปัจจัยให้มีบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการทำวิจัยให้มากที่สุดด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ นักวิจัย หน่วยงาน และบริบทของการวิจัย กอปรกับศูนย์ข้อมูลที่ดีและพร้อมนำมาใช้ได้ทันทีสำหรับการทำวิจัยแต่ละเรื่อง รวมถึงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น ฉะนั้น ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะของผู้วิจัยที่อาจต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการใฝ่รู้ศึกษาอยู่เสมอ ซึ่งไม่พ้นแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้า นั่นคือ ห้องสมุดที่เป็นแหล่งรวมเอกสารงานวิจัยเพื่อค้นคว้าอย่างเพียงพอ และจากผลการศึกษาปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัย เห็นได้ว่ามีผลทางลบต่อสภาพการทำวิจัยด้านประสบการณ์ในการทำวิจัย ทั้งนี้ สุภางค์ จันทวานิช (2524) กล่าวว่าคุณสมบัติที่สำคัญของนักวิจัยประการหนึ่ง คือ มีความรู้และสามารถปรับปรุงวิธีการหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และ ประยูร อาษานาม (2545) ได้ศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่เอื้อต่อการวิจัยมีปัจจัยหลากหลายองค์ประกอบ และหนึ่งในปัจจัยนั้น คือ การใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้อยู่เสมอและการมีอิสระทางความคิดโดยปราศจากอคติในทุกขั้นตอนการวิจัย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะของผู้วิจัยเกิดจากการปลูกฝัง สร้างเสริม และ/หรือพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคล อาจยังคงต้องฝึกทักษะด้วยคุณลักษณะดังกล่าวด้วยตนเองก่อนและอาจจะมองปัจจัยด้านที่ปรึกษาในการทำวิจัยในลำดับถัดไป

ข้อเสนอแนะ

จากแนวคิดของเยาวดี วิบูลย์ศรี (2535) และวิจิตร ศรีสอ้าน (2545) กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการวิจัยสถาบัน คือ เพื่อให้ผู้บริหารได้นำข้อค้นพบต่างๆ ไปแก้ไขปัญหาของสถาบัน รวมทั้งเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานและพัฒนาสถาบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า มีความสอดคล้องกับลักษณะงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการที่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากประสบการณ์ในการทำงานวิจัย/วิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของผู้ที่ไม่เคยทำงานวิจัย/วิจัยสถาบันมาก่อน ปัญหาที่เกิดในปัจจุบันกล่าวได้ว่าบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในภาระงานที่ปฏิบัติได้เป็นอย่างดี แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และ/หรือทักษะในการทำงานวิจัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทำวิจัยสถาบันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและแก้ไขการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในการทำวิจัย และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำวิจัยสถาบันขึ้นโดยถือเสมือนว่าเป็นงานประจำ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ นอกจากจะช่วยลดทอนภาระการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนขั้นตอนอื่นๆ ในการทำงานของผู้วิจัยแล้ว ยังช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์งานวิจัยได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยที่ได้จึงเกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย ทั้งมหาวิทยาลัยและผู้ทำวิจัย และ/หรือผู้นำผลการวิจัยไปใช้ กอปรกับการทำวิจัยได้อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพที่สามารถนำไปเป็นผลงานวิชาการโดยอาจขอกำหนดตำแหน่งที่สูงขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการวางนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนที่มีศักยภาพได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและเสริมสร้างทักษะ ในการจัดทำวิจัย อันจะได้มาซึ่งงานวิจัยสถาบันที่มีคุณภาพ

2. จัดปัจจัยสนับสนุนต่างๆ โดยให้ความสำคัญด้านคุณลักษณะของผู้วิจัย และด้านแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นลำดับต้น เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดการใฝ่รู้ศึกษาอยู่เสมอ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้จัดสรรทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2535). **การวิจัยสถาบัน.** เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการบุคลากรสายนโยบายและแผน เรื่อง หลักเทคนิคการวิจัยสถาบันสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : ม.ป.ท.

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). **เส้นทางใหม่ของการวิจัยพัฒนา.** เอกสารการวิจัยทางการศึกษา อันดับที่ 107/2533.

กองนโยบายและแผน, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. **แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559), ฉบับผ่านความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.** (2554)

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2535). **ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการทำวิจัยสถาบัน.** วารสารวิจัยสังคมศาสตร์, 7 ตุลาคม 2535.

บัญชา อึ่งสกุล. (2539). **บทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน.** วารสารพัฒนาหลักสูตร. (15 เมษายน ถึงมิถุนายน).

ประยูร อาษานาม. (2544). **คู่มือวิจัยทางการศึกษา.** ขอนแก่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์.

ประยูร อาษานาม. (2545). รายงานวิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยของครูเทศบาลในเขตการศึกษา 9. **วารสารศึกษาศาสตร์,** 25(3), 55-62.

พรชุลี อาชวอำรุง. (2545). **การวิจัยทางการอุดมศึกษา.** เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพ 2545. สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

พรทิพย์ ไชยโส. (2545). **การวิจัยสถาบันกับการสอน.** เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพ 7 – 10 พฤษภาคม 2545. สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

มนตรี วงษ์สะพาน. (2544). **การวิเคราะห์งานวิจัยสถาบันเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2535). **การวิจัยสถาบัน : แนวคิดพื้นฐาน.** วารสารวิจัยสังคมศาสตร์, 7 ตุลาคม 2535.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2544). **การวิจัยสถาบัน.** (ออนไลน์). http://gotoknow.org/blog/kwancahi/98050

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2545 ก). **การวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพ.** เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพ 7 – 10 พฤษภาคม 2545. สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สมพงษ์ สุขีเกตุ. (2540). **คู่มือและแนวทางการปฏิบัติงาน งานวิจัยสถาบันและสารสนเทศ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536). **สภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : พันนี่พับบลิชชิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา.** ม.ป.ท.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2550). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551 – 2553).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุภางค์ จันทวานิช. (2524). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรวิทย์ นาคารทรรพ. (2545). **การวิจัยสถาบัน.** (ออนไลน์). http://gotoknow.org/blog/kwancahi/98050

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). **วิจัยกับการบริหารการศึกษา.** เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการวิจัยสถาบันเพื่อการประกันคุณภาพ 7 – 10 พฤษภาคม 2545. สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

การใช้เทคนิคกฎความสัมพันธ์ เพื่อคาดการณ์เกรดเฉลี่ยและผลการเรียนของนักศึกษา
Prediction of grades and academic records by association rules

มณเฑียร อ่อนสำลี พงษ์เทพ รักผกาวงศ์* และ ชุติพนธ์ ศรีสวัสดิ์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
*corresponding author e-mail: thep@psru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา โดยใช้เทคนิคการค้นหากฎความสัมพันธ์ (Association Rule) ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของการทำเหมืองข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ของผลการเรียน โดยนำข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2552-2557 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมาพิจารณา ซึ่งกฎความสัมพันธ์ของผลการเรียนสามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษาให้กับนักศึกษาที่ต้องเรียนในรายวิชาถัดไป รวมทั้งวิชาที่นักศึกษาสามารถเลือกที่จะลงเรียนได้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการพัฒนานักศึกษาที่คาดการณ์ว่าจะเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ให้ปรับวิธีการเรียนตั้งแต่ต้นเพื่อสามารถผ่านเกณฑ์ได้ เมื่อเรียนจบครบหลักสูตร ซึ่งผลการคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษาที่ได้มีค่าความเชื่อมั่นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

คำสำคัญ: กฎความสัมพันธ์ เทคนิคเหมืองข้อมูล ผลการเรียน

Abstract

This research aims were to develop a system to predict academic performance of students by using Association Rule Discovery. It was applied in the field of education which is the one of Data mining techniques, to investigate the relationship of Grades by using students’ learning outcome from year 2009 to 2014 of Pibulsongkarn Rajabhat University in considering. The result of Association Rules can be used as a study guide for students to learn in the next course. the optimize results was the average GPA which were the relation between 2 item sets. It was worth the confidence greater than or equal to 0.5. It ensured the accuracy of prediction academic performance, overall assessment performance of using at a good level.

keyword : association rule**,** data mining, student records

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างทักษะในการประกอบอาชีพตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข นับว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน รวมทั้งการพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย สิ่งสำคัญที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพของตัวบุคคลนั้นก็คือผลการเรียน โดยผลการเรียนส่วนใหญ่จะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูลของแต่ละสถาบันการศึกษาไว้เป็นอย่างดี

ผลการเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาไปแล้วนั้น มิได้มีประโยชน์กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ หากมีเครื่องมือที่จะช่วยในการวิเคราะห์พิจารณาตัดสินใจ ในการเลือกลงเรียนในรายวิชาเลือก หรือเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในรายวิชาถัดไป ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสสำเร็จการศึกษาจนจบหลักสูตร โดยผลการเรียนของนักศึกษาจะไม่ต่ำกว่าเกณฑ์

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดนำผลการเรียนของนักศึกษา มาพิจารณาหาความสัมพันธ์ผลการเรียนในแต่ละวิชา โดยใช้ทฤษฎีของกฎความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งในการทำเหมืองข้อมูล เพื่อนำความสัมพันธ์ของผลการเรียนในแต่ละวิชาของนักศึกษามาเป็นแนวทางให้กับนักศึกษา ที่จะเรียนในรายวิชาถัดไป รวมทั้งวิชาที่นักศึกษาสามารถเลือกที่จะลงเรียนได้ และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานักศึกษาที่คาดการณ์ว่าจะเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล (Data mining) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์และรูปแบบทั้งหมดซึ่งมีอยู่จริงในฐานข้อมูล รูปแบบเหล่านั้นได้ถูกซ่อนไว้ภายในข้อมูลจำนวนมาก โดยเทคนิคนี้จะทำการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบความหมายและเปลี่ยนข้อมูลดิบให้เป็นข้อมูลประยุกต์ซึ่งจะอยู่ในรูปของกฎโดยขั้นตอนการทำงานมีดังนี้ การคัดกรองข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป (Data cleaning) การรวมข้อมูลที่มีหลายแหล่งให้เป็นข้อมูลชุดเดียวกัน (Data integration) การดึงข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์จากแหล่งที่บันทึกไว้ (Data Selection) การแปลงข้อมูลให้เหมาะสมกับการใช้งาน (Data Transformation) การค้นหารูปแบบที่เป็นประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ (Data Mining) การประเมินรูปแบบที่ได้ (Pattern Evaluation) การนำเสนอความรู้ที่ค้นพบ (Knowledge Presentation) (Zorman Masud และ Kokal, 2002)

การค้นหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์และทำนายปรากฏการณ์ หรือมาจากการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อสินค้าของลูกค้าเรียกว่า “Market Basket Analysis” (Jiawei Micheline และ Jian, 2011) การหาความสัมพันธ์ของข้อมูลสองชุดหรือมากกว่าสองชุดขึ้นไปภายในกลุ่มข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ซึ่งประเมินจากข้อมูลในตารางที่รวบรวมไว้สามารถเขียนความสัมพันธ์ในรูปของ a->b เรียกว่า a เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน LHS (Left-Hand Side) และเรียกเหตุการณ์ b ว่า ผลของเหตุการณ์ RHS (Right-Hand Side) และสามารถวัดเป็นค่าที่บ่งบอกว่าเหตุการณ์ a กับ b มีความถี่ในการเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด โดยวัดจากค่าสนับสนุน (Support) คือจำนวนที่ปรากฏในฐานข้อมูล

ค่าสนับสนุน (Support) คือ อัตราส่วนที่มีผลการเรียนในรายวิชานั้นใน Transaction ทั้งหมด แสดงในสมการที่ (1)

$$\text{Support}(a = g) = \frac{|a = g|}{\text{Transaction}} \quad (1)$$

โดยค่าสมการที่ (1)

$|\cdot|$ *หมายถึง การหาจำนวน*

a = g หมายถึง เรียนวิชา a แล้วได้เกรด g

Transaction หมายถึง จำนวนนักศึกษาทั้งหมด

ค่าความเชื่อมั่น (Confidence) หมายถึงอัตราส่วนที่เมื่อเรียนวิชา a ได้เกรด g_1 ($a=g_1$) แล้วจะเรียนวิชา b ได้เกรด g_2 ($b=g_2$) แสดงในสมการที่ (2)

$$Confidence(a = g_1 \rightarrow b = g_2) = \frac{|a = g_1 \cup b = g_2|}{|a = g_1|} \quad (2)$$

ค่าสนับสนุนขั้นต่ำ (Minimum Support) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีค่าสนับสนุนต่ำสุดที่จะนำมาพิจารณา และค่าความเชื่อมั่นขั้นต่ำ (Confidence Support) เป็นค่าความเชื่อมั่นขั้นต่ำสุดในการพิจารณา

เทคนิคเหมืองข้อมูล ได้มีการนำมาใช้ในงานวิจัยเพื่อการคาดการณ์ผลการเรียน โดยมีผู้วิจัยที่นำเทคนิคเหมืองข้อมูลมาใช้ในงานวิจัยดังนี้

การนำเทคนิคดาต้าไมน์นิง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ (กฤษณะ ชิดชนก และธนาวินท์, 2554) โดยเทคนิคที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นมีองค์ประกอบ 3 เทคนิค คือ เทคนิคที่ 1 การค้นหากฎความสัมพันธ์ (Association Rule Discovery) เทคนิคที่ 2 การจำแนกประเภทข้อมูล (Data Classification) เทคนิคที่ 3 การพยากรณ์ข้อมูล (Data Prediction) โดยใช้ต้นไม้ (Decision tree) ช่วยในการตัดสินใจของการจำแนกข้อมูลในการสร้างแบบจำลองกลางการจำแนกประเภทข้อมูล ในการช่วยนิสิตเลือกสาขาวิชาที่เหมาะสมและทำนายเกรดแต่ละรายวิชาในภาคการศึกษาต่อไป

Mining frequent patterns without candidate generation (Hongyan Peri และ Yin, 2000: 280) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงข้อมูล ในรูปของกฎ ซึ่งบางกฎมีความน่าสนใจ นอกจากนี้สามารถช่วยตัดสินใจและการวิเคราะห์การซื้อสินค้าของลูกค้าที่เรียกว่า “Market Basket Analysis” ซึ่งค้นหาความสัมพันธ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของลูกค้า เพื่อให้นักการตลาดสามารถนำเสนอสินค้าได้ถูกกลุ่มตามที่ลูกค้าต้องการ

จากการศึกษาวิจัยข้างต้นพบว่า เทคนิคเหมืองข้อมูล เป็นกระบวนการกลั่นกรองสารสนเทศที่ซ่อนอยู่ภายในฐานข้อมูลขนาดใหญ่ โดยนำเทคนิคการค้นหากฎความสัมพันธ์ มาใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษาได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

การรวบรวมผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยนำข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 – พ.ศ. 2557 เพื่อนำมาวิเคราะห์ค้นหากฎความสัมพันธ์ มีจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 6,701 คน ซึ่งแต่ละคนเรียนจำนวนวิชามากน้อยแตกต่างกันตามชั้นปีที่เริ่มเข้าศึกษา ประมาณ 10 ถึง 30 วิชา จากรายวิชาทั้งหมด 1,001 รายวิชา โดยเกรดที่ได้แบ่งออกเป็น 8 เกรด คือ A, B+, B, C+, C, D+, D, F ซึ่งนำข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตรในรายวิชาต่างๆมาใช้เป็นแนวทางในการคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา โดยเริ่มจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษาดังนี้ รหัสนักศึกษา, รหัสวิชา และเกรด

การหาค่าสนับสนุนของผลการเรียน

การหาค่าสนับสนุนของผลการเรียน จะเป็นการหาความสัมพันธ์ของผลการเรียนในแต่ละวิชาของนักศึกษา โดยจะนำข้อมูลผลการเรียนของนักศึกษาวิชาหนึ่งๆมารวมไอเท็ม (item) ซึ่งใน 1 ไอเท็ม จะประกอบไปด้วยรายวิชากับผลการเรียนแสดงได้ดังตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 ผลการเรียนของนักศึกษา แสดงให้เห็นว่า นักศึกษารหัส C0001 ถึง C6701 มีผลการเรียนบางรายวิชาที่ตรงกัน จากนั้นทำการหาค่าสนับสนุน (Support) โดยพิจารณาจากไอเท็มเซตของผลการเรียนแต่ละรายวิชา เพื่อต้องการทราบว่าใน 1 รายวิชา มีนักศึกษากี่คนที่เรียนแล้วได้เกรดตรงกัน โดยไอเท็มเซตคือจำนวนรายวิชา ที่มีนักศึกษาเรียนแล้วได้เกรดตรงกัน

การพิจารณาค่าสนับสนุนเพียง 1 รายวิชา (item set = 1) กล่าวคือ ใน 1 รายวิชาที่มีคนที่เรียนได้เกรดตามเงื่อนไข เช่น GEEN1125=A หมายถึง คนที่เรียนวิชา GEEN1125 ได้เกรด A

ตารางที่ 1 ผลการเรียนของนักศึกษา

รหัสนักศึกษา	ผลการเรียนแต่ละรายวิชา
C0001	BA425=A, BCA251=A, ASR425=B+, BA382=A, ITEC492=A
C0002	CSA254=C, BA425=A, ACS145=C+, BIOL112=A
C0003	BA425=A, BIOL112=A, BA382=A
C0004	ACS145=C+, BA425=A, ASR425=C+
:	:
:	:
C6700	BA420=C+, GEEN1125=A, FN201=C, FN201=C, BA241=B, ASR425=C+
C6701	ASR425=C+, BCA251=A, GEEN1125=A, CSA254=C

การพิจารณาค่าสนับสนุนเพียง 2 รายวิชา (item set = 2) กล่าวคือ ใน 2 รายวิชาที่มีคนที่เรียนได้เกรดตามเงื่อนไข เช่น BA425=A, BIOL112=A หมายถึงคนที่เรียนวิชา BA425 ได้เกรด A และเรียนวิชา BIOL112 ได้เกรด A

การพิจารณาค่าสนับสนุนเพียง 3 รายวิชา (item set = 3) กล่าวคือ ใน 3 รายวิชาที่มีคนที่เรียนได้เกรดตามเงื่อนไข เช่น BA425=A, BIOL112=A, BA382=A หมายถึงคนที่เรียนวิชา BA425 ได้เกรด A และเรียนวิชา BIOL112 ได้เกรด A และ เรียนวิชา ASR425 ได้เกรด A

การพิจารณาค่าสนับสนุนเพียง 4 รายวิชา (item set = 4) กล่าวคือ ใน 4 รายวิชาที่มีคนที่เรียนได้เกรดตามเงื่อนไข เช่น FN201=C, BA425=A, BIOL112=A, BA382=A หมายถึงคนที่เรียนวิชา FN201 ได้เกรด C และเรียนวิชา BA425 ได้เกรด A และเรียนวิชา BIOL112 ได้เกรด A และ เรียนวิชา ASR425 ได้เกรด A

แต่ข้อมูลนักศึกษาที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ไม่พบข้อมูลที่สัมพันธ์กัน 4 รายวิชา จึงมีมากสุดเพียงไอเท็มเซต 3 (item set = 3) ในการหาความสัมพันธ์ โดยใช้ค่าสนับสนุนขั้นต่ำที่มากกว่า 50 คนขึ้นไป ซึ่งหมายถึงในแต่ละไอเท็มเซต จะต้องมีผู้เรียนได้เกรดตามที่พิจารณา ไม่ต่ำกว่า 50 คน

การคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา

การคาดการณ์ผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษา โดยพิจารณาเฉพาะรายวิชาที่ผ่านค่าสนับสนุนขั้นต่ำ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเกรดเฉลี่ย โดยในขั้นแรกหาผลการเรียนเฉลี่ยของแต่ละรายวิชาที่นักศึกษาได้เกรดตรงกัน เช่น พิจารณาวิชา a ที่นักศึกษาได้เกรด g จึงนำเกรดเฉลี่ยของนักศึกษานั้น มาหาค่าเฉลี่ย ($a = g \rightarrow \overline{gpa}$)

ค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ย ($\overline{gpa}$) เป็นเกรดเฉลี่ยที่คาดการณ์ว่าเป็นของผู้เรียนวิชา a ได้เกรด g ซึ่งต้องนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของค่าเฉลี่ยนั้น แสดงได้ดังสมการ (3)

$$Confidence(a = g \rightarrow \overline{gpa}) = 1 - \frac{\sum \left(t_{gpa} - \overline{gpa}\right) | \, t \in T \wedge t_a = g}{|a = g|} \quad (3)$$

โดยค่าสมการที่ (3)

T คือนักศึกษาทั้งหมด

t_{gpa} *หมายถึง เกรดเฉลี่ยของนักศึกษา*

t_a=*g หมายถึง นักศึกษาคนที่เรียนวิชา a ได้เกรด g*

$\overline{gpa}$ *หมายถึง ค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ย*

จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละไอเท็มเซต โดยสมการที่ (3) ซึ่งผลที่จะนำมาพิจารณาต้องมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ย

วิชาที่ 1	วิชาที่ 2	ผลการเรียนเฉลี่ย	ค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ย
BA382=A	BA420=C	2.87	0.76730
GECO1475=C+	GEEN1135=C+	2.79	0.76358
GESO1315=A	GETH1115=B	3.20	0.76024

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ทั้งสองรายวิชาที่ ความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ยขั้นต่ำ = 0.5 ซึ่งจะพบว่าหากเรียนวิชาที่ 1 และวิชาที่ 2 แล้ว สามารถคาดการณ์ผลที่ตามมาของผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ของนักศึกษา โดยคัดกรองเฉพาะค่าความเชื่อมั่นที่มากกว่า 0.5

ผลการวิจัย

จากการคาดการณ์ผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษาที่ความเชื่อมั่นขั้นต่ำ 0.5 โดยใช้กฎความสัมพันธ์ พบว่าเหตุที่เกิดก่อน กับผลที่ตามมา มีความสัมพันธ์กันสามารถเขียนออกมาในรูปของกฎความสัมพันธ์ได้ดังนี้

วิชาที่ 1=g_1 และวิชาที่ 2=g_2 $\rightarrow$ $\overline{gpa}$, ค่าความเชื่อมั่น

จากตารางที่ 2 คนที่เรียนในรายวิชา BA382 ได้ผลการเรียนเท่ากับ A และเรียนในรายวิชา BA420 ได้ผลการเรียนเท่ากับ C แล้ว เกรดเฉลี่ยสะสมที่คาดการณ์ว่าจะมีผลการเรียนเท่ากับ 2.87 มีค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 0.76730

คนที่เรียนในรายวิชา GECO1475 ได้ผลการเรียนเท่ากับ C+ และเรียนในรายวิชา GEEN1135 ได้ผลการเรียนเท่ากับ C+ แล้ว เกรดเฉลี่ยสะสมที่คาดการณ์ว่าจะมีผลการเรียนเท่ากับ 2.79 มีค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 0.76358

คนที่เรียนในรายวิชา GESO1315 ได้ผลการเรียนเท่ากับ A และเรียนในรายวิชา GETH1115 ได้ผลการเรียนเท่ากับ B แล้ว เกรดเฉลี่ยสะสมที่คาดการณ์ว่าจะมีผลการเรียนเท่ากับ 3.20 มีค่าความเชื่อมั่นของผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 0.76024

จากผลการวิจัยในครั้งนี้การใช้เทคนิคกฎความสัมพันธ์ เพื่อคาดการณ์เกรดเฉลี่ยและผลการเรียนของนักศึกษา จัดอยู่ในระดับดี มีความน่าเชื่อถือสูง และสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งผลการเรียนของนักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้ว สามารถนำไปเป็นแนวทางเลือกเรียนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยให้กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการเรียนของนักศึกษาพบว่า รายวิชาทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน บางรายวิชามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน คือ ต้องเรียนในรายวิชาที่ 1 ก่อน ถึงจะเรียนในรายวิชาที่ 2 ได้ ซึ่งเป็นรายวิชาที่ต่อเนื่องกัน เพราะฉะนั้นการคาดการณ์เกรดเฉลี่ยและผลการเรียนของนักศึกษาเป็นเพียงการคาดคะเนผลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงหรืออาจไม่เกิดขึ้นจริงก็ได้ ในการหาความสัมพันธ์ของผลการเรียนของนักศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลของนักศึกษาจำนวนมาก เพื่อให้ได้ผลออกมาที่มีค่าความเชื่อมั่นสูง งานวิจัยครั้งนี้จะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชากับเกรดเฉลี่ยที่เจาะจงว่า ถ้าเรียนรายวิชาที่ 1 ได้ a และเรียนวิชาที่ 2 ได้ b แล้วเกรดเฉลี่ยเท่ากับ c มีค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ยที่เท่าใด ซึ่งควรมีการคาดการณ์ผลการเรียนทุกปี เพื่อปรับผลการคาดการณ์ให้เป็นไปตามภาวะการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อที่ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การค้นคว้าวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา โดยใช้กฎความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากเหมืองข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามในการศึกษา โดยนำข้อมูลของนักศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2557 มาใช้ในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลการเรียนที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า โดยนำเทคนิคกฎความสัมพันธ์ มาใช้ในการคาดการณ์ผลการเรียน โดยหาจากค่าสนับสนุนและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งค่าความเชื่อมั่นขั้นต่ำนั้นจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 เพื่อความแม่นยำในการคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษา

ทั้งนี้การคาดการณ์ผลการเรียนนี้ทำให้เราได้ทราบผลการเรียนของวิชาที่ยังไม่ได้ศึกษา และจะศึกษาในเทอมถัดไป รวมถึงคาดการณ์ผลการเรียนของนักศึกษาที่จะเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ให้ปรับวิธีการเรียนตั้งแต่ต้น เพื่อสามารถผ่านเกณฑ์ได้ เมื่อเรียนจบครบหลักสูตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเองว่ามีความตั้งใจเรียนในรายวิชานั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งนำมาใช้ในด้านการเรียนแล้ว จะทำให้เราได้เตรียมพร้อมกับการเรียนในรายวิชานั้น และจะได้กระตุ้นตัวเองให้สามารถผ่านเกณฑ์ การคาดการณ์ผลการเรียนจะมีความแม่นยำต้องทำการรันผลทุกปีการศึกษา เพราะบางปีการศึกษาทางมหาวิทยาลัยฯได้มีการเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษา และความน่าเชื่อที่ได้ก็ขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเองว่ามีความสนใจ และมีความตั้งใจเรียนในรายวิชานั้นๆมากน้อยเพียงใดด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่อนุเคราะห์ข้อมูลผลการ เรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะ ไวยมัย ชิดชนก ส่งศิริ และ ธนาวินท์ รักธรรมานนท์. (2544). **การใช้เทคนิคดาต้าไมน์นิง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์.** จังหวัดสกลนคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Hongyan, J., Pei, J., and Yin, Y. (2000). **Mining frequent patterns without candidate generation**. In Proceeding of the 2000 ACM SIGMOD.

Jiawei. H., Micheline. K, and Jian. P. (2011) **Data Mining: Concepts and Techniques,** 3rd edition, Morgan Kaufmann. (1st ed., 2000) (2nd ed., 2006)

Zorman, M. Masud, G., and Kokol. P. (2002). **eds. Mining Diabetes Database With Decisione Trees and Association Rules.**

ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการสภาพแวดล้อมและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

The study on students’ satisfaction towards environment service and activities on arts and culture of the faculty of management science at Pibulsongkram Rajabhat University

สุรีย์พร แก้วหล่อ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: kaewlo@hotamil.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการสภาพแวดล้อมและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดบริการแก่นักศึกษาต่อไป โดยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาของคณะวิทยาการจัดการ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อหาค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเกี่ยวกับจุดจอดรถจักรยานยนต์มากที่สุด ด้านห้องสารสนเทศ(ห้องสมุดคณะ) และห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา พบว่าพึงพอใจด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ด้านห้องให้คำปรึกษางานวิจัยและโครงงานพบว่าพึงพอใจด้านวันเวลาในการให้บริการมากที่สุดด้านลานกิจกรรมของคณะพบว่าพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น ไม้ประดับ, แสงสว่างของไฟฟ้ามากที่สุด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศพบว่าพึงพอใจเกี่ยวกับระบบ WiFiและ Internet มากที่สุด และการเปรียบเทียบความต้องการระหว่างเพศพบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : สภาพแวดล้อม ลานกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย

Abstract

The purpose of this research was to study the students’ satisfaction towards environment service and activities on arts and culture of the Faculty of Management Science at PibulsongkramRajabhat University obtaining data to adjust and provide the services to students. It was a survey study. The samples were 500 students who study at the Faculty of Management Science. Data were collected by using questionnaire and analyzed by using percentage, mean, standard deviation and the needs comparison. The results revealed that the students were satisfied with the environment and security on motorbike parking the most. In terms of information at the faculty library and supervision on their daily life found that they were satisfied with computers and facilities the most. In terms of activity compound, they were satisfied with the environment such as decorating flowers, lightings the most. In terms of information facility, they were satisfied with the Wifi and internet the most, and in terms of gender comparison found that they were not different.

keywords : environment, activity compound, facility, security

บทนำ

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนพัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์เป็นอย่างมากอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ สภาพแวดล้อมทั้งในพื้นที่บริเวณสนาม รอบอาคาร ภายในอาคารต่าง ๆ และในห้องเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามอยู่ตลอดเวลา เป็นลักษณะของสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเหมาะสมและสามารถเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน จึงนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะสามารถส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เต็มตามศักยภาพ และมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม ฉะนั้นการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมดังกล่าวที่เป็นลักษณะของสิ่ง

เร้าอันมีศักยภาพ ได้แก่ บุคคล สิ่งของ วัตถุ สถานการณ์ แนวคิด พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ในชุมชนวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมด้วย และสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีการบริหารงานด้านคุณภาพและนำระบบประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและทำให้ผู้เรียนและบัณฑิตมีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวังดังที่ แอสติน (Astin. 1971 อ้างถึงใน พระอโนชา สิมพา, 2553, หน้า 1) กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ ตลอดจนพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ช่วยกล่อมเกลาบุคลิกภาพ ในฐานะที่นักศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในสถาบัน มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม สร้างความพอดีให้เกิดกับสภาวะจิตใจของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้พัฒนาอารมณ์ และบุคลิกภาพของตนเองอย่างสมบูรณ์ การที่มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการชั้นสูงที่มีภารกิจที่สำคัญคือการสอนการวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้นั้น จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการจัดและการส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาศักยภาพจนถึงขีดสุด และต้องปลูกฝังคุณลักษณะ ค่านิยม ทัศนคติต่างๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อเป็นการเตรียมบุคคลให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ หลักสูตรการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน บรรยากาศทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งสภาพแวดล้อมจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจเนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยสร้างลักษณะนิสัย รวมทั้ง ให้นักศึกษามีความสุข นอกจากนี้ยังทำให้นักศึกษาได้รับความสะดวก ปราศจากความกังวล สามารถศึกษาได้อย่างเต็มที่ช่วยปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่นักศึกษาโดยเฉพาะด้านคุณธรรม และจริยธรรม โดยมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจ และเอาใจใส่ต่อความต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อสถานศึกษา รับฟัง และให้ความช่วยเหลือเมื่อนักศึกษามีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากสภาพแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาศักยภาพทางด้านสติปัญญาอารมณ์ บุคลิกภาพ ตลอดจนรู้จักแก้ไขปัญหาอย่างชาญฉลาด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการส่งเสริมพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในด้านต่างๆ และช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ด้านบุคลิกภาพและศักยภาพ ให้สำเร็จเป็นผู้ที่ประกอบด้วยความรู้คู่คุณธรรม และเป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจให้เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่มุ่งพัฒนาคน และบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลมีวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ห้องสารสนเทศ(ห้องสมุดคณะ) ห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ลานกิจกรรมคณะ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ

2. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สถานะ สาขาวิชา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ) ห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ลานกิจกรรมคณะ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่างๆ

3. แจกแบบสอบถามให้นักนักศึกษาทดสอบจำนวน 30 ชุด และนำมาวิเคราะห์ ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริงแบบตามสะดวก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จึงได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นจึงแจ้งระดับคะแนน วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) โดยใช้สถิติดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับความพึงพอใจ ด้านสิ่งแวดล้อม ห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ) ห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ลานกิจกรรมคณะ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ วิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ต โดยนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่มีต่อการจัดสภาพ แวดล้อมและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

ด้านข้อมูลทั่วไปสรุปได้ดังนี้นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 454 คน คิดเป็นร้อยละ 82.1 และเพศชายจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และไม่ตอบเพศจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ด้านสาขาวิชาส่วนใหญ่นักศึกษาเรียนอยู่ในสาขาวิชาการบัญชีจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาสาขาวิชาบริหารธุรกิจวิชาเอกคอมพิวเตอร์ธุรกิจจำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 สาขาวิชาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทั่วไปจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 สาขาวิชานิเทศศาสตร์จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 สาขาวิชาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการตลาดจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3ไม่ตอบสาขาวิชาจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 และสาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนภาคปกติจำนวน 528 คนคิดเป็นร้อยละ 95.5 และไม่ตอบจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 4.5

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.173 คิดเป็นร้อยละ 83.46เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยระดับ มาก ทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ จุดจอดรถจักรยานยนต์มีค่าเฉลี่ย 4.226 คิดเป็นร้อยละ 84.512 รองลงมาห้องสุขามีค่าเฉลี่ย 4.218คิดเป็นร้อยละ 84.359 ป้ายประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ย 4.197 คิดเป็นร้อยละ 83.939 จุดจอดรถยนต์มีค่าเฉลี่ย 4.172 คิดเป็นร้อยละ 83.442 จุดดับเพลิงมีค่าเฉลี่ย 4.159 คิดเป็นร้อยละ 83.174 จุดทิ้งขยะมีค่าเฉลี่ย 4.134 คิดเป็นร้อยละ 82.677 และด้านสภาพภูมิทัศน์ของอาคารเรียนมีค่าเฉลี่ย 4.107 คิดเป็นร้อยละ 82.141

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ)ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ)ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.181 คิดเป็นร้อยละ 83.62เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อต่อห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ)ระดับ มาก ทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.256 คิดเป็นร้อยละ 85.124 รองลงมาด้านวันเวลาในการให้บริการมีค่าเฉลี่ย 4.195 คิดเป็นร้อยละ 83.901 ด้านขนาดของห้องมีค่าเฉลี่ย 4.141 คิดเป็นร้อยละ 82.830 และด้านการอำนวยความสะดวกของผู้ประสานงานฝ่ายต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.132 คิดเป็นร้อยละ 82.639

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษาผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.121 คิดเป็นร้อยละ 82.42เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อต่อห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษาระดับ มากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.161 คิดเป็นร้อยละ 83.212 รองลงมาด้านขนาดของห้องมีค่าเฉลี่ย 4.107 คิดเป็นร้อยละ 82.141 และด้านวันเวลาในการให้บริการมีค่าเฉลี่ย 4.096 คิดเป็นร้อยละ 81.912

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงานระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.113 คิดเป็นร้อยละ 82.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงานระดับ มากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านวันเวลาในการให้บริการมีค่าเฉลี่ย 4.128 คิดเป็นร้อยละ 82.562 รองลงมาด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และ

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 4.117 คิดเป็นร้อยละ 82.333 และด้านขนาดของห้องมีค่าเฉลี่ย 4.094 คิดเป็นร้อยละ 81.874

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อลานกิจกรรมของคณะผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อลานกิจกรรมคณะระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.224 คิดเป็นร้อยละ 84.47เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อลานกิจกรรมคณะระดับ มากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม เช่น ไม้ประดับ, แสงสว่างของไฟฟ้ามีค่าเฉลี่ย 4.272 คิดเป็นร้อยละ 85.430 รองลงมาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณลานกิจกรรม เช่น โต๊ะเก้าอี้ มีค่าเฉลี่ย 4.266 คิดเป็นร้อยละ 85.315 ด้านขนาดพื้นที่มีค่าเฉลี่ย 4.201 คิดเป็นร้อยละ 84.015 และด้านความสวยงามมีค่าเฉลี่ย 4.157 คิดเป็นร้อยละ 83.136

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อลานกิจกรรมคณะระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.423 คิดเป็นร้อยละ 88.46เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจด้านระบบ Wifi, Internet มีค่าเฉลี่ย 4.516 คิดเป็นร้อยละ 90.325 รองลงมาด้าน T.V. ประชาสัมพันธ์นักศึกษามีค่าเฉลี่ย 4.380 คิดเป็นร้อยละ 87.610 และด้านกล้องวงจรปิดมีค่าเฉลี่ย 4.373 คิดเป็นร้อยละ 87.457

ด้านการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่เป็นอิสระกันระหว่างเพศกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมของคณะวิทยาการจัดการผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเพศชายและหญิงมีความคิดไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ด้านข้อเสนอแนะต่างๆได้แก่

1. สภาพภูมิทัศน์ของอาคารเรียนคือ ภูมิทัศไม่ดีเท่าทีควรน่าจะมีความทันสมัยละดูดีกว่านี้มากเพราะคณะเราเป็นคณะใหญ่และคนเยอะควรปรังปรุงอาคารเรียนหรือซ่อมแซมให้มีคุณภาพมากกว่านี้ปรับปรุงถนนทางเข้าคณะให้มีสภาพที่ดีกว่านี้จำนวน 7 คน ด้านดูแลห้องเรียนและบริเวณตึกให้สะอาดมากกว่านี้ห้องเรียนสกปรกเพราะพวกนักเรียนแม่บ้านไม่ทำให้สะอาดและทั่วถึงตึกของคณะเอกนิเทศห้องแสดงควรใช้ให้เป็นประโยชน์ควรมรการปรับปรุงเพราะตอนนี้จะพังหมดแล้วสกปรกมากชั้น 3 อาคารพระปกเกล้าไม่มีน้ำกินเบื่อขึ้นกมากเหม็นไม่อยากเดินเรียนตามตึกเลยจำนวน 2 คน อยากให้มีชั้นวางรองเท้าหน้าห้องเรียนจำนวน 2 คน ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้สำหรับนักศึกษาไว้ให้พักผ่อนรอเรียนหรือใช้นั่งทำงานให้มากกว่านี้น่าจะมีห้องสตูดิโอสำหรับผู้ประกาศข่าว น่าจะเครื่องมือระดับอาชีพ กล้องไฟ และการใช้งานอุปกรณ์มีน้อยโต๊ะเก้าอี้ใต้ตึกmsน้อยไป และนั่งไม่สะดวกจำนวน 3 คน ควรมีกล่องรับความคิดเห็นของนักศึกษาทุกตึก

2. ห้องสุขาคือ อยากให้ห้องน้ำมีสภาพที่ดีกว่านี้ตึกปกเกล้า ห้องน้ำมีสภาพน่ากลัวมากจำนวน 3 คน ห้องน้ำมีกลิ่นเหม็นมากๆสกปรกและมีน้อยค่ะจำนวน 5 คน อยากให้น้ำดื่มมาอยู่ใกล้ๆห้องน้ำห้องน้ำกระดาษทิชชูหมดเร็วบางห้องไม่มีกระดาษทิชชูจำนวน 2 คน ห้องน้ำควรทำความสะอาดมากกว่านี้จำนวน 5 คน อยากให้ทำห้องน้ำให้สะอาดใหม่ทุกชั่วโมงอยากให้มีการปรับปรุงห้องน้ำจำนวน 4 คน ห้องน้ำ น้ำไม่ค่อยไหลไหลก็ไม่แรงไม่กล้าเข้าเลยกลัวกดไม่ลงจำนวน 2 คน อยากมีถังขยะกระดาษทิชชูและตึกปกเกล้าห้องน้ำยุงเยอะมากค่ะอยากให้มีห้องน้ำสำหรับคนพิการที่ตึกMSด้วยควรจ้างพนังงานทำความสะอาดห้องน้ำเพิ่มเพราะห้องน้ำสกปรกมากอยากให้ห้องน้ำในตึกคณะสะอาดมีกลิ่นหอมห้องน้ำชั้น 4 ไม่สะอาดเท่าที่ควรห้องน้ำอาคารพระปกเกล้า สกปรก เก่า สะอาดเหม็น

3. ด้านจุดทิ้งขยะคือควรเพิ่มที่ทิ้งขยะ

4. ด้านระบบ WiFi, Internetคือ ระบบwifiการกระจายสัญญาณไม่ทั่วถึงเปลี่ยนคอมใหม่ด้วยคงดีไม่อยากให้มีการล็อกอิน Wifiเพราะใช้ยากมากตั้งแต่มีระบบล็อกอินมาไม่เคยใช้ได้เลย รหัส wifi ไม่จำเป็นต้องมีก็ได้เพราะส่วนใหญ่ก็เป็นนักศึกษาที่เข้ามาใช้**จำนวน 36 คน**ต้องการระบบ wifiที่มีคุณภาพ ควรจัดให้มีระบบWifiให้ครอบคลุมทั้งอาคาร MS และอาคารพระปกเกล้า ควรจะฟรีWiFiแบบไม่ต้องใส่รหัสWifiข้ามากเล่นตามตึกไม่มีสัญญาณเลยค่ะ

5. ลานจอดรถคือ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถจักรยานยนต์ให้มากยิ่งขึ้นเพราะที่มีอยู่ไม่พอจอดจำนวน9 คน ทำที่จอดรถให้มีพื้นที่มากกว่านี้ขอที่จอดรถยนต์และจักรยานยนต์เพิ่มเนื่องจากมีนักศึกษามาเรียนจำนวนมากพร้อมๆกันจึงเป็นปัญหาใหญ่จนจะเรียนจบปี 4 แล้วการพัฒนายังไม่ดีขึ้นเหมือนคณะอื่นๆอยากให้ปรับปรุงที่จอดรถใหม่ทำตรงหน้าคณะจำนวน 4 คนที่จอดรถมอเตอร์ไซต์ไม่ร่มรถตากแดดที่จอดรถควรสร้างให้มีพื้นที่จอดรถให้สะดวกกว่านี้ลานจอดรถรถยนต์ควรใหญ่กว้างกว้านี้และเทปูนจำนวน 9 คน ที่จอดรถทั้งรถยนต์และมอเตอร์ไซต์ควรทำให้ปลอดภัยและมีความสะดวกมากกว่านี้ที่จอดรถฝั่งโรงอาหารอยากให้มีการเทคอนกรีตลานจอดรถควรมีกล้องวงจรปิดจำนวน 2 คน

6. ห้องสารสนเทศ (ห้องสมุดคณะ)คือ ปรับปรุงเรื่องห้องสมุดคณะมีพื้นที่น้อยเกินไปเวลาจะเข้าไปใช้ก็เต็มไม่ค่อยมีที่นั่ง ห้องสมุดหนังสือน้อยมากจำนวน 2 คน ควรเพิ่มหนังสือในห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้นเพื่อความหลากหลายห้องสมุดคณะอยู่ตรงไหนจำนวน 2 คน

7. ห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษาคือ ห้องให้คำปรึกษาใช้ชีวิตของนักศึกษาคิดว่านักศึกษายังทราบไม่ทั่งถึงว่ามีค่ะ

8. ลานกิจกรรมคือ อยากให้ปรับปรุงลานอเนกประสงค์ลานกิจกรรมไม่ค่อยสะอาดมีแต่ขี้นกพื้นมีแต่ฝุ่นนั่งกับพื้นไม่ได้จำนวน 2 คน ตรงสนามกลางตึกน่าจะมีต้นไม้และที่นั่งเล่นเยอะๆควรมีแจ้งยอดกิจกรรมทั้งหมดให้นักศึกษาทราบ

9. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศคือ อยากให้มีเครื่องขยายเสียงคอยประกาศข่าวสารต่างๆภายในอาคารจะได้รู้ข่าวสารทั่วๆ กันควรเพิ่มทีวีประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้นการใช้ห้องคอมพิวเตอร์จำกัดเวลาหรือเวลาอยากให้ห้องคอมมีข้อจำกัดห้องคอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย น่าจะพัฒนาให้ดีกว่านี้จำนวน 11 คน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในตึกปกเกล้าควรดีกว่านี้

ด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ด้านสถานที่คือ อยากให้ทำถนนทางเข้าประตู3ใหม่เพราะถนนแย่มากสงสารรถทางขรุขระมากจำนวน 7 คน ถนนประตู 3 ฝุ่นเยอะมากจำนวน 3 คน โรงอาหารไม่สะดวกอยากให้ติดฝ้าและใส่ตะแกงกันนก

2. ด้านบุคลากรผู้ให้บริการคือ แม่บ้านไม่ค่อยสุภาพพูดจาไม่ค่อยดีจำนวน 2 คน การติดต่อเข้าใช้ห้องยากมากขั้นตอนเยอะจริงๆเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยให้ความสนใจเวลาติดต่อประสานงานควรอบรมพนังงานและเจ้าหน้าที่เรื่องมารยาทในการพูดเพราะพูดไม่เพราะพูดเหมือนจะกินทั้งตัวจำนวน 2 คน อาจารย์ผู้ชายบางท่านยังสูบบุหรี่ในมหาลัยควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาก่อน

3. ด้านการเรียนการสอนคือ แล้วอิงเกณฑ์กับอิงกลุ่มคืออะไรคะทำไมต้องให้เกรดเป็นระฆังคอบด้วยคะแล้วคนที่เรียนเก่งแต่ไม่ได้ตามคะแนนที่ได้ทำยังไงค่ะหนูว่าการทำแบบนี้มันไม่สมควรค่ะในการออกเกรดให้ทั้งอาจารย์นักศึกษาได้เห็นทั้ง 2 ฝ่ายไม่ใช่เกิดข้อผิดพลาดแล้วโยนความซวยมาให้นักศึกษาต้องรับผิดชอบเกรดที่ออกมาการให้คำปรึกษาที่ดีกว่าไม่ใช้สั่งอย่างเดียว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามสามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาด้านสุนทรียภาพในมิติทางศิลปะและวัฒนธรรมของคณะวิทยาการจัดการในปีการศึกษา 2555 ซึ่งสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาตามรายการดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สถานะ และสาขาวิชา ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมจำนวน 4 ข้อคำถามได้แก่ ด้านท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่คณะจัดขึ้น เช่น ทำบุญเข้าพรรษา, เทศกาลสงกรานต์ และลอยกระทง เพื่อรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศ ด้านท่านพึงพอใจด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และการตกแต่งอาคารสถานที่อย่างสะอาดถูกสุขลักษณะ ตามสมัยนิยม (สุนทรียะ) ที่คณะจัดขึ้นระดับใด ด้านท่านพึงพอใจการปรับแต่งและรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงามสอดคล้องกับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่คณะจัดขึ้นระดับใด และด้านท่านพึงพอใจ การจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้ ด้านข้อมูลทั่วไป ได้แก่ จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 592 คน ด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 498 คน คิดเป็นร้อยละ 84.12 เป็นเพศชายจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88ด้านสถานะสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา 537 คน คิดเป็นร้อยละ 90.71 อาจารย์จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.77 และเจ้าหน้าที่จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.52ด้านสาขาวิชาของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่สาขาวิชาการจัดการทั่วไปจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28รองลงมาวิชาเอกการบัญชีจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 18.58 วิชาเอกคอมพิวเตอร์ธุรกิจจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 15.37 สาขาวิชานิเทศศาสตร์จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 วิชาเอกการจัดการทรัพยากรมนุษย์จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 10.98 สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.94 สาขาวิชาการตลาด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.77 และสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.38 ผลการวิเคราะห์ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม พบว่าผู้ตอบแบบสอบมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.0800 คิดเป็นร้อยละ 81.60เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจการปรับแต่งและรักษาภูมิทัศน์ให้สวยงาม สอดคล้องกับธรรมชาติ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่คณะจัดขึ้นระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.3133 รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และการตกแต่งอาคารสถานที่อย่างสะอาดถูกสุขลักษณะ ตามสมัยนิยม (สุนทรียะ) ที่คณะจัดขึ้นระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 4.1233 ด้านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่คณะจัดขึ้น เช่น ทำบุญเข้าพรรษา, เทศกาล

สงกรานต์ และลอยกระทง เพื่อรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศมาก มีค่าเฉลี่ย 4.0633 และด้านการจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอมากระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.8200

ในปีการศึกษา 2556 ผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาแบบสอบถามดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ภาคการเรียน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 6 ด้านได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านห้องสารสนเทศ(ห้องสมุดคณะ) ด้านห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ด้านห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ด้านลานกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละด้าน และด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ จากการสอบถามนักศึกษาจำนวน 454 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในทุกด้านระดับ มาก ทุกรายการเพิ่มจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2.4 ดังนี้

ปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมรวม 4.080 คิดเป็นร้อยละ 81.6

ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจรวม 4.200 คิดเป็นร้อยละ 84

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้คณะวิทยาการจัดการควรมีแผนเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ของอาคารเรียน ห้องสุขา จุดทิ้งขยะ ระบบ WiFi, Internet ลานจอดรถ ห้องให้บริการแก่นักศึกษา ลานกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ และควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลิกภาพหรือศึกษาดูงานด้านการให้บริการของผู้ให้บริการ เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงาน แม่บ้าน คนงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียหรือได้ใช้บริการของคณะวิทยาการจัดการเช่น บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุน แม่บ้าน คนงาน บุคคลภายนอกคณะ และภายนอกมหาวิทยาลัยที่ใช้บริการห้องประชุม อบรม สัมมนา

สรุปผลการวิจัย

ในปีการศึกษา 2556 ผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาแบบสอบถามดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ภาคการเรียน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 6 ด้านได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านห้องสารสนเทศ(ห้องสมุดคณะ) ด้านห้องให้คำปรึกษาการใช้ชีวิตของนักศึกษา ด้านห้องให้คำปรึกษาด้านงานวิจัยและโครงงาน ด้านลานกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละด้าน และด้านข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในทุกด้านระดับ มาก ทุกรายการเพิ่มจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2.4 จากรายละเอียดดังนี้ ปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมรวม 4.080 คิดเป็นร้อยละ 81.6 ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจรวม 4.200 คิดเป็นร้อยละ 84

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่ได้สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย และขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ พนักงาน บุคลากรและนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอขอบคุณแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน เว็บไซต์ทุกเว็บ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณอาจารย์กุลแก้ว คล้ายแก้ว รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและวิเทศสัมพันธ์ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำอย่างดีพร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์เพื่อให้รายงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์และถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คีรีบูน จงวุฒิเวศร์ สมพร ร่วมสุข และ วรรณภา แสงวัฒนะกุล. (2547).**การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐฐาสววิบูลย์. (2554). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชา INT212 (การออกแบบภายใน 2) สาขาวิชาการออกแบบภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. :** มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ประยุทธ ไทยธานี. (2550). **บทที่ 9 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Effective Leaning Environment).** ค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2554, จาก http://www.drprayut.com/index.php?option=com_content&view=article&id=124: -9-& catid =49:2010-05-21-11-09-46&Itemid=67.

พิมพ์พร ฟองหล่า. (2553). **สภาพปัญหาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สาหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานคร.**กรุงเทพฯ: ภาควิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พีระพงษ์ พิชาลี. (2557). **การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http:// www.l3nr.org/ posts/ 314570. (วันที่สืบค้นข้อมูล 5 พฤษภาคม 2557)

ราชกิจจานุเบกษา. (2554). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554.** ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

วิชิตสุรัตน์เรืองชัยและคณะ. (2549). **“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา”**: มหาวิทยาลัยบูรพา.

อำไพ สุจริตกลุ และคณะ. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรูเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแหงชาติ.

ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการข้อมูลข่าวสารและกลไกการให้คำปรึกษาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

A study of students’ satisfaction towards information management and supervision mechanism of faculty of management science, Pibulsongkram Rajabhat University

ณัฐกานต์ ขุนทองนุ่ม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคาม พิษณุโลก
corresponding author e-mail: tawan_tawan_50@hotmail.com

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นักศึกษา เพื่อให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำนักศึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักสูตรและวิธีการศึกษา วิเคราะห์ผลการเรียน ควบคุมให้นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย แนะนำเกี่ยวกับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นไป การวิจัยเป็นวิจัยเชิงสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการจำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแบบแจกแจงข้อมูล ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทาง Facebook มากที่สุด ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาพึงพอใจด้านความจริงใจมากที่สุด และด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ นักศึกษามีความเห็นว่าควรศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายคือความสำเร็จการศึกษามากที่สุด ด้านการเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและหญิงมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ข้อมูล คำปรึกษาวิชาการ ข้อปฏิบัติ

Abstract

Pibulsongkram Rajabhat University has provided supervisors for students in order to supervise, care, give advice in academic matters to students in the followings: rules, regulations, curriculum and how to study, analyze the study result, make students abide to the university rules, give them advice to further their education. This study is survey research. The samples were 500 students of the Faculty of Management Science. Data were collected by using questionnaire and analyzed by using frequency, percentage, mean and needs comparison. The results showed that the students received information from Facebook the most. The supervisors’ characteristics satisfied students most was the sincerity and in terms of regulation abidance on supervision system, students believed that they should study potentially for the graduation the most. The comparison between genders, it was found that males and females were not different in their needs.

keywords : data, academic supervision, regulation

บทนำ

การจัดบริการทางการศึกษาหลายระดับ ได้แก่ ระดับอนุบาล ประถมศึกษามัธยมศึกษาและระดับสูงที่สุดคือระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงถือได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสุดท้ายที่สังคมมอบหมายให้ทำหน้าที่สร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางปัญญาและคุณธรรมแก่บุคคลและ สังคม (วิจิตร ศรีสอ้าน, ๒๕๑๘) ภารกิจการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพใน วงการศึกษาคืออาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งก็มีเฉพาะในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะมีอาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ฝ่ายแนะแนว แต่ในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาจึงเป็นของควบคู่กันไป การที่วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้จัดรูปแบบของการช่วยเหลือนิสิต-นักศึกษาให้มีความสำเร็จในชีวิตการศึกษาและชีวิตในอนาคต เป็นเพราะว่าผู้ที่จะสำเร็จการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำทางธุรกิจ สังคมและราชการ คณะวิทยาการจัดการจัดอยู่ในระดับอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง ที่ตั้งขึ้นเพื่อเตรียมนักศึกษาที่ความรู้ความสามารถ ด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติการงานทุกระดับเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านผู้ใช้บัณฑิตในสังคมไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยมุ่งหวังให้ประชาชนผู้รับบริการมีสุขภาพอนามัยด้านร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์สามารถดำรงชีวิตในสังคมอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข พึ่งตนเองได้ และเป็นประชากรที่มีคุณภาพในสังคม การเตรียมเพื่อให้พยาบาลมีความสามารถดังกล่าวข้างต้น บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด วิเคราะห์วิจารณ์การรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้องทักษะในการเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ (กองงานวิทยาลัยพยาบาล, ๒๕๓๒) นอกจากนี้การจัดการเรียนของคณะวิทยาการจัดการ ยังมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข ดังคำขวัญของมหาวิทยาลัยที่ว่า “มหาวิทยาลัยแห่งความสุข” และเนื่องจากนักศึกษามาจากสถานที่ต่างๆ กัน จึงต้องมีการปรับตัวในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการศึกษา อารมณ์ สังคม สิ่งแวดล้อม สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดได้ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญที่จะสามารถช่วยเหลือในการให้คำแนะนำ นักศึกษาในการปรับตัวทั้งในการเรียนภาคทฤษฎีและการเรียนภาคปฏิบัติ การเตรียมตัวก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคมมีความต้องการมากที่สุดในด้านสร้างเสริมบุคลิกภาพ เช่นการกล้าแสดงความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในตนเองจากสภาพบริบทและการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และในด้านความเป็นอยู่นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องพักในหอพักของมหาวิทยาลัยซึ่งต้องอยู่รวมกันหลายคน อาจมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เพื่อน และกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดการให้บริการงานแนะแนว ให้คำปรึกษาและทุนการศึกษาขึ้น เพื่อช่วยเหลือและพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดให้มีบริการให้คำปรึกษา บริการห้องแนะแนวให้คำปรึกษา บริการทุนการศึกษาและกองทุนกู้ยืม รวมถึงการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้แก่นักศึกษาทุกคนตั้งแต่แรกเข้าศึกษาในชั้นปีที่ ๑ จนถึงสำเร็จการศึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา ๑ คน จะมีนักศึกษาในความรับผิดชอบประมาณ ๔๐-๕๐ คน โดยในช่วงที่เรียนภาคทฤษฎีจะจัดให้มีชั่วโมงพบอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่จัดในตารางเรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง นอกจากนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาอาจพบนักศึกษาได้ตามสมควรแก่โอกาสเป็นรายกรณีไปจากผลการจัดให้บริการงานแนะแนวและให้คำปรึกษา พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากอาจารย์ที่รับผิดชอบงานแนะแนวให้คำปรึกษามีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ๔๐๐ คนนอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาชั้นปี ๒, ๓ และ ๔ มีการฝึกภาคปฏิบัติในต่างจังหวัดมากขึ้นทำให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษามีเวลาพบกันน้อย โดยเฉลี่ยนักศึกษาพบอาจารย์ที่ปรึกษาเทอมละ ๑ ครั้ง (งานแนะแนวให้คำปรึกษาและทุนการศึกษา วพบ.อุดรธานี, ๒๕๕๒) ความสัมพันธ์ห่างเหินกันมากขึ้น บางครั้งนักศึกษามีปัญหาแต่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทราบปัญหา หรือไม่ได้มีบทบาทในการช่วยเหลือนักศึกษา อีกประการหนึ่งพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน และมีภารกิจเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติมากทำให้แสดงบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้เต็มที่ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดระบบการให้คำปรึกษาตามที่สถาบันกำหนดไว้อย่างสมบูรณ์เพียงพอจากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการเกี่ยวกับระบบอาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการและบรรลุเป้าหมายของสถาบันในการพัฒนานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ อันจะส่งผลดีต่อวิชาชีพของนักศึกษาให้มีเจตคดีต่อวิชาชีพ ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ทีปรึกษาเกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้แก่บทบาทที่คาดหวัง กับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและการปฏิบัติในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาและการปฏิบัติงานในระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

๑. กรณีศึกษาความพึงพอใจการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา

๒. ประชากรเป้าหมาย

๓. กลุ่มตัวอย่าง ได้จาการสุ่มแบบให้ความสะดวก (Accessible Sampling)

๔. เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล

๕. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จากคำถามแบบปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจัดเรียงตามความสำคัญ

ผลการวิจัย

การวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 นักศึกษานักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 82.49 และเพศชายจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51 นักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาในสาขาบริหารธุรกิจวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 26.79 รองลงมาสาขาการบัญชีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทั่วไปจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 19.62 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทรัพยากรมนุษย์จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 12.66 สาขานิเทศศาสตร์จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.81 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการตลาดจำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 6.33 สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 6.12 สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.42 นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 109 คนคิดเป็นร้อยละ23.00 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 40.39 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 19.41 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารในภาพรวมระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารระดับ มาก ทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารจาก FaceBookจากเอกสารแผ่นพับ จากตู้รับความคิดเห็นจากข่าวเสียงแก้ว จาก Posterจากบอร์ดประชาสัมพันธ์และจาก Website

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษา ในภาพรวม ระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษา ระดับ มาก ทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ด้านมีความจริงใจ รองลงมาด้านมีความประพฤติที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีงามด้านยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านมีความโอบอ้อมอารี ด้านมีลักษณะที่อบอุ่น ด้านเจรจาด้วยถ้อยคำที่เป็นมิตร และด้านมองโลกในแง่ดี ด้านรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา ด้านให้นักศึกษาได้พบทุกครั้งเมื่อมีการนัดหมายด้านมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสด้านเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างสุดความสามารถด้านมีความกระตือรือร้น พร้อมที่จะให้คำปรึกษาด้านมีความเข้าใจปัญหาของนักศึกษาด้านมีการติดตามผลของการให้คำปรึกษา ด้านเอาใจใส่นักศึกษาอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ด้านมีความเห็นอกเห็นใจด้านมีความเป็นกันเอง ด้านมีเวลาให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ด้านมองนักศึกษาในแง่ดีด้านมีความเข้าใจความรู้สึกของนักศึกษา

4. ผลการวิเคราะห์ด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการผลการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการในภาพรวมระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นในระดับ มาก ทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ด้านศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย คือ ความสำเร็จการศึกษา รองลงมาด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่สถาบันจัดขึ้น ด้านเข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่อาจารย์ที่ปรึกษากำหนดไว้ ด้านปฏิบัติตามแผนการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ด้านช่วยเหลือและประสานงานให้เพื่อนได้รับคำปรึกษาทางวิชาการกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างถูกต้อง ด้านศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และด้านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

5. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่เป็นอิสระกันระหว่างเพศกับความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษาเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการได้รับข่าวสารส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน **แตกต่างกัน**ด้านความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการได้รับข่าวสารจาก Website และจาก Poster ทั้งสองด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่เป็นอิสระกันระหว่างเพศกับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษาเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษามีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการด้านมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ด้านมีความเห็นอกเห็นใจ ด้านมองนักศึกษาในแง่ดี ด้านรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา ด้านเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างสุดความสามารถ ด้านมีการติดตามผลของการให้คำปรึกษาด้านเอาใจใส่นักศึกษาอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7**. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่เป็นอิสระกันระหว่างเพศกับการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ** ผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษาเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่นักศึกษามีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึ กษาวิชาการด้านศึกษากฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8. คิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่างๆ

8.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร

นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารดังนี้ บอร์ดประชาสัมพันธ์ควรทำให้มีความน่าสนใจและการตกแต่งที่น่าอ่าน อยากให้เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ หากมีข่าวสารอะไรควรจัดทำบอร์ดหรือป้ายประชาสัมพันธ์ให้เด่นๆ น่าสนใจกว่านี้ รัศมีความกว้างของ WIFI ไม่ทั่วถึง อยากให้สัญญา WIFI แรงกว่านี้ อยากให้ไม่ต้องใส่รหัส WIFI ก่อนเข้าอินเตอร์เน็ต

8.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและด้านการปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษา นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษามีคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในระบบอาจารย์ที่ปรึกษาคือเวลาของอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาไม่ว่างตรงกันอาจารย์ติดภารกิจและนักศึกษาไม่กล้าเข้าพบอาจารย์เนื่องจากเกรงใจอาจารย์และอาจารย์ไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

นักศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอทำให้จอดรถไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ถนนหน้าอาคารไม่สะดวก เป็นหลุม เป็นบ่อ โรงจอดรถไม่เพียงพอแก้วน้ำดื่มอาคารพระปกเกล้าควรเป็นแก้วกระดาษ เครื่องปรับอากาศมีสภาพเก่า มีเสียงดัง ห้องน้ำไม่สะอาด น้ำไหลเบามาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการข้อมูลข่าวสารและกลไกการให้คำปรึกษาของ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ บทบาทที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภราหิมานันโตและเอกพจน์ สืบญาติ (2548) พบว่าความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านได้แก่ด้านบุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ด้านคุณธรรมและความประพฤติด้านความรู้และประสบการณ์และด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุดจากผลการวิจัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาต้องการให้อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติงานตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพราะอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่วิทยาลัยแต่งตั้งให้เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาทั้งด้านวิชาการการเรียนด้านบริการด้านวินัยด้านการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมนักศึกษาและด้านการปรับตัวและเรื่องส่วนตัวถ้าหากอาจารย์ที่ปรึกษารู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทอย่างเหมาะสมจะเป็นผลให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษาได้มากยิ่งขึ้นส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกั**บ**บทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางโดยนักศึกษามีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยคือด้านบริการด้านวินัยด้านการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมนักศึกษาด้านวิชาการและด้านการปรับตัวและเรื่องส่วนตัวเมื่อพิจารณารายข้อเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาที่อยู่ในระดับมากได้แก่เป็นผู้มีความจริงใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสรับผิดชอบและรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษาอาจารย์และวิทยาลัยอาจารย์มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิริยามารยาทที่เหมาะสมแก่นักศึกษาและฝึกให้

นักศึกษามีความรับผิดชอบและตระหนักในหน้าที่ของตนเองทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษายังปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มที่ไม่มีเวลาให้นักศึกษาไม่เป็นกันเองกับนักศึกษาเป็นผลให้นักศึกษาเกิดปัญหาในการเข้ารับคำปรึกษาหรือไม่กล้าเข้าหาอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิศเรศพิพัฒน์มงคลพร (2542) ได้เน้นถึงคุณภาพของอาจารย์ว่ามีความสำคัญที่จะช่วยให้ได้ผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการผลิตบัณฑิตคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาเหล่านี้จะเป็นกรอบในการปฏิบัติที่อาจารย์ที่ปรึกษานำไปปฏิบัติอันจะเป็นแรงกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งทางด้านวิชาการวิชาชีพความคิดความประพฤติและด้านจิตใจ

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการข้อมูลข่าวสารและกลไกการให้คำปรึกษาของ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. คณะวิทยาการจัดการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ควรมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาเช่นการอบรมเกี่ยวกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาการประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติได้ตามที่นักศึกษาคาดหวังให้ปฏิบัติในบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

3. ควรมีการประเมินระบบอาจารย์ที่ปรึกษาทุกปีการศึกษาและนำผลการประเมินมาปรับใช้ในการพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีต่อภารกิจอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่แท้จริงจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเช่นภาระงานที่ต้องสอนและภาระงานอื่นๆนอกจากการสอน

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ที่มีต่ออาจารย์ที่ปรึกษา คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ติดต่อสื่อสารกันด้วยวาจาและกิริยาท่าทาง ที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของบุคคลอย่างน้อย ๒ คน คือ ผู้ให้และผู้รับคำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาในที่นี้หมายถึง ครูที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการให้คำปรึกษา มีความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาหรือนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ให้มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (Burks and Shefflre, ๑๙๗๙ อ้างถึงใน George & Cristiani, ๑๙๙๕) การให้คำปรึกษานี้มีลักษณะที่แตกต่างจากการให้บริการอื่นๆ ดังนี้ คือ (กรมสุขภาพจิต, ๒๕๔๐ ; Gladding, ๑๙๙๖)

1. มีทฤษฎี กระบวนการและเทคนิคการให้คำปรึกษาให้ครูได้เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและธรรมชาติของนักเรียน

2. เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้ให้และนักเรียนผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ และกล้าเปิดเผยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การให้คำปรึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้การสนทนา หรือการสื่อสารสองทางระหว่างครูกับนักเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญของการให้คำปรึกษา

3. เน้นปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนอยู่ในโลกของความเป็นจริง และสามารถค้นหาแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้ในปัจจุบัน

4. ไม่มีคำตอบสำเร็จรูปตายตัว เพราะการให้คำปรึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ วิธีการแก้ปัญหาในแต่ละกรณีจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพปัญหา โดยนักเรียนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ครูผู้ให้คำปรึกษาต้องให้เกียรติ และยอมรับนักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษาอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ตัดสิน ไม่ประเมินและไม่วิพากษ์ วิจารณ์ หรือตำหนินักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษากี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ ด้านความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ด้านความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการ ด้านเพศนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 82.49 และเพศชายจำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 17.51 ด้านสาขาวิชาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาในสาขาบริหารธุรกิจวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 26.79 รองลงมาสาขาการบัญชีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทั่วไปจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 19.62 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 12.66 สาขานิเทศศาสตร์จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.81 สาขาบริหารธุรกิจวิชาเอกการตลาดจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.33สาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 6.12 สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.42 ตามลำดับ ด้านชั้นปีที่ศึกษานักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 40.39 รองลงมาชั้นปีที่ 1 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ชั้นปีที่ 2จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 19.41 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ ด้านความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารในภาพรวมระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.765คิดเป็นร้อยละ 75.304 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารระดับ มาก ทุกด้านดังนี้จาก FaceBookมีค่าเฉลี่ย 3.979คิดเป็นร้อยละ 79.578 จากเอกสารแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ย 3.804 คิดเป็นร้อยละ 76.076จากตู้รับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 3.747คิดเป็นร้อยละ 74.937จากข่าวเสียงแก้ว มีค่าเฉลี่ย 3.738คิดเป็นร้อยละ 74.768จาก Poster มีค่าเฉลี่ย 3.726คิดเป็นร้อยละ 74.515จากบอร์ดประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ย 3.707คิดเป็นร้อยละ 74.135 และจาก Website มีค่าเฉลี่ย 3.656 คิดเป็นร้อยละ 73.122 ด้านความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาในภาพรวม ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.753คิดเป็นร้อยละ 75.064 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาระดับ มาก ทุกด้านตามลำดับดังนี้ด้านมีความจริงใจ มีค่าเฉลี่ย 3.855คิดเป็นร้อยละ 77.106รองลงมาด้านมีความประพฤติที่เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีงาม มีค่าเฉลี่ย 3.835คิดเป็นร้อยละ 76.709ด้านยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.823คิดเป็นร้อยละ 76.456 ด้านมีความโอบอ้อมอารี มีค่าเฉลี่ย 3.787คิดเป็นร้อยละ 75.738ด้านมีลักษณะที่อบอุ่น ด้านเจรจาด้วยถ้อยคำที่เป็นมิตร และด้านมองโลกในแง่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.776คิดเป็นร้อยละ 75.527 ด้านรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษามีค่าเฉลี่ย 3.768คิดเป็นร้อยละ 75.359ด้านให้นักศึกษาได้พบทุกครั้งเมื่อมีการนัดหมาย มีค่าเฉลี่ย 3.762คิดเป็นร้อยละ 75.232ด้านมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าเฉลี่ย 3.757คิดเป็นร้อยละ 75.148ด้านเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างสุดความสามารถมีค่าเฉลี่ย 3.745คิดเป็นร้อยละ 74.895ด้านมีความกระตือรือร้น พร้อมที่จะให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.736คิดเป็นร้อยละ 74.726ด้านมีความเข้าใจปัญหาของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.730คิดเป็นร้อยละ 74.599ด้านมีการติดตามผลของการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.728คิดเป็นร้อยละ 74.557ด้านเอาใจใส่นักศึกษาอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.722คิดเป็นร้อยละ 74.430ด้านมีความเห็นอกเห็นใจ มีค่าเฉลี่ย 3.705คิดเป็นร้อยละ 74.093ด้านมีความเป็นกันเอง มีค่าเฉลี่ย 3.700คิดเป็นร้อยละ 74.008ด้านมีเวลาให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.698คิดเป็นร้อยละ 73.966ด้านมองนักศึกษาในแง่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.694คิดเป็นร้อยละ 73.882ด้านมีความเข้าใจความรู้สึกของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.690คิดเป็นร้อยละ 73.797 ด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการในภาพรวมระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย 3.899 คิดเป็นร้อยละ 77.984 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นในระดับ มาก ทุกด้าน ตามลำดับดังนี้ ด้านศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย คือ ความสำเร็จการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.998คิดเป็นร้อยละ 79.958 รองลงมาด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่สถาบันจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.983 คิดเป็นร้อยละ 79.662 ด้านเข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่อาจารย์ที่ปรึกษากำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.962 คิดเป็นร้อยละ 79.241 ด้านปฏิบัติตามแผนการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.911 คิดเป็นร้อยละ 78.228 ด้านช่วยเหลือและประสานงานให้เพื่อนได้รับคำปรึกษาทางวิชาการกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 3.873 คิดเป็นร้อยละ 77.468 ด้านศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย 3.792 คิดเป็นร้อยละ 75.847 และด้านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย 3.774 คิดเป็นร้อยละ 75.485

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร

1. บอร์ดประชาสัมพันธ์ควรทำให้มีความน่าสนใจและการตกแต่งที่น่าอ่าน
2. อยากให้เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้
3. หากมีข่าวสารอะไรควรจัดทำบอร์ดหรือป้ายประชาสัมพันธ์ให้เด่นๆ น่าสนใจกว่านี้
4. รัศมีความกว้างของ WIFI ไม่ทั่วถึง อยากให้สัญญา WIFI แรงกว่านี้
5. อยากให้ไม่ต้องใส่รหัส WIFI ก่อนเข้าอินเตอร์เน็ต

2.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและด้านการปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษา

1.เวลาของอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาไม่ว่างตรงกัน
2. อาจารย์ติดภารกิจ
3. นักศึกษาไม่กล้าเข้าพบอาจารย์เนื่องจากเกรงใจอาจารย์
4. อาจารย์ไม่เป็นกันเองกับนักศึกษา

3.ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ที่จอดรถไม่เพียงพอทำให้จอดรถไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. ถนนหน้าอาคารไม่สะดวก เป็นหลุม เป็นบ่อ
3. โรงจอดรถไม่เพียงพอ
4. แก้วน้ำดื่มอาคารพระปกเกล้าควรเป็นแก้วกระดาษ
5. เครื่องปรับอากาศห้อง ป 405 สภาพเก่า มีเสียงดัง
6. ห้องน้ำไม่สะอาด น้ำไหลเบามาก

สรุปผลการวิจัย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นักศึกษา เพื่อให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำนักศึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักสูตรและวิธีการศึกษา วิเคราะห์ผลการเรียน ควบคุมให้นักศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาแบบสอบถามดังนี้ ตอนที่ 1ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สาขาวิชา ชั้นปีที่ศึกษา ตอนที่ 2 ด้านความคิดเห็นที่มีต่อช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร ตอนที่ 3 ด้านความคิดเห็นที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์ที่ปรึกษา ตอนที่ 4 ด้านการปฏิบัติตนตามข้อปฏิบัติของนักศึกษาเกี่ยวกับระบบการใช้คำปรึกษาวิชาการ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการวิเคราะห์พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในระดับ มาก ทุกด้านตามลำดับดังนี้ ด้านศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย คือ ความสำเร็จการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.998คิดเป็นร้อยละ 79.958รองลงมาด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่สถาบันจัดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.983 คิดเป็นร้อยละ 79.662 ด้านเข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่อาจารย์ที่ปรึกษากำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.962 คิดเป็นร้อยละ 79.241 ด้านปฏิบัติตามแผนการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 3.911 คิดเป็นร้อยละ 78.228 ด้านช่วยเหลือและประสานงานให้เพื่อนได้รับคำปรึกษาทางวิชาการกับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 3.873 คิดเป็นร้อยละ 77.468 ด้านศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย 3.792 คิดเป็นร้อยละ 75.847 และด้านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย 3.774 คิดเป็นร้อยละ 75.485

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ พนักงาน บุคลากรและนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน เว็บไซต์ทุกเว็บที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี อาจารย์กุลแก้ว คล้ายแก้ว ผู้บริหารและคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามทุกท่านที่ได้สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

เจียรนัยทรงชักุล. (2533). **จิตวิทยาพื้นฐานในการให้คำปรึกษาหน่วยที่ 14 เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมพื้นฐานเพื่อการแนะแนว.**นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิตต์ผจงสุขะตุงคะ. (2536) **คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ.

ธนาภัทรศรีเบญจา. (2540). **ปกิณกะทำไมต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษา.**วารสารคณะพยาบาลศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นภาพรอมรชัยเจริญ. (2537). **การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพในมหาวิทยาลัยของรัฐตามทฤษฎีของวินสตันและคณะ.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลจันทร์มาตย์ภูธร. (2532). **ความต้องการบริการให้คำปรึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในเขตภาคเหนือสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข.** วิทยานิพนธ์ศศ.ม. กรุงเทพฯ

ประมวลหมั่นดี. (2542). **คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออก.** ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต.

ผกาบุญเรือง. (2528). **เอกสารคำสอนวิชาการแนะแนวเบื้องต้น.**ชลบุรี : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน.

พจน์สะเพียรชัย. (2529). **ความสำคัญและแนวโน้มของการศึกษาเพื่ออาชีพการศึกษาเพื่ออาชีพงานศิลปหัตถกรรมและอาชีวศึกษา29กระทรวงศึกษาธิการประจำปี 2529.**กรุงเทพฯ :อมรินทร์การพิมพ์.

พรชุลีอาชวบำรุง. (2537). บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. **วารสารครุศาสตร์.** (มกราคม-มีนาคม)

มณีพงษ์เฉลียวรัตน์. (2539). **บทบาทและคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาในสหวิทยารัตนโกสินทร์.** วิทยานิพนธ์.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2536). **คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาปีการศึกษา 2536–2537.**เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัชรีทรัพย์มี. (2533). **ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วิจิตรศรีสะอ้าน. (2518). **หลักการอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

วิสูตรจำเนียร. (2543). **การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในสถาบันราชภัฏธนบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ศุภราหิมานันโต และ เอกพจน์สืบญาติ. (2548). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคาดหวังของนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีชลบุรี: รายงานการ**

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รศ.ดร. ยุพร ริมชลการ	ดร. ธนสาร เพ็งพุ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. วิจิตรา จำลองราษฎร์	ดร. ธนัสถา โรจนตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. นิคม นาคอ้าย	ดร. นงลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. ไพศาล ริ้วธงชัย	ดร. บัญชา สำรวยรื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน	ดร. ปัณนวิชญ์ ใบกุหลาบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. สุขแก้ว คำสอน	ดร. ปิยมนัส วรวิทย์รัตนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร. อนุ เจริญวงศ์ระยับ	ดร. พรชัย ทองเจือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. ชญานิษฐ์ ศศิวิมล	ดร. สมหมาย อ่ำดอนกลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. ชลกร อาสนะนนท์	ดร. สวนีย์ เสริมสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. บุษบา หินเธา	ดร. สุชาดา เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. ปถมา เอี่ยมสอาด	ดร. อดุลย์ วังศรีคูณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. วาลิกา โพธิ์หิรัญ	ดร. อารีย์ ปรีดีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร. ขวัญชนก นัยจรัญ	ดร. อุษณีย์ เส็งพานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.ชนิกานต์ คุ้มนก	อ. ดนชนก เบื่อน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร. พัชราวลัย มีทรัพย์	อ. ปฐมพงษ์ สุขเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร. ดิษยา ศุภราชโยธิน	อ. ภัครพล แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร. ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์	อ. ภาวิณี เดชเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ. วชิราภรณ์ จันทร์โพธนุกุล	ดร. ธัญรดี ทวีกาญจน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร. ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์	ผศ.ดร. วิชญานัน รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร. วารีรัตน์ แก้วอุไร	ผศ.ดร. สุภาณี เส็งศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร. ดิเรก ธีระภูธร	ผศ.ดร. เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร. ภาสกร เรืองรอง		มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร. ยุภาดี ปณะราช		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ดร. กฤธยากาญจน์ โตพิทักษ์		มหาวิทยาลัยทักษิณ